Aktivistin el kitabı

Randy Shaw

İngilizceden çeviren: Barış Yıldırım

AYRINTI

RANDY SHAW

Uzun yıllar ABD'de kiracıların, evsiz insanların ve yoksulların sorunları için mücadele etmiş aktivist ve avukat. San Fransisco'nun Tenderloin adlı yoksul mahallesinde kiracı haklarını savunan *Housing Clinic*'de uzun süre avukatlık ve yöneticilik yaptı. Halen, ABD'deki barınma sorununu çözmek için kurulmuş olan ve kamusal konutların artırılması için mücadele veren *Housing America* programının direktörüdür. Yazar aynı zamanda 1999 yılında *Reclaiming America* (Amerika'ya Tekrar Sahip Çıkmak) adlı bir kitap kaleme aldı.

Ayrıntı:373
İnceleme dizisi: 182

Aktivistin El Kitabı
Randy Shaw

İngilizceden çeviren
Barış Yıldırım

Yayına hazırlayan
Can Kurultay

Kitabın özgün adı
The Activist's Handbook
Uptated Edition With A New Preface

University of California Press/2001
basımından çevrilmiştir.

© University of California Press

Bu çevirinin Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Sait Kızılırmak

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. (0 212) 212 03 39 (pbx)

Birinci basım *2001*
Baskı adedi *2000*

ISBN 975-539-368-4

AYRINTI YAYINLARI
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr
Dizdariye Çeşmesi Sk. No.: 23/1 34400 Çemberlitaş-İst. Tel.: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Randy Shaw

Aktivistin El Kitabı

AYRINTI

Lainey'e

İçindekiler

— ÖNSÖZ 11
— GİRİŞ 18

I. TEPKİ VERME, STRATEJİ ÜRET 24
A. Tenderloin: Taktiksel aktivizm iş başında 25
B. Evsizlik sorunu: Strateji izlemeden tepki vermenin sonuçları 36
C. Suçla mücadele: Savunmacılığın uç noktası 51
D. Semt polisliği: Mıntıka polisi geri dönüyor 70

II. POLİTİKACILARLA BAŞETMEK: *Korku ilişkisi* 75
A. "Bizden yanaysan biz de senin yanındayız; değilsen senin karşındayız" 78

B. Söze değil, sonuca bak 81
C. Politikacının gündemini değil, kendi gündeminizi takip edin 89
D. Çevre sorunlarında politikacılarla korku ilişkisi kurmak 92
E. Bürokratlara karşı mücadele: Okullarda taktiksel aktivizm 109

III. AKTİVİSTLER ARASI İTTİFAKLAR: *Zıtların birliği* 121
A. Birlik sorunu 122
B. İdeolojik karşıtlarla ittifak kurmak 154
C. İttifak politikasının sınırları 158

IV. SANDIK İNİSİYATİFLERİ: *Temel kurallar* 162
A. İlerici inisiyatiflerin beş kuralı 165
B. San Francisco "H Önergesi!" 183
C. Seçim sonrası sürprizleri engellemek 200

V. MEDYA: *Habere çıkmaktan fazlası* 205
A. Medyayı haber için değil, hedefiniz için kullanın 208
B. Doğru medya ilişkileri kurmak 214
C. Araştırmacı gazetecilerle çalışmak 218
D. Muhabirlerle baş etme taktikleri 225
E. Taraflı haberlere karşılık vermek 230
F. Medyada çıkan Think-Tank haberleri 239
G. Anaakım medyaya karşı alternatif medya 244

VI. AVUKATLAR: *Değişim taraftarı mı, statüko yanlısı mı?* 248
A. Avukatların karar alma sürecine karışmasını önlemek 251
B. Avukatların etkisinin kaçınılmaz olduğu durumlar 257
C. Toplumsal değişim aktivistleri,
mahkemeleri ne zaman kullanmalıdır? 261
D. Genel stratejinin parçası olarak davalar 274
E. Davaların caydırıcı etkisi 276

VII. DOĞRUDAN EYLEM: *Protestolar ve işgaller* 281
A. Susmak ölüm getirir 282
B. ACT UP iş başında 286
C. ACT UP ve politikacılar 298
D. Bilinçli eylem 301
E. ACT UP kuşağı 304
F. ACT UP'ın geleceği 308
G. "Yurttaşlık haklarımıza el uzatmayın":

Özürlü hakları için doğrudan eylem 310
H. Doğrudan eylem ve kamuoyu 326

VIII. İŞE KOYULMAK: *Program ve eylem planı hazırlama* 330
A. Kongre ve yönetim toplantıları 331
B. Strateji ve taktiklerin örgütün ücretli çalışanları kanalıyla şekillendirilmesi 333
C. Semt ve topluluk forumları 337
D. Kurultaylar 339
E. Ülke genelindeki kurultaylar 344
F. Ulusal çevre kurultayı meselesi 351
G. Proaktif bir biçimde ilerlemek 359

IX. SONUÇ: *Yirmi birinci yüzyılın aktivizmi* 361

— Dizin 365

TEŞEKKÜR

Aktivist arkadaşlarımdan toplumsal değişim mücadelesi konusunda pek çok şey öğrendim. İster bir defalık toplantılarda, ister ortak mücadelelerde olsun, aktivist arkadaşlarımla yaptığım tartışmalar bu kitapta geçen fikirlerin oluşumunda önemli bir rol oynadı.

Çalıştığım Tenderloin Barınma Kliniği, toplumsal değişim konusundaki görüşlerimi uygulama noktasında bana mükemmel bir araç ve ortam sundu. Klinik çalışanlarının desteği ve teşviki olmadan bu kitabı yazamazdım. Özellikle bütün kariyerim boyunca bana sağladığı sarsılmaz arkadaşlık ve profesyonel teşvik ve destek için Tim Lee'ye, ve eski çalışma arkadaşım Steve Collier'e müteşekkirim. Richard Hack bana yazma sürecinde ve editörlük noktasında yardımcı oldu. Klinik'in deneyimli örgütçülerinden Jamie Sanbonmatsu ise kitapta tartışılan birçok fikri deneyimleriyle tartarak bana büyük destek oldu.

Klinik çalışanlarının yanında, birçok başka aktivist de toplumsal değişim aktivizmi konusundaki düşüncelerimi yıllar yılı etkilemiştir. San Francisco'daki tarihi Cadillac Otel'in sahibi Leroy Looper uzun süredir bir tutarlılık ve stratejik sokak zekası timsali. Oteldeki ofisinde fikir alışverişinde bulunmaktan müteşekkir olduğum Leroy'un ideallerini çalışmalarımda gerçek kılmaya çalıştım. Stratejik analizlerim, Margaret Brodkin, Calvin Welch, Jim Spoch ve Erik Shapiro'yla yaptığım tartışmalardan da beslendi. Chris Tiedmann ise hem düşüncelerimi etkiledi hem de bu kitabın belirli bölümlerine yapıcı eleştiriler getirdi. Larry Shapiro sadece strateji konusundaki genel fikriyatımı etkilemekle kalmadı, aynı zamanda çevre konusundaki düşüncelerimi geliştirmemi sağladı. Shapiro ve NYPIRG'deki çalışma arkadaşları Arthur Kell ve Martin Brennan, Brooklyn Donanma Bölgesi'ndeki çöp yakma tesisi karşıtı mücadelenin öyküsünü doğru biçimde aktarmamı sağladılar.

Yeni Fratney Okulu konusundaki malzeme için Robert Peterson'a. 504. Madde mücadelesindeki perspektifleri için Kitty Cone ve Judy Heumann'a borçluyum. Rick Hind ulusal planda çevre mücadelesi konusundaki analizime bol bol yapıcı eleştiri sundu ve Greenpeace'in East Liverpool'daki çöp yakma tesisine karşı yürüttüğü mücadeleyle ilgili malzeme sağladı. Robert Schildgen de ulusal çevre gündemiyle ilgili fikirlerimi değerlendirme nezaketini gösterdi.

San Francisco Foundation'dan Joe Brooks'a yoksulların örgütlenmesiyle ilgili fikirlerimi kaleme alırken bana sunduğu destek dolayısıyla özellikle teşekkür etmek istiyorum. Joe toplumsal değişim aktivizmini vakıf alanına başarıyla taşıyan meslekten bir aktivisttir.

Katherine Ball'a bu projedeki çalışmalarıma sunduğu cesaret ve teşvik için son derece müteşekkirim. Katherine kitabı, olay takibinden metnin redaksiyonuna kadar her yönden destek oldu.

U.C. Press'ten Naomi Schneider'le çalışmak her yazar için büyük bir nimettir. Naomi fikirlerimi desteklediğini sürekli olarak belirtmenin yanında nazik bir tarzda eleştirilerini ileterek işbirliğinin önünü açtı ve daha iyi bir metin yazılmasını sağladı.

Tam gün çalışırken bu kitabı yazmam, ailemin desteği olmadan mümkün olamazdı. Ülkenin dört bir yanındaki aile fertlerinin desteği hep arkamda oldu. Çocuklarım Anita ve Ariel, onlarla oynamak yerine kitabıyla uğraşan babalarına olağanüstü tolerans gösterdiler. Çocuklarımdan aldığım mutluluk kesinlikle kalemime güç verdi. Rahmetli büyükannem Hylda Levin, New Deal döneminden bir Demokrat ve McGovern taraftarıdır ve kendisi yazmamı engellemek için beni gerekirse Kanada'ya götüreceğini söylerdi. 1975 yılında vefat ettiği halde, ruhu Hâlâ bizimle birlikte.

Son olarak, en çok şeyi, karım ve yirmi yıldır en yakın dostum olan Lainey Feingold'a borçluyum. Lainey benim bir aktivist olmama destek oldu ve bana hem eleştirileriyle hem de yazma sürecinde cesaret verdi. Onsuz bu kitabı yazamazdım.

Önsöz

Dünya Ticaret Örgütü'ne karşı yapılan Seattle protestoları, silah denetimlerinin sıkılaştırılması için düzenlenen Bir Milyon Anne Yürüyüşü ve ucuz emek sömüren atölyeleri protesto etmek üzere, öğrencilerin ülkenin her yerinde yaptığı oturma eylemleriyle birlikte, aktivistlerin toplumsal değişimi gerçekleştirme gücü tekrar kabul görmeye başladı. Küreselleşme, yaşanabilir bir ücret, genetik yöntemlerle üretilen "Frankenstein-gıda"lar, eşcinsellerin evliliği, ormanlarda ağaç kesiminin sınırlandırılması gibi konularda yeni kampanyalar düzenlendikçe, şirketlerin ve büyük sermayenin hakim olduğu bir politik sistemdeki en kuvvetli muhalefet dinamiğinin tabandan gelen aktivizm olduğu inancı güçleniyor. Bu mücadeleler, bu kitapta öne süreceğim iddiaları doğruladılar. *National Rif-*

le Association'dan (NRA- Ulusal Silah Derneği) tutun, Dünya Bankası'na kadar bir zamanlar dokunulamaz görülen birçok kuruluş, artık yurttaş eylemlerini daha ciddiye alıyor ve dolayısıyla aktivistlerin strateji ve taktiklerini zekice seçmesi de giderek bir zorunluluk haline geliyor.

Bu kitabı, mahallelerini, ülkelerini ve dünyayı daha iyiye götürmek için aktif bir biçimde çalışanlara yardımcı olabilmek için yazdım. Çeşitli aktivizm kampanyalarının bir profilini çizerek, okuyucuyu –aktivistler başarı için gerekli strateji ve taktikleri kullandığı sürece– taban aktivizminin başarı sağlayacağına ikna etmeye çalıştım. Brooklyn Donanma Bölgesi'nde kurulması planlanan bir çöp yakma tesisinin, Hasidik Yahudilerle Porto Riko'lu Katoliklerin pek görülmedik bir ittifakı sayesinde engellenmesi (üçüncü bölüm). San Francisco'lu kiracı aktivistlerin, kira artışlarını şehir çapında düşürmesi (dördüncü bölüm) gibi bu kitapta anlatılan başarılı kampanyalardan çoğu, güçlü politikacılara ve çıkar çevrelerine karşı tabanın kazandığı muhteşem zaferleri temsil ediyor. *Ne yazık ki ABD'deki aktivistlerin çok azı bu zaferlerden ders almıştır ve başarıyı sağlayan "sahne arkası" bilgileri çok az kişi edinmiş durumdadır; dolayısıyla aynı koşullar altında kendilerinin de zafere ulaşabileceğini düşünmemişlerdir bile.* Bu başarılı mücadeleleri aktararak, aktivistlere zafere giden yolun haritasını sunmayı ve okuyucuya kendisinin de başarılı olabileceği inancını aşılamayı umdum.

Kitabın yayımlanışından beri, kitapla ilgili umutlarım birçok defa gerçek oldu. Benimle görüşen çok sayıda kişiden biri olan Vietnam kökenli Amerikalı Thuyen Nguyen, Nike için spor ayakkabı üreten genç Vietnamlı kadınların maruz kaldığı kötü muamelelerle ilgili bir televizyon programını seyrettikten sonra altüst olduğunu, bu haksızlıklarla mücadele etmek istediğini ve başarılı bir aktivist olmayı öğrenebilmek için de kitabımı dikkatle okuduğunu söylemişti. Altı ay sonra, bütün medya ve kamuoyu Nike'ın Vietnam'da kurulu fabrikalarındaki korkunç uygulamalarla ilgili yeni haberlerle çalkalanıyordu. Konuyla ilgili raporu yazan kişi, kitabımın, kendisine başarılı olabileceği inancını kazandırdığını söyleyen Nguyen'di.

Kitaptan yararlanan çeşitli aktivistleri ve organizasyonları duydukça, onur duyuyorum. Evlat edinilen çocukların haklarını savunan Helen Hill, dördüncü bölümde anlatacağım "oy sandığı inisiyatifi" stratejisinden ilham alarak, Oregon eyaletinde yapılan Kasım 1998 seçimlerinde tarihi önem taşıyan "açık kayıtlar" uygulamasının hayata geçmesini sağlamak için, kendisine miras kalan paranın çoğunu kullandı. Ve inisiyatif ezici bir zafer kazandıktan başka, diğer eyaletlerdeki benzer uygulamaların önünü açmış oldu.

Başarı hikayelerini aktarmak önemli olsa da, asıl dikkat çekmek istediğim nokta, okuyucunun zafere giden kampanyaları mahveden yaygın stratejik hataların da farkına varması. En önemli hatalardan biri, aktivistlerin seçim vaatleri konusunda çeşitli düzeylerdeki politikacılardan hesap soramamasıdır. İkinci bölümde görüleceği üzere, Clinton-Gore yönetimi, iktidara gelir gelmez East Liverpool'daki bir katı atık rafinerisini kapatacağına dair verdiği sözden döndüğünde, çevreci gruplar bu yönetimin kendi yanlarında olduğunu düşünerek yönetimi kamuoyu önünde eleştirmekten kaçındı. Çevrecilerin bu konuda yönetimden hesap sormaması, gelecekteki ihanetlerin de önünü açtı. Clinton döneminin çevre kazanımları, ancak ve ancak Sierra Kulübü'nün ve diğer ulusal grupların tabanlarını tekrar harekete geçirerek politikacılara karşı "korku ilişkisi" yöntemini kullanmasıyla elde edildi.

Aktivistlerin bir diğer hatası oyunu karşı tarafın kurallarına göre oynamaktır. Birinci bölümde, muhafazakarların, ABD'de evsizliğin 1990'larda gözle görülür biçimde yayılmasını, ucuz barınma olanaklarının yokluğuna değil evsizlerin yaşam tarzına bağlayan büyük bir kamuoyu kampanyası başlatmasını ele alıyorum. Muhafazakarların amacı, dikkatleri federal barınma yardımındaki kesintilerden ve toplumun evsizlik sorununu çözemeyişinden uzaklaştırıp, evsizlik sorununu dilencilerin saldırganlığıyla ve sokak taşkınlıklarıyla ilgili bir sorun olarak yeniden tanımlamaktı. Ne yazık ki, birçok aktivist, karşı tarafın sorunu tekrar tanımlayış tarzını kabullendi ve oyunu karşı tarafın kurallarıyla oynama hatasına düştü. Aktivistler federal barınma yardımlarındaki kesintileri ve evsizlikle mücadeleye ayrılan komik ödenekleri teşhir etmek yerine, kamu-

ya açık yerlerde barınma ve dilenme hakkının ateşli savunucusu kesildiler. O zamandan beri, evsiz insanların kamuoyunda bulduğu destek ve devletten aldığı barınma yardımı giderek azaldı.

Bu kitabın ana temalarından biri, aktivistlerin proaktif bir biçimde hareket etmesi gerektiğidir. Savunma savaşları vereceğimize, kendi programımızı hazırlayıp hayata geçirirsek toplumsal değişimi gerçekleştirebiliriz. Kitabın yayımlanışından beri bu temel ilke defalarca doğrulandı. Örneğin birinci bölümde, şehirlerin içindeki inşaatları semt düzeyinde engellemek isteyen aktivistler, belirli projelere karşı koymak yerine proaktif davranarak tüm semt için yeni bir imar planı hazırlamalıdır diyorum. Bu proaktif strateji şu anda, New Jersey'den California'ya kadar birçok şehir merkezi ve banliyöde, çarpık yapılaşmayla mücadele etmek için kullanılıyor. Çarpık kentleşme karşıtları; "büyüme sınırları" uygulamasını hayata geçirerek, stratejik bölgeleri yeşil alanlar için ayırarak, şehir merkezindeki harap binaların restore edilip kullanılır hale gelmesini savunarak (*in-fill housing*) ve politik olarak başarısız olan "büyümeye hayır" programı yerine "akıllı büyüme" hedefini savunarak, proje bazındaki çatışmalardan kaçındılar ve rakiplerini alttetiler.

Aktivistlerin proaktif mücadele vermesinin önemi ülke çapında her geçen gün doğrulanıyor. Örneğin aktivistlere medyadan yararlanma konusunda tavsiyeler verdiğim bölümde, 1980'ler boyunca Ronald Reagan ve yandaşlarının ülkenin ekonomik sorunlarına çözüm adı altında medyada saldırgan bir biçimde savunduğu "arz yanlı iktisat"ın, Amerikan maliye politikasına hakim hale gelişini anlatıyorum. Demokratlar, arz yanlı iktisadın getirdiği büyük vergi kesintilerinin aslında zengini daha da zengin yapacağını iddia etmesine rağmen, daha adil bir alternatif üretip kamuoyunu harekete geçirmeyi başaramadılar. Arz yanlı iktisat kavramı, sürdürülmesi mümkün olmayan statükoya karşı verdiği mücadeleyi kolayca kazandı.

Arz yanlı iktisat kampanyasını, bugün gündemde olan federal bütçe fazlasını vergilerde büyük ölçüde indirim yapılarak giderilmesi girişimiyle karşılaştırın. Eğitim ve sağlık aktivistleri, sendika-

lar ve semt toplulukları; sadece öneriye karşı koymakla kalmayıp, rekor düzeydeki bu bütçe fazlasının insani ihtiyaçlar için kullanılmasını savunuyor. Bu gruplar vergilerde indirim yapılmasını ancak belirli toplumsal sorunların çözümünde yarar sağlaması şartıyla onaylıyor. Zenginlerden alınan vergilerin azaltılması ile okul yapımı, sağlık hizmetlerinin artırılması ve çevre koruma önlemlerinin geliştirilmesi arasında bir tercih yapılmasını gündem haline getiren aktivistler, kamuoyunu daha ilerici bir programa destek verir duruma getirdiler. Büyük vergi indirimleri sloganı, geçmiştekinin aksine artık birçok Amerikalı'nın onayını alamıyor.

Aktivistin El Kitabı'nda bahsedilen, savunmacı bir konumdan proaktif bir konuma geçme zorunluluğu, aynı zamanda küreselleşmeye karşı verilen mücadelelerde de doğrulandı. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA- *North America Free Trade Agreement*) ile ilgili Kongre tartışmalarında, Clinton yönetimi ve onun müttefiği olan şirketler, rakiplerini ticaret karşıtı, gelecekten korkan, ve ülke ekonomisinin küreselleşmesini istemeyen bir konuma başarıyla düşürdüler. Ancak birkaç yıl sonra ticaret tartışması yeni bir biçime büründü. *Reclaiming America: Nike, Clean Air and the New National Activism* (Amerika'ya Sahip Çıkmak: Nike, Temiz Hava ve Yeni Ulusal Aktivizm) adlı ikinci kitabımda değindiğim gibi, emek kesimi, öğrenciler ve insan hakları savunucuları, denizaşırı ülkelerdeki ucuz işgücünü sömüren atölyelerde Amerika'ya ithal edilmek için giysi üreten genç kadınların yaşadığı sefaleti kamuoyuna göstererek serbest ticaret tartışmalarına insani bir boyut kazandırdı. Çevreci gruplar da bir yandan, çevre koruma önlemlerini ortadan kaldıran serbest ticaret anlaşmalarının –popülerliğini her zaman koruyan– deniz kaplumbağalarına verdiği zararları ortaya koydu. Sınırsız ticaret serbestisine karşı çıkanların artık proaktif bir programı vardı: Adil ticaret. Emeği ve çevreyi koruma önlemlerini içeren ticaretle bu önlemleri içermeyen ticaret arasında tercih yapma durumunda kalan kamuoyu birinciyi tercih etti. Seattle'daki DTÖ protestolarında aktivistlerin savunduğu proaktif hattın, küresel ticaret tartışmasının boyutunu nasıl değiştirdiğini hepimiz gördük.

Bu kitapta aktarılan sayısız kampanyanın ortak bir noktası var: proaktif programlar ve stratejiler geliştirme süreci. Başta *Association of Community Organizations for Reform Now* (ACORN-Reform Hemen Şimdi, Semt Organizasyonları Birliği), *US Action* (ABD-Eylem), *National People's Action* (Ulusal Halk Eylemi) ve *Industrial Areas Foundation* (Endüstri Bölgeleri Vakfı) olmak üzere birçok organizasyon açısından grubun kimliğinin ve misyonunun temel bir parçası, karar alma yetkisini yoksul emekçilere yaymaktır. Mücadelenin, farklı sorunları olan değişik kesimler arasında ittifaklar kurulmasını zorunlu kılmasıyla, grubun hem içinde hem dışında uyumlu bir süreç geliştirme daha fazla önem kazanmaktadır.

Bu kitap, çeşitli koşullarda doğru kararlar alınmasını sağlayacak bir dizi stratejiye değiniyor: Aktivistlerin eski rakipleriyle ittifaka gitmesi (3. bölüm), oy sandığı inisiyatifleri hazırlama (4. bölüm), medyayla ilişkiler (5. bölüm), avukatlarla ilişkiler (6.bölüm), doğrudan-eylem (7. bölüm) ve program hazırlama (8.bölüm) gibi stratejiler bunlar. Eyalet ve kampus merkezli *Public Interest Research Groups* (PIRG- Kamu Yararını Gözetme Grupları) gibi öğrencilere dayanan aktivist gruplar sayesinde, öğrencilerin, örgütlenme ve yeni üye kazanmanın temel taşlarından biri olan strateji ve program oluşturmayı öğrendiğini görmek mutluluk verici. PIRG'ler, öğrencilerin -özellikle çevre ve tüketici hakları konularındaki- eyalet ve ülke çapındaki kampanyalara katılması için önemli bir araç. Aynı şekilde, örgütlü emek kesiminin oluşturduğu *Union Summer* (Sendika Yazı) adlı öğrenci staj programı da hem -stajı bitirenlerin *United Students Against Sweatshops*'a (Ucuz Emek Sömüren Atölyelere Karşı Öğrenci Birliği) katılmasıyla- kampüslerde, hem de ülke çapındaki işçi hakları kampanyalarında öğrenci aktivistlerin program oluşturma becerilerini geliştirmiştir.

Protestolar, yürüyüşler, strateji tartışma toplantıları, basın açıklamaları, üye yazımı etkinlikleri, yardım toplama çalışmaları, politikacılardan hesap sorma derken, faaliyetler o kadar yoğun bir hal alır ki, çoğu zaman aktivistler eğlenmenin gereğini unutur. Bir grupta ya da bir kampanyada çalışmaktan keyif almayan bir kişi sonunda geri çekilecektir. Bu kitapta, aktivistlerin kampanyalara ka-

tılımını sağlamak için nasıl eğlenceli ve etkili taktikler kullanıldığını da anlatıyorum: Örneğin bir konut yasasını protesto etmek için fare kostümleri kullanmak; aktivistlerin Bill Clinton'u temsil eden "Arkansas Tavukları" taşıdığı "Çevreyi Kirleten Maddelere Hayır, Önce İnsan!" adlı otobüs turu; *ACT UP!*'ın, AIDS'le ilgili kritik konuları ülke gündemine taşımayı amaçlayan, kusursuz bir koreografisi olan ve şiddet içermeyen doğrudan-eylemleri... Alternatif küreselci aktivistler tarafından oluşturulan grupların da önemli bir avantajı olan samimiyet duygusunu geliştiren organizasyonlar ve kampanyalar aktivistlerin uzun vadeli katılımını da sağlar.

Yirminci yüzyılın başında yaşamış efsanevi anarşist Emma Goldman'ın dediği gibi: "Dans edemediğim devrim, devrim değildir." Mahallelerini, şehirlerini, ülkeyi ve dünyayı iyileştirmeye çalışan yeni aktivist kuşaklarının Goldman'ın ruhunu kalplerinde yaşatacağını umuyorum.

Giriş

1955 yılında, Alabama eyaletine bağlı Montgomery'de, Rosa Parks adlı bir terzi kadın, bir otobüs sürücüsünün arka tarafa geç uyarısına uymadığı için tutuklandı. Parks'ın tutuklanmasına tepki olarak şehrin tamamında patlak veren otobüs boykotu, Parks'ı ve Martin Luther King Jr. adındaki genç bir rahibi ülke gündemine soktu. Devletin dayattığı ayrımcı yasaların kalkması bir on yıl daha almış olsa da, Rosa Parks'ın bu cesur davranışı modern yurttaş hakları hareketinin sembolik başlangıcı olmuştur.

Yurttaş hakları hareketine dahil edilecek binlerce cesur davranış daha vardır, ancak, dönemin birçok olayı unutulmuş olsa da, Rosa Parks'ın öyküsü hâlâ akıllardadır. Kırk yıl sonra, Parks'ın California, Oakland'da küçük bir kitapçıdaki imza gününde, binler-

ce insan sırf onu yakından görebilmek için saatlerce sıra beklemiştir.

Rosa Parks'ın önemi azalmak bir yana neden daha da artıyor dersiniz? Bana kalırsa günümüz insanları, tabanın örgütlenerek dünyada değişimlere yol açan kampanyalar başlatabildiği o geçmişte kalmış gibi görünen döneme karşı bir nostalji besliyor. Parks'a duyulan hayranlığın temelinde yatan şey, bugünün politik ortamının, modern bir Rosa Parks'ın ya da önemli bir toplumsal değişim mücadelesinin ortaya çıkamayacağı kadar kurumsal ve karmaşık engellerle çevrili olduğu şeklindeki yaygın görüştür.

Ben, günümüz politik koşullarının toplumsal değişimi amaçlayan aktivizmi tarihe gömdüğü şeklindeki yaygın kanıyı bu kitapla toptan reddediyorum. Montgomery otobüs boykotu ve yurttaş hakları hareketi, aşılamaz gibi görünen engeller karşısında stratejinin ve taktiğin zaferleridir. Günümüzün aktivistleri de kendi değişim kampanyalarının zafere ulaşması için aynı şekilde strateji ve taktiklerden yararlanmalıdır. Yirminci yüzyılın bitiminde, ABD'nin siyasi manzarası ilerici değişimlere kapalı gözüküyor olsa da günümüzün kurumsal ve kültürel engelleri, yurttaş hakları hareketinin başarıyla aştığı bariyerlerin yanında hiç kalır.

Toplumsal değişim mücadelesinin sonucunun belirlenmesinde strateji ve taktiğin oynadığı rol, çoğu zaman göz ardı edilir. Bu ihmalin muhtemel bir sebebi, ABD politikasıyla ilgili güncel analizlerin çoğunun aktivistler tarafından yapılmıyor oluşudur. Toplumu değiştirmeyi hedefleyen aktivistler, zaferi ve yenilgiyi belirleyen unsurun strateji ve taktik olduğunu bilir; dışardan yorum yapan bir kişi ise hareketi sadece gerçekleşmiş olana göre değerlendirir, hangi alternatif stratejinin veya taktiğin daha iyi bir sonuç yaratabileceğini dikkate almaz. Ayrıca, taktik ve stratejinin önemi en iyi yerel düzeyde sergilenirken, politik değişimin önündeki kurumsal engellerin çoğu Washington'da bulunur.

İlerki sayfalarda, farklı alanlardaki aktivistlerin başarı için gerekli gördüğü strateji ve taktikleri ayrıntılandıracağım. Kampanyaların nasıl kazanılabileceğine yoğunlaşıp, başarısız kampanyaların doğru taktik ve stratejiler kullanılsaydı nasıl başarılı olabileceğini

göstereceğim. Belirli bir taktiğin neden başarılı olduğunu ya da diğer yaklaşımlardan neden üstün olduğunu da inceleyeceğim. Aktivistlerin karşılaştığı stratejik ve taktik seçenekleri tartışarak okuyucuyu, mücadelenin ortasındaki deneyimli bir aktivistin düşünme sürecinden geçireceğim.

Tüm toplumsal değişim aktivizminin temelinde, proaktif stratejik ve taktik planlama bulunur. Aktivistler bir program hazırlamalı ve kaynaklarını bu programı gerçekleştirmeye yoğunlaştırmalıdır. Ne yazık ki, birçok aktivist kendi programını oluşturma ve uygulama konusunda başarısız olmuş ve kendi programı yerine rakiplerinin tarif ettiği gündemlere saplanıp kalmıştır. Günümüzün politik ortamında, aktivistler çoğu kez tehditlere karşı koymak ya da geçmiş kazanımları savunmak durumunda kalsa da, bu tür savunma savaşlarının proaktif değişim kampanyalarının yerini alması mümkün değildir. Toplumsal değişimi amaçlayan aktivistler hedeflerini gerçekleştirmek için geniş ve gerçekleştirilebilir bir program oluşturmalı ve kavgayı karşıtlarının koşullarıyla sürdürmekten kaçınmalıdır. Programı hayata geçirme yollarının belirlenmesi için uzun toplantılar ve iç tartışmalar gerekir. Aktivistler program üzerinde ortak bir karara vardıktan sonra, enerjilerini öncelikle uygulama üzerinde yoğunlaştırmalı ve karşı tarafın kampanyasına sadece kendi programlarını dile getirme fırsatının olduğu durumlarda yanıt vermelidir. Bu proaktif yaklaşım toplumsal değişim organizasyonunun kamuoyu tartışmalarını belirlemesini sağlar ve karşı tarafı ilerici reform için duyulan yoğun isteğe yanıt vermek durumunda bırakır.

Proaktif program oluşturma sürecinin sağladığı zemine dayanarak uygulanan belirli taktikler ve stratejiler, toplumsal değişimi gerçekleştirme potansiyelini her zaman en yükseğe çıkarır. Bu taktikler arasında semt örgütçülerinin önde gelen isimlerinden Teksas'lı Ernesto Cortes Jr.'ın savunduğu gibi politikacılarla bir "korku ilişkisi" geliştirip onlardan hesap sormak; çok çeşitli, hatta geleneksel diye nitelendirilebilecek muhalefet gruplarıyla ittifak kurmak; hem anaakım hem de alternatif medyayı toplumsal değişim programı doğrultusunda yönlendirmek; ve oturma eylemi, işgal, ve diğer doğrudan-eylem biçimlerini etkili bir biçimde kullanmak sayılabilir.

Evsizlik, suç, kiracı hakları, çevre, AIDS politikaları ve programları, özürlü hakları, semt huzurunu koruma ve eğitim reformu gibi konularla ilgili kampanyalarda belirli strateji ve taktiklerin oynadığı rolü göstermek için çeşitli güncel politik gündemleri ve olayları inceleyeceğim. Bu konular, toplumsal değişimi gerçekleştirmek isteyen aktivistlerin seçtiği çeşitli yolları ortaya koyuyor; örneğin eyalet ve semt düzeyinde oy sandığı inisiyatifleri, seçim politikaları, taban yararına lobi faaliyeti ve tabanın haklarını savunma, doğrudan eylem, medya etkinlikleri, dava açma ve yerel ve ulusal forum ve kongreler. Bu mücadelelerin katılımcıları, Brooklyn'in Hasidik Yahudilerinden tutun Milwaukee'deki Latin kökenli ailelere, San Francisco'nun kent yoksullarından Kuzeybatı Pasifik bölgesinin kırsal çevrecilerine dek geniş bir yelpazeyi kapsar. Bu farklı kesimler, aktivistlerin çok sevdiği "mücadelede birlik, kavgada birlik" sloganına her zaman uymuş olmasalar da, hedefe ulaşmak için benzer taktik ve stratejileri kullanırlar.

Analizim, eyalet ve ülke düzeyindeki mücadeleleri de kapsıyor olsa da, asıl vurguyu yerel mücadelelere yaptım. Çünkü, çoğu ilerici aktivist, yaşadığı coğrafi bölgedeki mücadelelere zaten katılıyor; ikincisi de yerel taban örgütlenmeleri, ülke çapında önemli ilerici değişimler gerçekleştirmek bakımından giderek daha büyük bir potansiyel barındırır hale geliyor. Yerel aktivistlerin federal politikayı etkilemesinin bir yolu, koordineli bir ulusal stratejinin bir parçası olmaktır: *ACT UP!*'ın (AIDS salgınıyla mücadele eden örgütlenmelerin ülke çapındaki birliği) yerel ayaklarının yaptığı doğrudan eylemlere ya da özürlü aktivistlerin resmi bir binayı işgal etmesi olaylarına bir bakın. Montgomery otobüs boykotu ya da Ohio eyaletine bağlı East Liverpool'daki zararlı bir çöp yakma tesisini durdurma mücadelesi gibi diğer örneklerde olduğu gibi, yerel önem taşıyan ve iyi yürütülmüş bir mücadele geniş bir etki yaratabilir. Aktivistler gerçekten de küresel düşünüp, yerel hareket eder; bu kitap bu sözü yansıtmaktadır.

Kitapçılarda ve kütüphanelerde iş hayatıyla ilgili sayısız "nasıl yapmalı" kitabı bulunur. İnsanların yönetim, pazarlık, pazarlama,

iletişim, ilişki ağı kurma ve medyayla ilişki yeteneklerini geliştirmek için yazılan çalışmalar büyük bir sektöre dönüşmüştür. Bu ciltler dolusu yayın yerli rakipleri, yabancı rakipleri ve bir firmanın başarısının önüne çıkan diğer tüm rakipleri altetmek için gerekli taktikleri sunar. Ancak toplumsal değişimi gerçekleştirmeye çalışan insanlara rehberlik edecek çok az kaynak vardır. Bu kitabın amacı, özellikle de toplumsal ve ekonomik adalet için mücadele etmeye kararlı olduğunu gösteren yeni kuşağa bu rehberliği sunabilmektir. Medya günümüz gençliğini "serseriler" olarak ya da politik aktivizmden çok yüksek ücretli bir iş bulmaya meraklı kişiler olarak gösterse de bu bireyler gerçekte ilerici toplumsal değişimler uğruna çalışmak için büyük bir arzu duymaktadır. Örneğin, 1980'lerin sonlarında ACT UP!'ın mücadelelerine katılanların ezici çoğunluğu yirmili yaşlardaydı, ve bu genç kuşağın göğüslediği tutuklanma ve şiddete maruz kalma riski her birini kahraman yaptı. Gençler yoksulluğu, çevresel ırkçılığı ve diğer toplumsal ve ekonomik adaletsizlik biçimlerini sorgulamak istese de, gerekli araçlardan ve taktik becerilerden çoğu zaman yoksundur. Bu yoksunluk, özellikle, VISTA gibi, genç ve kararlı insanların yoksul mahallelerde örgütçü ve aktivist olarak çalıştığı kamusal programların 1980'lerin başından itibaren ortadan kaldırılmasından kaynaklanır. Bu programlar, toplumsal değişim uğruna mücadele eden semt örgütlenmeleriyle bağlantılar sağlıyor ve yeni üniversite mezunlarına "alternatif" bir kariyer sunuyordu. Taban aktivistlerinin faaliyetlerine aktarılan kaynağın 1980'lerde kesilmesi yüzünden bugünün gençleri bir kuşak üsttekilerin rehberliğinden yoksun kaldı.

Kamuoyundaki gelecek kaygısının, Cumhuriyetçi Parti tarafından göçmenlere, etnik azınlıklara, gönüllü annelere, feministlere ve eşcinsellere yönelik saldırılara kanalize edilmesi korkunç bir taktik; ama bunu altetmek de mümkün. Aktivistler sadece sağcı programlara karşı çıkmakla kalmamalı, insanların birbirine düşman olmasını engelleyip onları toplumsal ve ekonomik adaletsizliğe karşı birleştirecek gündemleri ortaya sürmeli ve şekillendirmelidir. Toplumsal aktivizmin bu yeniden doğuşu, zorunlu olarak gençlerin yoğun katılımını gerektiriyor. Yurttaş hakları hareketinin "Özgürlük

Turları"ndan tutun ACT UP!'in "hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" eylemlerine kadar tüm hareketler, gençlerin enerjisi, idealizmi ve yaygın katılımından yararlanmıştır. Mark Twain'in sözleriyle ifade edersek, ilerici toplumsal değişimin öldüğü yolundaki haberler saf-satadır. Başarı için gerekli taktik ve stratejileri kavrayan bir aktivist kuşağı yeni bir yüzyılda, yeni bir politik atmosfer oluşturabilir.

1
Tepki verme, strateji üret!

Geçmişte toplumsal değişim aktivistlerine Mary Jones "Ana"nın şu ölümsüz sözleri yön gösterirdi: "Yas tutma, örgütlen!" Bir sendikacının öldürülmesinin ardından söylenen bu sözler kritik olaylar karşısında proaktif tepkiler göstermek gerektiğini anlatıyordu. Günümüzde Amerikalı aktivistler eskiye göre daha düşük bir öldürülme riskiyle karşı karşıya olsalar da, Jones Ana'nın bu sözünü dikkate almak zorundalar. İlerici değişimlere düşman olan mevcut politik ortamda birçok toplumsal değişim aktivisti savunmaya çekilmiş durumda; ve benim "taktiksel aktivizm" demeyi tercih ettiğim "proaktif planlama" her zamankinden daha da şiddetli bir ihtiyaç.

Karşı tarafın programına tepki verme acelesiyle, toplumsal değişimin önünü açacak proaktif strateji ve taktikleri sık sık bir kena-

ra atıyoruz. Aktivistlerin kendi alanlarına yönelik belirli saldırıları durdurmak için örgütlenmesi ve harekete geçmesi elbette şarttır; örneğin bir otoyol inşaat planı mahallenizin yıkımını içeriyorsa, kuşkusuz tek mümkün strateji inşaatın durdurulmasıdır. Ancak ben burada çok daha sık karşılaşılan bir durum olan, karşı tarafın belirli bir alanı etkileyecek ancak tamamen yok etmeyecek bir öneri ya da proje ileri sürdüğü durumlardan bahsediyorum. Bu tür durumlarda, yapılacak savunma hamlesinin, aynı zamanda uzun vadeli hedeflerimizin de önünü açması kritik bir önem taşır.

Taktiksel aktivizmi anlamanın en iyi yolu onu pratik içinde gözlemlemektir. San Francisco'nun, benim çalışma yürüttüğüm Tenderloin semti, hem taktiksel aktivizmin yararlarının gözlemlendiği hem de yokluğunda ortaya çıkan sonuçların apaçık izlenebildiği bir laboratuvar adeta. Ülkemizdeki şehirlerin tamamını kasıp kavuran lüks bina inşaatları, evsizlik ve suç oranlarında artış gibi sorunları yaşayan Tenderloin, günümüzde aktivistlerin karşılaştığı zorlukları mükemmel bir biçimde yansıtıyor.

A. TENDERLOIN: TAKTİKSEL AKTİVİZM İŞ BAŞINDA

Tenderloin, şehir merkezinin seçkin alışveriş ve tiyatro bölgesi Union Square ile Belediye Binası arasında yer alır. Bir zamanlar kentteki eşcinsellerin merkezi olan ve 100 kadar oteliyle ticari gemilerde çalışan binlerce denizciye ve işçiye evsahipliği yapan Tenderloin'i, San Francisco'nun "salaş" bölgesi olarak tanımlayan medya, pek de haksızlık ediyor sayılmaz. Tenderloin –en azından son yirmi yıldır– fuhuştan, ayyaşlıktan ve yüksek suç oranından kendine düşen payı fazlasıyla aldı. 1980'lerin ortalarına kadar semt, porno sinemaları, "*peep-show*" ve striptiz salonlarının bolluğuyla kötü bir ün yapmıştı; semtin imajını bu mekanların parlak ışıkları belirliyordu adeta.

Tenderloin'in büyük bir ABD şehrinin tam göbeğinde yer alıyor olması onu diğer yoksul semtlerden farklı kılar. Tüm yaşamını Los

Angeles'ta ya da New York'ta geçiren insanların çoğu hiçbir zaman Skid Row ya da Güney Bronx mahallelerine gitme gereği duymaz; ya da Bay Area sakinleri suç oranı yüksek olan Doğu Oakland'dan uzak durur. Ancak ortalama bir San Franciscolu, şehrin büyük tiyatrolarından birine gitmek, Tenderloin'de yer alan Hilton Oteli'nde kalan bir arkadaşa uğramak, Belediye Binası'nda işlerini halletmek ya da başka yerlere ulaşmak gibi bir çok nedenden dolayı Tenderloin'den geçmek durumundadır. San Franciscolular, yoksul Tenderloin semtiyle diğer kentlerde pek rastlanmayan yoğun bir ilişki içindedir.

Semtin merkezindeki otuz beş blok -dünyada değilse bile- Birleşik Devletler'deki en heterojen alanlardan biridir. 20.000 Tenderloin sakinini gruplayacak olursak şunları sayabiliriz: Çoğu beyaz olan yaşlı bir kesim; Vietnam, Kamboçya ve Laos'tan göç etmiş aileler; daha az göze çarpan ama küçümsenemeyecek sayıda Latin kökenli aile; San Francisco'daki Afrika kökenli Amerikalı bekar erkekler topluluğunun en büyüğü ve daha az sayıda Afrika kökenli Amerikalı aile; Castro bölgesinden sonra şehirdeki en büyük homoseksüel topluluklarından biri; ve şehirdeki otellerin çoğunun sahibi ya da işletmecisi olan ve Endonezya, Malezya ya da Filipinler'den gelen aileler. Tenderloin sakinlerinin etnik köken, din ve yaşam tarzı bakımından gösterdiği çeşitlilikle, ekonomik bakımdan aynı sınıfta oluşu tam bir tezat oluşturur: Neredeyse herkes yoksuldur.

Batısında, idari binalar ve kültür merkezleri; güneyinde, şehrin en önemli ulaşım merkezi olan Market Caddesi; kuzeyinde Amerika Konservatuarı ve Curran Tiyatroları; ve doğusunda Birleşik Devletler'deki en kârlı alışveriş merkezlerinden biri olan Union Square bulunan Tenderloin semti için, 1970'li yıllarda, ekonomik yeniden doğuşun kapıda olduğu söylenirdi. Tenderloin'in hızla kalkınacağı yolundaki inanç, semtin geleceğini büyük ölçüde etkiledi. Bu süreçte, Tenderloin'deki arsa fiyatları; işsizlik, suç ve harap evlerle dolu bir semtten ziyade, seçkin Aşağı Nob Hill bölgesine yaraşan miktarlara çıktı. Emlak spekülatörleri Tenderloin'de apartmanlar satın almaya, planlamacılar yeni turistik lüks otellerin ve gökdelenlerin planlarını hazırlamaya başladı.

1970'lerin sonlarında, önce Vietnam, sonra Kamboçya ve Laos'tan binlerce mültecinin gelmesiyle bu hızlı kalkınma düşüncesi daha da güçlendi. Birçok boş dairenin bulunduğu Tenderloin, şehirde binlerce yeni göçmeni barındırabilecek tek bölge olduğu için mültecilerin yerleşimi için ayrıldı. Mültecilerin gelişi üç nedenden dolayı Tenderloin'in geleceği konusunda iyimserlik yaratıyordu. İlk olarak, mülteciler uzun zamandır boş olan apartmanları doldurarak semtin değerini artırıyor ve Tenderloinli evsahiplerine gelir sağlıyordu. İkincisi, Vietnam'dan ayrılan ilk mülteci grubundakilerin çoğu beraberinde yüklüce bir sermaye getirmekteydi ve bu parayla Tenderloin'de yeni işletmeler açıyordu. Bu işletmeler, özellikle de market ve restoranlar, semte canlılık kazandırdı ve giriş katlarındaki ticari emlakın değerini yükseltti. Üçüncü ve belki de en önemli iyimserlik gerekçesi, semtin uzun zamandır yaşlılardan, denizcilerden, işçilerden ve özürlü insanlardan oluşan nüfusunun yerini Güneydoğu Asyalı göçmen ailelerin alacağı düşüncesiydi. Ailelerin semtte, San Francisco'nun popüler Çin Mahallesi'nin bir Güneydoğu Asya versiyonunu yaratacağına inanılıyordu.

Benim Tenderloin'i tanımam, Tenderloin'in gelişimindeki önemli etkenlerden biri olan Hastings Hukuk Okulu sayesinde oldu. 1979 yılında, yirmi üç yaşındayken, California Üniversitesi'yle bağlantılı olan ama doğrudan bu üniversitenin yönetiminde olmayan Hastings'e öğrenci olarak kaydoldum. 1970'lerde bir apartmana yerleşmiş olan Hastings, daha sonra komşu otelleri de kiralayarak "kampus"ünü genişletti. Üniversitenin, Tenderloin'in yoksul sakinlerine yaklaşımı –Columbia ve Chicago Üniversitelerinde de olduğu gibi– alan kazanma anlayışına dayanır. Hastings, çok doğru bir biçimde "Tenderloin'i kemiren hukuk okulu" olarak tanımlanmıştır.

Okul yoksul bir mahallede kurulu olduğundan, öğrencilerin çoğu semt sakinlerine yardımcı olmaya çalışırdı. Ben de Hastings'e girdikten kısa süre sonra bu çalışmalara katıldım. California Üniversitesi'ne gittiğim sırada Berkeley'de kalmış ve bu semtteki kira denetimi mücadelelerinde belirli bir duyarlılık kazanmıştım; dolayısıyla Tenderloin'de de kiracı haklarıyla ilgileniyordum. Tenderlo-

inli kiracıların evden atılmasını engellemek ve bu insanları haklarına sahip çıkma konusunda bilgilendirmek amacıyla bir merkez kuran hukuk öğrencisi arkadaşlarıma 1980 yılının şubat ayında katıldım. Tenderloin Barınma Kliniği adlı merkezimiz 50 dolarlık bir bütçeyle kuruldu ve hepsi gönüllülerden oluşan personelimiz semtin tam ortasındaki Glide Memorial Kilisesi'nin bir odasına yerleşti.

Kliniği açtığımızda Tenderloin bir ekonomik patlamanın pek de eşiğindeymiş gibi gözükmüyordu. Asyalı göçmenler bazı marketler açmış ve kâr amacı gütmeyen konut kooperatifleri bazı binaları satın alıp restore etmeye başlamıştı ama yoksulluk içindeki semtin sakinlerinin birçok acil ihtiyacı vardı. İnşaat şirketlerinin geniş çaplı bir inşaat hamlesi planladığından habersiz olan Tenderloin sakinleri, semtin kalkınmasının kapıda olduğunu söyleyecek birisine herhalde gülüp geçerdi. Oysa gelecek aylarda herkesin bakış açısı büyük bir hızla değişecekti.

Kısa süre sonra, kendimi çok önemli bir deneyimin içinde buldum; taktiksel aktivizm sayesinde, bir savunma savaşını dönüştürüp bunu, büyük bir hedefin önünü açan bir sıçrama tahtası haline getirmenin mümkün olduğunu gösteren bir deneyimdi bu. 1980 haziranında *North of Market Planning Commission*'ın (NOMPC-Market Caddesi'nin Kuzeyini Planlama Komisyonu) bürosundaki bir toplantıya davet edildim. İlk başta NOMPC'de, Tenderloin sakinlerine çeşitli hizmetler veren birkaç kuruluş bulunuyordu sadece. Ancak 1979'a gelindiğinde NOMPC, federal VISTA* programı aracılığıyla kendisini gerçek bir yurttaş hareketine dönüştürmeye yetecek sayıda personeli işe almıştı. VISTA üyeleri, Tenderloin sakinlerine yardım etmeye hevesli, benim gibi orta sınıf kökenli yeni üniversite mezunlarıydı.[1] 1980 haziranındaki toplantıyı düzenleyen Richard Livingston, semt sakinlerini semtin geleceğinin planlan-

* VISTA: Reagan döneminde ilga edilene kadar, devletten aldığı mali destek sayesinde yoksul kesimlere hukuki hizmetler götüren ve genelde yeni hukuk fakültesi mezunlarının çalıştığı kurum (bkz. altıncı bölüm) (ç.n.).

1. Göreve başlayan Reagan yönetiminin "solu kaynaksız bırakma" planının ilk hedeflerinden biri yoksullara hukuk hizmeti veren VISTA programı oldu. 1982'ye gelindiğinde VISTA tarafından kaynak sağlanan semt temelli toplumsal değişim örgütlenmeleri neredeyse tamamen ortadan kaldırılmıştı.

masına katma vizyonuyla VISTA'dan NOMPC için para ayarlamıştı. Livingston toplantıda dünyadaki en güçlü otel zincirlerinden üçü olan Holiday Inn, Ramada ve Hilton'ın semte birer lüks turistik otel kurmayı planladığını açıkladı. Bu üç gökdelenin sırasıyla yirmi üç, yirmi yedi ve yirmi beş katı olacak ve toplam 2.200 odası bulunacaktı. Bu haber hepimizi küplere bindirdi; bu büyük sermaye grubunun saldırısı mutlaka arsa fiyatlarını artıracak, daha fazla inşaata ve mutenalaşmaya* yol açacak ve mahalleyi bambaşka bir hale sokacaktı. Ancak otel inşaatlarına karşı mücadele etmek son derece zordu. Oteller mevcut mahalle sakinlerinden kimseyi doğrudan yerinden etmeyecekti, dolayısıyla projeler bu yönden eleştirilemezdi ve lüks gökdelenlerin yapımına izin veren imar yasaları da önümüze engel çıkarabilirdi.

Durum umutsuz görünüyordu. Tenderloin sakinleri tamamen örgütsüz durumdaydı, NOMPC'nin yeni tuttuğu VISTA örgütçüleri enerji dolu ama deneyimsizdi; ve karşılarında, yasaların turizm endüstrisince konduğu bir kentte otel yapmak isteyen çokuluslu otel zincirleri bulunuyordu. Bu üçlü saldırı karşısında Tenderloin'i yaşlı, yoksul ve özürlü insanların barınabildiği ucuz bir yerleşim yeri olarak korumayı ve geliştirmeyi nasıl başarabilirdik? Cevap taktiksel aktivizmde gizliydi.

Otellerin yarattığı tehdit ortaya çıkmadan önce NOMPC'nin temel hedefi, şehir yönetiminin Tenderloin'i desteği hak eden gerçek bir mahalle, ailelerin yaşadığı bir yer olarak kabul etmesini sağlamaktı. Tenderloin sakinlerinin ve onlara hizmet sunan kuruluşların San Francisco şehrinin yerel siyasi karar süreçlerine katılamayışı, en ilerici aktivistlerin bile Market Caddesi'nin kuzeyinde gerçek bir mahallenin var olmadığını düşünmesine yol açmıştı.[2] Otel mücadelesi, NOMPC'ye Tenderloin'deki durum hakkında şehrin geri kalanını bilgilendirmek için bir fırsat sundu. Semt sakinlerini otel-

* Mutenalaşma (*gentrification*): Bir semtin eski ve salaş mahallelerinin lüks inşaatlarla ticaret ve alışveriş merkezine dönüştürülmesi. (y.h.n.)

2. 1970'lerin sonlarında şehirde ilçe seçimleri yapılırken, Tenderloin iki ilçe arasında bölünmüş ve buna hiçbir ilerici itiraz etmemişti. 1987 yılında ilericiler ilçe seçimlerinin yenilenmesini talep ettiğinde Tenderloin'in ayrı bir mahalle olduğu ve bölünmemesi gerektiği konusunda uzlaşmaya varılmıştı.

lere karşı mücadele etmek üzere örgütlerken, mücadelenin stratejisi de netlik kazandı: İlk olarak, Tenderloin'in gerçek bir yerleşim yeri olduğunu, bir mahalle yaşamının süregeldiğini göstermek ve ikincisi, bu sayede semtin sakinlerinin, San Francisco'nun diğer semtlerinde olduğu gibi imar planlaması haklarına sahip olduğunu vurgulamak. NOMPC, Belediye Meclisi'ne ve otel müteahhitlerine ilk koşulu kabul ettirdiği takdirde, ikinci koşul bunun ardından gelecekti.

Otel inşaatlarına tepki olarak semt için yeni bir imar planı hazırlama fikri kendiliğinden ortaya çıkmadı; aksine bu plan taktiksel aktivizmin dikkatle düşünülmüş bir ürünüydü. NOMPC, otel mücadelesini toplumsal değişim için bir sıçrama tahtası haline getirmek yerine, bildik inşaat karşıtı protestoları yaptıktan sonra arkasına yaslanıp bir sonraki inşaat haberini bekleyebilirdi. Örgüt, İncil'deki Davut-Golyat kavgasını hatırlatır bir biçimde, güçsüz yurttaşları açgözlü müteahhitlerle karşı karşıya getirecek bir savaşa girebilirdi. Ancak, Livingston, NOMPC örgütçüsü Sara Colm ve diğer Tenderloin örgütçüleri, inşaat projelerinin neredeyse hiçbir zaman engellenemediğini, en iyi ihtimalle sınırlanabildiğini biliyordu. Bu durum, özellikle inşaatlara karşı çıkanlar asıl olarak yoksul insanlar olduğunda ve yerel politik yönetim müteahhitlere ve emlak çevrelerine bağımlı olduğunda –ki bu büyük ya da küçük çoğu şehir için doğrudur– geçerlidir. Örgütçüler, tek tek inşaat projelerine karşı yürütülecek mücadelelerin, semtin, güçlendirmek istedikleri yerleşim yeri karakterini zayıflatacağını öngördüler. Oysa semtin imar planının yeniden hazırlanması, gelecekteki inşaat projelerini engelleyecek ve herhangi bir müteahhitin finansal çıkarlarına da doğrudan saldırmayacaktı. Dolayısıyla, semtin yeniden imar planının yapılması şeklindeki proaktif bir mücadele, hem en etkili, hem de politik olarak en pratik strateji idi. Semtin sorununun çözümü "Otellere Hayır" sloganı değil yeni bir imar planıydı.

Gri Panterler'in* Tenderloin'daki yerel grubu ve NOMPC, bir-

* Gri Panterler: (*Gray Panthers*) Çeşitli gönüllü kuruluşlardan emekli olan bir grup aktivist tarafından 1970 yılında kuruldu. İlk başlarda emeklilerin sorunlarıyla uğraşan grup artık her yaştan insanı kapsıyor ve sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri, yaşanabilir ücret gibi çeşitli konularda kampanyalar düzenliyor (ç.n.).

likte *Luxury Hotel Task Force* (Lüks Otel Komitesi) adlı bir komite kurdular. Komite semt sakinlerinin otellere karşı direnişinin aracıydı, ama aynı zamanda Tenderloin'in gerçek bir yerleşim yeri olduğunu göstermek gibi daha önemli ve stratejik bir görev de üstleniyordu. Komite üyeleri, yıllardır Tenderloin'de yaşıyor oldukları halde bu şehirdeki politik güçler için adeta görünmez varlıklardı. Otelleri yapacak olan müteahhitler, bunların avukatları, politikacılar ve San Francisco Planlama İdaresi personeli, aniden bir semtin sakinleriyle karşı karşıya geldi –böylesi bir grubun varlığından bile haberleri yokken. Tenderloin sakinlerinin, otellere karşı duyduğu ortak kaygı semtin politik dengelerini kökten değiştirmişti. Müteahhit temsilcilerinin ve belediye memurlarının NOMPC'yle karşı karşıya gelmesiyle birlikte, komite Tenderloin'i bir yerleşim yeri olarak kabul ettirme şeklindeki stratejik hedefine ulaşmış oldu.

Otellere karşı verilen mücadele kısa ve sert geçti. Haziranda planı öğrendikten sonra, temmuz ayında iki büyük semt toplantısı düzenledik. Toplantılara, Tenderloin tarihinde görülmemiş bir şekilde 250'den fazla insan katıldı. Planlama İdaresi bünyesindeki Planlama Komisyonu'nun otellerin resmi onay sürecini başlattığı oturuma katılan 100 semt sakini de, oteller projesinin aleyhinde olduğunu belirtti. Ama genç de Komisyon, 29 Ocak 1981 günü öğleden sonra başlayıp ertesi sabaha dek süren oturumda, otel projesine nihai olarak onay verdiğini ilan etti.

Proje hızla onaylansın diye en ön sıraya alınmıştı: şehir "Manhattan'laşmaya", tüm gökdelen projelerinin onaylanacağı bir inşaat patlamasına doğru gidiyordu. Bu durum, semt sakinlerinin kurduğu Lüks Otel Komitesinin başarılarını daha da çarpıcı bir hale getiriyordu. Semt sakinleri, otellerin Tenderloin'deki kira düzeyi, hava temizliği ve trafik durumu üzerinde "önemli ve olumsuz, çevresel etkileri" olacağı yönünde itirazlarda bulununca, Planlama Komisyonu bu etkileri azaltacak bir dizi tedbir tespit etti. Oteller, yirmi yıl boyunca, oteldeki her bir oda için elli sent (otel başına yılda yaklaşık 320.000 dolar) ayıracak ve bu miktar semt sakinleri yararına ucuz ev inşaatlarına aktarılacaktı. Ayrıca, her otel çeşitli kamu hizmetlerine 200.000 dolar katkı sunacak, semtteki dört ucuz oteli

(toplam 474 oda) satın almak ve restore etmek için 4 milyon dolar bağış yapacak ve personel istihdamında Tenderloin sakinlerine öncelik vermeye çalışacaktı.

Artık her ABD şehrinde, inşaatlara onay verme sürecinde koşul olarak öne sürülen bu tür "etki azaltıcı önlemler", 1981 ocağından önce yoktu. İş çevreleri ve yerel medya, tamamen gelişme yanlısı bir politik atmosferde, bir grup yaşlı, özürlü ve yoksul semt sakininin üç büyük uluslararası otel zincirinden tarihsel kazanımlar elde etmesini bir felaket olarak değerlendirdi. *San Francisco Chronicle* köşeyazarlarından Abe Mellinkoff, Planlama Komisyonu'nun kararından sonra art arda çıkan iki yazısında, bu "baskıları" sert bir biçimde kınadı. Mellinkoff, etki azaltıcı önlemleri "haydutların haraç kesmesi" olarak niteleyerek, iş çevrelerini "sermayedar dostlarımıza yapılan bu saldırıyı" kamuoyu önünde protesto etmeye davet etti.[3] Mellinkoff, Lüks Otel Komitesi'ni, Belediye Meclisi'nin de gözyummasıyla, "şirketlere karşı sefer düzenleyen haçlılar" olarak niteledi. NOMPC'nin stratejisi açıkça başarıya ulaşmıştı. Otel savaşı Tenderloin'in bir mahalle olarak kabul görmesini sağlamıştı.

Lüks Otel Komitesi'nin, bir savunma savaşını dönüştürüp önemli bir kazanım elde etmeye bu yönelişi, komite toplantılarına düzenli olarak katılan otuz-kırk semt sakininin sürekli sürdürdüğü strateji ve taktik tartışmaları sonucunda belirlendi. Bu taktik tartışmalarının iyi bir örneği, Hilton Oteli kendi projesinin tartışılacağı bir toplantıda öğle yemeği vereceğini ilan edince yaşandı. Gri Panterler'in örgütçülerinden olan ve taktiksel öngörüleri Komite'nin başarısında kritik bir rol oynamış bulunan Jim Shoch, Hilton'un davetinin çeşitli boyutlarının dikkatle incelenmesini sağladı. Bazı komite üyeleri Hilton'un "bizi satın alamayacağını" göstermek için davetin reddedilmesini önerdi. Çoğunluk ise kendi normal bütçelerinin çok üstünde olan bu kaliteli yemek fırsatını kaçırmak istemiyordu. Sonuçta, grup öğle yemeğine katıldı, ancak ardından yapılan toplantıda Hilton'a hiç taviz verilmedi.

Semt sakinleri, epey zaman alan ve çoğunlukla yorucu geçen iç tartışmalar sayesinde, bir zafer elde etmek için illa ki imkansızı ba-

3. *San Francisco Chronicle*, "The Squeeze" ve "Tenderloin Tango", 4-5 Şubat 1981.

şarmanın (yani gökdelenlerin onay almasını engellemenin) gerekmediğini anladılar. Bu anlayış var olmasaydı, otellerin şehir yönetiminin onayını almasının psikolojik ve duygusal sonuçları korkunç olurdu. Oysa Planlama Komisyonu'nun verdiği onay semt sakinlerinin hem kendi hayatları hem de semtin tarihi açısından büyük bir zafer kazanmış oldukları hissini zayıflatamadı.

Belediye görevlilerinin Tenderloin'i yaşanan bir mahalle olarak kabul etmesi üzerine, komite NOMPC'nin programının ikinci yarısını uygulamaya koyuldu: Tenderloin halkının kendi yerleşim bölgesi için yeni bir imar planı hazırlama hakkının kabul edilmesi. 1981 yılında, San Franciscoluların dilekçe toplayarak kendi semtlerinde yeni bir imar planı sürecini başlatma hakkı vardı. NOMPC, yeni imar planı kampanyasını, şehir yönetiminin lüks otellere onay vermesinden hemen sonra başlattı. Yeni imar planı önerisi toplam altmış yedi adayı kapsıyor ve en ciddi imar kısıtlaması Tenderloin'in kalbindeki otuz beş adayı içeriyordu. Yeni plana göre, bu merkezi bölgede yeni turistik otellerin yapımı yasaklanacak, giriş katının yukarısındaki daireler ticari işyeri olarak kullanılamayacak ve sekiz ila on üç kat arasında yükseklik sınırlamasına gidilecekti. Strateji asıl olarak zamanlaması sayesinde başarı kazandı: Planlama Komisyonu'nun otelleri onaylamasının hemen sonrasında, aslında inşaat taraftarı olan yerel yönetim bile semtte daha fazla yüksek katlı bina inşaatı gerçekleştirilmesinin gerekli olmadığı görüşündeydi. Ancak belediyenin yoksul bir semte karşı duyduğu bu sorumluluk duygusu, yeni bir gökdelen projesi karşısında kolayca yok olabilirdi; yeni projelerin yaratacağı tehditi önlemek için derhal harekete geçmek gerekiyordu.

Bu stratejinin doğru olduğu, 1983 yılında şehrin yeni imar planı çıkarılmadan önce kanıtlandı. Tenderloin'in merkezinde oteller, restoranlar ve mağazalar yapılmasını öngören, yaklaşık yüz bin metrekarelik yeni bir inşaat alanı ayrılması önerilmişti. "Union Square West" adlı bu proje semtin ucuz bir yerleşim yeri olma özelliğini büyük ölçüde ortadan kaldıracaktı. Union Square West, yeni imar planı önerisinin temel şartıyla açıkça çelişiyordu; proje on üç ila otuz katlı üç gökdelen, bir adet 450 odalık turistik otel ve 370

büyük apartmanı kapsıyordu. Gelişme taraftarı Planlama Komisyonu semt halkına sırtını dönüp projeyi destekleyecek miydi? San Francisco Planlama Komisyonu, lüks otellerin onaylanmasından sonra semt halkına karşı sorumluluk duymasına rağmen, yeni imar planı kampanyası olmasaydı kesinlikle projeye izin verirdi. Ancak NOMPC'nin taktiksel aktivizmi bu devasa projeyi önledi. Union Square West projesine onay almak için 9 Haziran 1983 tarihinde Planlama Komisyonu'na giden müteahhiti Komisyon başkanı sertçe azarladı. Yeni imar planı belediyenin geri dönemeyeceği kadar ilerlemişti. Normalde onay alacak bir proje kesin bir yenilgi aldı.

Tenderloin'in yeniden imarı planı, 28 Mart 1985'te yasalaştı. Önerinin yasalaşması, yüzlerce yoksul insanın sürekli olarak taktik tartışmaları yaptığı, beş yıllık bir stratejik planlama sürecini gerektirmişti. Ancak, ilerde değineceğim gibi, Tenderloin semti, imar planı hazırlandıktan sonra strateji ve taktiklerden yararlanmayı ne yazık ki bir kenara bıraktı. Fakat NOMPC'nin ortaya çıkan büyük bir tehdidi uzun zamandır istenen hedeflere ulaşmak için bir sıçrama tahtası haline getirmesi, taktiksel aktivizmin neler başarabileceğinin parlak bir örneği olmayı hâlâ sürdürüyor.

Taktiksel aktivizm, başka bir dizi alanda da başarı elde etti. San Francisco'daki çocuk hakları savunucuları, seçim sırasında çocuklara yardım sağlayacağını vaad eden politikacıların, seçimleri kazandıktan sonra gençlere destek programlarına kaynak aktarmadığını farketmişti. Politikacılara daha fazla kampanya yardımı ve oy sağlayacak diğer seçmenlerin talepleri, çocuk hakları savunucularının taleplerine baskın çıktığı için, normal bütçeden çocuklara fon ayrılması çabaları başarısızlığa uğruyordu. Umutsuzluğa kapılmayan aktivistler, 1991 kasım seçiminde, şehir bütçesinin belirli bir yüzdesinin çocuklara ayrılmasını öngören bir belediye kanunu değişikliği için imza topladılar. Bu sandık inisiyatifi* kolayca kabul edildi ve gençlik programlarına milyonlarca dolarlık ek kaynak sağlandı.

San Franciscolu gelişme karşıtı aktivistler 1970'lerin sonların-

* Sandık inisiyatifi (*ballot initiative*): 4. bölümde ayrıntılı bir biçimde anlatılacağı üzere, ABD'de yerel seçimlerde, bir grup yurttaşın yeterli sayıda imza toplayarak, hazırladıkları bir yasa önergesini (inisiyatif) doğrudan seçmenin oyuna sunması (ç.n.).

da, tek tek inşaat projelerini engelleyemeyeceklerini anlayıp kapsamlı bir büyüme sınırlaması uygulamasını savunmaya zaten başlamışlardı. 1979 ve 1983 seçimlerinde az farkla başarısız olan yavaş-büyüme savunucuları, daha önce verdiğimiz örneklerdekine benzer taktiklerle 1986'da büyüme sınırlaması inisiyatifini yani yasa önergesini kabul ettirdiler. Şehrin master planında değişiklikler öngören bu kararla beraber, aktivistlerin tek tek projelerle mücadele ederek asla başaramayacakları bina genişletme ve inşaat projelerine belirli kısıtlamalar getirildi.

Taktiksel aktivizm eyalet düzeyinde de başarı kazandı. Eski California Halk Eğitim Müdürü Bill Honig, daha önce San Francisco çocuk hakları savunucuları tarafından kullanılan stratejiyi hayata geçirdi. Honig'in 1988 yılındaki eyalet seçimlerinde ortaya attığı, eyaletin eğitime belirli bir fon ayırmasını öngören inisiyatifi seçmenler kabul etti. Honig ve yandaşları, kaynak kesintilerini engellemek amacıyla her yıl yasalarla boğuşmanın eğitim kalitesini yükseltmek için yeterli olmadığını anlamıştı. Honig'in sunduğu "Önerge-98", California'nın 1990'ların başındaki sert ekonomik resesyon döneminde yapılması muhtemel olan korkunç kesintileri engelledi.

Taktiksel aktivistlerin hedeflerini gerçekleştiremediği durumlarda dahi, proaktif stratejinin avantajları ortaya çıkıyor. Çevreciler, kızılağaç ormanlarının topyekün kesilmesi karşısında oluşan tepkiyi dikkate alarak, California'daki Kasım 1990 seçimlerinde "Ormanlar Daima!" adında bir inisiyatif hazırladılar. Karşı tarafın sel gibi akıttığı paralar yüzünden bu önerge az bir farkla başarısız olduysa da, kereste sanayicileri inisiyatifin seçime katılma hakkı kazandığı andan, birkaç ay sonraki seçim gününe kadar,[4] ağaç kesimini azaltmak durumunda kaldı. Uygulanan strateji böylece kereste şirketlerini, savunmaya çekilmeye zorladı ve yüzbinlerce ağacın kesilmesini en azından bir süreliğine engelledi. Görüldüğü gibi, proaktif stratejilerin nihai hedefe ulaşılamadığı durumlarda bile önemli başarılar sağlaması, taktiksel aktivizmin yararlarını açıkça ortaya koyuyor.

4. Bir taktik olarak sandık inisiyatiflerinden yararlanma 4. Bölümde daha ayrıntılı tartışılıyor.

B. EVSİZLİK SORUNU: STRATEJİ İZLEMEDEN TEPKİ VERMENİN SONUÇLARI

Tenderloin semtinde taktiksel aktivizm büyük bir zafer getirdi; ancak, stratejik bir planlama yapılmış olmasa ya da proaktif bir programa bağlı kalınmasaydı aynı büyüklükte yenilgilere uğramak kaçınılmaz olurdu. Nitekim, başka aktivistler, evsizlik ve suç konularında taktiksel hatalar yaparak büyük kayıplar verdiler. Merkezi, eyalet ve yerel düzeydeki yönetimler ve bunlara çanak tutan medya marifetiyle evsizlik ve suç sorunları öyle bir çerçeveye oturtuldu ki, söz konusu sorunların ilerici ve sistemli çözümlerine verilen kamuoyu desteğinin azaltılması başarıldı. İşin ironik yanı, yanlış bir yöneliş içinde bulunan taban aktivistlerinin de bu duruma istemeden katkıda bulunmuş olmasıdır. Her iki konunun yeniden tarif edilmesi karşısında aktivistlerin verdiği tepkinin savunmacı bir tepki oluşu da günümüzde hâkim olan evsiz-düşmanlığının önünü açmış oldu.

Günümüzde evsizlik kavramı, "problemli sokak davranışları" deyimi altında toplanan dilencilik, sokaklara işeme, parklardaki banklarda uyuma, serserilik, kap-kaççılık gibi davranışları çağrıştırıyor. On yıl önce ise evsizlik, bu tür konularla değil, ucuz barınma imkanlarının yetersizliğiyle ilişkilendirilirdi. Son on yılda yaşanan bu dönüşümün nedenlerinden biri de, evsiz hakları savunucularının taktiksel ve stratejik planlamadaki eksikleridir ne yazık ki.

Evsizlik sorununu sorgulayan aktivistlerin önünde iki temel sorun vardır. Birincisi, evsizliğin yıllardır yaygın biçimde sürüp gitmesi yüzünden kamuoyu bu sorunun çözüleceğine kolay kolay inanamamaktadır. Yerel, eyalet ve merkezi yönetimlerdeki politikacıların, evsizliği ciddi bir biçimde azaltmak için yeterli fon ayırmadığı gerçeği zamanla bir kenara atılmıştır. Halk evsizliği azaltmak için para gerektiğini elbette bilmektedir; ama sorun yıllardır hiç azalmadan sürdüğü için bu paranın hiçbir zaman harcanmadığını unutmaya başlamıştır. Seçimler sırasında sorunu çözeceğini vaad eden politikacılar, seçim sonrasında evsizlikle mücadeleye yeni bir fon ayırınca, medya konuyu iyice abartır; ve doğru programların

uygulandığı gibi yanlış bir izlenim oluşur. Eksik bilgilendirilen kamuoyu, yeterli çabanın gösterildiğine ancak başarısız olunduğuna inanır ve evsizlere daha fazla kaynak ayrılmasına karşı çıkar. Kamuoyunun evsizlere duyduğu sempatinin azalması, çoğunlukla "metal yorgunluğu" benzeri bir "merhamet yorgunluğu"yla açıklanır. Ancak bu yorum, merhameti hâlâ "dinç" olan insanların dahi, sorunun, hükümetin daha fazla kaynak ayırmasıyla çözülmeyeceğini düşündüğünü gözden kaçırır.

İkinci temel sorun ise, kamuoyunun evsizlikle ilgili bu tavrının bir sonucudur. Gerçek anlamda sorgulanmayan bütün toplumsal sorunlarda olduğu gibi, evsizlik sorununda da, kamuoyu sonunda şu kanıya vardı: Evsizlik sorununun sorumluları, evsiz insanlar ve onların savunucularıdır. Kamuoyundaki bu değişim üzerine, aktivistler de hata yaptı ve kamuoyunun desteğini tekrar arkalarına alacak proaktif bir program izlemek yerine, muhafazakarların evsizlik sorununu yeniden tarifleyiş tarzını kabullendiler ve kavgayı karşıtlarının kurallarına göre sürdürdüler. Aktivistlerin proaktif bir plan hazırlamak yerine savunmacı tepkiler göstermesinin bir sebebi, ilerici toplumsal değişimler sağlayabilmek için şart olan kitlesel bir organizasyonun yokluğuydu. Evsizlik sorunu bağlamında ilerde ülke çapında yaşanacak olan deneyimleri adeta önceden haber veren San Francisco deneyimi, aktivistlerin strateji üretme yetersizliği yüzünden, kamuoyunun ilerici yaklaşımlara verdiği desteğin nasıl kaybolduğunun iyi bir örneğidir.

San Francisco'da son on dört yılda, evsizlik sorunuyla ilgili stratcji tartışmaları yürütmek, proaktif bir program oluşturmak ve taktiksel aktivizm geliştirmek için yararlanabilecek sadece iki organ varolmuştur. Evsizliğin yaygınlaşması üzerine, 1982 yılında NOMPC'den Sara Colm, Lüks Otel Komitesi'ni model alan *Homeless Caucus* (Evsizler Meclisi) adlı oluşumu kurdu. Toplantılara birçok evsiz insan, dini cemaat temsilcisi ve sosyal hizmet çalışanı katıldı. Meclis'te her hafta yapılan yönetim kurulu toplantıları ve genel oturumlarda, strateji ve taktik konularında ateşli tartışmalar yaşandı. Meclisin üzerinde özellikle durduğu mesele, şehirde ailelerin acil durumlarda yararlanabileceği sığınakların olmamasıydı.

Meclisin lideri olarak sivrilen Leon Zecha, içinde yaşadığı karavan çalındığı için evsiz kalmış bir kişiydi. Zecha ve diğer Meclis üyeleri, Belediye Meclisi'ni, 1929 yılındaki Büyük Bunalım'dan beri kimsenin ele almadığı ve birçok insanın "geçici" olduğuna inandığı bir soruna daha fazla kaynak aktarmaya ikna etme şeklindeki zor bir görevle karşı karşıyaydı.

Evsizler Meclisi, kararlı bir biçimde, şehir yönetimini evsizler için bir acil sığmak sistemi oluşturmaya zorladı. Sosyal hizmet grupları ve dini cemaatlerle stratejik ittifaklar oluşturdu, kapsamlı bir talep listesi hazırladı ve giderek, Belediye Meclisi'nin duyarsızlığına karşı oluşan muhalefetin temsilcisi olarak görülmeye başlandı. Evsizler Meclisi üyeleri, belediye başkanı Dianne Feinstein'la yaptıkları görüşmenin ertesi günü evsizlik sorununa dikkat çekmek üzere belediye başkanının "Pasifik Tepeleri" isimli lüks malikanesinin önünde bir gösteri düzenlemekten de çekinmedi. Sonuç olarak, Feinstein Meclis'in temel hedefini kabul etti; ve bugün geniş çaplı bir sığınak programı haline gelen girişim 1983 yılında başlatılmış oldu.

Meclis başarısını maalesef sürdüremedi ve 1984 yılından itibaren düşüşe geçti. Grubun dağılmasındaki belirleyici faktör, başka örneklerde de karşımıza çıkacağı üzere yeni bir oluşumun yükselmesiydi: Ilımlı dini cemaatlerden ve sosyal hizmet derneklerinden oluşan alternatif bir oluşumun. *Central City Shelter Network* (Merkezi Şehir Barınak Ağı) olarak bilinen bu oluşum, Meclis'i aşırı radikal bir örgüt olarak göstererek marjinalleştirmeyi başardı. Sözkonusu Ağ'ın üyeleri sığınakları işletmek için belediyeden kaynak aldıkları için, belediye başkanını yeterli tedbir almamakla eleştirmeye asla yanaşmıyorlardı. Ağ, Meclis'in eleştirileri karşısında belediye başkanının kalkanı haline geldi; çünkü, ılımlı ve yardımsever bir örgütün mensubu olarak görülen Ağ üyeleri, gerçek evsiz insanlardan daha güvenilir bir imaja sahipti.

Bu tür alternatif, yani ılımlı muhalefet gruplarının ortaya çıkışına sık sık raslanır. Ağ'ın yükselişine rağmen örgütçü Sara Colm'un ve Meclis başkanı Zecha'nın Meclis'i ayakta tutması mümkündü. Ancak Zecha da, diğer evsiz hakları aktivistleri gibi, kendi yaşamı-

na geri dönmek istiyordu. Yorulmak bilmeyen Sara Colm dahi, Meclis'in demokratik tarzını devam ettirmek için gereken enerjiyi gösteremedi. Meclis, proaktif strateji ve taktiklerden yararlanarak, yoksullara antipati besleyen bir belediye başkanının idaresi sırasında gerçekleşeceğine ihtimal verilmeyen pek çok iş başarmıştı. Sonunda dağılmış olsa da, Meclisin, Feinstein'i temel bir sığınak sistemi oluşturmak için milyonlarca dolar harcamaya zorlamış olması, taktiksel aktivizmin başarılarına iyi bir örnektir.

Evsizlik sorununda taktiksel aktivizmin ortaya çıktığı ikinci dönem, 1988 yılında, Feinstein'in ardından Art Agnos'un belediye başkanı seçilmesiyle başladı. Agnos'un resmen göreve başlamasından bir ay önce, sosyal hizmet uzmanlarıyla eskiden evsiz olan bazı insanların, yeni belediye başkanına evsizlerle ilgili bir tasarı sunmak amacıyla düzenlediği bir dizi toplantıya katıldım. Çoğumuz, belediyenin evsizlerle ilgili politikasını yıllardır eleştiriyorduk ve kendi aramızda sağlam çalışma bağları geliştirmiştik. Birçok çevreyi işe kattık ve *Coalition on Homelessness* (Evsizlik Koalisyonu) ismini aldık. Koalisyon, işe başladığı ilk hafta Agnos'a bir "konsensüs önerisi" sundu. Planda, evsizlik politikasına yönelik olarak, bazıları hemen, bazıları doksan günde, bazıları ise daha uzun vadede gerçekleştirilecek belirli öneriler vardı. Bu önerilerden biri de, belediyenin yetişkin bekar evsizlerin yıkık dökük otellerde tek bir gece kalması için milyonlarca dolarlık vergiyi sarfettiği ve bu yüzden skandallara konu olan, *Hotline Hotel* (Acil Otel) programının kaldırılmasıydı. Evsiz insanlar, bazıları pis ve böcek dolu bu odalarda kalmayı çoğunlukla reddediyorlardı; ancak belediye otel sahiplerine yine de ödemeyi yapıyordu. Koalisyon'un tasarısına göre, bu otel programı kaldırılacak ve bunun yerine, sosyal yardım alan insanlar arasından barınma masraflarına parası yetmeyenlerin pansiyonlarda düşük bir kirayla sürekli bir oda tutabilmeleri için bir kira-destek programı başlatılacaktı. Öneriye göre bu evsiz insanlar, uzun vadede, kâr amacı gütmeyen barınma kuruluşlarının işlettiği pansiyonlara yerleştirilecekti. Eski belediye başkanı Feinstein, evsizliğin sadece geçici bir sorun olduğunu iddia ederek kâr amacı gütmeyen kuruluşların evsizler için pansiyon işletmeleri önerisini

reddetmişti. Koalisyon'un diğer önerileri şunlardı: Evsiz insanların özel otellerde uzun süre kalmasına son verilmesi, boş durumda olan yüzlerce kamu barınma ünitesinin derhal onarılması ve Belediye'nin yüksek maliyetli ve bürokratik Genel Yardım Programı'nda ("Bekar yetişkinler için sosyal güvenlik" olarak da geçer) bir dizi reform yapılması.

Koalisyon üyelerinin geçmişleri bilindiği için ve önerilerin çoğu semtin desteğini aldığı için, plan derhal geniş kabul gördü. Feinstein geçmişte Koalisyon'un planına karşı çıkmıştı. Ancak Koalisyon yeni seçilmiş olan ve kampanyasında şehrin evsizlik politikasını değiştireceğine söz veren Art Agnos'a somut ve belirli bir program sunmuş olmanın avantajına sahipti. Bu proaktif yaklaşım Agnos'u hazır bir programı kabul etmekle, bu programı eleştirip reddetmek arasında seçim yapmak durumunda bıraktı. Koalisyon, taktiksel aktivizm sayesinde, kendi önerisini evsizlik tartışmalarının odağı haline getirmişti.

Sonunda belediye, konsensüs önerisinin neredeyse tamamını kabul etti. Birçok şehirdeki evsiz hakları aktivistlerinin henüz sığınakların artırılması için mücadele ettiği 1988 yılında, Koalisyon, bu tür yarım yamalak önlemlere ayrılan fonların geçici ya da kalıcı konut programlarına kaydırılmasını sağladı. Konsensüs önerisini hazırlayanlardan biri olan ve başkan Agnos tarafından şehrin evsizlik koordinatörü olarak atanan Robert Pentrice'in geliştirdiği, San Francisco'nun 1989 yılı evsizlik programı "Sığınağın Ötesi"nde, tamamen Koalisyon'un analizi benimsenmişti ve tüm ülkede destek buldu. ABD Barınma ve Kentsel Gelişim Bakanlığı sekreteri Andrew Cuomo'nun 1994 yılında başkan Bill Clinton için hazırladığı evsizlik planı, temelde "Sığınağın Ötesi"nin yeniden düzenlenmiş halidir.

Koalisyon'un proaktif yaklaşımı o kadar başarılı bir taktiksel aktivizm örneği teşkil etti ki, ben de dahil, planı hazırlayanların çoğu, planın uygulayıcıları haline geldik. Genel Yardım Programı kapsamındaki kişilerin, düşük bir ücret ödeyerek kalıcı bir barınak edinmesini sağlayacak bir programı kabul ettirmek için, Agnos'un yeni sosyal hizmetler şefi Julia Lopez'le görüştüm. Çeşitli otel iş-

letmecileriyle yaptığım görüşmelere dayanarak, işletmecilerin ücreti düşüreceğini ve belediyenin ücreti ödemeyi garanti etmesi halinde, sosyal yardım alanların otelde pansiyoner olarak kalmasına razı olacağını belirttim. Yeni ödeme planı, pansiyonerin izniyle ücretin yardım çekinden kesilmesini öngörüyor ve ücretin ödenmemesi riskini ortadan kaldırıyordu. Lopez planın çok olumlu olduğunu ancak kendi departmanının, bu planı yürütürken pansiyonerlerle ilişki kurmak için gereken deneyime sahip olmadığını belirtti. Lopez, program benim fikrim olduğu için programı Tenderloin Barınma Kliniği'nin yürütmesini önerdi. Yoksul kiracıların ve pansiyonerlerin avukatlığını yapan Klinik hiçbir zaman böyle bir programı yürütmeyi düşünmemişti. Ancak Klinik, yoksul insanlara sürekli barınak olabilecek pansiyonların geçici oteller gibi kullanılmasına her zaman karşı çıkmıştı; Klinik, pansiyonların geçmişte olduğu gibi, çalışan veya işsiz olan, yaşlı, özürlü ve yoksul insanlar için birer ev haline gelmesini istiyordu. Programımızın bir parçasını hayata geçirme imkanını kaçırmak istemediğimizden, biz de evsizlikle mücadeleye katıldık. Garantili ücret ödeme programımıza katılmak isteyen pansiyon sahipleri ücretleri düşürdü. O kadar başarılı olduk ki, ücretler on yıl öncesinden bile düşük bir seviyeye indi.

Koalisyon'un konsensüs önerileri giderek belediyenin politikası haline gelince, çeşitli sebeplerden dolayı, Koalisyon toplantılarına katılım düştü. Öneriyi hazırlayanlardan birçoğu, Koalisyon'u geliştirmek için gereken zamanı ayıramıyordu; Tenderloin'deki Lüks Otel Komitesi'nin aksine, Koalisyon'un hiçbir zaman ücretli, tam zamanlı örgütçüleri olmadı. Dahası, Feinstein yönetimi Koalisyon'u kuran ve evsiz olmayan kişileri dışlarken, yeni sosyal hizmetler şefi Lopez bu kişilerin katkısını özellikle teşvik etmişti. Eskiden Koalisyon toplantılarında zaman geçiren insanlar, artık düzenli olarak sosyal hizmetler personeliyle ve yeni başkanın, bizzat Koalisyon tarafından seçilmiş olan, evsizlik koordinatörüyle toplantı yapıyordu. Son olarak, katılımın azalmasının bir sebebi de, bir yıl içerisinde geçmiş on yıldan daha fazla başarı elde ettiğimiz için, Koalisyon toplantılarına katılmanın daha önemsiz gözükmesiydi.

1989 yılının ortalarına gelindiğinde, Evsizlik Koalisyonu, stratejik ve taktiksel mücadelenin bir aracı olmaktan çıkıp, vakıflardan parasal kaynak alan, bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluşa evrilmişti. Koalisyon'un personeli, geçmişte olduğu gibi, belirli konuları tartışmak için toplantılar düzenlemeye çalışıyordu ama ilk Koalisyon'un önde gelen üyelerinin çoğu artık katılmıyordu. Kısa süre sonra, evsizlik sorunuyla ilgili proaktif bir program geliştirebilecek olan geniş bir kesimi kaybettiğimizi farkettik. 29 Mayıs 1989'da *San Francisco Examiner* gazetesi, Belediye Meclisi'nin yanındaki parkta evsizlerin çadır kurmasına izin veren başkan Agnos'un sanayicilerden eleştiri aldığı haberini baş sayfadan verdi. Çoğu insana göre Agnos, alternatif barınma imkanları sağlayacak kendi programları sonuçlanana kadar, Belediye Meclisi'nin dışında evsizlerin çadır kurmasına izin vermekle yönetim döneminin en büyük hatasını yapmıştı. 1990 haziranında "Agnos Çadır Kampı"na kamuoyunun tepkisi giderek artınca, başkan daha fazla riski göze alamadı ve parkı çadırlardan temizlemeye karar verdi. Kendini "ilerici" olarak tanımlayan bir başkanın evsizlere saldırması gazetecilerin ilgisini çektiği için, "temizlik" ülke çapında basına yansıdı. Çadırcıların temizliği önlemek için Koalisyon'dan yardım istemesiyle beraber, Koalisyon personeli de, başkanın politik baskıları göğüsleyemediğini ve programlar henüz uygulanabilir hale gelmeden parkı boşalttığını söyleyerek Agnos'un karşısında yer aldı ve tüm ülkede süren tartışmaya katıldı. Koalisyon, Agnos konusunda haklıydı ama başkanın çadırlar konusundaki hoşgörüsünün ona politik olarak zarar verdiğini fark etmemişti. Kamuoyu çadırlara izin verilmesinin mantığını anlayamadığından, Agnos'un bu politikayı sürdürmesi siyasal açıdan imkansızdı. Agnos'un ihaneti karşısında öfkelenen aktivistler, çadırcıları korumak için harekete geçerken, ucuz barınma ve ruh sağlığı hizmeti uğruna verdikleri mücadelenin bir anda kamuya açık bir parkta çadır kurma hakkı üzerine kısır bir tartışmaya indirgeneceğini hiç düşünemedi.

Koalisyon'un Agnos'un tavrına karşı başlattığı topyekün saldırı, kamuoyunun gözünde, kendi isteğiyle evsiz yaşayan insanlar adına girişilmiş bir savunma tepkisiydi. Çadır Kampı'nda kalanlar

pansiyonlara ücret ödemek yerine dışarda yatmayı tercih ediyordu. Klinik'in personeli çadırcıların çoğuyla anket yaptı ve bunların çoğunun istedikleri takdirde ücret verebilecek ölçüde yardım aldığını belirledi. Kamuoyuna göre, bir insanın evsiz olması ancak barınma harcamalarını karşılayamıyorsa normaldir; oysa görüntü şimdi şuydu: Ev tutma imkanı olan insanlar, Belediye Meclisi'nin çevresinde, yıldızların altında yaşamak istiyor ve kentin en önemli evsiz hakları savunucusu olan grup herkese geçici sığınak ya da kalıcı konut sağlanana dek bunun sürmesini savunuyordu. Kamuoyu ve medya bu görünüme karşı çıkıyordu; evsiz insanları kader kurbanı olarak görüyorlar, bir kimsenin barınma imkanını reddetmesini anlayamıyorlardı. Böylece, Agnos'un, çadırcılara olan sorumluluğunu her birine bir sığınak ya da bir pansiyonda oda sağlamakla yerine getirebileceği görüşü yaygınlık kazandı. Koalisyon ise buna karşı çıktı ve taraftarlarını parkı "işgal" etmeye çağırdı: böylece Agnos'un hemen konut sağlayamayacağı kadar çok çadırcı olacaktı. Bu strateji, ani ve savunmacı bir tepki olduğu için, doğal olarak geri tepti. Uzun zamandır evsiz hakları savunucularına olumlu yaklaşan medya, işgal hareketini Agnos Çadır Kampı'ndakilerin sayısını şişirmek için girişilmiş utanmazca bir hareket olarak gösterip belediyenin insanlara barınak sağlama yolundaki çabasına, evsiz hakları savunucularının engel olduğunu savundu.

Hepimiz stratejik hatalar yaparız. Toplumsal değişimi gerçekleştirmek için bir proaktif programdan yararlanmanın amacı, aktivistlerin çeşitli basamaklar arasındaki bağlantıları görmesini sağlamaktır. Aktivistler, bir kampanya başlatmadan önce, uygulanacak bir taktiğin ana hedefi tehlikeye atacağını görebilirse başarısızlıktan kaçınabilir. Koalisyon'un üyeleri, Agnos'un temizliğini protesto etmenin acelesi içinde, kamuoyunun gözünde evsiz hakları savunuculuğunun kamuya açık bir parkta çadır kurma hakkıyla özdeşleşeceğini unuttular. Bu hatanın temel nedenlerinden biri bu tartışmanın yapılabileceği bir organın olmayışıydı. Belirli üyelerden oluşan bir örgütün ya da evsiz insanların ve evsizlere hizmet veren kurum personelinin temsil edildiği bir organın yokluğunda, Koalisyon'un rolü kendinden yardım isteyenlere hizmet sunmak haline

geldi. Kovulan çadırcılar Koalisyon'dan yardım isteyince, Koalisyon'un görevi birden onların özel çıkarlarını korumak haline geldi. Koalisyon çadır kurma hakkının kendi ana hedeflerine uyup uymadığını tartışmadı; parkı işgal etme ve Agnos'u gözden düşürme telaşı içerisinde, uzun vadeli stratejik sonuçlar gözden kaçırıldı.

Agnos'un park temizliğiyle birlikte ülkenin ilgisi görülmedik biçimde şehir yönetiminin evsizlik politikasına yöneldi. *New York Times*'dan tutun MacNeil-Lehrer'in sunduğu Haber Saati'ne kadar, farklı basın organlarını takip edenler, ülkedeki en ilerici başkanlardan biri olarak bilinen Agnos'un davranışı karşısında hayrete düştüler. Kamuoyunun tepkisi San Francisco'daki evsizlik tartışmasını tamamen değiştirdi ve o zamandan beri Birleşik Devletler'in heryerinde görülen yeni bir modelin oluşumuna yol açtı. Hırslı politikacıların, bunların müttefiki olan şirketlerin ve basının savunduğu bu yeni model, baskıcı bir programla evsiz hakları aktivistlerinin üzerine gitmektir. Bu modelde, belediye başkanı –örneğin Agnos'un ardılı Frank Jordan– "saldırgan dilenciler"e ve kamuya açık yerlerde çadır kurulmasına göz yumulmayacağını söyler. Bunun üzerine, evsiz hakları aktivistleri bu duruma anayasal ve sivil özgürlükler bağlamında karşı çıkar. Böylece, kamuoyundaki tartışma toplumun yurttaşlarına yeterli ve ucuz konut sağlaması sorunundan parklarda çadır kurma sorununa kaymış olur. Medya, işini kaybedip evsiz kalmış orta yaşlı erkekleri bir kenara bırakır ve savaş gazisi olduğunu söyleyerek para koparmaya çalışan, uzun saçlı, sağlıklı genç insanlara yönelir. Dilenciler artık yardım çeklerindeki kesintileri telafi etmeye uğraşan yoksul insanlar değildir; onlar kamu yardımlarını uyuşturucuya, alkole harcayan madde bağımlılarıdır. Günümüzde özellikle suç gibi diğer konular, kamuoyunun evsizlik konusundaki duyarlılığının önüne geçti; muhafazakarların evsizleri toplum güvenliği için bir tehdit olarak göstermedeki başarısı da kuşkusuz bu duruma katkıda bulundu. Konunun dilencilik ve çadır kurma mücadelesi haline gelmesine göz yuman aktivistler, artık bu kavgayı kesinlikle rakiplerinin daha avantajlı olduğu koşullar altında sürdürmek durumundalar.

Evsiz hakları savunucularının girişiği savunma savaşının daha

başka büyük zararları da oldu. Aktivistler, "barınmama hakkı"nı savunanları evsiz hakları savunuculuğunun merkezine yerleştirerek, hem rakiplerinin kimin "evsiz" olduğunu tanımlamasına hem de tartışmayı bu yeni grup etrafında şekillendirmesine izin vermiş oldu. Ucuz konut, istihdam ve kentsel yoksulluğun azaltılması için daha fazla kaynak ayrılacağından korkan muhafazakarlar, en çok göze çarpan evsiz insanların imajını kullanarak, dalgayı ters yöne çevirdiler. 1990'ların başında yayımlanan birçok yayında, evsiz hakları savunucularının kimin evsiz olduğu ve bunlara nasıl yardım edileceği konusunda yanlış bilgi verdiği hatta yalan söylediği iddia edildi. Kuşkusuz bütün aktivistler bu tür bir gerileme yaşayabilir; ama evsiz hakları savunucularını hedef alan saldırıların evsizlik krizinin ilk onyılı boyunca ciddi bir boyut kazanmadığı unutulmamalıdır. Kamuoyu çadırlara ve dilenciliğe pek iyi gözle bakmıyordu ve muhafazakarlar, aktivistlerin kendilerini bu etkinliklerle özdeşleştirmesinden yararlanarak onların görüşlerine saldırdı. Örneğin Alice Baum ve Donald Burnes, büyük yankı yaratan *A Nation in Denial: The Truth About Homelessness* (İnkar Eden Toplum: Evsizlikle İlgili Gerçekler) adlı kitapta, "bugünkü evsizliğin temelinde ne yoksulluğun ne de ciddi toplumsal, ekonomik ve politik sorunların bulunmadığını" iddia ettiler. Yazarlara göre, hepimizin inkar ettiği asıl "gerçek", "evsiz nüfusun yüzde 65 ila 85'inde kronik alkolizm, uyuşturucu bağımlılığı, şiddetli psikiyatrik sorunlar veya bu üçünün bir bileşiminin görüldüğüydü. Baum ve Burnes'e göre, evsiz hakları savunucularının evsizliği "konut yetersizliği" olarak tanımlaması, aslında "evsizlerin arasındaki madde bağımlılığını ve ruhsal hastalıkları inkar etmek için geliştirilmiş", "iğrenç" bir stratejiydi.[5]

İnkar Eden Toplum, desteksiz iddialar, yanlış veriler ve hatalı çıkarımlarla doluydu. Kitap; uyuşturucu bağımlılığı, alkolizm ve ruhsal sorunların 1980'lere kadar yoksul insanları etkilemediğini ve yaygın evsizliğe ucuz konut yokluğunun değil, bu sorunların yol açtığını hiç tartışmaksızın varsayıyordu. Kitaptaki "araştırmacılar

5. Alice Baum ve Donald Burnes, *A Nation in Denial* (Boulder, Colo: Westview Press, 1993), s. 82, 170, 29, 129 ve 130.

1980'lerde barınma talebinin artmasıyla, kiraların yükselmesi ve evsizliğin artması arasında kesin bir neden-sonuç ilişkisi tespit edememiştir" şeklindeki iddia beni özellikle hayrete düşürdü.[6] 1988'de Tenderloin Barınma Kliniği adına yapılan bir araştırmada San Francisco'daki tüm pansiyon ve otelleri kayda geçirdim. Bu çalışma, 1980'lerde, pansiyon ücretlerinin kamu yardımlarını büyük ölçüde aştığını, böylece şehrin evsiz nüfusunun büyük kısmını oluşturan ve kamu yardımı alan kişilerin, tek odalı pansiyon dairelerinde kalamaz duruma geldiğini göstermektedir. Çalışma iyi bir biçimde kamuoyuna duyuruldu; ancak anlaşılan o ki Burnes ve Baum'a göre pansiyon ücretlerinin artışıyla evsizlerin sayısındaki artış arasındaki "kesin ilişki"yi belirleyen öznel ölçütü karşılayamamış. Kitapta "tek odalı pansiyon daireleri gibi imkanların oluşturulması evsizlere pek fayda sağlamamıştır" şeklinde açıkça hatalı olan bir yorum da getiriliyor.[7] Amacım, bu "nesnel" çalışmadaki tüm hataları sergilemek değil. *İnkar Eden Toplum*'un en önemli özelliği, sanki evsiz hakları savunucuları alkol, uyuşturucu ve ruh sağlığı tedavisine karşıymış gibi bir izlenim yaratmaya çalışması.[8] Aktivistlerin, mevcut barınma imkanlarını reddeden ve alkol, uyuşturucu ve ruh sağlığı sorunları olan insanlarla özdeşleştirilmesi, bu aktivistlerin evsizlikle ilgili gerçeği "inkar" ettiği iddiasını güçlendiriyordu. Bir televizyon haber programının, bu "inkar" temasını işleyen bir program sayesinde Peabody Ödülünü kazanmasına Beşinci Bölüm'de değineceğim. Evsiz hakları aktivistlerinin, insanların pansiyon ücreti ödemeyip çadır kurmaya hakkı olduğunu savunması, bu aktivistlerin kamu yardım çeklerinin barınmaya değil alkol ve uyuşturucuya harcanmasını savunduğunun kanıtı olarak gösterildi. Buradaki korkunç ironi ise, Evsizlik Koalisyonu gibi grupların, ruh sağlığını ve madde bağımlılığı tedavisini her zaman gün-

6. A.g.y., s. 135. Evsizlik konusunda bildiği herşeyi kitaplardan öğrendiğini iddia eden Christopher Jencks, kira artışları ve evsizlik arasındaki bariz ilişkiyi de gözden kaçırıyor (bkz Jencks'in kitabı: *The Homeless*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1994 s.85-89).

7. *A Nation in Denial*, s. 186-187. Yazarların iddialarının aksine evsizlere ayrılan fonlarla rehabilite edilmiş ve daha iyi duruma getirilmiş olan pansiyonlarda eskiden evsiz olan binlerce insan yaşamaktadır.

8. Baum ve Burns, *A Nation in Denial*, s. 186-187.

demlerinin en önüne koymuş olmasıdır. Çadırcıların haklarını savunmak için en yoğun çabayı sarf eden bu insanlar aynı zamanda evsizlere madde bağımlılığı ve ruh sağlığı tedavisi hizmeti verilmesini de savunuyordu. Ancak onlar çadır kurma hakkını savunduklarında, karşı taraf evsiz hakları savunucularını madde bağımlılığına göz yummakla suçlama fırsatını yakalamış oldu. Evsiz hakları savunuculuğu, isteyen her evsize barınma ve tedavi imkanı sağlama mücadelesiyle değil, olumsuz davranışları savunmakla özdeşleştirildi ve kamuoyunun ilerici yaklaşımlara verdiği destek azaldı.

Evsiz hakları savunucularının yaptığı stratejik ve taktik hatanın nedeni, mücadeleyi kendilerinden güçlü olan rakiplerinin kuralları-na göre sürdürmeye razı olmasıydı. Görünüşe bakılırsa, bazı aktivistler yenilginin bile şeref getireceğini sanarak bu Davut-Golyat savaşından medet umuyor. Bazı aktivistler ise hükümetin en yoksul kesime yaptığı saldırılara, zaferin imkansız olduğu durumlarda dahi karşı koymak gerektiğini düşünüyor. Bu duyguları anlayabiliyorum; ancak bu yaklaşımlar yoksul kesimlerin içinde bulunduğu koşulların iyileşmesine hiçbir katkı sunamaz. Evsizler meselesi örneğini ele alırsak, kâr amacı gütmeyen kuruluşların işlettiği ucuz ve kaliteli konutların önünde oluşan uzun kuyrukların da gösterdiği üzere, çoğu kişi sürekli olarak içinde yaşayabileceği bir ev ister. Aktivistlerin, bu çoğunluğun kamuoyundan aldığı desteği zedeleyecek bir biçimde, parkta yaşamayı isteyen insanların "hak"larını savunmaya kalkışması yanlıştı. Çadırlarda kalmak isteyenler evsizler arasındaki en yoksullar değil, aksine en fazla kendi kendine yeterli olan kesimdir. Hoşunuza gitsin ya da gitmesin, kamuoyunda bu insanlarla ilgili belirli değer yargıları vardır. 1993 yılında San Francisco'daki tüm Bay Area bölgesi, Cumhuriyetçi Parti görevlileri ve muhafazakar gazeteciler de dahil, belediye başkanı Jordan'ın evsiz insanların elindeki market arabalarına el koymasına tepki gösterdi. Şişe ve teneke kutuları toplayıp geri kazandıran ve kimseye zararı olmayan bu "çalışkan" evsizlere, toplumda pek merhamet görmeyen çadırcılardan tamamen farklı bir gözle bakılıyordu.

Çadır kurma ve dilenme hakkını savunan arkadaşlarına itiraz etmeyen aktivistler de bu stratejik hatanın sorumluluğunu paylaşıyor.

Bu kesim, sessiz kalarak, ilerici yaklaşımların kamuoyundan aldığı desteği azaltan bir tarz izlemiş oldu. Aktivistler, karşı tarafa malzeme vermemek kaygısıyla kamuoyu önünde yandaşlarını eleştirmekten çekinir; bu yüzden etkili bir mücadele vermek için, iç strateji tartışmalarında yararlanılacak geniş tabanlı bir organ şarttır. Eğer San Francisco'lu evsiz hakları savunucuları 1990'larda böyle bir araca sahip olsaydı, topyekün savunmacı bir tavır almak yerine proaktif ve stratejik bir yaklaşım geliştirilebilirdi. Çadır kurma hakkının en ateşli savunucuları dahi böyle bir iç tartışmaya olumlu yaklaşırdı.

Bazı aktivistler, adil olma kaygısıyla, hükümetin "sokak davranışları"na uyguladığı baskıya karşı koymanın şart olduğunu iddia eder. Onlara göre dilenciliğe ve parklarda çadır kurmaya uygulanan baskı; ve "kamu huzurunu bozma" suçunun giderek daha şiddetli bir biçimde cezalandırılması, yoksulları kriminalize etmeyi amaçlayan çabalardır. Bu aktivistler, insanların konut, iş ve ruhsal sağlık hizmetinden mahrum olduğu için "sorunlu sokak davranışları" sergilediğini ve bu kişilerin haklarının kararlılıkla savunulması gerektiğini iddia eder.

Baskılara güçlü bir biçimde karşı koymak elbette önemlidir; ancak bu, dilenciliğin ve çadır kurmanın evsizlikle ilgili sorunlar olduğu anlamına gelmez. Ne dilencilik yapan ve "kamu huzurunu bozma" suçu işleyen insanların tümü evsizdir, ne de "evsizlik" programının dışında yaşamayı seçen çadırcıların hepsi. Bir evsiz hakları kampanyası, kalıcı bir konut isteyen insanlara barınma ve yeterli gelir sağlayacak bir programı temel almalıdır. İyi bir program, politikacıları toplumsal değişim örgütünün ileri sürdüğü taleplere yanıt vermeye zorlar ve –aktivistleri değil– siyasileri savunmaya iter. Evsizlik Koalisyonu'nun ilk konsensüs önerisinde ya da Evsizler Meclisi'nin gündeminde bir parkta ya da kaldırımda çadır dikip uyuma hakkı yer almıyordu. Yoğun taktiksel ve stratejik tartışmalar yapan ve geniş bir tabana dayanan bir örgüt, özürlülere uygun ve ucuz konut ihtiyacının kamuoyu gündemine girmesini sağlayabilirdi. Fakat ortada belirli ve uygulanabilir bir program olmadığından, muhafazakar politikacılar evsizliği suç işleme ve diğer

yurttaşların huzurunu bozmayla özdeşleştirme fırsatı bulmuş oldu.

"Kanun ve nizam"ın korunmasını savunan politikacılar, mitinglerde kalabalığın arasındaki "serserilere" dayılandıkları zaman büyük destek görür. Bu kabadayılar, kitlenin duygularına seslenmek için bir düşmana ihtiyaç duyar: Richard Nixon ve Spiro Agnew'un, seçim kampanyalarındaki uğraklara uzun saçlı kişiler yerleştirip, bu "tipler" üzerinden kendilerine "Amerikan değerlerini savunma" fırsatı yarattığı iddia edilmiştir. Dilencilik ve çadır kurma konularında büyük mücadelelere girişen aktivistler de kamuoyunun çoğunun desteklediği uygulamalara karşı çıkarak, bu politikacılar için iyi birer günah keçisi olmuştur. Bu yaklaşım yüzünden, San Francisco'da, hem aktivistler proaktif çözümler üretememiş, hem de birçok politikacı evsizlik sorununu ciddi bir biçimde tartışmaktan kaçma fırsatı bulmuştur. Evsiz yaşamak bir sivil özgürlük olarak tarif edilince, bu "sözde evsiz" insanları önemsediğini belirten politikacılara, hiçbir şey yapmamak için fırsat doğar. Bir politikacının kendisini evsiz insanlara sempati duyan bir kişi olarak göstermesi için sadece dilenme ya da kamu huzurunu bozma suçlarına uygulanan cezalara karşı çıkması yeterlidir. Bu sayede politikacılar, ucuz konut ve ruhsal sağlık programları sağlamak, sosyal yardımları yükseltmek için büyük sermaye üzerindeki vergileri artırmak, gibi önlemleri bir kenara atarlar.

Daha da kötüsü, aktivistlerin, dilenciler tarafından rahatsız edilmekten ve "serseriler"in parkları işgal etmesinden bıkmış bir kamuoyuna sivil özgürlüklere vurgu yaparak çözüm sunması imkansızdır. Elbette, evsiz hakları savunucularının bu konuda çözüm önerileri vardır; ancak dilenci haklarıyla ilgili çıkan arbedede bu çözümleri anlatabilmek mümkün olamaz. Kasım 1992'de başkan Jordan San Francisco seçimlerinde, "dilencilerin saldırganlığına dur" demek için dilencileri cezalandırmak üzere bir önerge sundu. Evsiz hakları savunucuları, haklı olarak, bunun politik bir şov olduğunu ve evsizlik sorununa çözüm olmadığını belirtti. Ancak seçmenler dilencilik meselesinden ötürü rahatsızdı ve anketlere göre bu önergenin yararları konusunda bazı şüpheleri olsa da önergeye kabul oyu verdiler. Seçmenlere çözümsüzlük ile kötü bir çözüm arasında

tercih hakkı tanınmıştı; birçok kişi önerge için "hiç yoktan iyidir," diyordu. Bunun ardından, San Francisco'lular ATM'lerin civarında dilenciliği yasaklayan ve sosyal yardım alanların parmak izlerinin çıkarılmasını öngören önergeleri onayladılar. Kasım 1994 genel seçimlerinde, California Eyaleti'ndeki Berkeley'deki seçmenler oylarının çoğunu sol kesimden bir adaya verdikleri halde (ancak bu kişi ikinci turda kaybetti), ve kiracı ve pansiyonerlerin desteklediği bir kira denetleme komitesi oluşturdukları halde bu seçmenler dahi dilencilik ve serserilik karşıtı önergeleri desteklediler. Kamuoyu, eğer gerçekleştirilebilir ve ilerici bir program bulamazsa, cezai önlemlerin çözüm olduğunu düşünür. Aktivistlerin etkin bir biçimde hayata geçirmeye çalıştığı, somut ve gerçekçi bir programı yoksa, ucuz konut, iş ve ruhsal sağlık hizmeti gibi talepler, sahte seçim vaatleri olarak algılanır.

Evsiz hakları aktivistleri Nixon'un sataştığı serseri durumuna düşmek istemiyorlarsa, hem kendi önerilerini geliştirmeli hem de yapılan kışkırtmaları görmezden gelmelidir. Eğer savunucular ani bir tepki vermekten kaçınırsa, karşıt taraf medyayı alevlendirecek bir kıvılcım bulamaz. Evsizlik konusunda soğukkanlı olmanın yararı açıktır. Karşı tarafın stratejisi, kamuoyu önünde evsizlere saldırarak kendi politik tabanını sağlamlaştırmaktır. Aktivistler sadece savunmacı tepkiler vererek evsiz karşıtı retoriği genelde durduramaz ve kamuoyunun evsizlere desteğini artıramaz; bu durumda en iyi tepki hiç tepki vermemek olabilir. Taktiksel aktivistler, enerjilerini proaktif bir programa yoğunlaştırmalı ve sataşmalara yanıt vermeyi politik tartışmalara doğrudan girmeyen dini gruplara ya da hukuki kuruluşlara bırakmalıdır. Aktivistlerin kazanım elde etmek için statükoyu korumanın ötesine geçmeleri şarttır.

Kamuoyunun evsizlik sorununa salt politik tepkiler verilmesinden bıkmış olması olumlu bir durum. Seçmenler dilencilik, serserilik, çadır kurma vs. karşıtı önergelere kabul oyu veriyor olsa da bu tür tartışmaların politikacıların çıkarına hizmet ettiğinin farkına da varıyor. Bu tür önlemlerin hiç bir sonuca ulaşmadığı görüldüğüne göre, ilgiyi tekrar ilerici çözümlere toplamak mümkün hale geliyor. Evsizlik konusundaki cezalandırıcı yaklaşım başarısız oldukça, ev-

sizlere sataşmanın politik faydası daha da azalacaktır. Birçok aktivist 1990'ların başında medyanın aniden karşı tarafa geçmesine şaşırmıştı ama ardından, geniş strateji tartışmalarının ve proaktif bir yaklaşımın gerekliliğini kavradı. Federal hükümetin evsizlik programlarına ayırdığı kaynak her zaman için yetersiz kalmıştır ve kaynağın artırılması ihtimali de zayıftır. On yılı aşkın bir süredir şehir sokaklarında evsiz insanlara sıkça rastlanır olduğu için, toplum evsizliği hayatın rahatsız edici ama değiştirilemez bir gerçeği olarak kabullenmeye başlayabilir. Dolayısıyla evsiz hakları savunucularının atağa geçmesi ve kendi kitlelerinin kamuoyundan aldığı desteği artırmaya çalışması bugün her zamankinden daha acil bir ihtiyaçtır.

C. SUÇLA MÜCADELE: SAVUNMACILIĞIN UÇ NOKTASI

İlericilerin sorunlara savunmacı bir biçimde yaklaşmasının korkunç sonuçlarının en iyi gözlemlendiği konu suçtur. Evsiz hakları savunucularının yaptıkları stratejik hatalar hiçbir zaman ilkelerini terk etme noktasına varmamışken, kendini "ilerici" olarak nitelendiren bazı aktivistler suç konusunda "kanun ve nizam" heveslisi çözümleri savunabilmiştir. Muhafazakar politikacılar da bu sayede, suç temasını kullanarak kamuoyundaki tartışmayı sağlık reformu, evsizlik, çevresel felaketler ve ekonomik adaletsizlik gibi konulardan uzaklaştırmış ve seçmenlerden destek bulacağına kuşku olmayan suç konusuna çekmiştir. İlerici politikacılar ve yandaşları, suç konusunda rakiplerinin "daha fazla polis, daha fazla cezaevi, daha uzun cezalar" şeklindeki yaklaşımını benimsemiş ve "kanun ve nizam"cı bu rakiplerini onların sahasında yenmeye çalışmıştır. Seçmenler, yıllanmış silahşörleri acemi suç savaşçılarına her zaman tercih ettiği için de Cumhuriyetçi Parti suç konusunu kullanarak Kasım 1994 seçimlerinde her iki meclisi ele geçirmiştir. Bu gündem sayesinde, California valisi Pete Wilson gibi, 1994 yılı başlarında araştırmalarda 20 puan geride olan bir politikacı ani bir yük-

selişle tekrar seçilmeyi başarmıştır. Clinton-Gore listesine 1992 seçiminde zafer getiren bütün temel gündemler iki yıl sonra her iki partinin de temsil edildiği bir komisyona sunulmuş ve bunun politik sonuçları ilerici kesimler için korkunç olmuştur.

İstatistikler Birleşik Devletler'deki suç oranının sabit olduğunu hatta azaldığını gösterirken, suç konusunun 1994 yılının gündemindeki ana madde haline gelmesinin nedeni nedir? Seleflerine kıyasla ilerici toplumsal değişimlere daha açık olduğunu iddia eden Clinton'un yönetime geçtiği bir dönemde, suç konusunu ülkenin ana gündem maddesi yapan medya, incelenmesi gereken ilk olgudur. Washington Basın ve Toplumsal Olaylar Merkezi'ne göre, ABC, NBC ve CBS ana haber bültenlerindeki suç haberlerinin sayısı 1992 yılından 1993'e iki kat artmıştır. Oysa hükümet raporlarına göre Clinton yönetiminin ilk yılında suç ya da şiddet içeren suç oranlarında ciddi bir artış söz konusu değildir.[9] Ayrıca, televizyon haberlerini tarayan ve haftalık olarak yayınlanan bir rapor olan Tyndall Raporu'na göre, yukardaki üç kanalın ana haber bültenlerinde Ocak 1989 ve Ocak 1992 arasında ayda ortalama 67 dakika suç haberi yer alırken, bu oran Ekim 1993'le Ocak 1994 arasında ayda 157 dakikayı geçmiştir.[10] Medyanın suç konusuna yoğunlaşması, kamuoyunun konuya ilgisini artırmıştır kuşkusuz. Haziran 1993'te bir Washington Post/ABC anketindeki katılımcılar arasında suçu ülkenin en önemli sorunu görenlerin oranı yüzde 5'te kalırken, bu oran Şubat 1994'te yüzde 31 ile birinci sıraya yükselmişti.[11] Medyada suç haberlerinde bu ani patlama yaşanırken, Adalet Bakanlığı'nın Ulusal Suç Mağduriyeti Araştırması, şiddet içeren suçların oranının 1973 ve 1992 arasında asıl olarak sabit kaldığını göstermekteydi. Çalışma ağır suçların 1993 yılında yüzde 5 arttığını gösteriyor olsa da bu tür küçük yıllık artışlar olağandır; 1993 artışının ardından 1994 yılının ilk altı ayında, ülkenin en büyük yirmi

9.*San Francisco Chronicle*, 11 Mart 1994, "Networks Boost Crime News," s. C18.
10.Janine Jackson ve Jim Naureckas, "Crime Contradictions: U.S. News Illustrates Flaws in Crime Coverage," *Extra!* (Mayıs-Haziran 1994), s. 10-13. Tyandall Raporu ADT Research tarafından basılmıştır. (Adres: 135 Rivington, New York, New York 10002. Tel: (212) 674-8913).
11.A.g.y.

iki şehrinde, şiddet içeren suçlarda ciddi bir düşüş görülmüştür. Kısacası, suçun gündemdeki en önemli madde haline geldiği bir seçim döneminin hemen öncesinde, şiddet içeren suçlarda ciddi bir düşüş yaşanıyordu.[12] İstatistiksel veriler suç oranında artış göstermese de, medya, suç oranının arttığını, bir şiddet dalgasının yayıldığını ve toplumun kuşatıldığını iddia ederek "kanun ve nizam" meselesini politik gündemin ana maddesi haline getirmişti.

İlerici hareketlerin önünü kesen, hayali bir "suç dalgası" nın oluşumunun tek sorumlusu medya ve muhafazakar politikacılar değildi ne yazık ki. İlerici aktivistlerin örgütlediği yoksul insanların semt bazındaki suçla mücadele girişimleri de bu semtlerdeki yozlaşmanın artmasına yol açmıştır zaman zaman. Gerçekte istihdam programlarına, eğitim yatırımlarının artırılmasına ve daha iyi sağlık hizmetlerine acilen ihtiyaç duyan bu insanlar, tepkilerini daha fazla polis, daha fazla cezaevi ve daha uzun cezalar şeklindeki hatalı ve kaba taleplere dökmüş ve politikacılar da bu taleplere derhal sahip çıkmıştır. Bu politikacılar suça karşı acımasız görünmeye çok meraklı olduklarından, yoksul tabakanın sesi duyulmayan kesimlerine hizmet veren sosyal programlardan kesintiler yapıp, pahalı kanun ve nizam politikalarını uygulamaya sokarlar. Semt toplantılarında, semt sakinleri kanun ve nizamcı çözümler istediğinde ilerici politikacılar da derhal "daha fazla polis, daha fazla cezaevi" kervanına katılır. Politikacılar, yoksul mahallelerin sakinlerine, daha fazla polis için gerekli olan kaynağın, aslında kritik önemdeki sosyal güvenlik programlarından kesileceğini ve bu yüzden belki de suç oranlarının daha da artacağını söylemezler. İlerici politikacıların gözünde bile, "suça karşı müsamahakar" yaftasını yemek, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde birçok ilericinin politik kariyerini

12.A.g.y.. Ayrıca bkz. *New York Times*, 13 Kasım 1994, "No Crystal Ball Needed on Crime." ve *San Francisco Chronicle*, 31 Ekim 1994, "Violent Crime Jumped in 93, Survey Shows", s. A1. FBI'a göre kolluk güçlerine bildirilen ciddi suçların sayısı 1994 yılının ilk yarısında yüzde 3 düşmüştür, bkz. *New York Times*, 5 Aralık 1994, "Serious Crime is Still Declining, But Fears Remaining, FBI Reports". Ülkedeki cinayet oranı 1993'ten 1994'e yüzde 8.2 düşmüş ve güney Los Angeles (yüzde 22) ve New York (1994 yılında 1990'a oranla yüzde 48 daha az cinayet) gibi yüksek suç oranı olan yerlerde daha da büyük düşüşler yaşanmıştır. *New York Times*, 24 Ekim 1995, "US Says Murder Rate in 1994 Fell for Third Consecutive Year", s. A12

bitiren "komünizme karşı müsamahakar" yaftasını yemekle eşdeğerdir.

Aslında, ilericilerin suç karşısındaki tepkisi, onların komünizm karşısındaki tepkisini hatırlatıyor; bu seferki günah keçisi suçtur. Muhafazakarlar suç konusunun sadece ceza sisteminin genişletilmesiyle çözülebileceğini iddia etmiş ve ilericiler de "daha fazla polis, daha fazla cezaevi" yaklaşımının yanlış olduğunu göstermek yerine, bu zokayı yutmuştur.[13] Birçok taban aktivisti bile, muhafazakarların suç sorununu tarif etme biçimini kabul ediyor. Ne yazık ki sadece bir avuç kişi, suç bölgelerine ekonomik yardım yapılmasını, istihdam programlarının artırılmasını, asgari ücretin yükseltilmesini talep eden ve suça yol açan koşulları sorgulayan, proaktif ve ilerici bir programı savunuyor bugün. İlerici politikacılar, suçla mücadele için cezai olmayan yöntemleri seçmek yerine, kanun ve nizamcı rakipleriyle yarışa girmiş ve kendi kendilerini yenilgiye mahkum etmiştir.

Örnek olarak, California'daki Haziran 1994 birinci tur seçimlerinden önce Demokrat Parti'nin seçmenlere gönderdiği bir broşürü ele alalım. Broşürün kapağında, üzeri örtülmüş bir ceset ve örtünün yanından akan kanlar görülüyordu. Resmin üzerinde, kırmızı harflerle yazılmış "ŞİDDET İÇEREN SUÇ" başlığının altında, "Soygunlar, rasgele şiddet, yoldan geçen arabalardan ateşlenen silahlar... Bunların hesabını soracak liderleri seçmenin zamanı geldi!" yazısı bulunuyordu. Broşürde "Şiddet içeren suçlara karşı 10 önlem" yer alıyordu. Bu listede, suçun altında yatan sebepleri sorgulamanın yanından dahi geçen herhangi bir başlık yoktu. Ve bu yayın Cumhuriyetçi bir aday için değil Demokrat bir aday için hazırlanmıştı; ve seçim de, belki bağımsız, orta yolcu seçmenlerin oylarını kazanmak için kanun ve nizam söylemine başvurmanın doğru olabileceği bir genel seçim değildi.[14] Demokrat Partili adayların kendi seçmenlerine hitap ederken, suçu önleme stratejilerini ve suç, yoksul-

13. Mount Holyoke Üniversitesi'nde sosyoloji ve kriminoloji profesörü olan Richard Moran polis sayısındaki artışın suç oranlarını düşürdüğünü ikna edici bir biçimde gösteren hiçbir çalışma bulunmadığını belirtmiştir. *New York Times*, 27 Şubat 1995, "More Police, Less Crime, Right? Wrong," s. A15.

14. Berry and Muller Campaigns Inc. tarafından hazırlanmış broşür. Adres: 1592 Union st., #477, San Francisco, CA 94123.

luk ve ırksal konum arasındaki ilişkiyi bir kenara atması; kanun ve nizamı yaklaşımının (1950'lerdeki anti-komünizm gibi) her iki partide ortak olduğunu göstermektedir. Yoksul emekçi insanların yararına çalıştığını iddia eden taban örgütleri, bu ortaklaşmayı daha da güçlendirmiştir. Suçla mücadele etme iddiasındaki bu taban örgütleri, toplumsal değişim aktivizmini zayıflatmış, yoksul semt sakinlerini güçsüz duruma düşürmüş ve yoksul semtlerdeki koşulları iyileştirmek için gerek duyulan programların uygulanmasını engellemiştir.

San Francisco'nun Tenderloin semtinde yaşadığım deneyim sayesinde ilericilerin öncülük ettiği suçla mücadele çabalarındaki stratejik yetersizliğin farkına vardım. 1980'lerdeki yeni imar planı mücadelelerinden sonra gündem giderek suça doğru kaydı. Semtte işlenen suçların çoğu soygunlar ve uyuşturucu satıcıları arasındaki kavgalar biçiminde olsa da, insanları bir suçla mücadele kampanyası başlatmaya teşvik edecek kadar çok sayıda yaşlı insan saldırıya maruz kalmıştı.

Semt sakinlerinin bu huzursuzluğu yüzünden ben de semtte suçla mücadele çabalarının geliştirilmesine katıldım. Tenderloin Barınma Kliniği, ofisini daha yüksek suç oranı olan bir bölgeye taşımak zorunda kalmıştı; dolayısıyla semt sakinlerinin neden kendilerini tehdit altında hissettiklerini anlamak için pencereden dışarı bakmam yetiyordu. Ofisimizin tam karşısında, caddenin diğer tarafında bulunan Cadillac Otel adlı pansiyonun, çoğu yaşlı insanlar olan sakinleri özellikle binanın civarındaki uyuşturucu alış satışından rahatsızdı; hatta bazı yaşlılar kapının önünde soyulmuştu. Kâr amacı gütmeyen bu pansiyonun sahibi olan ve *Reality House West* firmasının başında bulunan Leroy Looper, sokaklarda ve hapishanelerde geçen bir hayat sürdükten sonra kendini kurtarmış, Cadillac Otel'ini bir harabeden, semtin gözde mekanlarından birine dönüştürmüş olan karizmatik bir lider ve zeki bir taktisyendi. Pansiyonerlerin şikayetleri karşısında Looper, *Tenderloin Crime Abatement Committee*'yi (CAC- Suçu Önleme Komitesini) kurdu. CAC her ay Cadillac Otel'de toplanıyordu. Looper benden katılmamı istediğinde hemen kabul ettim. O zaman ilerici toplumsal değişim

aktivistleri arasında suçla mücadele çabalarına katılan tek kişi bendim. Looper zamanla, çeşitli dini grupların, mülteci örgütlerinin ve diğer sosyal yardım kurumlarının temsilcilerine de çağrı yaptı.

Looper'ı takdir etmemin ve semt sakinlerinin kaygılarını duyurabilme isteğim yanında beni suçla mücadele kampanyasına çeken önemli bir etken daha vardı: CAC'e katılanların arasında Afrika kökenli Amerikalıların çoğunlukta olması. Tenderloin'in Afrika kökenli Amerikalı sakinleri uzun süren imar mücadelelerine çok az katılmıştı. Ben de, onların suçla mücadele girişimlerine katılmasının diğer konulardaki katılımlarını artıracağını düşünüyordum. Looper ve Cadillac Oteli'nin yönetici personelinin çoğu da Afrika kökenli Amerikalılardı.

1984 ve 1985'te düzenli olarak CAC toplantılarına katıldım ve genelde yemekli olan oturumları bir süre sonra yönetmeye başladım. Cadillac Oteli müşterilerinden biri açık büfe bir öğle yemeği hazırlardı. Katılan herkesin gündemler üzerine yorum yapma imkanı olurdu ve bölgenin polis şefi ya da polis memurları da suç istatistikleriyle ilgili en son bilgileri verir ve toplantıda sorulan soruları yanıtlardı. CAC, tüm alanlardaki toplumsal değişim aktivistlerinin oluşturmaya çalıştığı gibi çeşitli etnik grupları bir arada barındıran ve geniş tabana yayılan mahalle çalışmalarının iyi bir örneğiydi. CAC istihdamın, eğitimin ve madde bağımlılığı tedavisi programlarının önemini vurgulamakta ve suçun altında yatan sebepleri hedef alan çeşitli stratejiler önermekteydi. Ancak bu tür sistemli programlar başlatılana kadar bölgedeki polisiye önlemlerin güçlendirilmesi gerektiği yönünde yaygın bir genel kanı vardı. Şu an aptalca gözükse de o zaman çoğumuz, Tenderloin sakinlerinin semtlerindeki suçla mücadele etmeleri halinde hükümetin yüksek suç oranlarına neden olan yaşam koşullarını iyileştirmek için daha çok kaynak ayıracağına inanıyorduk. Semtin saygı duyulan bir önderi olan Looper, semtteki suç oranını düşürmenin temel şartının ekonomik kalkınma ve yerel istihdamın artması olduğuna inanıyordu. CAC'in daha fazla polis istemesinin sebebi sadece daha fazla devlet yardımı almak değildi; asıl olarak, suçla ilgili şikayetlerimizi duyurarak Tenderloin'e daha fazla yatırım çekmeyi umuyorduk.

CAC, semtin kararlılığını kamuoyuna duyurmak için bir "Suçla Mücadele Yürüyüşü" düzenlemeye karar verdi. Şu anda yoksul mahallelerde bu tür yürüyüşler oldukça yaygın; ancak 1985'te bu tür hareketler çok ender görüldüğünden, medyanın ilgisini çekmeyi bekliyorduk ve öyle de oldu. Yürüyüşün amaçlarından biri, Tenderloin'in, diğer semtlerle aynı polis hizmetini hakeden bir yerleşim yeri olduğunu ortaya koymaktı. Aynı zamanda Tenderloin'de sadece suçların faillerinin değil, bu suçların kurbanlarının da yaşadığını göstermek istiyorduk. Kamuoyu suçun sorumlusu olarak Tenderloin sakinlerini gördüğü ve böylece semtteki hırsızlıklara, uyuşturucu satışına ve saldırılara göz yumduğu sürece, suçla mücadele programları ve diğer önlemler daha az destek görecekti. Kamuoyunda uzun süredir varolan olumsuz imajını değiştirmeye çalışan bir mahalle için, yürüyüş mükemmel bir taktikti.

Eylemin başarısı CAC aktivistlerini cesaretlendirdi. Yürüyüşün hem hedeflerine ulaştığını, hem de semtteki suçla mücadele azmini artırdığını hissediyorduk. CAC toplantılarına katılım düzenli biçimde arttı ve bölgedeki polis varlığı da artmış gibiydi. Yeni imar planının elde ettiği tarihsel zaferden sonra, suç konusu, semt sakinlerini eyleme taşıyacak ikinci gündem konusu gibi gözüküyordu. NOMPC, suç konusuna yaptığı vurguyu artırmaya başladı ve giderek mücadelenin odak noktası ve örgütlenme aracı halini aldı. *Safe Streets Committee* (Güvenli Sokaklar Komitesi) adlı bir komite oluşturuldu. Semtteki suçla mücadele çabalarının gerçekten suçu azaltıp azaltmadığı tam belli olmasa da polisin şikayetleri ciddiye aldığına inanan birçok semt sakini artık kendini daha güçlü hissediyordu.

1987'ye gelindiğinde suçun ekonomik nedenlerini ortadan kaldıracak yardımları hâlâ alamamıştık; fakat çoğumuz bu durumu yönetimdeki Feinstein'ın şehir merkezini kayıran politikalarına bağlıyorduk. Yeni ve ilerici bir belediye başkanının Tenderloin'e ekonomik yardım sağlayacağını düşünüyorduk ve Ocak 1988'de Art Agnos, Feinstein'ın yerini aldığında, hepimiz Tenderloin'in büyük bir değişimin eşiğinde olduğuna inandık. 1986'dan sonra, suç konusundan uzaklaştım ve tekrar konut ve evsizlik sorununa yoğunlaş-

tım, ama yine de semtin suçla mücadele kampanyasına destek sunmaya devam ettim ve 1986'da San Francisco Yönetim Kurulu'ndan suçla mücadele çabalarım dolayısıyla resmi bir takdir belgesi aldım.

Agnos başa geldikten kısa bir süre sonra, CAC'in daha fazla polis ve tutuklama talep etmesinin büyük bir stratejik hata olduğunun farkına vardım. Suçla mücadele çabalarına semt sakinlerinin katılımının büyük ölçüde azaldığını gördüğüm zaman, bir sorun olduğunu anladım. Bir dizi kararlı semt sakini ve sosyal yardım çalışanı CAC toplantılarına katılmaya devam ediyordu, ama bu toplantılar insanların hayatında bir değişim yaratacak canlı bir kampanya biçiminde değil, iş olsun diye yapılıyor gibiydi. NOMPC'nın Güvenli Sokaklar Komitesi'ne katılım da, genel katılım gibi giderek azalıyordu. Birçok semt sakini, semtin talihinde hiçbir gözle görülür düzelme olmadığı kanaatine varmış, suç konulu toplantılara katılmanın gereksiz olduğuna karar vermişti. Aslında umutsuzluk duygusu ve olumsuz bir hava giderek yayılmaya başlamışken, iki etken, katılımdaki bu düşüşü gizliyordu. Birincisi, sert bir kanun ve nizam yaklaşımını benimseyen küçük ama azimli bir grup semt sakininin toplantılara katılması, sanki tüm semt sakinleri suç konusuyla ilgilenmeye devam ediyormuş gibi bir izlenim yaratıyordu. İkincisi, başkan Agnos'un suç ve diğer semt sorunlarına dair bir strateji üretme amacıyla *Tenderloin Task Force*'u (Tenderloin Komitesi) kurması yüzünden, Tenderloin'deki suçların uzun ve kısa vadeli nedenlerine yönelik somut tedbirler alınacağı izlenimi oluşmuştu. Semt liderlerinin Komiteye etkin biçimde katılımı, semt sakinlerinin katılımındaki genel azalmayı perdeliyordu.

Tenderloin'in, dört yıl boyunca suç konusuna yoğunlaşıp gözle görülür sonuçlar elde edememesinden duyduğum rahatsızlık, 1 Mart 1990'da başkan Agnos, Tenderloin'de bir polis karakolu kurulacağını duyurunca zirveye çıktı. İlk başta, yıllarca süren mücadeleden sonra semtin nihayet somut bir kazanım elde ettiğini düşünerek heyecanlandım. Agnos'u harekete geçiren şeyin semt sakinlerinin taleplerinin değil de, bir eğlence merkezi işletmecisi olan Caole Shorenstein'ın, suç oranları azaltılmazsa civardaki Golden Gate Tiyatro'sunu kapatacağı yönündeki tehditleri olduğu iddiası

bile umrumda değildi. İdarenin, polis karakolunun ardından, semtin ekonomik ve toplumsal atmosferini geliştirmek için başka çabalara girişeceğini düşünüyordum. Bir süre sonra Tenderloin'in elde edeceği tek şeyin polis karakolu olduğunu öğrendim.

Tenderloin'e yapılan yardımların polis karakoluyla son bulmasının iki sebebi vardı. Birincisi, Agnos yönetimi, programımızdaki daha fazla polis talebinin ötesindeki talepleri anlamamıştı. Bu hatanın, bütün şehirlerdeki suçla mücadele aktivizmi açısından önemi vardır. İlerde değineceğim gibi, Tenderloin örneğinde, pazarlık masasında duran diğer öneriler (istihdam, eğitim ve ekonomik kalkınma yardımı gibi), sadece polis gücündeki artışla ilgili temel talebi süsleyen garnitür olarak algılanmıştı. "Daha fazla polis" dışındaki hedeflerimize ulaşmak için uygun bir eylem planı geliştiremediğimiz için, dışardaki insanlar diğer hedeflerin programımızda önemli bir yer tutmadığı kanaatine vardı. Karakolun açılmasından hemen sonra Agnos'la konuştuğumda, başkanın, Tenderloin'e en çok istenen şeyi verdiğini sandığını gördüm. Sorunun polis tarafından çözülebileceğini hiçbir zaman düşünmediğimizi ve suçla mücadele programının geri kalanına daha çok önem verdiğimizi öğrendiğinde, Agnos çok şaşırdı. Elbette, o söylemese de ben, suçla mücadelede kararlıymış izlenimi yaratmak isteyen bir politikacı için ek polis memurları görevlendirmenin ya da bir karakol kurmanın, cezai olmayan ve daha sistematik yöntemleri uygulamaya göre daha ucuz bir strateji olduğunu biliyordum. Politikacılar, daha fazla polis talebini karşılamakla, etkili bir suçla mücadele kampanyası için gerekli kaynakları ayırma külfetinden kurtulmuş olurlar.

Agnos'un yeni karakol vaadinin ikinci bir ters etkisi medyanın ve kamuoyunun da bunu Tenderloin için büyük bir kazanım olarak görmesiydi. Bu bakış açısı, Tenderloin'in diğer taleplerini elde edemeyeceği anlamını taşıyordu. San Francisco'nun her semti bir polis karakolu istiyordu ve Tenderloin Karakolu vaadi, semtle başkan arasında güçlü politik bağlar olduğu izlenimini yaratmıştı. Şehrin diğer semtlerindeki yurttaşlar Tenderloin'in belediye kaynaklarından aldığı payın hakettiğinden büyük olduğunu düşünüyordu; bu görüş, suçluların Tenderloin'in dışına çıkıp diğer semtlere yayılaca-

ğı korkusuyla da destekleniyordu. Bu düşüncelerden hareketle Agnos, polis karakolunun Tenderloin'in taleplerini tam olarak karşılayacağına karar verdi.

Yeni polis karakolu duyurusu Tenderloin'deki suçla mücadele çabalarının zirvesini (ya da dibe vuruşunu) temsil ediyordu. Suçla mücadele kapsamında beş yıl boyunca yoğun semt örgütlenmesi yürütülmesinin tek getirisi daha fazla polis memuru ve küçük ve yarım yamalak bir karakol oldu. Semtin suçla mücadele programının cezai olmayan bölümleri bugün bile gerçekleştirilememiştir. Büyük şehirlerin sokaklarında yaşamış en zeki taktik aktivistlerden biri olan Leroy Looper, Tenderloin'de idarenin desteğiyle bir ekonomik kalkınma başlatılması umudunun, "daha fazla polis, daha fazla tutuklama" yaklaşımına kurban gittiğine tanık oldu. Looper'ın Reality House West firması, 1980'lerin ortalarında, Tenderloin'i ekonomik olarak canlandırmak amacıyla Cadillac Otel'in alanı içinde *Sizzler* adında bir restoran açtı. Looper, şehir yönetiminin bu yatırımı onaylayacağını ve bu yoksul semtteki benzer yatırımları destekleyeceğini umuyordu. Bu destek hiçbir zaman gelmedi ve Sizzler zorlu bir iş ortamında tek başına ayakta durmak zorunda kaldı. Looper'ın Tenderloin sakinleri için istihdam ve mesleki eğitim imkanı sağlama vizyonu, onun suçla mücadele stratejisinde merkezi bir öneme sahipti ve Sizzler her ikisi için de bir model teşkil ediyordu. Ne yazık ki, Looper da bizler de kendini ilerici olarak nitelendiren politikacıların dahi suça sadece cezai bir açıdan yaklaştığını görmüş olduk. Karakolun açıldığı sıralarda Sizzler'ın kapanması da, ilericilerin önderlik ettiği en olumlu suçla mücadele kampanyalarının dahi politikacıların kanun ve nizam heveslisi çözümlerine kurban gitmesinin acı bir örneği oldu.

Sizzler Tenderloin sakinlerine istihdam, gelir ve özgüven sağlarken, polis karakolu semte hiçbir gözle görülür fayda sağlamadı. Karakolun civarındaki bölgede uyuşturucu satışı durdu ama bu ticaret sadece birkaç sokak öteye kaydı. Şu ana kadar, karakolun semtin genel güvenliğini artırdığını düşünen hiçbir semt sakinine rastlamadım. Aslında birçok insan, semtin suç konusuna eğilmeye başladığı 1985'ten beri suç oranının aslında arttığına inanıyor. Bu

dönemde Tenderloin'deki tutuklamaların sayısı artmış olmasına rağmen, suç sorununun büyüdüğü görüşü hâlâ yaygın. Daha da kötüsü, suça karşı verilen savaş henüz kazanılamadığı (ve bu gidişle hiçbir zaman kazanılamayacağı) için, Tenderloin'de suç dışındaki konularda bir eylem planı oluşturmak da müthiş zor hale geldi. "Güvenli sokaklar" aktivistlerinin dile getirdiği ve Belediye Meclisi'nin de seve seve sahiplendiği görüşlerden biri "suç sorunu çözülmeden Tenderloin'i geliştirmek için hiçbir şey yapılamaz"dır. Yasal önlemlere rağmen suç devam ettiği için, yönetim "güvenli sokaklar" üzerinde durmaya devam ederek, Tenderloin için hiçbir şey yapmamasına bahane buluyor.

Nerede yanlış yaptık? Cevap taktiksel aktivizmin temel kuralına uymamamızda gizli: Suç oranını azaltma hedefinin, semti canlandırmayı hedefleyen daha geniş bir kampanyanın parçası olması gerektiğini gözden kaçırarak, sadece suç sorununa tepki verdik. Oysa, cezai önlemlerin ötesine geçen bir program benimsemekle, cezai önlemlerin diğer herşeyin önüne geçmesini engelleyecek bir strateji geliştirmek arasında çok önemli bir fark vardır. Suçla mücadele başlığı altında bir ekonomik gelişim ve toplumsal eylem programı hazırladıktan sonra, bu pozitif hedeflerle ilgili somut talepler oluşturmayı ihmal ettiğimiz için, baskıcı programları olan kanun ve nizam yanlılarının, güvenlik güçlerinin ve politikacıların bizim taleplerimizi "daha fazla polis, daha fazla tutuklama"ya indirgemesine izin vermiş olduk. Bu tip bir program ise ekonomik adalete ve idare destekli bir canlanmaya acil ihtiyaç duyan bir semtin taleplerini karşılamaktan uzaktı.

Özet olarak, Tenderloin'deki suçla mücadele amaçlı taban kampanyası suç konusunu, semt sakinlerinin hayatında somut iyileştirmeler sağlayacak şekilde tarif etmeyi başaramadı. Tenderloin'de hem tutuklamaların hem de polis memurlarının sayısı artmış olsa da, yönetimi, *suça neden olan koşulların* üstüne gitmeye zorlayacak bir hat mevcut değildi. "Koşullar" derken yalnızca, ilericilerin sık sık suçun gerçek sebepleri olarak vurguladığı, yoksulluk, işsizlik, ve ırk ayrımcılığı gibi temel kentsel sorunları kastetmiyorum. Özellikle, semtin güvenliğini artıracak pratik önlemleri kastediyo-

rum. Örneğin, belediye daha fazla sokak lambası yerleştirebilir, tüm binalarda dış cephe ışıkları bulunmasını zorunlu kılan yasalar çıkarabilir ve işyerlerinin Tenderloin'e taşınmasını teşvik etmek amacıyla dükkan kiralarına sübvansiyon vererek, boş dükkânların sayısını azaltabilirdi. Semt sakinleri, mahalledeki kültürel etkinlikleri artırmak için daha fazla kaynak talep etmeliydi, çünkü meşru gece etkinliklerinin varlığı, akşam saatlerindeki güvenliği artırır. Ayrıca, hükümetten sübvansiyon alan ve yaşlı ve özürlü insanlara barınma imkanı sağlaması gereken (Tenderloin'in merkezindeki) bir pansiyonun, sert içkiler satan bir mağazaya yer kiraladığını gündeme getirebilirdik. Cumhuriyetçilerin elindeki, Barınma ve Kentsel Gelişim İdaresi'nin bir içki dükkanına sübvansiyon ödediğini ülke gündemine sokabilseydik, kira sözleşmesi bir daha yenilenmezdi ve semtteki önemli bir sorun kaynağından kurtulmuş olurduk. Bilinçli olarak uyuşturucu satıcılarına ve hayat kadınlarına pansiyon kiralayan evsahiplerini cezai soruşturmalar ve tazminat davalarıyla "rahatsız" edebilir, pansiyonlarda geçici olarak kalma sürelerini kısıtlayan imar yasalarını kararlı bir biçimde uygulatabilir, uyuşturucu satıcılarının kullandığı kapalı otobüs duraklarının ve telefon kulübelerinin kaldırılmasını isteyebilir[15] ve bölgeye yeni müşteriler ve yeni işyerleri çekmek için bir ekonomik kalkınma kuruluşu oluşturulmasını talep edebilirdik.

Üzücü olan şudur ki, bu değişimlerin hepsi olmasa bile çoğu, 1980'lerin sonlarında gerçekleştirilebilirdi. Bizim başarısızlığımız, politik zayıflıktan değil, stratejik ve taktik hatalardan kaynaklandı. Semt girişiminin hazırladığı planlarda bu fikirlerin çoğu her zaman mevcuttu, ama semt sakinlerinin hareketi daha fazla polis talebinden öteye geçemedi. İlericilerin başlattığı suçla mücadele çabalarının kanun ve nizam politikalarıyla sonuçlandığı tek girişim San Francisco'nun Tenderloin semtindeki girişim de değildir maalesef. Bu tür çabalar tüm ülkede filizlenmiş ve tartışılmaz bir biçimde, semt, eyalet ve ülke düzeyindeki suçla mücadele uygulamalarının politik zeminini genişletmiştir. Ancak, daha fazla polis gibi cezai

15. Tenderloin'deki uyuşturucu ticaretinin ortadan kaldırılması açısından, en kötü sokak köşelerinden birindeki otobüs durağının kaldırılması binlerce gözaltından daha etkili oldu.

taleplerin, asıl ilerici talepleri gölgelediğini kimse görmemiştir.

1994 yılında, gönüllü kuruluşların ve çeşitli dini cemaatlerin arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini konu alan, ilginç bir konferansa katılmıştım. Konuşmacıların hepsi, beslenmeye değil silaha kaynak ayrılmasını sertçe eleştiriyordu. Bir konuşmacı bütçe kararlarının belirli değer yargılarının sonucu olduğunu söyledi; ilerici politikalar kaynakları daha fazla polis ve daha fazla cezaevi için değil, sorunların kaynağı olan yoksulluk, işsizlik, ve eğitim eşitsizliği gibi etkenlerin giderilmesi için ayırmalıydı. Diğer konuşmacılar da bu vurguyu yaptı. Ancak hiçbiri, toplumun giderek suç konusuna odaklanması ve böylece toplumun gerçek gereksinimlerinin gözden kaçırılmasını hedef alan bir öneri getirmedi. Aslında dini ve dini olmayan aktivist gruplarının arasında ittifaklar kurmanın amacı, daha fazla devlet yardımına ihtiyaç duyan bölgeleri güçlendirmek olmalıdır.

Toplantıdan ayrılırken katılımcı örgütlerin dağıttığı yayınları topladım. Cemaatlere dayalı semt örgütlerini bir araya getiren ve ülke genelinde bir ağ olan *Pacific Institute for Community Organization*'ın (PICO- Pasifik Bölgesi Semt Örgütleri Birliği) yayınları beni özellikle şaşkınlığa uğrattı. Bu kurumun hedefi insanların kendi ayakları üzerinde durmasını sağlayarak, ailelerin ve yerleşim alanlarının yaşam standartlarını yükseltmek. PICO'nin üç temel ilkesi, insana saygı, adil bir toplumun yaratılması ve kişinin bütünsel gelişimidir. PICO, sekiz eyaletteki kırkbeş şehirde projeler yürütüyor. Bünyesindeki 325'ten fazla cemaatin kapsadığı yaklaşık 275.000 ailenin, yüzde 60'ı Latin veya Afrika-kökenli Amerikalı ve yüzde 50'si yoksul veya emekçi. PICO, demografik ve sınıfsal tabanı sayesinde, toplumun önceliklerini yeniden düzenleme hedefini gerçekleştirmek için ideal bir araç; ve grubun sunduğu toplumsal analiz de olumlu. *Jesuit News* adlı derginin nisan 1993 tarihli sayısında yer alan "Başkan Clinton Ne Yapmalı?" adlı bir yazıda, PICO'nün önde gelen stratejistleri şehirlerimizde "umutsuzluktan kaynaklanan yeni bir iç savaş yaşandığını" belirtiyor. PICO'ya göre "toplumdaki zenginler ve yoksullar arasındaki bu savaş şiddet, uyuşturucu kullanımı, ailelerin parçalanması ve çeteler" şeklinde

ortaya çıkıyor. Yazarlar Başkan Clinton'u, "şiddet, unutulmuşluk ve umutsuzluk içindeki şehirlerimizi yeniden inşa etmek için ülke çapında bir Marshall Planı hazırlayarak," düşük ve orta gelirli ailelerin çıkarlarına sahip çıkmaya çağırıyor.

Yayınlarda PICO'nın San Francisco'daki başarılarının listesi ve kurum hakkında çeşitli gazetelerde çıkan yazılar da bulunuyordu. *Ancak, bir düzineden fazla mahalleyi kapsayan bölge örgütlerinin temel talebi "daha fazla polis"ti.* 1993 haziranında sözkonusu bölgeleri temsil eden 400 kişi, San Francisco'da evsiz insanları ve yiyecek dağıtımı yapan gönüllüleri tutuklamasıyla ün salmış eski bir polis şefi olan başkan Frank Jordan ile bir toplantı yapmış; temsilciler Jordan'ı, seksen beş polisi işten çıkardığı için sertçe eleştirmişti. Finansal darboğaz içindeki belediyenin işten çıkarılanların geri alınmasını bahane edip, yoksullara yönelik sağlık programlarını kesebileceği gerçeğini göz ardı eden temsilciler "polis kuvvetlerinin azaltılmasının kabul edilemez olduğunu" iddia ediyordu. PICO alternatif ve ilerici bir bütçe için hiçbir zaman mücadele vermemişti; grup sadece daha fazla polis istiyordu. Toplantıya katılanların çoğunun şehirde suçun en az görüldüğü semtlerde yaşadığı gerçeği, "Marshall Planı" söylemiyle daha fazla polis talebi arasındaki çelişkiyi daha da çarpıcı kılıyordu.

Yaklaşık bir yıl sonra, Mayıs 1994'te PICO cemaatler ağı, başkan Jordan ile bir büyük toplantı daha yaptı. Basında yer alan haberlere göre grup Jordan'ın polis memurlarının sayısını artırmasını talep ediyordu. Bu, Ronald Reagan'dan zenginlerden alınan vergilerin azaltılmasını "talep etmek" gibi bir durumdu. PICO, istatistiklerin şehirdeki suç oranlarının düştüğünü gösterdiğini kabul ediyordu, ama bu düşüşü insanların polisten umudunu kesmesine bağlıyordu. Önceki yıl yapılan toplantıda olduğu gibi, temsilciler, yoksulların aldığı yaşamsal hizmetlerden kesinti yapılmadan nasıl daha fazla polis sağlanacağını tartışma zahmetine girmediler. Polis sayısını artırmanın "umutsuzluktan kaynaklanan iç savaşı" nasıl durduracağı da aynı şekilde hiç tartışılmadı. O gece yerel PICO ağının hazırladığı listedeki taleplerden sadece biri (gençler için kapsayıcı bir mesleki eğitim programının uygulanması) suçun al-

tında yatan nedenleri dolaylı bir biçimde sorguluyordu. Pek şaşırtıcı olmayan bir biçimde, başkan Jordan hevesle grubun programının neredeyse tamamını sahiplendi ve bunun "semtlerin ihtiyaçlarını karşılamamızı" sağlayacağını iddia etti.[16]

PICO'nun San Francisco'ya yönelik çalışma programı, semt, eyalet ve ülke düzeyindeki yönetimlerin karşılaması gereken temel gereksinimin polis olduğu şeklindeki, hem Cumhuriyetçi hem Demokrat Parti'nin kabul ettikleri görüşü dile getiriyordu. PICO hareketinin temel sonucu, örgütün yayınlarında "toplum için kesin bir tehlike" olduğu iddia edilen "sürekli lumpenler" kavramının yayılması oldu. Tenderloin'deki suçla mücadele çabalarında yer alanlar kadar ilerici olmasalar da, PICO'nın San Francisco ayağında yer alan insanların Demokrat Parti üyesi olması ve örgütlerinin misyonunun toplumsal ve ekonomik adalet olması çelişkinin boyutunu gösteriyor.

Aktivistler, PICO'ya ve kanun ve nizam politikaları meraklısı diğer toplumsal değişim gruplarına karşı iki strateji izleyebilir. Birinci strateji bu kesimleri, eleştirdikleri toplumsal adaletsizliği daha da artıran ikiyüzlü benciller olarak damgalayıp bir kenara atmaktır. Bu hareket tarzı çok caziptir, ama bunun yarattığı tepkiyi şimdiden biliyoruz: Politikacılar bu tür örgütlerin kanun ve nizam konularına verdiği desteği arkalarına alıp, evsizlere, yardım alan ailelere ve kaçak mültecilere saldırır. Eyaletlerin kısıtlı bütçelerinin giderek artan bir bölümünü cezaevi inşaatı ve idaresine harcayıp eğitim gibi kritik alanlarda kesintiye gittiği bir süreçte, suçla mücadeleyi amaçlayan taban aktivistleri, toplumsal ve ekonomik adalet olanaklarının önünün tıkanmasını göze alamaz.

Dolayısıyla dini cemaatlere dayanan veya dayanmayan tüm suçla mücadele taban örgütlerine, yaklaşımlarındaki çelişkiyi göstermek gerekir. PICO'nun yayınlarını aldığım konferans olumlu geçti, ancak suçla mücadele konusunu daha etraflıca tartışabilseydik, toplantı daha verimli olurdu. İnsanlara ikinci bir şans tanımayan yargı sistemine yapılan eleştiriler ve Afrika kökenli Amerikalı-

16. *San Francisco Chronicle*, 19 Mayıs 1994, "600 Citizens Blast Jordan on Crime, Softly", s. A15.

lar arasındaki tutuklanma oranıyla ilgili kaygılar ortaktı; ancak suçla mücadelenin genel toplumsal ve ahlaki sorunlarla olan ilişkisi konusunda anlaşmazlıklar vardı. Bu anlaşmazlığın açıkça tartışılması gerekliydi. Cemaat temelli örgütlerin liderleri, yürüttükleri etkinliklerin "iç savaş" ihtimalini azalttığını mı yoksa artırdığını mı dikkatle irdelemelidir. Aynı şey, daha fazla polis, daha fazla tutuklama ve daha fazla cezaevi talepleriyle aslında Afrika kökenli Amerikalı topluluğuna zarar veren ve ilerici değişimlerin gerçekleşme şansını azaltan taban aktivistleri için de geçerlidir. Bu örgütlerin kamuoyu önünde eleştirilmeleri durumunda, toplumsal adalet konusundaki çelişkili konumlarını gözden geçireceklerinden eminim.[17]

Muhafazakar politikacılar, kamuoyundaki tartışmayı suç konusuna odaklayabildikleri takdirde, kendilerine başka konularda karşı çıkan seçmenlerin dahi oylarını alabileceklerini bilir. California Valisi Pete Wilson, eyaletin ekonomisi, çevre durumu veya eğitim sistemi gibi konulara vurgu yaparak yeniden seçilme şansının olmadığını biliyordu; çünkü seçmenlerin gelecekle ilgili umutları olumsuzdu. Wilson, kendi yönetiminin politikalarından zarar gören yoksul emekçilere hitap ederken, "suçun kurbanları Demokratlar, Cumhuriyetçiler ve bağımsızlardır. Bu kurbanlar her etnik gruptan, her semtten olabilir."[18] vurgusunu yaptı. Wilson'un Demokrat Partili rakibi Kathleen Brown, suç konusunda Wilson'dan bile daha

17.Robert Fisher, *Let The People Decide: Neighborhood Organizing in America* (Boston Twayne Publishers, 1984). Bu kitap PICO ağındaki gruplar gibi grupların çelişkili görünen ideolojik yaklaşımlarıyla ilgili bir açıklama sunmaktadır. Fisher bu tür grupların örgütsel inşa becerilerine vurgu yapıp, politik eğitim ve ideolojiye daha az önem verdiklerini gözlemler. Bu gruplar "zafer" elde etme saplantıları yüzünden kendilerini bölebilecek konumlar almazlar; ayrıca,ideolojiye önem vermeyerek bu tür popülist örgütler kürtaj karşıtlığı veya entegrasyon karşıtlığı gibi sağcı görüşleri savunur hale gelebilir ve gelmiştir de (s. 140-141). Fisher'in incelemesi laik veya dini ilerici grupların kitlelerle onların suçla mücadele çabalarındaki ideolojik hataları açıkça tartışmasının daha da gerekli olduğunu göstermektedir.

18.*San Francisco Free Press*, 7 Kasım 1994, "Can Brown Top Wilson's Comeback?" s.1. Bu gazete 1-12 Kasım 1994 tarihlerindeki San Francisco gazete grevinde *Chronicle* ve *Examiner* muhabirleri tarafından yaygın bir biçimde dağıtılıyordu. 1994 yılı Kasım ayı başlarında Wilson tarafından Orange County'de yapılmış bir konuşmaya değinen, Robert B. Gunnison ve Steven Capps tarafından yazılmış bir makale.

sert olduğunu kanıtlamaya çalıştı; ancak hem kendisinin ölüm cezasına karşı olması bu duruşu çelişkili hale getiriyordu, hem de hiçbir California Demokrat'ının, özellikle de bir kadının, Wilson'u suç konusunda alt etmesi mümkün değildi. Şiddet içeren suçların oranı eyalet çapında son on yıldır ilk kez düşmüş olmasına rağmen, California'daki 1994 genel seçimlerinde üzerinde durulan asıl konu suç oldu.[19] Suç ve yasadışı göçmenleri meselesine yüklenen Wilson, ezici bir zafer kazandı ve onun başarısı California eyaletindeki başka seçimlerde de Cumhuriyetçilerin zaferinin önünü açtı; oysa aynı eyalette 1992 yılında Clinton ve iki Demokrat senatör kolay bir zafer kazanmıştı.

Ülkenin yoğun nüfuslu iki diğer eyaleti olan Texas ve Florida'daki seçimlerde de, suç, gündemin asıl maddeleri arasına girdi. George W. Bush'un Teksas eyalet başkanı Ann Richards'ı yenmesindeki tek etken suç konusu değildi, ancak Richards, haber programları cinayet haberleriyle başladığı sürece kendisinin suçla mücadele konusundaki başarısının kanıtlanamayacağını öğrenmiş oldu.[20] Florida'da, muhalefette olan Jeb Bush, seçim propagandası sırasında bir cinayet kurbanının annesini kullanarak, Demokrat Partili vali Lawton Chiles'a "suç konusunda musamahakar" damgasını vurdu. Chiles, Demokratlarda pek rastlanmayan bir tavırla, suçu önlemek için asıl gerekli olanın sağlık ve eğitim hizmetlerinin iyileştirilmesi olduğunu savundu. Chiles tekrar seçildi, ve Florida Demokrat bir valinin yönettiği en büyük eyalet oldu. Kasım 1994 seçimlerinde Cumhuriyetçilerin aldığı ezici zafer ve daha önceki San Francisco, Los Angeles ve New York seçimlerinde "kanun ve nizam"cıların vali seçilmesi; "daha fazla polis, daha fazla cezaevi, daha uzun cezalar" talebinin ilerici bir politik programı nasıl zayıf düşürdüğünü gösteriyor.

Suça karşı mücadele eden aktivistler, örgütçünün görevinin yoksul insanlara ders vermek olmadığını sık sık dile getirir. Onlara

19. *San Francisco Chronicle*, 11 Haziran 1994, "State Crime Down in Major Offenses" s. A17. Robert Gunnison tarafından yazılmış haberde bir California başsavcısının suç raporundan alıntı yapılıyor.
20. *New York Times*, 25 Eylül 1994, "Star Appeal or Not, Governor Richards Faces Tough Campaign in Texas." S.1.

göre, aktivist, kendi tabanının hedefleri ve gündemleri için çalışmalı ama bu kesime kendi anlayışını aktarmak için özel çaba sarfetmemelidir. Bu aktivistlere göre, eğer halk suçu toplumun bir numaralı sorunu olarak görüyorsa, semti temsil etme iddiasında olan bir örgüt de tüm gücünü suçla mücadeleye yoğunlaştırmalıdır; aksi takdirde, semt sakinleri örgütü kendi sorunlarını ifade etmenin bir aracı olarak görmez.

Bu argümana karşı çıkmak kolay değildir ve Tenderloin'de de diğer yoksul semtlerde de geniş kabul görür. Ne yazık ki, bu iddialar yanlış bir mantığa dayanır. Birincisi, taktiksel aktivizmin gereği olarak örgütçüler insanlara hayatlarındaki sorunlara karşı çıkmaları için yardımcı olmalıdır. Şu ana kadar hiçbir yoksul insana kendi evinin standartların altında olduğunu ya da politikacıların onun sefaletiyle ilgilenmediğini söylemem gerekmedi; yoksul halk sorunlarının farkındadır. Suç da dahil çeşitli toplumsal sorunlar tarafından kuşatılmış olduğunu hisseden ve bunları nasıl çözeceğini bilemeyen insanlarla saatler süren toplantılar yaptım. Bu tür durumlarda örgütçü, kendisine, semt sakinlerinin savunduğu "daha fazla polis" talebinin genel politik programla ilişkisini sormalıdır. Eğer bu programın hedefi mahalledeki genel yaşam standardını iyileştirmekse, o zaman hem örgütçü hem de semt sakinleri uygun stratejiler izleyerek bu hedefe ulaşmaya çalışacaktır. Eğer bir numaralı sorun kamuya açık yerlerde uyuşturucu satışı ise, doğru strateji daha fazla tutuklama değil sorunun nedenlerini ortadan kaldırmaktır. Elliot Currie'nin *Reckoning: Drugs, the Cities and the American Future* (Uyuşturucu, Şehirler ve Amerika'nın Geleceği Üzerine Bir İnceleme)[21] adlı kitabında değindiği gibi, birçok araştırmaya göre, polisin uyuşturucu satıcılarına karşı yaptığı operasyonların etkisi kısa sürelidir. Polisin baskısı azalır azalmaz, uyuşturucu satışı tekrar ortaya çıkar. Bir semtten gelen şikayetler sonucunda yapılan bir operasyon sadece yasadışı etkinliklerin başka semtlere kaymasına neden olur; o zaman da bu semtler örgütlenir, kendi bölgelerinde bir operasyon yapılması için basınç oluşturur ve satıcılar da eski

21. Elliett Currie, *Reckonings: Drugs, The Cities and the American Future* (New York: Hill & Wang, 1993), s. 204-212.

semtlerine geri döner. Sonuç, semtlerdeki suçla mücadele gruplarının uyuşturucu satıcılarını bir o yana bir bu yana attığı bir pinpon maçı gibidir. Yerel polis kuvveti iki katına bile çıksa, uyuşturucu tacirlerinin sayısı yeni polis memurlarının sayısından çok daha fazla olacaktır. Ben bu duruma Tenderloin'de bizzat tanık oldum. Polis baskın yapıp birilerini tutuklar ve herkes kaçışır. Polis gittikten on dakika sonra satıcılar geri gelir. Yukarıda belirttiğim gibi Tenderloin'deki polis sayısının artışı, insanların kendini güvende hissetmesine yetmedi; ve semtin yasadışı uyuşturucu ticareti cenneti şeklindeki imajını değiştirmede etkisi olmadı.

Birçok semt girişiminin, daha fazla polis, daha fazla hapishane yaklaşımını, hızlı bir başarı elde etmek için en kolay yöntem olarak gördüğünden eminim. PICO da yayınlarında validen daha fazla polis sözü aldığını belirtmiş. Oysa, eğer grup, şehir merkezindeki şirketlerden ve emlak çevrelerinden vergi alınarak semtte istihdam programlarının geliştirilmesini talep etseydi, herhalde vali Jordan onları odasından kovardı. Bu tür bir tepki, grubun özenle sahneye koyduğu tartışma toplantısına da bir çomak sokardı ve kolay bir zafer kazanılamadan insanlar toplantıdan ayrılırdı. Ancak, polis artışı gibi kolay kazanımlar, daha önemli kazanımlardan vazgeçilmesine neden olur. Önemli konularda başarı elde etme potansiyeli olan örgütler, politikacıların hemen sahiplendiği daha fazla polis gibi konulara yoğunlaşarak kendilerini aciz bir duruma düşürür. Semt örgütleri, kamuoyundaki suç tartışmasını cezai olmayan önlemlere doğru yöneltecek güce sahiptir; bu tür çözümleri savunan örgütçüler semtlerine suç konusunda en büyük yararı sunmuş olurlar.

Birçok toplumsal değişim örgütü için, salt suç sorununa yoğunlaşmanın bir sonucu da semt sakinlerinin katılımının azalmasıdır. Tenderloin'deki NOMPC'nin üyeleri suç oranı artmaya devam ettiği için örgütün başarısızlığa uğradığına ve toplantılara katılımın düştüğüne tanık oldu. Suçla mücadele stratejisinin sınırları hakkında hiçbir ortaklaşma olmadığı için, gönüllü katılımının devam etmesi için gerekli olan zafer hissi oluşturulamadı. Geçmişteki taktiksel başarısına yaslanan bir örgüt, kazanmanın mümkün olmadığı suçla mücadele kampanyalarına girişti ve giderek hem etkisi hem

de üye katılımı azaldı. Suç sorununda kanun ve nizam yaklaşımını benimsemenin örgütü zayıflatacağını kavrayan örgütçüler bunu dile getirmek zorundadır. Bu, "insanlara onlar için neyin doğru olduğunu öğretmek" değil, sadece insanların belirli bir hedefe doğru ilerleme sürecinin tüm boyutlarını öğrenmesini sağlamak olur.[22]

Suçla mücadele stratejilerine eleştirel yaklaşan örgütçülerin sessiz kalmamaları için bir neden de şudur: Eğer ilerici bir aktivist, içinde çalıştığı kesimlere kendi değerlerini aşılamaya çalışmıyorsa zamanını boşa harcıyor demektir. Eğer örgütsel tabanınız sizin onaylamadığınız konumlar alıyorsa, sessiz kalarak hiçbir şey elde edemezsiniz. Efsanevi aktivist Saul Alinsky, örgütlediği Chicagolu işçilerin ırkçı tavırlarını eleştirmekten hiçbir zaman kaçınmamıştır. Örgütünüzün, kanun ve nizam söyleminin altında yatan yaklaşımı sorgulamasını sağlamak görevinizdir.

Son olarak, mesele semt sakinlerinin suç konusundaki kaygılarına kayıtsız kalıp kalmamak değil; suçu yaratan yerel sorunları hedef alan belirli bir programın nasıl oluşturulacağıdır. Ancak suç gündemi semtle ilgili daha geniş bir eylem planı içerisine yerleştirilirse, hareket semt sakinlerinin hayatlarında belirli ve gözle görülen iyileşmeler sağlayabilir. Taktiksel aktivizmin gereği, yoksul semtlerin "daha fazla tutuklama, daha fazla polis, daha fazla cezaevi ve daha uzun hapis cezaları" gibi yanlış hedefler izlemesini engelleyip güvensiz sokaklarla ilgili somut iyileşmeler talep etmesini sağlamaktır.

D. SEMT POLİSLİĞİ: "MINTIKA POLİSİ GERİ DÖNÜYOR"

"Semt polisliği" uygulamasının yaygınlaşmasıyla birlikte, kanun ve nizam yaklaşımı yoksul semtlerde daha fazla destek buluyor. Semt polisliğiyle beraber polis memurları devriye otomobillerini

22. *Let The People Decide*'da Robert Fisher "örgütçüler yaptıkları işe bir ideoloji, beceri, deneyim ve perspektif katarlar; bunları semtteki insanlarla açık ve dürüst bir biçimde tartışmak onların görevidir. Bunu yapmamak uzun vadede şüphe duygusunu artırır" demektedir. (s. 163).

bırakıp mıntıkalarında yürüyerek yapıyorlar devriye görevini. Bu uygulama sayesinde polisin bölgedeki işyeri sahipleri ve semt sakinleriyle günlük ilişki kurabileceği savunuluyor. New York belediyesinin "Güvenli Sokaklar, Güvenli Bir Şehir" kampanyasını başlattığı 1990 yılında dile getirilen "Mıntıka polisi geri dönüyor," sloganı, bu programı iyi bir şekilde özetliyor. Programın anafikri, suçu azaltma konusunda semt halkının polisle işbirliği yapması ve sorumluluk almasıdır. Programın işbirliği, bireysel sorumluluk ve semt halkının güçlendirilmesi konularına vurgu yapması, semt polisi programını, New York'tan tutun Berkeley'e kadar, çeşitli şehirlerdeki liberal valilerin suçla mücadele kampanyasının merkezine yerleştirmiştir.

Yurttaşların kanunların uygulanmasında söz ve denetim hakkına kavuşmasına vurgu yapan programlar elbette teşvik edilmelidir. Ne yazık ki, semt polisliğinin temel hedefi polisin toplum tarafından denetlenmesi değil, belirli bölgelerde esnaf ve evsahiplerinden gelen şikayetin karşılanmasıdır.[23] Semt polisliği, yoksul semtlerde suçu oluşturan çeşitli koşulları ortadan kaldırmak yerine bunların devam etmesine neden olur.

Benim semt polisliği uygulaması konusundaki tecrübem, 1990 yılında San Francisco'nun Tenderloin ve Altıncı Cadde semtlerinde *Community Police on Patrol* (CPOP- Semt Polis Devriyesi) programının başlatılmasına dayanır. Sokak suçları Altıncı Cadde'deki pansiyonlarda kalan insanları etkilediği için Tenderloin Barınma Kliniği, CPOP'nin başındaki polis komiserini ve yardımcısını bir kiracı toplantısına davet etti. Memurlar, CPOP'nin kiracılara nasıl yardım edebileceğini anlattı ve otel-pansiyonların güvenliğini artıracak önlemler alma sözü verdi. Polisler yüksek suç oranının sorumlusunun bizzat bölge sakinleri olduğunu birçok defa ima etse de, toplantıdan çıkan pansiyonerler polisin kendilerini ciddiye aldığına inanıyordu. Ancak zaman geçip, sözler tutulmayınca, bir du-

23. Mount Holyoke'da öğretim görevlisi olan Richard Moran "More Police, Less Crime" (Daha Çok Polis Daha Az Suç) adlı makalesinde benim, semt polisliğinin "halkla ilişkiler"le ilgili olduğu değerlendirmemi paylaşmakta ve polis memurlarının mıntıkalarıyla ilgili yapılan geniş araştırmalarda yaya devriye gezmenin suç oranları üzerinde hiçbir etkisi olmadığının ortaya çıktığını belirtmektedir.

rum raporu almak için komiser yardımcısıyla görüşüldü. Semt sakinlerinin sözlerin tutulacağından şüphe etmesine sinirlenen komiser yardımcısı, "kısa zamanda" sert tedbirler alınacağını söyledi. Semt sakinlerinin temel taleplerinden biri, CPOP polislerinin akşam saatlerinde, pansiyonlarda pek çok sorun yaşanan pansiyon hollerinde dolaşmasıydı. Pansiyonerler, memurların holleri dolaşma sözünü tutmadığına, ancak pansiyonlardaki dükkânlarda her gün uzun uzun çene çaldığına tanık oldular. Aslında, Altıncı Cadde'deki pansiyonerlerin hepsi, semt sakinlerini rahatsız eden suçlarla ilgilenecek zamanı olmayan memurların, esnafı düzenli olarak ziyaret edecek zamanı pekâlâ bulduğunu gördü. Polis, Altıncı Cadde'deki mağazaların çoğunun rehinci dükkaânı ya da silah ve içki mağazası olmasına rağmen, bölgede işlenen suçlardan dolayı esnafı sorumlu tutmuyordu. Örneğin, polis içki satan esnafa hiçbir zaman, Altıncı Cadde'deki sarhoşlardan ve sokağa işeyenlerden şikayet etmelerinin saçma olduğunu söylemedi.

CPOP programındaki sözlerin tutulmaması, Kliniği ve pansiyon sakinlerini Altıncı Cadde'deki suçla mücadele grubuyla görüşmeye itti. Esnafın önderlik ettiği bu grup, CPOP'yi destekliyordu ve semt sakinlerini programı engellemesinler diye uyardı. Esnafın tavrı gayet anlaşılırdı: polisin çağırdıklarında gelmesini istiyorlardı ve semt sakinlerinin istediği düzeydeki polis korumasını zaten elde ediyorlardı. Sonunda semt sakinleri CPOP'den pek fayda sağlayamamış oldu; semt polisinin başarısının asıl göstergesinin, esnafın memnuniyeti olduğu ortaya çıktı. Altıncı Cadde esnafı sürekli olarak polisin semte sağladığı faydayı öven demeçler veriyor ve bu sayede şehir yönetiminin semt sakinlerinin kaygılarını ihmal ettiği gerçeğini gizlemeyi de başarıyordu. Burada karşımıza semt örgütlenmesinde polisiye konulara yoğunlaşmaktan kaynaklanan bir hata çıkıyor: Polis genelde semt sakinlerinden ziyade, esnafla ilgilenir ve yoksul semtlerdeki esnafın şikayetleri de güvenli bir iş ortamı talebinden öteye pek geçmez. Oysa semt sakinlerinin sorunları "güvenli sokaklar"dan ibaret değildir. Polise gereksinimleri elbette vardır (ama asıl olarak mağazalar kapandıktan sonra). Ancak, esnafın aksine, semt sakinlerinin başka hizmetlere de ihtiyacı vardır:

kaliteli konutlar, mesleki eğitim ve sağlık hizmeti gibi. CPOP gibi programların, bir semti kalkındırmayı hedefleyen bütünsel bir projenin bir parçası haline geldiği nadiren görülür.

Yoksul semt sakinlerinin birçoğu polisleri kişisel olarak tanımaktan, onlara adlarıyla hitap edebilmekten pek hoşlanır ve suçla mücadele konusundaki "daha fazla polis, daha fazla tutuklama" yaklaşımını destekler. Bu kişilerin desteğini alan kimi taban örgütleri, semt polisliği sayesinde semt sakinleriyle polisler arasında düzenli toplantılar yapma fırsatı yakalar. Hükümetin bu tür kanun ve nizam'cı örgütlere verdiği destek, yoksulların daha iyi konut, iş veya sağlık için biraraya geldiği örgütlere verdiği destekten çok daha fazladır. Semt polisliğini uygulamaya koyan liberal valilerin saflığı insanı hayrete düşürür: Bu valiler kendilerine muhalif olan kanun ve nizam'cıların tabanını güçlendiren programlara para ayırmaktadır. CPOP türü yapılar suç konusunu çözmez; sadece suçu yoksul semtlerin ana gündemi haline getirir. Eski New York ve San Francisco valilerinin de öğrenmiş olduğu üzere, suç ana gündem haline geldiğinde, meslekten bir politikacı, eski bir polis şefinin ya da eski bir savcının eline su dökemez. Kaynakları esnafa doğru kaydıran semt polisliği, yoksul semtlerde tarihsel olarak adaletsiz olan kaynak dağılımını değiştirmiş olmaz.

Semt polisliği, hem insanları toplumsal değişim aktivizminden koparıp kanun ve nizam savunuculuğuna iter, hem de semtte güvenliğin arttığı gibi sahte bir görünüm yaratır. Yoksul semt sakinlerinin suçla mücadelede "kişisel sorumluluk" üstlenmesi olarak piyasaya sürülen bu süreç aslında semt sakinlerine hiçbir anlamlı görev vermez. Personel, öncelikler, kaynak dağılımı, taktikler ve stratejiler konusundaki tüm kararları polis verir. Semt sakinleriyle ilişkiler geliştiren bölge komiserleri ve mıntıka polisleri, önceden haber verilmeden veya sözde "müttefikler"e danışılmadan başka semtlere kaydırılabilir. Ancak semt sakinleri toplantılarda öneriler getirip bu fikirler polis tarafından kabul edilince semt sakinlerinin güç kazandığı sanılır.

Mıntıka polisleri, semt sakinlerinin semtte polis var diye diğer semt örgüt ya da girişimlerine katılmamasının yanlış olduğunu söy-

ler lafta. Ancak gerçekte, CPOP'nin örgütlenme olanakları suç konusundaki yerel tartışmayı denetim altına aldığından, semt sakinleri giderek kanun ve nizam politikalarına yönelir. Taktik aktivistler, semt sakinlerinin suç konusunda proaktif bir program geliştirme ve uygulama ihtiyacını açık biçimde tartışarak bu ilgiyi geri kazanmalıdır. Şehir merkezinde yaşayan insanlar için semtteki koşulların iyileştirilmesi acil bir ihtiyaçtır ve alternatif örgütlerin yokluğunda bu insanlar anlaşılır bir biçimde, CPOP gibi iyi pazarlanan ama zararlı olan programlara yönelir.

Suçla mücadele çabaları bütün ırklardan insanlara yayılmış olsa da, Afrika kökenli Amerikalı topluluğunun liderleri, kendi kitleleri uyuşturucu trafiği, hırsızlık ve şiddet yüzünden parçalandığı için, "daha fazla polis, daha fazla cezaevi. daha uzun hapis cezaları" kervanına katılmayı en az isteyen kesimdir. Rahip Jesse Jackson'ın 1994 Ocak'ında Washington'da düzenlediği üç günlük bir konferansa *National Rainbow Coalition* (Ulusal Gökkuşağı Koalisyonu) ve *National Black Caucus of Elected Officials* (Seçimle Başa Gelen Siyah Politikacıların Ulusal Kurultayı) ve ayrıca rahipler. iş adamları ve aktivistler katılmıştı. Konferans hükümetin hapishanelere ve cezalara başvurmasını eleştirdi ve Clinton yönetimini suç ve şiddeti azaltacak bir kent politikası ve meslek edindirme programı geliştirmeye çağırdı. Delegeler suçla mücadele aktivistleri tarafından çoğu zaman göz ardı edilen ve aslında suç sorunun temel nedenlerinden biri olan ırk meselesine de değindi. Jackson'un önerdiği suç önleme programı, 1994 suç yasası üzerinde kesinlikle etkili oldu; bu yasanın 30 milyar dolarlık bütçesinin yüzde 25'i suçu önlemeyi hedefleyen toplumsal ve ekonomik programlar için ayrıldı. Demokratların Beyaz Saray'ı ve Kongre'yi kontrol ettiği bir dönemde, kentsel yoksulluğu azaltmayı hedefleyen bu önergenin meclisten ancak "suç yasası" başlığıyla geçebilmesi ilericilerin kanun ve nizam yaklaşımını benimseyerek yaptıkları stratejik hatayı gösteren iyi bir örnektir.

II

Politikacılarla baş etmek

Korku ilişkisi

Teksas'taki *Industrial Areas Foundation* (Endüstri Bölgeleri Vakfı) adındaki ağın ve San Antonio'da kurulan *Communities Organized for Public Service*'ın (COPS- Toplum Hizmeti için Örgütlenmiş Topluluklar) örgütleyicisi Ernesto Cortes Jr., aktivistlerin politikacılara nasıl yaklaşması gerektiğini şöyle açıklamıştır: "Ne yazık ki bazı politikacıların sizin gücünüze saygı duymasını sağlamanın tek yolu korkudur. Size asla saygı duymazlar. Sizin onurunuzu hiçe sayarlar. Dolayısıyla bizim de onların dikkatini çekecek şekilde davranmamız gereklidir. Birçok bölgede, olabildiğince korku yaratmayı hedefliyoruz. Bulunduğumuz yere gelmemizin sebebi yöneticilerin bizden korkması."[1]

1. Mary Beth Rogers, *Cold Anger: A Story of Faith and Power Politics* (Denton, Texas: University of North Texas Press, 1990), s. 27.

Birleşik Devletler'deki en önemli semt aktivisti ve taktisyenlerden birinin yaptığı bu değerlendirme acı ama gerçektir. Günümüz aktivistlerinin içinde yaşadığı politik ortamda, görünürde ilerici olan birçok politikacının kendi seçmeninin gündemini sahiplenmesi için iyice bir dürtülmesi şarttır. Kendi kendini "ilerici" ilan eden bir yönetici, bu tür bir basınç olmadığı takdirde, kendisini seçenlere karşı olan sorumluluğunu unutur.

Sorunu aydınlatmak için önce günümüzün "ilerici" politikacısının tipik özelliklerini inceleyelim. Bu kişiler, artık kariyerlerine eskiden olduğu gibi tabanda yıllarca mücadele vererek başlamıyor. Önce bir milletvekilinin yardımcılığını yapmakla başlıyor işe, bu sayede para kaynaklarıyla bağlantı kurma imkanı elde ediyor ve bu kaynakların ilerde kendi seçim kampanyasına para akıtmasını sağlıyor. Günümüzün "ilerici" yöneticisi, birkaç istisna hariç, tabandan başlayan, demokratik bir adaylık süreci sonucu seçilmez; ve politikayı toplumsal ve ekonomik adaletsizliği değiştirme aracı olarak değil, bir kariyer imkanı olarak görür. İdeolojik bir yönelişi yoktur; sorunları "pragmatik" bir tarzda çözmekten gurur duyar, belirli kişilere duyduğu sadakati ideolojik tutarlılığın önüne koyar ve kitlenin çıkarlarını yöneticinin politik çıkarlarının önüne koyan toplumsal değişim aktivistlerini kendine düşman bilir.

Bir semt örgütünden ya da başka bir taban oluşumundan gelen bir adayın seçildiği çok ender durumlarda ise, seçilen kişi göreve başladıktan sonra diğer politikacılara benzemeye başlar. Tekrar seçilebilme veya daha yüksek bir mevkiye gelebilme arzusu, birçok finans çevresiyle güçlü ilişkiler kurmasını gerektirir. Taban kökenli adaylar bile, küçük çaplı yerel seçim yarışlarından daha büyük olan bir yarışta ayakta kalabilmek için örgütlenme, yayın ve diğer sabit maliyetlerin gerektirdiği yüklüce bir paraya ihtiyaç duyar. Paranın siyasetteki gücü giderek arttığı için, birçok politikacı mali destekçilerinin çıkarını seçmeninin çıkarının önüne koyar. Kampanyanın mali kaynağı önem kazandıkça, en iyi niyetli ve ilerici aday dahi, kendi seçmen kitlesiyle aynı görüşleri paylaşmayan potansiyel mali destekçilerle zaman geçirmeye başlar.

Tabandan gelen politikacılar, bu tür finans çevrelerinden genel-

de bağımsızdır ve seçilmeleri için güçlü bir taban desteğine sahip olmaları şarttır. Tabandan gelen bir politikacı göreve başladığında, geçmişte kendisinin adaylığına karşı çıkmış olan finans çevrelerinin temsilcileri bu siyasetçiyle hemen temasa geçer ve kısa süre sonra, kampanyadan kaynaklanan kaçınılmaz borçları üstlenmeyi teklif eder ve yağcılığa başlar. Yerel düzeydeki yöneticilerin çoğunun maaşı düşüktür ve bu yüzden de politika mesleğinin ayrılmaz bir parçası olan görkemli para toplama kampanyalarında zayıf duruma düşerler. Diğer insanların çoğu gibi, bu yöneticilerin de güç ve para karşısında gözleri kamaşır. "Tenderloin'den gelen yoksul insanlarla tanıştım, çok ilginçti" demezler de, "Amerikan Bankası'nın başkanıyla görüştüm!" diye övünürler. Gücün cazibesi ve yeni görevin getirdiği sosyal statü onları heyecanlandırır. Seçim gecesi yapılan kutlama, seçim çevresini dolaşmak için özel yaşamından fedakarlık eden, oy toplamak için oraya buraya sayısız telefonlar eden gönüllülerle aday arasındaki son anlamlı görüşmedir.

İlericilerin müttefik olarak gördüğü bu politikacıların çoğu, toplumsal değişim çabalarına geçmişte yardımcı olmuş ve destek vermiş olsalar bile, kısa sürede aktivistlerin programlarını engelleme konusunda diğer düşmanlardan geri kalmaz hale gelirler. Bu yöneticilerin seçilmesine destek olan ilerici kesimler de sadakat duygusuyla, bu kişilere seçim vaatleriyle ilgili hesap sormaktan kaçınırlar; ve muhafazakar bir politikacı yapmış olsa karşı çıkacakları davranışları eleştirmezler. Politikacı, semt örgütlerinin liderlerinin kişisel arzularını karşılayıp, bu liderler diyaloğu sürdürme ve "makul" görünme kaygısına kapıldıkça, hesap sormak iyice güçleşir. İlerici seçmenlerin verdikleri oy ve gönüllü olarak sarfettikleri emek karşılığında yöneticilerden hesap soramaması, toplumsal değişimin önünde ciddi bir engeldir. Aktivistler şunu anlamak zorundadır: Politikacı kampanya sırasında verdiği ilerici değişim sözünü tutmadığında, insanlar ihanete uğradığını hisseder ve bundan sonraki toplumsal değişim girişimlerine şüpheyle yaklaşır. Bu insanlar giderek oy vermeyen büyük yığına katılır ve gerçekten ilerici olan adayların seçim şansı da azalır. Politik olarak hesap sormaksızın belirli adayların seçilmesi için çabalamak artık enayilik haline gelmiştir.

Seçimle başa gelen politikacılarla, özellikle de kendi kendilerini ilerici ilan edenlerle bir "korku ilişkisi" kurmak, toplumsal değişim için büyük önem taşır. Aktivistler vaatleri değil somut sonuçları dikkate almalı ve politikacının gündemini değil kendi gündemini izlemelidir. Örgütlenmenin kendi içinde çıkabilecek sorunlarla başetmeyi de öğrenmelidir aktivistler; üyeler arasında bireysel olarak siyasilere tabi olanlar çıktığında, grup, bu bağların yol açacağı sinsi etkileri kuruluş amacına uygun biçimde nasıl defedileceğini bilmelidir. Örgütlerin, müttefik olarak görülen politikacıların güvenilir olup olmadığını tartışmaktan kaçınması grubu bölmemek ve uyumu korumak adınadır. Ancak bu tür iç anlaşmazlıkları açıkça tartışamamak, örgütün kendi hedeflerine ulaşmasını engeller. Bir örgüt, bir politikacıyı dost kabul etmişken bile, bu politikacı örgütün gündemini ertelemek, yıpratmak veya hayata geçmesini engellemek için birçok taktiğe başvurabilir. Politikacılar, hedefe ulaşmak üzere strateji üreten yüksek maaşlı danışmanlar çalıştırdığına göre, toplumsal değişim aktivistleri de kendi stratejilerini üretip benimsemeli ve ilerici değişimleri gerçekleştirmek üzere siyasileri kullanmalıdır.

A. "BİZDEN YANAYSAN BİZ DE SENİN YANINDAYIZ; DEĞİLSEN SENİN KARŞINDAYIZ."

1978 yılında Jerry Brown'un tekrar California Valisi seçilmesinden sonra, birer savaş karşıtı aktivist olan Tom Hayden ve Jane Fonda ile Vali Brown arasında pek alışılmadık bir ittifak gelişti. Hayden 1970'lerin ortalarında *Campaign for Economic Democracy* (CED-Ekonomik Demokrasi Kampanyası) adında eyalet çapında bir yurttaş örgütü oluşturmuş ve 1976 yılındaki adaylık seçiminde California'nın Demokrat Partili senatörü John Tulley karşısında epey dikkat çeken ama başarısız olan bir seçim kampanyası yürütmüştü.

O zamanlar bir muhafazakar olan Brown'la CED arasında ittifak kurduğu için eleştirilen Hayden; vali, CED'nin programını des-

teklerse grubun da valiyi destekleyeceğini, vali programa karşı çıktığında ise grubun da valiye karşı duracağını ifade etmişti. Soldaki birçok insan Hayden'e güvenmediği için, Hayden'in toplumsal örgütlerle politikacılar arasındaki ilişkiye dair söyledikleri, kendi iktidar arzusunu gizleyen bir bahane olarak algılandı. Fakat, Hayden'in bu formülü benimsemesinin asıl amacı ya da CED'nin bunu pratikte uygulamış olup olmaması bir yana, taktiksel aktivistlerin politikacılarla başederken kullanabileceği en iyi model budur.

Deneyimli aktivistler, seçimle başa gelen politikacılardan bağımsız hareket etmenin yararını iyi bilir. İlerde değineceğim gibi, politikacılarla çok yakınlaşan grupların programı kaçınılmaz olarak politikacının programının gölgesinde kalır; ve bu durumun her iki taraf için de yıkıcı sonuçları olur. Bunun tam aksine, seçimlerle hiç ilgilenmeyen bir grup ise, kendi programını uygulayabilecek adayları seçtirme fırsatını tepmiş olur. Sağcıların 1980'lerden beri sürekli başarı kazanması, pratikle uğraşmayan "tatlı su ilericileri"nin seçim politikalarını tamamen bir kenara atmak gibi safça bir tavır geliştirmesine yol açmıştır.

Adayların ancak sizin gündeminizi destekledikleri takdirde sizin tarafınızdan desteklenecekleri fikri zaten aşikar olabilir; ancak meselenin zor yanı uygulamadır. Politikacılar kişisel sadakata herşeyden çok önem verirken, taktiksel aktivistler kitlenin taleplerini politikacının programının önüne koydukları için ortada bir çatışma potansiyeli vardır. Kendi kendini taban aktivisti ya da ilerici ilan eden birileri göreve geldiğinde bu gerilim doruğa çıkar. Bu tür yöneticiler, semt örgütlerinin ya da ilerici örgütlerin kesin sadakatini hakettiklerini düşünür ve soldan gelen her türlü eleştirinin ancak muhafazakarlara yarar sağladığını iddia eder. Aktivistler, bu yöneticilere karşı "tatlı-sert" bir yaklaşım izlemenin hainlik olduğunu ya da, –moda politik deyişle– "aşırı idealist" ve "mantıksız" davranmak olacağını düşünür. Oysa toplumsal değişim hedefleyen taktiksel aktivistler, bağımsız bir duruş sergileyerek güç ve saygı kazanır; aktivistler, "başarılı olabilmek için politikacıların sevgisini kazanmaktansa onlara korku salmak gerekir," fikrini benimsemelidir. Teksaslı örgütçü Ernesto Cortes Jr.'ın sözlerini hatırlayalım: "Bu-

lunduğumuz yere, politikacılar bizden korktuğu için gelebildik." Cortes'in bu sonuca varmasının tek nedeni, kendi Latin topluluğuna adil davranmayı reddeden muhafazakar politikacılara karşı verdiği savaş değildi. Cortes, bu sonuca varmadan önce sayısız politik "müttefik"iyle de mücadele etmişti. COPS'nin en yakın müttefiklerinden biri, zamanın San Antonio belediye başkanı ve gelecekte Clinton'un Barınma ve Kentsel Gelişim Bakanı olan Henry Cisneros'tu. COPS, önce Cisneros'un şehrin ilk Latin belediye başkanı seçilmesini tarihsel bir zafer olarak kutladı, ancak sözler bozulup vaatler yerine getirilmeyince öylece durup seyretmek yerine, somut taleplerde bulundu. Cisneros talepleri reddedince COPS, başkanı, kamuoyu önünde, seçmen taleplerini bir kenara atmakla eleştirdi. Cortes COPS'nin amacının –çoğu ilerici grubun aksine– kendini politikacılara sevdirmek olmadığını söyler: "Politikacıların bizden hoşlanıp hoşlanmadığını düşünmeye başladığımız an bizim de diğerlerinden farkımız kalmaz."[2]

Cortes'in haksız olduğunu ve politikacıları harekete geçirmek için korkunun devreye sokulmaması gerektiğini söylemeyi çok isterdim. Politikacılar, büyük finans çevrelerine gösterdiği saygıyı ilerici seçmenlere de gösterselerdi, herşey çok daha kolay olurdu. Aktivistlerin, destek verdikleri politikacılara ulaşmak için korku yaratmaktan başka bir imkanlarının olması da harika olurdu. Ancak Cortes'in yorumları, benim "ilerici" politikacılarla yaşadığım deneyimlerle tamamen örtüşüyor. Bu politikacıların –birkaç istisna hariç– düşük gelirli semtlere hizmet götürmelerinin tek sebebi kamuoyundaki ilerici imajlarını ve ilericilerden aldıkları oyları kaybetme korkularıdır. Kitlenin ihtiyaçlarını politikacının gündeminin önüne koyan aktivistler, hedeflerine ulaşabilmek amacıyla politikacıyla aralarındaki samimiyeti seve seve feda etmelidir.

Taktiksel aktivistler, yöneticilere ne zaman doğru, ne zaman yanlış yaptıklarını da söylemelidir. Bir politikacı, ancak kararlı bir biçimde eşitlik ve toplumsal adalet için mücadele ettiği zaman kamuoyu önünde desteklenmeyi hakeder. Aldığı olumlu tepki, ilerde aynı tavrı sürdürmesini sağlar. Ama bir "müttefik"iniz kendi kitle-

2. A.g.y., s. 169-170

niz aleyhinde tavır aldığında sessiz kalmanızın hiçbir mazereti olamaz. Bir örgütün ya da kitlenin içindeki bazı kişiler bireysel nedenler yüzünden, olumsuz bir kararı –kişisel olarak veya kamuoyu önünde– protesto etmeyebilir; ama taktiksel aktivizmin mantığı, örgütün en azından bir kısmının bir protesto sergilemesini şart koşar. Proaktif bir program oluşturmak için stratejik ve taktiksel tartışmalar yürüten bir örgüt, bir sözde müttefikten gelen ihanete nasıl karşılık verileceğini önceden bilir.

B. SÖZE DEĞİL, SONUCA BAK

Gündelik hayatımızda, söze değil sonuca bakarız. İşyerlerimizde, yatırımlarımızda ve tüketim tercihlerimizde performansı, vaatlere göre değil gerçek sonuca göre ölçeriz. Ancak aktivistlerle yaşanan tecrübelerimde, "müttefik" sıfatını hakedecek hiçbirşey yapmayan politikacıların kolayca müttefik ilan edildiğini görmek beni hayrete düşürmüştür. Politikacılar sadece belirli önlemler alma vaadinde bulunup, birçok ilerici örgütün desteğini kazanabiliyor. Bu durum, politikacılar açısından çok yararlı olsa da, toplumsal değişim aktivistleri açısından pek değildir. İlericilerin desteğini bu kadar kolayca arkasına alan politikacılar, ilerici kesimlere hizmet etmek için birşey *yapma* gereği hissetmez. Bu yüzden, ilerici reformlar gerçekleştirmek için statükoyla mücadele eden politikacıların sayısı bir elin parmaklarını geçmez. San Antonio COPS'nin eski liderlerinden birinin dediği gibi, "Ne zaman ki politikacı işini yapar, ona alkış tutarız. Daha önce değil... Yoksa politikacılar sizin için çalışmaz. Onlar sizin için çalışır hale gelince de önlerinde eğilmenize gerek kalmaz."[3]

Art Agnos'un San Francisco belediye başkanlığı boyunca, ilerici yöneticilere taviz vermekten kaynaklanan korkunç sonuçları bizzat gözlemledim. 1987'de belediye başkanlığına aday olan Agnos, kendi kendini ilerici ilan etmişti. Bu sıfatı ısrarla kullanması ve

3. Harry Boyte, *Community Is Possible: Repairing America's Roots* (New York: Harper & Row, 1984), s. 128; Sonia Hernandez'den alıntı.

geçmişinde iyi bir eyalet meclisi üyesi olarak iyi şeyler yapmış olması sayesinde toplumsal değişim aktivistleri arasında büyük bir destek topladı. 1980'lerde San Francisco'da yaygın olan –"eşcinsellerin kurtuluşu", "çarpık kentleşme karşısında mahalleyi koruyalım", "kira denetimi" vb.– hareketlerin hiçbiriyle kendini özdeşleştirmeyi başaramayan Dianne Feinstein'ın on yıla yaklaşan yönetimine son vermek isteyen aktivistler, 1987 seçimini fırsat olarak görüyordu. Şehrin büyük değişimler yaşadığı ama baştaki kişinin bunlara ayak uyduramadığı kanısı yaygındı. 1987'ye gelindiğinde, eşcinsel topluluğu kendi politik örgütünü kurmuştu ve "eşcinsel evliliğine" izin veren yasaları çıkarıp, şehir komisyonlarına daha fazla homoseksüel ve lezbiyeni atayacak bir belediye başkanı istiyordu. Çarpık kentleşme karşıtı hareket de, 1986'da bir seçim sandığı inisiyatifi sayesinde yüksek binalara kısıtlama getirme mücadelesini kazanmıştı ve Planlama Komisyonu'na ucuz evlerin korunmasını ve inşa edilmesini savunan üyeler atayacak bir belediye başkanı istiyordu. Kira denetleme aktivistleri de yeni bir belediye başkanına ihtiyaç duyuyordu; ana talepleri olan boşalan dairelerdeki kira artışlarının denetimi, iki kere Yönetim Kurulu'ndan geçmiş fakat her ikisinde de belediye başkanı Feinstein tarafından veto edilmişti. Kira denetleme aktivistleri, boş dairelerin denetimini öngören bir yasa çıkaracak bir belediye başkanını seçmeye büyük önem veriyordu; Agnos bunu yapmaya söz vererek neredeyse tüm kiracı gruplarının mutlak desteğini arkasına aldı.

Agnos ve kampanya taktisyenleri, şehrin tarihinde görülmemiş bir taban kampanyası organize ettiler. Agnos'un sıkı bir kira denetimini savunuyor olmasından etkilenen seçim bölgesi sorumlularının 500'den fazlası gönüllü olarak kampanyada görev almıştı. Ben de Agnos'tan aşırı derecede etkilenmiştim; hem ben hem de karım çalışmadığımız zamanın çoğunu seçmenlerle konuşarak geçiriyorduk. Kendi adıma, Agnos'un yeni bir evsizler politikası hazırlamayı, Tenderloin'i geliştirmeyi ve ucuz konutların sayısını artıracak bir dizi önlemi savunmasını önemli buluyordum. Agnos'un boşalan dairelerdeki kira artışlarını denetleyecek bir yasa hazırlayacağına dair bir beklentim asla olmadı, ama Agnos'un, kiracı aktivistlerin

Yönetim Kurulu'ndan geçireceği herşeyi politik nedenlerle onaylamak durumunda kalacağını düşünüyordum.

Agnos oyların yüzde 70'ini alarak ezici bir zafer elde etti. Kira denetleme aktivistlerinin bunun meyvasını kısa sürede toplaması gerekirdi. Ancak bu aktivistler, politikacılarla baş etmenin temel kuralını "somut adımlar talep et" ilkesini gözden kaçırdılar.

Agnos, göreve başladıktan kısa süre sonra, kira denetleme aktivistleriyle boş dairelerdeki kira artışlarının denetimi konusunu görüşmek üzere toplandı. Samimi bir sohbetten sonra, Agnos, emlak çevrelerinin temsilcilerine, boş dairelerin denetimini başlatmadan önce kendileriyle en azından "masaya oturacağına" söz verdiğini açıkladı. Kiracıların ve evsahiplerinin, kendisinin de hazır bulunduğu bir toplantıda görüşmesini, her iki tarafın da yarar sağlayacağı bir ortayol bulunmasını istiyordu. Agnos boş daire denetimini savunmaya devam ettiğinin altını çizdi, ama ilk önce bir uzlaşma sağlamaya çalışması gerektiğini belirtti.

Kira denetleme aktivistleri Agnos'un planına neredeyse hiç itiraz etmedi. Birkaçı, bu konuda evsahipleriyle zaten görüşüldüğünü ve bir sonuç alınamadığını belirtirken, kimileri de bu şekilde zaman harcanmasını eleştiriyordu. Ancak hiç kimse, Agnos'a, kendisini kiracıların yanındaymış gibi gösterdiği kampanyası boyunca evsahipleriyle kiracıları uzlaştırma konusundaki bu arzusundan niçin bahsetmediğini sormayı akıl edemedi. Agnos'un, kendisinin seçilmesine etkin bir biçimde karşı çıkan ve baş rakibini destekleyen bir kesime neden bu kadar ilgi gösterdiği de sorgulanmadı.

Acaba, kira denetleme aktivistleri, Agnos'un kendi politik programlarındaki temel konuyu sürüncemeye bırakmasını neden öylece kabullendi? Çünkü kampanya sırasında dikkatle oluşturulmuş olan "kiracı dostu Agnos" kimliği, gerçeklerin görülmesini engelliyordu. Kiracı aktivistler –ilerde Agnos'la sorun yaşayan diğer aktivistler gibi– kitlelerine yapılan bu ihaneti bir iyi niyet gösterisi olarak kabul etmeye hazırdı. Agnos, belediye başkanı olarak kiracıların yanında olduğunu gösterecek hiçbir şey yapmamış, sadece önde gelen kira denetleme aktivistleriyle kampanya sırasında kişisel dostluk kurmuştu; bu da onun kiracı haklarını savunduğunu göste-

ren bir "kanıt"a dönüşmüştü. Kira aktivistlerinin tümü de, Agnos'u "kendi seçtiğimiz belediye başkanı" diye tanımlıyordu. Bu aktivistlere göre, Agnos'un ihtiyaç duyduğu politik alanı ona açmamak tam bir vefasızlık örneği olurdu ve Agnos'un kiracıların karşısına geçmesine yol açabilirdi. Yaklaşık on yıldır bir kenara atılmış olan kira denetleme aktivistleri, bir formalite üzerinde tartışarak kazandıkları etkiyi tehlikeye atmak istemiyordu. Böylece Agnos'un kiracı kitlesinden korkmasının hiç de gerekmediği bir durum oluştu. Sonuç olarak Agnos, görev süresi boyunca kiracılara ve onların sorunlarına hiçbir ilgi göstermedi.

Agnos'un yaptığı "formalite icabı gecikme", lafa gelince boş daire denetimini savunmak ama iş gerçeğe binince bunu bir kenara atmak için kullandığı kurnazca stratejilerin ilkiydi. Agnos, evsahipleriyle yapılan anlamsız toplantılarla geçen aylardan sonra, "uzlaşma süreci"nin başarısız olduğunu kabul etmek durumunda kaldı. Bunun ardından boş daire denetimini engellemek için yeni bir gerekçe buldu: Yönetim Kurulu'nun denetime onay vermemesi. Agnos'un görevdeki ilk yılında bu bahanede az da olsa bir doğruluk payı vardı, ama 1989'da seçilen yeni Yönetim Kurulu, Agnos'un istemesi halinde boş daire denetimini onaylayabilirdi. Ancak 1989'a gelindiğinde, kurulun en ilerici üyeleri (kira denetim aktivistleri hariç) Agnos'un boş daire denetimini önemsemediğinin farkına vardı.

Agnos daha sonra, gerçekten önemsediği bir hedef için nasıl mücadele ettiğini gösterecek, seçmenlerinden ne kadar kopuk olduğunu açıkça sergileyecekti. Kasım 1989'da, San Francisco Giants beysbol takımı için yeni bir stadyum yapılması için olağanüstü bir çabaya girişti Agnos. Seçim kampanyasında hiçbir zaman dile getirmediği ve semtlerdeki taraftarlarının çoğunun karşı olduğu bir hedef uğruna elindeki tüm politik imkanları seferber etti. Homoseksüel ve lezbiyen kesimin liderlerine, stadyum sayesinde AIDS tedavisi için kaynak toplanacağını söyletti; Sierra Kulübünün, çevre için yararlı olduğu gerekçesiyle yeni stadyuma destek vermesini sağladı; ve çeşitli yöneticilerin desteğini almak için pazarlığa girişti. Tüm bunlara rağmen stadyum girişimi başarısız oldu.

Bu arada Agnos boş dairelerin denetimini yasalaştırmak için parmağını dahi kıpırdatmıyordu. Agnos'un stadyum girişimini onaylatmak için gösterdiği müthiş çabayla, boş daire denetimi konusundaki pasifliği arasındaki çelişkiyi fark eden tek kira aktivisti ben değildim. Ancak önde gelen kira denetimi aktivistleri Agnos'un harekete geçmediğini kabul etseler de Başkan'ın davaya hâlâ bağlı olduğuna inanıyorlardı. Eğer bu aktivistler belediye başkanının yaptığı işleri, satın aldıkları herhangi bir tüketim maddesini inceledikleri gibi inceleselerdi, Agnos'un hiçbir zaman boş daire denetimini uygulatmayacağını kavrayabilirlerdi. Agnos denetimi savunmaya lafta devam ettiği sürece, kira denetleme hareketinin liderleri, onu kiracıların dostu olarak nitelemeye devam ettiler.

Kasım 1990 seçimleri boş daire denetimi savunucuları için büyük bir fırsattı. Seçimde hem yeni vali seçileceği, hem çevre ve tüketici haklarını konu alan önemli inisiyatifler oya sunulacağı, hem de homoseksüel ve lezbiyen topluluğundan gelen güçlü adaylar yarışacağı için yüksek bir seçmen katılımı bekleniyordu. Buna rağmen, kira denetimi savunucuları boş daire denetimi önerisini oya sunma fırsatını bir kenara attılar ve bunun yerine Yönetim Kurulu'na boş daire denetimi yanlısı bir çoğunluk seçmeye çalıştılar. Bu çoğunluk elde edildi ve nihayet 1991 yılında boş daire denetimi (Agnos'un izniyle) onaylandı. Ancak aktivistlerin de tahmin ettiği gibi, evsahipleri derhal bu önergeyle ilgili bir referandum yapılmasını önerdi. Evsahipleri referandumu kabul ettirince, Agnos kira denetim aktivistleriyle bir toplantı yaptı. Şansa bakın ki, referandum Agnos'un yeniden seçilmesinin oylanacağı oy sandığında yapılacaktı; dolayısıyla onun seçim kampanyasıyla boş daire denetimi girişimi özdeşleşmiş oluyordu. Birçoğumuz, belediye başkanının gizlediği gerçeği anlamıştık: Belediye başkanı, kiracıların desteğini alıp tekrar seçilebilmek için boş daire denetimi uygulamasını kasten ertelemişti.

Ama Agnos'un gizli stratejisi hem kendisinin hem de boş daire denetiminin sonu oldu. Agnos'un 1988 yılında gönlünü almaya çalıştığı emlak çevreleri, boş daire denetiminin engellenmesini sağlamak için bir milyon dolardan fazla para akıttı. Boş daire denetimi-

ni savunan başka adaylar da yarışa katılınca, Agnos konuyu gündemden düşürmeye çalıştı, söz verdiği kaynağı ayırmadı ve kiracılara yaptığı ihaneti taçlandırmış oldu. Ne mali kaynağı ne de taban desteği olan boş daire denetimi önergesi, sonuçta korkunç bir yenilgi aldı. Yaşlı kiracılar Agnos'un kira denetimi konusunda hiçbir faydasını görmedikleri için, eski polis şefi Frank Jordan'ı tercih ettiler ve kanun ve nizam yanlısı bu adaya destek verdiler. Jordan yeterli oyu alamayınca, Aralık ayında Jordan ve Agnos arasında ikinci tur seçimleri yapıldı. Bu seçimde, kira denetimi aktivistlerinin Agnos'a duyduğu derin öfke adeta kristalize oldu. İkinci tur kampanyası başladıktan kısa süre sonra Agnos'un kira aktivistleriyle biraraya geldiği bir toplantıda, kiracılar, Agnos göreve geldiğinden beri ilk defa, belediye başkanının kendilerine ihanet ettiğini dile getirdiler. Ben –başkalarının da destek vermesiyle– Agnos'un kasım 1991'e kadar beklemekle ve ondan sonra da kampanyayı desteklememe sözünden dönmekle boş daire denetimini sabote ettiğini söyleyerek toplantıyı açtım. Agnos "politik kariyerinin" tehlikede olduğu gerekçesiyle sözünden döndüğünü kabul etti. Toplantı bu şekilde devam etti; kira aktivistlerinin hisleri Agnos'a duydukları öfke ve Jordan'a destek olma korkusu arasında bölünmüş durumdaydı.

Agnos'un ikinci turda kaybetmesiyle, ne kadar az sevildiği de ortaya çıktı. Ben, son kampanyasına destek vermemiştim, ama bir yandan da, yoksul düşmanı ve ev sahibi yandaşı Jordan'ın dört yıl için başa gelmesindense, Agnos'un yeniden seçilmesinin daha iyi olduğunu düşünüyordum. Agnos'un kampanyasında çalışma konusunu birçok kira aktivistiyle görüştüm, ama beni reddeden insanları ikna etmeye de çalışmadım. Kira denetim aktivistlerinin, Agnos'tan uzak durmak için haklı sebepleri vardı ve ben de onu savunarak kendi güvenilirliğimi tehlikeye atmaya niyetli değildim. Bazı bilinçli politik aktivistler bile ikinci turda Agnos'a destek vermediler; daha farklı bir yaklaşım izlesem de onlara hak vermiyor değildim.

Kira denetim aktivistlerinin, Agnos'la korkuya değil arkadaşlığa dayanan bir ilişki geliştirmesi ve Agnos'un iş yapmak yerine boş vaatlerde bulunmasına fırsat sunmaları büyük bir taktik hatasıydı.

Agnos göreve başladıktan sonra evsahipleriyle kiracılar arasında aracılık yapmaya kalkıştığı zaman, kira denetim aktivistleri bunu reddetmeliydi. Agnos'un seçilmesini sağlayan kiracılar, taktiksel aktivizm açısından, daha en başta somut adımlar atılmasını talep etmeliydi. Bir politikacının ilk ihaneti karşısında sessiz kalırsanız, politikacı, temsil ettiğiniz kitlenin saygıyı hak etmeyecek kadar zayıf, şaşkın veya korkak olduğunu düşünecektir.

Varsayalım ki, daha başta Agnos çoğu politikacının kullandığı taktiği kullanıp, kira denetim aktivistlerinin ev sahipleriyle görüşmeyi reddetmesinden ötürü üzüldüğünü belirtmiş olsun. Aynı zamanda, diyelim ki, aktivistlerin "mantıksız" davrandığını ve kendi kendilerine zarar verdiğini de söylesin. Buna nasıl bir tepki vermek gerekirdi? Taktiksel aktivizm gereğince kira denetim aktivistleri belediye başkanına bir ültimatom çekmeliydi: Ya bizim yandaşımız ol, ya da bütün kamuoyu bize ihanet ettiğini duysun. Aktivistler, kampanyanın bittiğini ve artık söz verme değil iş yapma zamanı olduğunu söylemeliydi. Kira denetleme aktivistleri, kendi talepleri için harekete geçseydi, kitlenin gücüne güvendiklerini ve belediye başkanını karşılarına almaktan korkmadıklarını göstermiş olurdu. Birinci ve en büyük ihtimal, Agnos geri adım atmak zorunda kalırdı. Agnos kiracıları kendi amaçları doğrultusunda kullanmak istiyordu sadece; onlarla politik bir kavgaya girmeyi göze alamazdı. İkinci ihtimal, Agnos aktivistleri bölmek amacıyla, sadece isteyen aktivistlerin toplantıya katılmasını önerirdi. Ancak yeni belediye başkanına bir ültimatom vermek için biraraya gelmiş olan kira denetleme aktivistleri kolay kolay bölünmezdi. Üçüncü ihtimal, Agnos, kira denetleme aktivistleri ile çalışmayı reddettiğini duyurabilirdi. Bu da en düşük ihtimalli senaryodur, çünkü yeni seçilmiş bir belediye başkanı görev süresinin başlangıcında önemli bir seçmen kesimiyle ters düşmeyi göze alamaz.

Eğer kira denetleme aktivistleri, hem kendilerinin hem de belediye başkanının önünde duran stratejik ve taktiksel seçenekleri önceden incelerlerdi, belediye başkanının geciktirme taktiğini reddederek kitlenin güvenini kazabileceklerini fark ederlerdi. Aktivistler en başta taviz verdikleri için, Agnos onların ilerki yıllarda da

kendisine boyun eğeceklerini anladı. Dört yıl sonraki sonuç, kira denetleme programının korkunç bir yenilgi alması, bir zamanlar güçlü olan San Francisco kiracı hareketinin geçici olarak gerilemesi ve emlak çevrelerine bağlı olduğunu açıkça ilan eden bir belediye başkanının başa gelmesi oldu. Agnos döneminde varolan umutlar, ilericiler açısından bir trajediyle sonuçlanmıştı.

Kira denetleme aktivistleri ile Art Agnos arasındaki ilişki, ülkenin diğer bölgelerindeki aktivistlerle politikacılar arasında da defalarca yaşanmıştır. Bir politikacıyı, performansa değil vaatlere göre değerlendirme hatasına düşen tek grup San Francisco'lu kira denetleme aktivistleri değildir. Günümüzde, kendini ilerici ilan eden politikacılar, ellerindeki gücü kullanıp önemli kişileri kazanmak ve toplumsal değişim aktivistlerini hedeflerinden saptırmak konusunda son derece becerikliler. Bu politikacılar zafer psikolojisi konusunda uzmandır; destekçiler, politikacıyı eleştirmeye kalkınca kendilerini suçlu hissederler. Bu yöneticiler ellerindeki yetkileri kullanıp aktivist gruplarının liderleriyle iyice yakınlaşır. Politikacı, bu tür liderleri prestijli kurullara, komisyonlara ya da komitelere atayarak toplumsal değişimi savunan kitlelere –gerçekte onların yararına çalışmadığı halde– sadakat gösterisi yapma imkanı elde eder. Politikacılar bu liderleri kullanmakla, tabanın resmi politikalardan duyduğu rahatsızlığı bastırmaya ve kendisinin kitleye ihanet ettiği iddialarını yalanlamaya çalışır. Yıllardır gözlerden uzak bir biçimde çabalayıp duran aktivistler, bir belediye başkanı ya da milletvekiliyle toplantı yaptıklarında doğal olarak gururları okşanır. Bu tür bir toplantıya katılıp da siyasinin kulağa hoş gelen planlarına karşı çıkmak pek o kadar kolay olmaz.

Taktiksel aktivistlerin kampanya vaatlerinin gerçekleştirilmesini ve somut adımlar atılmasını istemesi işte tam da bu yüzden şarttır; yeni kuşak politikacılar toplumsal değişimi engellemek için çok sayıda etkili taktik kullandığı için şarttır. Aktivistler, kendi gruplarıyla politikacılar arasında nasıl bir ilişki olması gerektiğini kavradıktan sonra, mücadelenin önündeki temel engeller aşılabilir. Politikacılar, kampanya danışmanlarına seçmenleri kazanacak taktik ve stratejileri geliştirsinler diye milyonlarca dolar öder; toplum-

sal değişim aktivistleri de politikacılarla nasıl bir ilişki kurulacağını belirlemek için taktik belirleme toplantıları yapmalıdır.

C. POLİTİKACININ GÜNDEMİNİ DEĞİL KENDİ GÜNDEMİNİZİ TAKİP EDİN

Kendini "halkın içinden çıkmış" olarak niteleyen politikacılar, gündemlerini aktivistlerin gündeminin önüne geçirmede de ustadır. Eğer bir politikacı tamamen bir toplumsal değişim örgütünün taktikleri, stratejileri ve programı tarafından yönlendiriliyorsa, sorun yok demektir. Eğer aktivistlerin talepleri karşılanmışsa, bir politikacının başarıyı kendisine yorması da mesele değildir; çünkü kendi kitlesinin talepleri doğrultusunda hareket eden bir yöneticiyi desteklemekte bir sakınca yoktur. Ancak, yola aynı noktadan başlayan politikacıyla aktivistlerin yolları bir süre sonra ayrılır. Örneğin, politikacı aktivistlerin talepleri doğrultusunda somut bir adım atar, ama hemen ardından da bazı seçmen çevrelerinin bu işe karşı olduğunu fark eder. Politikacı ne muhalif grupla büyük bir politik kavgaya girmeyi göze alabilir, ne de aktivistlere ihanet etme durumuna düşmek ister. Çözüm nedir? Politikacı aktivistlerin talebini yeniden tarif eder, ambalajlar ve "zafer" kazanıldığını ilan eder: aktivistleri de buna inandırır. Bu taktik yaygın olarak kullanılır. Taban aktivistleri bir sorunu kamuoyunun gündemine taşır; politikacıdan bu sorunla ilgili basın toplantısı düzenlemesini ve harekete geçmesini talep eder; ve sonuç olarak sorunla uğraşacak bir komisyon seçilir. Sözde sorunu inceleyecek ve çözümler üretecek bir komisyonun seçilmesi, yeni moda uyanık politikacıların kendi gündemlerini aktivistlerin gündeminin önüne geçirmek için kullandığı ana strateji haline gelmiştir. Politikacılar, "biz hemen harekete geçilmesini istiyoruz" şeklindeki gündemi, "biz bu kritik sorunu çözmesi için bir komisyon oluşturduk" haline getirir. Politikacı aktivistleri tebrik edip sırtını sıvazlar, aktivistlerin somut adımlar atılması yolundaki talepleri de unutulur.

Tenderloin'deki Lüks Oteller Komitesi gibi tabandan yükselen

komiteler aktivistlerin enerjisinin yoğunlaşmasını sağlarken, hükümetin teşvik ettiği komisyonlar birer kandırmacadır. Bunlara dikkatle yaklaşmalısınız. Gerçek değişimleri engellemek isteyen politikacılar, komisyonları sakinleştirici hap gibi kullanır. Politikacıların "acil " bir sorun üzerine büyük yaygara koparıp, rapor hazırlayacak yeni bir komite kurduğuna sık sık tanık oluruz. Bu komiteler, aktivistleri gerçek hedeflerinden koparır ve zamanımızı boşa harcamamıza yol açar. İktidardakilerin başka hiçbir biçimde ciddiye almadığı bir taban örgütçüsü açısından, bu tür bir komiteye katılmak cazip olabilir. Fakat bu tür resmi pohpohlamalar, aktivistlerin hedefinin altını oyar. Politik hırsı ve kariyer hedefi olan aktivistlere de komiteye katılmak cazip gelir. Fakat, bu tür bireysel hedefler, toplumsal değişim hedefleriyle çoğu zaman çelişir. Aktivist örgütleri, resmi bir komisyonda çalışacak üye bir aktivistin görevlerini belirlemeli ve ondan örgütün görüşlerini savunup savunmadığına dair hesap sormalıdır.

Komisyonlara katılmaya hevesli olan ilerici aktivistler, "eğer biz komisyona katılmazsak, komisyondan korkunç kararlar çıkacaktır," iddiasını sık sık dile getirir. Bana kalırsa, komisyondan korkunç kararlar çıkmasının hiçbir sakıncası yok. Bu durumda önerileri eleştiririz. Komisyon raporlarını eleştirmek kolay bir iştir. Komisyon üyelerinin taraflı olduğuna dikkat çekilebilir, tek tek üyelerin görüşleri sorgulanabilir; komisyon üzerindeki ağır politik baskı vurgulanabilir veya komisyonun bir dizi önemli veriyi göz ardı ettiği ortaya konabilir. Ne olursa olsun, ilk yaygara dindikten sonra, komisyonların hazırladığı raporların çoğu bir kenara atılır. Örneğin, meşhur Ulusal Çocuk Sorunları Komisyonu tarafından 1991 yılında büyük bir gösteriş içinde kamuoyuna sunulan, "Retoriğin Ötesi: Amerikalı Çocuklar ve Aileler için Yeni Bir Program" adlı 500 küsur sayfalık metni ele alalım. Medyanın, rapora, yayınlandığı gün geniş yer ayırmasına ve komisyonda o zaman Arkansas belediye başkanı olan Bill Clinton'un da yer almasına rağmen, daha bir hafta geçmeden rapor gündemden düştü. Şu ana kadar tekrar gündeme gelmiş de değil.

Günümüzde bu komisyon taktiği öylesine bariz hale gelmiştir

ki, yöneticinin adamları hariç, hiç kimse komisyonu meşru kabul etmez. Bu ülkede evsizlik sorununu ele alan her vali veya belediye başkanının aldığı ilk "önlem", sorunu incelemesi ve çözümler önermesi için bir komisyon oluşturmaktır. Bu komisyonların ürettiği hiçbir rapor dikkate alınmasa da, sağ görüşlü insanlar bu komisyonlara katılır ve bunlara güvenir.[4]

Komisyon oluşturmak, politikacının, aktivistlerin programı yerine kendi programını geçirmek için kullandığı yöntemlerden sadece biridir. Politikacının, bir aktivist örgütün şikayetlerini dinlemek için basın toplantısı düzenlemesi de aynı işlevi görebilir. Hatta, aktivistlerin enerjisini, politikacının programına kanalize etme bakımından basın toplantıları komisyonlardan bile daha etkilidir genellikle. Tipik olarak toplumsal değişim örgütü, yönetimden belirli bir soruna çözüm bulmasını ister. Beyaz atlı şövalye rolüne soyunan bir politikacı, sorunu ele almak üzere bir toplantı yapılacağını duyurur. Toplumsal değişim grupları toplantıyı kabul eder, çünkü böyle bir toplantı hem üyeleri harekete geçirme imkanı verir hem de toplantının somut sonuçları olacağına inanılır. Örgütçüler toplantı odasını doldurur ve konuşmacılar sözkonusu haksızlığı eleştiren konuşmalar yaptıkça kitle daha da heyecanlanır. Toplantı çağrısını yapan politikacı kalabalığın önünde rol keser ve kendisinin tamamen masum olduğunu göstermeye çalışır. Basın tam kadro mevcuttur ve heyecan doruktadır.

Sadece tek bir sorun vardır: Bu tür toplantılar, ya sözkonusu soruna müdahale etmeye yetkisi olmayan bir politikacı tarafından düzenlenir; ya da zaten sözkonusu sorunla ilgili bir yasa hazırlamakta olan bir politikacı, toplantıyı yasanın kabulünün hemen öncesine denk getirir. Politikacı toplantı sayesinde amacına ulaşır: Katılımcıların desteğini alır ve politikacının bir haksızlığa derhal tepki verdiğini sanan kamuoyunun da onayını kazanmış olur. Ancak bir top-

4. Clinton yönetiminin 1994 yılındaki "Continuum of Care" (Sürekli Bakım) adlı evsizler planı federal evsizler fonundan yararlanmak isteyen şehir ve beldelerin uzun vadeli ve stratejik evsiz planları hazırlamasını şart koşmuştu. Böylece evsizlerle ilgili planlar birbirini izlemiştir. Yeni bir başkan da şüphesiz kaynak bağlamanın şartı olarak bütün hükümet organlarının planlara sıfırdan başlamasını şart koşacaktır.

lumsal değişim örgütünün bu tür bir basın toplantısı sayesinde hedefine ulaştığı pek görülmez. Gerçek bir değişim yaratmak için verilecek çabalar –yasama sürecine müdahale etmek ya da politik basınç yaratacak kampanyalar düzenlemek gibi– asıl, toplantıdan sonra başlar. Bu arada politikacı başka konulara yoğunlaşıp, aktivistleri bir kenara atar. Taktiksel aktivistlerin bu tuzağa düşmemesinin tek yolu, sürece katılmak isteyen politikacıya kendi hedeflerini en baştan açıklamaktır. Eğer politikacının toplantının ötesine geçmeye niyeti yoksa, onun toplantıdan yarar sağlamasına sakın izin vermeyin.

Toplantılar kitle tabanını harekete geçirebilir, ancak eğer insanlar Belediye Binası'na yaptıkları ziyaretin hiçbir faydası olmadığını görürse, bu taktik geri tepecektir. Taktiksel aktivizm, grupların sadece toplumsal değişim yanlısı yöneticilerle iş yapmasını gerektirir. Gerçekten zeki olan bir politikacı, kendi hedefine varmanın en iyi yolunun grubun hedefi uğruna çalışmak olduğunu bilir.

D. ÇEVRE SORUNLARINDA POLİTİKACILARLA KORKU İLİŞKİSİ KURMAK

William Greider, Amerikan siyasal yaşamını ele alan ve çoksatanlar listesine giren, *Who Will Tell The People: The Betrayal of American Democracy* (Amerikan Demokrasisi'ne İhanet: İnsanlara Doğruyu Kim Söyleyecek?) adlı kitabında ilerici toplumsal değişimlerin gerçekleşme olasılığının iyice azaldığını belirtmiş. Greider, zenginliğin birkaç elde toplandığını, orta ve alt ekonomik sınıflarda oy kullanma oranının düştüğünü, hükümetin "elit" karar mercilerince yönetildiğini ve sonuç olarak da birçok Amerikalının ülkenin siyasal yaşamını etkileme imkanını kaybettiğini yazıyor. Greider'in genel bir kabul gören bu iddiası, çevre aktivistlerinin ve örgütlerinin karşılaştığı zorluklara dayanıyor. Bu kesimin sorunlarının iki boyutu var. Birincisi, hükümet, bazen kendi çevre düzenlemelerini bile uygulamadığı için, çevreciler yasa ihlalleriyle karşı karşıya kalıyor. Çevre Koruma Kurumu'nun (EPA- *Environmental*

Protection Agency) zararlı atıklarla ilgili kararnamelerinin yüzde 80'ine uyulmadığını aktaran Greider, federal yasaların "gerçekten yasa olarak sayılamayacağını" çünkü bunların politikacıların ya da şirketlerin müdahalesiyle kolayca manipüle edildiğini belirtiyor. Greider'in ikinci iddiası birçok çevre kanununun, nasılsa "kağıt üzerinde" kalır diye onaylandığı. Meclis komisyonlarında yardımcı personel olarak çalışan ve altı yıl boyunca çevre kanunu taslakları hazırlamış olan bir görevliye göre, "en kötü durum yasaların olmaması değil, kanunların sadece kâğıt üzerinde var olmasıdır. Şu anda sadece kâğıt üzerinde kalan sayısız yasa var." Greider, bu tür yasaların, bir tören havasıyla ve tumturaklı sözlerle onaylanmasının tek sebebinin kamuoyunun gözünü boyamak olduğunu söylüyor.[5]

Çevre yasalarının uygulanmamasının ve önlemlerin tamamen sembolik düzeyde kalmasının sorumlusu kimdir? Greider, 1980'lerde federal yasaların içeriğine itiraz ederek geçinen 92.500 avukat, politikacı vb. olduğunu belirtiyor ve bu "sektör"ü suçluyor. Greider, yasaları uygulaması gerekirken kendisi ihlal eden Cumhuriyetçi Partili yöneticileri ve aslında uygulanmayacağını veya bir değişim yaratmayacağını bile bile, sırf seçmenler arasındaki popülaritesini artırmak için çevre yasaları hazırlayıp "kültürlü" geçinen meclis üyelerini de sorumlu tutuyor. Yasalar, kaçınılmaz olarak işlevsiz hale gelince, bu tür milletvekilleri kolaylıkla suçu bürokratlara atıp diğer işlerine yöneliyor. Greider son olarak da Washington'daki ulusal çaplı ve ılımlı çevreci grupları suçluyor. Yaptığı gözlemlere göre, "Büyük Onlu" denebilecek bu örgütlerin tek kaygısı Washington'un politik ortamında, kendi konumlarını sürdürebilmek ve pazarlık güçlerini zayıflatacak çekişmelerden uzak durmak. Büyük Onlu, "mantıklı" görünmek için o kadar çok çaba sarfediyor ki, bu kesimin sanayicilerle ittifak kurup yerel çevre aktivistlerinin kuyusunu kazdığı yolunda yaygın ve haklı bir şüphe oluştu.[6]

5. William Greider, *Who Will Tell The People: The Betrayal of American Democracy* (New York: Touchstone/Simon & Schuster, 1992), s. 12, 101-107, 113, 124.
6. A.g.y.., s. 107, 130, 132-133, 215-216.

Greider'in, ulusal çaplı örgütlerin ve Washington'daki çevrecilerin, "tabanın talepleri ve bu talepleri dikkate bile almayacak bir politik sistem arasında sıkıştığı" iddiası oldukça önemli.[7] Greider, *National Resource Defense Fund* (Ulusal Kaynakları Koruma Fonu), *Environmental Defense Fund* (Çevreyi Koruma Fonu), *Clean Air Coalition* (Temiz Hava Koalisyonu) ve diğer grupların verdiği yasal mücadeleleri olumlu bulduğunu, ama bu tür girişimlerin genelde ciddi sonuçlar getirmediğini de sözlerine ekliyor. Fakat, bu grupların liderlerinin uygulanmayacağını bildikleri yasalar için niçin mücadele ettikleri sorusunu sormuyor. Yerel düzeydeki çevreciler, yerel yöneticilerden başarıyla hesap sorarken, ılımlı çevre gruplarının niye aynı şeyi Kongre'de yapmadığı sorusunu da sormamış. Bu soruların kritik bir önemi var oysa, çünkü çevrecilerin politikacılarla aralarında bir "korku ilişkisi" geliştirememesi, çevreye ve demokrasiye ihanet edilmesinin önünü açıyor.

Taban aktivistleri, ılımlı çevre gruplarının seçilmiş yöneticilerden hesap sormamasını sık sık eleştirir. Örneğin, Love Canal* ile ilgili mücadeleye önderlik eden ve şimdi *Citizens Clearinghouse for Hazardous Wastes*'in (Zararlı Atıkları Yoketme Merkezi) yöneticisi olan Lois Gibbs, "Büyük Onlu"nun, seçimlerde oya sunulan önergelerde, çevrecilerin taleplerini öne sürmekten kaçındığını ve belirli bir adayı desteklediğine dikkat çekiyor.[8] Gibbs, ılımlı grupların tabandaki kitleyle ilişki kurarak "ellerini kirletmek"ten kaçınmasını eleştiriyor,[9] ama bu grupların taktikleri için "yanlış değil, Kongre Binası'nda iş yapmanın yolu bu," diyor aynı zamanda.[10] Ilımlı çevreci liderlere göre, çevre hareketi biri tabanda biri Washington'da olmak üzere iki kanaldan yürür ve bu iki kanalda farklı taktikler kullanmak gerekir. Bu liderlere göre, Washington'daki tar-

7.A.g.y.., s. 215.

* Love Canal Faciası: New York eyaletindeki Love Canal kasabasında kurulu olan Hooker adlı kimya şirketi toksik atıklarını bölgedeki hidrolik enerji kanallarına boşaltınca, 1977 yılında büyük bir çevre felaketi yaşandı ve çok sayıda insan zehirlendi (ç.n.).

8.Joel Bleifuss, "Talk of Politics and Toxics." *In These Times* (21 Mart 1994), s. 12-14.

9.Greider, *Who Will Tell*, s. 214-215.

10.Bleifuss, "Talk of Politics," 21 Mart 1994.

tışmayı etkilemek isteyen çevrecilerin, Washington'daki yöneticilere makul gelecek bir dil tutturması şarttır. Büyük çevre grupları buna razı olur, ama tabandaki aktivistler asla olmaz.[11] Sonuçta tabandaki aktivistler Washington'da yürüyen politika tartışmalarına katılmaktan vazgeçerler ve karar verme yetkilerini, aktif bir kitle tabanı olmayan ılımlı gruplara terkederler.[12]

Bana göre, her biri kendi politik ortamına uygun bir taktik güden, iki ayrı çevre hareketi olduğunu söylemek hem yanlış hem de zararlıdır. Çevreciler, hem yerel hem de genel düzeyde, politikacılarla bir "korku ilişkisi" geliştirmeli, yöneticilerle yüzleşip onlardan hesap sormalı ve gerektiğinde çevre kanunlarını uygulatmak için mahkemelere başvurmalıdır. Eğer çevreciler politikacılara makul görünmek adına örgütsel hedeflerden vazgeçerlerse; korku yerine samimiyetle bir yere varmaya çalışırlarsa; ve sözünden dönen yöneticiyi kamuoyu önünde eleştirmekten çekinirlerse, hem yerel hem de genel düzeyde başarısız olurlar. Tabandaki yerel aktivistler, yüzleşme ve hesap sorma yaklaşımını genel çevre politikasını belirleyen federal yöneticilere karşı da kullanmalıdır; tabandaki taktiklerin sadece yerel düzeyde işe yaradığı, yerel aktivistlerin genel çevre tartışmalarını ciddi biçimde etkileyemeyeceği ve Washington'da başarı elde etmek için başkentin kurallarına uymak gerektiği şeklindeki yanlış kanılar yüzünden tabanın sesi ülke düzeyinde duyulmamaktadır.

East Liverpool'da nasılsa, tüm ülkede de öyle Ohio'daki East Liverpool kasabası sakinlerinin Greenpeace ile birlikte yürüttüğü ve Clinton yönetiminin kamuoyunun iyi bildiği bir vaadini yerine getirmesi amacıyla başlattığı "East Liverpool'da nasılsa, tüm ülkede de öyle" diye bilinen kampanya, yerel ve ulusal çevre gruplarının politik arenada izlemeleri gereken stratejik yönelişin iyi bir örneğidir. *Waste Technologies Industry* (WTI- Atık Teknolojisi En-

11. Greider, *Who Will Tell*, s. 215-216, eski Senato Çevre Sorunları Komitesi danışmanı Curtis Moore'dan alıntı. Büyük Onlu'nun Clean Water Coalition (Temiz Su İttifakı) başkanı Richard Ayres de benzer düşüncelerini dile getirmiştir.
12. Greider, *Who Will Tell*, Lois Gibbs'den alıntı. s. 215.

düstrisi) firmasının kurmuş olduğu çevreye büyük zarar veren çöp yakma tesisine karşı yürütülen ve görünüşte yerel düzeyde süren bu mücadele, hem Birleşik Devletler'deki ülke çapında genel çevre kampanyaları, hem de taban örgütlenmeleri için önemli dersler içeriyor. Projeye karşı verilen mücadeleyi yöneten yerel gruplar, yerel çalışmalarda başarılı olan hesap sorma taktiğinin aynı şekilde Washington'daki politikaları da etkileyebileceğini biliyorlardı ve ülke çapındaki en büyük örgütlenmelerden biri olan Greenpeace'in büyük desteğini almışlardı.

İlk bakışta, East Liverpool tesisine karşı verilecek mücadele, ülke çapındaki bir çevre örgütünün ele alacağı bir konu değilmiş gibi gözüküyor. Tesisin evlere, kiliselere ve okullara yakınlığı, adı pek duyulmadık bir kasabanın yoksul bir mahallesine kurşun, civa ve dioksin gibi toksik maddeleri yayması, Washington merkezli ılımlı çevrecilerden çok, yerel taban aktivistlerine uygun bir gündem gibi gözüküyor. Ancak, 1992 yılında Clinton'un seçim kampanyası turunda, Demokrat Parti'nin başkan yardımcısı adayı olan Al Gore, WTI çöp yakma tesisinin kabul edilemez olduğunu ve bu meselede Cumhuriyetçilerden ayrıldıklarını söyledi. Gore, 1992 haziranında West Virginia, Weirton'daki çöp yakma tesisiyle ilgili olarak da şunları söyledi: "Şunu belirtmek isterim ki, Clinton-Gore yönetimi bu sorunlarla başedecek çevreci bir hükümet olacaktır. Biz, çöp üreten firmaların yanında olanların [eski başkanların] aksine, sizin yanınızda olacağız."[13]

Gore, çevre sorunları konulu *Earth in the Balance* (Dengeli bir Dünya)[14] adlı incelemesinde, katı atık yakma tesislerini eleştirdiği ve bu tür tesislere karşı çıkan taban örgütlenmelerini savunduğu için, çevreciler Clinton-Gore listesi seçimi kazandığında WTI tesisinin sonunun geldiğini düşündüler. 7 Aralık 1992'de, Al Gore "Ohio, East Liverpool'da kurulu olan ve çevreye zarar veren çöp yakma tesisi çalışmaya başlamadan önce tesisle ilgili ciddi bazı sorular yanıtlanmalıdır. Bu sorular cevaplanmadıkça, yeni Clinton-

13.Greenpeace'in "Çevreyi Kirletenler Değil, İnsanlar Önce Gelir" başlıklı otobüs turundaki bir broşüründen alıntılanmıştır.
14.Albert Gore, *Earth in The Balance: Ecology and The Human Spirit* (New York: Plume, 1993).

Gore hükümeti tesise deneme yapma izni vermeyecektir," dedi. Gore'un bu açıklamasının ilişiğinde, Gore ve altı ABD senatörü tarafından imzalanmış olan bir yazı daha vardı ve bu ek yazıda devlet genel saymanlığına tesisin etkileri ve tesise verilmiş olan onayla ilgili bir dizi soru yöneltiliyordu. *New York Times*, Gore'un açıklamasını "yeni hükümetin çevre kanunlarını kararlılıkla uygulamayı planladığını gösteren açık bir işaret" olarak yorumladı.[15] Yeni hükümet, Çevre Koruma Kurumu (EPA- *Environmental Protection Agency*) başına Carol Browner'ı getirince tesis karşıtları daha da sevindi. Browner 1980'lerin başında *Clean Water Action* (Temiz Su Hareketi) ve *Citizen Action* (Yurttaş Hareketi) örgütlerinde toksik atıklar konusunda çalışmalar yapmış bir kişiydi.[16]

Ne yazık ki, Clinton yönetimi 1993 martında tesisin ticari olarak işlemeye başlamasına olanak veren geçici bir izin yayımladı ve çevrecilere verdiği sözü bozdu. Ohio başsavcısının tesisin eyalet yasalarına aykırı olduğunu belirtmesine ve bizzat Çevre Koruma Kurumu'nun tesisin standartların 130 kat üzerinde risk yaratabileceğini iddia etmesine rağmen verilmişti bu izin.[17]

Clinton-Gore-Browner ekibinin WTI tesisi konusundaki bu oyunu, çevrecilerin, yeni Demokrat Parti hükümetinden vaatleriyle ilgili hesap sorma konusunda gerçekten kararlı olup olmadığını gösterecekti. Bu durum, San Francisco belediye başkanı Agnos'un kira denetimi aktivistlerine verdiği sözleri yerine getirmek için aktivistlerin evsahipleriyle toplantı yapmasını istemesine benziyordu. Kiracıların, Agnos'un görev süresinin başında verdiği tavizin dört yıl boyunca sözlerin bozulmasına ve Agnos'un politik duyarsızlığına yol açması gibi, Clinton'un WTI projesi konusundaki ihanetini sorgulamamak da başka ihanetlerin önünü açabilirdi. Bütün büyük çevre grupları ve taban aktivistleri Clinton'un programını izlemeli ve başkandan hesap sormalıydı. Clinton, Gore ve Browner kamu-

15. *New York Times*, 6 Aralık 1992, "Gore Says Clinton Will Try to Halt Waste Incinerator," s. D9.

16. Bir süre sonra Browner, kocasının çalıştığı ulusal çevre grubunun Ohio'daki bölümü tartışmanın içinde olduğu için projeyle ilgili karar verme sürecinden ayrılmıştı (*New York Times*, 19 Mayıs 1993), "For Crusader Against Waste Incinerator, a Bittersweet Victory."

17. Will Nixon, "Up in Smoke" *In These Times* (21 mart 1994) s. 16.

oyunun önüne her çıkışlarında protesto edilmeliydi. Bu yüzleşmeyi gerçekleştirmek ne sırf taban aktivistlerinin ne de sırf ılımlı örgütlerin sorumluluğundaydı. Bütün çevrecilerin çıkarları tehlikedeydi, çünkü WTI oyununa verilecek yanıt, Clinton dönemi boyunca çevrecilerin ne ölçüde etkili olacağını belirleyecekti.

Ancak, Clinton'un tavrının ilerde yol açacağı sonuçları kavrayan yegane büyük çevre örgütü Greenpeace oldu. Tüm ülkedeki taban aktivistleri kendi yerel gündemleriyle meşguldü ve Clinton-Gore-Browner ekibinin East Liverpool sakinlerine nasıl ihanet ettiğini araştıracak ve buna karşı bir strateji geliştirecek ortak bir zeminden yoksundu. Yönetimin tavrının genel önemini kavrayan Greenpeace, Clinton'u teşhir etmek üzere doğrudan-eylemler yapacak bir ittifakın oluşmasına öncülük etti. Greenpeace'e göre, "eğer Clinton-Gore yönetimi seçimden sonra çevre konusunda aldığı ilk kararı, yani bu kasabaya WTI konusunda verdiği sözü bozarsa, ilerde tüm vaatlerini bozacak demektir." Greenpeace'in toksik maddeler kampanyasını yöneten Rick Hind, deneyimlerine dayanarak, politikacılar için "ancak onların üzerine gittiğinizde sizi ciddiye alırlar ve aktivistlerin sopayı göstermesi bazen şart olur," diyordu.[18] Greenpeace ve East Liverpool aktivistleri tarafından izlenen hat, yüzleşme taktiğinin ulusal düzlemde nasıl başarıyla kullanılacağını gösterdi.

Arkansas tavuğu Beyaz Saray'a yönelik doğrudan-eylemler East Liverpool tesisine izin verilmesinden hemen sonra başladı. 1993 martında, tesis karşıtı hareketin lideri Terri Swearingen ve East Liverpool'lu yedi kasaba sakini halka açık bir gezi turuna katılarak Beyaz Saray'a girdi. İçeri girdikten sonra, Clinton'la konuşmalarına izin verilene kadar binayı terketmeyeceklerini söylediler. Sekiz göstericinin de tutuklanması üzerine, Swearingen ve semt sakinleri, Greenpeace ile birlikte "Çevreyi Kirleten Şirketlere Değil İnsanlara Öncelik Verin" sloganı altında bir otobüs turu başlattı. Bu slogan, Clinton'un seçim kampanyasında kullandığı "değişim için

18. Rick Hind ile konuşma, 21 Ekim 1994.

önce insan" sloganıyla, onun çöp çevrelerinin çıkarları için East Liverpool halkına ihanet etmesi arasındaki çelişkiyi mükemmel bir biçimde yakalamıştı. Otobüs turu 1993 nisanında başladı ve ülkenin farklı yerlerinde, çevreye zararlı çöp yakma tesislerinin bulunduğu yirmi beş şehir ve kasaba gezildi. Turun geçtiği her yerden East Liverpool kampanyası için destek toplandı. 17 Mayıs 1993'te tur Washington'a ulaştı ve Beyaz Saray önünde 200'den fazla insan gösteri yaparak, Al Gore'a "kendi yazdığın kitabı oku" dedi ve *"We Shall Not Be Moved"* şarkısını söyledi. Oyuncu Martin Sheen ve Greenpeace yöneticisi Barbara Dudley de dahil yetmiş beş kişi tutuklandı. *Washington Post*, göstericilerin aslında Clinton'a oy vermiş olan ve ona karşı yürüyüş yapmayı aklından bile geçirmeyen kişiler olduğunu yazdı;[19] üç çocuk annesi olan East Liverpool'lu bir kadın Clinton'ı kastederek "Onun bizden korkmasını sağlamak zorundayız" dedi. Terri Swearingen, "Clinton değişimden ve çevreci bir başkan olmaktan bahsediyor. Bu değişim nerede? Clinton ve Bush arasında hiçbir fark yok," dedi.[20]

Gösterinin ertesi günü, Çevre Koruma Kurumu başkanı Browner ülkedeki çevreye zararlı çöp yakma tesislerinin onaylanması ve denetlenmesi prosedüründe büyük bir değişiklik yapıldığını duyurdu. On sekiz ay boyunca yeni tesislere onay verilmesi durduruldu ve Swearingen'in ve Greenpeace'in taleplerinin birçoğu kabul edildi. Ancak tipik Clinton tarzıyla, Çevre Koruma Kurumu, East Liverpool reaktörünü ve onay sürecindeki tesislerin çoğunu bu yeni yasalardan muaf tuttu. Bu yüzden WTI mücadelesi de devam edecekti. Browner'ın açıklamasından sonra Greenpeace'in "Arkansas Tavuğu" ismini taktığı Clinton, East Liverpool'u ziyarete gelmesi yönündeki talepleri ısrarla geri çevirdi. 1 Kasım 1994'te Beyaz Saray'da yapılan bir gösteride katılımcılar tavuk kostümü giyip Clinton'a, onun korkak bir tavuk olduğunu söylediler. WTI'dan doğrudan etkilenen semt sakinleri ve Greenpeace, Beyaz Saray'da politik bir korku yaratmak için elinden geleni yapıyordu. Ne yazık

19. *Washington Post*, 18 mayıs 1993, "Clinton's Smoke Blows Stacks," Mary McGrory'nin köşeyazısı.
20. *New York Times*, 18 Mayıs 1993, "Administration to Freeze Growth of Hazardous waste Incinerators," s. A1.

ki, diğer ılımlı gruplar ve ülkedeki taban aktivistleri bu önemli gündeme dair bir hareketlilik yaratamadı. Greenpeace üyesi Hind'in 1993 nisanında söylediği gibi, "Gerçek şu ki, bu yönetimin sözünü tutacağına inanıldığı için, ona karşı alttan alındı. Oysa bu yönetim ya tamamen beceriksiz ya da karşı tarafta yer alıyor."[21]

WTI tesisine izin verilmesine karşı verilen mücadelenin hâlâ devam ettiği günümüzde, çevreciliğin ne kadar büyük bir yara aldığı açıkça ortaya çıkmış durumda. Clinton yönetiminin ilk iki yılında sadece bir tane önemli ulusal çevre yasası kabul edildi ve söz konusu California Çölünü Koruma Yasası da, Demokrat Parti California senatörü Dianne Feinstein'ın yeniden seçilmesini sağlamak amacıyla, 1994 kongre döneminin en sonunda geçirildi.[22] Daha da kötüsü, çevre sorunu, gündemin en alt sıralarına düştü; 1994 yılındaki kamuoyu araştırmalarına göre, bu sorunu ülkenin en yakıcı meselesi olarak niteleyen Amerikalıların oranı yüzde 5'ten az.[23] 1994 yılındaki kongre seçimlerinin hiçbirinde çevre sorunu belirleyici bir rol oynamadı (Bu da elbette Cumhuriyetçi adayların ezici bir zafer kazanmasına yardımcı oldu).

Taktiksel aktivistler ulusal çaplı hiçbir grubun –Greenpeace ve belki Sierra Club hariç–, politikacı "müttefikler"inden hesap sormasını beklememelidir. Hiç kimse Washington merkezli ılımlı çevreci liderlerle endüstri çevreleri arasındaki samimi ilişki karşısında hayrete düşmesin; bu liderler Gore'u ve Browner'ı protesto etmek bir yana, bu liderlerle zengin kahvaltılara katılıyor. Asıl sorun, tabandaki çevrecilerin çevre gündemini ılımlı örgütlere devretmiş olmasıdır. Çevre Koruma Kurumu düzenlemeleri ya da kongredeki yasalar sadece lüks kahvaltı sofralarında tartışılabilir diye bir kanun yok. Çevre konularında üstlerine düşeni yapmayan kongre üyelerini, seçim bölgelerine döndüklerinde basın önünde kamuoyuna teşhir etmek gerekir. Browner gibi üst düzey yöneticiler sürekli olarak

21. Margaret Kriz, "Slow Burn," *National Journal* (3 Nisan 1993), s. 811.
22. Yasanın kabulünün nedeni Demokrat senatörlerin Senato'daki kontrollerini sürdürme kaygılarıydı, çünkü Çöl Koruma Yasası Feinstein'in Washington'da "iş yaptırma" becerisinin göstergesi halini almıştı.
23. *Los Angeles Times*, 21 Eylül 1994, "Environmental Movement Struggling as Clout Fades."

ülkeyi turluyor; ılımlı örgütler pasif kalsa bile tabandaki gruplar bu tür yöneticileri her uğradıkları durakta protesto etmelidir. Yerel aktivistlerin kaçırdığı en büyük fırsat Al Gore ile ilgilidir. Büyük bir hızla Teflon firmasının başkan yardımcılığına gelen Gore, *Earth in the Balance* kitabında "demokratik bir toplumda yaşayan insanlar seçtikleri yöneticilerden hesap sormayı bilmelidir" diyordu. Gore'dan, hem WTI tesisiyle ilgili sözünü bozduğu için hem de kendi hükümeti çevre konusunda hiçbir icraatta bulunmadığı için hesap sorulmalıydı.

Başkanlar, aktif çevre örgütlerinin bulunduğu kentleri de ziyarete gelir. Bill Clinton gibi, başkanlığa yükselecek kadar kurnaz politikacılar, korku-eşittir-saygı paradigmasına uygun davranır. Bu kişiler sadece arkadaşlarına ihanet eder (örnek: Lani Guinier) ve sadece korktukları zaman iş yapar (örnek: Randall Robinson). Bu kişiler, temel destekçilerinden eleştiri alınca son derece savunmacı bir tutum takınır; örneğin Clinton'u vaatlerine göre değil icraatlerine göre değerlendiren AIDS aktivistlerini düşünelim.[24] Clinton yönetiminin WTI konusundaki oyunu türünden apaçık bir ihanet, nereye giderse gitsin onun yakasını bırakmamalıdır. *ACT UP*, AIDS tedavilerinin geliştirilmesini geciktiren ilaç endüstrisinin peşine nasıl düştüyse, taban aktivistleri de sözünü tutmayan politikacıların peşine düşmelidir; politikacıların hiçbir şey olmamış gibi işlerine dönmesine izin verilemez.

Çevrecilerin politikacı "müttefik"leriyle yüzleşme konusundaki gayretsizliği, basının çevre sorununa ilgisiz kalmasına da yol açar. Sierra Club yöneticisi Carl Pope, medyadaki çevre haberlerinin son yıllarda yüzde 50 oranında azaldığını belirtiyor. Pope, "eğer seçimlerde aday olan politikacılar medyada daha fazla çevre haberi gör-

24. Clinton'un AIDS akivistleriyle ilişkilerininin daha ayrıntılı bir incelemesi için bkz Bölüm 7. Bill Clinton'un sadece korktuklarına saygı gösteren politikacılara iyi bir örnek olduğu son derece açık olsa da bazı "sol" eleştirmenler Clinton'un ilericiler tarafından eleştirilmesinin 1996 seçimlerinde bir sağcı patlamaya yol açacağını iddia etmiştir. Clinton'un seçmene ihanet etmesine rağmen seçmenin sessiz kalması gerektiğini savunmak ilerici toplumsal değişimlere ulaşmak için oldukça garip bir strateji doğrusu. (Bkz. *The Nation*, 30 Mayıs 1994, "The Left and Clinton: As Bill Goes, So Do We," s. 744-746, ve 13 Haziran, 25 Temmuz ve 1 Ağustos , 1994 sayılarındaki yorumlar.).

seydi ya da basın toplantılarında onlara bu konuda birçok soru yöneltilseydi; seçim kampanyalarında çevre konusunda daha sık tartışılırdı," diyor. Pope, medyanın, çevre konularını tekrar ülke gündeminin ilk sıralarına yerleştirmesini ve "kamuoyundaki tartışmanın tarif edilmesine" katkıda bulunmasını istiyor.[25] Ancak haberlerin azlığından yakınan Pope ve diğer çevreci önderler, haberleri yaratan şeyin politikacılarla çevre eylemcileri arasındaki mücadeleler olduğunun farkında değil. Başta televizyonlar olmak üzere bütün medya kuruluşları, yeni bir dioksin araştırmasıyla ilgili bir basın toplantısından ziyade, çevrecilerin bir milletvekiline, senatöre ya da federal yöneticiye karşı düzenlediği renkli bir protestoyu haber yapmayı tercih eder. Üst düzey politikacıların ve yöneticilerin semt ziyaretleri basının ilgisini çektiğine göre, çevreci aktivistler basın önünde politikacılarla yüzleşerek onlara korku salmalı ve kendi taleplerini kamuoyu gündemine taşımalıdır.

Brooklyn'in East Liverpool kasabasındaki (Bölüm 3) ve başka yerlerdeki aktivistler, çevreciler haber olmaya değecek mücadeleler verdiğinde bunun basının ilgisini çektiğini göstermiştir. Aynı şekilde, yerel aktivistlerin federal yöneticilere karşı doğrudan-eylemler gerçekleştirerek, çevre haberlerini artırması da mümkündür. 7. bölümde değineceğim gibi, ACT UP'ın yerel ayakları başkanın basın toplantılarına dahi müdahale ederek AIDS konusunda hesap sormuştur; çevreciler de kendi hedefleri uğruna aynı şekilde davranmaktan kaçınmamalıdır. Basın toplantılarındaki yüzleşmeler ve benzer taktikler basının ilgisini artırır ve konuların aktivistlerin istediği biçimde tariflenmesini kolaylaştırır. ACT UP'ın kurucusu Larry Kramer'in belirttiği gibi, "Tartışmalar, bir konunun kamuoyu gündeminde kalmasını sağlar, böylece daha fazla insan tartışmaya katılır ve süreç içerisinde politikleşir."[26] Ancak, çevre zaferleri elde edilmesi için, aktivistler konuyu kendileri tarif etmeli, medyanın

25. *San Francisco Examiner,* 14 Ekim 1994. Carl Pope'tan editöre mektup, s. A22.

26. Alıntı Kramer'in 1989 tarihli kitabı *Report from the Holocaust: The Making of an AIDS Activist*'tendir (New York: St. Martin's Press, 1989), alıntılayan: Robert M. Wachter, *The Fragile Coalition: Scientists, Activists and AIDS* (New York: St. Martin's Press, 1991), s. 169.

bunu yapmasına izin vermemelidir.

Çevreciler, East Liverpool çöp tesisi mücadelesinde olduğu gibi kritik önem taşıyan "yerel" tartışmalar sayesinde basında daha fazla yer alıp politik etkilerini artırabilir. Federal yöneticilerin yerel ve ulusal çevre gruplarına verdikleri sözleri tutmasını sağlamak için tabandaki mücadelelerin ulusal plana taşınması şarttır. Düzenli olarak mücadele verilmediği takdirde kazanımları elinden alınan tek grup çevreciler değildir; ancak diğer gruplar bu sorunu çözmek için politik müttefiklerinden hesap sormaktan kaçınmamıştır. 7. bölümde, özürlü insanlara karşı yapılan ayrımcılığı yasaklayan yasaların 1970'li yıllarda hükümet düzenlemeleriyle sulandırılmasını önlemek için verilen mücadeleye değiniyorum. Bu mücadele East Liverpool tesisiyle ilgili kavgaya oldukça benziyordu; çünkü yıllar süren muhafazakar Cumhuriyetçi Parti yönetiminden sonra iktidara gelen Demokrat Parti yönetiminin ilk aylarında yaşanmıştı. Çevreci önderlerin büyük çoğunluğunun Bill Clinton'u desteklemesi gibi, önde gelen özürlü hakları savunucuları da Jimmy Carter'a yoğun destek vermiş, bazıları onun kampanyasında çalışmıştı. Ancak iki mücadele arasındaki temel fark, hem yerel hem de ulusal düzeydeki özürlü hakları savunucularının Demokrat "müttefiklerine" savaş açmaktan kaçınmamasıydı. Carter'ın sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik bakanı Jose Califano ve senato başkanı Alan Cranston, çevre düzenlemeleri konusunda Demokrat Parti liderlerinin asla karşılaşmadığı bir basınçla karşı karşıya kaldı. Özürlü hakları savunucuları mücadeleyi kazandı ve böylece yerel taban örgütlenmelerinin ulusal çaplı, Washington merkezli kampanyalara girişmesinin mümkün olduğunu, hatta ilerici değişimler gerçekleştirmek için bunun şart olduğunu göstermiş oldu.

Bence, federal yöneticilere karşı doğrudan-eylemler gerçekleştirilmesine dayanan bir genel çevreci stratejinin önünde halledilmesi gereken iki temel sorun var. Bunlardan ilki, tabanın federal yöneticilerden hesap sorma girişimlerinin mutlaka ılımlı gruplar tarafından sabote edileceğine inanılması: Sık sık değinilen bir örnek, Clinton yönetiminin Kuzeybatı Pasifik bölgesindeki tarihi kızılağaç ormanlarını koruma vaadinden caymasıdır. Kereste sanayiine

sert kısıtlamalar getirilmesini savunan yerel çevreci gruplar, Clinton'un düzenlediği "kereste zirvesi" boyunca etkili bir orman koruma kampanyası düzenledi. Clinton, ormanların korunmasına yönelik sekiz ayrı teklifi değerlendirdikten sonra, kereste kesiminin azaltılarak devam etmesini içeren bir "Dokuzuncu Seçenek" hazırladı. Clinton'un aldığı tutum tabandaki çevrecileri küplere bindirdi, ancak *National Wildlife Federation* (Ulusal Vahşi Doğa Federasyonu) gibi ılımlı gruplar Dokuzuncu Seçenek'in çevre açısından olumlu ve doğru olduğunu savunarak, yerel aktivistlerin başkana yönelttiği eleştirilerin altını oydu.

Dokuzuncu Seçenek olayından çıkarılacak sonuç yerel aktivistlerin başkanı eleştirmesinin anlamsız olduğu olmamalıdır. Aksine, ılımlı grupların federal yöneticilerle mevzuyu bağlamaya istekli olması, tabandaki aktivistlerin yerel konuları ülke gündemine taşımasını zorunlu kılar. Eğer tüm ülkedeki yerel çevre grupları Oregonlu kardeşleriyle bir araya gelip kamuoyu önünde planı eleştirseydi, Clinton'un Dokuzuncu Seçenek üzerinde ısrar etmesi kolay olmazdı. Tabandan gelen ciddi bir muhalefet, ılımlı grupların bu çarpık planı desteklemesini engellerdi. Yalnız başına harekete geçen çevreci gruplar, ılımlı çevre örgütlerine karşı mücadele verirken akıntıyı karşılarına alır. Elbette, Dokuzuncu Seçenek'e karşı çıkan taban aktivistleri, East Liverpool tesisi bağlamında kullanılan taktiklerin (tüm ülkeyi kapsayan bir otobüs turu gibi) aynısını kullanamazdı. Bir çöp yakma tesisiyle ilgili tartışmanın ülke planına taşınması, belirli bir yöredeki tarihi ormanlarla ilgili bir tartışmaya kıyasla daha kolaydır, çünkü çöp yakma tesisleri ülkenin her yerinde mevcuttur.

Ancak, ormanlarla ilgili olmayan konularda çalışma yapan diğer yerel çevreci gruplar, eğer sözde "müttefik"lerinin Dokuzuncu Seçenek gibi politikaları uygulamasına tartışmasız göz yumarsa korkunç bir hata işlemiş olur. Bu tür bir tepkisizlik politikacıdan hesap sorulmasını engeller ve bu durum uzun vadede diğer yerel grupların mücadelesine de zarar verir. Tabanda çevre aktivistleri sırf diğergâmlık adına değil (ki elbette bu da olumludur), çevrecilerden destek isteyen ulusal politikacılardan sürekli hesap sorulma-

sı bütün gruplara yarar sağladığı için birlikte hareket etmelidir.

Merkezi yönetimdeki politikacılara karşı düzenlenen kampanyaların, çevre sorunlarının doğasındaki dağınıklık yüzünden karşılaştığı bu tür engeller, ılımlı çevre örgütleri tarafından "satılma" tehlikesinden daha ciddidir. Çevre konuları ülkenin her yerine dağılmış durumda. Bu konular içerik ve coğrafi konum açısından o kadar çeşitli ki, hangi yöneticinin "çevre dostu" olduğunu, hangisinin olmadığını anlamak iyice güçleşiyor. (Bu ayrımın nasıl yapılacağına son bölümde değiniliyor.) Dolayısıyla, birçok gündemi kapsayan çevre meselesi bağlamında hesap sormak karışık bir iştir. Örneğin, kıyı bölgelerinden gelen bir milletvekili geçmişte denizlerdeki petrol kuyularına karşı çıktıysa, yerel çevreciler bu kişiyi Ortabatı'nın temiz hava standartlarının kaldırılmasını savunuyor diye eleştirmekten kaçınır. Aynı şekilde, kendi bölgesindeki çevre konularını sahiplenen bir politikacı diğer çevre konularında ne tutum aldığına bakılmadan "çevre dostu" olarak görülebilir.

Bu analizi yerel aktivistlerin tüm politikacılarla ilişkilerine uyguladığımızı düşünürsek, acaba aktivistlerin uzak bir bölgedeki çevre sorununu gündeme getirerek, kendi yerel gündemlerinde federal yönetimden aldıkları desteği tehlikeye atmalarını istemek saçma, ya da stratejik açıdan yanlış mı olur? Bir bölgedeki aktivistlerin engellemeye çalıştıkları baraj inşaatının Clinton tarafından engellenmesi olasılığı varsa, bu aktivistler –diyelim Al Gore kentlerine geldiğinde– onu Dokuzuncu Seçenek ya da East Liverpool tesisi konularında eleştirmeli midir? Yoksa aktivistler bu konularda suskun kalıp, sadece Gore'un yerel barajın inşaatını neden durdurması gerektiğine mi değinmelidir? Sierra Club gibi birden fazla konuyla uğraşan örgütler bu ikilemi hergün yaşıyor ve belirli bir konuda genel bir seferberlik başlatamaz hale geliyor. Sonuç olarak, ne yazık ki seçmenlerin gözünde tarafların çevre konusundaki konumları giderek belirsiz hale geliyor. Bu ikilem çevre aktivistlerinin ve örgütlerinin politikacılarla uğraşma stratejilerinin yetersiz olmasından kaynaklanıyor. Aktivistler politikacıların arkadaşlık değil korku sayesinde harekete geçtiğini anladıkça, taban aktivistlerinin politikacılardan zorla aldığı kazanımların da bir politik "jest" olmadı-

ğını anlayacaktır. Yukarıdaki örneğe dönersek, yerel aktivistler Al Gore'a iyi davrandı diye yönetim baraj inşaatından vazgeçecek değildir; aksine, bu davranışın tam tersi bir sonucu olacaktır. Gore, ya da başka bir üst düzey yöneticinin çevrecilerin tutumunu desteklemesini sağlayacak tek şey eleştirilme korkusudur. Bir politikacı, çevreciler Dokuzuncu Seçenek ya da East Liverpool tesisi gibi konularda kamuoyu önünde kendisini eleştirse bile, onlarla uyumlu bir tutum alacaktır. Hatta bu tür protestolar, yöneticileri, iddiaların aksine gerçekten çevreye duyarlı olduklarını kanıtlamaya zorlayacak ve belirli bir konudaki yerel kampanyayı da güçlendirecektir. Yerel aktivistler, sadece kendi bölgesi ya da eyaletinde "çevre dostu" olarak davranan bir Kongre üyesini desteklemeden önce de benzer bir analiz yapmalıdır. Dolayısıyla, çevre konularının çeşitli oluşu yerel çevreciler açısından bir avantaj haline gelebilir; ama onlardan destek isteyen ulusal politikacılarla bir "korku ilişkisi" geliştirmek şartıyla.

Sözde "müttefik"lerini protesto etmeyi pek istemeyen çevrecilerin seçebileceği alternatif bir yaklaşım elbette vardır: Demokratlara oy vermemek. Ronald Reagan'ın James Watt'ı içişleri bakanlığına atamasından sonra ulusal çevre gruplarının yeni üye kayıtlarında yaşanan patlama, Demokrat Bill Clinton'un 1992'deki zaferine kadar sürdü. Ilımlı çevreci gruplar, Watt ya da Reagan'ı eleştirmekten hiçbir zaman kaçınmadı ve bu tartışma çevre konularını ülke gündeminin en önüne yerleştirdi. 1994 kasımındaki seçimlerde Cumhuriyetçilerin zaferinden sonra da benzer bir üye patlaması yaşandı ve 1995 yılında Kongre'de çevre yasalarına yapılan saldırı en uzlaşmacı grupların bile şiddetli protestolarına sebep oldu. Demokratlardan hesap sormaktan çekinen çevreciler bile Cumhuriyetçiler iktidarda olduğunda, tavizsiz bir tutum alır. Cumhuriyetçiler çevrecileri çantada keklik olarak görmezler ve bazen rakip partinin geleneksel tabanını çalmak için etkin biçimde çevrecilerin desteğini kazanmaya çalışırlar. Bu tür etkenler, ciddi bir federal çevre kanunu olan 1990 Temiz Hava Yasasının neden Cumhuriyetçi Bush yönetimi sırasında kabul edildiğini ve bundan sonra bu önemde bir yasanın neden çıkmadığını açıklıyor. Elbette, çevrenin korunmasını ar-

tırmak için Cumhuriyetçileri seçmek aptalca bir strateji olur. Ancak, tabanda çevrecileri Demokrat yöneticilerin vaatlerini bozmasına ses çıkarmadan boyun eğdikleri sürece, Demokratları seçmek de çevre gündemine ciddi bir katkı sağlamayacaktır.

Bazı aktivistler Yeşiller Partisi benzeri başka partilerin kurulmasını savunuyor. Bu fikir, elbette Cumhuriyetçilerle ittifak yapmaktan daha anlamlı bir stratejidir; ama aynı zamanda çevrecilerin Demokratlardan hesap sorması gereğini ihmal eder. Yeşiller Partisi stratejisinin temel sorunları şöyle sıralanabilir: Para sorunu; kamuoyunun ve basının iki ana partiyi tercih etmesi; ve iki ana partiden olmayan adayların şu ana kadar başarısız olması. Vermont'da Yeşillerden olmayan ama çevreci olduğu iddia edilen bir aday büyük bir başarı elde etmişken, 1994 New Mexico eyalet başkanlığı seçimlerinde güçlü bir Yeşiller Partisi adayı, Cumhuriyetçi aday ve iktidardaki Demokrat karşısında başarısız bir sonuç aldı.[27] Anlamlı bir Yeşiller Partisi alternatifinin ortaya çıkması için iki büyük partinin de ele almaktan kaçınacağı, zorlu bir çevre sorununun ortaya çıkması gerekli. Örneğin, bir eyaletteki tüm nehirlere ve bataklıklara zarar verecek bir sulama projesinin ortaya atılması ve kamuoyunun muhalefetine rağmen iki partinin adaylarının da bu planı onaylaması durumunda, başarılı bir Yeşiller Partisi oluşumunun önü açılabilir. 1994 New Mexico eyalet seçimlerinde bu tür bir konu ortaya çıkmadı ve Yeşiller Partisi platformu çevre sorunlarını vurgulayan ama tamamen buna yoğunlaşmayan bir dizi popülist öneri ortaya sürdü.[28] Çevreci partilerin varlığı Demokratları çevre sorunlarına daha duyarlı hale getirebileceği gibi, ılımlı çevre örgütlerinin etkisinin yerel grupların aleyhine artmasına da neden olabilir. Sierra Club'ın New Mexico şubesi iktidardaki Demokrat belediye başkanını çevre konusundaki olumsuz geçmişine rağmen destekledi; dolayısıyla bu tür ılımlı çevre gruplarının Demokratlar ya da liberal Cumhuriyetçilerle aralarındaki ittifakı bozup Yeşiller'e destek vermesi pek muhtemel değil. Kamuoyunun yakından tanıdı-

27. Görevdeki Demokrat, Cumhuriyetçi adaya yenilirken Yeşiller Partisi adayı oyların yüzde 10'unu aldı.

28. Yeşillerin New Mexico kampanyasıyla ilgili olarak, bkz *The Nation*, 24 Ekim 1994, "The Greens Climb in New Mexico," s. 453-458.

ğı Sierra Club gibi grupların Demokratlara yakın olması Yeşiller Partisi çabasının önünü kesen ciddi bir etkendir.

Büyük yanılsama Demokrat Partili federal yöneticilere karşı saldırıya geçmeye pek niyetli olmayan çevre aktivistlerinin, en azından Greider'in "içi boş yasalar" olarak tanımladığı yasaların kabulüne tepki vermeleri gerekir. Bu tür yasalar milletvekillerinin sahte bir çevre dostu maskesi takmasına ve Kongre'nin kritik bir sorunu ele aldığı gibi bir yanılsamanın yaratılmasına neden oluyor. İçi boş yasalar gerçek çözümlerin hayata geçirilmesini engeller; Kongre, görünürde çözmüş olduğu bir sorunu tekrar ele almaz. Tabandaki aktivistler bu tür politikacı uydurması, yapmacık çevre "zafer"lerini rahatça teşhir edecek durumdadır. Yerel halkın görüşlerini almak isteyen basın, taban gruplarına bu yeni federal yasanın onların çalışmalarına ne açıdan katkı sunacağını sorduğunda, aktivistler sahtekarlığı göz önüne sermelidir. Yasanın, onaylanmadan önce teşhir edilmesi en iyisidir; fakat yasa onaylandığı takdirde de, aktivistlerin "zafer" sonrası yorumları kamuoyunun görüşlerini büyük ölçüde etkileyebilir. İçi boş yasaların teşhir edilmesi, yöneticilere karşı "korku ilişkisi" yaklaşımının izlenmesini gerektirir; çünkü politikacılar gösterişli bir yasanın mantıklı bir biçimde çürütüldüğünü görmekten pek hoşlanmaz. Yasanın boş olduğunun teşhir edilmesi, politikacının kervanına katılmış olan ılımlı çevre gruplarının güvenilirliğini de azaltır. Eğer yasa, sürecin başında eleştirilebilirse, tabandan gelen muhalefet sayesinde yasa ciddi bir biçimde düzelebilir. Örneğin, ocak 1990 tarihinde, henüz hâlâ popülerliğinin zirvesinde bulunan, New York belediye başkanı Mario Cuomo, Kasım seçiminde milyonlarca dolarlık bir çevre fonunun yasalaşacağını duyurdu. Fonun duyurulduğu basın toplantısında New York'un önde gelen çevre gruplarının biri hariç hepsi Cuomo'nun etrafını sardı. *New York Public Interest Research Group* (NYPIRG-New York Toplum Çıkarını Gözetme Grubu) ise Cuomo ve çevreciler arasındaki bu aşk oyununa müdahale edip, yasada geri-dönüşüm (*recycling*) fonlarının düşük oluşunu eleştirdi. Toplantıyla ilgi-

li basın haberleri giderek Cuomo-NYPIRG tartışmasına odaklanmaya başladı. NYPIRG'nin, başkanlığa aday olan Demokrat Partili belediye başkanını eleştirmekten kaçınmaması meyvelerini verdi; fondaki geri dönüşüm ödeneği sonunda yaklaşık olarak dörde katlandı.

Önerdiği yasanın uygulanmayacağını bile bile bir politikacıyı müttefik ilan etmek sadece güçsüzlüğün ve korkaklığın göstergesidir; bu tür taktiklerle asla toplumsal değişim gerçekleştirilemez. Bu tür çevrecilerin sağladığı yasal "başarılar" uygulama aşamasında güme gittiği zaman, bu çevrecileri sertçe eleştirmek gerekir. Yasalar konusunda çevre gruplarıyla politikacıların arasındaki ilişki, Snoopy karikatürlerinde, Charlie Brown'un futbol topuna vurmaya kalktığı her seferde Lucy'nin topu çekmesine benziyor. Sayısız ihanete uğramalarına rağmen aynı yöntemi izleyen gruplar başarısızlığın sorumluluğunu kendilerinde aramalıdır.

E. BÜROKRATLARA KARŞI MÜCADELE; OKULLARDA TAKTİKSEL AKTİVİZM

Taktiksel aktivistler politikacıları eleştirdikleri zaman, oyunun kuralları bellidir. Ancak çocuklarının okullarını iyileştirmeye çalışan ana-babalar daha karmaşık bir sorunla karşı karşıyadır. Eğitim bölgelerinin çoğu (New York hariç) seçimle belirlenen "eğitim kurulları" tarafından yönetilir. Genelde profesyonel eğitimcilerden ya da öğrencilerin velilerinden oluşan kurul üyeleri okullar için saatlerce gönüllü olarak çalışır ve kendi bölgesinin eğitim politikasını hazırlar. Ancak nihai olarak eğitim programını şekillendiren ve uygulayan kişi yukardan atanmış bir bölge başmüdürüdür. Başmüdür, seçilmiş kurula karşı doğrudan sorumlu olmayan müdürler, idareciler, danışmanlar, muhasebeciler vd. oluşan bir bürokrasiyi yönetir. Başmüdür ve adamları genelde eğitim politikası seçeneklerini belirler ve kurula her bir seçeneğin maliyet ve yararlarının sistematik bir analizini sunar. Seçilmiş kurul, bölge okullarını günü gününe yönetemediği için, kendi kararlarının uygulanmasını başmüdüre devre-

der. Kurul aynı zamanda veri toplanması ve politika seçeneklerinin oluşturulmasında da okul müdürlerinin tarafsızlığına güvenmek durumundadır.

Eğitim başmüdürlerini ve üst düzey yöneticileri, seçimle başa gelen politikacılardan bile daha güçlü bir konuma getiren başka etkenler de vardır. Belediye veya eyalet başkanlarının aksine eğitim başmüdürlerinin seçmenlerin oylarına göre değil profesyonel becerilerine göre seçildiği varsayılır. Aslında başmüdürlerin kararları elbette kendi politik ve felsefi bakış açılarını yansıtır; ama "profesyonel eğitimci" statüleri yüzünden onların görüşleri bir bilimsel nesnellik halesiyle çevrilidir. Başmüdürlerin politik çekişmelerin üzerinde olduğu varsayılır ve bu da onları ilgili oldukları eğitim kurullarında avantajlı konuma yükseltir. Zaten eğitim kuruluna aday olmak için belirli pedagojik şartlar aranmaz; genelde adayların sadece kayıtlı seçmenler olması yeterlidir. Eğitim başmüdürleri ise genelde eğitim alanında doktora yapmışlardır ve geniş bir profesyonel eğitim deneyimleri vardır. İki kesimin nitelikleri arasındaki bu uçurum, kurulun, karar alma sürecinde başmüdürün kararlarına itirazsız riayetine sebep olur.

Bir bölgede topluma karşı doğrudan sorumlu olan tek kesim eğitim kurulu olsa da, genelde bu kurulların politik yapılar olduğu düşünülür ve bunlara olumsuz bir gözle bakılır. Kurul üyeleri, bir başmüdürün karar ve uygulamalarını kendi seçmenleri adına eleştirdiğinde, okul yönetiminin işine karışmak ya da okullara siyaset sokmak gibi suçlamalarla karşılaşırlar. Ne yazık ki, bu suçlamaların haklı olduğu durumlar da vardır. Ancak, eğitim kurullarının güvenilirliğinin azalmasına sebep olan asıl çekişmeler eğitim politikaları konusunda değil okul personeli konusunda yaşanır. Bir eğitim bölgesinde binlerce insan çalışır ve bazı kurul üyeleri, kendi arkadaşlarını veya akrabalarını işe almaya hakkı olduğunu düşünür. Kamuoyu, politikacıların adam kayırmasını biraz homurdanarak sineye çekebilir, ancak çocukların eğitimiyle ilgilenmesi gereken veliler aynı şeyi yapınca iş değişir. Bir eğitim kurulu, bölge personeliyle ilgili kararlara müdahale etmeye başlayınca, ana-babalar doğal olarak kurulun başmüdüre karışmamasını talep etmeye başlar. Böylece, kurulun personel konusuna burnunu sokması kurul

yetkilerinin kısıtlanmasına ve dolayısıyla eğitim politikaları üzerindeki toplumsal denetimin iyice azalmasına yol açar.

Dolayısıyla çocuklarının okul koşullarının iyileşmesini isteyen ebeveynler, diğer toplumsal değişim aktivistlerinden daha farklı engellerle karşı karşıyadır. Seçilmiş kurul üyelerinin eğitim politikası kararlarındaki söz hakkı büyük ölçüde kısıtlı olduğu için, bu üyelerin üzerine gidip onlara basınç uygulama taktiği burada işlevsiz kalır. Bölge, eyalet ve ülke düzeyindeki yöneticilerin aksine, eğitim kurulu üyeleri görevlerini ne kadar canla başla yapsa da seçmenlerini ilgilendiren çeşitli konularda soruşturma isteme yetkisi genelde yoktur. Bu üyeler, eğitim politikalarını inceleme ve şekillendirme sürecinde kendilerine yardımcı olacak elemanlardan yoksundur. Eğitim kurulunun, başmüdürü görevden alma yetkisi vardır ama en küçük tartışmada baş idarecisini değiştiren bir kurul seçmenlerin gazabına uğrar. Eğitim kurulu üyelerinin yetkisi başka politikacılara göre daha az da olsa, ebeveynler bu üyelerle ilişkilerini kullanarak hedeflerine ulaşmaya çalışmalıdır. İş, alışveriş ve çocuk bakımıyla geçen yorucu bir günden sonra, kemikleşmiş okul bürokrasisiyle mücadele etmek hiç de kolay olmaz, ama bunun başarılı örnekleri de vardır. Ben, en çok Milwaukee Wisconsin'deki Fratney Okulu'nda velilerin kullandığı taktiklerden etkilendim. *Neighbors for a New Fratney* (Yeni bir Fratney için Komşu İnisiyatifi) adlı oluşumun üyeleri, planlarından hoşlanmayan bir başmüdüre, ilçe yöneticilerinin muhalefetine ve başmüdürün kararlarına karşı çıkmaya pek alışık olmayan bir eğitim kuruluna rağmen hayallerindeki okulu hayata geçirmeyi başardılar.

La Escuela Fratney: Eğitim kurullarını kullanarak bürokrasiyi çalıştırmak Fratney Okulu ("La Escuela Fratney") fikri 1987'nin sonlarında, Milwaukee eğitim müdürlüğü kuzeydoğu Milwaukee'deki eski bir okulun kapanacağını duyurduğunda ortaya çıktı.[29] Okulun bulunduğu mahalle şehirde ırksal bakımdan bü-

29. Fratney ile ilgili materyaller için Gregory A. Smith tarafından derlenen *Public Schools That Work: Creating Community* adlı kitaptaki Robert Peterson'ın makalesinden yararlandım (New York: Routledge, 1993).

tünlük gösteren nadir işçi sınıfı semtlerinden biriydi. Okulun kapanmasından kısa süre sonra, *Neighbors for a New Fratney* (Yeni bir Fratney için Komşu İnisiyatifi) adında, azınlık önderlerinden, velilerden ve öğretmenlerden oluşan küçük bir semt örgütü oluştu ve yeni tip bir okul önerisi hazırladı. "Yeni Fratney" ebeveynler ve öğretmenlerden oluşan bir konsey tarafından yönetilecekti ve yenilikçi ve ilerici öğretim yöntemleri kullanacaktı. Semtte büyük bir Latin nüfusu olduğu için, önerilen okulda eğitim iki dilde ve çokkültürlü bir tarzda yapılacaktı.

Semt sakinlerinin bu kadar kısa bir zamanda kapsamlı ve kararlı bir okul önerisi geliştirmiş olmaları, bölge bürokratlarının pek de hoşuna gitmemişti. Bürokrasinin binayla ilgili başka bir planı vardı: Bir "Örnek Eğitim Merkezi"nin kurulmasıydı plan. Deneyimli öğretmenler ya da "usta eğitmenler", altı haftalık eğitim dönemlerinde performans sorunları olan öğretmenlere yol gösterecekti. Bölge yönetiminin önerisi sorunlu öğretmenler açısından yararlı olsa bile, ana-babalar, çocuklarının bölgedeki en kötü öğretmenler tarafından eğitilmesini istemiyorlardı doğal olarak. Ayrıca, sözkonusu eğitim merkezinin, nüfus yapısı iki dilli bir okulun oluşturulmasına imkan tanıyan bir semtte kurulmasını da yanlış buluyorlardı.

Milwaukee eğitim kurulu, semt sakinlerinin öneriyle ilgili düşüncelerini almak üzere açık bir toplantı düzenledi. Bu kurul, Milwaukee'deki geniş siyahi topluluğun desteğini almış bir Afrika kökenli Amerikalı olan bölge başmüdürünün peşinden gitmekteydi. Kurulun, başmüdürün planını sorgulamasını sağlamak için semt sakinlerinin toplantıya geniş bir katılım sağlaması gerekiyordu. Neyse ki –eğitim reformu girişimlerinde pek sık raslanmaz buna– Fratney halkının içinde semt örgütlenmesi deneyimi olan insanlar bulunmaktaydı. Semt sakinleri toplantıyı duyuran bildiriler dağıtarak geniş bir katılım sağladı. Velilerin kararlılığını gören eğitim kurulu, başmüdürden Fratney sakinleriyle toplanarak bir ortak çözüm bulmasını istedi. Eğitim kurulunun velilerin şikayetlerini dikkate alması önemli bir kazanımdı; çünkü o güne dek kurul, başmüdürün müfredatla ilgili kararlarını daha önce hiç sorgulamamıştı. Ayrıca, eğitim kurulunun tavrını gören semt sakinleri harekete geçip örgüt-

lenmenin kazanım getirdiğini görmüş oldular; oysa yöneticiler genelde tam aksi mesajı vermeye çalışırlar.

Otoritesinin sorgulanmasına alışık olmayan başmüdür, kurulun ortak çözüm bulunması yolundaki talebini gene de ciddiye aldı. Başmüdür, öğretmen eğitim merkezi önerisiyle Yeni Fratney önerisini birleştiren bir öneri hazırladı. Yeni Fratney fikrini savunan veli ve öğretmenler başmüdürün planı karşısında hayrete düştü: Öğretmen merkezinin doğrudan merkezi yönetim tarafından yönetilmesini, önerilen yeni Fratney'in ise bir veli ve öğretmen konseyi tarafından denetlenmesini gerektiriyordu plan. Oysa okulun denetimi konusunda uzlaşma olamazdı; Fratney'i ya merkez ya da konsey yönetebilirdi; ikisinin birden yönetmesi mümkün değildi. Uzlaşmaya varılması için bir daha toplantı düzenlendi. Bölge eğitim bürokratları bu toplantıda veli-öğretmen ittifakı karşısında gerçekten korkuya kapılmış görünüyordu. Toplumun istekleri doğrultusunda seçilmiş eğitim kurulu tarafından alınan kararlara bürokratların uyması gerekse de, bürokratlar kendi görüşlerinin seçmenlerden yani velilerden önce gelmesi gerektiğini düşünüyordu. Elbette, bölge bürokratları kendilerini ana-babalara ya da seçmenlere hesap vermekle yükümlü görmüyordu; onların görevi başmüdürün programını uygulamaktı.

Yeni Fratney taraftarları, önerilerinin apaçık avantajlarını bölge bürokratlarının anlamamış olmasına şaşmış halde toplantıyı terk ettiler. Bu arada hem şimdiki hem ilerideki kampanyalarında son derece yararlı olacak bir dinamiğin de farkına varmışlardı. Toplantıyı Yeni Fratney planına karşı çıkan başmüdür yönetiyordu ve orada bulunan diğer idareciler patronlarıyla çelişecek birşey söylemekten açıkça kaçınıyordu. Bu kaygıları, tedirgin konuşmalarına ve baş müdüre gösterdikleri resmi hürmete yansıyordu. Toplantıdan sonra, bölge bürokrasisinden üç kişi gizlice Fratney grubuna önerilerinin mantıklı olduğunu ve taviz vermemeleri gerektiğini söyledi. Böylece Yeni Fratney aktivistleri, yönetim içinde de onlara destek sağlayacak yandaşları olduğunu öğrendiler.

Başmüdür, Fratney grubuyla uzlaşmaya varamayınca, eğitim kurulu iki plan arasında seçim yapmak zorunda kaldı. Kurul kısa

süre önce okulun merkezden yönetilmemesini savunduğunu açıklamıştı ve geçmişte de Afrika kökenli Amerikalı veliler, anababaların katılımına izin vermediği için kurulu sert biçimde eleştirmişti. Yeni Fratney aktivistleri, politik ortamın elverişli olmasına ve kurulun velilerin şikayetlerine duyarlı olmasına rağmen, kurulun başmüdürü destekleme adetinin yine de sorun yaratacağını tahmin ediyorlardı. Dolayısıyla kurulun kendi önerilerini desteklediğini ve merkezi yönetimden de destek istediğini görünce hepsi hayrete düştü.

Fakat kurulun bu kararı, öğretmen ve veliler açısından Yeni Fratney kampanyasının bittiği anlamına gelmiyordu; herşey asıl şimdi başlıyordu. Çevre yasalarının kongrede onaylanmasıyla beraber aktivistlerin hedefinin milletvekillerinden uygulamacılara kayması gibi, okul reformu da bürokratlarla uğraşmayı zorunlu kılar. Çünkü politik düzlemde başarısız olan bürokratlar mutlaka idari alanda zafere ulaşmaya çalışırlar. Yeni Fratney hayalinin sonu hiçbir zaman uygulanmayan Temiz Hava Yasası'na mı benzeyecekti, yoksa semt sakinleri başarıya ulaşmak için gereken taktik ve stratejileri uygulayacak mıydı?

Veli-öğretmen ittifakı, idarenin sabotajlarına rağmen, her zaman doğru hamleleri yaptı. İttifakın başarısının bir sebebi bürokratik muhalefete cesurca karşı gelmesiydi. Örneğin, eğitim kurulunun kararını izleyen haftalarda Fratney grubuyla bölge yöneticileri arasında hiçbir toplantı kararı alınmamıştı. Ancak bölge yönetimi, yeni Fratney planını hazırlamak için, veli-öğretmen ittifakına haber vermeden toplanmaya karar verdi. Fratney grubu bu gizli toplantının haberini alınca, bir veliyi toplantıya gönderdi. Bu velinin katılımı, toplantıyı başarıyla gizlediğini düşünen yöneticileri hayrete düşürdü. Sahtekarlıkları ortaya çıkan yöneticiler, ortak bir toplantı düzenlemek zorunda kaldı.

Fratney grubunun başarısının bir sebebi de bürokratik muhalefetle mücadele etmek üzere tabanı harekete geçirmekten kaçınmamasıydı. Semt halkı Yeni Fratney'e iki dil konuşan bir müdürün getirilmesini önerince, yönetim daha önce banliyölerde çalışmış olan ve İspanyolca bilmeyen ama Almanca konuştuğu için "iki dil ko-

nuşma" kriterine uyduğu iddia edilen bir kadını atamayı önerdi. Böyle apaçık bir sabotaj karşısında Fratney sakinlerinin mücadele etmekten bıkması ve ilçenin kararına boyun eğmesi de mümkündü. Semt sakinleriyse, bıkıp kenara çekilmek yerine yönetimin seçiminin Latin topluluğuna bir hakaret olduğunu belirtti. Velileri bu adaya karşı harekete geçiren *Neighbors for a New Fratney* (Yeni bir Fratney için Mahalle Girişimi), kendi mücadelelerinin, Washington'daki Galladuet Sağırlar Üniversitesi öğrencilerinin duyma özürlü olmayan bir müdürün atanmasına karşı verdiği mücadeleye benzediğini söylüyordu. Bu sırada Milwaukee'deki okullar yeni bir eğitim başmüdürünü işe almıştı (eski başmüdür Fratney tartışmasına bağlı olmayan nedenler yüzünden görevden ayrılmıştı). Eğitim kurulu toplantılarındaki veli katılımı ve topluluğun tepkileri, yeni başmüdürü, selefinin kararını değiştirmek ve adayı reddetmek zorunda bıraktı. Bunun üzerine bölge yönetimi Fratney'e topluluğun kabul edebileceği bir geçici müdürü atadı.

Eğitim kurulunun semt sakinlerine biraz daha dostça yaklaşan bir başmüdürü işe alması Fratney karşıtı bölge bürokratlarının muhalefetini iyice artırdı. Velilerin kendi alanlarına girmesinden rahatsız olan bölge bürokratları yeni Fratney sürecine her adımda engel çıkardılar. Veli-öğretmen grubu bütçeyle ve mevzuatla ilgili bilgi edinmek için bile mücadele etmek zorunda kalıyordu. Bölge yönetimi okula yeni sıralar sağlamayı dahi reddetti. Malzeme siparişleri karşılanmadı ve yeni Fratney'e kitaplar ancak okulun açılmasına iki gün kala ulaştı. Semt sakinleri tekrar sert bir karşılık verdi: Yeni sıra talepleri art arda reddedilince, semt sakinleri idareye fikirlerini değiştirdiklerini ve eski sıraları kullanacaklarını, böylece de basına, idarenin yeni Fratney'e destek vermeyi reddettiğini göstereceklerini belirttiler. Bu tehdit karşısında bölge yönetimi en sonunda yeni sıralar için sipariş verdi.

Yeni Fratney açılmadan kısa süre önce semt sakinleri, yönetimin tavrında bir değişiklik olduğunu fark ettiler. Yeni başmüdür ve yardımcısı, bölge bürokratlarından yeni Fratney'e karşı çıkmamalarını ve öneriye destek olmalarını istemişti. Başmüdür okulun ilk gününde yeni Fratney'i ziyaret etti ve okulun bir eğitim reformu

"model"i teşkil ettiğini söyledi. Başmüdür bu tür bir reform için ciddi bir ebeveyn katılımının şart olduğunu da belirtti.

Şimdi, *Neighbors for a New Fratney*'nin taktiksel aktivizmin eğitim alanında uygulanması açısından hangi sonuçları ortaya koduğuna göz atalım: Birincisi semt girişiminin başarısının temel etkeni, uygulanacak taktik ve stratejileri içeren bir programın geliştirilmesiydi. Semt sakinlerinin Fratney için hızla kapsamlı, yenilikçi ve gerçekçi bir iki-dilli okul önerisi hazırlaması büyük önem taşıyordu. Eğer semt sakinleri kendi programlarını sunmadan sadece başmüdürün planına karşı çıksalardı, eğitim kurulu başmüdüre karşı çıkmak için gerek duyduğu alternatife sahip olamayacaktı. Ayrıca, semt sakinlerinin Fratney önerisiyle ilgili kendi aralarında uzlaşmaya varmış olması da nadiren raslanan etkileyici bir başarıdır. Aktivistlerin --diğer birçok ilerici toplumsal değişim gündeminde de olduğu gibi– eğitim konusunda farklı farklı görüşleri vardır. Bütün ilerici ana-babalar, cinsel ayrımcılık yapmayan ve çokkültürlü bir müfredatı, devletin eğitime ayırdığı kaynağın artırılmasını, okul bürokrasisin azaltılmasını, sınıflardaki öğrenci sayısının düşürülmesini savunsalar da bu hedeflere nasıl ulaşılacağı konusunda birçok anlaşmazlık yaşanır.

Ayrıca, tüm ülke çapında okul bütçelerinin küçültüldüğü bir süreç yaşandığı için, eğitim programlarında kesintiler yapıldığı için de birçok veli eğitimle ilgilenmeye başlıyor. Bazı ebeveynler güzel sanatlar ve müzik derslerini devam ettirmek için örgütleniyor; diğerleri ise öğretmenlerin aldığı yardımların veya sosyal güvenlik programlarının genişletilmesini savunuyor. Birçok ebeveyn eldeki kazanımları korumaya öylesine dalmış durumda ki proaktif bir plan yaparak ortak bir hedefe doğru ilerleme imkanını gözardı ediyor. Aynı zamanda birçok ana-baba başarılı taktiksel aktivizmin şartı olan geniş tartışma ve toplantılara ayıracak zamanı bulamıyor. *Neighbors for a New Fratney*'de son derece kararlı veli ve öğretmenlerden oluşan çekirdek bir grubun olması büyük bir şanstı ve önemli bir işin başarıldığı haberi etrafa yayıldıkça katılım da giderek arttı. Oysa veliler savunmacı bir konuma çekilirlerse, bir atılım duygusu yaratmak ve eğitim reformu için kalıcı bir örgütlenme oluştur-

mak mümkün olmaz. Ebeveynler somut bir eğitim reformu planı yerine, bütçe kesintilerini tartışmaya devam ettikçe okullarımızdaki gidişatın değişmesi de mümkün olamaz.

Yeni Fratney'in öğrettiği ikinci ders, bürokratik sabotajı altetmek için, taban örgütlenmesi taktikleri kullanmanın şart olduğudur. Eğer *Neighbors for a New Fratney*, Washington temelli çevre gruplarının Çevre Koruma Kurumu (EPA) ya da İçişleri Bakanlığı karşısında izlediği stratejiyi izlemiş olsaydı, yeni Fratney bugün var olamazdı. Semt sakinleri bürokrasinin ayak sürüme taktiğine karşı çıktı ve yardım gerektiğinde eğitim kurulu üyeleri ve/veya basınla ilişkiye geçmekte tereddüt etmedi. Evet, velilerin karşısında büyük sermaye kadar güçlü bir rakip ya da --çevreciler gibi– başka konulardaki pazarlık güçlerini korumak için ılımlı görünmek gibi bir dertleri yoktu. Semt sakinleri hedefleri konusunda tam bir kararlılık içindeydi –ki bu, bütün alanlarda başarının şartıdır. Semt sakinleri hedeflerine ulaşmaya kararlı oldukları için, bölge eğitim bürokrasisinin düşmanlığını ve sabotajlarını aşabildiler. Bölge bürokratlarının durumu, "Oz Büyücüsü" adlı sinema klasiğinde, Toto perdeyi kaldırdığında Oz büyücüsünün verdiği tepkiye benziyordu; bütün sahtekarlıkları boşa giden bürokratlar, veli-öğretmen ittifakının karşısında çaresiz bir halde kalakaldılar.[30]

Bürokratlarla ücretli elemanlar ve uzmanlar aracılığıyla uğraşan Washington merkezli çevre örgütlerinin aksine, okul reformu grupları neredeyse tamamen, işin sonuçlarından doğrudan etkilenen, gönüllü velilere ve öğretmenlere dayanır. *Neighbors for a New Fratney*'e katılan ve destek verenlerin çoğu çocuklarının eğitimiyle ilgilenen ana-babalardı. Milwaukee'nin eğitim kurulu üyeleri de seçimle başa gelen yöneticilerin çoğu gibi, kendi kararlarının etki-

30. Velilerin okulların bürokratik kontrolünden kaynaklanan umutsuzluğu bazı toplulukları daha sert önlemler almaya itmiştir. Örneğin, Batı Philadelphia'nın yarı kırsal bir bölgesi olan Pennsylvania, West Pikeland'da veliler ilçe eğitim müdürlüğünün okuldaki öğrenci sayısını iki katına çıkarma planına bir tepki olarak ilçedeki tek lisenin kapatılması ve komşu bir ilçedeki liseye katılması için çabalamakta ve bunun için taban örgütlenmesi taktiklerini kullanmaktadır. Oysa bu tür planlar ebeveynlerin daha küçük okullar, ademi merkezileşme ve daha fazla yerel denetim gibi taleplerine zıt düşmektedir. (Bkz. *New York Times,* 24 Ekim 1994, "Beyond the PTA: Parents Seek More Power," s. A1).

lediği insanlardan gelen basınca karşı oldukça duyarlıydı. Bütün aktivistler bu gerçeğin farkındadır, fakat eğitim reformu için çalışan grupların pek azı velileri örgütlemek üzere ücretli personel tutar. Bu durumun değişmesi şarttır. Okulların daha iyi koşullara kavuşturulması için hem resmi hem de özel fonlardan yığınca para harcanıyor, fakat taktiksel aktivizmin ilkelerini okullara uygulayacak ücretli örgütçülerin gerekliliği gözden kaçırılıyor. Bu tür örgütçüler, okulların iyileştirilmesi için proaktif program ve stratejiler geliştirecek kalıcı veli örgütlerinin oluşumunu kolaylaştırır. Velilerin politik çalışmalara ayıracak zamanı pek olmasa da teknik ve örgütsel yardım almasa da okulları etkileyebileceği düşünülüyor. Farklı alanlardaki mücadelenin neler gerektirdiği apaçık ortadayken, neden okul reformu için de aynı imkanlar oluşturulmuyor?

Bu sorunun cevabı, eğitim kurulu üyelerinin –seçimle başa gelen bütün görevliler gibi– bu tür bağımsız veli örgütlerinin oluşumuna iyi gözle bakmamasıdır. Çünkü bu tür örgütler kurul üyelerinden hesap soran ve velilerin kurul aleyhine güçlenmesini sağlayan oluşumlardır. Son on yılda, New York, Chicago ve Denver da dahil olmak üzere yüzlerce eğitim bölgesinde okul-temelli yönetim konseyleri hayata geçirildi. Bu konseylerin amacı, ders kitabı seçimi, müfredat ve genel okul idaresi konularında ana-babaların daha fazla sorumluluk almasını sağlamak. Ancak, *Parents Coalition for Education in New York City* (New York Veliler Eğitim Birliği) devlet okullarının yönetiminde "velilerin çok küçük bir role sahip olduğunu" açıkça belirtiyor. Birliğin yöneticisi, okul-temelli yönetim konseylerinin –her ne kadar aksi iddia edilse de– velilerin katılımını yeterli ölçüde sağlamadığını söylüyor.

Fratney deneyiminin açıkça gösterdiği gibi, başmüdürler ve eğitim kurulları, ana-babaların eğitim politikalarına katılması konusunda gayet isteksiz davranır. Ne başmüdürlerin ne de eğitim kurullarının, okul reformu için ücretli örgütçülere para ayrılması gibi bir talebi vakıflara ve yerel yönetimlere taşımak gibi bir derdi vardır. Bunun sonucunda, eğitim sürecine daha fazla katılmak isteyen ana-babalar bu konuda yeterli bilgiye ulaşamaz. Minnesota, Virginia ve Iowa hariç hiçbir eyalette, ilkokul öğretmenlerinde veli katılımı ko-

nusunda eğitim almış olma şartı aranmaz.[31] Dolayısıyla Fratney'de olduğu gibi bir kriz yaşanıp insanlar ortak bir amaç etrafında birleşmedikçe, farklı alanlarda çalışma yapan aktivist örgütleri eğitim reformu çabalarını da omuzlamalıdır. Ne mutlu ki, bu süreç şimdiden başlamıştır. Ülkenin en büyük taban örgütlenmesi grubu olan, *The Association of Community Organizations for Reform Now* (ACORN- Reform Hemen Şimdi: Yurttaş Örgütleri Birliği) genelde yoksullardan ve azınlıklardan oluşan kitle tabanı için eğitimin ciddi bir sorun olduğunun farkındadır. ACORN, Brooklyn'deki Afrika kökenli Amerikalı ana-babalarla birlikte çalışarak eski bir mobilya mağazasını çocukları için bir okula dönüştürdü. Veliler bölge yöneticileriyle birlikte çalışarak okul için dokuz öğretmen ve bir müdür istihdam etti. Yeni Fratney kampanyasında olduğu gibi, velilerin öfkesi toplumsal aktivizme yönlendirildi ve sonuçta örnek bir okul yaratıldı.

Bazı ilerici aktivistler okul politikasına velilerin katılımının artmasının tehlikeli olduğunu, bunun köktendinci Hristiyanların ya da sağcıların okulları ele geçirmesine yol açacağını düşünüyor. Bu aktivistler bu iddiaya kanıt olarak 1993 yılında Joseph Fernandez'in New York eğitim sisteminin başından uzaklaştırılmasını gösteriyor. Katolik Kilisesi ve sağcı köktendinci Hristiyanlar'ın yarattığı basınç, eğitim kurulunun Fernandez'i uzaklaştırmasına yol açmıştı; bu kesim aynı zamanda bölge yönetim organlarına çeşitli adayları seçtirerek bir başarı daha elde etmişti.

Fakat ilericilerin, muhafazakar yaklaşımın hâkim olacağı korkusuyla okullardaki bürokratik yönetime boyun eğmesi mümkün değildir. New York şehrindeki toplumsal değişim aktivistleri mücadeleye girişmiş ve bölge eğitim müdürlüğüne bir dizi adayı seçtirmeyi başarmıştır. İl eğitim müdürü Fernandez'in uzaklaştırılmasından sonra yerine son derecede ilerici bir kişi olan Ramon Cortines gelmiştir. Elbette, ülkenin güneyinde ve kırsal bölgelerde, eyaletlerin yasama ve yürütme organları veya muhafazakar yargıçlar okullara karşı fundamentalist bir tutum alabilir. Ancak, velilerin eğitime

31. A.g.y.., University of Minnesota'daki Center for School Change (Okul Değişimi Merkezi) tarafından düzenlenmiş bir çalışmadan alıntı.

katılımına karşı çıkmak, demokrasiye karşı çıkmakla eşdeğerdedir; nitekim demokratik süreç, Jesse Helmes gibi [gerici ve dinci anlayışta veli birlikleri kurulmasında etkin (y.h.n.)] birisinin ABD senatosuna seçilmesine yol açabilmektedir. Köktendinci veliler okul konusunda şimdiden proaktif bir hat izliyorlar. Eğer çocuklarımız için daha iyi bir gelecek istiyorsak ilericiler olarak aynı şeyi yapmamız şarttır.

III

Aktivistler arası ittifaklar

Zıtların birliği

Aktivistlerin aralarında ittifak kurmasının yararına içtenlikle inanırım. Toplumsal değişim örgütlerinin başka örgüt ve çevrelerle birlikte davranıp başarılar elde ettiğini görmek son derece mutluluk verici gelir bana. Ne yazık ki 1990'lı yıllarda aktivistler çeşitli ittifaklara girmekten kaçınır oldu. Toplumsal değişim aktivistleri verimli ittifaklar oluşturamadı ve başarının stratejik bir öğesi eksik kalmış oldu. Dolayısıyla taktiksel aktivistlerin, ittifakların nasıl, ne zaman ve niçin oluşturulması gerektiğini kavraması ve birbirine son derece yabancı kesimler arasında kurulabilmiş başarılı ittifaklardan ders alması şarttır.

İttifak kelimesinin birçok değişik kullanımı olsa da, "aktivist ittifakı", iki ya da daha fazla örgütün en azından bir ortak hedef et-

rafında biraraya gelmesini ifade eder. Bazı ittifaklar belirli bir konuya etkin biçimde müdahale ederken, bazı ittifaklarda ise bir dizi grup sadece kağıt üzerinde biraraya gelir ve hedefi sözde savunmanın ötesine geçmez. Aktivistler geçmişte de ittifak politikasını savunmuştur. 1930'larda İspanya'nın özgürlüğü için mücadele eden anti-faşist aktivistlerin dünya çapındaki ittifakından tutun, 1960 ve 1970'lerin savaş karşıtı ittifaklarına kadar çeşitli toplumsal değişim örgütleri, sık sık birlikte hareket ettiler. "Birleşen halk hiçbir zaman yenilmez," sloganı, solun ittifaklar konusunda neredeyse manevi bir inanç beslediğini gösterir.

Dolayısıyla karşımıza şu soru çıkıyor: Madem aktivistler birleşmekten yana, neden ilerici hedeflere ulaşmada bu kadar başarısız oluyoruz? Halk birlik içinde mi değil, yoksa bu birlik doğru kesimler arasında mı oluşturulamamış? Her iki soruya da basitçe evet cevabı verilebilir. İlerici toplumsal değişim aktivistleri genelde birlik olmayı başaramıyor; birlik olduklarında ise bu birlik zaferi sağlayacak kadar geniş ve güçlü olmuyor.

A. BİRLİK SORUNU

Birçok toplumsal değişim örgütü ittifaklara karşıdır. Bunun belki en iyi örneği, Teksas'taki *Industrial Areas Foundation* (IAF-Sanayi Bölgeleri Vakfı) adlı meşhur örgüttür. Teksas-IAF, Saul Alinsky'nin Chicago'da kurduğu ilk IAF'nin bir uzantısıdır. Alinsky'nin Chicago'da oluşturduğu semt temelli örgütlülük gibi Teksas-IAF de büyük ölçüde semt temelli bir örgütlenmeye dayanır. Teksas-IAF bünyesinde yüzlerce aile vardır ve bu kesimlerin çoğu Latin kökenli, Katolik ve işçidir. Örgüt, üyelerini harekete geçirerek kitle tabanının yaşam standardını iyileştirmiş ve ülke çapında destek toplamıştır.

William Greider, IAF'yi övdüğü *Who Will Tell the People: The Betrayal of American Democracy,* (Halka gerçeği kim söyleyecek: Amerikan Demokrasisine İhanet) adlı kitabında, ittifaklar konusunda, sık sık duyduğum bir yorumu dile getiriyor: "IAF önderleri ço-

ğu ittifakın içinin boş olduğunu düşünüyor. Bu ittifakların saflarında gerçek insanlar yok. IAF önderleri kendi insanlarının başka gruplar tarafından dayanak olarak kullanılmasından bıkmış durumda."[1] Bu yorum, belirli bir kitleye dayanan toplumsal değişim örgütlerinin ittifaklar konusundaki haklı ve yaygın kaygılarını yansıtıyor. Bu kaygılar dört noktada toplanır. Birincisi, bir ittifaka katılmanız, belirli bir kitle tabanı olmayan grupların sizin tabanınızı kullanarak kendi hedeflerine ulaşmaya çalışmasına yol açabilir. İkincisi, ittifaklar başka örgütlerin sizin emeğinizin üstüne yatmasına neden olabilir. Üçüncüsü, ittifaklar örgütün kendi inşasını engelleyebilir. Örneğin, kaynak sağlamak için çeşitli vakıflara başvuran semt örgütlenmelerinin geçmişteki başarılarını belgelemesi gerekir; belirli gruplardan çok bir ittifakı öne çıkaran basın haberleri ise başarıların belgelenmesini zorlaştırır. Son olarak ittifaklar, grubun strateji ve taktikler üzerindeki kontrolü bir ölçüde yitirmesine neden olur. Bazı gruplar, taktiklerde, tarzda ve içerikte taviz verme zorunluluğu yüzünden, ittifaklardan uzak durmaya başlamıştır.

IAF gibi örgütlerin liderlerinin ittifaklar konusundaki kaygılarını dinleyerek, birçok örgütün birlik konusuna neden kuşkuyla baktığını anlamak mümkün. Fakat IAF üyeleri, temel politik, ekonomik ve toplumsal hedeflere ulaşmak açısından Teksas'taki Latin kökenli olmayan işçilerle ittifak kurmanın son derece önemli olduğunun da bilincinde. Greider, Teksas-IAF lideri Ernesto Cortes Jr.'a atfen şunu söylüyor: "Cortes'e göre Teksas-IAF ağının eyalette önemli bir güç haline gelmesi için, Doğu Teksas'taki mavi-yakalı beyaz işçilere ulaşması veya siyahlarla ve Latinlerle ortak ekonomik çıkarları olan, fakat diğer bölgelerde yaşayan kesimlere ulaşması şarttır."[2]

İttifaklar konusunda, IAF ve diğer gruplardan alınması gereken ders açık. Hedeflerini kendi başına hayata geçiren toplumsal değişim örgütleri ittifaka ihtiyaç duymaz. Ancak daha büyük hedeflere ulaşmak için ittifaklar kurup, politik tabanı genişletmek şarttır.

1. Greider, *Who Will Tell*, s. 234.
2. A.g.y., s. 235.

"Halk" kiminle birleşmeli? Toplumsal değişim örgütleri diğer gruplarla ittifak yaparak hedeflerine ulaşabileceğini kavrayınca ortaya şu soru çıkar: İttifak kiminle kurulacak? Claude Rains'in *Casablanca* filmindeki meşhur sözleri, "olağan şüphelileri toplamak" çoğu durumda geçerli oluyor: Olağan şüpheliler (yani "bildik ilerici yurttaş girişimleri") zaten genelde çeşitli ittifaklar oluşturmuş durumdadır. Ancak bu tür ittifakların varlığı, konuyla ilgili olarak *New York Times*'da çıkan bir ilanın altındaki listenin ötesine geçmez. Bu listelerdeki grupların çoğunun gerçek bir politik tabanı yoktur ve ittifaklara katılmaya bu kadar hevesli olmalarının sebebi de zaten budur; oysa belirli bir tabanı olan Teksas-IAF gibi gruplar bu tür katılımlardan uzak durur. Nitekim gerek eyalet gerekse bölge düzeyinde, katılımcı örgütler veya birçeyler arasındaki ideolojik uyum (ya da uyumsuzluk) dikkate alınmadan birçok ittifak kurulup bozulur.

Sol eğilimli gruplar arasında ittifaklar kurulmasının hiçbir sakıncası yoktur. Bu, ilerici seçmenlere karşı duyarlı olan politikacılara ve başka kurumlara etkili bir basınç uygulanmasını sağlar. Ne yazık ki, 1990'lı yılların Amerika'sında bu tür bir duyarlılığı olan çok az politikacı, hükümet organı ya da kurum var. Kitle tabanları birbirine benzeyen grupların ittifakı, çoğu zaman, tek bir grubun elde edebileceğinden daha iyi sonuçlar getirmiyor: Gelişmiş bir taktik anlayışı olan Teksas-IAF gibi grupların bu tür girişimlerden kaçınmasının bir sebebi de bu.

İttifakın yararı, tek başına başarılı olamayacak grupları birarada zafere taşımasıdır. Bunu sağlamak isteyen bir grup; politikaları, hedefleri ve kültürü kendinden büyük ölçüde farklı olan fakat belirli bir konuda çıkarının örtüştüğü örgütlerle ortaklık zemini oluşturmalıdır. Başka konularda zıt düşebileceğiniz gruplarla ittifak oluşturmak, yüksek bir taktiksel uzmanlık gerektirir. İttifak sürecinde, ortaklık zemini net bir biçimde tanımlanmalı ve karar alan ve sorumluluk üslenen bir organ oluşturulmalıdır. Taban düzeyindeki taktiksel ittifakların mükemmel bir örneği Brooklyn'de, Donanma Bölgesi'nde inşaatı planlanan bir çöp yakma tesisine karşı Hasidi Yahudilerin ve Katoliklerin oluşturduğu güç birliğidir. Uzun za-

mandır kamusal kaynakların paylaşımı konusunda birbirini boğazlayan bu iki kesimin ortak bir amaç etrafında biraraya gelebilmiş olması, ittifakların sağladığı yararların mükemmel bir örneğidir.

Tarihe geçecek bir ittifak New York, Brooklyn'deki Williamsburg mahallesinde temel olarak iki etnik grup yaşar: Gelenek, yaşam tarzı ve görünüşü eski yüzyıllara dayanan Hasidi Yahudilerin Satmar tarikatı ve özellikle Porto Riko ve Dominik Adaları kökenli Katolik Latinler.[3] Gayet yerinde bir ismi olan *Division Avenue* (Ayrım Caddesi) çoğunluğu Hasidi olan kuzey Williamsburg'la, çoğunlukla Latin'lerin yaşadığı güneyi ayırır. Bu iki grup, tüm New York'un çevre bakımdan en fazla tehlike altındaki mahallelerinden birini paylaşır. Şehrin kurşun yataklarının bir bölümü Williamsburg'da bulunur; ayrıca Latin bölgesinde yer alan ve milyonlarca dolar değer biçilen *Radiac Corporation* adında bir firma, toksik, patlayıcı ve radyoaktif atıkların depolama ve nakliyat işlerini yapar. *Radiac*, ev ve işyerlerine yakındır ve 1000'den fazla çocuğun eğitim gördüğü bir devlet okuluyla arasında bir bloktan daha az bir mesafe vardır. Tesis, tampon-bölge yasasını ihlal eder ve tesisin izin süresi de uzun süre önce dolmuştur. *Radiac*'ın çevreye etkisiyle ilgili hiçbir araştırma yapılmamıştır.

Brooklyn Donanma Bölgesi çöp yakma tesisi projesi; 1979 yılında, New York eyaletinin çevre görevlileri New York şehir yönetimine Staten Adası'ndaki dünyanın en büyük çöplüğü *Fresh Kills*'in kullanılmasının durdurulması için baskı yapmaya başladıktan sonra hazırlandı. Sınırı belirli olmayan ve ruhsatı bulunmayan *Fresh Kills*, kentin içme suyu şebekesi için ciddi bir tehdit haline gelmişti ve belediye başkanı Ed Koch çöplüğün yerini tutması için, her ilçede en az bir tane olmak üzere, beş çöp yakma tesisi kurulmasını önermişti. Koch'un çöplük sorununa yaklaşımı ülke çapındaki genel eğilimi yansıtıyordu. Çöp yakma tesisleri hem çöpten

3. Aksi belirtilmedikçe Brooklyn Donanma Bölgesi çöp yakma tesisi mücadelesi ile ilgili olaylar ve kronoloji NYPIRG'den Larry Shapiro, Arthur Kell, ve Martin Brennan ile 1994 yılında yapılan çeşitli konuşmalardan ve mektuplaşmalardan ve NYPIRG tarafından hazırlanan dökümanlardan sağlanmıştır.

kurtulmayı hem de enerji üretimini sağlayan iyi bir çözüm olarak görülüyordu. Brooklyn Donanma Bölgesi tesisinin yılda 465 milyon kilowatt saat enerji üretmesi bekleniyordu.[4] Ancak çöp yakma tesislerinin dayandığı temel mantık yanlıştır, çünkü yakılmasında sakınca olmayan materyallerin geri-dönüşümünün (*recycling*) sağlanması çok daha yararlıdır. Geri-dönüşümü mümkün olmayan toksik materyallerin yakılması ise insan sağlığına zararlı bir duman yaratır. Dahası çöp yakma tesisleri atmosfere kurşun, civa ve dioksin gibi zehirli kimyasallar salar.

1980'ler boyunca tesise karşı mücadele verildi; ancak 1991 eylülünde New York belediye başkanı David Dinkins, Brooklyn Donanma Bölgesi'nde bir çöp yakma tesisi kurma planını duyuruncaya kadar projeye karşı yaygın bir muhalefet gelişmemişti. NYPIRG'nin bir araştırmasına göre, yeni tesis günde 3,000 ton çöp yakacak, atmosfere yılda yarım ton kurşun yayacak ve Brooklyn'deki en büyük nitrojen oksit (zehirli dumanın bir bileşeni) kaynağı olacaktı. Çevre Koruma Kurumu (EPA-*Environmental Protection Agency*) da, kurşunun insanda kansere yol açma ihtimali olan etkenlerden biri olduğunu tekrar açıkladı. Çocuklarda kurşun zehirlenmesinin etkileri iyi bilinir ve *U.S. Public Health Service* (ABD Kamu Sağlığı Kurumu) tahminlerine göre tüm ülkedeki altı çocuktan biri kurşun zehirlenmesi riski altındadır. Williamsburg kurşun madeninde yapılan araştırmalarda zaten yüksek bir oran tespit edilmişken, yeni bir kurşun kaynağının önerilmesi semtte tehlike çanlarının çalması anlamına geliyordu.

Williamsburg'daki Hasidiler ve Latinler aynı çevresel sorunları yaşasalar da, semte ayrılan kısıtlı kamusal kaynaklar için sürekli rekabet ederler. Bu kaynaklar eğitim, polis, ve en önemlisi konut gibi çeşitli hizmetlere aktarılır. Her iki grubun aktivistleri de diğer grubun semtteki devlet destekli konutlardan daha fazla pay aldığı görüşündedir. Barınma maliyetlerinin yüksek ve gelirin düşük olduğu bir bölgede, hükümet konutlarından edinebilmek büyük bir avantajdır ve her iki grubun nüfusu da hızla artmaktadır. Hasidiler, kutsal sebt gününde (cumartesi günleri –ç.n.) araba veya toplu taşı-

4. *New York Newsday*, "Brooklyn Sunday" eki, 20 Şubat 1994.

ma araçlarını kullanmadıklarından, sinagoglarına yürüyüş mesafesinde bulunan bir ev tutmak durumundadırlar. Latinlerin, konut konusunda Hasidilere karşı beslediği kin yüzünden geçmişte iki grup arasında şiddet olayları yaşanmıştı ve bu yüzden herhangi bir konuda işbirliği yapmaları imkansız gibi gözüküyordu.

Ancak insanların çocuklarıyla ilgili kaygıları herşeyi mümkün kılabilir. Her iki grubun kültür ve gelenekleri çocuk ve aile merkezlidir ve her iki grup da semte uzun süredir bağlıdır. Önerilen çöp yakma tesisi, zaten çevresel tehdit altındaki bir semtte yaşayan çocuklar için bir risk daha yaratacağı için Hasidi cemaati projeye tamamen karşıydı. Latinler de semtlerinin karşı karşıya bulunduğu riskin farkındaydı. Semtte yaşayan Latinlerin kurduğu *"El Puente"* (Köprü) adlı örgüt bir klinik, bir lise ve çoğunluğu gençlere yönelik çeşitli programlar içeren bir semt geliştirme merkezi işletir. El Puente, semt sağlığını geliştirme ve gençlere hizmet ve rehberlik sunma programının bir parçası olarak "Toksik Avcıları" adında, *Radiac* tesisinin etkinliğini durdurmayı ya da azaltmayı hedefleyen bir proje başlatmıştı. Toksik Avcıları, *Radiac*'ta bir yangın çıkması durumunda, zehirli bir gaz ve duman bulutunun sadece otuz dakika içinde dört mil kadar uzağa ulaşabileceğini ortaya çıkardı. Ölümcül dumanlar göz ve deriye ciddi zarar verebilir, sinir sisteminde hasara yol açabilir ve kurbanların çocuklarında doğum kusurları yaratabilirdi.

1991 yılında, Toksik Avcıları'nın isteği üzerine eyalet yönetimi *Radiac* ile ilgili bir toplantı düzenlemeye karar verdi. Toksik Avcıları, Hasidileri de toplantıya davet ettiler. Kısa süre önce Williamsburg'daki *United Jewish Organizations*'ın (UJO- Yahudi Örgütleri Birliği) başkanlığına gelen Haham David Niederman, güvenlik sözü aldıktan sonra, toplantıya katılmayı kabul etti. Niederman, 1991 mayısında, El Puente'nin bir Katolik Kilisesi'ndeki merkezine geldi ve *Radiac* sorununu kamuoyuna duyurmak için Latin bölgesinde yapılması düşünülen yürüyüşe destek vermeyi önerdi. Toksik Avcıları üyesi gençler, Hasidilerle çevre konularında işbirliği yapmak istiyordu ve hahamın önerisinden son derece etkilendiler. Niederman'ın jesti o kadar önemliydi ki, El Puente'nin kurucuların-

dan Luis Garden Acosta. Niedermann'ın ziyaretini Nixon'un Çin'e yaptığı ilk ziyarete benzetti; böylece çoğu zaman kavgalı olan bu iki grubun çöp yakma tesisine karşı ittifak kurmasını sağlayacak olan ilk adım atılmış oluyordu.[5]

Niederman'ın yönettiği UJO, Hasidi cemaatinin laik kanadını temsil eder. Yabancılar Hasidilerin homojen bir grup olduğunu düşünür; oysa Hasidi cemaati de, diğer dini gruplar gibi, iç tartışma ve farklılıklarını gizleyen bir dış görünüşe sahiptir. Brooklyn'de iki Hasidi mezhebi vardır: Williamsburg nüfusunun yaklaşık yüzde 40'ını oluşturan Satmarlar ve Brooklyn'in tesisten uzak başka bir bölgesinde yaşayan ve kamuoyunda daha iyi bilinen Lubaviççiler. Satmarlar televizyon, radyo ve tüm laik gazetelerden uzak durur. Cemaat çocuklara anaokulundan sonra herhangi bir toplu eğitim vermez ve Satmarlar, güçlü dini inançları yüzünden, kendi dinlerinden bile olsa ortodoks inanç sahibi olmayan kimselerle sosyal ilişki kurmaz. Satmarlar, Siyonizme ve İsrail devletine şiddetle karşıdır. Mehdinin gelişinden önce bir Yahudi devleti oluşturulmasının günah olduğuna inanırlar. Lubaviççiler ise Siyonist bir Hasidi mezhebidir.

Niederman UJO başkanı olduktan sonra Williamsburg'daki Hasidi-Latin ilişkilerine farklı bir yaklaşım getirdi. Niederman kariyerinin büyük bir kısmında uluslararası Yahudi mülteciler için çalışmıştı ve yerel cemaatin sorunlarıyla ilgilenmeye yeni yeni başlıyordu. Niedermann'ın, Ortadoğu gibi bölgelerdeki Yahudilerin özgürlüğünü sağlamak amacıyla, kendisine hiç de dostça yaklaşmayan devlet liderleriyle bile diyalog kurabilme becerisi, UJO'daki çalışmalarında da ona yararlı olacaktı.

Satmarlar, 1985'te, belediyenin çöp yakma tesisi sözleşmesini imzalamasını engellemek için Brooklyn Köprüsü üzerinde 15.000 kişilik bir yürüyüş yaptı. Ancak bu yürüyüş projeyi ortadan kaldıramadı ve Satmarlar, başarıya ulaşmak için başka müttefiklere ihtiyaçları olduğunu anladılar. Niederman ve Hasidiler, mücadelenin yaklaşık onuncu yılına gelindiğinde, Williamsburg'un hakim etnik grubu olan Latinleri de Satmarların ve NYPIRG'nin yanında tesis

5. Luis Garden Acosta ile konuşma, 20 Kasım 1994.

karşıtı kampanyaya katmaya karar vermişti.

El Puente'nin kurucusu ve lideri olan Luis Garden Acosta, Latin tarafının Hasidilerle ittifak kurma çabasına öncülük etti. Bir sağlık uzmanı olan Garden Acosta, hükümetin azınlık topluluklarını büyük çevresel sorunlara maruz bıraktığını vurgulayan, "çevresel ırkçılık" kavramını geliştirmişti. Williamsburg'da yaşayan Latinlerin kültürleri itibariyle doğaya saygılı, ülkesine bağlı insanlar olduğunu ifade ediyordu sık sık. Ayrıca El Puente, eğitim ve polis konularında Hasidilere karşı verilen mücadelelere de önderlik etmişti ve birçok Latin'in güvenmediği Hasidilerle ortak çalışma yapmak için gereken güveni kazanmıştı. Haham Niederman gibi, Garden Acosta da yerel çalışmalara bir dünya perspektifinden yaklaşmaktaydı. Garden Acosta'nın küresel uyum anlayışı, Williamsburg'daki Polonyalı, İtalyan ve diğer beyaz etnik grupların da harekete katılmasını ve tesis karşıtı ittifakın olabildiğince genişletilmesini öngörüyordu. Garden Acosta, çevresel adalet uğruna mücadele etmek üzere Toksik Avcıları'nı kurmuş olmakla Niederman ve UJO ile ittifak kurulmadan önce de adını duyurmuştu zaten. Ama Garden Acosta bireysel olarak çevre sorunlarının bilincinde olsa da, Latin topluluğu, tesis konusunda NYPIRG ve UJO ile 1991'den önce pek temas kurmamıştı. Niederman; çoğunluğu oluşturan Latinlerin, Hasidilerin daha fazla kaynak elde ediyor olmasından rahatsız olduğu bir semtte, kamuoyu önünde ilk adımı UJO'nun atması gerektiğini iyi biliyordu.

Tesise karşı çıkan yoksul Williamsburg sakinleri, karşılarında büyük sermaye çevrelerini buldular. Wall Street, şehir yönetiminin tesis inşaatı için bastıracağı bonoların yaratacağı ticari fırsatların hesabını yapıyordu. Çöp yakma tesisinden çıkarı olan *Lazzard Freres* adlı bir yatırım firmasının sahiplerinden Felix Rohatyn, New York'un en güçlü ve etkili yatırım bankeriydi. Rohatyn, belediyenin aldığı krediler ve şehir bütçesi üzerinde söz sahibi olduğundan, politikacılar ona karşı çıkmayı kolay kolay göze alamıyordu. Wall Street firmaları aynı zamanda şehir ve eyalet düzeyindeki politikacıların kampanyalarına kaynak sağlıyor, bunun karşılığında da çöp yakma tesisi gibi projeler henüz kaynak bile bulunmadan poli-

tikacılar tarafından desteklenmeye başlıyordu. Projedeki inşaat işlerinden yararlanmayı isteyen sendikalar da tesisi yoğun olarak destekliyordu. *New York Times* da köşe yazılarında tesis yanlısı bir tutum alarak şehirdeki diğer güçlü çevrelerin yanında yer aldı. Tesisi inşa etmeyi uman *Wheelabrator* firmasına ait bir şirket ise, şehirdeki ve eyaletteki seçim kampanyalarına –1993 belediye başkanlığı yarışında Rudolph Guiliani'nin aldığı 45.000 dolar gibi– cömert bağışlar yaptı.

Ancak politik bakımdan gayet kurnaz olan Satmarlar, politikacıların ihtiyaç duyduğu bir diğer sermaye çeşidine sahipti: Oy. 1989'daki çekişmeli bir belediye başkanlığı seçiminde, tesise karşı olduğunu açıklayan David Dinkins'e oy vermişlerdi. Aday Dinkins, tesis projesiyle ilgili kararı 1993'e kadar ertelemeye söz vermiş ve bu tutumuyla Brooklyn seçmenlerinin yoğun desteğini kazanmıştı. Başkan olan Dinkins 1991 yılında bu konuda ani bir dönüş yapınca, Satmarlar, Latinler ve diğer tesis karşıtları tarafından kamuoyu önünde kınandı. Niederman, 8 Eylül 1991'de *New York Times*'a "bu plan, başkan adayı Dinkins'in bize söz verdiği herşeyi inkar ediyor ve bu kararın arkasında her zamanki gibi çıkarcı bir siyaset tarzı yatıyor," şeklinde bir açıklama yaptı. Çevre grupları da ihaneti teşhir etti; başkanın yeni takındığı tesis yanlısı konumun ve belediyenin geri-dönüşüm projelerinden vazgeçmesinin birbiriyle ilişkili olduğuna dikkat çekildi. Dinkins yönetimi 1990 kasımına gelindiğinde, tüm şehirdeki geri-dönüşüm projelerini dondurmuştu ve belediyenin katı atık idare programının temel yaklaşımı artık artık geri-dönüşüm değil çöplerin yakılmasıydı. Dinkins'in baş yardımcısı Norman Steisel'in Wall Street'in belediyedeki temsilcisi olarak bilinmesi şüpheleri daha da artırıyordu. Steisel, tesisin ilk kez önerildiği Koch döneminde belediye halk sağlığı müfettişiydi.

Dinkins, tesis kararını Williamsburg'daki aktivistlere önceden bildirmemekle siyasi bir burnu büyüklük ve aptallık gösterisi yapmış oldu: UJO, NYPIRG ve El Puente tesis kararını *New York Times*'ın baş sayfadaki haberinden öğrendi.[6] Bu karar, New

6. Williamsburg'da hem Satmarlar hem de Latinler 1989 yılında Dinkins'i desteklemişti, dolayısıyla insanlar Dinkins'in bu kesimlerin desteğini Wall Street ve *New*

York'taki çevre sorunlarının etnik azınlıklar ve yoksul semtler üzerindeki etkilerini ele alacak bir toplantının iki hafta öncesine denk gelmişti. Brooklyn Donanma Bölgesi çöp yakma tesisi bu toplantının gündemine tam olarak uyuyordu. Eski Koch yönetimi ve onun ittifak yaptığı şirketler, 1970'lerde bir çöp yakma tesisi için arazi aramaya başladıklarında Brooklyn Donanma Bölgesinin ideal olduğunu düşünmüşlerdi. Arazi belediyeye aitti ve bölge herhangi bir iş merkezi inşaatı için ayrılmış da değildi. En önemlisi, Donanma Bölgesi çevre sorunlarıyla yaşamaya zaten alışkın olan yoksul azınlıkların yaşadığı bir semtte bulunuyordu.[7]

Garden Acosta ve Niederman, Dinkins'in duyurusuna yanıt olarak, belediyenin yoksul bir azınlık semtine yeni bir takım çevre sorunları daha dayatmasını eleştiren ortak bir basın toplantısı düzenlediler. NYPIRG yönetim kurulu başkanı Ludoviç Blain III, tesis önerisini, ülkenin ayrı ve eşitsiz ırksal gruplara bölünmesini ele alan 1967 yılı Kerner Komisyonu Raporu bağlamında eleştirdi. Bu üç grubun düzenlediği toplantı, tesis karşıtı ittifakı daha da güçlendiriyordu.

Basın toplantısıyla birlikte, tabanda, tesis projesine karşı çeşitli faaliyetler başladı. 1992 ocağında, civardaki Clinton Hill ve Fort Greene mahallelerinden gelen 500 kişilik bir grup, geri-dönüşümü desteklemek ve Donanma Bölgesi tesisine karşı çıkmak için yürüyüş yaptı. Brooklyn ilçesi belediye başkanı Howard Golden ve Manhattan ilçesi belediye başkanı Ruth Messinger, "çevre açısından zararlı bir yaklaşım olan" çöp yakma uygulamasını protesto ederek yürüyüşe katıldılar. Yöneticiler bu tutumlarına gerekçe olarak, belediye saymanı Elizabeth Holzman'ın hazırladığı ve tesisin

York Times tarafından desteklenen bir proje adına tehlikeye atmasındaki politik mantık karşısında hayrete düştü. Satmarlar 1993 yılında Dinkins'i değil Rudolph Giuliani'yi destekleyince Dinkins'in az farkla yenilmesinin sebeplerinden birinin tesis yanlısı konuma geçmesi olduğu anlaşıldı.

7. Birkaç yıl önce güney Bronx'ta günlük elli ton kapasiteli bir tıbbi çöp yakma tesisi kurulmuştu. 1986 yılında Batı Harlem'de North River Sewage Treatment Plant'in (Katı Atık İşleme Tesisi) kurulmasının hemen ardından bölgenin ağırlıklı olarak Afrika kökenli Amerikalı olan sakinlerinden kötü kokular ve solunum problemleri ile ilgili şikayetler gelmeye başladı. Tesis, zengin ve çoğunluğu beyaz olan Yukarı Batı bölgesi sakinlerinin başarılı bir biçimde örgütlenip tesisin kendi semtlerinde kurulmasını engellemesinden sonra Harlem'de kurulmuştu.

yol açacağı zararları gösteren raporu gösterdi. Bu raporda tesisin çocuklarda kurşun zehirlenmesine yol açacağı yazıyordu.[8] Bir toksik uzmanı olan NYPIRG üyesi Arthur Kell, tesisin kurşun dışında cıva, dioksin ve zararlı kül de üreteceğini söyledi.

Bunu izleyen aylarda, tüm şehirde –Donanma Bölgesinin karşısında bulunan ve ağırlıklı olarak Afrika kökenli Amerikalıların oturduğu Farragaut semti de dahil– birçok toplantı yapıldı. Açık Kapı Kilisesi'nin rahibi Mark Taylor gibi birçok dini lider bu toplantılara katıldı. Taylor sözünü sakınmıyordu: "Bu bir ölüm kalım meselesidir. Bu mesele Farragaut'da ve Fort Greene Konutları'nda patlayan silahlardan ayrı düşünülemez. Bu konu Rodney King'in dövülmesiyle ve şiddetin yaygınlaşmasıyla da bağlantılıdır... Seçtiğiniz yönetici size benziyor ve sizin gibi konuşuyor, ama size uygun kararlar almıyorsa, bence de, ortada bir sorun var demektir.'"[9] Taylor'un ve başkalarının çabaları, Williamsburg aktivistlerinin çabalarıyla birleşiyordu.

Politikacılar, çevre grupları, semt örgütleri ve Donanma Bölgesine komşu yerleşimlerin sakinleri tesise karşı seslerini yükseltmeye başlayınca, belediye yönetimi tesis projesine başlanmadan önce bir "genel katı atık planı" hazırlanacağını ilan etti. Tesis karşıtı ittifak, bu genel planda hiçbir çöp yakma tesisinin yer almaması için, bu genel planın önce Belediye Meclisi'nin onayını almasını öngören bir yasayı başarıyla kabul ettirdi. Bu tür bir onay süreci, hem karar verme yetkisini tesis yanlısı Dinkins'in elinden kısmen alacak, hem de Belediye Meclisi'nin projeyi iptal etmesini mümkün kılacaktı.

23 Mart 1992'de, tesisin Belediye Meclisi'nin oyuna sunulmasından bir gün önce, belediye sağlık müfettişi tesisin inşaatının 1996'ya ertelenmesini önerdi. Oysa belediye 1994 yılında inşaata başlamayı planlamıştı; ve *New York Daily News*'daki haberin baş-

8. *New York Times* Holtzman'ın Brooklyn tesisiyle ilgili sert muhalefetini hiçbir zaman affetmedi. Hem 1992 Senato ön seçimlerinde hem de 1993 yılındaki yeniden seçilme kampanyasında, *Times* tesis karşıtı tutumu yüzünden Holtzman'ın aleyhinde köşe yazıları yayınladı. *Times*'ın güçlü tesis yanlısı konumu belediye başkanı Dinkins'in projeye verdiği desteği de açıklayabilir.
9. NYPIRG 'den Arthur Kell ile söyleşi, 28 Temmuz 1994.

lığında da ifade edildiği gibi, bu karar, tesis önerisi için sonunun başlangıcı anlamına geliyordu.[10] Basın, Dinkins'in kararının siyasi öneminin altını çizdi ve başkanın 1993 yılındaki yeni seçimden önce yakıcı bir sorundan kurtulmaya çalıştığını yazdı.[11]

Ancak, tesis karşıtı ittifak basınç uygulamaktan vazgeçmedi. 1992 yılının nisan ayındaki bir toplantıda, 1,000'den fazla semt sakini mahalledeki bir okulda biraraya geldi ve tesise karşı birleşik bir muhalefet sergiledi. Toplantıya Satmar ve Latin topluluklarından eşit sayıda katılımcı gelmişti. Toplantıya ev sahipliği yapan okul, *PS 16*, 1986 yılında El Puente ve Satmarlar arasındaki tatsız bir kavganın konusu olmuştu. Öğrencilerin çoğunun azınlık kökenli olduğu bu okula, Hasidi kızlar için ayrı bir giriş kapısı yapılınca, El Puente yaklaşık bir ay okulu boykot etmiş ve Satmar başhahamının (Niederman değil) evinin önünde protestolar düzenlemişti. Garden Acosta'nın belirttiği gibi, tesis karşıtı toplantı, PS 16'yı "bir ayrım sembolü olmaktan çıkarıp bir birlik sembolü haline getirdi,".[12] Fakat, New York'taki başkan adaylığı önseçiminde Bill Clinton'la yarışan Jerry Brown'ın toplantıya katılması gerçekleşmeyince tesis mücadelesini ulusal boyuta taşıma çabası boşa gitmiş oldu. Yine de, geçmişte birbirine güvenmeyen ve çeşitli konularda tartışan bu iki grubun tesise karşı güçlerini birleştirmesi tüm eyalete önemli bir mesaj verdi.

Ne yazık ki, Dinkins, Brooklyn tesisi projesinden vazgeçmenin kendi politik çıkarına olduğunu bir türlü anlamak istemiyordu. Tam ters yönde davranıyor, kendi genel katı atık planını Belediye Meclisi'ne onaylatmak amacıyla, başka semtlerdeki iki küçük tesisin kapatılması, üçüncü bir tesisin yenilenmesi ve şehir çapındaki geridönüşüm çabalarının artırılması karşılığında Williamsburg projesinin planda kalmasını öneriyordu.

Tesis karşıtı ittifak, belediye başkanının kararına sert bir karşılık verdi. Belediye Meclisi'ndeki oylamanın hemen öncesinde aktivistler yaklaşık 800 çocuğu –Hasidi, Latin ve Afrika kökenli

10. *New York Daily News*, 24 Mart 1992, "Dinkins Cools on Incinerator."
11. A.g.y.
12. Garden Acosta ile konuşma, 20 Kasım 1994.

Amerikalı– Belediye Binası'na getirip, meclisten başkanın planını geri çevirmesini istedi. Haham Niederman kitleye "yoksuluz diye, çocuklarımız çöp yakma tesislerinin zehirlediği havayı solumak zorunda değil" diye seslendi. El Puente'den Luis Garden Acosta, çoğu zaman kavga halinde olan iki grup arasında kurulan bu ittifakın altını çizerek "birlikte soluduğumuz hava bize ortaklık zeminini sundu. Bu birliğin bize verdiği güçle, meclisin katı atık planını geri çevirmesini talep ediyoruz" dedi. UJO, El Puente ve diğer gruplar NYPIRG ile birlikte belediye başkanının planına karşı "çöp yakmaya hayır", "önce geri-dönüşüm" diyen bir alternatif hazırladılar. İttifakın çabalarına rağmen ağustosta meclis çöp yakma tesisini de içeren bir genel katı atık planını onayladı. Bunun üzerine mücadele, çöp yakma tesisi başvurularını otomatik olarak onayladığı için çevreciler tarafından sürekli eleştirilen, eyalet yönetimine bağlı *Department of Environmental Conservation'a* (DEC- Çevre Koruma Departmanı) kaydı.

Williamsburg ittifakı bütün enerjisini, eyalet valisi Cuomo üzerinde yoğunlaştırarak, valinin gereken izni vermesini engellemeye çalıştı. 1992 eylülündeki bir strateji toplantısında NYPIRG Brooklyn'den Manhattan'a yürüyüş yapma fikrini ortaya attı. Niederman ve Garden Acosta fikri destekledi ama toplantıda bulunan bazı Latin konut aktivistlerinin Hasidilerle yeni bir ortak eylem yapılması konusunda çekinceleri vardı. Daha birkaç ay önce, Hasidilerle Latinler arasında üç konut projesindeki dairelere kimin yerleşeceği konusunda tartışma çıkmıştı. 1991 yılında mahkemeden bu projelerin bekleme listesinin en başına 190 siyah ve Latin ailenin yerleştirmesi kararı çıkmıştı. Bu kararla birlikte siyahların ve Latinlerin; bölge nüfusunun yüzde 40'ını oluşturan Hasidilerin bu dairelerin yüzde 68'ine sahip olmasından dolayı hissettiği öfke bir ölçüde azalmış gibiydi. Ancak Latin topluluğunun liderleri 1992 mayısında, UJO'nun, 1102 dairenin restore edilip ucuz bir biçimde halka kiralanması projesi için fizibilite çalışması yapılması gerekçesiyle devletten 810,000 dolarlık yardımı talep ettiğini öğrendi. Latin liderler bu talebin mahkeme kararını geçersiz kılmak için yapılan bir girişim olduğunu iddia etti. 13 Mayıs 1992'de 1000 Latin

kökenli, Hasidilerin kaynak başvurusunu protesto etmek için yürüyüş yaptı ve öfkenin boyutu ortaya çıkmış oldu.

Niederman UJO'nun niyetinin yanlış anlaşıldığını iddia ederek, Hasidilerle semtin geri kalanı arasında zaten varolan bölünmenin iyice derinleşmesini istemediğini belirtti. Daha fazla kalıcı konut yapılmasının semtin tümünün çıkarına uygun olduğunu vurguladı. Niederman Latin liderlere mektuplar göndererek yeni konut başvurusunun ortak yapılmasını önerdi, ancak bu öneri geç kalmış bir teklif olarak reddedildi. Latin liderler aynı zamanda başvurunun apartmanlarda bir daire tutmaya gücü yetmeyen aileleri zor durumda bırakacağını iddia ediyordu. En önemlisi Luis Garden Acosta da UJO önerisine karşı Latinlerin yaptığı eleştirilere katılıyordu. Acosta, Haham Niederman'dan "değerli bir dost"[13] olarak söz etmesine rağmen, basına, Hasidi önderlerin kendi konut projelerinin Latin topluluğunda açtığı derin yaraların farkında olmadığını söyledi ve hükümetin "Hasidi cemaatini kayırması"nın aslında Hasidilerin Williamsburg'da ortak bir konut vizyonu yaratma çabasına zarar verdiğini belirtti.

Garden Acosta, tesise karşı UJO ile işbirliği yaparken cemaatler arasındaki tartışmaları bir kenara atmış olsa da, özellikle konut sorunuyla ilgilenen aktivistler için aynı şey geçerli değildi. Birçok Latin, "(Hasidiler) işlerine gelince bizimle işbirliği yaparlar, işlerine gelmeyince arkamızdan dolap çevirirler" diyen bir Belediye Meclisi üyesiyle aynı görüşteydi.[14]

Manhattan yürüyüşüne karşı çıkan konut aktivistleri, kamuoyunun, Latinlerin nisan 1992'deki kitle gösterisine ne kadar yoğun katıldığının farkında olmadığını ve Hasidilerin Latinleri sayıca az göstermek için yürüyüşe daha fazla katılım sağlamaya çalışacağını iddia etti. Bu aktivistlere göre, kamuoyu, tesis projesini kimin engellediğine inanırsa, o kesim Donanma Bölgesinin kullanımı konusunda ilerde avantaj sahibi olacaktı. Aktivistler ise bu bölgede oluşacak konut ve iş gibi imkanlardan Latinlerin de adil bir pay alma-

13. *New York Times*, 7 Mayıs 1992, "Co-op Effort Worsens a Rift in Williamsburg"; ayrıca bkz. *New York Newsday*, Brooklyn baskısı, 15 Mayıs 1992, "Patched Rift Threatened."
14. *New York Times*, 7 Mayıs 1992, "Co-op Effort."

sını istiyorlardı. Oysa kamuoyu, tesisi Hasidilerin engellediğini düşünürse, aslan payı onlara kalacaktı.

Latin topluluğundan gelen bu muhalefet, Garden Acosta'yı zor duruma düşürdü. Acosta, yürüyüşün stratejik öneminin farkındaydı. Ancak kendi topluluğundaki diğer liderlere karşı çıkarsa kendisinin topluluk içindeki konumu zayıflayabilirdi. Acosta, ittifakın başarıya ulaşması için Latin birliğinin sürmesinin şart olduğunu biliyordu. Sonuç olarak, Latinlerin birliğini sürdürmenin, yürüyüşün getireceği stratejik kazanımlardan daha önemli olduğuna karar verdi. Böylece yürüyüş planı geri çevrildi; ve NYPIRG şikayetçi konut aktivistleriyle çalışarak onların Hasidilere olan güvensizliğini azaltmaya çalıştı. Uzun süredir konut anlaşmazlıklarında Latinleri temsil etmiş olan Brooklyn Hukuk Hizmetleri devreye girerek karşılıklı güven oluşturmaya çalıştı. Sonunda konut aktivistlerinin güvensizliği giderildi ve bir sonraki yılın ocak ayında, Martin Luther King Günü'nde Manhattan yürüyüşünün yapılmasına karar verildi.

Bu arada ittifak yeni strateji ve taktiklere yoğunlaştı. Eyaletin inşaat iznini vermesini 15 Kasım 1992 tarihine kadar erteletmek büyük önem taşıyordu. Çünkü bu tarihten sonra izin alan projeler, federal Temiz Hava Yasası'nda 1990 yılında yapılan değişikliklerin kapsamına giriyordu. Bu değişikliklere göre, zehirli dumanların etkisi altında olan bir şehirde, yeni bir kirlilik kaynağı yaratmadan önce başka kaynaklardan gelen kirliliği azaltmak şarttı. New York belediyesi ise, Donanma Bölgesindeki tesisin inşaatı karşılığında başka bir kaynaktan gelen kirliliği azaltmak durumunda kalmak istemiyordu ve Cuomo yönetimine izni derhal vermesi yolunda baskı yapıyordu.

Böylece, –*New York Newsday* gazetesinin doğru bir biçimde belirttiği gibi– "Şehri Kirletme Yarışı" başladı ve tesis karşıtı ittifak bunu durdurmak için tüm kaynaklarını seferber etmek zorundaydı.[15] UJO, NYPIRG ve El Puente, *Community Alliance for the Environment* (CAFE- Çevre için Topluluklararası İttifak) adında resmi bir ittifak oluşturarak güçlerini artırmaya çalıştılar. Komşu Fort Greene mahallesindeki Açık Kapı Kilisesi'nin karizmatik rahibi

15. *Newsday*, Brooklyn baskısı, 6 Ekim 1992, "Race to Pollute."

Mark Taylor ve semt örgütü *Crispus Attucks*'dan Mildred Trudy gibi Afrika kökenli Amerikalılar da CAFE'ye katıldı. Fort Greene/Clinton Hill Temiz Hava İttifakı ve *WWW* (Williamsburg, Waterfront ve Dünya) gibi yerel çevre grupları; Katolik Kilisesine bağlı çeşitli dini liderler; ve Latin ve Hasidi topluluklarından bağımsız aktivistler de ittifakta yer aldı.

CAFE, 2 Ekim 1992'de, eyalet yönetiminin standart bürokratik prosedürü atlayarak 15 Kasım'dan önce Williamsburg tesisine onay vermeyi planladığını öğrendi. Çevre Koruma Departmanı (DEC) yetkilileri yapılan planları gizlememiş ve 15 Kasım tarihini geçirmek istemediklerini belirtmişlerdi. Bir DEC sözcüsü *Newsday* gazetesine "bu iş iyice uzadı. Buna bir son vermenin zamanı geldi," diyerek kurumun planlarını açıklıyordu.[16] Tesis karşıtı ittifak, DEC'nin, çevreye zehirli maddeler yayacak bir proje için standart prosedürleri atlamasının üzerine gitti. NYPIRG'den Larry Shapiro, eyaletin bu planını "yetkiyi kötüye kullanma" olarak niteledi. Haham Niederman, eyalet yönetiminin takvimi hızlandırmasını "semte bir çevre felaketini dayatmak için eyalet ve şehir yönetimlerinin yaptığı bir komplo" olarak tanımladı.[17]

Tartışmalı bir projeye destek toplamak istiyorsanız, şunu akıldan çıkarmayın: Projenin prosedürü konusunda hiçbir pürüz kalmasın. Çünkü, bir projeye içeriği noktasında karşı çıkamayan insanlar prosedürdeki uygunsuzlukları işaret ederek itiraz edecektir. Oysa, DEC bu kurala uymayıp açık verdi ve CAFE de bunu iyi bir biçimde kullandı. 29 Ekim 1992'de CAFE ve NYPIRG, Brooklyn'deki ABD bölge mahkemesinde DEC'nin, Temiz Hava Yasası'ndaki değişikliklerin yürürlüğe gireceği 15 Kasım'dan önce tesise izin vermesinin engellenmesi istemiyle dava açtılar. İddiada belediyenin ve eyalet yönetiminin çöp yakma tesisine izin almak için acele ettiği belirtiliyordu. Gerçi, DEC sözcüsü tesis izninin neredeyse on yıldır onay sürecinde olduğunu –haklı olarak!– belirtmişti; ama kopan yaygarada bu sözler güme gitti. Davacı taraf, sürecin hızlandırılmasını "aceleye getirme" olarak niteledi ve özellikle

16. A.g.y.
17. A.g.y.

DEC başkanı Thomas Jorling'i "çevreyi daha fazla kirletmek amacıyla idari prosedürü aksatmak"la suçladı.

Böylece Latinler, Hasidiler ve NYPIRG arasındaki ittifak, prosedürle ilgili bir uygunsuzluğun üzerine giderek çöp yakma tesisi projesine çomak soktu. 1970'lerde hazırlanan, 1985'te onay sürecine giren ve orijinal takviminde 1986'da tamamlanması öngörülen bir proje, 1992 yılına gelindiğinde, "aceleye getirildiği" gerekçesiyle dava ediliyordu! Davacı taraf, eyaletteki baş çevre görevlisini, idari süreci aksatmak ve "New Yorkluların ciğerlerini toksik çöplüğü"ne dönüştürmek için eyalet ve devlet yasalarını çiğnemekle suçluyordu.[18]

CAFE, eyalet valisi Cuomo'nun duruma müdahale etmesini talep eden bir kampanya başlatınca, Jorling'in üzerindeki basınç daha da arttı. Cuomo eyaletteki çevreci önderlerden bıkmıştı, ama oy saymayı da iyi bilirdi. Cuomo'nun uzmanları da, 15 Kasım tarihinin geçmesinin tesis projesi için mutlak son anlamına gelmediğini belirtiyordu. Ekim sonlarında, DEC'nin bölge yöneticilerinden biri olan Carol Ash –ki, soyadı da kişiliğine uygundur*–, *Staten Island Advance* gazetesine, belediyenin iki mevcut tesisi kapamaya ve bir üçüncüsünün emisyon miktarını azaltmaya karar verdiğini, dolayısıyla Temiz Hava Yasası'ndaki değişikliklerin gereklerine uyulduğunu açıkladı. Cuomo yönetimi bu sayede hem eyalet prosedürüne uymak, hem New York'u mutlu etmek, hem de 15 Kasım geçse bile tesis projesini devam ettirmek fırsatını yakalamıştı. Aynen de böyle oldu. 3 Kasım 1992'de –yani CAFE'nin dava açmasından birkaç gün sonra–, Jorling, iki cümlelik bir açıklamayla, 15 Kasım tarihi geçmeden DEC'nin kararını açıklamayacağını belirtti. Ancak 23 Aralık 1992'de, DEC'nin idari hakimi Williamsburg'daki tesisin Temiz Hava Yasası'ndaki değişikliklere uyduğuna karar verdi ve şehir yönetimi hedefine ulaşmış oldu.

Bu karar, tesise olan muhalefeti daha da ateşledi. Proaktif bir strateji izleyen ve tesis yanlılarını savunma yapmaya zorlayan CA-

18. *Staten Island Advance*, 30 Ekim 1992, "Activists Attack Incinerator, Co-generation Plant," s. A7, NYPIRG'den Shapiro'dan alıntı.

* *ash*; İngilizce'de "kül" –ç.n.

FE, birçok koldan yeni bir saldırıya girişti. 26 Aralık'ta, hâkimin kararından henüz üç gün sonra, UJO'nun avukatı, CAFE'nin idari temyiz yoluna gideceğini ve temyize gerekçe olarak da tesis için önerilen arsanın Amerikan Kurtuluş Savaşı şehitlerinin mezarı olduğunu gösteren yeni kanıtların sunulacağını açıkladı. Mezarın yeri, New York Devlet Kütüphanesi'nde bulunan ve Brooklyn Kurtuluş Savaşı döneminden kalma bir haritada işaretlenmişti. Harita tesisin kurulacağı bölgeyi, İngiliz esareti altında ölen Amerikalı askerlere atfen, "Tutsakların Mezarları" olarak belirtiyordu.[19]

Artık tesis yanlılarının önünde, mezar alanının tarihi koruma altına alınmasını engellemek gibi bir sorun da vardı. Williamsburg aktivistleri başka birçok taktik ve strateji de kullanmış olsalar da, mezar konusu onların tükenmek bilmez yaratıcılık ve zekasının iyi bir örneğiydi. 1993 mayısında yaşlı gaziler ve semt sakinleri, Donanma Bölgesi'nden geçen bir yürüyüş yaparak Kurtuluş Savaşı'nda ölenleri andılar ve şehir yönetiminin şehitlerin mezarları üzerine bir çöp yakma tesisi kurmaya çalıştığını belirttiler. *Society of Old Brooklynites* (Eski Brooklynliler Derneği), *Wallabout Landmarks Preservation Committee* (Wallabout Anıt Koruma Komitesi) ve "George P. Davis 116. Amerikan Lejyonu" gibi gruplar yürüyüşü destekledi. Bu grupların hiçbiri daha önce tesis karşıtı girişimlere katılmamıştı. Elbette, CAFE de yürüyüşü destekliyordu, ancak akıllı bir tarz izlemiş ve diğer grupların öne çıkmasını sağlamıştı.[20]

Mezar alanıyla ilgili iddia hiçbir zaman proje için ciddi bir tehdit oluşturmadıysa da, ittifakın genişlemesini sağladı. CAFE yeni ve farklı kesimleri işe katmak için sürekli çaba gösteriyordu. Bütün ittifakların yeni katılımcılara açık olduğunu düşünebilirsiniz, oysa genelde ittifak bir kere kurulduktan sonra, etki, denetim ve ün konusundaki kaygılar ittifakın genişlemesini engeller. İttifakı genişletmek için, potansiyel önemi olan yeni bir ortağın nasıl kazanılacağını bilmek gerekir. Eğer CAFE, mezar yeri keşfini sadece kendi kampanyasının bir parçası olarak kullansaydı, bu gündem sıradan

19. *New York Times*, 27 Aralık 1992, "Grave Site May Be Under Proposed Incinerator," s. 32.
20. Yürüyüşün fotoğrafları için, 12 Temmuz – 25 Temmuz 1993 tarihli *Brooklyn Heights Courier*,"Paying Tribute to Heroes of Revolutionary War."

bir olayın ötesine geçemezdi. CAFE; gündemi şehitler ve anıtlarla en çok ilgili olan gruplara devrederek, hem tesis karşıtı tabanı genişletmeyi hem de mezar yerini projenin önünde ciddi bir engel olarak sunmayı başardı.

CAFE, bölgedeki ve eyaletteki politikacılardan da destek almak istiyordu. Yine bu çabanın da bu tür bir ittifak için standart bir taktik olduğunu düşünebilirsiniz, oysa birçok ittifak, ihanete uğrama ya da ihanetle suçlanma korkusuyla politikacılarla bağlantı kurmaktan kaçınır. Oysa tesis karşıtı ittifak bu suçlamadan korkmuyordu; çünkü her politikacının en çok saygı duyduğu şeye, yani gerçek bir seçmen tabanına sahipti. Başkan Dinkins gibi ittifaka ihanet eden politikacılar, bu seçmen desteğini kaybettiler. İttifakın; Cumhuriyetçi ve Demokratlardan, reformculardan ve bürokratlardan, şehir ve banliyö yöneticilerinden (bu ikinci kesimin seçmenlerinin Williamsburg'u belki de hiç görmemiş olmasına rağmen) destek alma becerisi ittifakın başarısında önemli rol oynadı. Taktiksel aktivizm, hem tesise karşı geniş bir ittifakın oluşmasını hem de birbirinden son derece farklı tarz ve ideolojilere sahip politikacıların ittifak yararına biraraya gelmesini sağladı.

CAFE, idari mahkemenin 23 Aralıktaki kararına yanıt olarak, daha önce Latin konut aktivistlerinin itirazları yüzünden ertelenen Brooklyn-Manhattan yürüyüşünü yaptı. Williamsburg köprüsünden geçen yürüyüşe 1000'den fazla kişi katıldı. Ellerinde mumlarla yürüyen eylemcilerin çoğu Hasidiler, Latinler ve Afrika kökenli Amerikalılardı. Köprüden Brooklyn yönüne akan trafik kırk dakika boyunca kesildi. 1991 yılında çevresel ırkçılıkla ilgili eyalet toplantısından önce yapılan yürüyüş ve haziran 1992'de belediyedeki katı atık planı oylamasından önce yapılan yürüyüş gibi, bu yürüyüş de ittifakı meydana getiren farklı gruplar arasındaki birliği gösteriyordu. CAFE, yürüyüşten önce yaptığı basın açıklamasında semtteki birleşik cephenin altını çizdi. UJO'dan Niederman "Bütün cemaatlerin semtimizdeki bir sağlık sorununu birlikte dile getirmesinden gurur duyuyoruz. Biz bir bütünüz ve birlikte ilerleyeceğiz," dedi.[21] CAFE'nin Latin sözcülerinden Alexei Torres, yürüyüşün "Martin

21. *New York Newsday*, 15 Ocak 1993, "Incinerator Burns Marters."

Luther King'in doğum günü arifesinde" yapıldığını belirterek, "biz birlik için yürüyoruz ve şehri kuşatan ırkçı gerilime rağmen, farklı etnik grupların öfkesinin nasıl birleştiğini gösteriyoruz," dedi.[22] *New York Times*'da çıkan yürüyüş fotoğrafının altında "Çevre sorunları bir semti birleştirdi" yazıyordu.[23]

Eğer aktivistler bu kadar yaratıcı olmasalardı, sadece bir yerleşim bölgesinin civarında bir çöp yakma tesisi kurulacağını vurgularlardı ve basındaki haberler de sırf çevreye duyarlı New Yorkluların ilgisini çekerdi. Ancak CAFE yürüyüş sayesinde daha büyük bir hedefe ulaştı: Farklı ırkların birlikteliği sergilenmiş oldu. Martin Luther King'in rüyası Birleşik Devletler'in tamamında değilse bile, Williamsburg'da gerçek oluyordu. Yürüyüşçüler adeta, King'in rüyasını gerçek kılmaya çalışan bir semtin, 550 milyon dolarlık bir çöp yakma tesisi karşısında bölünmeyeceğini söylüyordu. CAFE'nin bu mesajı, bir zamanlar bir erime potası olarak görülen ancak giderek ırk ayrımcılığı ve etnik çatışmalar yüzünden parçalanan New York şehrinde büyük bir yankı uyandırdı. Bütün New Yorklular, hatta çöp yakma tesisi konusuna ilgisiz olanlar bile, bu yürüyüşte, şehrin, hatta belki de ülkenin geleceği için bir model ve bir umut ışığı gördü. İttifak, yoksul bir İtalyan göçmen ailesinin oğlu olan eyalet başkanı Cuomo'yu zor bir duruma düşürmüştü: Tesisin inşaatı demek birçok etnik ve ırksal grubu içeren bir semti bölmek demekti. Cuomo yönetimi, zaman kazanmak için büyük çaba sarfedecekti.

CAFE'nin ocak ayındaki temyiz başvurusundan sonra aylar geçmiş, ancak DEC başkanı Jorling, Donanma Bölgesi ile ilgili nihai kararı hâlâ açıklamamıştı. CAFE bu fırsatı kullanıp, tesise izin verilmeden önce Williamsburg'da resmi bir eyalet toplantısı yapılmasını önerdi. DEC yargıcı, yeni bir toplantının gereksiz olduğunu söylese de, Luis Garden Acosta "New York eyaletindeki diğer bütün semtlerde bu tür bir tesise onay verilmeden önce mutlaka bir eyalet toplantısı yapılır," diyordu. 1987'de tesisle ilgili resmi bir

22. A.g.y..
23. *New York Times,* 15 Ocak 1993, "Environmental Concerns Unite a Neighborhood," foto altyazısı.

toplantı yapılmıştı ancak toplantının yeri Williamsburg değildi. CAFE ise Jorling'in bizzat Williamsburg'da bir toplantı düzenlemesini istiyordu. Bunun stratejik açıdan iki önemi vardı. İlk olarak, onay sürecinde yapılan bir diğer prosedür hatası ortaya konacaktı: Yurttaşlar ve politikacılar, eyaletin bir numaralı çevre yetkilisinin neden Williamsburg'a gelip semt sakinlerinin şikayetlerini ilk ağızdan dinlemek istemediğini haklı olarak soracaktı. İkincisi, Jorling'in Williamsburg'da bir toplantı yapması durumunda bu olay eyalet çapındaki tüm basının ilgisini çekecekti. Basın için, bir devlet yetkilisinin kendisine güvenmeyen ve karşı çıkan bir dinleyici kitlesi önünde savunma yapmasından daha ilginç bir şey olamaz. Williamsburg'daki sert muhalefetin eyalet çapında duyulması durumunda Jorling'in tesisi onaylaması iyice güçleşirdi.[24]

CAFE, bir yandan Jorling'in semt sakinlerinin şikayetlerini dinlemek istememesini eleştirirken, diğer yandan da Temiz Hava Yasası'ndaki değişikliklerin Williamsburg'daki çöp yakma tesisine uygulanmasını sağlayacak bir yasal düzenlemeyi eyalet yönetimine önerdi. İdari mahkeme, belediye izin başvurusunu 15 Kasımdan önce tamamladığı için yasadaki yeniliklerin tesise uygulanamayacağına karar vermişti. Oysa yasadaki yenilikler, belediyenin tesise izin vermeden önce başka kaynaklardan gelen hava kirliliğini azaltmasını gerektiriyordu. Şehir ve eyalet yönetimi bu zamana kadar federal yasadaki değişikliklerin önemini küçümsemişlerdi. Ancak CAFE'nin önerdiği yasal düzenlemelerin kabulü halinde şehir yönetiminin yeni yasaya uyması gerekecekti; dolayısıyla, Dinkins yönetimi, bu düzenlemeleri engellemek için eyalet yöneticilerine baskı yapmaya başladı.

Tesis karşıtı ittifak, bir kez daha konuyu doğru bir biçimde tarif etmiş ve güç kazanmıştı. NYPIRG'den Larry Shapiro şöyle diyordu: "Dinkins yönetiminin, Albany bölgesindeki havayı daha da kirletmeye kararlı olması, yönetimin hava temizliği ve kamu sağlığı

24. Bu paragraftaki tüm alıntılar için *The Legislative Gazette* Albany, New York, 14 Haziran 1993. "Groups Want Hearings on Navy Yard Incinerator." Garden Acosta daha sonra tesisin aslında elli beş katlı bir canavar olduğunu öğrendi. (Garden Acosta ile konuşma, 20 Kasım 1994).

konusunda ne kadar zararlı bir tutum içinde olduğunu gösteriyor."[25] Demokrat Parti'nin eyalet meclisindeki temsilcisi de dahil birçok politikacı, CAFE'nin önerdiği yasal düzenlemeyi destekledi ve senatoda çoğunluğu elde tutan Cumhuriyetçilerin lideri de muhalefet etmedi. CAFE'nin topladığı bu destek, Dinkins lobisini şehrin havasını kirletmek gibi savunulması imkansız olan bir hedef için umutsuzca çabalamak durumunda bıraktı.

Meclisteki iki partinin lideriyle Cuomo arasındaki karmaşık pazarlıklardan sonra, 7 Temmuz 1993'te, Williamsburg tesisini yeni federal yasalardan sadece kısmen muaf tutan bir uzlaşmaya varıldı. Bu uzlaşmaya göre, belediye öncelikle projenin çevredeki mahalleler üzerindeki tıbbi etkilerini araştıracaktı. Ayrıca, diğer çöp yakma tesislerinin emisyon miktarının ne ölçüde azaltılabileceği de hesaplanacaktı ve bu da iznin daha da ertelenceceği anlamına geliyordu. Böylece Belediye'nin Brooklyn tesisine izin vermeden önce şehir çapındaki kirliliği yeterince azaltıp azaltmadığının tespiti için bir dava açmak fırsatı doğmuştu. Bir meclis üyesi Shapiro'ya, "bu anlaşmanın her satırından ikişer dava çıkar" demişti.

Bu yasal uzlaşmanın iki sonucu vardı: hem tartışmanın odak noktası tekrar ittifakın semt tabanına kayacak hem de sağlık ve hava temizliği konuları önem kazanacaktı. 1993 ocağındaki Brooklyn-Manhattan yürüyüşünün ardından, mücadele tamamen eyaletin merkezi olan Albany kentinde yoğunlaşmıştı. Bu tür hukuki mücadelelerde genelde işe teknik uzmanlar karışır ve semt sakinleri süreçten uzaklaşır. Kendisini mücadelenin merkezinde gören semt sakinleri dışarda bırakıldıklarını hissettiklerinden ittifakın içerisinde çatlaklar oluşabilir. Ayrıca, ittifaka katılmasının temel sebebi ün kazanmak olan insanlar da sorun yaratır; çünkü mücadelenin farklı bir aşamaya sıçraması mücadele açısından şart bile olsa, onların kişisel amaçları için zararlı olabilir.

CAFE'nin durumunda ise, hukuki mücadelenin Albany'de yoğunlaşması hiçbir sorun yaratmadı. İttifakta yer alan her bir örgüt diğer örgütlerin öneminin bilincindeydi. Gerilimli ittifaklarda yaşa-

25. *New York Newsday*, Brooklyn baskısı, 23 Haziran 1993, "City Trashes Albany Pollution Bill."

nan durumun aksine, CAFE'de, gerçekten kitle tabanı olan iki ana örgüt (UJO ve El Puente) bulunuyordu. Bu grupların, ilginin kendilerinden uzaklaşması halinde kitle tabanlarını kaybetmek gibi bir korkusu yoktu. Grupların, tesis gündeminden yararlanıp kendilerini güçlendirmek gibi bir amaçları da yoktu. NYPIRG ise eyalet çapında mücadele eden ve çevre konularında eyalet yöneticileriyle başetmeye alışık bir örgüttü; UJO ve El Puente, Albany'de NYPIRG'nin daha etkili olacağını düşündüler ve grubun oradaki çabalarına ciddi destek verdiler. NYPIRG de, kendisinin hukuki süreci etkileyebilmesi için, politikacıların semt sakinlerinin basıncını hissetmesi gerektiğini biliyordu. Niederman'ın ve Garden Acosta'nın politikacılar nezdinde etkili olacağı düşünüldü ve bu kişiler önemli toplantılara katılmak için Albany'e gitti. NYPIRG birçok yetkiliye ulaşabiliyordu gerçi, ama, Niederman ve Garden Acosta da eyalet yöneticilerini bilgilendirme sürecini büyük ölçüde kolaylaştırdılar.

Eyalet yönetiminin verdiği taviz, aynı zamanda eyaletin kısa vadede tesise izin veremeyeceği anlamına geliyordu. Kasım 1993 belediye seçimine az kalmıştı ve CAFE için yeni bir fırsat doğmuştu. Dinkins 1989'da, projeyi 1993'e kadar erteleme sözü verip Williamsburg ve civarından büyük destek almıştı. Kendisinin rakibi olan Rudolph Guiliani ise tesisi savunmuştu. 1989 yılında, kendisine tesisin inşa edilmemesi halinde ne olacağı sorulan Guiliani, "Amerikadaki en kirli şehir daha da kirlenecek," demişti.[26] 1993'e gelindiğinde Dinkins çoktan tesis yanlılarının safına katılmıştı. UJO, Dinkins'in ihanetinden dolayı oldukça öfkeliydi; özellikle de, Crown Heights bölgesinde Afrika kökenli Amerikalılarla Hasidiler arasında çıkan bir tartışmada Dinkins yanlış bir tavır alınca, Williamsburg'lu Satmarlar Guiliani'nin yanına geçtiler. Donanma Bölgesi'nin civarındaki Latin ve Afrika kökenli Amerikalı semt sakinleri de Dinkins'in saf değiştirmesinden dolayı öfkeliydi ve başkanın tekrar seçilmesi için bu kesimin desteğini alması şarttı. Williams-

26. Larry Shapiro ile konuşma, 10 Haziran 1994. The *New York Newsday*, 20 Şubat 1994 tarihli "Brooklyn Sunday" ekinde ("There's the Rubbish") 1989 yılında Giuliani'nin tesis projelerini "bir gereklilik" olarak gördüğü belirtilmiş.

burg'a komşu Fort Greene semtindeki bir yerel örgüt, Dinkins'in tesis yanlısı konumunu değiştirmek amacıyla onu 21 Eylül'de yapılacak bir toplantıya davet etti. Başkan önce toplantıya katılmayı kabul etti, ancak başkanın adamları katılımcıların tesis meselesini tartışmak istediğini öğrendi. 200'den fazla kişi salonda başkanın gelmesini beklerken, başkan arayıp gelemeyeceğini bildirdi. Bu durum kitleyi öfkelendirdi. Dinkins bir çöp yakma tesisi uğruna müttefiklerini terk etmişti. Başkanın kendi seçmeninin önüne çıkmaktan korktuğu çevreye yayılınca, başkanın yeniden seçilme ihtimali de ortadan kalktı.[27]

Guiliani 1989 seçimini az bir farkla kaybetmişti ve tesisle ilgili konumunu değiştirmesi halinde yeni seçimi kazanabileceğini düşünüyordu. Böylece Guiliani tesisi ateşli bir biçimde savunmaktan vazgeçip, tesise karşı eleştirel bir tavır takındı; çöp yakma tesisinin, ancak geri-dönüşüm gibi alternatiflerin şehrin çöp sorununu çözememesi durumunda, son çare olarak ele alınması gerektiğini söylemeye başladı.[28] Guiliani seçimden iki hafta önce daha da ileri giderek tamamen tesis karşıtı bir pozisyon aldı ve Brooklyn'deki yerel bir gazeteye, belediye başkanı olunca "yeni bir çöp yakma tesisini gereksiz kılacak kapsamlı bir geri-dönüşüm programı" başlatacağını söyledi.[29]

Guiliani 1993 seçimini az bir farkla kazandı. Dinkins'in yenilmesinin tek sebebi tesis konusunda yaptığı manevra değildi belki; ancak Hasidilerin, Latinlerin ve hatta Afrika kökenli Amerikalıların Guiliani'nin yanına geçmesi ve Afrika kökenli Amerikalıların seçime düşük bir katılım göstermesi sonucu etkilemişti. Tüm bu kesimler tesis konusunda Dinkins'in karşısında yer almışlardı.

Guiliani 1994 ocağında göreve başladıktan sonra, projeyi tekrar ele almaya yeltendi. Sağlık müdürlüğünden, şehir çöpünün eyalet dışındaki çöplüklere taşınmasının mı, yoksa 550 milyon dolarlık çöp yakma tesisi inşa edilmesinin mi daha verimli olduğunu araş-

27. *The Phoenix*, 27 Eylül-4 Ekim 1993, "No-show by Mayor Angers Those at Fort Greene Forum."
28. *New York Times*, 27 Şubat 1994, "Incinerator Again Testing New Mayor."
29. *New York Newsday*, Brooklyn Sunday eki, Şubat 20, 1994, "There's the Rubbish."

tırmasını istedi. CAFE'nin projeyi ertelemesinden sonra geçen sürede, East Coast bölgesinde daha önce hesaba katılmamış bir çöplük alanı bulunduğu ortaya çıkmıştı. *Wall Street Journal*, 11 Ağustos 1993'te, büyük çöp yakma tesisleri kurmak için milyarlarca dolar harcayan belediyenin elinde tesisleri tam kapasite çalıştıracak kadar çöp olmadığını yazdı. Bu durumda yerleşim ve ticaret bölgelerinde yaşayanlar milyonlarca dolarlık kayba uğrayacaktı, çünkü çöpü yakmanın maliyeti çöpleri başka çöplüğe taşımanın maliyetinden iki kat fazlaydı. Politik dengeler, maliyet ve çevre açısından, ucuz çöplüklerden yararlanmak daha akıllıcaydı. Ancak, Guiliani, araştırma talebinde bulunduktan bir ay sonra çark etmeye başladı. Şehirdeki geri-dönüşüm programında büyük bir kesinti yapılmasını önerdi ve belediyenin geri-dönüşüm hedefinin aşağıya çekilmesini istedi. Guiliani, Donanma Bölgesi çöp yakma tesisi için eyaletten izin almaya karar verdi. Göreve başlarken, çöp yakma tesisinin diğer çözümlerin işe yaramaması durumunda başvurulacak "son çare" ve "emniyet tedbiri" olduğunu söyleyen başkan, aniden kendi selefinin programını sahiplenmişti.[30]

CAFE liderlerinden Rosie Baerga, Guiliani'yi, tesis yanlısı olduğunu gizleyerek sahtekarlık yapmakla suçladı.[31] Bu sahtekarlığın muhtemelen başka sebepleri de vardı. *New York Newsday* 8 Mart 1994'te, çöp yakma tesisini kuracak olan Wheelabrator Çevre Sistemleri Şirketi'nin lobi oluşturup şehir ve eyalet yönetiminden projeyle ilgili onay almaya çalıştığını yazdı. Tesisten asıl kârı elde edecek olan bu şirket, o ana kadar kamuoyundan uzak durmuş ve New York belediyesini ve DEC'i tesis karşıtlarının eleştirileri karşısında yalnız bırakmıştı. Wheelabrator'un lobi ekibinde eski bir eyalet meclisi sözcüsü, Guiliani yönetimiyle yakın bağları bulunan bir hukuk firması ve eyaletin katı atık araştırma komisyonundaki en üst düzey Cumhuriyetçi yetkilinin danışmanlarından biri yer alıyordu. Bu ekibin işe başlaması tesis yanlılarının yeni ve saldırgan bir tutum alacağını gösteriyordu. Birliğini sağlamlaştıran ve mücadeleye hazır olan CAFE, lobi ekibinin hedef tahtasındaydı; Wheelabra-

30. *New York Times*, 27 Şubat 1994, "Incinerator Again Testing New Mayor."
31. A.g.y..

tor'un ve yüksek ücretli bir ekibi işe alması korkmaya başladığını gösteriyordu.[32] CAFE, geçmişte Dinkins'in tesis karşıtı tutumunu eleştirmekten çekinen liberallerin ve Afrika kökenli Amerikalıların desteğini de arkasına almıştı. Dinkins artık başkan olmadığına göre bu kişilerin ittifakı desteklemesinin önünde hiçbir engel yoktu.

Guiliani kaçamak ifadeler kullanmaya devam ederken, CAFE, DEC'nin izni ertelemesi için uğraşmaya başladı. DEC, mart başlarında, belediyenin kirliliği dengeleme planına vereceği onayı süresiz olarak ertelediğini açıkladı. NYPIRG, belediyenin kirliliği azaltma planını tartışmak için bir toplantı yapılmasını talep ederek DEC'nin üzerine gitti. İzin prosedüründeki uygunsuzluklara dikkat çekerek kamuoyunun desteğini kazanan tesis karşıtları, DEC'nin yetkiyi kişiliksiz bürokratlara devredeceğini ve böylece eyalet çevre müdürünün isteği doğrultusunda karar alınmasını sağlayacağını kamuoyuna duyurdu.[33] NYPIRG üyesi Shapiro, böylesine önemli bir kararın ilk kez "topluma karşı sorumlu olmayan emir kullarına" devredildiğini belirtti ve izin sürecinin aceleye getirildiğini iddia etti.[34] Shapiro bu tür bir prosedüre geçmişte raslanmadığını söylerken haklıydı, ancak ne DEC ne de Wheelabrator'un halkla ilişkiler ekibi kirlilik dengeleme prosedürünün zaten yeni yürürlüğe girdiğini söyleyip itiraz etmeyi akıl edemedi. Hatta, DEC sözcüsü, bu prosedürün geçmişte uygulanıp uygulanmadığını bilmediğini söyleyerek, NYPIRG'yi daha da haklı duruma getirdi.

Shapiro'nun bu müdahalesinden kısa süre sonra, yeni bir konu gündeme geldi: Donanma Bölgesi'nden alınan örnekler, toprakta ve yeraltı sularında yüksek düzeyde toksik kimyasal madde bulunduğunu gösteriyordu. Tesis planı ortaya atılalı on beş yıl olduğu halde bu durumun farkına varılmamıştı. CAFE ve müttefikleri bu bulguyu kullanarak hem izin sürecine hem de tesis planına yeni bir saldırı başlattılar. DEC'nin 1992 yılının yazında tesis civarındaki bir bölgede toksik atıklar bulduğu ortaya çıktı; fakat şehir sağlık

32. *New York Newsday,* Brooklyn baskısı, 8 Mart 1994, "Turning Up the Heat."
33. *New York Daily News,* Brooklyn baskısı, 8 Mart 1994, "Incinerator Move Called State Cop-out."
34. A.g.y. Sık sık geçen "punduna getirme" konusunun ilk kez kullanımı için, *New York Newsday,* 30 Ekim 1992, "Group Sues to Stop Navy Yard Incinerator."

müdürlüğü bunun kendisine bildirilmediğini iddia ediyordu. Böylece, DEC'nin bu bulguyu gizli tutarak tesis projesini onaylamaya çalıştığı ortaya çıktı. CAFE liderleri sert açıklamalarda bulundular. Luis Garden Acosta Donanma Bölgesi için verilen mücadeleyi *Love Canal* mücadelesine benzetti. Garden Acosta tesis yandaşlarını, çocukların ve ailelerin geleceğini düşünmeyen ve "'hayır' deme cesareti gösteremeyen, bir plana saplanıp kalan insanlar" olmakla suçladı. Haham Niederman da Garden Acosta'yı destekler biçimde, "izin prosedüründe ve bölgedeki arazide o kadar çok gizli saklı nokta var ki, burnumuzu sokup her yeri araştırmalıyız," dedi. Niederman, El Puente'den Delia Montalvo, NYPIRG temsilcileri ve başka semtlerden gelen bir dizi lider, Rahip Mark Taylor'un başkanlığında etkili bir basın toplantısı yaptılar.[35]

Garden Acosta ve Niederman'ın, toksiklerin keşfi üzerine gösterdiği tepki, ittifakın nasıl tek yumruk olabildiğini gösterdi. NYPIRG de olaya aynı tepkiyi verdi ve tabanları birbirinden farklı olan üç grubun nasıl ortak bir hatta birleşebildiği sergilendi. Genelde, bir ittifakın içinde yer almayan birkaç örgüte, belirli bir olayla ilgili görüşlerini sorsanız, ortak bir tutum geliştirmek yerine her biri kendini ilgilendiren bir konuyu öne çıkarır. Grupların verdiği farklı tepkileri okuyanlar da bu grupların uyum içinde olmadığını hatta birbiriyle çeliştiğini görecektir. İttifak oluşturmamış örgütlerin bu tür bir izlenim yaratması kaçınılmazdır; bunun önüne geçmek için basına demeç verirken –CAFE'de olduğu gibi– karşılıklı bir uzlaşma ve koordinasyon içinde hareket etmek gerekir.

Toksik atıkların keşfinden sonra, DEC Donanma Bölgesinin *Superfund* programına bağlanmasının gerekip gerekmediğini araştırmaya başladı. Bölgenin *Superfund* kapsamına alınması halinde, tesis projesi en az bir on yıl daha ertelenir ve sonunda muhtemelen iptal edilirdi. Toksiklerin keşfi akla bir soru daha getirdi: Donanma Bölgesi geçmişte taşımacılık için kullanılmış bir alan olduğu halde, neden bölgede daha önce toksik araştırması yapılmamıştı? CAFE, New York belediyesi sağlık müdürlüğünün 1988'de tesis arazisin-

35. Bu paragraftaki tüm alıntılar için *New York Daily News*, 20 Mart 1994, "State Ignores Navy Yard Toxins."

de toksik madde bulduğunu ancak bunu projeyi inceleyen eyalet kurumlarına bildirmediğini, 1994 nisanında ortaya çıkardı. CAFE, tesis yanlılarını gerçekleri gizlemekle suçladı. Başkan Guiliani raporun eyalet yönetimine neden iletilmediğini araştıran bir soruşturma başlattı ve başsavcı da uygulamadaki kanunsuzlukları incelemeye başladı. DEC, projeye izin vermeden önce arazide bir araştırma ve temizlik yapacağını açıklamasına rağmen, izin sürecini devam ettirdi ve şehir yönetiminin kirliliği dengeleme planına ön-onay verdi. Anlaşılan *Wheelabrator*'un yüksek maaşlı lobi ekibi iyi çalışıyordu. Ancak, projeyi inceleyen DEC uzmanlarından birinin daha sonra belediyeye iş başvurusu yapmış olduğu, nisan sonunda ortaya çıktı. Bu haber üzerine verilen ön-onay güme gitti. Çünkü bu uzman, belediyenin DEC'ye yapılan başvurunun kabul edilmesini istediğini bildiği için, müstakbel patronlarını muhtemelen kayırmıştı.

Bugünlerde yirminci yılını dolduran tesis projesinin karşısında, güçlü toplumsal, politik ve ekonomik engeller var. 13 Haziran 1995'te, New Yorklu avukat Mark Green ve 100'den fazla sağlık uzmanı, belediyenin tesisin çevresel etkileriyle ilgili yeni bir rapor hazırlamasını istedi. Başkan Guiliani bu talebi şimdilik reddetti, ancak Guiliani'nin, tıbbi riskleri en son 1985 yılında incelenmiş bir projeyi sürdürmesi de pek mümkün gözükmüyor. Çöp yakma tesisi projesi kısa süre sonra Donanma Bölgesi'ndeki tarihi mezara gömülecek herhalde!

CAFE ittifakının, Donanma Bölgesi çöp yakma tesisinin inşaatını uzun bir süre ertelemesi –hatta belki de topyekün engellemiş olması– son on yılın en önemli toplumsal değişim zaferlerinden biri. Bu zaferin boyutunu anlamak için 1980'lerde New York'u kasıp kavuran inşaat patlamasına bakmak gerek. Bu dönemde, Koch yönetimi, karşısında sadece yoksul azınlık cemaatlerini bulduğu için her istediğini elde etmeye alışmıştı. Wall Street de istediğini (bu örnekteki tesisin bonoları gibi) elde ediyordu; Felix Rohatyn ve iş arkadaşları da Williamsburg Latinleri ve Hasidilcri gibi kendilerine kafa tutan kesimlerle karşılaşmamıştı.

Tesis karşıtı ittifak, Wall Street haricinde, *New York Times* edi-

törlerinin fanatik tesis taraftarı tutumuna da karşı koymak durumundaydı. Sık sık söylendiği gibi, *Times* yazarları, New York'la doğrudan ilgisi olmayan meselelerde gayet ilerici bir tavır takınırlar. Gazetenin genel ABD baskısını okuyanlar, New York baskısında sergilenen Wall Street yanlısı, hızlı kentleşme taraftarı, kiracı düşmanı tutumdan habersizdir. *New York Times*'ın desteğini almak isteyen bir belediye başkan adayı mutlaka tesis yanlısı bir tutum sergilemek durumundadır. Fakat, ateşli bir biçimde tesisi savunan *Times*'ın tarafsız bir yayın olduğu sanılır. Bir politikacı da bu tarafsızlığa yaslanıp tesisi nesnel yararları yüzünden desteklediğini söyler ve tesis yanlısı güçlerden aldığı yüklü kampanya bağışlarını hasır altı eder.

Elizabeth Holtzmann 1992 yılında Demokrat Parti'den ABD Senatosuna aday olunca, *Times*'ın tesisi destekleyen politikacılara nasıl davrandığı ortaya çıktı. Tesise karşı olduğu herkesce bilinen Holtzmann, dört yıl Kongre'de görev yapmış, sonra Brooklyn bölge savcısı olmuş ve son olarak da New York belediyesi saymanlığına getirilmişti. Ancak Holtzmann Senato'ya aday olduktan sonra, *Times* fanatizminin hedefi haline geldi. *Times* editörü senato aday adaylarını değerlendirdiği 13 Eylül 1992 tarihli yazısında Holtzman'ın uzmanlığına ve geçmişine kısaca değindikten sonra şöyle diyordu:

> Ancak, her Senato üyesi için şart olan uzlaşma becerisi Ms. Holtzman'da eksik; zira kendisi bir ilkeyi tek başına savunan cesur kahraman izlenimi yaratmaktan büyük keyif alıyor, bunu yaparken de kendi ilkelerini çiğnemekten çekinmiyor. Bunun iyi bir örneği Brooklyn'deki yeni çöp tesisi projesiyle ilgili tutumu.
> Brooklyn için tesisten başka çözüm olmadığı gayet açık: Belediye çöple baş etmek için gereken tüm önlemleri alsa bile, tesisin inşa edilmesi şart. Sorumluluk sahibi bütün politikacılar bu gerçeği kabul etse de, Ms. Holtzman bu öneriye karşı çıkıyor ve bunu yaparken de, aslında demagojik sözlere değil gerçeklere ihtiyacı olan New Yorkluların abartılı korkularından yararlanıyor.

Böylece koalisyon hem Wall Street'le, hem önce Koch sonra Dinkins yönetimleriyle hem de New York'un en prestijli basın orga-

nının muhalefetiyle baş etmek zorunda kalmıştı. Bizzat eyalet başkanı Cuomo, Wall Street'in ve *Times*'ın yanında ve semt halkının karşısında yer aldı. Cuomo'nun çevre müdürleri dahi tesisi desteklediler ve tesis artık savunulamaz hale geldiğinde bile projeye hayat vermeye çalıştılar. Kendini sade vatandaşı koruyan liberal kahraman olarak gösteren New York eyalet başkanı, istediği anda projeyi rafa kaldırma yetkisine sahipti; oysa tesis karşıtlarından duyduğu korku olmasaydı tesisi kesinlikle onaylardı.

Sermaye, hükümet, medya ve inşaat çevrelerinden aldığı destek düşünüldüğünde, Brooklyn Donanma Bölgesi çöp yakma tesisinin rahatlıkla kurulması gerekirdi. Latinlerin, candüşmanları Satınarlarla birleşeceği kimsenin aklına gelmemişti. Projeyi hazırlayan uzmanlar Williamsburg sakinlerinin planı bozabileceğine asla ihtimal vermemişlerdi.

Tesis karşıtı kampanyada birçok kişi kritik bir rol oynadı, ancak Haham David Niederman ve Luis Garden Acosta ikilisinin uyguladığı taktiksel aktivizm olmasaydı başarıya ulaşılamazdı. Ortak bir hedef için işbirliğine giden bu adamların her ikisi de kendi topluluğundaki konumunu tehlikeye attı. Her iki lider de bu ittifakın kendi topluluğuna sağlayacağı yararları öngörebilecek cesarete ve zekaya sahipti. Hasidilerin, Latinlerle tesis konusunda işbirliği yapmaktan kazancı, gerilimin ve şiddetin azalması oldu. Son zamanlarda Crown Heights bölgesinde Lubaviç tarikatıyla Afrika kökenli Amerikalılar arasında çatışma ve kavgalar yaşanıyor; oysa ittifakın oluşumundan beri Williamsburg'da hiçbir gerginlik yaşanmadı. Tam aksine, bir zamanlar düşman olan bu iki topluluk 1994'e gelindiğinde, altı katlı bir binayı hem Latinlerin hem de Hasidilerin kullanması için restore etmek ve çocukları kurşun zehirlenmesinden korumak gibi çeşitli projelerde işbirliği yapıyordu. Bu iki grup Williamsburg için on yıllık bir plan hazırlıyor ve eyalet yönetimi tarafından semtin gelişimi için ayrılan mali kaynağı birlikte koordine ediyor. Niederman, Latinlerle yapılan ittifakı, "cemaatimiz için yeni bir dönemin başlangıcı" olarak niteliyor.[36]

36. *New York Times*, 18 Eylül 1994, "Hasidic and Hispanic Residents in Williamsburg *Try* to Forge a New Unity."

Garden Acosta ise El Puente'yi (Köprü) kendi halkını Satmarlara bağlayan bir köprü olarak görüyor ve halkının bu eski düşmanla yeni ve yapıcı bir ilişki geliştirmesi için çalışıyor.[37] Latinler de, Hasidiler de, Williamsburg'dan ayrılmayı düşünmüyorlar. Her iki grup da, cemaatlerarası bir savaşın son anda engellendiğini biliyor. İki topluluğun liderlerini uzlaşmaya zorlayan nedenlerden biriydi bu tehdit. Ayrıca, toplulukların ikisi de, tesisin yarattığı aynı tehlikeyle karşı karşıyaydı: bu tehdidi durduramamak demek genç Hasidi ve Latinlerin etrafa zehir saçan bir bacanın gölgesinde yaşaması demek olacaktı. Garden Acosta'nın dediği gibi "hepimiz aynı havayı soluyoruz."[38] Belirli bir toprak parçasına duyulan bu bağlılık sayesinde, imkansız gibi gözüken bir ortaklık kuruldu.

Williamsburg'da kurulan bu ortaklık, IAF gibi grupların ittifak konusundaki kuşkularının aşılabileceğini gösteriyor. Herşeyden önce, hem El Puente hem de UJO gerçek bir kitle tabanına sahipti; birinin diğerini kendi kitle tabanını çalmakla suçlaması mümkün değildi. İkincisi, her iki tarafın da yaşadığı "zaferden kendine düşen payı alamama" korkusu başarıyla aşıldı. Bu kolay bir iş değildi, çünkü CAFE üç ana katılımcının dışında birçok örgüt ve bireyi de kapsıyordu. Ancak herkesin hedefi ortaktı: Tesisin yenilmesi herkesin hanesine bir artı-puan olarak yazılacaktı. Haham Niederman ve Garden Acosta, bu ittifakta zaferin ve yenilginin adilce paylaşılacağını kendi gruplarına anlattılar. Bütün katılımcılar için, ortak hedef kendi grubunun hedefinden önce geliyordu.

Williamsburg ittifakının bu niteliği, kampanyanın başarısının kime ait olduğu tartışmasını ortadan kaldırdı. UJO, El Puente, NYPIRG ve diğer gruplar, CAFE'yi, tesise karşı çıkmayı sağlayacak geçici bir araç olarak kurmuştu. Tam da bu yüzden, CAFE'nin başarısının katılımcı örgütlerden herhangi birinin mali kaynaklarını olumsuz etkilemesi mümkün değildi. İttifaka katılmak grupların prestijini azaltmak bir yana daha da artıracaktı.

İttifak kavramına çok karşı olan bir örgüt bile, Williamsburg'da-

37. Garden Acosta ile konuşma, 20 Kasım 1994.
38. *New York Times*, 18 Eylül 1994, "Hasidic and Hispanic Residents in Williamsburg Try to Forge a New Unity."

ki işbirliğinin getirdiği yararları kabul edecektir sanırım. Bu yüzden, benzer ittifak girişimlerinin neden bu kadar az olduğunu anlayamıyorum. En büyük sorun, toplumsal değişim aktivistlerinin ve örgütlerinin ittifak konusuna at gözlüğüyle yaklaşması. Örgütler kendi yandaşlarıyla iş yapmaya o kadar alışmış ki, kendi programından farklı bir programı olan bir grupla aynı amaç için işbirliği yapmak akla bile gelmiyor. Geriye dönüp bakıldığında, David Niederman'ın El Puente'ye el uzatması ve Garden Acosta'nın buna olumlu bir karşılık vermesi gayet pürüzsüz bir süreçmiş gibi gözükebilir. "Her iki toplulukta bulunan deneyimli aktivistler bu tür bir ittifakın kamuoyunun ilgisini tesis meselesine çekeceğini biliyordu; Niederman'ın *Radiac* toplantısına katılması gayet normaldi, eğer ilk adımı o atmasa başkası atardı..." değil mi?

Yanlış. Niederman ilk adımı atmadan önce, Hasidi cemaati Latin cemaatini Hasidileri Williamsburg'dan atmak isteyen, Yahudi düşmanı bir grup olarak görüyordu. Hasidilerin çoğuna göre Latinlere güvenmek delilikti. Niederman'ın alabileceği en kolay karar, Luis Garden Acosta'yla ve Latin topluluğuyla işbirliği yapmaktan vazgeçmek olurdu. Niederman da, diğer aktivistler gibi, belirli konularda anlaşamadığı bir kesimi topyekün düşman olarak kabul edebilirdi. Ancak Niederman için, kitlesinin gerçek çıkarları, ideolojik uyumdan daha önemliydi. Niederman, tesis mücadelesini "bir başlangıç, iki topluluğu birleştirecek bir köprü" olarak gördüğünü, ilk toplantıda Garden Acosta'ya söylemişti.[39] Ortak bir amaç için çalıştıkça, güvensizlik azaldı ve zafer yakınlaştı. Garden Acosta'nın "cesurca bir davranış" olarak nitelediği ilk adım, Niederman'a göre ortak çevre sorunları yaşayan gruplar için zorunlu bir adımdı.[40] UJO, ittifaka katılma karşılığında Latinlerin konut, iş ve eğitim konularındaki taleplerinden vazgeçmesini istemedi; yani Niederman yakınlaşmanın sınırlarının da farkındaydı. Zamanında şaşırtıcı gözüken bir kararı, bugün mantıklı, hatta zorunlu bir karar olarak görüyorsak bunun nedeni Niederman'ın izlediği taktiksel aktivizmdir.

39. David Niederman ile konuşma, 11 Kasım 1994.
40. *New York Times*, 18 Eylül 1994, "Hasidic and Hispanic Residents in Williamsburg Try to Forge a New Unity."

Luis Garden Acosta, UJO ile işbirliği yapmayı seçerek daha da büyük bir risk alınıştı. Latinler, Hasidilerin kamu kaynaklarından kendi paylarına düşenden fazlasını almak için türlü politik oyunlar çevirdiğini düşünüyordu (ki bu kısmen doğruydu). Latinlerin düşmanla işbirliği yapmak gibi bir niyeti yoktu. Garden Acosta ve Haham Niederman'ın önderlik ettiği ve Latin mahallesinden geçen 1991 yürüyüşünden sonra, birçok Latin, El Puente'nin Hasidilere taviz verdiğini düşünmeye başladı.[41] Sokakta Garden Acosta'yla karşılaşan insanlar, Satmarlarla neden işbirliği yaptığını sordular. Garden Acosta, daha zayıf bir lider olsaydı, ya UJO'yu kamuoyu önünde karalamaya ve kendi konumunu güçlendirmeye çalışır, ya da sadece NYPIRG'ye işbirliği önerirdi. Garden Acosta, bunların hiçbirini yapmadı ve Latin-Hasidi ittifakının her iki topluluğa yarar getireceğini savundu. Garden Acosta, kendi halkının savunmacı bir tarz izlemekle hata yaptığını ve Latinlerin eski düşmanlarıyla daha yapıcı bir ilişki kurması için bu ittifakın şart olduğunu düşünüyordu.[42]

B. İDEOLOJİK KARŞITLARLA İTTİFAK KURMAK

Birbirine güvenmemek için birçok nedeni olan iki grup ortak bir amaç için biraraya gelebildiğine göre, toplumsal değişim mücadelesi veren bütün örgütler bunu başarabilir. Örneğin, ilerici örgütler kendilerine düşmanca yaklaşan bürokrasiyle sık sık mücadele etmek durumunda kalırlar. Bürokrasi, seçim sonuçlarından etkilenmez; ilerici bir politikacı seçim kazanıp yönetime gelse dahi bürokrasiden iyi muamele göremeyecektir. Bürokratik kademelerde birçok yüksek ücretli idareci bulunur; bu kişilerin maaşlarının ödenmesi için, bazen, halka doğrudan hizmet eden alt kademe personelin işten çıkarılması gerekebilir.

Az vergi vermek isteyen sermaye çevreleri de, ilericiler gibi, bürokratik yönetimlerin harcamalarındaki artıştan şikayetçidir. Bu

41. Garden Acosta ile konuşma, 20 Kasım 1994.
42. A.g.y.

iki kesim biraraya gelip, kaynakların üst düzey yöneticilerin maaşlarına değil gerçek hizmetlere harcanması amacıyla ortak bir çaba gösterirse, iki taraf da bundan kazanç sağlayacaktır. Ancak, bu iki kesimin arasındaki ideolojik güvensizlik, ortak sorunlarını konuşmalarını engeller. Sonuç olarak, her iki kesim de bürokrasi karşısında çaresiz kalır. Kamuoyu; ilerici grupların idari konularda güvenilir olmadığını düşünür, idari alanda deneyimli olan sermaye çevrelerinin ise bürokrasiyi eleştirirken kendi bencil çıkarını korumaya çalıştığına inanır. İlericiler ve muhafazakarlar birlik olup devlet kaynaklarının yanlış kullanımına karşı çıkamadığı için, kamu hizmetleri daha iyi bir seviyeye gelmez. Farklı ekonomik sınıflara mensup Amerikalılar, geniş tabanlı bir ittifak oluşturamadıkları için, yüksek ücret alan ve atama yoluyla başa gelen bürokrasinin denetim gücü karşısında çaresiz kalırlar.

Toplumun bürokrasiden duyduğu rahatsızlığı ilerici bir yöne kanalize etme çabalarım, San Francisco'nun Kasım 1994 seçimlerine bir kanun değişikliği önergesi sunulmasıyla başladı. Bu inisiyatif, yani yasa önergesi, konut yasasını uygulama sorumluluğunun kiracı düşmanı bürokratlardan alınmasını ve yurttaşların seçtiği bir komisyona verilmesini öngörüyordu. Belediye konut sorununa kayıtsız kaldığı için, yoksul kiracılar bu öneriyi destekliyordu; evsahipleri ve müteahhitler de mali nedenlerle –belediyenin konut ve inşaat fonu idaresine vergi ödemek istemedikleri için– bize destek veriyordu. Bu üç kesim de, bütçenin yurttaşlarca denetlenmesini istiyordu. Bütün vergiler yönetici maaşlarına harcanırken, topluma hizmet veren personelin işten çıkarılması herkesi öfkelendiriyordu. Tenderloin Barınma Kliniği'nin eski düşmanları olan evsahipleri, belediyenin temel görevinin harap evlerin iyileştirilmesi olduğu şeklindeki görüşümüzü birden sahiplendi. Müteahhitlerin bürokrasiyle ilgili başka şikayetleri vardı, ama onlar da yıkık dökük evleri tamir ettirmeden kiraya veren evsahipleriyle mücadele edilmesini istiyordu. Böylece, şehrin yakın geçmişinde hiç görülmemiş bir ittifak oluşuverdi.

Birçok kişi, evsahiplerinin benimle –özellikle de 19 milyon dolarlık bir fonun kullanımını ilgilendiren bir yasal değişiklik konu-

sunda– işbirliği yapmaya razı olması karşısında hayrete düştü. Bazı kiracı aktivistler, evsahipleri önerimizi desteklediğine göre inisiyatifin düşündüğümüz kadar ilerici olmadığını söylerken, başkaları ise –metni benim kaleme aldığımı bile bile– inisiyatifte ev sahibi yanlısı bir hava olduğunu belirtti. Bu tavırlar toplumsal değişim stratejisinin yanlış anlaşıldığını gösteriyordu. Aktivistler, kendi programlarını karşı tarafın pozisyonuna göre oluşturmaz; aktivistlerin tek hedefi tabanın ihtiyaçlarını karşılamaktır. Yukarda aktardığım yaklaşım tamamen savunmacı ve tepkisel bir yaklaşımdır ve böyle bir yaklaşım, eski düşmanlarınızla işbirliği yaparak ulaşabileceğiniz kazanımları baltalar. Kiracıların inisiyatif kampanyasındaki en aktif destekçisi bir dizi İrlanda kökenli Amerikalı müteahhitti. Bu müteahhitler kira aktivistlerinin doğrudan düşmanı değildi belki; ama herkes onları şehirdeki en muhafazakar kesimlerden biri olarak görüyordu. Bazı aktivistler kliniği, şeytanla masaya oturmakla suçladı. Bazı kişiler de mütahhitlerin ve onların şaibeli lideri Joe O'Donoghue'nun benim gibi tanınmış bir aktivisti kullanıp, saygınlık kazandığını görmektense, yoksul çocukların farelerle dolu, soğuk dairelerde yaşamaya devam etmesini tercih ediyordu. Birçok aktivist, bizim müteahhitlerle kurduğumuz bu ittifakın, iki tarafın temsil ettiği kitlenin ortak çıkarlarına değil, başka birtakım çıkarlara dayandığını düşündü. Oysa, yoksul kiracıları, evsizleri ve yasanın yeterince uygulanmamasından mağdur olan diğer kesimleri savunan aktivistler, bu stratejik işbirliğinin önemini kavrıyor ve ittifakı destekliyordu. İnisiyatif, Kasım 1994 seçimlerinde kabul edildi ve bürokrasinin konut yasası üzerindeki hakimiyeti sona erdi. Bir aktivist, kendi kitlesinin taleplerini karşılamak için geleneksel düşmanlarıyla işbirliği yaptığı zaman, bazı eski müttefikleri tarafından –işin sonuçlarına bakılmadan– eleştirilmeye hazır olmalıdır.

Toplumsal değişim aktivistlerinin, arazi kullanımı konusundaki mücadelelerde de, ideolojik karşıtlarıyla ittifaklar kurması ve başarıya ulaşması mümkündür. 1989 kasım seçimlerinde, San Francisco belediye başkanı Art Agnos, şehrin fazla yapılaşmamış bir bölgesinde ofis ve mağaza inşaatı izni alınmasını kolaylaştıran bir seçim

inisiyatifi sundu. Her zaman olduğu üzere, yavaş büyüme taraftarı semt aktivistleriyle, hızlı büyüme yanlısı müteahhitler arasında çekişme yaşanacağa benziyordu. Ancak Agnos, belediye başkanlığı seçimlerinde yavaş büyüme taraftarı ve popülist bir görünüm çizmişti. Agnos'u destekleyen aktivistler, muhafazakar bir başkanın önermesi halinde karşı çıkacakları bu inisiyatifi, sırf Agnos öneriyor diye desteklediler. Yavaş büyüme taraftarları böylelikle hızlı kalkınmacıların safına geçince, işler sarpa sarmaya başladı. Ancak, son yirmi yıldır San Francisco'nun en saygın ilerici aktivistlerinden biri olan Calvin Welch boş durmamış, bir plan hazırlamıştı: Welch, şehir merkezindeki ticari bölgesindeki büyük mülk sahiplerinden –eski düşmanı– Walter Shorenstein ile temasa geçti. Shorenstein, önerilen inisiyatif yüzünden daha fazla işyeri kurulacağını ve bu yüzden kendi bölgesindeki kiraların düşeceğini biliyordu. Shorenstein, San Francisco'nun daha fazla işyerine değil daha fazla ucuz konuta ihtiyaç duyduğunu söyleyerek Welch'i destekledi ve önergenin karşısında yer aldı. Shorenstein, kampanyaya ciddi bir mali destek de sundu ve Welch'i ve diğer aktivistleri güçlendirdi.

Welch'in tarafı, oylamayı az farkla kazandı. Başarının sırrının Shorenstein'la yapılan ittifakta gizli olduğunu herkes biliyordu. Önergesi reddedilen Başkan Agnos, hazırladığı plana 1,300 ucuz konut ünitesi ilave etti, işyeri sayısını azalttı ve tekrar pazarlığa oturdu. Sonunda, Welch'in uyguladığı mükemmel ittifak politikası sayesinde, belediye ucuz konutlar için 30 milyon dolarlık ek kaynak aktarmak zorunda kaldı. Ancak bazı aktivistler, Welch'i, konut inşaatı karşılığında başkanın politik çizgisine boyun eğmekle suçladı; ve ülkenin en zengin müteahhitlerinden birini ucuz konut kampanyasına yardım etmeye ikna eden Welch'i takdir etmek yerine, onu "iş bitiricilik"le suçladı. Bu durumun, Shorenstein'in tutumundan bağımsız olarak önergeye karşı çıkan konut aktivistlerinin lehine olduğu düşünülmedi. Welch, Agnos'un görev süresinin başında onunla çeşitli konularda anlaşmazlığa düşmüştü; bu önergeye de muhalefet edince, Agnos'un geriye kalan iki yıllık görev süresinde Welch'i dışlayacağı kesin hale geliyordu. Bu tür baskıların Welch kadar kararlı ve sağlam olmayan aktivistleri ideolojik karşıt-

larıyla ittifak kurmaktan alıkoyması ve başarıyı engellemesi işten bile değildir.

C. İTTİFAK POLİTİKASININ SINIRLARI

Bir başarı öyküsü olan Williamsburg örneği, aynı zamanda, ideolojik ve kültürel farklılık taşıyan kesimler arasındaki ittifakların nasıl bozulabileceğini de gösteriyor. Bu tür durumlarda en sık yaşanan sorun, izlenecek stratejiyle ilgili, içinden çıkılmaz bir tartışmanın başlamasıdır. Örneğin, Latin konut aktivistleri Brooklyn-Manhattan yürüyüşüne karşı çıktığı sırada, NYPIRG, tesis projesini yenmek için bu eylemin şart olduğunu düşünüyordu. NYPIRG'ye göre, yeterli basınç oluşturulamazsa Cuomo tesise izin verecekti ve eylemi hemen yapmak gerekliydi. Sonuçta eylem ertelendiği halde eyalet yönetimi derhal harekete geçmedi ve eylemin ertelenmesi kampanyaya zarar vermedi; ancak, bu örnekte olduğu gibi, bir grup ölüm kalım meselesi olarak kabul ettiği bir konuda yalnız kalırsa, kendi başına harekete geçmeye meyledebilir. İttifak bu tek yanlı kararı onaylarsa sorun çıkmaz. Ancak ittifakın itirazına rağmen harekete geçen bir grup, hem ortak hedefi tehlikeye atmış olur hem de ortaklarını ittifaklardan soğutur.

İttifaktaki grupların başarı kriterlerinin farklı olması da ittifaka zarar verir. İdeolojik karşıtlardan meydana gelen bir ittifak belirli bir uzlaşmaya dayanır. Eğer ittifakın karşısındaki güçler, ittifaktaki bileşenlerden birini nötralize ederse ittifak dağılır ve diğer gruplar bu grubu ihanetle suçlar. Ancak bu sorun, gruplar hedefe dair bir uzlaşmaya varamadığı için çıkmış da olabilir. Birinci bölümde verdiğimiz örnekte olduğu gibi *Central City Shelter Network* (Merkezi Şehir Barınak Ağı) türünden muhafazakar sosyal hizmet çevreleri belediye başkanıyla uzlaşınca, aktivistlerin ittifakı bölünebilir. Evsizlik programına kaynak ayrılacağını vaadetmekle başkan da, bu bölünmeyi hızlandırmıştı.

Farklı gruplar arasındaki ittifakı ayakta tutmanın en kolay yolu, alınan kararları yazıya geçirmektir. İttifak bileşenleri, karar alma ve

hesap sorma sürecini netleştirirse (CAFE'nin "Birlik İlkeleri" dediği şey), zaman içinde güven artacaktır. Daha baştan bir talepler listesi oluşturmak en temel şarttır. Bu sayede, ittifak eyleme geçmeden önce, farklı görüşleri uzlaştırma imkanı doğar. Birçok toplumsal değişim aktivisti ve örgütü kararların yazıya geçmesini istemez, oysa yazılı kararlar ittifakın geri adım atmasını engeller. Kampanyanın ilerki bir aşamasında, yeni bir üye veya yeni bir lider eski defterleri açmak istediğinde bu belgeler yararlı olacaktır. Örgütün geçmişte aldığı kararı gösteren bir belge, ittifakın en başa dönmesini engelleyecektir.

Taktiksel aktivistler, ittifakın, kitlenin talebini gerçekleştirmek için bir araç olduğunu iyi bilir. Diğer yararlı taktikler gibi, ittifak politikası da, yanlış uygulandığında yarardan çok zarar getirir. Örneğin, ittifak kurma sürecinde, birçok aktivist ve grup ortak toplantılar yapar. Toplantıda bir konuşmacı, bu konuda karar almadan önce falanca grupları da çağıralım, diye önerir. İnsanlar strateji üretme işini bir kenara atıp bir sonraki toplantıya kimi çağıralım diye tartışmaya başlar. Sonunda birisi çıkıp tartışma ve karar alma sürecinin sonraki toplantıya ertelenmesini önerir ve aktivistlerin bir kısmı boşa zaman harcandığını düşünür. Bunların bir kısmı sonraki toplantıya gelmeyecek ve diğer grupların kararını beklemek yerine meseleyi kendi başına çözmeye kalkacaktır.

Hızlı ve etkili bir tepki üretmek yerine, sorunlardan bahsetmeyi seven aktivistler ve örgütler için, ittifaklar –ne yazık ki– mükemmel bir ortamdır. Eyleme geçmek isteyen bir grup, ittifakın kendi önünü kestiğini farkeder ve katılımcı grupların çoğunun kayda değer bir şey üretmediğini görür. Bu durumda, grubun ittifakı sürdürmesi için aptal olması gerekir, çünkü bu tür bir ittifak toplumsal değişimi ilerletmek yerine ona zarar verir. Taktiksel aktivistler gerektiğinde, kitlenin taleplerinden taviz vermek yerine ittifaktan kaçmakla suçlanmayı göze almalıdır. Bazı durumlarda, belirli tartışmaları ertelemek ve kimi çevrelerin ittifaka katılmasını beklemek gerçekten gerekebilir. Ancak çoğu zaman, bu tür ertelemeler, zaferi getirecek grupları işe katmaktan çok "sen, ben, bizim oğlan"ı biraraya getirmeye yarar.

İttifak kurmayı güçleştiren bir etken de, karar alma sürecindeki zorluklardır. Birçok toplumsal değişim örgütünün başında bir yönetim kurulu bulunur. İttifak toplantısına katılan üyenin ise nihai karar verme yetkisi yoktur çoğu zaman. Bazı örgütler bu üyeye yönetim kurulunun çizgisine uygun kararlar alma yetkisi tanır; ama birçok örgüt her bir kararın ya da taktiğin kurulca onaylanmasını şart koşar. Bu tip politikalar, ittifakın olaylara hızlı tepki vermesini ve tabanın istediği adımları atmasını zorlaştırır. Yönetim kurulu, üyelerin ipini bırakmamakta haklı olabilir; ama uzun onay süreçleri ittifaklara büyük zarar verir. Özellikle UJO ve El Puente gibi güçlü gruplar için bu geçerlidir; bu tür gruplar kendilerini zayıflatacak bir ittifaka girmeye kolay razı olmazlar. Uzun onay süreçleriyle boğuşmak istemeyen birçok aktivist, ya karar alma süreçleri hantal olan gruplarla ittifak yapmaz, ya da kendi başına harekete geçer. İttifak kurulmadan önce, karar alma mekanizması açık biçimde tartışılmalı ve tespit edilmelidir. Williamsburg örneğinde karar alma tartışmalarına gerek kalmamıştı, çünkü her iki grup da diğeri olmadan iş yapamayacağını biliyordu. Eğer bu tür bir koşul yoksa, gruplar, pratik ve makul bir karar alma yöntemi tespit etmelidir.

İttifak kurmanın faydalarını kabul eden ve karar alma sorununu çözen grupların son olarak para sorununu aşması gerekir. Benim örgütüm, Tenderloin Barınma Kliniği hiçbir zaman herhangi bir vakıftan yardım almadı. San Francisco Vakfı, Kliniğe yoksul kiracıları örgütlediği için ödül verdiğinde bile, bu bize tamamen tek başına davranmak yerine başka gruplarla çalışma cesareti verdi. Ne yazık ki kâr amacı gütmeyen grupların birçoğu yardım sağlayan vakıflara kendilerini kanıtlamak için kendi başlarına zafer kazanmaları gerektiğini düşünür. Bu tür örgütler daha küçük ve kazanılabilir mücadeleleri tercih eder. Sonuç olarak semt örgütlenmelerine verilen bağışlar, yanlış yerde bulunan bir otobüs durağını taşımak ya da bir bölgedeki çöp kutularını artırmak için harcanır. Eğer bu tür kampanyalar bizi daha büyük bir hedefe götürseydi, yardımın iyi bir iş için harcandığını söyleyebilirdik. Ne yazık ki, kendini ispatlamak adına bağımsız çalışma anlayışı geçici değil kalıcı bir tarzdır. Aktivistler, şehir merkezinde bulunan ve trafik sıkışıklığına sebep olan

şirketlerden tazminat istemek yerine, otobüs durağını başka bir yere taşımakla yetinir.

Aktivistlerin, önemsiz ama kazanılabilir mücadelelerle uğraşacak lüksü yok. UJO ve El Puente; Wall Street'in, *New York Times*'ın, inşaat sendikalarının ve belediyenin desteklediği tesise karşı çıkmak yerine, bir sürü küçük çevre zaferi kazanmak için uğraşabilirdi. Ancak hem Niederman hem Garden Acosta, büyük kavgalardan uzak durarak halkın sorunlarını çözmenin mümkün olmadığını biliyordu. Rahip Mark Taylor'un ifade ettiği gibi, "sadece küçük ve kazanılabilir mücadelelere girerek toplumsal adaleti sağlayamazsınız."[43] UJO ve El Puente, çöp yakma tesisinin çevreye vereceği zararın, bir düzine küçük zaferle engellenecek zararlardan fazla olduğunu biliyordu. İttifak kurmanın anlamı, farklı ve hatta karşıt grupların ortak çıkarlarının farkına varması ve tek başına ulaşamayacakları bir hedef uğruna biraraya gelmesidir. Zafere ulaşmak için "sen, ben, bizim oğlan" yetmez. Günümüzde başarının şartı çeşitlilik barındıran ittifaklar oluşturmaktır.

43. NYPIRG'den Arthur Kell ile konuşma, 28 Temmuz 1994.

IV
Sandık inisiyatifleri*
Temel kurallar

Yirminci yüzyılın başında, toplumsal reform yanlıları, zengin çevrelerin politik kurumlar üzerindeki gücünü sınırlamak için birçok strateji izledi. Bu amaçla, inisiyatif, referandum ve azletme gibi yöntemlere başvuranların başında yeni kurulmuş olan *Progressive Party* (İlerici Parti) geliyordu. Bu araçlar, "halk"ın doğrudan yasa yapmasına (inisiyatif), beğenmediği yasaları geri çevirmesine (referandum) ve toplumun çıkarına ihanet eden yetkilileri görevden almasına (azletme) imkan vererek, toplumun hükümet üzerinde denetim kurmasını amaçlıyordu. Yaklaşımın öncülüğünü yapanlarsa

* Sandık inisiyatifi (*ballot initiative*): ABD'de, yerel seçimlerde, bir grup yurttaşın hazırladıkları bir yasa önergesini (inisiyatif) yeterli oranda imza toplayarak, doğrudan seçmenin oyuna sunması (ç.n.).

ülkenin batı sahilindeki kentler oldu. İnisiyatif süreci Oregon'da 1902'de kabul edildi. California'da da İlerici Parti'li eyalet başkanı Hiram Johnson 1911 yılı seçimlerinde inisiyatife başvurdu. Günümüzde, ülkedeki eyaletlerin yaklaşık yarısı inisiyatif yöntemini uyguluyor. Eyalet seçimlerinde, yöneticilerin görev süresi, eşcinsellerin hakları ve emlak vergilerinin azaltılması gibi birçok tartışmalı konu gündeme geliyor ve bu politik çekişmenin odağında inisiyatifler yer alıyor. Ülke genelinde inisiyatiflerdeki eğilimleri belirleyen eyalet bu güne kadar California olageldi. Californialılar 1911 ile 1994 yılının kasım ayı arasında toplam 834 inisiyatifi oyladılar; ve bunların 432'si 1978 sonrasında verilmişti. 1978 yılında tüm ülkeye yayılan "vergi isyanı" California'da "Önerge-13"ün kabulüyle başladı ve Massachusetts'e kadar yayıldı. California'da, 1990 yılında, politikacıların görev süresiyle ilgili bir inisiyatif kabul edilince, görev süresi meselesi ülkedeki tüm eyalet seçimlerinin ana gündemi haline geldi. California, eşcinsel karşıtı önergelerde bile başı çekti! Eşcinsellerin devlet okullarında öğretmenlik yapmasını yasaklamayı öneren "Briggs inisiyatifi" 1978 yılında bu eyalette oya sunuldu ve reddedildi. Bu inisiyatifin oylandığı günlerde Hıristiyan sağın Colorado, Oregon ve Idaho gibi eyaletlerde eşcinsel karşıtı inisiyatifler vermesine daha on yıl vardı.

California'da yaşanan kimi deneyimler, ilericilerin bile inisiyatife kuşkuyla bakmasına hatta inisiyatife doğrudan karşı çıkmasına neden olmuştur. Büyük şirketlerin ve diğer iş çevrelerinin yasal engelleri altetmek için sık sık inisiyatife başvurması yüzünden birçok insan "demokratik bir yöntem, büyük sermayenin balyozuna dönüştü"[1] diye düşünüyor. Önde gelen kamuoyu araştırmacısı Mervin Field, "Hiram Johnson, özel çıkarların inisiyatif mekanizmasını ele geçirdiğini görseydi mezarında ters dönerdi," diyor.[2] Başka eleştirmenler de inisiyatifler yüzünden kamuoyunun "ciddi tartışmalar" yapmayı bırakıp sloganlarla konuşmaya başladığını belirtiyor.[3]

Elbette inisiyatiflere, herkesten çok sağcılar karşı. Tartışmaların

1. *New York Times*, 20 Ağustos 1994, "Paying a Question in Ballot Initiatives."
2. *San Francisco Chronicle*, 10 Eylül 1994, "Hiram Johnson Please Call Home."
3. A.g.y.

gündemini belirlemek isteyen sermayedarlar, siyasetçiler ve basın, politik süreçlere "dışardan" müdahale edilmesini istemezler. Yurttaşların, politikacıları devreden çıkararak belirli hedeflere ulaşabilmesini son derece tehlikeli bulurlar. Eğer yurttaşlar, hem politikacıları hem de labirentvari yasama sürecini atlayıp yasa yapmaya başlarsa, bu yurttaşlar bir süre sonra politik elitin muhalefeti susturma taktiklerini de sorgulamaya başlayacaktır. İnisiyatif süreci insanlara, toplumsal değişimi kendilerinin gerçekleştirebileceği gibi tehlikeli bir fikir verdiği için. bu tür girişimleri engellemek şarttır.

Ne yazık ki, bazı ilerici yazarlar bile inisiyatife karşı çıkan sağcı politikacılarla aynı konumda yer alıyor. Örneğin, ilerici bir yayının editörü, California'daki "Önerge-13"ün eyalete büyük zararlar verdiğini iddia ederek inisiyatifleri eleştiriyor. Yazar, inisiyatifler sayesinde zengin çevrelerin zahmetli ve demokratik yasama sürecini atladığını ve politik reklamları ve sloganları kullanıp toplumu yönettiğini iddia ediyor. İnisiyatif kampanyalarında, en fazla para harcayan tarafın başarılı olduğunu ve böylece muhafazakar çevrelerin hedeflerine ulaşmak için bir araca daha sahip olduğunu savunuyor. Yazının sonunda, asıl olarak sıradan yurttaşların zengin çıkar çevrelerini yenmesi için tasarlanan bir mekanizmanın, tam ters amaca hizmet ettiği sonucuna varılıyor.

Yukardaki eleştiriyi birçok toplumsal değişim aktivisti de paylaşır. Dolayısıyla taktiksel aktivistlerin, bu eleştirinin neden yanlış olduğunu anlaması ve daha da önemlisi seçim inisiyatiflerinin bazı yerlerde önemli toplumsal değişimler gerçekleştirmenin tek yolu olduğunu kavraması son derece önemli. 1978 yılından beri California'da inisiyatif sayısında büyük bir artış olmasının nedeni, hem soldaki hem sağdaki aktivistlerin eyalet meclislerinin gerçek toplumsal değişimlere duyarsız olduğuna inanmasıdır. Özellikle ekonomik adalet sözkonusu olduğu zaman, bütün meclisler büyük şirketlerin, sigorta kurumlarının, bankaların ve emlak çevrelerinin elinde oyuncak haline geliyor.[4] Hukuki konulardaki "ciddi tartışmalar"a asıl olarak şirketlerin lobi grupları ve onların kontrolünde-

4. Örneğin Washington eyaletinde inisiyatif süreci kullanılarak asgari işçi ücretleri artırılmıştır. Yoksulluğu azaltmayı hedefleyen bu girişime yönelik meclis kanalıyla yasa çıkarma girişimleri ise daha önce şirketler tarafından engellenmişti.

ki politikacılar katılıyor; Kongre ya da eyalet meclislerine basınç uygulayarak ciddi ilerici değişiklikler elde etmek giderek imkansızlaşıyor. Bu nedenle, aktivistler, inisiyatifleri bir kenara atacak lükse sahip değil. Ancak –gerek ilerici gerek muhafazakar– inisiyatiflerin çoğu, büyük sermayenin muhalefeti karşısında başarısız olduğu için, birçok kişi inisiyatif sürecinin ilerici hedeflere ulaşmayı sağlamadığını düşünüyor. Bu bölümde, aktivistlerin seçim inisiyatiflerinden yararlanıp hedefe nasıl ulaşacağını tartışacağız.

Tartışmamız, tüm ülkeye örnek olan California'ya yoğunlaşacak. California'nın ülkeye örnek teşkil etmek dışında, üç özelliği daha var. Birincisi, bu eyaletin çeşitli önergelere zaman içinde neden farklı tepkiler verdiğini incelemekle bir inisiyatifin nasıl başarılı (ya da başarısız) olduğunu kavrayabiliriz. İkincisi, California, birçok farklı görüşü barındıran büyük bir eyalet ve bu eyaletteki seçimler her zaman için ülkenin gündeminde önemli yer tutuyor. Örneğin California'da 1994 kasımında, yabancı göçmenlerle ilgili "Önerge-187" kabul edilince; göçmenler politikasıyla ilgili tartışmaya ABD başkanı, ABD başsavcısı ve iki ulusal Cumhuriyetçi önder (Jack Kemp ve William Bennett) de katıldı. California inisiyatifleri sadece başka eyaletlerdeki inisiyatiflere örnek olmakla kalmıyor, aynı zamanda genel ulusal politikayı da doğrudan etkiliyor.

A. İLERİCİ İNİSİYATİFLERİN BEŞ KURALI

Kural 1: İnisiyatif son seçenek olmalıdır: İlerici inisiyatiflerin ilk kuralı, hedefe ulaşmak için yararlanacak başka yol kalmadığından emin olmaktır. İnisiyatif sürecini eleştirenlerin sık sık belirttiği gibi, ilerici önergelerin kabul edilmesi zordur. İnisiyatif kampanyaları yüksek maliyetli ve çok zaman alan kampanyalardır ve aktivistlerin ve örgütlerin aylar boyunca uğraşmasını; diğer işlerini askıya almasını gerektirir. Eğer bir hedefe normal hukuki süreçlerle, bir doğrudan-eylemle veya daha sade taktiklerle ulaşmanız mümkünse, bu konuda inisiyatif hazırlamayın. Şu ana kadar oya sunulan birçok ilerici inisiyatif bu kurala uymuştur. Zaten ilericiler

genelde bu hatanın tam tersini işler: Yani aktivistler, bir hedefe normal hukuki süreçlerle ulaşmak imkansız olduğu halde, politikacılara yönelik yoğun bir lobi faaliyetine girişir veya doğrudan-eylemler düzenlerler. Örneğin, San Francisco'daki çocuk hakları savunucuları, belediye bütçesinde çocukların ihtiyaçlarını karşılamak üzere nasıl bir düzenleme yapılabileceğini göstermek ve yıllık bir "çocuk bütçesi" hazırlamak için üç yıl harcadılar. Toplantılara büyük katılım olmasına ve belediyedeki çeşitli yöneticilerin verdiği desteğe rağmen, belediye başkanı çocuk bütçesini genel bütçeye eklemekten ısrarla kaçındı. Ayrıca, çocukların artan ihtiyaçlarını karşılayacak, gelir getirici öneriler de sürekli olarak reddedildi. Daha sonra, San Franciscolu çocuk hakları savunucuları, Washington'da 1990 seçimlerinde, çocuk hizmetlerinin artmasını öngören bir inisiyatif verildiğini öğrendiler. Washington önergesi ezici bir yenilgi almıştı, ama San Franciscolu aktivistler bunun iyi bir fikir olduğunu düşündüler. Zaten, bütçe mücadelesi aktivistlerin mali, profesyonel ve moral kaynaklarını tüketmişti. İnisiyatif hazırlanıp oya sunuldu ve San Francisco, 5 Kasım 1991'de, bütçesinde çocuklara ayrılan kaynakların her yıl artacağını taahüt eden ilk ABD şehri oldu. Bir çocuk hakları lideri, üç yıl boyunca "kitaba uygun" faaliyet yürütmeye çalıştıklarını, oysa en uygun stratejinin ta baştan inisiyatif oylamasına gitmek olduğunu söyledi.[5]

Kural 2. İnisiyatif seçmenlerin çıkarına hitap etmelidir: Taktiksel bakımdan başarılı bir inisiyatifin ikinci şartı, seçmenleri, inisiyatifin onların çıkarına uygun olduğuna ikna etmektir. Toplumsal değişim aktivistleri olarak, Amerikan toplumunun bireyciliğe ve kişisel çıkara verdiği önemi ne kadar eleştirirsek eleştirelim, birçok Amerikalının bu değerleri benimsediğini kabul etmek durumundayız. Büyük aktivist Saul Alinsky de, bu noktanın altını çizmişti: "Gerçekçi politikacılar dünyayı olduğu gibi görür: yani kişisel çı-

5. Bkz. Margaret Brodkin and Coleman Advocates for Children and Youth, *From Sand Boxes to Ballot Boxes; San Francisco's Landmark Campaign to Fund Children's Services*, s. 90. Kitaba Charles Stewart Mott Foundation tarafından kaynak sağlanmıştır.

kar tarafından yönetilen ve ahlakın, iş bitiriciliğin bahanesi haline geldiği bir arena olarak."[6] Benim kendi deneyimime göre, kapitalist sistemin kurbanı olan en yoksul insanlar bile kişisel çıkarın insanın temel güdüsü olduğuna inanıyor. Oysa, toplumsal değişim örgütlerindeki insanların çoğu, *ekonomik ya da kişisel çıkar adına hareket etmez.* Aktivistlerin düzenlediği inisiyatiflerin, hukuki kampanyaların ve doğrudan-eylemlerin hedefi de, insanların, kişisel çıkar için değil, "adalet" ve "iyi yönetim" uğruna hareketc geçmesini sağlamaktır. Çoğunluğun kişisel çıkarına hitap etmeyen bir konuyu ele almak elbette yanlış değildir. Ancak bir inisiyatiften çıkarı olmayan kişilerin zihni, karşı tarafın verdiği ilanlar ve reklamlar yüzünden kolayca karışabilir. Sonuç olarak, kişisel çıkara hitap etmeyen inisiyatifler genelde başarısız olur ve ilericiler de inisiyatiflerden iyice soğur.

Dolayısıyla, bir inisiyatifin sonucunu belirleyen şey, seçmenin kişisel çıkarına ne ölçüde hitap ettiğidir. İnisiyatifler konusunda ülkenin lideri olan California'da yapılan her oylama bu tezi ispatlıyor. 1978 yılında ülkc çapında bir vergi isyanı başlatan ve etkileri hâlâ hissedilen Önerge-13'ün kabul edilmesinin nedeni, bu inisiyatifin seçmenlerin çoğunluğu için emlak vergilerinde indirim anlamına gelmesiydi. Önerge-13'e karşı çıkan aktivistler ise, toplanan vergilerin azalması halinde okulların, sosyal hizmetlerin ve kamusal altyapı hizmetlerinin yetersiz hale geleceğini söylediler. Ancak aktivistlerin öne çıkardığı, "toplum için yararlı olanı yap" anlayışı, daha düşük emlak vergisi ödeme arzusunun önünü alamadı. On beş yıldan uzun bir süre sonra, Önerge-13'e karşı çıkan aktivistlerin bütün korkuları gerçek oldu. California'daki okulların, sosyal hizmetlerin ve bir zamanlar birinci sınıf olan altyapı hizmetlerinin niteliği, neredeyse Mississippi'nin standartlarına indi. Ancak, kamuoyundaki kişisel çıkar güdüsü hâlâ son derece güçlü. Kamuoyu araştırmaları Önerge-13'e verilen desteğin sürdüğünü gösteriyor ve hazırlanan sayısız karşı inisiyatife rağmen uygulama devam ediyor.

Birçok toplumsal değişim aktivisti, Önerge-13'e karşı çıkmak için yukardakine benzer toplumcu inisiyatifler hazırladı. 1978 yı-

6. Saul Alinsky, *Rules for Radicals* (New York: Vintage, 1972), s. 12-13.

lında Önerge-13 kampanyası sırasında, evsahipleri, emlak vergisi indirimlerinin kiracılara kira indirimi şeklinde yansıyacağına söz vermişti. Bu söz tutulmayınca, kiracılar yerel inisiyatifler hazırladı ve Berkeley, Santa Monica ve West Hollywood gibi ilçelerde kira denetimi uygulamasını kabul ettirdi. San Francisco gibi diğer şehirler, kiracıların katı önlemler aldırmasını engellemek için kendiliğinden daha ılımlı kira denetimi uygulamaları başlattılar. Emlak çevreleri, yerel seçimlerde kira denetiminin yasalaşmasını engellemek için milyonlarca dolar harcadılar, ancak kiracıları kendi çıkarlarını savunmaktan vazgeçiremediler.

Voter Revolt (Seçmen İsyanı) adlı tüketici örgütünün yöneticisi olan Harvey Rosenfield ve kira denetimi kampanyalarında başarılı bir geçmişi olan Bill Zimmerman, 1988 kasımında, sigorta primlerinde indirim öngören bir inisiyatif hazırlayıp, bütün eyalet çapındaki seçmenlerin kişisel çıkarına hitap ettiler. Rosenfield'ın hazırladığı Önerge-103, orta sınıfın emlak vergilerinden duyduğu rahatsızlığı, ev ve araba sigortası alanına taşıdı. Önerge, sigorta şirketlerinin ev ve araba sigortası primlerinde bir defa için yüzde 20'lik indirim yapmasını ve gelecekteki prim artışlarının da, seçimle belirlenecek bir sigorta uzmanı tarafından denetlenmesini öneriyordu. Los Angeles'lı orta sınıf seçmenler, ortalamanın üstünde olan yüksek araba sigortası primlerinden rahatsızdı. Önerge-103'ün sürpriz bir zafer kazanmasını sağlayan en önemli etken, seçmenin primin azalmasını istemesiydi. Sigorta endüstrisi, bu seçimde sigorta konulu inisiyatiflere 75 milyon dolardan fazla harcamıştı; ancak bu kadar para bile seçmenlerin kendi çıkarına uygun hareket etmesini engelleyemedi.

Ancak Bill Zimmermann, aynı başarıyı, 1992 yılında hazırladığı bir inisiyatifte gösteremedi. Zimmerman'ın hazırladığı "Zenginden Vergi Al" adlı inisiyatif (Önerge-167), eyaletin zengin bireylerden ve şirketlerden aldığı verginin artmasını öngörüyordu. Ancak, daha adil bir vergi sistemi kurulmasını ve eyalet gelirlerinin artmasını öngören inisiyatif, tek tek seçmenlerin çıkarına doğrudan hitap etmiyordu. Net ve dolaysız bir parasal çıkar vurgusu taşımayan Önerge-167, karşı tarafın açtığı miyonlarca dolarlık kampanya kar-

şısında başarısız oldu. Karşı taraf, Önerge-167'nin işsizliğe yol açacağını iddia ederek seçmenin çıkarına hitap etmeye çalıştı. Bu kesimin hazırladığı bir reklam filminde, bir oto yedek parça dükkanı sahibi, tam resesyondan çıkacakken Önerge-167 yüzünden işçi çıkarmak zorunda kaldım, diye yakınıyordu. Reklam bombardımanına uğrayan seçmenler, belki de kendi hayatlarının Önerge-167'nin yenilmesine bağlı olduğuna yürekten inandılar.[7]

California'daki kasım 1990 oylaması da özellikle kişisel çıkar testini geçemediği için başarısız olan iki önergeye tanık oldu. Hem "Ormanlar Daima" adlı inisiyatif, hem de "Büyük Yeşil" adlı çevre önergesi ezici bir şekilde yenildiler. Seçmenler inisiyatifin doğrudan bir yarar sağlamayacağını düşündü ve karşı taraf da bu inisiyatiflerin kabulünün vergi artışlarına neden olacağını söyleyip seçmenlerin çıkarına hitap etti. İnisiyatiflere başvuran çevreciler için, çevre sorunlarını seçmenlerin kişisel çıkarı şeklinde ifade etmek zor olabilir, ama bunu denemeden bilemeyiz.

Kural 3: İnisiyatif basit olmalıdır: Bill Clinton'un başkanlık kampanyası sırasında, üst düzey politik danışmanlar, Clinton'un kampanyanın ana temasından saptığını farketti. Clinton'un ve diğer konuşmacıların ana temaya sadık kalmasını sağlamak için kampanya karargahına şu meşhur levha asıldı: "Aptal herif! Asıl mesele ekonomi." Bu levhanın iki anlamı vardı. Birincisi, levha Clinton'un en fazla oy getirecek konuya odaklanmasını sağlıyordu. İkincisi, danışmanlar, seçmenleri ikna etmek için onlara karmaşık planlar yerine basit bir ekonomik tema sunmak gerektiğini biliyordu.

Birçok ilerici inisiyatifin başarısızlığının nedeni bu inisiyatiflerin basit olmamasıdır. Birçok aktivist, doğal olarak, karmaşık meseleleri çözmek ister ve bir çok farklı hedefi içeren karışık önerge-

7. Zimmerman'ın taktik zekasına haksızlık etmemek için Önerge 167'nin bir amacının da aynı oylamaya sunulan ve Cumhuriyetçi eyalet başkanı Pete Wilson tarafından hazırlanan sosyal güvenlik yardımı karşıtı bir önergeye şirketlerin bütün güçleriyle yüklenmesini engellemek olduğu belirtilmelidir. İş çevrelerinin asıl olarak Önerge 167'ye yoğunlaşması ve Wilson'un önergesinin başarısız olmasıyla birlikte bu taktik başarıya ulaşmıştır.

ler hazırlar. Aktivistler, inisiyatif kampanyası için çok fazla enerji ve kaynak harcadıklarından, ciddi bir kazanım elde etmek isterler; bu yüzden de, ne yazık ki hazırlanan önerge birçok sorunu aynı anda ele almaya çalışır. Tek bir cümlede özetlenemeyen bu tür bir önerge, içeriği yüzünden değil, seçmenin kafasını karıştırdığı için başarısız olur. Birçok toplumsal sorunu tek bir önergeyle çözme girişimi, basket maçında fark yiyen bir takımın arayı kapatmak için sürekli üç sayılık atışlar denemesine benzer. Bu taktik ne sporda ne de toplumsal mücadelede işe yarar.

Örneğin, California'daki kasım 1990 seçimine sunulan "Büyük Yeşil" adlı inisiyatifin (Önerge-127) ağır bir yenilgi alması herkesi şaşırtmıştı. O yıl kutlanan "Dünya Günü"nde büyük bir kamuoyu desteği alan çevreciler, çevre önergesinin de başarılı olacağını düşünüyordu. Aralarında eyaletin önde gelen çevre gruplarının ve eski aktivist ve eyalet meclisi üyesi Tom Hayden'ın da bulunduğu önerge sahipleri, "Büyük Yeşil" inisiyatifine birçok madde eklemişti. Önergede şu talepler yer alıyordu: Gıda ve tarım işçilerini korunmak üzere haşere ilacı kullanımının düzenlenmesi; ozon tabakasına zarar veren kimyasalların kullanımına son verilmesi; küresel ısınmaya yol açan gazların azaltılması; okyanuslardaki petrol ve doğalgaz kuyularının kapatılması; petrol sızıntılarının önlenmesi; içme suyu temizliğinin artırılması; eyaletin çevre ve sağlık yasalarını uygulatma yetkisi olan ve seçimle belirlenen bir çevre koruma bürosu oluşturulması; kızılağaç ormanlarının korunması için 300 milyon dolar ve çevre araştırmaları için 40 milyon dolar fon ayrılması. Farklı alanlardaki çevrecilere hitap etmeye çalışan bu inisiyatif aslında, çevre sorununa duyarlı olmayan seçmenlerin kafasını epey karıştırıyordu. Dahası, önergede yer alan yeni büro ve fon önerileri, muhafazakarları ve bürokrasi karşıtlarını önergeden soğuttu. Önerge karşıtları, 39 sayfalık ve 16.000 kelimelik bir önergenin aşırı geniş olduğunu ve her bir önerinin ayrı ayrı oylanmasını öneriyordu.[8] Kendisini çevreci kabul eden birçok insan bile önergeye hayır oyu verdi.

Aynı seçimde sunulan Önerge-130 ise ("Ormanlar Daima inisi-

8. *California Voter Handbook*. Kasım 1990.

yatifi"), tek cümlelik bir mesaj içeriyordu: eski ormanları koruyalım. Önerge-127'yi hazırlayan çevreci örgütlerin de destek verdiği Önerge-130, kereste üretimine kısıtlamalar getiriyor ve devletin eski orman alanlarını kamulaştırmasını öngörüyordu. Tek bir konuya odaklanan ve kızılağaç ormanlarıyla kereste şirketleri arasında bir tercih yapılmasını zorunlu kılan Önerge-130'un kazanma şansı yüksekti. Önergenin az farkla kaybetmesi, önerge sahiplerinin uyguladığı taktiklerden değil iki farklı etkenden kaynaklandı. İlk olarak eyalette yaşanan ekonomik kriz yüzünden, seçmenler yeni harcamalara karşıydı. İkincisi, Önerge-127'ye karşı oluşan muhalefet Önerge-130'u da vurmuştu. Seçmenlerin mali kaygılarına rağmen, Önerge-130 kereste çevrelerinin muhalefetini yenebilirdi belki. Ancak Büyük Yeşil önergesi Ormanlar Daima'yı da aşağı çekti. Her iki çevre önergesinin beslendiği bağışlar da ortaktı. Sonuçta, Önerge-130'un Önerge-127'den daha başarılı olması, inisiyatiflerin basit olması gerektiğini ispatlamış oldu.

İnisiyatifi basitleştirmek demek, inisiyatifin dilinin yoğun olmayacağı anlamına gelmez. Eğer önerge bir cümlede özetlenebiliyorsa, seçmenler metnin kendisini ayrıntılı bir biçimde okumaz. Örneğin, sigortacılık terimlerini kullanan Önerge-103'ün sigorta primlerini düşüreceğini herkes biliyordu. Tom Hayden, 1986 yılında karmaşık bir dili olan "Güvenli İçme Suyu ve Toksik Düzenleme Yasası" (Önerge-165) adlı bir inisiyatif hazırladı. Fakat inisiyatifin mesajı basitti: Toksiklerden korunmak istiyorsanız "evet" oyu verin. Eğer Önerge-165, bir eyalet toksik bürosunun oluşturulmasını ya da çeşitli fonlar ayrılmasını içerseydi, o da, Büyük Yeşil gibi, ciddi bir yenilgi alırdı. California'da büyük başarı elde eden, 1972 tarihli Kıyı Koruma Yasası da metin olarak karmaşık ve iddialı bir inisiyatifti ancak mesajı bir cümlede özetlenebiliyordu: Kıyılarımızı koruyalım.

Medyanın içinde bulunduğu durumu göz önüne alırsak, basitliğin önemini daha iyi anlarız. Büyük haber ajansları seçimlerde sunulan inisiyatifleri incelemek için pek fazla çaba göstermez. Yerel televizyonların haber departmanları da önergeleri ancak bir kez haber yapar ve seyirci ancak inisiyatifin genel içeriğini anlayabilir.

Eğer önergenizi, bir ya da iki cümlede ikna edici bir biçimde ifade edemezseniz, başarıyı unutun. Gazeteler ciddi haberlere çok az yer veriyor ve bir gazete yazısı birçok inisiyatifi birden ele alıyor. Toplumsal aktivistler bir bilinçlendirme kampanyası yapmak isteseler bile, ne televizyon, ne radyo, ne de yazılı basın inisiyatiflere ciddi bir yer veriyor. Basın, seçmenleri bilinçlendirdiği zaman da, bunu önerge sahiplerinin isteyeceği biçimde yapmıyor. Taban aktivistlerinin önerdiği ve büyük sermaye çevrelerinin karşı çıktığı hiçbir inisiyatif medya tekellerinin ciddi desteğini alamaz. Büyük medya patronlarının sağcı önergelere karşı ilericilerle ittifak yaptığı olur, ama bu patronların toplumsal adaleti ya da gelir adaletini sağlamak gibi bir niyeti yoktur.

Taktiksel aktivistler, basının, karmaşık ve çokyönlü bir inisiyatifi seçmenlere iyi bir biçimde anlatacağını sanmamalıdır; inisiyatifle ilgili kısacık haberlerin tarafsız ve doğru olması bile büyük başarıdır. Bu başarıyı elde etmek için yapılması gerekenler gayet açık. Bir inisiyatifi haber yapacak olan muhabir, inisiyatifin ayrıntılarına girmez. Eğer karşınızda tarafsız bir muhabir varsa, sakın inisiyatifin özünü kavrayamadı diye öfkelenmeyin. Günümüzün magazin dünyasında seyircilerin dikkati son derece uçucu olduğu için, gazeteciler konuyu kısa ve net bir biçimde sunmaya çalışır. Radyo ve televizyon haberlerinde, önergenizin anlamını tek ve güçlü bir cümlede özetlemek zorundasınız.

Basitleştirmenin bir avantajı da, karşı tarafın saldırılarının önünü kesmektir. Bir inisiyatifi alt etmenin en kolay yolu, inisiyatifin tartışmalı yönlerine yoğunlaşmak ve diğer yönlerini gözden gizlemektir. Bütün politik gruplar, karışık inisiyatifleri yenmek için bu taktiği kullanır. California'nın Kasım 1993 seçimlerindeki eğitim-kuponu* önergesine karşı yapılan muhalefet bunun iyi bir örneğidir. Sağcıların savunduğu bu karışık önerge, devletin, –cadılar dahil!– bütün dini tarikatlar tarafından işletilen özel okullara kaynak aktarmasını öngörüyordu. Kupon inisiyatifini eleştiren aktivistler bütün vurguyu devlet parasıyla cadı okulu açma fikrine yaptı.

* Eğitim-kuponu (*school voucher*): Devletin özel eğitim kurumlarını dolaylı yoldan finanse etmesini sağlayan bir çeşit özelleştirme uygulaması (ç.n.).

California'da okul işleten cadı yoktu, ama kamu kaynaklarının bu tür okullara harcanmamasını isteyen, aklıselim sahibi bütün seçmenler inisiyatife hayır oyu verdi. İnisiyatifte birçok tartışmalı yön olduğu için, devlet okullarından rahatsız olan seçmenler bile inisiyatife hayır oyu verdi.

Bir inisiyatifi engellemek isteyen çevreler, önergenin her öğesini tartışan ve sorgulayan gazete ilanları verir. Buradaki amaç, önergeyi olumlu bulanlar dahil tüm seçmenlerin, bu inisiyatifin en az bir yönüne itiraz etmesini sağlamaktır. İlerici inisiyatiflere karşı çıkan büyük sermaye çevrelerine ait basın organları, önergedeki tartışmalı noktaların üzerinde özellikle durur. Karışık inisiyatifler hazırlayan aktivistler, basının basit önergelere de karşı çıkacağını, kapsamlı önergeleri oya sunmanın sakıncasının olmadığını, söyler. Ancak bu anlayış, karşı tarafın belirli noktaları cımbızlayıp çarpıttığı gerçeğini gözden kaçırır. İçeriği gayet olumlu olan karışık inisiyatifler bile, basına eleştirecek birçok öğe sunar ve genelde başarısız olur.

Kural 4: İnisiyatif doğru bir tarzla hazırlanmalıdır: İlerici bir inisiyatifin geçmesi gereken dördüncü sınav, hazırlanış tarzının doğru olup olmadığıdır. İnisiyatif, kampanyaya zafer getirecek bütün kesimlerin desteğini aldı mı, yoksa sadece bir avuç insan tarafından mı hazırlandı? Aktivistler, konuyla ilgilenen kesimlerin desteğini almadan bir önerge sunmamalıdır. Bu tür önergeler kitleyi böler, bazı çevreleri rahatsız eder ve zararlı olur. Ne yazık ki, herşeyin en doğrusunu bildiğini sanan iyi niyetli aktivistler bu püf noktasını sık sık gözden kaçırır.

Geçmişte, geniş bir kitle desteğine sahip olmadan mücadele eden grupları "sekter" olarak nitelerdik. Onlar da kendilerine "öncü parti" derlerdi. Bugün, bu tür çevreler kendilerine "ikonaklast" yani "ikon kırıcı" diyor. Şahsen, ikon kırıcıları severim; bu kesimler teorik tartışmalara ve proaktif eylemlere büyük önem verir. Ne yazık ki, ikon kırıcılar bir hayal dünyasında yaşar: seçmenlerin radikal bir toplumsal dönüşüm istediğini ama bürokratların ve politi-

kacıların kitlenin önünü kestiğini düşünürler. İkon kırıcılar, kendi talepleri doğrultusunda bir taban örgütlenmesine girişmek yerine, bu adımı atlayıp taleplerini doğrudan oya sunarlar. Ancak bu tür gruplar genelde önergelerini eyalet seçimlerine sokacak paradan ve kitleden yoksundur, dolayısıyla verdikleri zarar büyük ölçüde yerel seçimlerle sınırlı kalır.

Sekter grupların sunduğu inisiyatiflere taktiksel aktivistlerin nasıl tepki vermesi gerektiğini 1980'li yıllarda San Francisco'daki inşaat mücadelelerinde gördük. San Francisco'nun gittikçe "Manhattan'laşması" yüzünden, 1979 ve 1983 seçimlerindeki "yavaş büyüme inisiyatifleri" büyük seçim öncesinde destek toplamış ama her iki inisiyatif de sandıkta başarısız olmuştu. 1983 yenilgisinden sonra, belediye yönetimi, seçmenlerin kaygılarını gidermek için şehir merkezinde bir dizi inşaat sınırlaması getirdi. Belediyenin öve öve bitiremediği, bu "Şehir Merkezi Planı", kamuoyu tarafından yetersiz bulundu (bu mükemmel planı övmekle bitiremeyen *New York Times* hariç tabii!) ve yavaş şehirleşme yanlısı aktivistler 1986 yılı için büyük umutlarla yeni bir sandık inisiyatifi hazırlamaya koyuldu.

Yavaş şehirleşme yanlısı bütün örgütler 1986 oylamasına hazırlanırken, bir semt aktivisti kendi hazırladığı bir önergeyi 1985 yılında oya sunmaya karar vermiş ve yeterli sayıda imza toplamıştı. Bu önerge çeşitli kesimleri kapsayan geniş bir tartışmanın ürünü değildi, ancak oya sunulan tek yavaş şehirleşme önergesi bu olduğu için seçmenler öyle olduğunu sandılar. Yavaş şehirleşme savunucuları önergenin alacağı kaçınılmaz yenilginin tüm harekete zarar vereceğini ve ertesi yıl yeni bir inisiyatifle seçmenlerin karşısına çıkmayı zorlaştıracağını görüyorlardı. İkon kırıcı bütün hatalı hareketleri yapmıştı: doğru bir tarz izlememiş, geniş kampanyaya zarar verebilecek bir sandık mücadelesi başlatmış ve kişisel ün peşinde koşmuştu.

Ancak, San Francisco'nun en önemli iki yavaş şehirleşme aktivisti olan Sue Hestor ve Calvin Welch ikon kırıcıdan daha hızlı davrandı. Bu iki aktivist önergeye karşı çıkıp, toplumun yavaş şehirleşme hareketini bu sorunlu kampanyayla özdeşleştirmesini en-

gelledi. Önergeyi zayıf olduğu gerekçesiyle eleştirip, kendi önergeleri için de zemin hazırlamış oldular. Eleştiri soldan geldiği için, ikon kırıcı, aktivistleri "ılımlı" ya da "pragmatik" davranmakla suçlayamadı. Sonuç olarak ikon kırıcının önergesi yenilirken, 1986 yılında verilen önerge büyük bir başarı elde etti.

Taktiksel aktivistlerin, uygun bir tarz izlememiş olan bütün çevrelere karşı çıkması gerektiğini söylemiyorum. Önemli olan mesele, sekter çevreler tarafından hazırlanan önergelerin, gerçek bir kitle tabanı olan gruplara zarar vermesini engellemektir. Bunun en iyi yöntemi sessiz kalmak olabilir; tanınmış bir grubun kendi konusunu ilgilendiren bir önergeye destek vermemesi seçmenlere çok şey anlatır zaten. Kitlesel bir grup kendi gündemini ele alan sekter bir aktivisti izlemekle yükümlü değildir ki. Proaktif talepler öne süren ve stratejiler üreten bir örgüt, hiçbir zaman bir yalnız kovboy yüzünden çizgisini şaşırmamalıdır.

Kural 5: Politik ortamı değerlendirmek şarttır: İnisiyatif süreci politik bir vakum içerisinde yaşanmaz. Bütün aktivistler bunu bilir, ama aktivistler tek bir gündeme yoğunlaştıklarında genel politik gelişmeleri kolayca gözden kaçırırlar. Bu hatanın iyi bir örneği, ilerici inisiyatifleri, genel seçimlerin olmadığı yıllardaki yerel ve ara seçimlerde oya sunmaktır. Bu tür seçimlere katılımın daha az olacağını anlamak için dâhi olmak gerekmez. Bu tür seçimlerde, özellikle de yerel seçimlerde, muhafazakar beyazlar ve evsahipleri büyük bir çoğunluk teşkil eder. Bu tür düşük katılımlı oylamalarda, kiracılara yönelik vergi iadesi gibi inisiyatifler sunmak, yenilgiye davetiye çıkarmak olur. Daha da kötüsü, bu tür oylamalarda ilerici inisiyatiflerin yenilmesi, ilericilerde ve onların yandaşlarında kamuoyunun bu tür önergelere karşı olduğu izlenimini doğurur. Politik zamanlamanın önemi anlaşılmadığı için, kazanılması mümkün olan mücadeleler kaybedilir.

Ne yazık ki, zamanlaması doğru olan kampanyalar bile başarısız olabilir. Örneğin, California'da 1994 kongre seçimleri sırasında sunulan ve bütün özel sağlık sigortası şirketlerinin kaldırılıp devle-

te bağlı tek bir sağlık sigortası kurumunun oluşturulmasını savunan (*single payer*) Önerge-186 adlı sağlık reformu önergesini ele alalım. 1994 yılı başlarında önerge için imza toplanırken, ABD Kongresi'nin seçimler yapılmadan bir sağlık reformu yasasını kabul edeceği şeklinde yaygın bir kanı vardı. Böylece ABD, 1994 yılında, vatandaşlarının büyük çoğunluğuna sağlık hizmeti garantisi veren diğer sanayileşmiş ülkelere katılacaktı. 1994 haziranında, seçimlere az bir süre kala, Demokrat Parti Kongre Kampanya Komitesi üyesi, milletvekili Vic Fazio, meslektaşlarına "sağlık hizmeti bir ölüm kalım meselesidir, seçim çalışmalarının odak noktasıdır," diyordu.[9] California'daki Önerge-186'nın sahipleri, California'nın sonbahar seçim kampanyası boyunca sağlık hizmeti reformunun seçmenlerin gündeminde olacağı şeklinde, sağlam gibi görünen, bir varsayımda bulunuyordu.

Ancak, Fazio'nun sözlerinin üzerinden henüz iki ay geçmeden, Kongre'nin sağlık hizmeti reformu rafa kaldırılmıştı bile. Bu süreçte öyle dolaplar dönmüştü ki, sağlık reformu tartışmalarında ne yaşandığını anlayamayan birçok seçmen Kongre'nin ataleti karşısında öfke duymuştu. Araştırmalar, seçmenlerin hâlâ sağlık hizmeti reformuna önem verdiğini, ancak Kongre seçimlerine yönelik kampanyalarda bu konunun tamamen bir kenara atıldığını gösteriyordu.[10] 1994 yılında, televizyondaki seçim kampanyası reklamları rekor kırarken, sadece tek bir politikacı –Massachusetts'ten Senatör Ted Kennedy– seçildiğinde ulusal sağlık hizmeti yasaları için mücadele edeceği vaadini içeren bir reklam vermişti.

California'nın Önerge-186'sı, toplumun kayıtsızlığıyla bile açıklanamayacak kötü bir sona ulaştı. California'nın Cumhuriyetçi Eyalet Başkanı Pete Wilson'un zımni desteğini alan sağcı çevreler, Önerge-187 adında, yasadışı göçmenlere verilen tüm kamu hizmetlerine son verilmesini öngören bir inisiyatifi oya sunmayı başarmıştı. Wilson'un da kampanyasında bu konuya yoğunlaşmasıyla beraber, sağlık hizmeti reformu gündemden iyice düşerken, yasadı-

9. *New York Times*, 22 Ekim 1994, "Defying Omens, Health Care Drops From Campaign Stage," s. I.
10. A.g.y..

şi göçmenler meselesi seçim tartışmasının merkezine oturdu. Birçok ilerici grup, Önerge-186'yı kabul ettirmeye çabalamak yerine, Önerge-187'nin yenilmesi için –boş yere– uğraştı. Kamuoyundaki tartışmayı kendi gündemleri etrafına çekmek için sık sık inisiyatiflerden yararlanan muhafazakarlar, aynı zamanda çeşitli suçlara sert cezalar öngören bir önergeyi de oylamaya sundu. Bu önergenin ve göçmen karşıtı önergenin varlığı ve Wilson'un bu iki temaya vurgu yapan 25 milyon dolarlık seçim kampanyası, Önerge-186'yı ve sağlık hizmeti reformunu neredeyse tamamen kamuoyu gündeminden düşürdü.

Demokrat Partili eyalet yöneticileri sağlık reformu önergesine karşı çıktığı için, Önerge-186'nın savunucuları önergelerini kamuoyu gündemine sokabilmek için ya gündemi etkileyecek eylemler yapmak ya da sınırlı kampanya kaynaklarını reklamlara ayırmak zorundaydı. 1994 eylülünün başlarında yapılan bir araştırmaya göre, katılımcıların sadece yüzde 29'u sağlık reformu önergesini duymuştu.[11] Aktivistler, örneğin tekerlekli sandalyeli insanların sivil itaatsizlik eylemleri gibi protestolar düzenleyip kamuoyunun dikkatini çekmeye çalıştıysa da, sağlık sigortası şirketlerinin önündeki oturma eylemleri vd. hiçbir zaman basında yer almadı. Kasım seçiminden birkaç ay önce oluşan politik ortam, sağlık reformu inisiyatifinin başarı şansını silmişti. Sağlık reformu kampanyası belki Kongrenin sağlık konusundaki duyarsızlığını aşabilirdi, ancak seçmen kitlesinin kayıtsızlığı karşısında çaresiz kalmıştı. Yalnız şunu unutmamak gerek ki, sağlık reformu, en iyi şartlarda dahi, kasım 1994'te başarıya ulaşması mümkün olmayacak kadar yeni bir fikirdi; olabilecek en kötü seçim ortamında oya sunulması yüzünden aldığı ezici yenilgi, bu önergenin California'daki ya da diğer eyaletlerdeki başarı şansının gerçek bir göstergesi olamaz.

Politik ortamı değerlendirmenin bir gereği de, muhafazakar adaylara yararı olacak gündemlerde inisiyatif hazırlamaktan kaçınmaktır. Dar bir çevrenin, 1982 kasım oylamasında zayıf bir silah denetimi inisiyatifini oya sunması, bütün Californialılar'a pahalıya

11. *San Francisco Chronicle*, 20 Eylül 1994, "Prop 186 Backers TryNew Tactic," s. A1.

mal oldu. Bu önergeye karşı olan, muhafazakar, silah sahibi taşralı seçmenler beklenenden yüksek bir katılım gösterdiler. Geleneksel olarak oy kullanmayan bu insanlar, silah denetim önergesi aleyhine oy kullanmak için eyalet merkezine kadar gelmişken, Cumhuriyetçi eyalet başkanı adayı George Deukmejian'a da oy verdiler. Sağcı bir "kanun ve nizam" taraftarı olan Deukmejian'ın, Los Angeles'ın eski belediye başkanı olan Afrika kökenli Amerikalı ve Demokrat Partili Tom Bradley karşısında az bir farkla kaybetmesi bekleniyordu. Bir eyalet seçiminde, bu tür seçimlerde raslanan suç önergelerinin veya vergi indirimi önergelerinin aksine, ilk kez bir silah denetimi önergesi sunuluyordu. Bu yüzden, tam da ilerici insanların seçim gününde görmek istemeyeceği insanlar sandığa gittiler. Silah denetimi önergesi, inisiyatif hazırlama ilkelerinin tamamını ihlal ediyordu: Dar bir çevre tarafından hazırlanmıştı, basitçe ifade edilemiyordu, taraftarlarının değil karşıtlarının çıkarını doğrudan ilgilendiriyordu ve 1982 kasımındaki politik ortamı göz ardı ediyordu. Ayrıca 1982 yılında California'yı kapsayan bir "silah denetimi aktivistleri ağı" mevcut değilken, karşı tarafın, eyaletin dört bir yanında hem kırsal hem de muhafazakar kentsel bölgelerde sağlam bir tabanı mevcuttu. Bu yüzden, önerge sahipleri örgütlenme ve parasal kaynak açısından dezavantajlı durumdaydı ve kazanma şansları yoktu. Önergenin aldığı ağır yenilgi bir süre sonra unutuldu; ancak "Dük" lakaplı Deukmejian'ın vali seçilmesinin ve California eyaletinin politikasının belirgin bir biçimde sağa kaymasının sonuçları çok daha vahim oldu.

Zayıf inisiyatifler diğer ilerici önergelere ve adaylara zarar verirken, güçlü inisiyatifler normalde oy kullanmayan ilericilerin katılımını artırabilir. Bunu başarmak için, oy kullanmayan insanların belirli bir kesimi için yakıcı olan bir konuya değinmek ve bu kesimin diğer ilerici önergeler ve adaylar için de oy vermesini sağlamak gerekir. Örneğin, polisin marihuana yasalarını gevşetmesini öngören inisiyatifler, üniversite şehirlerindeki öğrencilerin yerel seçimlere katılımını artırabilir. Çoğu öğrenci üniversiteye gittiği şehirde politikayla ilgilenmez, ama marihuana kullanımı cezalarının hafifletilmesi onlara hitap eder ve sandığa gitmelerini sağlar. Bu ki-

şiler bir kere sandığa gittiğinde, aday seçiminde ve diğer önergelerde de ilerici listeye destek verirler. Otobüs bileti fiyatlarını düşürmeyi ya da toplu taşıma hizmetini iyileştirmeyi öngören seçim önergeleri de oy kullanmayan ilericileri sandığa taşıyabilir. Toplu taşımacılıktan yararlanan insanlar genelde araba alacak durumu olmayan, kendi evi olmayıp kirada yaşayan, düşük ve orta gelirli insanlardır.

Bildiğim kadarıyla yoksul Afrika kökenli Amerikalı ve Latin topluluklarının seçime katılımını artırmak için inisiyatif stratejisinden yararlanan kimse yok. Ülke ve eyalet düzeyindeki politikacılar, bu kesimleri görmezden gelip banliyölerde yaşayan beyaz seçmenlere yoğunlaşıyor ve politikacıların yoksul azınlıkların oylarını umursanıadığı mesajını veriyor. Politikacılar, seçim kampanyasının "size ne isterseniz vereceğim" döneminde bile, bu kesimin desteğini kazanmaya çalışmadığı için azınlıklar seçimin sonucunu umursamaz. İlerici inisiyatiflerin de pek azı bu yoksul ve azınlık seçmenlerin ihtiyaçlarını eksen alır. Bu şaşırtıcı durum bir bakıma tavuk-yumurta hikayesini hatırlatır: yoksul ve azınlık kesimler seçime pek katılmadığı için, hazırlanan inisiyatifler yoksul ve azınlık kesimlerin çıkarına hitap etmez; inisiyatifler bu kesimlerin çıkarına hitap etmediği için de yoksul insanlar seçimlere katılmaz.

Yoksul ve azınlık toplulukların yaşadığı toplumsal dışlanma ve çaresizlik duygusu o kadar yoğun ki, bu insanlar kendi gelirleri tehlikede olduğu zaman bile oy kullanmaya yanaşmıyor. Örneğin, California valisi Pete Wilson, 1992 kasımındaki eyalet seçiminde, yoksul ailelere ödenen kısıtlı sosyal güvenlik yardımının daha da azaltılmasını öngören bir önerge sundu. San Francisco'da kamuya ait konutlarda yaşayan ve Wilson'un önergesi yüzünden gelirleri iyice azalacak olan kiracıları örgütlemeye çalışan aktivistler ne yeterli sayıda kampanya gönüllüsü bulabildi ne de seçmen katılımını ciddi bir biçimde artırabildi. Tenderloin Barınma Kliniği'yse, ilçe sosyal güvenlik programına dahil olan yoksul bekar yetişkinleri ikna etti ve bu insanlar mahalleleri dolaşıp, yayınlarımızı dağıtarak kiracı hakları ve sosyal güvenlik inisiyatiflerine destek topladılar. Bizim başarımız, pansiyonlarda sürekli yaşayan insanlarla yıl boyu

ilişki içinde olmamızdan kaynaklanıyordu. Ancak aynı başarıyı Chicago'daki Cabrini-Green gibi, neredeyse kendi başına bir şehir olan devasa sitelerde tekrar etmek son derece zordur. Klinik'in, yoksul insanları kiracı hakları ve sosyal güvenlik gibi inisiyatiflerin kampanyalarına katması, yerel düzeyde neler yapılabileceğinin iyi bir örneğidir. Sağlık sigortası sorunlarından en çok etkilenenler yoksul ve azınlık kesimlerdir; bu nedenle de California'nın sağlık reformu önergesinin bu kesimlerin seçime katılımını artırması gerekirdi. Ancak politik zamanlamadaki hatalar bu başarıyı engelledi. Ülkenin tümündeki sağlık reformu önergelerinin başarısını da sağlık reformunu acil bir ihtiyaç olarak gören ve hükümetin bu soruna müdahalesine olumlu yaklaşan yoksul işçilerin seçimlere katılımı belirleyecektir.

Politik ortamın belirli bir önergenin oya sunulması için elverişli olup olmadığını değerlendiren taktiksel aktivistler, önergenin, yenilgiyle sonuçlanması durumunda bile önemli örgütsel kazanımlar sağlayacağını görebilir. Örneğin, 1990 yılındaki California seçimlerine sunulan "Ormanlar Daima" inisiyatifi için imza toplanmaya başlandığında, kuzey sahilindeki kereste endüstrisi ağaç kesimini azaltmaya başladı. Önerge sahiplerinin hesaplarına göre, inisiyatifin hazırlanmasıyla seçim günü arasında geçen sürede yaklaşık bir milyon kızılağaç bir süreliğine de olsa kesilmekten kurtuldu. Muhtemelen, kereste sanayicilerinin politik danışmanları seçmenleri öfkelendirmemek için ağaç kesiminin azaltılmasını önermişti. Dolayısıyla, inisiyatif hazırlamak iyi bir taktikti, çünkü inisiyatif yenilse bile ağaç kesimi yavaşlamış olacaktı. Aynı şekilde, yavaş-şehirleşme inisiyatiflerinin hazırlanması da çarpık kentleşmeyi azaltan bir etki yaratır. San Francisco'daki 1979 ve 1983 seçimlerinde az farkla kaybedilen ve binalara yükseklik sınırı getirilmesini öngören inisiyatifler sayesinde, ateşli bir şehirleşme savunucusu olan Feinstein bile, büyüme ve ulaşım sorunları gerekçesiyle müteahhitlerden ek vergi almaya başladı. Bu düzenlemenin kaynağı, belediye hizmetlerinden daha fazla pay alan şehir merkezindeki binaların ek vergi ödemesini savunan 1983 inisiyatifiydi. Yavaş-büyüme savunucuları düzenlemelerden memnun kalmayıp 1986'da tekrar sandı-

ğa gitmiş olsa da, 1983 inisiyatifi yükseklik sınırının uygulanmasında önemli bir rol oynadı. Ayrıca bu inisiyatifler sayesinde, şehir merkezinde işyeri inşaatı yapılmasını savunan kesimlerin bile, kentin büyümesinden etkilenen çocuk bakımı, barınma ve toplu taşıma gibi kamusal hizmetlerinin maliyetinin müteahhitlerce karşılanmasını istediği ortaya çıktı. Eski Boston belediye başkanı Raymond Flynn'in de belirttiği gibi, kamuya ek yük getiren müteahhitlerin tazminat ödeme "sorumluluğu"nun olduğunu iddia eden hareketler San Francisco'dan esinlenen diğer büyük şehirlere de yayıldı. Bizzat "sorumluluk" teriminin kullanımı bile, doğru taktikleri kullandığı halde başarısız olan San Francisco kampanyalarına dayanır.

İnisiyatif yönelişine girmeden önce politik ortamı gözden geçirmenin bir gereği de, elde bulunan mali imkanların ve gönüllülerin sayısının doğru değerlendirilmesidir. Taktiksel aktivistler, statükoyu sürdürmek için para harcamaktan kaçınmayan sanayi çevrelerinin her ilerici inisiyatifin karşısına çıkacağını bilmelidir. Oylamayı kaybettikten sonra, karşı tarafın satın aldığı danışmanlardan, kampanyada çevirdiği dolaplardan ya da sahip olduğu büyük mali imkanlardan dem vurup yenilgiyi rasyonalize etmek işe yaramaz; öngörülebilecek engellere takılıp başarısız olan aktivistlere hoşgörü göstermek anlamsızdır. Kimi zaman yapıldığı gibi, kaybeden tarafın, harcanan dolar başına daha fazla oy aldığını belirtip zafer ilan etmesi veya yaptığı taktiksel hatayı (inisiyatifin doğru strateji olup olmadığını değerlendirirken karşı tarafın mali imkanlarını hesaba katmamak) gizlemek için çeşitli bahaneler bulması da gerçekçi yaklaşımlar değildir. Tamamen tabana dönük olan kampanyalarda bile, yayınlar ya da seçim tartışmaları için para gerektiğinden, aktivistler kendi mali imkanlarını iyice değerlendirmelidir. Bir inisiyatifin zaferini Tanrı'ya havale etmekle, sermaye olmadan iş kurmak aynı sonucu verir: Umut vaadeden bir girişim, kaynak yetersizliği yüzünden, kısa süre sonra tartışma ve iftiralar arasında çökecektir.

Gönüllü sayısını açıkça tartışmak ise mali tahminlerden bile daha önemlidir. Birçok aktivist inisiyatif kampanyalarında hayal alemine dalar: İlerici bir inisiyatif oya sunulduğu an, sayısız gönüllü koşa koşa gelecektir. Oysa inisiyatif dünyasında işler böyle yürü-

mez. Kendi deneyimime dayanarak, inisiyatif kampanyası gönüllülerinin büyük çoğunluğunun, önerge sahibi örgütlerle bağlantısı olan insanlar olduğunu söyleyebilirim. Gönüllü olarak kampanya bürosuna başvuran birkaç kişi mutlaka çıkar, ama tesadüfi katılımlara güvenerek kampanya hazırlanmaz. İnisiyatif önerisini destekleyen her grup, kaç gönüllüyü işe katabileceğini en baştan dürüstçe ortaya koymalıdır. Gönüllülerin bu aşamda "söz" vermesi gerektiğini söylemiyorum; çünkü bu tür sözlerin bozulduğunu çok gördüm ve bunları uygulatmak da mümkün olmadı. Gruplar, inisiyatif tartışmasının ilk günlerindeki heyecanı söndürmek istemez. Açık açık, "Evet, bu iyi bir öneri. Grup olarak bu inisiyatifin arkasında durup, üyelerimizden buna oy vermelerini söyleriz; ama inisiyatif için telefon görüşmeleri, yayın dağıtımı vb. işler yapmak istemiyoruz," demekten kaçınır herkes. Oysa, bir grubun üyelerinin inisiyatif kampanyalarında çalışmak istememesi ya da aynı oylamadaki başka bir inisiyatif için çalışıyor olması gayet mümkündür. Dolayısıyla, birçok ilerici inisiyatif, karşı tarafın yaptığı propaganda ya da harcadığı paralar yüzünden değil, gruplar vaatlerini yerine getirmediği için başarısız olur. Uyduruk bir bütçe ve niteliksiz kampanya malzemeleriyle gerçek bir taban çalışması yürütülemez; bu iş için her şeyden önce çalışan kurullar gerekir. Birçok kampanyada, temel önemdeki gruplar baştan "bizden gönüllü beklemeyin" demiş olsaydı, birçok yenilginin önüne geçilebilirdi. Bu tür bir açıksözlülük, bir örgüt vaadettiği gönüllüleri sağlamadığında kampanya sırasında ortaya çıkan tartışma ve iftiralardan çok daha iyidir.

Özetlemek gerekirse, ilerici bir inisiyatifin başarıya ulaşması için seçmenlerin çoğunluğunun öz çıkarına hitap edebilmesi, bir cümlede ifade edilecek kadar basit olması, kitlesel grupların katıldığı açık ve adil bir süreçte geliştirilmesi, yüksek katılımlı bir seçimde oya sunulması ve büyük sermayenin muhalefetini gögüsleyecek para ve gönüllü kaynaklarına sahip olması gereklidir. 1992 yılında bu analizi oy sandığında sınama şansını elde ettim. Bizim inisiyatifle ilgili stratejik planlama sürecimiz sadece San Francisco'nun politik tarihindeki en büyük sürpriz başarılardan birini yaratmakla kalmadı, daha da önemlisi görülmemiş bir biçimde

milyonlarca dolarlık servetin zengin sınıflardan yoksul ve orta sınıflara yeniden dağıtımını sağladı. İnisiyatifin öyküsü taktiksel aktivistlerin inisiyatif sürecinin kurallarına uyarak neler başarabileceğinin bir örneğidir.

C. SAN FRANCISCO'NUN "H ÖNERGESİ": OY SANDIĞINDAN EKONOMİK ADALET NASIL ÇIKAR?

1991 yılının kasım ayında, bu bölümde değinilen her bir kuralı tek tek çiğneyen bir önergeyi gözlemleme talihsizliğine uğradım: belediye başkanı Art Agnos'un düşüşüne sebep olan, boş daire denetimi önergesinden bahsediyorum (bkz. ikinci bölüm). Bu önerge, bir daire boşaldıktan sonra ev sahibinin yapacağı kira zammının sınırlandırılmasını öngörüyordu. Frenleri tutmayan bir trenin uçuruma yaklaşmasını seyrederken hissedilebilecek dehşet ve çaresizlik içerisinde önergeyi gözlemledim. Yenilginin vehameti beni bile şaşırttı, ama daha en başından, önergede temel bir hata olduğunun farkındaydım: Boş dairelerden oy toplanamaz. Herhangi bir başarılı ilerici inisiyatifin temel şartı olan 'seçmenlerin önemli bir yüzdesinin çıkarına hitap etme' özelliği bu önergede yoktu. Seçim günü oy kullanan insanların pek azı bu önergenin kendisine yarar getireceğine inanıyordu. Önergenin vaadettiği yararlar, bir seçmenin şehir içinde yeni bir daireye taşınması şartına bağlıydı; inisiyatifin kabulü halinde başlangıç kirası daha düşük olacaktı. Doğal olarak çoğu seçmen bu uzak ihtimali dikkate almıyordu. Boş daire inisiyatifi tek cümlede ifade edilecek kadar basit de değildi. Bu önerge sayısız hukuki boşlukla, "iyi evsahipleri" için yapılmış istisnalarla ve karmaşık kira artırma mekanizmalarıyla doluydu. Aktivistler önergenin karmaşıklığını bir kenara koyup anafikre yoğunlaşmak istiyor, seçmenler ise bunu kabul etmiyordu.

Boş daire denetimi önergesi gerçek kiracı grupları tarafından oluşturulmadığından, hazırlanırken doğru bir tarz izlendiği söylenemezdi. Bütün kiracı grupları lafta önergeyi desteklese de, grupların üyeleri planlama sürecinin dışında bırakılmıştı. Bu yüzden ta-

banda ciddi bir oy toplama kampanyası da gelişmemişti; ve böylece ilerici inisiyatiflerin karşı tarafın mali avantajlarını altedecek gönüllü tabanına sahip olması şeklindeki kural da ihlal edilmiş oldu. Son olarak, inisiyatif, ilerici seçmenlerin yüksek oranlarda katılacağı genel seçimlerin dışında kalan bir yerel seçimde sunulmuştu.[12] Seçimden sonra, San Francisco kiracı hareketinin öldüğünü düşünen muhabirler ve aktivistler bana fikrimi sordular. Çarpık boş daire inisiyatifinin kiracı hareketinin gerçek gücünü yansıtmadığı söyledim ve 1992 kasım seçimlerine bir kira önergesi hazırlayarak bunu kanıtlayacağımı belirttim. Bu sözüm üzerine, evsahipleri hareketinin kendini beğenmiş bir lideri beni "kükreyen fare" diye aşağıladı. Bu tavır üzerine, San Francisco tarihinin ilk başarılı kiracı inisiyatifini yaratmak için gerekli olan zorlu süreci başlattım.

İlk olarak, kiracıların temel sorunu olarak gördüğüm yüksek kiraları tekrar ele aldım. On yıllık kira denetim sürecine rağmen San Francisco'daki kiralar son derece yüksekti, çünkü yasalar ev sahiplerine yıllık en az yüzde 4 kira artırımı garantisi veriyordu. Bu otomatik artış özellikle yaşlıları, özürlü kişileri, kamu yardımı alanları, yoksul emekçileri ve sabit bir gelirle yaşayan ya da yıllık maaş artışı yüzde 4'ü bulmayan insanları etkiliyordu. Yüzde 4 artış son derece adaletsizdi, çünkü 1991 yılında enflasyon bunun yarısı kadardı. Bu konuda bir tartışma başlatmak için, tüm şehirdeki kiraların dondurulmasını savunan bir yazı yazıp, kiracı gazetelerine gönderdim. Yazının anafikri, yıllardır enflasyonun üzerinde seyreden kira zamlarını telafi etmek üzere kiraları bir yıl dondurmaktı. Şehirdeki kiracılara danışmanlık yapan gruplar, bu fikri tartışmak için biraraya geldiler ve her bir grup, en geniş kitlenin sürece katılması için semtlerde "kiracı kurultayları" toplamaya karar verdi. Bu kurultaylar herhangi bir kiracı grubunun üyesi olmayan insanların da katılımını kolaylaştıracak ve belki de harekete yeni bir soluk verecekti. Kurultayların gündemi katı olmayacaktı; her bir katılımcı, sadece katkı yapmasına izin verildiğini görmekle kalmayacaktı; bizzat katkı yapması için cesaretlendirilecekti. Oluşturulan beş

12. İnisiyatif, teknik olarak, belediye başkanı tarafından imzalanıp kanunlaştırıldıktan sonra evsahiplerinin oyuna sunulan referandumdu.

kurultay da 1992 mart ve nisanında toplanacaktı. Her kurultaydan inisiyatifle ilgili iki öneri alınacak ve bu öneriler mayıs ayında şehir çapında düzenlenecek kiracı kurultayına sunulacaktı. Bu toplantı bir sandık inisiyatifi oluşturmanın gerekip gerekmediğine ve inisiyatifin içeriğine karar verecekti.

Karar alma hakkını belirli kitle örgütlerinin üyeleriyle kısıtlamak yerine, bütün katılımcılara eşit yetki tanıyan bu süreç çeşitli pürüzler doğurabilirdi. Kiracı faaliyetlerine daha önce hiç katılmamış olan bir insanın bir toplantıya katılıp oy kullanmasına ve sonra da ortadan kaybolmasına göz yummak biraz sorunluydu. Aynı zamanda, dışardan katılımcılara eşit oy hakkı verildiği için kendi gücü kısıtlanan örgütlerin üye ve yöneticilerinin ötkelenmesi riski de sözkonusuydu. Ancak, bu tehlikelerin farkında olan kiracı liderlerinin isteği, şehirdeki bütün kiracıların toplantıya davetli olduğunu hissetmesini sağlamaktı. İnsanların bir toplantıya salt katılmasını istemekle, bu insanlardan fikir ve öneri istemek arasında büyük bir fark vardır; bu fark insanları işe katıp katmayacağınızı belirler. Geniş katılımlı süreçler, sorundan etkilenen insanlar aktivist liderlerden yabancılaşmaya başladığında bir zorunluluk haline gelir. Çoğumuza göre, tabanda bir hareketlenme olmayışının nedeni boş daire inisiyatifinin sahipleri gerçek kiracıların sorunlarını dinlememesiydi; bu yetersizliği aşmak için son derece geniş katılımlı bir süreç şarttı. Aslında, sırf katılan grupların arasında birlik sağlamak için bile, açık bir süreç gerekliydi. Karar verme hakkını sadece kiracı gruplarının üyeleriyle kısıtlarsak; üyelik tanımına, üyelik esasına dayanan grupların politik gücüne, üyeliğe dayanmayıp kitleyi örgütlemeye ya da doğrudan hizmet vermeye yönelen grupların önemine ve enerjimizi hedeften saptıracak pek çok başka konuya dair sayısız tartışma doğardı. Geniş katılımlı bir tartışma sürecine karar vermek, grupların nihai kararı resmen onaylamasını şart koşmaz; dolayısıyla sanılanın aksine grubun özerkliği riske girmez. Biz de geniş katılımlı bir süreç başlatarak, zemini temizlemeyi ve kiracı hareketinin imajını yeniden güçlendirmeyi başardık.

Kiracı grupları, dört aylık kurultay sürecinde, unutulmaya yüz tutan proaktif taleplere ve strateji tartışmalarına geri döndüler. Bu

çalışma kiracı örgütlerine moral de verdi kuşkusuz. En çok tartışılan konu tüm kiracıları etkileyen yüksek kiralar meselesi oldu. Kurultaylarda gündeme gelen bazı konularsa kimi kiracıları ilgilendiriyor kimini ilgilendirmiyordu. Kiracı hareketi önceki dört inisiyatifin hepsinde hezimete uğramıştı ve kiracı topluluğunun herhangi bir kesimini dışlayan bir önergeyi oya sunacak lüksü yoktu; önerilen inisiyatif maksimum sayıda kiracıya hitap etmek zorundaydı.

1992 mayısında yapılan ve tüm şehri kapsayan kiracı kurultayında, sadece yıllık kira artışlarını sınırlayan bir inisiyatif öneren kiracılarla, hem kira artışlarına hem de evden atma uygulamasına değinmek isteyenler kiracılar arasında canlı bir tartışma yaşandı. Salondaki insanların çoğunun başına gelmişti haksız yere evden atılmak; ve hareketin birliğini sağlamak için bu soruna değinmek şarttı. İki farklı sorunu bir önergede birleştirmeye karşı olan benim gibi insanları memnun etmek için kurultay (basitlik kuralını hatırlayın), iki ayrı inisiyatif hazırlanmasını önerdi ve bunu oya sundu.

Bu karar, birçok aktivist liderin açık karar alma süreçlerine neden karşı olduğunu gösteren iyi bir örnek. İki ayrı inisiyatif hazırlanması önerisi oylanırken, ne iki inisiyatif için gerekli olan imzaları nasıl toplayacağımızı ne de yeterli miktarda parayı ve gönüllü aktivisti nereden bulacağımızı tartıştık. Hatta, iki inisiyatif hazırlanmasını öneren kimi insanların kampanyada gönüllü olarak çalışmak istemediği ortaya çıktı. Fakat, politik açıdan naif bir sonuca varan kurultay, yine de, görülmedik bir iş başarmıştı: İlk defa, bütün kiracı grupları, oya sunulacak inisiyatiflerin adil ve demokratik bir süreçle belirlendiğini hissediyordu. Toplantıda üç farklı dilde konuşmaların yapıldığı ve katılımcı grupların çok farklı politik tarzlar izlediği düşünülürse, bu önemli bir başarıydı. Bir önergeyi kaleme alan aktivistler, politik açıdan daha zayıf olan müttefiklerine genelde danışmadığı için, birçok ilerici inisiyatif böyle bir birleşik desteğe ve meşruiyete sahip olmaz. Kurultayın en büyük başarısı, "en doğrusunu ben bilirim," yaklaşımını elinin tersiyle itmekti.

Kurultaydan sonraki yedi haftada, her iki inisiyatif için 15.000 imza toplamamız gerekiyordu. Daha işin başında değerli bir ders

aldık ve birçok azimli ve çalışkan aktivistin imza toplamaktan hoşlanmadığını öğrendik. Yayın dağıtımında ya da telefon başında yorulmak bilmeyen bazı kişiler, sokaktan geçen birisini çevirip hızlı bir pazarlamayla bir imza koparmaktan rahatsız oluyor. Benim örgütüm olan Tenderloin Barınma Kliniği'nin gönüllüleriyse, başarılı bir biçimde imza toplamak için gereken sözel becerilere sahip değildi. Bu tür durumlarda, örgüt liderleri aktivistlerin sınırlarını iyi bilmeli ve belirli bir görevi başaramayan bir insanın kendini harap etmesini engellemelidir. İmza toplama işi, belirli bir amaca giden araçtır sadece. Eğer liderler, imza toplama becerisine bakarak bir insanın davaya bağlılığını ölçmeye kalkarsa, bu işi beceremeyen bir aktivist kendisini suçlu hissedip faaliyetten uzaklaşır. İlerde o insanın bir başka becerisine ihtiyacınız olunca da onu bulamazsınız. İmza toplayan gönüllülerin beklenmedik bir biçimde zorlandığını görünce, bu kişilerin faaliyeti önemsemediği gibi bir sonuca varmadık. İmza sürecinde zorlandık diye, sonbaharda güçlü bir taban kampanyası yürütemeyeceğimizi de düşünmedik. İnsanların imza toplarken zorlandığını kabul edip imza toplaması için parayla adam tuttuk. Toplumsal değişim uğruna farklı alanlarda çalışan aktivistlerin gönüllü çabasıyla gerekli imzayı toplamak zor olduğundan, günümüzde neredeyse tüm inisiyatif kampanyalarında bu taktik kullanılıyor. Zaten imza toplamanın hedefi seçmenleri bilinçlendirmek değil (ama şüphesiz bu sırada bir miktar bilinçlendirme de olur), inisiyatifi sandığa taşımaktır. En aktif gönüllüler imza işinden kurtulur ve taban örgütçüleri dinlenmiş ve hazır bir halde gerçek kampanyaya başlar.

İmzaların çoğunluğunu gönüllüler toplamış olsa da, ücretli elemanlara epey para harcadığımızdan, iki inisiyatifi birden yürütmek mali açıdan imkansız hale gelmişti. İki inisiyatif sunulmasını savunan bazı aktivistler, evden atmaları ele alan önergenin birçok yeni gönüllüyü kampanyaya katacağını düşünüyordu. Ancak bu gönüllü katılımı hiçbir zaman gerçekleşmediğinden, ikinci önergenin imzalarını paralı elemanların toplaması gerekecekti. Çoğu aktivist, insanlara iki ayrı önerge için imza attırmakta zorlanıyordu; dolayısıyla sadece yüksek kira öncrgesinin sunulacağını duyan herkes rahatladı.

Yedi haftada 16.000'den fazla imza topladık ve kasım oylamasına katılmaya hak kazandık. Bu süreçte, kimin iş yaptığını, kimin sırf laf ürettiğini de öğrenmiş olduk. En önemlisi de, inisiyatifin harekete yeni insanları katmaktan çok, kiracı gruplarıyla zaten ilişkisi olan insanları harekete geçirdiğini gördük. İmza toplama işine katılan yeni insanlar olmaması önce bizi hayal kırıklığına uğrattı; kurultaylarda oldukça etkin olan birçok insanın faaliyete de katılacağını düşünmüştük. Fakat sayısız telefon görüşmesine ve mektuba rağmen yeni katılım sağlayamayınca, yeni katılımcılara bel bağlamamak gerektiğini anladık. Pratik açıdan değil sadece düşünsel açıdan hayal kırıklığı yaşadık; çünkü gönüllülerden oluşan geniş bir takım oluşturma hedefine ulaşmıştık. Bir meseleyi, birçok yeni insanın katılımını sağlayacak kadar ilgi çekici hale getirebilmek büyük bir başarıdır, ama şehirdeki kiracı gruplarının yeterince geniş bir üye tabanı mevcuttu zaten. Çoğu toplumsal değişim örgütünde olduğu gibi, kiracı gruplarında da birçok pasif üye vardı; *San Francisco Tenants Union* (Kiracılar Birliği) lideri Ted Gullicksen gibi liderler inisiyatif sürecinden yararlanıp bu gönüllülere yeniden enerji vermişti. Gullicksen'in elde ettiği başarı, kurultay süreci ve inisiyatif sayesinde tabandaki kiracı aktivistlerin yeniden harekete geçtiğini gösteriyordu.

Birçok inisiyatif hareketlenme sağlar; hatta tabanı harekete geçiremeyen bir inisiyatifin kesinlikle yenileceği söylenebilir. Ne yazık ki California yerel seçimlerine bir inisiyatif sunmak için gereken imza sayısı o kadar az ki, birkaç ay boyunca yoğun olarak çalışan beş kişi bile yeterli imza toplayabilir. Başka bir deyişle, geniş bir kitle desteği olmayan aktivistlerin de inisiyatif hazırlaması mümkündür. Bu şekilde bir inisiyatif sunmak cazip gözükse bile, sonuç herkes için zaman kaybı olur, çünkü bu tür önergeler hiçbir fayda sağlamadan yenilgiye uğrar. Bu noktayı özellikle vurguluyorum, çünkü bazı aktivistler, inisiyatifi oylamaya sunmakla geniş bir kitlenin desteğini kazanmayı aynı şey sanar. Tüm şehri kapsayan kurultay toplantısından gereken desteğe sahip gibi gözüksek de, eğer imza toplama sürecinde yeterli desteğe sahip olmadığımız or-

taya çıksa, inisiyatiften vazgeçerdik. Hedefimiz sırf önergeyi sandığa taşıyabilmek değil, kasımdaki oylamayı kazanmaktı.

Gerçek kampanyaya başladığımızda, başarı için gerekli olan tüm kurallara uymuş durumdaydık. Birincisi, elimizde basit bir önerge vardı. Yürürlükteki kanun genel enflasyonun yüzde 60'ı oranında (yani enflasyonun barınma masraflarından kaynaklanan yüzdesi kadar) yıllık kira artışı yapılmasına izin veriyordu. Ancak yasa "her halükarda yıllık artış % 4'ten az olamaz," diyordu. 1980'lerin sonu ve 1990'ların başında yıllık enflasyon yüzde 4'ten azdı ve aslında evsahiplerini enflasyona karşı korumak üzere konan bu madde ev sahiplerini kayırıyor noktasına varmıştı. İnisiyatifimiz ise, kira artışlarının enflasyon oranını aşmaması için mevcut yasadaki yüzde 4 garantisini kaldırıyordu. Tek bir cümlede kolayca anlatılan bu önergeyi, mevcut yasayı yüzde 4 garantisinin üzeri çizilmiş bir halde gösteren bildirilerle açıklamak da mümkündü. Önerge-H adını alan inisiyatifin basit oluşu, karşı tarafın ikincil önem taşıyan muğlak ifadeleri ve koşulları cımbızlamasını da (eğitim kuponları önerisinin zımnen cadı okullarına izin vermesi durumundaki gibi) engelliyordu. İnisiyatifin içeriği konusunda seçmenin zihnini bulandıramayan karşı taraf, Önerge-H'nin "adil" olduğu şeklindeki iddiamızı hedef almak zorunda kaldı.[13]

İkincisi, önergemiz seçmenin büyük bir kesiminin çıkarına hitap ediyordu: Önergemizin kabulü halinde kira denetiminin kapsadığı her kiracı tasarruf edecekti. Yürürlükteki kanuna göre, 500 dolarlık bir kira yılda otomatikman yüzde 4 artıyordu. Kira, ikinci yıl 520 dolara, üçüncü yıl 541 dolara çıkacaktı. Beş yıl sonraysa kira, 608 dolar, yani ilk kiradan 100 dolar yüksek olacaktı. Kiracının beş yıl öncesine göre yılda 1,296 dolar daha fazla ödemesi gerekecekti. İnisiyatifimiz bu kiracıya ilk yıl en az 120 dolar tasarruf sağlayacak ve kira artışı her yıl daha düşük bir düzeyi baz alacağı için, bu tasarruf her yıl artacaktı. Ayrıca San Francisco'daki birçok dairenin kirası 1000 dolardan fazla olduğundan, bu kiracılar daha da

13. Bizim muhalefet kampanyamızın menajeri olan Jack Davis daha önce kira denetimi ile ilgili hiçbir kampanyayı kaybetmemişti. Frank Jordan 1991 San Francisco belediye başkanlığı seçimlerinde Art Agnos karşısında aldığı ezici zaferin hazırlanması ile ilgili övgülerin büyük çoğunluğu Davis'e gitti.

fazla tasarruf edecekti. Görece nezih olan bu dairelerde, düzenli olarak oy kullanan, cüzdanlarını ilgilendirmeyen konularda politik açıdan görece muhafazakar davranan ve süregiden resesyon yüzünden mali gelecekleri tehlikeye giren insanlar yaşıyordu. Böylece inisiyatifimiz yoksul kiracıların yanı sıra orta sınıfın da mali çıkarına ve ekonomik korkusuna hitap ediyordu. İnisiyatif, kendine ilerici demeyen ancak, mali çıkarını düşünerek oy veren yüksek gelirli insanlara bile hitap edecekti.

Üçüncü –ve oldukça önemli bir nokta– inisiyatifin 1992 kasım seçimine dair bütünsel bir perspektiften yararlanmasıydı. 1992 yılında normalden çok daha yüksek bir seçmen katılımının olması muhtemeldi. Bana göre bunun iki nedeni vardı. Birincisi, Bush ve Clinton arasındaki başkanlık seçimi son derece büyük bir çekişme yaratacaktı. (Aynı seçimde California'da iki zorlu senato seçimi de olacaktı.) Bütün ulusal seçimlerde çekişme yaşanır; ama 1988 yılında az farkla kaybeden Demokratlar, en azından 1960'dan beri görülmemiş bir kazanma hırsı içindeydi. 1992 seçimi oldukça iki parti arasında çok çekişmeli bir atmosfer yarattığından, meseleye partizanca yaklaşan bir inisiyatifin şansı yüksekti. İkincisi, 1992 yılının başında yaşanan ilk tartışmalara bakarak, Demokrat partili başkan adayının –her kim olursa olsun– Kasım kampanyasında ekonomiye yoğunlaşacağı söylenebilirdi. İki nedenden dolayı bu yoğunlaşma yerel kira inisiyatifine yarar sağlayacaktı. Ekonomik duruma gönderme yaparak, evsahiplerinin kiraları indirmesi gerektiğini anlatmak mümkündü; kiraları enflasyonun iki katı oranında artıran bir yasaya saldırırken Cumhuriyetçilerin ekonomi politikasının adaletsizliğine vurgu yapılabilirdi.

Bunun üzerine, kampanyamızı Demokratların ulusal kampanyasına paralel hale getirmek için yarışımızı –Clinton-Bush çekişmesi gibi– ekonomik adaletsizlikle ilgili bir plebisite dönüştürdük. 1980'lerde zenginin daha da zengin olup, diğer herkesin yoksullaşması nasıl adaletsizse, evsahiplerinin kiraları emekçilerin aleyhine olacak biçimde enflasyondan fazla artırması da adaletsizdi. Kampanyamızda kiracı hakları, kira denetimi ve konut politikasından bahsetmek yerine, serbest piyasa ekonomisinin orta sınıf, aileler,

çocuklar, yaşlılar, özürlü kişiler ve etnik azınlıklar üzerindeki yıkıcı etkilerine yoğunlaştık. Kiracılar, daha önce düzenlenen kampanyalarda seçim bildirgelerinde sadece kiracı sorunlarına değinirken, bizim kampanyamıza katılan gruplar Önerge-H'nin özellikle ekonomik adalet için vazgeçilmez olduğunu vurguluyordu. Örneğin yaşlıları temsil eden gruplar, emekli maaşlarındaki artışın yüzde 4'lük kira artışından az olduğunu ve sonuç olarak yaşlıların mağdur olduğunu savunuyordu. Çocuk haklarını savunan gruplarsa, ulusal ekonomi politikasının San Francisco'daki orta ve düşük gelirli aileleri zor duruma düşürdüğünü ve birçok ailenin aşırı yüksek kiralar yüzünden evini ve şehri terkettiğini belirtiyordu. Afrika kökenli Amerikalı ve Latin örgütleri, Reagan-Bush ekonomisinin kendi topluluklarına verdiği zararı vurguluyor ve inisiyatif sayesinde bu sürecin geri çevrilebileceğini anlatıyordu. Bu argümanlar, Önerge-H'nin sadece yerel ekonomik adalet açısından değil, ulusal ekonomi politikasındaki adaletsizliği gidermek için de şart olduğunu vurguluyordu.

Ekonomik adalet vurgusunun bir amacı da, kendi evi olan ve inisiyatifte doğrudan çıkarı olmayan kişilerin de oyunu almaktı. San Francisco nüfusunun yüzde 70'ini oluşturan kiracılar, en yüksek katılımlı seçimde bile seçmenlerin yüzde 55'ini geçmezler. Bu sayıya, hükümet destekli konutlar ve yeni yapılmış apartmanlar gibi şehir kira denetimi yasasından muaf olan binalarda oturanlar da dahil olduğundan, seçmenlerin neredeyse yarısı için Önerge-H'nin doğrudan yararı olmayacaktı. İnisiyatifin başarılı olması için, siyaseten liberal ev sahiplerinin ve politik görüşüne göre oy veren diğer kesimlerin desteğini almak gerekliydi. Genelde liberal ekonomi ve vergi politikalarını destekleyen bu insanlar, bu politikalarla kiracıların yaşadığı adaletsizlik arasındaki bağı görememişti. Bu gayet normaldi, zira yerel kiracıların sorunlarıyla ulusal ekonomi politikası arasında bağlantı kuran kimse olmamıştı ve evsahiplerinin kira denetimi konusundaki kısıtlı bilgisi de kira denetimi karşıtlarının yazılarına dayanıyordu. Kendi önergemizle, Clinton-Gore listesinin ekonomik adalet teması arasında bağ kurarak, bu kritik seçmen blokunun oyunu kazanmamız mümkündü.

İlgisiz seçmenleri kazanmak amacıyla, Önerge-H'ye karşı çıkan kesimleri Cumhuriyetçilerle özdeşleştirmeye de çalıştık. Oldukça riskli olan bu taktik birçok tartışmaya yol açabilir. Tartışmanın sebebi, birçok ilerici aktivistin kendini Demokrat Parti'yle özdeşleştirmek istememesidir. Bu görüşün temel dayanağı, emekçi insanlar adına da konuşan Demokrat Parti'nin aslında Amerikan sermayesinin ılımlı kanadının temsilcisi olmasıdır. Oysa Demokrat Parti'nin gerçek yönelişi ne olursa olsun, asıl mesele bu partiyle özdeşleşmenin ilerici değişimlerin önünü açıp açamayacağıdır. Son derece partizanca geçen bir başkanlık yarışında, sizin seçmen kitlenizin ezici çoğunluğu Demokratlara oy verecekse, bu özdeşleşmeyi kendi yararınıza kullanmanız gerekir. Kampanyamızda, Demokrat Parti'nin yerel temsilciliklerinden aldığımız destekten çok Cumhuriyetçi Parti'nin San Francisco yönetiminin önergemize karşı çıkmasına vurgu yaptık. Liberal evsahiplerinin yaşadığı bölgelere dağıtılan yayınlarda, Reagan-Bush döneminin kurbanlarına yardım etmeyi hedefleyen Önerge-H'nin Cumhuriyetçi Parti'nin muhalefetine maruz kaldığı vurgulanıyordu. California'nın pek sevilmeyen valisi, Cumhuriyetçi Pete Wilson'la önerge karşıtları arasında bağlantı kurmayı dahi düşündüm. *San Francisco Chronicle*'ın Önerge-H'ye karşı çıkan başyazısına verdiğim resmi cevapta, gazetenin hem Reagan-Bush politikalarına hem de Başkan Wilson'un başarısız ekonomik programlarına destek verdiğini, dolayısıyla yazıdaki tutumun şaşırtıcı olmadığını belirttim. Bu argüman sayesinde, gazetenin muhalefeti yüzünden kaybettiğimizden daha fazla oyu kazanacağımızı düşünüyordum.

Önerge-H'yi Demokrat Parti'yle ilişkilendirme çabası, hedef seçmen kitlesinin benimsediği değerlere ve sembollere hitap etme ilkesinin bir örneğidir. Sadece nüfusun küçük bir kısmının vereceği ısrarlı desteğe dayanarak ilerici toplumsal değişimler gerçekleştirmek mümkün değildir; ilerici hedeflerin, genel kabul gören değerlerle ve sembollerle özdeşleştirmesi gerekir. Bu strateji oldukça makul olsa da, birçok toplumsal değişim aktivisti popüler kültürel değerlere önem vermez, hatta bunlara saldırıp başarı şansını azaltır. Örneğin, Saul Alinsky'ye göre, 1960'lardaki savaş karşıtı gösteri-

cilerin Amerikan bayrağına saldırması büyük bir hataydı; çünkü bayrak Amerikan değerlerini temsil ettiğinden, göstericiler savaş karşıtı değil de Amerikan düşmanıymış gibi gözüküyordu.[14] İlerici inisiyatifler hazırlayan aktivistler, seçmen kitlesinin yaygın biçimde benimsediği değerlerle önerge arasındaki bağlantıları dikkatlice araştırmalıdır.

Önerge-H'ye karşı olmakla Cumhuriyetçi Parti'yi desteklemeyi denk tutmanın da kimi riskleri vardı. Thomas Ferguson ve Joel Rogers'ın *Right Turn: The Decline of the Democrats and the Future of American Politics* (Sağa Dönüş: Demokratların Gerileyişi ve Amerikan Siyasetinin Geleceği) adlı kitapta zengin bir biçimde belgelediği gibi, Demokrat Parti 1980'li yıllarda gayrimenkul zenginlerinden ciddi yardımlar alıyordu.[15] Boston, New York, Los Angeles, Chicago ve San Francisco gibi büyük şehirlerdeki kira denetimi ya da inşaat mücadeleleri, iki büyük partinin arasında değil Demokratların kendi içinde oluyordu. San Francisco'nun Demokrat belediye başkanı Frank Jordan, Önerge-H'ye karşı çıkmış ve Demokrat senatör Dianne Feinstein da belediye başkanı olduğu 1979-1987 döneminde kira denetiminin güçlendirilmesine engel olmuştu. Başka bir deyişle, Önerge H'yi Demokrat Parti'yle özdeşleştirme çabalarımız, kimi Demokratların önergeye karşı tavır alması halinde zarar görebilirdi. Önergeye karşı olan evsahipleri, kendilerinin hakiki Demokrat Parti çizgisini savunduğunu belirtip, bizi "radikal" bir önergeyi Demokrat Parti kılıfı altında sunmakla suçlayabilirdi. Ancak evsahipleri, bu tepkiyi göstermek yerine zihin bulandırma ve korku yayma taktiğini denedi.

Oya sunulan önergelerle, sevilmeyen kesimler arasında bağlantı kurmak etkili bir politik taktiktir. Eğer sağcı çevreler yoğun biçimde önergenize karşı çıkarsa, kampanyanızda sağcıların programını hedef alıp, sağcılara "hayır" demek isteyen insanların size "evet" demesini sağlayabilirsiniz. Birçok yayınımızda, Önerge-H'nin karşıtlarını liste halinde sunduk. Bu listede, kararsız seçmen-

14. Alinsky, *Rules for Radicals*, s. xviii.
15. Thomas Ferguson and Joel Rogers, *Right Turn; The Decline of Democrats and the Future of American Politics* (New York: Hill & Wang, 1986).

ler tarafından da sevilmeyen gayrimenkul zenginleri ve yerel Cumhuriyetçi Parti yöneticileri vardı. Aynı zamanda, geçmişte otel patronu, şimdiyse vergi yüzsüzü olan Leona Hemsley'in "H'ye hayır" kampanyasında başı çektiğine vurgu yaptık. (Helmsley San Francisco'daki en büyük otel komplekslerinden birine sahiptir.) Önergeye "evet" demek, Helmsley'e "hayır" demenin bir yolu haline gelmişti. Politik gücü ve vatandaşlık hakları elinden alınan kesimler yararına ciddi toplumsal değişimler gerçekleştirmek kolay bir iş değil; sürekli yükselen Hıristiyan sağ karşısında, sadece "ciddi meseleler"e yoğunlaşmakta ısrar eden aktivistlerin işi zor. Taktiksel aktivistler gerektiğinde karşı tarafın hedeflerini, sembollerini hatta bireylerini kullanmalı ve bir sıçrama tahtasına dönüştürmelidir.

Önerge H, başarılı bir ilerici inisiyatifin bütün özelliklerine (basitlik, çıkara hitap etme, doğru bir tarz ve elverişli bir politik ortam) sahip olsa da, önergenin kazanması için yeterli bir gönüllü ve para desteği şarttı. "Yeterli" gönüllü sayısının kaç olduğu duruma göre değişir; başarı için gerekli olan görevleri yapacak kadar gönüllüye sahip olan bir kampanya, yeterli gönüllüye sahip demektir. Yeterli imza toplanıp, inisiyatifimiz oya sunulmaya hak kazandığından, taban örgütlenmesi çalışmaları son süratle ilerliyordu. Kampanyamızda özellikle iki işi yapacak gönüllüler gerekliydi: Telefon etme ve yayın dağıtma. İlçe belediyesinden sosyal güvenlik yardımı alan birçok işsiz bekar erkeğin kampanyaya katılmasıyla yeterli gönüllü sayısına ulaştık. Umutsuz bir yoksulluk çeken insanların, bir oylama sonucunda böylesine belirleyici olduğuna az raslanır. Tenderloin Barınma Kliniği ucuz pansiyon ve otellerde yaşayan bekar erkeklerle uzun süredir çalışma yürütüyordu; ancak, şehrin dışındaki semtlere neredeyse her gün yayın dağıtmayı başaran bu insanların kararlılığı bizi bile hayrete düşürdü. İlerici inisiyatif kampanyalarının çoğunun aksine haftasonu çalışmalarıyla yetinmeyen kampanyamız, aktivistleri hafta içinde de harekete geçiriyordu. Bu sayede seçmenlere ulaşma imkanımız büyük ölçüde artıyordu; çünkü pahalı olan mektup gönderme yöntemi yerine, daha ucuz olup fazla emek gerektiren telefon etme ve elden yayın dağıtma yöntemlerini

kullanmak durumundaydık.

Gönüllülerimiz arasında şehirdeki kiracı gruplarının üyeleri olsa da, tanınmış ilerici aktivistler yoktu. Çalışmalarda tanınmış aktivistlerin yer almaması ve gösterişli basın toplantıları ve yardım kampanyaları yerine telefonlardan ve yayınlardan yararlanmamız yüzünden, çok bilmiş tipler Önerge-H'nin başarısız olacağını sandılar. Önerge oylamayı kazandıktan sonra, bir Belediye Meclisi üyesi, bizim "görünmez" kampanyamızın nasıl başarıya ulaştığını anlamadığını söyledi. Oysa bizim hedefimiz parlak basın kampanyaları yapıp kendimizi göstermek değil, seçmenlere bilgi aktarmaktı.

Önerge-H'nin, yoksul seçmenleri cezbetmesini sağlayan ve birçok ilerici inisiyatifte olmayan birçok avantajı vardı. Tenderloin Barınma Kliniği'nin ucuz otel-pansiyonlarda yaşayan insanlarla güçlü kurumsal bağları vardı, bu grupla çalışan ücretli örgütçüler bulunuyordu ve sosyal güvenlik yardımı alanların kısıtlı bütçesini doğrudan etkileyecek bir inisiyatifimiz vardı. Bu etkenleri dikkate almayan toplumsal değişim aktivistleri, işsiz bekar yetişkinleri kampanyalarına katamaz ve büyük bir fırsatı tepmiş olur. Gönüllülerimizin çoğu geniş bir bakış açısına sahipti ve bu onların kendi çıkarlarını doğrudan etkilemeyen kampanyalara bile katılmasını sağlıyordu. Bu tür insanlarla doğrudan bağlantısı olmayan örgütler, onlarla yerel yoksullukla mücadele grupları aracılığıyla temas kurabilir. Örneğin, çevre, sağlık veya yavaş büyüme konularında inisiyatif hazırlayan aktivistler, yoksul kiracılara ulaşmak isteseydi, Klinik bu gündemlerin tartışılacağı bir toplantıyı seve seve düzenlerdi. Tek odalı otel-pansiyonlarda ya da izbe evlerde yaşayan birçok işsiz ve bekar yetişkin, insan yüzü görmeye muhtaçtır. Bu insanlar başkalarıyla çalışmak ister ancak davet edilmedikçe adım atmaz. Bu insanlar istenmedikleri yere gitmemeyi öğrenmiştir ve bir açık toplantıya veya çalışmaya kendiliğinden katılmaları mümkün değildir. Taktiksel aktivistlerin bu gönüllü aktivistleri göz ardı etmek gibi bir lüksü olamaz. Yoksul insanlar, çalışmanın her aşamasına katılmasaydı, 100.000 kampanya yayınını dağıtmak mümkün olmazdı.

Çoğu ilerici kampanya için sorun, kampanya gönüllüleri değil, paradır. Özellikle California gibi çok büyük eyaletlerde düzenlenen ve televizyon reklamlarını zorunlu kılan kampanyalar için bu durum geçerlidir. Fakat Önerge-103 adlı araba sigortası inisiyatifindeki gibi güçlü bir taban hareketlenmesi (ve Ralph Nader'in desteği) sayesinde cücenin devi yenmesi mümkün olabilir. Yerel inisiyatiflerdeyse, pahalı televizyon reklamlarından uzak durup para sorununu çözmek olasıdır. Ancak, birçok toplumsal değişim örgütü, başarılı bir kampanya için gereken minimum mali kaynağı sağlamadan bir inisiyatifi oya sunma hatasına düşer.

Önerge-H'de harcamalar bakımından 12'ye 1 dezavantajlı olmamıza rağmen (biz 25.000 dolar, karşı taraf 300.000 dolar harcamıştı), kazanan taraf biz olduk. Çeşitli "uzmanlar" başarılı bir kampanya için 50.000 ila 75.000 doların şart olduğunu belirtse de, başarıya ulaştık. 25.000 dolarımızla 100.000 yayın dağıttık, sayısız telefon görüşmesi yaptık ve kilit önemi olan kararsız bir semtteki daire kapılarına, üzerinde "H'ye evet" yazan 10.000 özel kart astık. Parlak ve pahalı broşürlerden uzak durduk, pahalı sokak ilanları kullanmadık ve sadece bir defa, hedefi belirli bir posta kampanyasına giriştik. Kampanya öncesinde ve kampanya sırasında, kaynak sıkıntısı yüzünden Önerge-H'nin yenilmesinin sözkonusu olmadığını söyledim ve hâlâ daha inanıyorum ki, elimizdekinin iki katı bir bütçeye sahip olsaydık bile oylamada daha başarılı olamazdık. İlerici inisiyatifleri hazırlayan birçok aktivist, kendini karşı tarafın pahalı kampanyalarını taklit etmeye kaptırmıştır. 1979 yılında San Francisco'daki bir kira denetim kampanyasında, karşı tarafınkiyle aynı kalitede kampanya yayınları hazırlama konusunda inada kapıldık ve paramızı en verimli nasıl kullanacağımızı düşünemedik. O kampanyada, 1979 yılının parasıyla 50.000 dolar harcayarak renkli ve parlak posta broşürleri hazırladıysak da, seçmenlerin ancak yüzde 40'ından oy aldık. Bazı danışmanlar, ilerici kampanyaların birinci kalite yayınlar için bol para harcayıp seçmenin "güven"ini kazanabileceğini sanır. Bu danışmanlar, karşı tarafın bir hafta içinde paramparça edeceği pahalı sokak ve meydan afişleri için de aynı argümanı yürütür. Oysa güven oluşturan şey, süslü

kampanya materyalleri değil, inisiyatifin içeriği ve bunun ifade ediliş biçimidir.

Kampanyamızdaki ilk harcama, yerel kamuoyu araştırması organizatörlerinden David Binder'i tutup, hangi mahalleleri hedeflememiz gerektiğini belirlemek oldu. Binder raporunu sunduktan sonra, belirlediğimiz bölgelere yayınlarla ve telefonla ulaşmanın maliyetini hesapladık. Tahminlerimize göre 25.000 dolar yeterli olacaktı. Kampanyanın maddi kaynağının çoğunu benim örgütüm sağladı. 1991 yılında, kâr amacı gütmeyen örgütlerin bir inisiyatife parasal destek sağlayabileceğini öğrenmiştim ve kiraların indirilmesini öngören bir inisiyatif için Klinik'in kaynaklarından yararlanmanın doğru olacağını düşündüm. Tenderloin Barınma Kliniği, kiracıları evsahipleri karşısında savunduğu davalardan büyük miktarda kaynak elde ettiğinden, yeterli paraya sahipti. Tam anlamıyla bir taban örgütlenmesi yürüttüğümüz için, kampanyamızla doğrudan bağlantısı olmayan politikacılardan ya da zenginlerden ciddi bir maddi kaynak sağlayamazdık. Pek başarılı olmayan yardım kampanyalarıyla değerli vaktimizi harcamak da istemiyorduk. Klinik'in kaynaklarına ek olarak, büyük bir kiracı örgütünden ve çeşitli bireylerden 5.000 dolar civarında bağış alan kampanya gereken bütçeye ulaşmıştı.

Kâr amacı gütmeyen örgütlerin inisiyatiflere parasal kaynak sağlaması gerektiğine yürekten inanıyorum. Eğer bir örgütün misyonunun ya da programının bir inisiyatif sayesinde gerçekleşmesi mümkünse, grubun bu inisiyatifi reddetmesi grubun azmine ve hedefe bağlılığına gölge düşürür. Bazı grupların harcamaları parayı veren kuruluş tarafından belirlendiğinden, inisiyatiflere ayıracak para kalmayabilir. Oysa, birçok örgüt sınırsız kaynağa sahiptir ve bu kaynak ek personel ya da ek "hizmetler" için harcanır. Şunun düşünülmesi gerekir: Acaba personel maaşları için 5.000 ila 15.000 dolar harcamak; kiraları azaltacak, çevre felaketlerini engelleyecek veya sağlık hizmetlerini genişletecek inisiyatifler için aynı parayı harcamaktan daha etkili bir mücadele yolu mudur? Kâr amacı gütmeyen örgütlerde çalışan insanlar bu konuyu ciddi bir biçimde incelemelidir. Bu mesele, örgütün yıllık kongresinde zorunlu bir gün-

dem olarak elc alınmalıdır.

Bana göre sorun oldukça basitti. Klinik, Önerge-H'ye para ayırmak yerine bu parayla ek personel tutsa da, kiralardaki artış hızla devam edecek ve yoksul, yaşlı ve özürlü kiracılar açısından hiçbir şey değişmeyecekti. Hedefe ancak bir inisiyatif sayesinde ulaşılabilecekse, mevcut kaynakları inisiyatif yerine elemanların ücretine harcamak, kaynakları stratejik bir biçimde kullanmamak olurdu. Parasal kaynaklar bu kadar sınırlı olduğuna göre, kâr amacı gütmeyen toplumsal değişim örgütlerinin kendi tabanları için yararlı olan inisiyatiflere para aktarması şarttır. Bu örgütlerin personeli bana sık sık inisiyatiflere doğrudan para vermenin "tartışmalara yol açan", "politik" bir karar olduğunu söylüyor. Ne yazık ki, tartışmadan ya da politikadan kaçan bir örgütün toplumsal değişimi gerçekleştirmesi pek mümkün olamaz.

Önerge-H kampanyasında seçmenin aklında kalacak yayınlar hazırlayarak, kaynaklarımızı verimli biçimde kullanmaya çalıştık. Yayınlarımızın unutulmaması için, seçmenin eline geçen diğer kampanya broşürlerinden farklı olmaları gerekliydi. Dahası, karşı tarafın mesaj vermek için birçok posta broşürü kullanma imkanı varken biz her bir seçmene ancak bir tek yayınla ulaşabiliyorduk. Bu yüzden, fikrine saygı duyduğum insanların bile garip karşıladığı bir kampanya teması belirledik.

Önergemize "H" harfinin verildiğini ilk duyduğum zaman moralim epey bozulmuştu. "H Önergesi", "H Merhemi" adında, yoğun olarak reklamı yapılan bir hemoroid kremini çağrıştırıyordu! Daha sonra, H Önergesiyle bu meşhur ilaç arasında bağlantı kurarak, seçmenlerin aklında kalacak bir mesaj verebileceğimizi farkettim. Uzun tartışmalardan sonra, şu sloganı ürettik: "H Önergesi: Kira Acısını* Dindirir." İlk kampanya yayınında, Önerge-H'yi herkese tavsiye eden bir kadın doktor resmi yer alıyordu. Kampanyanın logosu, üzerinde "H'ye evet" yazan bir ilaç tüpüydü. Mizahtan yararlanan ve alışılmadık bir mesajı olan yayınımız, birçok yayının yaratamayacağı etkiyi tek başına yaratıyordu. Mesajın etkisini daha

* Burada "*rental pain*" (kira derdi veya acısı) ve "*rectal pain*" (rektal ağrı) ifadeleri arasında bir söz oyunu var (ç.n.).

da artırmak için, diğer kampanyalar başlamadan bu yayını dağıtmaya karar verdik. Kampanyaların sonunda yaşanan posta çılgınlığından önce kararsız seçmenlerin aklını çelmek için de erken bir başlangıç yapmak gerekliydi.

Karşı tarafın aynı reklam temasını kullanmasını engellemek için acele etmemiz gerektiğini hiç düşünmemiştik. Ancak, "kira acısını dindirir" yazılı yayınları dağıtalı henüz üç hafta olmuştu ki, üzerinde "H Önergesi Kiraları Daha da Artıracaktır" yazılı kocaman bir ilaç tübünü resmeden, kırmızı yeşil posterler tüm şehirdeki otobüs duraklarını kapladı. Kısa süre sonra, aynı dizaynı kullanan düzinelerce ilan panosu ortaya çıktı ve ilaç tüpü karşı tarafın yayınlarının ana teması haline geldi. Kişisel bir sorun için kullanılan bir ilaçla, H Önergesi arasında bağlantı kurulmasından rahatsız olan seçmenler, şüphesiz bizi değil karşı tarafı suçlayacaktı. Nitekim, *San Francisco Examiner*'da çıkan ve Önerge-H'yi eleştiren bir başyazı, önergenin karşıtlarını, kiracıların hemoroid kremine ihtiyaç duyduğunu ima ettikleri için eleştiriyordu. Biz de aynı imgeyi kampanya boyunca kullandığımız halde, bizim bu imgeyi kullanmamıza değinen herhangi bir yorum çıkmadı. Her ne kadar, Önerge-H başarılı bir inisiyatif için gereken tüm şartları yerine getirse de, onun başarılı olacağına inanan çok az insan vardı. Bana önergenin başarılı olup olmayacağını soran muhabirlere, her zaman, içten bir şekilde önergenin başarılı olacağını söyledim. Görüşünü sorduğum muhabirlerse, mırın kırın ettikten sonra, iyi bir iş çıkardığımızı, ama yarışın zorlu geçeceğini söylediler. Taban örgütlenmesine dayalı kampanyamızdan o kadar şüphe duyuluyordu ki, alternatif dergiler bile bizim başarısız olacağımızı tahmin ediyordu. Bu dergiler, adeta, kiraların düştüğünü görmektense, önergenin yenileceği şeklindeki tahminlerinin doğru çıktığını görmeyi önemsediler.

Seçim akşamı gelen ilk sonuçlar, görece muhafazakar eğilimli kararsız seçmenlerden geliyordu. Bu sandıklarda yüzde 48'e karşı yüzde 52'yle geride olduğumuzdan kazanacağımızı düşündük. Sonuçta yüzde 53'e karşı yüzde 47 oy elde ettik ve geçen kasım ayındaki kira inisiyatifinin 57'ye 43'lük yenilgisini ters çevirmiş olduk. Mahallelerin oy toplamları incelendiğinde, daha önce ilerici inisi-

yatiflere sert biçimde karşı çıkan muhafazakar bölgelerde bile Önerge-H'nin başarılı olduğu görüldü. Önerge-H'nin aldığı bu geniş destek, yaşlıların ve yüksek gelirli kiracıların daha düşük bir kira ödeme isteğinin, muhafazakar ekonomik görüşlerine üstün geldiğini gösteriyordu. Kasım 1992 seçiminde San Francisco'daki genel katılım oldukça yüksek olsa da, diğer ilerici inisiyatiflerin ciddi bir başarı elde ettiği söylenemezdi. Şehir halkının gelirinin görülmedik biçimde yeniden paylaşımını sağlayacak bir inisiyatife, merkezdeki seçmenlerin bile destek vermesini sağlamıştık.

C. SEÇİM SONRASI SÜPRİZLERİ ENGELLEMEK

Başarılı ilerici inisiyatiflerin vaat ettiği faydalar, derhal ortaya çıkmaz her zaman. Örneğin, Önerge-103'ün Kasım 1988 seçimindeki tarihi başarısı sigorta primlerinde derhal geri ödeme yapılmasını, primlerin azaltılmasını ve eyalet sigorta müfettişinin Kasım 1990 seçimlerinde belirlenmesini öngörüyordu. 1988'de müfettişliğe atanan ve 1990'a kadar bu görevi yürüten Cumhuriyetçi Roxani Gillespie, Önerge 103'ü altetmek için yetkisi dahilindeki her yolu denedi. California Yüksek Mahkemesi de, 1989 yılında, sigorta şirketlerinin yatırımlarından yeterli bir kâr elde etmesini sağlayacak gerekli düzenlemeler yapılana kadar geri ödemelere başlanamayacağına karar vererek, Gillespie'ye destek oldu. 1991 yılında, Önerge-103 hâlâ fiilen askıdayken, seçimle gelen yeni müfettiş, Demokrat John Garamendi, inisiyatife uygun düzenlemeleri hazırladı ve şirketlerden bunlara uymalarını istedi. Bunun üzerine sigorta şirketleri tekrar dava açtı ve bir alt mahkemeden, geri ödeme kararının anayasaya aykırı olduğu şeklinde bir karar çıkarttı. California Yüksek Mahkemesi, Önerge-103'ün kabülünden ancak altı yıl sonra, 1994 yılının ağustos ayında, düzenlemeleri onayladı ve nihayet birçok tüketicinin inisiyatifin faydalarından yararlanmasını mümkün kıldı.

Sigorta endüstrisi ve onun basındaki müttefikleri, 1988'den 1994'e kadar, inisiyatifin yararları konusunda kamuoyunu kandır-

dığı gerekçesiyle Harvey Rosenfield'a sürekli saldırdı. Bu dönemde, Rosenfield'ın işaret edebildiği yegane somut kazanım, araba sigorta primlerinin 1988'e kıyasla biraz düşmüş olmasıydı. Garamendi, Önerge-103'ün vaatlerini gerçekleştirmek için cesurca mücadele verdi, ancak, inisiyatifin kabulünün ardından altı yıl boyunca inisiyatifin altını oymak için çalışan ve toplam 100 milyon dolar harcayan sigorta şirketlerini karşısında buldu. Garamendi, 1994 yılının haziranında Demokrat Parti'den eyalet valisi adayı olunca, seçmenlerin onun geçmişteki çabalarına pek değer vermediği ortaya çıktı. Seçmenler, Garamendi'yi sigorta endüstrisi canavarına karşı mücadele eden, tüketicilerin kahramanı olarak görmek yerine, Önerge-103'ü uygulamayı başaramayan müfettiş olarak gördüler. Garamendi de, seçimde, tüketici yanlısı bir çizgi izlemek yerine "kanun ve nizam" yanlısı bir hat izlemek durumunda kaldı. Rosenfield ve Garamendi, Önerge-103'ün uygulamasının gecikmesinden rahatsız olan kamuoyunun öfkesini sigorta endüstrisine yöneltmek için çaba sarfetse de, kamuoyunun şüphesi inisiyatif yanlılarına yöneldi. Sigorta endüstrisinin Önerge-103'ün ertelenmesi için yaptığı 100 milyon dolarlık yatırım da, kamuoyunun reform çabalarıyla ilgili şüphelerini artırdı ve gelecekteki önergelerin işini zorlaştırdı. Oldukça geciken Önerge-103'ün, gelirin yeniden dağılımını öngören diğer inisiyatiflerin önünü açtığı da söylenemez. Seçmenlerin 1995 yılında Önerge-103'te vaadedilen geri ödemeleri nihayet alması sayesinde, gelecek yıllarda sunulacak inisiyatiflerin şansı artmıştır; ama yeni inisiyatiflerin derhal uygulanması ve gecikmelerin engellenmesi gereklidir.

San Franciscolu seçmenler, 1991 yılında "Çocuk İnisiyatifi"ni onayladığı zaman da, benzer bir seçim sonrası sürprizi yaşandı. Çocuk İnisiyatifi ya da "Önerge-J" şehir bütçesinin belirli bir oranının çocuk hizmetlerine ayrılmasını öngörüyordu. Kâr amacı gütmeyen *Coleman Advocates for Children and Youth* (Coleman Çocuk ve Genç Haklarını Savunma Bürosu) adlı kuruluşun ortaya attığı ve maddi destek sağladığı Çocuk İnisiyatifi, çocuklara ayrılacak toplam harcama miktarını belirliyor, ama kaynakların tahsisini, belediye başkanının atayacağı bir görevli tarafından yönetilecek olan Be-

lediye Çocuk, Gençlik ve Aile İdaresi'ne bırakıyordu. Bu idare, Önerge-J'de öngörülen fonlar için yapılan başvuruları değerlendirmek için bir düzine yönetici kadrosu yarattı. Bu bürokrasi için harcanan 920.000 dolar, çocuklara ayrılan bütçeden kesildi.

Önerge-J'nin yeni hizmetlere kaynak sağlayabilmesi için bir dizi değerlendirme mekanizması gerekli olduğu halde, inisiyatifi eleştiren kişiler, çocuklara ayrılmış fonlarla yeni bir bürokrasi oluşturulduğunu belirtti. Dahası, belediyenin genel bütçesinin giderek kısıtlanmasıyla beraber, çocuk hizmetlerine ayrılan kaynaklar –Önerge-J'ye rağmen– enflasyona yetişemez hale geldi. Önerge-103 örneğinde olduğu gibi, kamuoyu Önerge-J'nin vaatlerini yerine getiremediğini düşündü ve bu olumsuz imaj önergenin olağanüstü başarılarını gölgelemeye başladı. Önerge-J, belediyenin genel bütçesindeki kesintilere rağmen, çocuk programlarında yıllık 3 milyon dolar artış yapılmasını sağlamıştı. Belediyelerin (polis hariç) tüm harcamalarının sınırlandığı bir dönemde, Önerge-J sayesinde, okullardaki müzik dersi, kütüphane, eğlence ve sağlık hizmeti ve çocuk istismarının önlenmesine yönelik programlar devam edebildi. Önerge-J örneği, başlangıçta yaşanan uygulama sorunlarını bahane eden medyanın, reformlara karşı öfkeyi nasıl körüklediğini ve toplumu önergeden soğutmaya çalıştığını gösterdi.

Önerge-H ise, özellikle, seçilmiş ya da atanmış bir yöneticinin müdahalesine izin vermeyecek ve doğrudan bir fayda yaratacak biçimde tasarlanmıştı. 1992 kasımında kabul edilen Önerge-H, 10 Aralık 1992 tarihinde yürürlüğe girdi. Yıllık kira artışları, 1992-1993 için yüzde 1,9, 1994 yılında yüzde 1,3, 1995 yılında 1,1 ile sınırlandı. Ülkenin enflasyon oranı yüzde 3 oranının altında kaldığı sürece, yakın gelecekteki kira zamlarının Önerge-H öncesinde görülen yüzde 4'e ulaşması mümkün değil. Yıllık yüzde 2 zamma izin verildiğini varsaysak bile, 1992 yılında 500 dolar kira veren bir kiracı, Önerge-H sayesinde beş yıl içinde 2,000 dolar tasarruf etmiş durumda. Şehirdeki kiralık dairelerin çoğu 500 dolardan pahalı olduğu için, kiracılar Önerge-H sayesinde olağanüstü bir tasarruf sağladılar. Önerge-H, kiracılara derhal uzun vadeli bir ekonomik fayda sağladığından, önerge sahiplerini seçmene verilen sözü tut-

mamakla suçlayan kimse çıkmadı.

Önerge-H'nin bir diğer başarısı da, San Francisco'daki gayrimenkulün çoğuna sahip olan ve şehir dışında yaşayan evsahiplerine gidecek milyonlarca doların, şehirde yaşayan ve şehirde alışveriş yapan kiracıların cebinde kalmasını sağlamaktı. Kampanyamızın gelirde ciddi bir yeniden dağılım sağladığını vurgulamak amacıyla, San Francisco'daki en büyük apartman kompleksinin sahibi olan, otel kraliçesi ve sabıkalı vergi yüzsüzü, Leona Helmsley'e yüklendik. Helmsley'in kurduğu *Park Merced* adlı dernek "H'ye hayır" kampanyasına ciddi bir parasal destek sunmuştu. Helmsley'in, aylık kirası 750 dolardan fazla olan, binden fazla dairesi vardı. Yıllık yüzde 4 kira artışı, Helmsley'in servetinin kiracı başına ayda 30 dolar, yılda 360 dolar artması anlamına geliyordu. 500 dairede yüzde 4'lük kira artışı yılda toplam 180.000 dolar ek gelir demekti. Böylece Önerge-H, Helmsley'in bu dairelerden elde edeceği geliri 100.000 doların üzerinde azaltıyordu. Önerge-H'nin kiralarda sağladığı tasarruf, her yıl katlanarak arttığı için, kiracıların elde ettiği fayda da katlanarak artıyor. Önerge-H sayesinde, evsahiplerinden kiracılara milyonlarca dolar aktarıldı şimdiden. San Franciscolu bir kiracının kullanacağı hangi oy gelir dağılımının iyileşmesi için daha iyi bir imkan yaratabilirdi ki? Bu tür bir yeniden dağılım, kesinlikle Kongre'deki veya eyalet meclisindeki "ciddi tartışmalar" aracılığıyla gerçekleşemezdi.

İnisiyatif mekanizmasının, gelirin ilerici bir biçimde yeniden dağılımını sağlamak için başarılı bir biçimde kullanılması, bu stratejiye yönelik "ilerici" eleştirileri de geçersiz kılıyor. Sigorta endüstrisi, Önerge-103'e benzer bir yasanın, herhangi bir meclisten geçmesine asla izin vermezdi. California'daki ve Kongre'deki birçok Demokrat Parti milletvekilinin yukarıda değinilen sağlık reformuna hayır demesini sağlayan da sigorta endüstrisinin gücüydü zaten. Ekonomik adaleti geliştirmeyi hedefleyen önergeler meclislerde kuşa döner ve gelirin yeniden dağılımını sağlama hedefi ortadan kalkar. Burada değinilen inisiyatif kurallarına uyan toplumsal değişim aktivistleriyse, ilerici zaferler elde etme imkanlarını artırmış olurlar. Şirketler tarafından desteklenen birçok önerge, sandıkta

ezici bir yenilgi alıyor. Birçok ilericinin, bir inisiyatif faciası olarak nitelediği ve California'daki kamu hizmetlerine ciddi bir zarar veren Önerge-13 ise, tesadüfi bir gelişme ya da hata olarak görülemez. Önerge-13'ün kabulünden bu yana geçen yirmi yılda, Californialı seçmenler bütün valilik seçimlerinde Cumhuriyetçilere oy verdiler. Seçmenin Önerge-13'te öngörülen emlak vergisi indirimlerinin kaldırılmasını istediğini düşünen hiçbir politikacı da çıkmadı. Önerge-13, inisiyatif mekanizmasının sorunlarının değil, aktivistlerin halkın hayal kırıklığını ilerici hedeflere yöneltmedeki başarısızlığının göstergesidir.

V
Medyayla ilişkiler
Habere çıkmaktan fazlası

Toplumsal değişim aktivistleri için medyayla ilişkilerin altın çağı 1960'lı yıllar ve 1970'lerin başıydı. Bu dönemde, medya haberleri, savaş karşıtı mücadelenin ve siyahların vatandaşlık hakları hareketinin ilerlemesine büyük katkıda bulundu. Televizyon ve gazete haberleri, barışçı yürüyüşlere kaba kuvvetle, basınçlı suyla, köpeklerle, coplarla ve silahlarla müdahale eden Güneyli beyazların nefretini, hiç olmadığı kadar gözler önüne serdi. Akşam haberlerinde verilen savaş görüntüleri ve şehit listeleri, Vietnam savaşının vahşetini ve yıkımını oturma odalarına soktu. 1974 yılında ise, *Washington Post*'tan Bob Woodward ve Carl Bernstein'ın ortaya çıkardığı gerçekler, tarihte ilk kez olarak bir ABD başkanının istifa etmesine yol açtı. Aşağı yukarı on beş yıl süren bu dönem ABD ga-

zeteciliğinin tarihinde bir istisnadır. Ondokuzuncu yüzyılın ortalarında, reklamların gazetelerin ana gelir kaynağı haline gelmesinden beri, anaakım medya ilerici hedefler yararına hiçbir şey yapmamıştır. Gazeteler ve televizyonlar, gelirlerinin çoğunu reklam veren şirketlerden kazandıkları için, statükoyu savunurlar. Gözünü kâr bürümüş şirketler ve holdingler medya kuruluşlarını yutunca, editörler ve muhabirler otosansür uygulamaya ve "marjinal" görüşleri dışlamaya başlar. Eskiden *Washington Post*'ta muhabir olan ve halen Berkeley'deki California Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi'nin dekanı olan Ben Bagdikian, *The Media Monopoly* (Medya Tekeli) adlı kitabında bu konuları derinlemesine inceledi. Bagdikian'ın yazdığı gibi, "[gazete] sahiplerinin veya editörlerinin çoğu, *Citizen Kane* (Yurttaş Kane) ya da *The Front Page* (Baş Sayfa) gibi filmlerde anlatıldığı kadar saldırgan ve acımasız değil artık. Şimdi daha ince, profesyonel ve etkili bir tarz kullanılıyor: Şirketlerin çizgisine uygun konuları derinlemesine ve sık sık işlemek; sakıncalı konuları ise kısa özetlerle geçiştirmek."

Bagdikian, 1930'lu ve 1940'lı yıllarda ABD gazetelerinin Avrupa'da yaşanan Yahudi soykırımını ne kadar sınırlı bir ölçekte işlediğine değiniyor. Medya, tek tek olayları sosyoekonomik bağlamından koparıp, izole etmiş ve insanlık tarihindeki en büyük vahşeti sıradan bir olaya indirgemiştir. Günümüz medyası da toplumsal olayları işlerken bu tekniği kullanıyor. Medya, Noel'de, yoksul özürlülerle ya da evsiz ailelerle ilgili acıklı haberler yapar. Ancak bu sefaleti kişilerin talihsizliklerine bağlayıp, sorunun sosyo-ekonomik boyutunu geçiştirir. Bu tür haberler, sosyal güvenlik harcamalarında ve özürlülere verilen aylıklarda kesinti yapan politikacılardan hesap sorulmasının önünü alır. Bagdikian sorunu vurucu bir biçimde dile getirmiş: "Geniş kitleler gündemden dışlanıyor. Azınlıklar, mavi yakalı işçiler, alt orta sınıf ve yoksullar ya ancak sefalete düştükleri zaman haber oluyor ya da egzotik yaratıklar gibi resmediliyor. Bu kişiler ancak büyük bir afet yaşadıklarında, grev yaptıklarında ya da tutuklandıklarında gündeme girebiliyor... Fakat aynı medya kuruluşları sermaye çevrelerine en iyi muameleyi yap-

maktan geri kalmıyor. En az 1. Dünya Savaşı'ndan beri durum böyle."[1]

Sermayenin haberler üzerindeki denetiminin bir göstergesi de, borsa endeksinin seyrinin asla gündemden düşmemesi. Bütün ulusal ve yerel haber programları, endeksin seyrini çok yakından takibeder. Oysa, "borsa dar bantta yüksek hacimle seyretti" türünden ifadeler de, endeksin kendisi de, çoğu Amerikalı için hiçbir şey ifade etmez. Medyanın gün gün, hatta saat saat yayınladığı borsa haberleri, sanki piyasa yükselince halkın refahı artacakmış gibi bir izlenim yaratır. (Gerçekte bunun tam tersi olur: örneğin işçi çıkaran bir şirketin hisseleri hızla yükselir.) Acaba medya, borsa endeksini izlemek yerine, "aşevi kuyruğunda bekleyen insanlar" endeksini izleseydi ne olurdu? Bu endeks yükseldikçe Birleşik Devletler'deki açlık sorununun çözülmesi talebi artar, politikacıların üzerindeki baskı yoğunlaşırdı. Ya da medya, evlerinden atılan ailelerin, kurşun zehirlenmesine maruz kalan çocukların ve yeni AIDS vakalarının sayısını bir endeks haline getirebilirdi. Medyanın bu istatistiklere ulaşması mümkündür, ancak medya kuruluşlarının sponsorları bu tür haberleri pek hoş karşılamayacaktır. Medyada merkezi yer kaplayan "haberler"i şirketin sahipleri belirler; sonuç olarak en dürüst muhabirler dahi toplumsal değişim örgütleri için değerli olan haberleri yayınlama imkanı bulamaz.

Bu durumda, medyada iyi bir biçimde yer almak isteyen toplumsal değişim aktivistleri stratejik bir plan hazırlamak zorundadır. Politikacılarla uğraşırken somut hedeflere göre hareket eden aktivistler, aynı şeyi habere çıkarken de yapmalıdır. Genel kanının aksine, "habere çıkmak", kendi başına bir kazanım değildir. Oysa ne zaman, çeşitli aktivistlere, yapılan bir eylemin hedefinin ne olduğunu sorsam, "habere çıkmak" cevabını alıyorum. Eğer bu aktivistlerle aramda samimi bir ilişki varsa, nazikçe habere çıkarak ne elde etmek istediklerini sorarım. Birçok aktivist, bu sayede kamuoyunun aktivistlerin duruşunu benimseyeceğini ve kendilerine destek vereceğini söyler. Fakat aktivistler, medyada çıkan bir haberin kendi

1. Ben Bagdikian, *The Media Monopoly,* dördüncü baskı (Boston: Beacon Press, 1992), s. 15,47-48.

hedeflerine yarar sağlayıp sağlamadığına bakmaz. Bu haberi belirli bir politik hatla bütünleştiren bir stratejileri de yoktur. Oysa ki, haberlere bel bağlayan bu aktivistler, medyanın toplumsal değişim taraftarı olmadığını gayet iyi bilir. Dolayısıyla medyanın aktivistlere destek toplamak için bir olayı haber yapmayacağını da bilmeleri gerekir. İlerde değineceğim gibi, sadece habere çıkmak adına yapılan bir eylem, sonuçta kamuoyunun aktivistlere öfke duymasına bile sebep olabilir.

Bu bölümde, toplumsal değişim aktivistlerinin hedeflerine ulaşmak için kullanmaları gereken medya stratejisini tartışacağım. Başarılı aktivizmin temel kuralları şunlardır: medya haberlerinden belirli ve somut bir hedefe ulaşmak için yararlanmak; araştırmacı muhabirlerin becerilerinden yararlanıp kampanyaları güçlendirmek; uyanık gazetecilerle mesafeyi korurken olumlu muhabirlerle sağlam ilişkiler kurmak; medyanın taraflı tutumuna ve muhafazakar düşünürlerin yazılarına zamanında ve doğru tepki vermek; ve alternatif medya kuruluşlarıyla doğru bir işbirliği geliştirmek. Medyanın aktivistlere karşı takındığı düşmanca tutumu kırmak için bu kurallara uymak şarttır.

A. MEDYAYI HABER İÇİN DEĞİL HEDEFİNİZ İÇİN KULLANIN

Medyayı somut bir sonuca ulaşmak için kullanan taktiksel aktivistler, mücadelelerine destek toplamayı başarabilir; sadece habere çıkmak üzere hareket edenler değil. 1982 yılında Tenderloin Barınma Kliniği'nde tam gün çalışmaya başladıktan kısa süre sonra, araştırmacı gazetecilik konusunda bu tür bir deneyim yaşadım. Berkeley Hukuk Vakfı'ndan yüklüce bir mali destek almıştım ve bol bol boş zamanım vardı. Kısa sürede semtin farklı otel-pansiyonlarında kalan birçok kiracıyla tanıştım ve hepsinin ısınma sorunu çektiğini gördüm. Soğuk kasım gecelerinde pansiyonları tek tek dolaştım ve San Francisco'nun en yoksul kiracılarının, yaşlı ve özürlü insanların, hiçbir ısınma imkanı olmadan nasıl yaşadığını gördüm. Bu

dertten şikayetçi üç yaşlı kadın büroma gelince, bu skandala medyanın ilgisini çekmek için iyi bir fırsat yakaladığımızı fark ettim. Buz gibi otellerde kalan birçok yaşlı insan vardı, ancak kiracıların çoğu orta yaşlı bekar erkeklerdi ve devlet yardımı veya özürlü maaşı gibi bir gelirle yaşıyorlardı. Bekar erkeklerin bazılarının alkol ya da uyuşturucu sorunu vardı. Elbette gençlerin de yaşlılar kadar ısınmaya ihtiyacı vardı; ama soğuktan titreyen yaşlılar imgesinin medyayı ve kamuoyunu daha çok etkileyeceği kesindi. Doğru konuyu seçmek, aktivistin medya stratejisinin önemli bir parçasıdır. Medya kuruluşlarına "Yaşlılar Neden Soğukta Yaşıyor?" başlıklı bir açıklama gönderdim. Ertesi gün, yaşlı kadınların kaldığı otelpansiyonun önünde bir protesto düzenledik. Basına giden yazı *San Francisco Chronicle*'ın eski muhabiri Warren Hinckle'ın dikkatini çekmişti bile. 1960'larda çıkan *Ramparts* dergisinin eski editörlerinden olan Hinckle, zaman zaman *Chronicle*'da etkileyici makaleler yazardı. Hinckle'la beraber şehirdeki ısıtılmayan pansiyonları dolaştık ve soğuk bir aralık gecesi olduğu halde tek bir sıcak radyatör bulamadık. Hinckle'ın "Şehrimizdeki Utanç Kaynağı" başlıklı yazısı, San Franciscolular üzerinde görülmedik bir etki yarattı (hatta bu başarıyı tekrarlayan bir aktivist grubu daha olmadı).[2] Hinckle'ın yazısının çıktığı gün, Tenderloin Barınma Kliniği, yaşlıların ve diğer pansiyon sakinlerinin katıldığı ve Bay Area da denen sahil bölgesindeki bütün televizyon ve radyoların izlediği bir protesto düzenledi. Hiçbir ısınma imkanı olmadan yaşayan yaşlılarla ilgili bu haber tüm televizyon haber programlarında baş gündeme yerleşti. Hinckle'ın yazıları bir hafta boyunca *Chronicle*'ın başyazısı oldu.

Isınma sorunu çeşitli girişimlere yol açtı. Kendisi de bir pansiyon sahibi olan, belediye başkanı Dianne Feinstein, 1979 belediye seçiminde kendi kiracılarına kötü davrandığı gerekçesiyle Hinckle tarafından eleştirilmişti. Feinstein, belki de yeni eleştirilerin önünü almak için, şehirdeki tüm pansiyonlarda "ısınma seferberliği" başlatılmasını emretti. Bölge savcısı ısınma koşulları yetersiz olan pansiyonların sahipleri hakkında soruşturma başlatacağını duyur-

2. *San Francisco Chronicle*, 6 Aralık 1982, "Our City's Shame," s. A1.

du. Denetim Uzmanları Kurulu'nun çeşitli üyeleri de ısınmasız pansiyonlarda teftiş yapılmasını önerdi. Bu ilk tepki aslında gayet sıradan bir tepkiydi; ne zaman medya bir skandalı ortaya çıkarsa, politikacılar ciddi tedbirler almaktan, seferberlikten, davalardan, soruşturmalardan bahsetmeye başlar. Ne yazık ki, medya bu noktadan daha ileriye gitmez. Gazeteciler skandalı ortaya çıkarmakla görevlerini tamamladıklarını düşünürler ve görevlilerin sorunu çözüp çözmediğinin peşine düşmezler. Medya bu gündemi terkettiği zaman, politikacılar da terkedecektir.

Isıtılmayan pansiyonlar sorununa bir çözüm bulunmadan medyanın bu gündemi terketmesini engellemek için, Hinckle'a ve başka muhabirlere, şehirdeki ısınma yasalarının uygulanışında somut bir değişiklik gerçekleşmediği sürece hazırladıkları haberlerin hiçbir işe yaramayacağını anlattım. Bunun üzerine, muhabirler de yeni yasalar kabul edilmediği sürece kendilerini başarılı saymayacaklarını belirttiler. Böylece medya, aktivistlerin, ısınma sorununa somut çözümler bulunması şeklindeki talebini destekler konuma gelmişti. Kısa sürede, ısınma sahtekarları için sert cezalar öngören, hukuki boşlukları bulunmayan ve etkili bir biçimde uygulanabilecek yeni bir ısınma yasası kaleme aldım. Elimizde, ısıtılmayan pansiyonlar sorununu çözecek somut ve uygulanabilir bir yasa olduğu için, Belediye Meclisi komisyonlar kurmak, davaları uzatmak gibi oyalama taktiklerine başvuramadı. *Chronicle*'ın yazarı Hinckle, yeni yasaların tam olarak uygulanması gerektiğini yazılarında vurguluyordu. Hinckle, çeşitli denetim uzmanlarıyla görüştü ve yeni yasaya destek vermeye niyetli olup olmadıklarını sordu. Böylece, şehirdeki ana medya kuruluşunun görevlilerin takındığı tutumu yakından takip ettiğini göstermiş oluyordu. Bir denetim uzmanı, yasaya lafta destek verip pratikte yasayı ertelemeye çalışmak şeklindeki bildik taktiği izlediğinde, Hinckle, bu görevlinin sefil pansiyonların sahiplerinin çıkarını nasıl kolladığını anlatan bir yazı yazdı.

Medyanın, özellikle de televizyonun, daha sıkı ısınma yasaları için bastırmaya devam etmesi için, kiracı hakları savunucularının yasama sürecini oldukça renkli bir hale getirmeleri gerekliydi. Bu amaçla, önerilen yasanın ele alındığı ilk Denetim Uzmanları Kuru-

lu toplantısına büyük bir katılım sağladık. Bir aktivist kutup ayısı kostümüne bürünüp ısınma konusundaki taleplerimizi içeren bir bildiri dağıttı. Oturumlardaki kostümlü protestocular medyanın son derece ilgisini çeker ve aktivistler bu taktiği daha sık kullanabilir. Kutup ayısı, uzun konuşmalardan daha çarpıcı ve televizyon kameraları için gayet uygun bir görüntüydü. Tenderloin Barınma Kliniği, bundan on yıl sonra da konut yasasıyla ilgili bir toplantı için fare kostümü kiraladı. Bu fare *San Francisco Independent*'ın kapağına çıktı; ayrıca, San Francisco'da hiç fare görmediğini söyleyen konut başmüfettişiyle iyice dalga geçmeme de fırsat sundu.

Bir sonraki oturumda da, üzerinde ısınma talebiyle yürüyüş yapan penguenler olan rozetler dağıttık. Hem işin görsel yönüne vurgu yapmamız, hem de medyanın "yaşlı pansiyon sakinlerinin yaşamından bir sayfa" türünden haberler yapması sayesinde, ısınma yasası bir aydan uzun bir süre ana gündem maddesi oldu. Bu haber ülke çapında duyuldu; ülkenin her yerinden battaniye ve başka yardımlar gönderildi. Alaskalılar bize ısınma teknikleri konusunda tavsiyeler verdi. Tenderloin mahallesinden Don Feeser adlı on yedi yaşındaki bir genç, haberlere çıktıktan sonra, onu sıcak tutmaya söz veren birçok kadından evlenme teklifi aldı. İdeal olarak, aktivistler medyayı hem bir skandalı ortaya çıkarmak için hem de somut bir kazanım elde etmek için kullanmalıdır. Benim ısıtılmayan pansiyonlarla ilgili tecrübem normalden biraz farklıydı, çünkü Hinckle ve *San Francisco Chronicle* tarafından verilen desteği elde etmek her zaman kolay değildir. Yeni yasa talebi o kadar büyüktü ki, yeni ısınma ve sıcak su yasaları acilen kabul edildi ve yasalara uymayanlara ağır yaptırımlar getirildi. Normalde otuz günde yürürlüğe girmesi gereken yasalar üç günde geçerli hale geldi. Hepimiz şehir yönetiminin pansiyonlardaki ısınma sorununun çoktan farkında olduğunu, ama medyadaki basınç artana kadar bu sorunu umursamadığını biliyorduk. Eğer medyada oluşan ilgiyi yeni yasanın kabülüne yönlendiremeseydik, bu skandal da en fazla birkaç gün haber olup sonra unutulurdu.

Aktivistlerin net bir program izlemediği örneklerde, bu tür somut ve uygulanabilir bir talebi savunmanın ne kadar önemli oldu-

ğu açıkça gözükür. Örneğin, San Francisco'da da başka şehirlerde de birçok evsiz aile tek odalı pansiyonlarda (TOP) kalır. Bu küçük ve bölmesiz odalar acil durumlar haricinde ailelerin yaşaması için elbette uygun değildir. Bu pansiyonlarda mutfağın ve banyoların ortak olması bu daireleri küçük çocuklar için uygunsuz bir hale getirir. San Francisco'daki birçok evsiz aile, 1983 ve 1989 arasında, aylarca hatta yıllarca iki adet TOP otelinde kaldı. Bu süre boyunca, yerel televizyon haberleri sık sık bu ailelerin içinde bulunduğu sefil koşulları görüntüledi. Bu görüntüler günlerce gösterildi ve medya durumun bir felaket boyutunda olduğunu belirtti. Ancak medyayı bu pansiyon-otellere davet eden aktivistlerin somut bir talebi yoktu. Sonuç olarak, haberlerde, korumasız kadın ve çocukların sırtından zengin olan pansiyon sahipleri suçlandı. Ancak asıl suçlu belediyenin evsiz aileleri kabul etmesi için yalvardığı pansiyon sahipleri değildi; bu korkunç durumun sorumlusu evsiz aileleri kalıcı dairelere değil en ucuz pansiyonlara yerleştiren belediye yöneticileriydi. Aktivistler medyanın dikkatini belediyenin politikalarına yöneltemeyince skandalın "çözüm"ü olarak pansiyon sahiplerinin cezalandırılması önerildi. *Casablanca* filminde, Humphrey Bogart'ı barda kumar oynarken görünce şaşırmış numarası yapan, Claude Rains tiplemesi gibi, yerel yöneticiler de medyadaki bu haberlere tepki olarak esip savurdu. Belediye, pansiyonların daha sıkı denetleneceği ve gerektiğinde buralara verilen yardımın kesileceği yolunda tehditler savurdu. Belediyenin bu sözleri sayesinde "zafer" kazandığını düşünen medya, başka haberlere yöneldi ve aileler aynı konutlarda yaşamaya devam etti.

Yukarıdaki iki örnek olayda kullanılan medya taktikleri arasında çok büyük farklar var. Birinci örnekte, aktivistler, medyayı pansiyonlarda ısınma sorununu çözecek somut tedbirler alması için Belediye Meclisi'ne baskı yapmaya ikna etmişlerdi ve başarılı da oldular. Ancak ikinci örnekteki aktivistler, belediyenin geçici pansiyon odalarını kalıcı hale getirmesine karşı çıkmak gibi somut bir talep oluşturup, medyadan yararlanmadılar. Isınma kampanyası, kamuoyunun dikkatini pansiyon sahiplerine değil belediyenin sorumluluğuna yönlendirmişken, evsiz aileler olayında, hain pansi-

yon sahiplerini cezalandırma sözü veren belediye, kahraman ilan edildi. Belediyenin kendi finanse ettiği pansiyon odalarındaki koşulları daha önce hiç denetlememiş olması gerçeği, ağlayan çocukların, öfkeli annelerin ve sefil odaların görüntüleri arasında kaybolup gitti.

Eğer aileleri savunan aktivistler, pansiyonların kullanım biçimini baştan itibaren eleştirseydi ve medyayı kendi müttefiki haline getirseydi, belediye mevcut programdan daha iyi bir programı uygulamaya koyardı. Belediye yöneticileri ve sosyal güvenlik uzmanları, ailelerin TOP'larda yaşaması yüzünden utanç duyduklarını belirtmişlerdi ve bu uygulamayı savunacak durumda değillerdi. 1988 yılında, politik açıdan daha bilinçli olan bir grup aktivist, belediye yönetiminin değişmesine rağmen devam eden pansiyon programına medyanın ilgisini çekti. Bu sefer medya, programı insanlık dışı ve müsrif bir politika olarak ele aldı. Aktivistler, yeni Agnos yönetimini, evsiz ailelere yeterli konut sağlamamakla suçladılar. Haksız konumda olduğunu bilen belediye, pansiyon programına son verdi ve aileleri yeni dairelere taşıdı. Evsiz aileler için, kâr amacı gütmeyen yeni bir barınma tesisi açıldı ve ailelerin evsizlik çemberini kırması biraz daha kolaylaştı. Altı yıl boyunca, aileleri yıkık dökük pansiyonlara yerleştirmekten başka bir alternatifin bulunmadığını söyleyen belediye, aktivistlerin medya stratejisi sayesinde bir gecede sorunu çözdü.

Medyada habere çıkmak ve bunun ardından somut ve uygulanabilir bir çözüm üretmek elbette seçtiğiniz konuyla da ilgilidir. Şükran Günü ve Noel Günü arasında, medyada Birleşik Devletler'deki açlıkla ilgili pek çok haber yayımlanır ve birçok seyircide acıma duygusu oluşur. Birçok aktivist örgütü bu noktada, devletin sosyal yardımları ve aşevlerini artırmasını ve daha fazla iş olanağı yaratmasını önermiştir. Ama açlığa gerçekten son vermek için çeşitli karmaşık tedbirler gereklidir ve medya desteği tek başına yeterli olmayacaktır. Aynı şekilde, 1994 yılında ABD'de sağlık hizmetlerinin içinde bulunduğu kriz yoğun bir biçimde medya gündemine gelmiş, ama kamuoyunun desteklediği somut bir program üretilememiştir. Bazı aktivistler somut çözümler hazırlamıştı, ama medya

Başkan Clinton'un önerdiği muğlak bir projeyi daha çekici buldu.

Birinci bölümde değinildiği gibi, Demokratlar ve Cumhuriyetçiler, çeşitli suçlara karşı cezai tedbirler uygulanmasını savunmak için medyayı kullanmada ustadır. Aktivistlere sürekli sabır telkin eden bu politikacılar, 1993 yılında, California'daki Sonoma County'de Poly Klaas'ın kaçırılıp öldürülmesi üzerine, derhal son derece sert bir ceza yasası hazırladılar. Birçok suç olayından sonra, gelecekte bu tür olayların olmaması bahanesiyle acil yasalar hazırlanmıştır. İlerici aktivistlerin de bir sorunu gündeme getirmeyi ve medyadan yararlanıp belirli kazanımlar elde etmeyi öğrenmesi şarttır.

B. DOĞRU MEDYA İLİŞKİLERİ KURMAK

Toplumsal değişim aktivistlerinin medyanın hazırlayacağı haberi tamamen belirlemesi mümkün değildir, ama duruma uygun bir basın sözcüsü seçerek haberi büyük ölçüde etkileyebilirsiniz. Bu sözcünün seçimi iki bağlamda önemlidir: İlki, muhabirin, belirli bir sorundan etkilenen kitleyle konuşmak istediği durumlarda ve ikincisi muhabirin örgütün ücretli personeliyle konuşmak istediği durumlarda. Örgütün hangi elemanının muhabirle konuşacağına karar vermek gerekebilir. Genelde, birinci durumda bir sorun çıkmaz; sorundan etkilenen kitlenin içinde, örgütlenme sürecinde kendisini ispatlamış iyi bir konuşmacı mutlaka bulunur. Birçok grup, standart aktivist eğitimi kitaplarında yazıldığı gibi, semt sakinlerini basınla ilişkiler konusunda eğitmeye çalışır. Oysa, evsiz bir insanın, soğuk bir pansiyonda kalan bir yaşlının ya da daha önce topluluk önünde konuşmamış ve medya eğitimi almamış herhangi bir yoksul kişinin, muhabirlere kendi derdini anlatma konusunda zorlandığını görmedim. Aslında bu insanların eğitime ihtiyacı yoktur; benim onlara tek tavsiyem, yaşadıkları sorun yüzünden çektikleri acıyı etraflıca anlatmaları olur. Muhabirlerin düşmanca bir tavır takınabileceğini ama röportajın kaçınılmaz olduğunu farkettiğim durumlarda ise, konuşacak kişiye, karşısında bir düşman varmışçasına konuş-

masını salık veririm. Bunun dışında, çoğu insan zaten kendiliğinden doğru iletişimi kurabilir ve bu kişilere talimat vermek sadece onların gerilmesine yol açar.

Birçok aktivist, mahalle sözcülerini yetiştirmek için basın toplantısından önce prova yapmanın yararlı olduğunu düşünür. Ben de prova yapmayı denedim ve gereksiz olduğunu gördüm. Muhabirler gerçek kişilerle gerçek sorunlar üzerine konuşmayı sever, çünkü zaten röportaj yaptıkları birçok kişi rol kesme konusunda uzmandır. Semt sözcülerinin doğal hareketleri muhabirlerde yoğun bir sempati uyandırdığında, ortaya iyi bir haber çıkar. Örneğin, yedinci bölümde anlattığım gibi, yirmi beş günlük bir işgal eylemi gerçekleştiren özürlü aktivistlerin tamamına yakını gazetecilerle görüşmüştü. Bu aktivistler, hiçbir eğitime ihtiyaç duymadan, protestolarının gerekçesini açıkladılar; kendi yaşam deneyimlerini açıkça dile getirerek kamuoyundan güçlü bir destek aldılar.

Oysa örgüt personelinin medyayla ilişkileri daha çok sorun yaratır. İlerde ayrıntılı bir biçimde irdelenecceği gibi, bir örgütün medya bilincine sahip olmayan bir üyesi basınla görüştüğünde ciddi sorunlar doğabilir. Bu tür sorunlardan kaçınmak için personelin eğitim almadıkça muhabirlerle temas kurmaması şarttır. Bazı gruplar medyayla sadece özel bir basın sözcüsü aracılığıyla temas kurulmasını tercih eder, ama bu uygulama diğer üyelerin muhabirle konuşmasını ve kendi isimini gazetede görmek gibi doğal bir sevinç yaşamasını engeller. Bu yöntem, belirli bir konu hakkında en fazla bilgiye ve sorumluluğa sahip olan üyelerin konuşmasını ve hakettiği takdiri görmesini de engeller. İzlenebilecek daha iyi bir strateji, medya konusunda daha deneyimli olan bir aktivistin röportajdan önce diğer üyelerle konuşmasıdır. Röportaj sırasında da, deneyimli basın sözcüsü sadece konuyla ilgili genel soruları cevaplar ve ayrıntılı soruları cevaplamayı konunun uzmanı olan üyelere bırakır. Ben, basın toplantısından önce diğer üyelerle Klinik'in medya taktiklerini tartışır ve herkesin konumunun ve görüşünün örgütün çizgisiyle uyum içinde olmasını ve örgütün taleplerini vurgulamasını sağlarım. Medyaya nasıl yanıtlar vermek gerektiğini beraberce tartışmak ve strateji üretmek çok iyi bir sonuç verir.

Bu işin püf noktası, toplantının başında anafikri dile getirmek ve üyelerin konuşmalarının bu fikirle uyumlu olmasını sağlamaktır. Belirli bir sorun hakkında herkes birçok düşünce üretir. Ancak bu düşüncelerin bazılarının grubun temel hattıyla çelişmesi de olasıdır; dolayısıyla bunları dile getirmek anafikrin zayıflamasına neden olabilir. Medya deneyimi olmayan grup üyeleri, uzun tartışmalara girdiklerinde sorun yaşar ve muhabirler onları kolayca anafikirden saptırır. Bu üye gardını düşürür ve muhabirle bir dostla konuşurmuşçasına konuşmaya başlar. Bir gazetede çeşitli aktivistlerin mantıksız ya da çelişkili sözlerini okuduğumda, genelde bu aktivistin muhabirle uzun ve dağınık bir tartışmaya girdiğini ve teybe alınan kimi sözlerin cımbızlandığını öğreniyorum. Aktivistlerin muhabirlerle uzun uzun sohbet etmesinin ya da hazırlıklı olmadıkları konularda konuşmasının hiç lüzumu yoktur. Örgütün medya stratejisi, üyelerin anafikre sadık kalmasını sağlamalı ve örgütün hedeflerinin yanlış yansıtılmasını engellemelidir.

Basınla kimin konuşacağına ve ne söyleyeceğine böylece karar verdikten sonra, kitlenin ihtiyaçlarını hangi tip bir konuşmacının ifade edebileceğine karar vermek gerekir: Kitleden bir kişinin mi yoksa bir örgüt üyesinin konuşması mı daha doğru olur? Bu, kolay bir karara benzer; sorundan etkilenen kesimin bir temsilcisinin konuşması profesyonel bir örgütçünün konuşmasından daha doğru olur, diye düşünürüz. Birçok kitle örgütü basın açıklamalarını asla kendi elemanlarına yaptırmaz. Tabanın güçlendirilmesi için ve iç demokrasi gereği sadece kitle temsilcilerinin grup adına konuşması fikrini genel olarak doğru buluyorum. Ancak mücadele pratiği her zaman bu tür katı kurallara sığmaz. Örneğin yaşadıkları pansiyon ısıtılmayan üç yaşlı bayan örneğini ele alırsak, aktivist ders kitabına göre, bunlardan birinin ya da hepsinin medya kampanyasına önderlik etmesi gerekirdi. Ne yazık ki, bu hanımlar olay yaratan ilk basın görüşmesinden sonra bir daha basınla konuşmak istemediler ve ben onları zar zor ikna edene kadar da başka röportaja katılmadılar.[3] Bu hanımlar haberin yarattığı etkiden rahatsız değil-

3. Artık insanlara basınla konuşmaları konusunda baskı yapmıyorum; medyadaki haberler için kişi ve örgüt arasına soğukluk girmesine değmez. İnsanları istenmeyen bir stres altında bırakmadan da aynı ölçüde etkili bir haber anlatılabilir.

di; mesele, yıllarca sessiz sakin yaşadıktan sonra birden spotlarla karşı karşıya gelmeleriydi. Yerel televizyon kameralarının otelin önünde oluşturduğu manzara, benim gibi aktivistleri keyiflendirmiş, ancak onları korkutmuştu. Böylece bu üç hanım ilk medya macerasından sonra geriye çekildi. Başka bir pansiyonda yaşayan yaşlı bir kiracı kendisiyle bir röportaj ayarlamama izin verdi. Röportaj ve fotoğraflar *San Francisco Chronicle*'ın baş sayfasında çıktığı halde, bu beyefendi de medyayla daha fazla temas kurmaktan kaçındı.

Kolayca incinen yaşlı kiracıların medya yıldızı olmaktan kaçınması gayet doğal; onların istediği şan, şöhret değil ısınma. Ben, deneyimsizliğim ve heyecanım yüzünden, sorunun "kurbanlar"ıyla yapılmış röportajlar olmadan bu skandalın iyi haber olamayacağını söyleyen muhabirlere inanmıştım. Aynı zamanda, soğukta yaşayan yaşlı kiracıların görüntülerinin, soruna yasal bir çözüm bulunmasını hızlandıracağını düşünüyordum. Fakat geriye dönüp baktığımda hedefe ulaşmak için gereken tek medya temasının üç bayanın *Chronicle* muhabiri Warren Hinckle ile yaptığı röportaj olduğunu görüyorum. Isınma yasaları onay alma sürecine girince, soğuk odalarda yaşayan ve basınla konuşmaya istekli olan birçok kiracı olduğu ve konuşmak istemeyenleri ikna etmeye gerek olmadığı anlaşıldı. Aslında, ilk yaşlı kiracı grubu basınla konuşmak istemediğini söylediğinde görüşmeyi benim yapmam daha doğru olurdu. Aktivistlerin kiracıların sorunlarını anlatması en ideal seçenek değildi; ama, mevcut koşullarda en makul seçenek buydu.

Çoğu durumda, kitlenin kendisi konuşmaya hazır ve isteklidir. Örneğin Lüks Otel Komisyonu mücadelesindeki (birinci bölüm) yaşlı kiracılar konuşmaya istekliydi ve tereddüt etmeden basınla görüştüler. Ancak bu tür istekli konuşmacılar her zaman konuşacak durumda olmayabilir. Diyelim basın örgüte belirli bir soru yöneltti ve personel de konuşmak isteyen yaşlılara ulaşamadı. Bu durumda, örgütün kendi tavrını sergileme fırsatını kaçırmaması, ücretli elemanları aracılığıyla cevap vermesi doğru olmaz mı? Muhabirler sık sık acil sorular sorar ve bu sorulara hep personelin cevap vermesi yanlış olur; yoksa haberlerde kitleden çok personelin fikirleri geçer.

Ancak, grubun, ani bir gelişmeye kendi tepkisini göstermesi de önemlidir. Bu tür durumlarda personel başkasına ulaşamazsa, kendisi yanıt verecektir. Aktivistler bu ikilemi aşmak için basit bir yöntemden yararlanabilir. Geçen yıl örgütle ilgili çıkan haberleri inceleyin ve personelin ve tabandaki insanların durumdan memnun olup olmadığına bakın. Eğer herkes tabandaki üyelere ulaşmanın her zaman mümkün olmadığını düşünüyorsa, basınla ilişkilerde personele daha geniş bir rol biçmek doğru olabilir. Ama eğer gazete kesikleri, personelin basın açıklamalarındaki ağırlığının üyelerin gelişimini engellediğini gösteriyorsa, tarzı değiştirmek gerekir. Doğru bir medya stratejisi uygulamak için personel ve tabandaki üyelerin yanıtları arasında bir denge tutturmak gerekir.

Bu dengenin mükemmel bir örneğini görmek için, Brooklyn Donanma Bölgesi'ndeki çöp yakma tesisine geri dönelim (üçüncü bölüm). Bu mücadelede, Hasidik Yahudiler, Puerto Rikolu Katolikler, Afrika kökenli Amerikalılar ve *New York Public Interest Research Group* (NYPIRG- Kamu Yararını Gözetme Grubu) arasında bir ittifak kurulmuştu. Bu gruplar medyanın ilgisini çekmek için rekabete girişmek yerine, doğru bir işbirliği yaparak ortak yanıtlar verdiler. NYPIRG, tesisle ilgili teknik, idari ve yasal konularda konuştu ve sağlık risklerinin bilimsel yönlerine değindi. Diğer gruplar, çevresel ırkçılık konusunu ve zehir saçan bir tesisin semt sakinleri üzerinde yaratacağı etkileri ele aldı. Bu işbölümü doğru bir medya kampanyasının nasıl olması gerektiğini gösteriyor: teknik elemanlar gerekli bilgileri ve verileri sunarken, kitle örgütleri de meselenin insani boyutunu betimlemelidir. Bir toplumsal hareket, medya konusundaki güçlü yönlerini ortaklaştırarak iç tartışmalardan kaçınabilir ve başarılı bir medya kampanyası yürütebilir.

C. ARAŞTIRMACI GAZETECİLERLE ÇALIŞMAK

Watergate skandalından sonra, araştırmacı gazetecilik giderek etkisizleşti. 1980'lerden sonra medyanın çizgisinde dramatik bir değişim yaşandı; daha yirmi yıl öncesine kadar sık sık yazılan, güvenli

olmayan otomobiller, toksik felaketler ve tehlikeli doğum kontrol araçlarıyla ilgili araştırma raporları, bu yüzyılın başında Jane Addams ve Upton Sinclair'ın yazdığı makaleler gibi geçmişe ait artık. Gerçi araştırmacı gazetecilik hâlâ devam ediyor, ama ilerici aktivistler açısından mesele bu gazetecilerin neyi araştırdığı. Bugünün araştırmacı gazeteciliği daha çok ünlülerin özel hayatlarına odaklanıyor; *A Current Affair* ve *Insider Edition* gibi televizyon şovları bu "araştırma"lar sayesinde müthiş kârlar elde ediyor. Ünlüleri ele alan haberler arttıkça, anaakım medya kuruluşları politik konuları ele alan araştırmacı gazetecilik faaliyetini sınırladı. Başta *Corporation for Public Broadcasting* olmak üzere resmi televizyonlar da, sermayedar sponsorları rahatsız edecek ve mali kaynaklarını kısıtlayacak raporlardan kaçınıyor. Bütün bu nedenlerle, günümüzün aktivistlerinin pek azı toplumsal değişimlere destek veren araştırmacı gazetecilerle karşılaşmıştır.

Ülke çapında tanınan *Center for Investigative Reporting* (CIR-Araştırmacı Gazetecilik Merkezi) ile ilgili deneyimlerimden sonra, araştırmacı gazetecilerin toplumsal değişim mücadelesine ciddi bir katkı sunabileceğini ve aktivistlerin bu gazetecileri her zaman yardıma çağırmaları gerektiğini düşünmeye başladım. Hatta aktivist grupların, yeterli kaynağı olmayan bu tür kuruluşlara mali destek sağlaması da doğru olacaktır. Çeşitli gazetelerde "dünyada en çok sayıda sefil binaya sahip olan emlak kralı" olarak nitelenen Guenter Kaussen'e karşı Tenderloin Barınma Kliniği'nin verdiği mücadele sırasında, araştırmacı gazeteciliğin önemini bizzat yaşadım. Bu mücadele, Tenderloin'da düzenlenen küçük bir basın konferansı ile başladı, Batı Almanya'nın iki önemli TV kanalında ve ABD televizyonu CBS'in *60 Minutes* programında haber oldu ve emlak imparatorluğu iflasa sürüklenen Kaussen'in intihar etmesiyle sona erdi.

Bu tür etkili haberler belirli bir sükse ve coşku yaratsa da, *60 Minutes* gibi programların konuya ilgi göstermesi Tenderloin sakinlerinin yaşamında herhangi bir zafer ya da stratejik kazanım getirmedi. Oysa, yerel basının haberlere yoğun ilgi göstermesi sayesinde Alman televizyonlarının konuyu haber yapması sağlanmış

oldu ve Kaussen'in çöküşü ve hedeflediğimiz gibi Tenderloin'daki kiracıların durumunun iyileşmesi mümkün oldu. Bu deneyimden alınacak birçok ders var.

Çevirdiği karanlık işler ve 500 milyon dolara vardığı tahmin edilen serveti yüzünden "Almanların Howard Hughes'u" olarak da bilinen Kaussen, Klinik ona 1983 yılında savaş açtığı zaman Almanya'nın mülk kralıydı. Kaussen'in Vancouver ve Atlanta'da da sayısız arsası vardı ve San Francisco'da yirmi üç büyük apartmana ve Tenderloin mahallesinde 1.100 daireyi içeren on dört arsaya sahipti. Benim Kaussen'le uğraşmam, onun kiracısı olan Kamboçyalıların benimle temas kurmasıyla başladı. Kaussen'in şirketi, Kamboçyalı ailelerin çoğuna kiraları ödemedikleri gerekçesiyle ihtarname göndermişti. Ancak gerçekte ailelerin hepsi kirayı ödemişti ve ellerinde makbuz vardı. Tenderloin Barınma Kliniği ve bazı Kamboçyalı kiracılar, apartmanın önünde basın toplantısı ve yürüyüş düzenlediler ve Kaussen'in ihtarnameleri geri almasını talep ettiler. Bu stratejinin pek yeni bir yanı yoktu, ama haklarını korumaktan korkan insanlar olarak görülen Kamboçyalı kiracıların yaptığı eylem birçok televizyon muhabirinin ilgisini çekti.

Televizyoncuları görünce (bizim açımızdan bunlar gazete muhabirlerinden daha etkilidir), kolay bir zafer kazanacağımızı düşündüm. Kaussen ihtarnameleri geri çekecek, bu yanlışlık için özür dileyecek ve herkes işinin başına dönecekti. Ancak işler farklı bir şekilde gelişti. Kaussen'in adamları muhabirlerle konuşmayı reddetti ve televizyoncuların binanın içini görüntülemesine engel oldu. Sonuçta, akşam haberlerinde, kira anlaşmazlıklarıyla ilgili sıradan bir haber değil televizyoncuları engellemeye çalışan profesyonel apartman yöneticilerinin çarpıcı görüntüleri yer aldı. Görüntülerde, Kaussen'in adamlarının "yorum yok" sözleri duyuluyor ve ihtarnameleri tutan üzgün Kamboçyalılar görülüyordu. Garip işler döndüğü belliydi ve Kaussen'in Tenderloin'in bir numaralı emlak sahibi olduğu göz önüne alındığında, imparatorluğunu daha yakından araştırmak şart olmuştu.

Bir araştırma yapıp, hazırladığım listeyi bana gelen kiracıların şikayetleriyle karşılaştırdığımda, Kaussen'in San Francisco'daki

diğer evsahiplerinden farklı işler çevirdiğini farkettim. Kaussen, mahalledeki en yüksek kirayı alan ev sahibiydi ve kira düzeyi Aşağı Nob Hill bölgesindeki yüksek düzeye yaklaşıyordu. Kira beyannamesinde geçen kira miktarının düzmece olduğunu anlayana kadar, Kaussen'in nasıl o kadar yüksek kiralar aldığını anlayamadım. Kaussen her altı ayda bir, bir ay kira almıyordu. Örneğin bir daire için ayda 600 dolar ödemeyi kabul eden bir kiracı aslında ayda –ortalama– 500 dolar ödüyordu. Kaussen'in önce kiraları şişirdikten sonra, altı kiradan birini almayıp kazancını düşürmesi ilk bakışta son derece anlamsızdı. Üstelik Kaussen'in evlerini kiraya veren potansiyel müşterileri çekmek için ev arayan kiracılara ücretsiz hizmet veriyordu. *Mr. Apartment* (Bay Emlak) adlı emlak firması, diğer firmaların aksine müşteriden ücret almıyordu; ancak bu firma sadece Kaussen'e ait daireleri kiralıyordu.

Şişirilmiş kiralar, *Mr. Apartment* ve çeşitli diğer bazı gelişmeler yüzünden, Kaussen'in işlerini açığa çıkarmaya ve gazetecilerden yardım istemeye karar verdim. 1983'ten beri araştırmacı gazetecilik yapan CIR, şansıma benim büromun birkaç sokak ötesindeydi. Kısa süre sonra CIR müdürü Dan Noyes ile tanıştım ve Noyes de bu karanlık Alman milyonere ilgi göstermeye başladı. CIR, yerel NBC televizyonu ile haber anlaşması yapmıştı ve NBC muhabiri Evan White, Kaussen olayının takip edilmesini istedi. Dan Noyes'e bütün kaynaklarımı ve notlarımı verdim; o da işe koyuldu. *60 Minutes* programında belirtildiği gibi, Kaussen "dünyadaki en kötü ev sahibi"ydi. Kaussen Batı Almanya'da dikkatleri üzerine çekmemiş olan egzantrik ve münzevi bir kişiydi. Oysa şimdi haftada iki üç kez haber olmaya başlamıştı.

Klinik, Kaussen'in emlak imparatorluğunu nasıl kurduğuna vurgu yapmaya çalışıyordu, oysa *60 Minutes* programında bu konuya değinilmemişti. Kaussen'in ev ve arazileriyle ilgili araştırmada üç önemli gerçek açığa çıktı. Birincisi, Kaussen, elindeki binaları teminat olarak gösterip emlak kredisi alıyor ve bununla yeni binalar satın alıyordu. Aynı binayı birden fazla kredi için teminat olarak göstermeyi de başarıyordu. Tenderloin'in kalbinde bulunan 364 dairelik bir bina kompleksi, 1983 yılında en fazla 8 milyon dolar

değerindeydi; ancak Kaussen bu yeri kullanarak (ABD Barınma ve Kentsel Gelişim Bakanlığı'ndan aldığı birkaç milyon dolarlık kredi de dahil) yaklaşık 18 milyon dolar kredi almıştı. İkincisi, Kaussen "altıncı ay bedava" politikası sayesinde her binadan aldığı geliri yılda 15-20 bin dolar daha yüksek gösteriyor ve emlağın değerini şişiriyordu. Emlağın değerini şişirerek gerçekte alabileceğinden daha büyük krediler alıyordu. Üçüncüsü, Kaussen'in ABD'deki imparatorluğu, Batı Alman markı dolar karşısında en yüksek değerine çıktığı zaman yaratılmıştı. 1980'lerin başlarında markın değer kaybetmesiyle beraber, Kaussen'in nakit geliri de düşmeye başlamıştı.

Kısacası Kaussen, kredi ve mevduat skandallarına yol açan emlak yolsuzluğunu ilk uygulayan kişilerden biriydi. Kredi kurumları, Kaussen'e borç vermeden önce ne teminat sermayesinin yeterli olup olmadığına bakmış, ne teminat kabul edilen emlağın gerçek gelirini ve işletme giderlerini tespit etmiş ne de bu emlağın daha önce benzer işlerde kullanılıp kullanılmadığını araştırmıştı. Günter Kaussen, sadece ismini kullanarak Tenderloin'deki en büyük emlak sahibi haline gelmişti. Kaussen'in, sahip olduğu aktifleri belgelemesi gereksizdi, onun uluslararası çaptaki devasa mal varlığını herkes biliyordu. Kaussen, *Consolidated Capital* şirketi gibi, ABD'deki finansal liberalizasyon sürecinde mantar gibi ortaya çıkan finansal kuruluşları da kullanıyordu. Finansal spekülasyonlardan beslenen bu küçük kuruluşlar, Kaussen gibi bir devi cezbetmiş olmaktan ötürü ne kadar sevinmişlerdi kim bilir!

Kaussen'in mali politikaları hakkında hazırladığımız haberler, emlak kralının geleneksel kredi kaynaklarından bazılarını rahatsız etti. Bu kredi kuruluşları, Kaussen'e verdikleri kredileri yakından takibe aldı, yeni kredi taleplerini reddetti ve ipotek ödemelerindeki gecikmeleri araştırmaya başladı. Bu kredi kuruluşları, Kaussen'in verdiği kira çizelgesinin sahte olduğunu öğrenince iyice paniğe kapıldılar.

1984 ortalarında San Francisco basını tamamen Kaussen olayıyla ilgileniyordu. Dan Noyes ile aylarca her gün görüştük. Klinik, alevi iyice körüklemek için Kaussen'in kiracılara depozitolarını geri ödememesini ve binada tamir yaptırmamasını konu alan davalar

açtı. Bir süre sonra, Kaussen'in, bazı binalarını satmak zorunda kaldığı ve bazı binalarına haciz konduğu haberleri geldi. Kaussen'in San Francisco macerası Batı Almanya'da flaş haber oldu ve Batı Almanya'nin iki ulusal televizyonu benimle birkaç röportaj yaptı. Kaussen'in Alman medyasıyla yıldızı barışık değildi; ve Alman medyası San Francisco'daki olaylarla onun imparatorluğunun sonunu getirmek istiyordu.

Daha sonra, *60 Minutes* programı San Francisco'ya geldi. Kendimi Morley Safer'i büromda ağırlarken buldum; birkaç saat konuştuk ve Tenderloin'de dolaştık. Safer bu olaya programın prodüktörleri kadar ilgi duymamıştı önceleri; ancak Safer'e Manhattan'daki emlak fiyatlarının yükselmeye başladığını çıtlatınca, o da meseleyle ilgilenmeye başladı. Olayın ülke çapında haber olacağını düşünerek çok heyecanlanmıştım, ama programın bitmiş halini görünce büyük hayalkırıklığı yaşadım. Program ancak aylar sonra yayınlanabildiğinde, Kaussen'in imparatorluğu çoktan çökmeye başlamıştı bile. *60 Minutes* programında, Kaussen'in imparatorluğunu kurarken kullandığı emlak uygulamalarına hiç değinilmemesi son derece ilginçtir. Safer, bu mesele yerine, Kaussen'in yönetim ve istihdam uygulamalarındaki acayipliklere değindi ve birkaç eski çalışanın görüşlerini yayımladı. Programda Kaussen'in yükseliş tarzı (şişirilmiş kira cetvelleriyle emlak değerlerinin artırılması ve aynı emlağın birden fazla teminata bağlanması gibi yolsuzluklar) ayrıntılı olarak incelenmedi. *60 Minutes* programının yayınlandığı sırada Kaussen'in imparatorluğu çoktan ölümcül darbeyi almıştı, ama program bir ay sonra Kaussen'in intiharını duyduğunda, emlak kralının çöküşünü kendi başarısı olarak gösteriyordu.

60 Minutes programı, Kaussen'in, sıradışı ve garip bir milyoner olduğu izlenimini yarattı. 1980'lerde, Kaussen'in yükselişinin ve düşüşünün, bütün emlak sektörü için bir uyarı olacağını düşünerek yanılmıştım. Kaussen'in imparatorluğu dağıldıktan sonraki üç yılda büyük çaplı bir kredi skandalı ortaya çıktı ve 1980'lerin birçok emlak devi daha iflas etti. Eğer *60 Minutes* programı, Kaussen'in emlak edinme stratejileriyle ABD'li emlakçıların stratejileri arasındaki benzerliği sergilemeseydi, program 1980'lerin sonlarındaki emlak krizini öngörmüş olurdu.

Kaussen'in imparatorluğunun ani çöküşü, basındaki haberlerin kaçınılmaz bir sonucu olarak görülemez. Kaussen daha önce de medya tarafından saldırıya uğramıştı: *Der Spiegel*'in bir sayısının kapağında, Kaussen, bir akbaba biçiminde resmedilmişti. Bizim medya stratejimizin daha başarılı olmasının nedeni, CIR'nin art arda yeni bilgiler sunması ve medyanın konuya ilgisinin aylarca taze kalmasını sağlamasıydı. Ben de, bu çabaya destek olmak için, Kaussen'e açılan davaların zamanlamasıyla medyadaki vurucu haberleri denk getirmeye çalıştım (açtığımız davalar yerel televizyonların akşam haberlerinde ana gündem oldu). Kaussen'in emlak imparatorluğu eninde sonunda çökecekti belki, ama CIR'nin çalışması bu çöküşü garantiledi.

Kaussen'in intihar etmesinden ve sahip olduğu binaların satılarak ya da mirasçılara devredilerek dağılmasından sonra, CIR Kaussen dosyasını kapattı. Olayı haber yapan yerel televizyon istasyonu daha sonra bir bütçe daraltma operasyonu yaparak CIR ile yaptığı anlaşmayı iptal etti. Şu anda CIR'nin Bay Area bölgesindeki hiçbir medya kuruluşuyla sürekli bir anlaşması bulunmuyor –zira, hiçbir kuruluş şehrin temel sorunları için para ayırmak istemiyor– ve bu durum aktivistlerin işini iyice zorlaştırıyor.

Klinik'in medya stratejisi Kaussen'in imparatorluğunun çöküşünde başarılı oldu ama asıl hedefimize, yani eskiden Kaussen'e ait olan bin küsur Tenderloin apartmanını iyileştirmeyi ve kiraları düşürmeyi hâlâ tam anlamıyla başaramadık. Kaussen'in binalarının değeri şişirilmiş olduğu için bu binalar sık sık haczediliyor ve el değiştiriyor. En kötü ün yapmış binalardan biri olan ve Tenderloin'in merkezinde bulunan 10 katlı, 100 daireli bir apartman, Kaussen'in ölümünden sonra birçok kez el değiştirdi. Kısa bir süre önce, bazı kredi kuruluşları verilen kredilerin binaların piyasa değerini aştığını kabul etti ve binaların değeri baştan hesaplandı. Sonuçta kira seviyeleri düştü ve kiralanan ev sayısı arttı. Basın, Kaussen'in ve kredi kuruluşlarının şaibeli uygulamalarının Tenderloin gibi yoksul mahallelere hâlâ nasıl zarar verdiğini gösteren haberler hazırlama imkanına sahip, ama medyanın mevcut çizgisi bu projeyi imkansız kılıyor.

Ne yazık ki, gerek Günter Kaussen gerek ısınmayan pansiyonlar olaylarında basınla kurulan ilişkilerin pek fazla benzeri yok. Son on beş yıldır, medyada hazırlanan programların toplumsal değişime katkı sunabileceğine inancım gittikçe azalıyor. Muhabir, aktivistin konumuna olumlu yaklaşıyor gibi gözüküp, kasetler ve sayfalar dolusu malzeme toplasa da, aktivist ortaya çıkacak haberin kendi mücadelesine mutlaka yarar sağlayacağını düşünmemelidir. Son yıllardaki bu değişimin nedeni, gazetelerin, maliyeti düşürmek adına deneyimli muhabirleri işten çıkarıp, gazetecilik fakültesinden yeni çıkmış çaylakları işe alması. Medya kuruluşlarındaki muhafazakar yöneticiler deneyimsiz gazetecilerin çalışmalarını istedikleri gibi redakte ederler. Deneyimsiz gazeteciler, iyi niyetli bile olsalar, ellerindeki konunun arkaplanıyla ilgili yeterli bilgiye sahip değildir ve aktivistlerin düşüncesinin özünü anlamakta zorlanırlar. Eğer genç bir muhabirin yazısı pek fazla redakte edilmemişse, muhtemelen sizin haberinizi yanlış yorumlamış demektir. Hazırlanan haberlerin aktivistlerin hedefine hizmet etmeyeceğini düşünmemin ikinci bir sebebi de, muhafazakar editörlerin, bir muhabiri habere göndermeden önce, haberin nasıl sunulacağını belirlemiş olmasıdır. Muhabirle temas kuran ve ona yardımcı olmaya çalışan bir aktivist, gazetede çıkan haberde kendisinin vurguladığı noktaların yer almadığını ve sadece ikincil meselelerin işlendiğini görecektir.

İlerici bir çevre aktivisti olan Henry David Thoreau'nun dediği gibi, günümüzün taktiksel aktivistleri muhabirlerle uğraşırken "her zaman tetikte" olmalıdır. Muhabirlerle doğru ilişki kurma kurallarını sıralamadan önce, "her zaman tetikte" olmanın gereklerine inanmayanlar hâlâ olabilir düşüncesiyle, benim tanık olduğum en kötü medya ihanetini yaşayan bir aktivistin başından geçenleri aktarmak istiyorum.

Eminim, konunun evsizlerle ilgili olması sizi şaşırtmayacak. Anaakım medyanın evsizlerle ilgili haberleri, 1938 yılında California eyalet başkanlığına aday olan Upton Sinclair'e saldıran film stüdyolarının çektiği haberleri andırıyor. Film stüdyolarının

hazırladığı bu haberlerde, muhabir, serseri kostümü giymiş birkaç kişiye nereye gittiklerini soruyordu. Serserilerden biri. "California'ya gidiyorum, çünkü Upton Sinclair seçilecek ve çalışan insanlardan alınan vergileri artırarak benim barınıp beslenmemi sağlayacak," diyordu. Bu serserilerin kostüm giymiş aktörler olduğunu bilmeyen kimi seyirciler, Sinclair'in kendi kısıtlı tasarruflarına el koyup miskinlere dağıtacağına inandılar. Serserileri konuşturma taktiği başarılı oldu ve Sinclair yenildi. Aynı şekilde, bugünün evsizlerini ele alan haberlerde de, kendine evsiz diyen bazı tipler çıkıp, "evsizlerin yüzde 95'i, sokaklarda yaşamayı seçen uyuşturucu bağımlıları ve alkoliklerdir," diyor. Evsizlere saldırmak için evsizleri konuşturma yöntemi, evsizlere destek verdiğini söyleyen muhabirlerin bile başvurduğu bir medya klasiği.

Benim aktaracağım medya ihaneti, 1993 yılında Bay Area bölgesindeki bir televizyonda yayınlanan, evsizlerle ilgili bir programla ilgili. Bu haber, hiç medya deneyimi olmayan ve küçük bir ücret almasına rağmen evsizler için tam gün çalışan bir evsiz hakları savunucusunun sözlerine dayanıyordu. Bu kişi, dar bir aktivist çevresi dışında pek tanınmıyordu, herhangi bir örgütün yöneticisi değildi ve iki bölümlük bir dizinin odak noktası olacağını ya da sözlerinin bir hafta boyunca reklamlarda yer alacağını asla düşünmemişti.

Aktivistimiz, "evsizler aynen sizin ve benim gibi insanlardır," şeklinde bir söz sarfetmişti. Evsiz hakları savunucuları, evsiz insanların da hayallerinin, arzularının, umutlarının, korkularının ve duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarının olduğunu ifade etmek için sık sık bu ifadeyi kullanır. Ancak aktivist pek "tetikte" değildi doğrusu. Evsizlerle ilgili kaygıları olduğunu iddia eden program yapımcısının, amacına ulaşmak için bu tür bir söz aradığını fark etmemişti. Yapımcı, "evsizler aynen sizin ve benim gibi insanlardır," sözünün üzerine, kanalizasyonlarda sürünen, ucuz şarapları mideye indiren ayyaşların görüntülerini monte etti. Görüntülerdeki evsizler, "sizin ve benim gibi" olmadıklarını düşünmemize yol açacak sözler söylüyordu. Birinci bölümde değinilen, *A Nation in Denial: The Truth About Homelessness* (İnkar Eden Toplum: Evsizlikle ilgili Gerçek-

ler) adlı kitabı temel alan bu dizi, evsiz hakları savunucularını, savundukları kesimin gerçek yüzünü saklamakla suçluyordu. Seyircilerle benzerlik taşıyabilecek hiçbir evsiz insan programda geçmiyordu. Böylesine dışlayıcı bir tavır takınan haber kuruluşunun, daha birkaç sene önce "sizin ve benim gibi insanların" nasıl evsiz kaldığını anlatan bir program yayımlamış olması inanılacak gibi değildi.

Evsiz hakları savunucuları, evsiz insanları ayyaş sefiller olarak betimlediği için diziyi sertçe eleştirseler de, program, yerel televizyonlardaki en iyi araştırmacı gazetecilik çalışmasına verilen Peabody Ödülü'nü kazandı. Eğer bir program belirli bir etnik grubun mensuplarını lağımlarda yuvarlanıp içerken gösterse ırkçılık yapmakla suçlanırdı; oysa yoksulları aynı şekilde karalayan bir program ödül alıyordu. Programın yapımcısı, evsizlerin televizyona çıkmasını isteyen bir aktivistin iyi niyetini suistimal etmiş ve onun sözlerini kendi kitlesine karşı kullanmıştı.[4] Sanırım bu program, bütün taktiksel aktivistler için iyi bir ders oldu.

Bu tür hatalardan kaçınmanın ve medyadan istenen sonucu elde etmenin yolu, muhabirin gerçek niyetini anlamaktır. Eğer karşınızdaki muhabir ilgilendiğiniz sorun hakkında daha önce tarafsız programlar hazırlamış bir kimse değilse, çok dikkatli olun. Tanınmamış bir muhabir beni aradığında, soruna hangi açıdan yaklaştığını mutlaka sorarım. Eğer muhabir cevap vermez ya da kaçamak laflar ederse, hemen zihnimde bir şimşek çakar. Aktivistler, bir gazeteciye –belki de olumsuz bir haber için– her zaman yardımcı olmak zorunda değildir. Bazı muhabirler, konuşmayan ya da bilgi vermeyen insanlarda suçluluk duygusu yaratma konusunda uzmandır; bu kişiler sadece yorumunuzu merak ettiklerini ve her zaman "gerçeklerin" yanında olacaklarını söylerler. Konuşmamanız halinde, haberde sadece karşı tarafın görüşlerinin yer alacağını söylemeyi de unutmazlar. Bu ricalara kulak asmayın. Neden sizinle konuş-

4. Bu yapımcıyla, barınaklarda kalan tüm evsiz insanlara yetecek kadar ucuz konut olduğu tezini savunduğu bir haber yüzünden epey uğraştım. Bu kişi tezine öyle körü körüne bağlıydı ki, gerçekleri aktarma gibi bir gazetecilik sorumluluğunu gözardı etmişti. Ortaya çıkan iki bölümlük haber o kadar karışıktı ki, verilmek istenen mesaj kaybolmuştu.

mak istediğini açıkça ifade etmeyen muhabirler hiçbir işe yaramaz; onları geri çevirin.

Çoğu muhabir, –en azından sizin konuşmanızı sağlamak için– kendi bakış açısını söyleyecektir. Ancak bu, sizin yorumlarınızın haberde tam olarak yer alacağı ya da programın sizin kitlenize yarar sağlayacağı anlamına gelmez. Bu yüzden aktivistler muhabirin yaptığı haberin uzun mu yoksa kısa mı olduğunu mutlaka sormalıdır. Bunun nedeni gayet basit. Birçok muhabir, olayın arkaplanını öğrenmek için toplumsal değişim aktivistleriyle uzun uzun konuşur ama elde ettiği bilgileri aktivistin yararı için kullanmaz. Örneğin, Günter Kaussen ile ilgili *60 Minutes* programı Klinik'in hiçbir bir önemli hedefine katkıda bulunmadı; yani benim görüşlerimin çoğuna yer vermeyen bir haber için boşu boşuna zaman harcamış oldum. Fakat, bir muhabirle işbirliği yapıp, sizin hedefinize katkı sunacak bir haber hazırlamasını sağlamak tamamen farklı bir meseledir. Taktiksel aktivistler, medyayla kurulan ilişkiyi mutlaka kendi programlarını hayata geçirmenin bir aracı olarak görmeli ve baştan itibaren muhabirin niyetinden emin olmalıdır.

Medyayla verimsiz ve riskli temaslardan kaçınmanın en etkili yolu, iyi bir geçmişi olan muhabirlerle görüşmeye çalışmaktır. Birçok medya kuruluşunda, kitlenize yarar sağlayacak haberler üretebilecek bir muhabir vardır. Bu muhabirleri, daha önce hazırladıkları haberlerden ya da aktivistlerle yaptıkları görüşmelerden tanırsınız. Bazı muhabirlerse, ilerici bir politik ideoloji savunuyor olmasalar da toplumsal ya da ekonomik haksızlıkları ele alan dürüst ve nesnel haberler yazan kişilerdir. Sık sık, bir haber için gereken bilgileri bir aktivistten edinmek gerekir. Dolayısıyla, olumlu muhabirlerle aranızdaki ilişkiyi güçlendirmek için kamuoyunun ilgisini çekeceğini düşündüğünüz bir haberi ilk onlara çıtlatmanız doğru olabilir. Bir basın açıklamasını aynı anda tüm medya kuruluşlarına dağıtırsanız, sizin açınızdan en iyi haberi yazacak olan muhabirlere pek şans tanımamış olursunuz. Medyadaki müttefiklerinizi kendinizden uzaklaştırmak istiyorsanız, açıklamanızı olumlu muhabirlerden önce bütün kuruluşlara gönderin!

Ancak olumlu medya kaynaklarına aşırı bel bağlamak da, ha-

berlerin yeterli bir biçimde hazırlanmamasına yol açabilir. Bir terslik çıkıp muhabir hazırlanamazsa, haber hiç çıkmayabilir. Ancak medyadaki birkaç yandaşınızla işbirliği yapmak, yine de, bütün basına açıklamalar göndererek tanımadığınız muhabirlerle çalışıp "ya tutarsa" demekten daha iyidir. Olumlu muhabirlerin haberle ilgili gelişmeleri takip etmesi ve sizin istediğiniz konuşmaları ve mesajları kullanması çok daha muhtemeldir. Dahası, medyadaki yandaşlarınız diğer medya kaynaklarının size ya da örgütünüze haksız bir biçimde saldırdığı durumlarda da yardıma gelecektir.

1993 yılında, günlük bir San Francisco gazetesi olan *Examiner*, Tenderloin Barınma Kliniği'ne ve bana saldırdığında medyadaki yandaşlarımın taktiksel değerini tam olarak anladım. Gazetedeki haber, Klinik'i evsiz insanları yangın riski taşıyan bir pansiyonda kalmaya yönlendirmekle suçluyordu. Pansiyonda çıkan yangında bir kişi ölmüştü. Haberde bana ait birçok söz vardı, ancak bazı pasajlar tamamen uydurmaydı ve sözlerimin çoğu (sık sık yapıldığı gibi) haberin en sonunda yer alıyordu. Haberin ana fikri, yoksulların barınma sorunuyla ilgilendiğini iddia eden Klinik'in, pansiyonun tehlikeleri konusunda belediyenin uyarılarını dikkate almadığı ve kiracıların hayatını riske attığıydı.

Belirli bir konuda yeni bir havadis patlatan bir gazete haberi, diğer medya kuruluşlarının da konuya üşüşmesine sebep olur; çünkü bu havadisi daha önce keşfedememiş olan muhabirler editörden ve haber direktöründen fırçayı yer. Güvendiğimiz medya ilişkileriyle temasa geçtikten ve *Examiner*'daki haberin neden yanlış olduğunu anlattıktan sonra, bütün medyanın katılacağı bir haçlı seferini savuşturmuş olduk. Ayrıca bizim görüşümüzü anlatmak için medyaya çeşitli dokümanlar faksladım. Daha önceki haberlerde birlikte çalıştığım ve bir güven ilişkisi oluşturduğum muhabirler de Klinik'le ilgili olumlu makaleler yazdılar. Sonuç olarak *Examiner*'in çizgisini savunan tek bir radyo ya da televizyon kanalı çıkmadı. Bunun yerine, medyanın ilgisini belediyenin konut yasası uygulamasındaki müthiş hatalara yöneltmeyi başardık. Medyanın dikkati, yangından uzaklaşıp belediyenin konut teftişi çalışmalarındaki eksiklere dönünce, *Examiner* dahi kendi haberlerini değiştirmek du-

rumunda kaldı.

Hepsi bu kadar da değil. Yangının olduğu sabah, Belediye Başkanı Frank Jordan'ın bir yardımcısı arayıp, bu pansiyonla ilgili Klinik'in elinde bulunan tüm dökümanları istemişti. Ben belediyenin gizli bir amaç peşinde olduğunu düşünüp, görevliyi Klinik'le yangın arasında bağlantı kurmaya kalkışmaması konusunda uyarmıştım. *Examiner*'daki haberi görünce Jordan yönetiminin, kendi politikalarını sertçe eleştiren Klinik'in kuyusunu kazmak için elindeki materyali muhabire verdiğini anladım.[5]

Derhal, muhalif bir haftalık gazetede çalışan ve daha önce birçok haberde işbirliği yaptığımız bir muhabirle ilişkiye geçtim. Gazetenin bir sonraki sayısında, muhabir, belediye personel şefinin, Klinik'in yoksulların savunucusu şeklindeki imajını karalamak için yangını kullandığını gözler önüne serdi. Makale yayınlandığında belediye personel şefi hemen beni arayıp *Examiner*'daki haberle ya da Klinik'i karalama çabalarıyla hiçbir ilişkisi olmadığını söyledi. Olumlu medya haberlerinin en kötü medya saldırılarını bile nasıl örgütsel kazanıma dönüştürebildiğini görmüş olduk. Bu olaylar sonucunda, Klinik'in desteklediği (ancak daha önce yeterli oy alamadığı için geçemeyen) hukuki düzenlemelerin hemen yasalaşması beni daha da memnun etti.

E. TARAFLI HABERLERE KARŞILIK VERMEK

Toplumsal değişim örgütlerinin ele aldığı gündemlerde, medyanın statüko yanlısı bir hat izlemesi birçok taktiksel sorun yaratır. Bu noktada, gündemle ya da kitlenizle ilgili taraflı ve çarpık haberlere cevap verip vermemeye karar vermeniz, eğer verecekseniz bunu nasıl ve ne zaman yapacağınızı belirlemeniz gerekir. Bir gazete örgütünüze ya da size başsayfadan saldırdığında, izlenecek en doğru strateji, yukardaki örnekteki gibi, olumlu medya kuruluşları dolayımıyla yanıt vermektir. Ancak medyadaki taraflı haberlerin çoğu ör-

5. Belediye, eyalet binaları ya da Beyaz Saray'da çalışan muhabirler önemli haberlerde öncelik tanınma karşılığında genelde politikacılara bu tür kıyaklar çeker.

gütlere ya da bireylere açıktan saldırılmaz. Aktivistler açısından en zararlı haberler, "evsizler sizin ve benim gibi insanlardır" olayındakine benzer. Bu programlar tarafsız gibi gözükür, fakat sözleri, verileri ve fotoğrafları cımbızlayıp gerçekleri çarpıtır. Bu programlarda, tekil bir olaydaki gerçekler kullanılarak kitlenin geneli hakkında yanlış iddialar ortaya atılır. Dizide konuşan evsizlerin alkolik ve uyuşturucu bağımlısı olduğunu, evsiz hakları savunucuları bile reddedemezdi. Muhabir, görüntülerdeki bireylerin bu kesimin tamamını yansıttığını açıkça söylemez ve taraflı habercilikle suçlanmadan kendi çarpık perspektifini sunar. Günümüzde medyanın haberleri bu kadar kurnazca çarpıtması, buna verilecek yanıtları daha da kritik hale getiriyor.

Haksız bir medya haberiyle karşılaştığınızda, şu düşünce sürecinden geçmenizi öneririm: Birincisi, programın sizin gündeminize ya da kitlenize zarar verip vermediğini iyice düşünün. Eğer zarar vermiyorsa, en iyi yanıt hiç yanıt vermemek olur; bugünlerde kamuoyu her gün bilgi bombardımanıyla karşılaştığı için, tek tük haberler kısa sürede unutuluyor. Bazı kişiler, aktivistlerin cevap vermek için zarar görmeyi beklememesi gerektiğini söyler, ancak yanıt vermenin de birtakım riskleri vardır. Örneğin, birçok gazete ve dergide, bir makalenin yazarı editöre gönderilen eleştiri mektuplarına cevap verme hakkına sahiptir. Haksız ama zararsız bir makaleyi eleştirdiğinizde, saldırgan yazar sizin kitlenize ikinci kez yazılı olarak saldırma fırsatı yakalamış olur. Daha da kötüsü, mektubunuzu ve muhabirin yanıtını gören okuyucular, sizin ve grubunuzun en ufak sorunda mızırdanan insanlar olduğunuzu düşünecektir. Bu imaj, örgütün gerçek düşmanları karşısında ihtiyaç duyacağı desteği azaltabilir.

Haksız bir haberin kitlenize gerçekten zarar verip vermediğini anlamak için, önce yazarın kim olduğunu ve tepkinizin neye yol açacağını iyice düşünün. San Francisco'da sağcı bir fanatik, gönüllü örgütleri ve onların liderlerini devlet kaynaklarını çalmakla ve başka suçlarla itham eden bir gazeteyi sürekli dağıtır. 1994 yılında çıkan bir haberde, ben de mültimilyon dolarlık bir dolandırıcılık yapmakla suçlanmış ve dava açmayı düşünmüştüm. Ancak bu tür

bir dava yanlış olurdu, çünkü bu hem saldırganı hem de iddialarını ciddiye aldığım anlamına gelirdi. Gazetenin hedef aldığı kişiler gazeteye yanıt vermediği için, bu yayın çok komik bir duruma düşüyor. Dava açmanın mümkün olduğu ama yazarın kamuoyunda etkisinin olmadığı diğer durumlarda da aynı taktik geçerlidir. Örneğin, *San Francisco Chronicle*'daki bir köşe yazarı, evsizlerin ve yoksulluk yardımı alanların, vergi veren vatandaşları nasıl kandırdığını anlatan birçok yazı yazdı. Aktivistler, bu köşede yazılan çarpıklıkların düzeltilmesi için editöre yazı yazmayı çok düşünmüştür; ancak en iyi strateji (aktivistlerin de yaptığı gibi) yoksullara gerçekte zarar vermeyen bu tür yazıları ciddiye almamaktır.[6]

Eğer meşru bir gazetedeki güvenilir bir kaynak, haksız bir haber yapmışsa, aktivistler, bu suçlamanın haber açısından birincil bir önem taşıyıp taşımadığını düşünmelidir. Örneğin, birçok haberde (haberin ana gövdesiyle tamamen alakasız bir biçimde) aktivist gruplarını olumsuz bir biçimde betimleyen birkaç ifade geçer. Mesela, bir gazetenin gezi sayfasındaki Alaska'yla ilgili bir haberde, çevreci grupları hiç görmemiş oldukları bir alanı korumaya çalışmakla suçlayan bir cümle geçebilir. Çeşitli restoranları değerlendiren yazılarda, hayvan hakları savunucularının hem ete karşı çıkıp hem de deri kemer taktıklarını belirten suçlamalar bulunabilir. En sık olarak da, çeşitli konularda yazan yazarların, feministlere "mizah yoksunu", "siyaseten doğru" ya da "sutyen düşmanı" diye saldırmaktan büyük keyif aldıklarını görürüz. Bu tür haksız saldırılar mutlaka eleştiriyi hakeder ama bu tür ikincil önemdeki yorumlara yanıt vermek yine mızmız bebek durumuna düşmenize neden olabilir. Bu tür suçlamalar, özellikle de çarpıtılmış istatistikler vb. içermiyorsa, size zarar veremez ve bunları dikkate almamak en doğrusudur.

Bunun aksine, tamamen *sizin gündeminizle ilgili* bir makalede sizi karalayan ifadeler bulunduğu zaman yanıt vermek şarttır. Yer-

6. Bu köşe yazarına yanıt verme gibi taktiksel bir hataya düşen, Orange County'den bir hukuki yardım avukatı konunun adil olmayan bir biçimde ele alındığını belirtmişti. Editöryel sayfasında yer almasına rağmen bu yanıtın uzunluğu ilk yazının yarısı kadardı ve o kadar yoğun bir biçimde düzeltilmişti ki yanıtın ana fikri kaybolmuştu.

leşime açılmamış Alaska topraklarını koruma yasalarını ele alan bir makalede, çevrecilere haksız bir suçlama yöneltiliyorsa okuyucular bu suçlamadan etkilenebilir ve hatta yasaya karşı çıkabilir. Bu tür bir saldırı yanıtı hakeder. Aynı şey, kırmızı etin erdemlerini anlatan yazılarda hayvan hakları örgütlerine yapılan saldırılar ve feminizmin alanına giren gündemlerde feministlere yapılan saldırılar için de geçerlidir. Taktiksel aktivistler, insanların konuyla ilgili görüşlerini etkileyebilecek çarpıtmalar içeren haberlere tepki göstermelidir elbet ama önemsiz suçlamalar içeren ve bilinçli insanların zaten tepkisini çekecek haberleri görmezden gelmelidir.

Medyanın taraflı tutumunun, kitlesine ya da örgütüne zarar verdiğini tespit eden taktiksel aktivist nasıl tepki vereceğine karar vermelidir. En sık tepki, yayının editörüne mektup göndermek olur. Etkili bir mektup hedefiniz açısından yararlı olabilir; ancak mektupta haksız iddiaları tekrar etmek yerine kendi görüşünüzü iletmeye çalışın. Haberi kelime kelime çürütmeye kalkmayın. Bence, haberin güvenilir olmadığını başlangıçta kısaca belirtin, sonra da mümkün olduğunca kendi görüşünüzün sosyal, politik ve ekonomik temellerini açıklayın. Mektubunuzda, gazeteciye bir karşı saldırı düzenlemesi için malzeme vermeyin. Bir başka strateji de aynı yayında çıkmış diğer yazılarda bulunan verileri kullanıp, taraflı yazıda geçen iddiaları çürütmektir. Karşı taraf bu verileri çürütemeyeceği için, mektubunuz hem amacınıza hizmet etmiş hem de karşı tarafın tepki vermesini engellemiş olur. Diğer bir taktik de gündemdeki konuyla doğrudan ilgisi olmayan, saygıdeğer bir kişinin mektubunuzu imzalamasını sağlamaktır. Konuya tarafsız yaklaşan bir figürün medyayı eleştirmesi, eleştirinizin etkisini artırır. Mektuba kim imza atarsa atsın, yanlış iddiaları mektubunuzda tekrarlayıp iddiaları duymamış olan insanların bile bunları duymasına sebep olmayın. Bunun yerine mektup köşesini kendi davanıza daha fazla yandaş toplayacak şekilde kullanın.

Ancak, editöre mektup göndermek tek başına yetersiz olabilir. Bazı yayınlar ilerici toplumsal değişimleri savunan mektupları hiçbir zaman yayınlamaz, diğerleri ise bunları yoğun bir biçimde redakte eder. Daha başka yayınlar ise yukarda değinildiği gibi, habe-

rin yazarına bir söz hakkı daha tanıyıp onun sizinle ilgili daha da çarpık iddialarda bulunmasına sebep olur. Dahası mektup, bir köşe yazısının ya da başyazının dengi değildir. Mektubunuzun girişine, okur mektupları bölümünde değil, bir köşe yazısı olarak yayımlanmasını istediğinizi yazabilirsiniz. İlerde değineceğim gibi, mektup yazmak özellikle feminizm gibi konulardaki saldırılara karşı etkili olur. Eğer yayımlanan taraflı makale sağın geniş bir saldırısının parçasıysa, mektup yazarak saldırının farkında olduğunuzu kamuoyuna ve editörlere gösterebilirsiniz.

Taraflı televizyon haberlerine tepki vermek daha zordur. Yayıncıya öfkeli bir mektup göndererek ve muhabire telefon ederek, programın bir sonraki bölümünde sizin görüşlerinizin yer almasını sağlayabilirsiniz. Daha iyi bir taktikse, bu televizyonun rakibi olan bir televizyonla temas kurmak ve onların haberi doğru biçimde aktarmasını sağlamaktır. Medya kuruluşları kendi rakiplerinin gerçekleri çarpıttığını sergileme fırsatını asla kaçırmaz. San Francisco'nun evsiz hakları savunucuları, yukarda geçen televizyon dizisine tepki olarak, bu diziyi eleştiren başka bir sunucunun hazırladığı bir radyo talk-show'una çıkmıştı. Aynı zamanda diğer kuruluşların ilgisini çekmek için, diziyi yayınlayan televizyon kanalının önünde, bir protesto gösterisi yapıldı.

Televizyon etkili bir medya organı olabilir, ancak bana göre, taraflı televizyon haberleri yazılı medyada çıkan haberler kadar zararlı değildir. İnsanlar televizyon haberlerini yemek yerken ya da başka bir işle uğraşırken seyreder. Televizyonda benimle yapılan bir röportajı gördüğünü söyleyen insanlar, genelde konunun genel içeriğinden fazlasını hatırlamıyorlar. İnsanlar tanıdıkları bir kişinin belirttiği görüşleri bile hatırlayamıyorlarsa, demek ki diğer haberlere de pek dikkat etmiyorlar demektir. Televizyon haberlerinin ideolojik açıdan en zararlı yönü, haber seçimidir. Şiddetli suçları konu alan yarım saatlik bir haber "taraflı haber" olmasa bile, bu tür haberler "kanun ve nizam" meselesinin gündeme gelmesine neden olur ve aktivistlere zarar verir. Medyanın haber seçimiyle mücadele etmek son derece güçtür; tam da bu yüzden taktiksel aktivistler hedefe ulaşmak için medya desteğine bel bağlayamaz.

Taraflı medya haberleriyle mücadele etmek isteyen aktivistler, medyanın sermaye yanlısı ve ve muhafazakar tutumlarını teşhir eden *Fairness and Accuracy in Reporting* (FAIR- Haberde Taraflsızlık ve Doğruluk) adlı organizasyona başvurabilir.[7] FAIR, *The MacNeil-Lehrer News Hour* ve Ted Koppel'in sunduğu *Nightline* gibi, tarafsızmış izlenimi yaratan programların, muhafazakar, beyaz ve erkek politikacıları daha çok davet ettiğini ve böylece haberleri çarpıttığını istatistiksel olarak kanıtladı. FAIR, sendikaların, etnik grupların ve kadın örgütlerinin temsilcilerinin bu şovlardaki tartışmalara nadiren çağrıldığını gösterdi. FAIR, aynı zamanda, Rush Limbaugh'un, kullandığı verileri sık sık çarpıttığını belgeleyen ilk örgüt oldu.[8] Limbaugh'yu çevre sorunları üzerine yorum yapması için davet eden *Nightline* gibi şovlar bile Limbaugh'un bilgileri nasıl çarpıttığını gözardı etmişti.

FAIR asıl olarak büyük medyaya yoğunlaşsa da, yerel medya kuruluşlarını etkileme gücü de yüksektir. Yerel medya şirketlerinin sahipleri, taraflı haber yapmakla suçlanınca büyük medyayla aynı savunma tepkisini verir. Aylar ya da yıllar sürecek bir kampanya yürüten bir örgüt, sadece yerel medyayla görüşmekle yetinmemeli, taraflı medya haberlerini içeren gazete kesiklerini ya da görüntülerini FAIR'e göndermelidir. FAIR, bir toplumsal değişim örgütü olmadığı ve taban düzeyindeki mücadelelere katılacak biçimde tasarlanmadığı halde, ciddi yararlar sağlayabilir. Eyalet ve bölge düzeyindeki hiçbir medya kuruluşu, taraflı haber yaptığının ülke çapında duyulmasını istemez. Bu kuruluşun taraflı tutumunu araştıran ve belgeleyen bir yazı *Extra!* dergisinde yayınlandığında bu kuruluş tavır değiştirmek durumunda kalabilir.

Taban örgütleri medyanın duyarsızlığına karşı doğrudan-eylemler de düzenlemiştir. Nikaragua'ya ve El Salvador'a destek veren gruplar, çevre ve barış örgütleri, tam sayfa gazete ilanları vererek medyanın bu konularda duyarsız davranmasını eleştirdiler. Ancak birçok taban örgütü bu yöntemi kullanacak imkana sahip değildir.

7. *Fairness and Accuracy in Reporting* (FAIR), 130 West 25th Street, NewYork, NY 10001.

8. Jonathan Eagleman, Carolyn Francis, and Doug Henwood, "The Way Things Aren't: Rush Limbaugh Debates Reality." *Extra!* (Temmuz-Ağustos 1994), s. 10-18.

Bu durumda başvurulabilecek diğer bir seçenek, bir medya kuruluşunun önünde protesto gösterisi düzenlemektir. San Francisco'daki kiracılar, 1991 yılında, belediyenin ilan ettiği Kiracılar Haftası'ndaki basın toplantılarına kayıtsız kalan bir günlük gazeteye karşı bu taktiği kullandılar. Ancak televizyon istasyonunun önünde gösteri yapan evsiz hakları savunucuları gibi, kiracılar da haberlere çıkmadı. Bu tür protestoları düzenlerken, bir politikacının da medya kuruluşunu eleştirmesini sağlamak daha verimli bir yöntem olabilir. Bu tür bir eleştiriyle karşılaşan medya kuruluşu, sorundan etkilenen kitleye destek vermeye başlamasa bile, en azından hatasını kabul edebilir.

Kısaca "ACT UP" olarak da bilinen *AIDS Coalition to Unleash Power* (AIDS'e Karşı Güçbirliği) tarafından *New York Times*'a karşı başlatılan kampanya, belki de bir medya devine karşı girilmiş en cesur doğrudan-eylemdir. Yoğun bir homoseksüel nüfusu barındıran ve ACT-UP'ın kurulduğu yer olan New York şehrinde yayınlanan *Times*, AIDS ile ilgili yazılarında hiçbir ciddi veri sunmuyordu. 1982 yılındaki bozuk Tylenol paniği sırasında dört başsayfa haberi ve kırk dokuz makale yayımlayan *Times*, AIDS salgınının ilk dokuz ayında sadece –hiçbiri de başsayfada olmayan– yedi makale yayımlamıştı.[9] *Times* AIDS'in ciddi bir ölüm nedeni olduğunu kabul etmemiş, çeşitli ailelerdeki homoseksüellerin ismini vermeyi reddetmiş ve 1989 yılında Montreal'de yapılan ve kürsünün ACT UP ve diğer uluslararası AIDS aktivistleri tarafından işgal edildiği "Beşinci Uluslararası AIDS Konferansı"nın açılış törenini de yayınlamamıştı. *Times*'ın yaklaşımını değiştirmenin zor olduğunu gören ACT UP önceleri gazeteyi karşısına almamaya karar vermişti. Ta ki, 29 Haziran 1989 tarihinde çıkan "AIDS meselesi neden abartılıyor?" adlı bir yazı, "güçlü homoseksüel lobisi"ni AIDS salgınını abartmakla ve "yokolmaya yüz tutan" bir hastalık için mali kaynak elde etmeye çalışmakla suçlayana dek... ACT UP, kendisine cepheden saldıran bu yazıya yanıt vermek zorundaydı. Ülkenin en güçlü gazetesine karşı yürütülen bu kampanya birçok biçime

9. Douglas Crimp and Aden Ralston, *AIDS Demographics* (Seattle: Bay Press, 1990), s. 108-109.

büründü. Aktivistler, *Times*'ın konduğu ayaklı gazete raflarına "Satılık yalanlar burada!" yazan çıkartmalar yapıştırdı; *Times* satan otomatik makinalara da "Bozuktur" yazısı yapıştırdı. Örgüt, *Times*'ın faks numaralarını kendi içinde dağıttı ve birçok ACT UP üyesi işyerlerindeki faks makinalarını kullanarak editörleri şikayet yağmuruna tuttu. ACT UP, 23 Temmuz 1989 gecesi, *Times*'ın yayıncılarından Arthur Sulzberger'in Beşinci Cadde'deki evinin önüne cesetler çizdi ve "Bu haberler öldürür" yazdı. Üç gün sonra 200 ACT UP üyesi aynı yerde gösteri yaptı ve *Times*'da çıkan AIDS haberlerinin homoseksüellere saldırdığını ve Gıda ve İlaç Kurumu'nu (FDA- *Food and Drug Administration*) kayırdığını belirttiler.[10]

Yukarda geçen taktikleri ve birçok başka yöntemi kullanan ACT UP'ın eylemleri, –Kiracılar Haftası'nda San Francisco gazetelerini protesto eden aktivistlerin başına geldiği gibi– anaakım medyada ciddi bir yer alamadı. Tek bir büyük medya kuruluşu bile ACT UP'ın kampanyasını haber yapmadı ve saygıdeğer *Times* gazetesi eleştiriler karşısında geri adım atmayacağını açıkladı. İddialarını iyice güçlendirmeye çalışan *Times*, 19 Eylül 1989 sayısında AIDS aktivistlerine karşı büyük bir saldırı gerçekleştirdi. "AIDS ilaçları için yapılan gizli test" başlıklı yazı, AIDS aktivistlerinin AIDS ilaçlarının test sürecini yanlış yere hızlandırmaya çalıştığını ve böylece ölüme sebebiyet verdiğini iddia ediyordu. Birçok saygıdeğer gazeteci bu yazıyı yazan Gina Kolata'yı, verileri çarpıttığı için eleştirdi. Kolata'nın; Gıda ve İlaç Kurumu'nun politikalarını eleştiren tanınmış doktorları, *Project Inform* üyesi ve AIDS aktivisti Martin Delaney'i ve başka aktivistleri, aslında yardım ettikleri insanların hayatlarını tehlikeye atarmış gibi gösterdiği belirtildi. Delaney ve diğerleri, editöre yazıyı eleştiren birçok mektup yazdı, fakat bunların hiçbiri gazetede yayınlanmadı.[11] Kolata'nın yazısının ACT

10. A.g.y.., s. 108-113.

11. Jonathan Kwitny, Kolata olayıyla ilgili gerçekleri ayrıntılı bir biçimde anlatmaktadır: *Acceptable Risks* (New York: Poseidon Press, 1992), s. 302-306. Kwitny, Kolata'nın haberinin "profesyonel standartları çiğnediği" sonucunu çıkarmaktadır. Kolata, AIDS aktivistlerinin ilaç testleri programına da benzer saldırılar yöneltmiştir: Örneğin, 21 Kasım 1989'da yazdığı "Innovative AIDS drug plan may be undermining testing") başlıklı yazı ve 12 Mart 1990 tarihindeki bir başsayfa yazısında FDA'yı eleştiren aktivistlerin tekrar "hastaları deneysel ilaçlardan zarar

UP'ın *Times*'a karşı girişiği saldırıya bir misilleme mi olduğu yoksa sadece gazetenin AIDS ile ilgili tutumunun devamı mı olduğu netlik kazanmadı; ama bu olay ACT UP'ın *Times*'a karşı giriştiği mücadelenin taktiksel açıdan gerekli ve iyi uygulanmış olmasına rağmen istenen kazanımları sağlamadığını gösterdi.

İngilizce'deki "*thick as thieves*" (hırsızların arasından su sızmaz diye çevrilebilir-ç.n.), bir medya kuruluşuna yönelik eylemlerin neden diğer kuruluşlar tarafından haber yapılmadığını anlatmak için kullanılabilir. Anaakım medya, taraflı haber suçlamalarına destek vermeme konusunda anlaşmıştır; eğer bir kuruluş başka bir kuruluşla ilgili suçlamaları haber yaparsa, aynı taktik ilerde kendisini de vuracaktır. Birçok muhabir diğer gazetecileri ya da medya kaynaklarını eleştiren yazılar yazmamayı, daha kariyerinin başında öğrenir. Bu kuralı çiğneyen muhabir suçladığı medya kartelinin misillemesiyle karşılaşacaktır. *Examiner* muhabiri Phil Matier, hiçbir kanıta dayanmadan, ilerici bir belediye başkanı adayı olan Dick Hongisto'yu evini restore ederken gerekli izinleri almamakla suçladığı zaman, *San Francisco Bay Guardian*'dan Jim Balderston, Metier'in ikiyüzlülüğünü teşhir eden bir haber yazmıştı. Hongisto'nun restorasyon iznini aldığı, oysa kendisi de o sırada evini restore eden Matier'in gerekli izinleri almadığı ortaya çıktı. Bu eleştiri yerel gazetecilerin pek hoşuna gitmedi; yerel bir kablolu kanalda Matier'den sonra program yapan Balderston'un programı kaldırıldı. Birçok sunucu, Balderston'un programının kaldırılmaması halinde istifa edeceğini açıklamıştı. Elbette, bu saldırı sadece Balderston'un kendi gazetesinde haber oldu.

görme gibi büyük bir riske atmak" ile suçlanmasında olduğu gibi. İkinci haberden sonra *Village Voice*, Kolata'nın AIDS hakkındaki haberleriyle ilgili sert bir eleştiri yayınlamıştır (Kwitny, *Acceptable Risks*, s. 328-329).

Karşınızda yer alan güçler, sizin gündeminizle ilgili olumsuz bir hava estirmek amacıyla taraflı haberler hazırladıklarında, bunlara doğru bir yanıt vermek stratejik bir zorunluluktur. 1970'lerin sonlarında ortaya çıkan ve büyük kaynaklara sahip olan muhafazakar *think-tank* kuruluşları bu tür saldırıları ve ilerici toplumsal değişimi karalama çabalarını hızlandırdı. Bu kuruluşlarda tamgün çalışan bilim adamları politik konularda haberler, başyazılar, köşe yazıları ve haber analizleri yazmak için para alır. Bu tür muhafazakar kurumların en tanınmışlarından biri *The American Enterprise Institute*'tur (Amerikan Girişim Enstitüsü). Bu arada, *Democratic Leadership Council* (DLC- Demokratik Liderlik Konseyi –ne kadar aldatıcı bir isim!) kurumunun eski başkanı olan Bill Clinton'un ABD başkanı seçilmesi üzerine, DLC tarafından finanse edilen *Progressive Policy Institute* (PPI- İlerici Politikalar Enstitüsü) de, muhafazakar Demokratların *think-tank* etkinliklerinin merkezi haline geldi. *Think-tank*'ler birçok nedenden dolayı toplumsal değişim örgütleri için tehdit oluşturur. Birincisi, bu kuruluşların isimleri onların gerçek ideolojik çizgilerini gizler. PPI'nın yazdığı bir yazıyı okuyan kişi yazarın politik açıdan ilerici olduğunu sanabilir. Ancak PPI'nın asıl mali kaynağı, Cumhuriyetçi Parti'nin de savunduğu sermaye çevreleridir. PPI ile *McDonnell-Douglas*, *Martin-Marietta* ve *General Dynamics* gibi büyük silah şirketleri arasındaki mali bağlantılar, bu "ilerici" enstitünün neden savunma bütçesinin artırılmasını savunduğunu açıklar.[12] Okuyucu, bir PPI uzmanı tarafından savunulan iddiaları, muhafazakar olduğunu saklamayan George Will gibi bir yazarın iddialarına kıyasla daha kolay kabul edecektir.

Muhafazakar görüşlerini gizleyen *think-tank* bilim adamları, aynı zamanda geniş bir harcket alanına sahiptir. Bu kişilerin bir pazar gazetesinde yazdığı uzun bir yazı ya da sıkı bir gazete başyazı-

* *Think-tank*: Muhafazakar akademisyenlerin bir araya geldiği ve genelde ekonomi ve dış siyaset gibi konularda strateji öneriler içeren raporlar yazdığı "bağımsız" kuruluşlar (ç.n.).

12. Ken Silverstein, "DLC Dollars," *The Nation*, 20 Haziran 1994, s.858.

sı, düzinelerce televizyon haberinden daha etkili olur. Bir *think-tank* yazısı bir gazetede çıkmadan önce genellikle çeşitli dergilerde de yayınlanır. *Think-tank* yazarları, pazar günleri televizyonlarda haber programlarına çıkıp kendi görüşlerini savunur. Tek bir *think-tank* makalesi bile epey etki yaratabilir. Muhafazakar *think-tank*'ler görünüşteki nesnelliklerini ve geniş olanaklarını kullanıp kendi politik konumlarını kamuoyuna kabul ettirirler ve ilerici aktivistlerin aldığı desteği azaltırlar.

Think-tank safsatası Yakın geçmişte, muhafazakar çevreler *think-tank*'leri kullanarak politik atmosferi belirlemek için çok çaba gösterdi. Muhafazakarların izlediği bu stratejinin ve ilericilerin buna yanıt vermekte geç kalmasının en önemli sonuçlarından biri, arz yanlı iktisat (*supply side economics*) anlayışının ortaya çıkışıdır. 1978 yılından beri başyazılarında vergi indirimini savunan *Wall Street Journal*, "arz yanlı iktisat" ifadesini ilk kullanan kuruluştur. *Wall Street Journal*'ın eski editörlerinden Jude Wanniski, *The Way The World Works* (Dünya Nasıl İşliyor) adlı kitabında, tarih boyunca birçok ülkenin zenginlerden alınan vergileri azaltarak ekonomik başarıya ulaştığını iddia ederken, bu iktisat anlayışını savunuyordu.[13] Böylece arz yanlı iktisat ülke gündemine yerleşti ve 1980'de Ronald Reagan'ın başkanlığa seçilmesiyle beraber, ABD'de egemen ekonomik politika haline geldi. Bu politikanın avantajı, enflasyon ve işsizlik altında ezilen seçmen kitlesine yeni bir şey vaadediyor olmasıydı. Muhafazakar Cumhuriyetçiler, zenginlerden alınan vergilerin kesilmesini açık açık savunarak mavi yakalı işçilerden oy alamazdı. Emekçilerin yaşam koşullarını düzelteceğini iddia eden bir başkan adayının sızıntı ekonomisi (*trickle down economics*)* gibi terimleri kullanması da mümkün değildi. Sonuç olarak, Wanniski ve George Gilder gibi muhafazakar akademisyenler *Wall Street Journal*'daki yandaşlarıyla işbirliği yaparak, aslında zengin-

13. Jude Wanniski. *The Way the World Works: How Economies Fail-and Succeed*, üçüncü baskı (Morristown, N.J.: Polyconomics, Inc., 1989).

* *Trickle down economics*: Bir ülkedeki zenginlerin gelirlerinin artmasının, yoksul kesimlere de birkaç kırıntı sağlayacağı için olumlu olduğu öğretisi (ç.n.).

lere destek olacak şekilde tasarlanmış bir ekonomik politikaya ilerici hatta devrimci bir görünüm vermeye çalıştılar. Burada "işbirliği" kelimesini kullanıyorum çünkü *Wall Street Journal* editörü Robert Bartley, arz yanlı teorilerin ateşli bir savunucusuydu ve bu önerinin daha fazla destek toplaması için Wanniski ile birlikte stratejiler üretmişti. Bartley, 1989 yılında Wanniski'nin kitabının üçüncü baskısına yazdığı önsözde arz yanlı iktisat taraftarlarıyla ittifak içinde olduğunu kabul ediyor ve "*Wall Street Journal*, bu görüşlerin günlük bülteni gibi çalıştı," diyordu.[14] Tarafsız bir günlük ekonomi gazetesi olarak görülen *Journal*, arz yanlı teorinin diğer medya kuruluşları tarafından kabul edilmesi için gereken güveni sağlıyordu. Arz yanlı iktisat, Ronald Reagan'ın başkanlık kampanyasının ve 1981 yılındaki azalan oranlı vergi yasasının dayanağı haline geldi. George Bush bile meşhur bir konuşmasında bu anlayışı "*voo doo* iktisadı" ya da batıl itikat olarak nitelediyse de, 1980 seçim kampanyası sırasında hiçbir medya kuruluşu arz yanlı iktisadı eleştirmedi. Hiçbir kesimin arz yanlı iktisada itiraz edememesinin asıl sebebi, başkan Jimmy Carter'in ilerici ekonomi politikalarından vazgeçmesiydi. Carter'ın hiçbir alternatif önerisi olmadığını gören muhabirlerin, Reagan'ın ekonomik programını eleştiren yazılar yazması pek olası değildi zaten.

Reagan'ın ilk bütçe müdürü olan David Stockman ile yapılan meşhur röportajda, arz yanlı iktisadın rakipsiz bir biçimde medya gündemine yerleştiği görüldü. Stockman'ın dürüst bir biçimde, "arz yanlı iktisat" terimiyle "*sızıntı ekonomisi*" teriminin eşanlamlı olduğunu söylemesi, tüm ülkede manşet oldu. Görenler de, zavallı medyanın *think-tank* söylemleriyle kandırıldığını ve bunu farkedince de pek öfkelendiğini sanırdı!

Feminizmi kim kaybetti? *Think-tank*'lerin, ilerici toplumsal değişimleri geriletmek için izlediği en yaygın ve en başarısız strateji feminizme saldırmaktır. Feminist hareket geliştikçe muhafazakarların feminist taleplere saldırısı da arttı. Ancak Susan Faludi'nin

14. A.g.y.., s. xii.

1991 tarihli *Backlash: The Undeclared War Against Women*[15] (Karşı Saldırı: Kadınlara Karşı Yürütülen Gizli Savaş) adlı kitabı, *think-tank*'lerin feminizm eleştirisindeki entelektüel sahtekarlığı ve anti-feminist bakış açısını o kadar güçlü bir biçimde teşhir etti ki, muhafazakarlar yeni bir yaklaşım geliştirmek durumunda kaldı. Feminist düşmanı *think-tank* kuruluşları, Faludi'nin kitabından sonra yeni bir söylem geliştirdiler: Feministlerin "kurban" olma saplantısı. Feminizmi hedef alan bu yeni saldırı; koca ya da sevgili tecavüzleri, üniversite kampüslerindeki cinsel saldırılar, aile içi şiddet ve genel olarak cinsel taciz konusundaki kaygının artışına denk düşüyordu. Kadınları cinsel istismardan, tacizden ve şiddetten korumak için daha sert yasalar ve düzenlemeler talep edilirken, anti-feministler bu sorunları "hayal ürünü" olarak niteliyordu. Dinesh D'Souza tarafından yazılan ve üniversitelerdeki ilerici girişimlere ve ilerici öğretim görevlilerine saldıran *Illiberal Education* (Liberal Olmayan Eğitim) adlı kitabı da finanse etmiş olan, sağ görüşlü *Olin* Vakfı, iki önemli anti-feminist kitaba kaynak sağladı ve kamuoyunu etkilemeye çalıştı.[16] Birinci kitap, yani David Brock'un *The Real Anita Hill*[17] (Anita Hill'in Gerçek Yüzü) adlı kitabı, Anita Hill'i ve cinsel taciz kavramını karalıyordu. *Olin*'in desteklediği ikinci kitap olan, Christian Hoff Sommers'in *Who Stole Feminism? How Women Have Betrayed Women*[18] (Feminizmi Kim Çaldı? Kadınlar Nasıl Kadınlara İhanet Etti) adlı kitabı, aile içi şiddetin ve kampüslerdeki tecavüz olaylarının "hayal ürünü" olduğunu ve feministlerin "kurban" kimliğine soyunduğunu iddia ediyordu. *Olin* Vakfı dışında, sağ görüşlü *Bradley* ve *Carthage* vakıfları da Sommers'in kitabına destek veriyordu; ama bu kitapla ilgili değerlendirme yazıları yazarın bir politik görüşe bağlı olmadığını ısrarla belirtiyordu. Kendisinin de bir feminist olduğunu ve hareketin iyiliği için

15. Susan Faludi. *Backlash: The Undeclared War Against American Women*.New York: Crown, 1991.
16. Dinesh D'Souza. *Illiberal Education: The Politics of Race and Sex on Campus*. New York: Vintage, 1992.
17. David Brock. *The Real Anita Hill: The Untold Story*. New York: Maxwell Macmillan, 1993.
18. Christina Hoff Sommers, *Who Stole Feminism? How Women Have Betrayed Women* (New York: Simon and Schuster, 1994).

gerçekleri ortaya koyduğunu söyleyen Sommers'ın iddiaları *Time*, *Newsweek* ve *Boston Globe* gibi önemli yayınlarda kabul gördü.

Sommers'in kitabı, anaakım medyadaki Rush Limbaugh, Pat Buchanan ve *US News and World Report*'tan John Leo gibi bildik sağcı yazarların desteğini aldı. *Olin* sponsorluğundaki *National Review* dergisi 21 Haziran 1994 tarihli kapağında Sommers'ın kitabını "Feminizmin dayandığı temel verilerdeki yanlışlar" başlığıyla sundu. Sağcılar için, Sommers'in kitabı, ilericilere yönelik bir medya saldırısının bir parçasıydı. Ancak sağcıların çabaları kamusal politikaları hâlâ ciddi biçimde etkileyememiştir. Bunun iki sebebi var. Birincisi, Sommers ve Brock'un kitapları ve Katie Roiphe'in *The Morning After: Sex, Fear and Feminism on Campus*[19] (Ertesi Gün: Kampüste Seks, Korku ve Feminizm) adlı kitabı, feminist aktivistler tarafından tamamen çürütüldü. Susan Faludi, *The Nation* dergisinin yazarlarından Katha Pollitt, *Extra!* dergisinden Laura Flanders ve diğerleri, anti-feminist görüşleri öyle sağlam bir biçimde çürüttüler ki eserler inandırıcılığını yitirdi.[20] Faludi, artık feminizm düşmanlarının "Ben feminist değilim, ama..." diye konuşan kadın konuşmacılardan yararlanmadığını, bunun yerine, Sommers ve diğerleri gibi hem feminist olduğunu iddia edip hem de feminizme saldıranları tercih ettiğini belirtiyor. Faludi, bu sözde feministlerin talk-show'larda olsun, diğer medya kuruluşlarında olsun, feminizmi savunmadığını, dolayısıyla düşmanca tavırlarından ötürü kesinlikle anti-feminist kampa yerleştirilmeyi hakettiklerini söylüyor.[21]

Bu son anti-feminist dalganın siyaseti etkilememesinin bir sebebi de, anti-feminist iddiaların insanların günlük deneyimleriyle çelişmesidir. Roiphe'in kitabını ya da *New York Times*'ın 8 Mart 1994

19. Katie Roiphe. *The Morning After: Sex, Fear and Feminism on Campus*. Boston: Little, Brown, 1993.

20. Anti-feminist saldırıyla ilgili mükemmel bir inceleme ve medya taraması için bkz Laura Flanders, "The 'Stolen Feminism' Hoax," *Extra!* (Eylül-Ekim 1994), s. 6-9, ve "Campus Feminists: The Media's New Bogeywoman," *Extra!* (Mart-Nisan 1994), s. 5-6. Katha Pollitt'in makalelerinin bir kısmı *Reasonable Creatures: Essays on Women and Feminism* (New York: Knopf, 1994) adlı kitapta derlenmiştir.

21. Susan Faludi, "I'm Not a Feminist But I Play One on TV," *Ms.* (Mart/Nisan 1995), s. 31-39.

tarihli sayısında yer alan, kampuslerdeki tecavüz tehdidinin gerçekliğini sorgulayan makaleyi okuyan bir üniversite öğrencisi kadın, tecavüz korkusundan kurtulmuş mu olur? Üniversiteli kadınlar tecavüz riskini okudukları makalelere göre değil, kendilerinin ve arkadaşlarının yaşadığı deneyimlere göre değerlendiriyor. Kampüs güvenliğinin artması talebi, üniversiteli kadınların kaygılarının ürünüdür. Bu talebin kökeni, Roiphe'in "tecavüz krizi feministleri" diye karaladığı aktivistler değildir. Kadınların, işyerleri ve okullarda yaşadığı deneyimler cinsel tacizin bir efsane olmadığını göstermiş ve özellikle O.J. Simpson vakası, koca tacizinin feministlerin iddia ettiği kadar yaygın olmadığını söyleyen anti-feminist argümanı uzun yıllar için mezara gömmüştür. *Think-tank*'lerin kamuoyunu etkilemek için sarfettiği çaba, insanların kişisel deneyimlerini yokedemez. Feminist aktivistler, saldırıları kelime kelime çürütme konusunda en başarılı olan ilerici kesimdir. Genelde tarafsız uzmanlar olarak görülen anti-feministlerin ürettiği klişelerle ve hatalı iddialarla sürekli karşılaşmak bu aktivistlerin moralini bir parça bozmuş olabilir. Ancak kamuoyunun tecavüz, aile içi şiddet ve cinsel taciz konusundaki duyarlılığı en son antifeminist *think-tank* saldırısından bu yana daha da arttı. Muhafazakarlar bile artık, kadınları tacizden koruyan yasaları eleştirmekten çekiniyor. Feminist aktivistler, kamuoyunu etkilemeye çalışan muhafazakar girişimlere nasıl proaktif yanıtlar verileceğinin mükemmel bir örneğini sundular.

G. ANAAKIM MEDYAYA KARŞI ALTERNATİF MEDYA

Son yirmi yılda, hedef kitlesi yirmi ile elli yaş arası aktivistler olan haftalık gazetelerin sayısında büyük bir patlama yaşandı. Manhattan kökenli *Village Voice*'in ve *San Francisco Bay Guardian*'ın başarısı, ülkenin her yerindeki küçük ve büyük şehirlerde benzer haftalık yayınların önünü açtı. Bu yayınların çoğu açıktan anaakım medyayı eleştiriyor ve dolayısıyla toplumsal değişim hareketlerinin statükoya karşı giriştiği mücadeleyi destekliyor.

Nitekim büyük şehirlerdeki mutenalaşmaya birlikte, haftalık alternatif yayıncılığın kârlılığı da, yayınların hacmi de büyüdü. Günümüzde, bu haftalık yayınlardaki politik içerik mobilya, restoran ve moda reklamları arasında kayboluyor. Reklamcılar, bu haftalık gazetelerin şehirli genç profesyoneller tarafından çok okunduğunu farkederek reklam harcamalarını bu yöne kaydırdı. Giderek, alternatif basın da bu reklamlarla uyumlu olan magazin haberlere yoğunlaşmaya başladı; bu gazetelerde uzun uzun restoran değerlendirmelerine, turistik reklamlara ve moda haberlerine rastlamak mümkün.

Alternatif haftalık gazetelerin daha az politik olan konulara doğru kayması, taktiksel aktivistler için hem yararlı hem zararlı oldu. İşin iyi yanı, bu haftalık gazetelerdeki politik yazılar ilerici görüşlerle tanışmak için başka fırsatı olmayan birçok insana ulaşıyor artık. Yayınların satışı arttıkça, bu yayınların toplumsal değişim yanlısı konumunu destekleyen kişilerin sayısı da artacaktır. İşin kötü tarafı, birçok aktivist, mevcut aktivistler haricinde kimsenin haftalık yayınlardaki politik yazıları okumadığını düşünüyor. Satışların artmasının tek sebebi, haftalık yayınları gece eğlencelerini veya belli konulardaki ilanları takip etmek için alanlar olabilir. Ayrıca, reklam gelirinin artması politik haberlerin çeşitlendiği anlamına gelmiyor. Haftalık yayınlarda çalışan muhabirlerin çoğu hâlâ, toplumsal aktivistin hedeflerine yarar sağlamayacak kadar kısa haberler yazan, iyi niyetli ama deneyimsiz kişiler.

Ben, alternatif basının hem bir okuyucusu hem de bir haber kaynağı durumunda bir insanım ve çok önemsediğim bir ilke var: Toplumsal değişime katkı sağlamak isteyen alternatif bir haftalık yayın aynı konuda sürekli haber üretmelidir. New York'un batı yakası için hazırlanan otoyol projesine atfen bu ilkeye "*Westway* Kuralı" adını verebiliriz. 1980'li yıllarda, *Village Voice*'ın herhangi bir nüshasında *Westway*'in dehşeti hakkında bir yazı okumamak mümkün değildi. Bu projenin 4.500 km uzağında yaşayan bir *Voice* abonesi olarak, *Westway*'in çevreye vereceği zararlarla ilgili makaleleri atlamam gayet kolaydı. Ancak haberler süreklilik kazandığı için ilgim giderek arttı. Sonunda, *Westway*'in yenilmesini gönülden ar-

zulamaya başladım ve Marcy Benstock'un bu projeyi eleştiren yazılarını heyecanla bekler hale geldim. *Voice*'in *Westway*'le ilgili sürekli haberleri Manhattan'ın batı yakasına tamamen yabancı olan birisini bile kazandığına göre, bu haberlerin Manhattan sakinleri üzerindeki etkisini varın siz düşünün. 1980'lerde *Westway*'in yenilmesinin birçok sebebi vardı, fakat şüphesiz bu sebeplerden biri *Voice*'ta çıkan sürekli haberlerdi.

Voice'in ABD'nin batı bölgesindeki ikizi olan, *San Francisco Bay Guardian* da "*Westway* Kuralı"na iyi bir örnektir. Yirmi yıldır, San Francisco'nun Manhattan'laşmasına karşı muhalefet yürüten *Guardian* sayesinde, 1980'lerin ortalarında şehir halkının çoğu şehir merkezindeki hızlı yapılaşmaya eleştirel bir gözle bakar hale gelmişti. Manhattan'laşma sürecinden kaynaklanan, ulaşım sorunları, tarihi binaların yıkımı, açık alanların ve manzaraların yokolması, şehir bütçesine yüklenen gizli maliyetler ve mahalleler üzerindeki olumsuz etkiler gibi çeşitli sorunlarla ilgili haberler yapan *Guardian*, okuyucularına adeta ücretsiz ve kapsamlı bir politik eğitim sunuyordu. Muhalifleri, *Guardian*'ı hızlı kentleşmeye karşı çıktığı için karalamaya çalışsa da, Batı'nın büyük şehirlerine ya da üniversite kentlerine devamlı yeni insanlar aktığı için temel gerçekleri sürekli olarak tekrar etmek gerekliydi. San Francisco'daki sınırlı-kentleşme hareketi, *Guardian*'ın sürekli desteği olmadan asla başarılı olamazdı.

Elbette, haftalık gazetelerin belirli bir konuyu her sayısında işlemesi mümkün olmaz. Ancak taktiksel aktivistler gazetenin muhabirleriyle işbirliği yaparak, örneğin belirli bir kampanya hakkında sürekli haberler çıkmasını sağlayabilir. Bu tür sürekli haberler, anaakım medyada çıkıp büyük ama geçici bir etki yaratacak tek bir makaleden daha fazla etki yapar. Belediyenin pansiyon denetimi kararnamesini geliştirmek için *Bay Guardian*'ın deneyimli muhabiri Jim Balderston ile sekiz ay boyunca işbirliği yaptık. Eylül 1989'da çıkan önemli bir yazı, önerilen yasanın evsizliğin azaltılmasında oynayacağı rolü vurguladı. Bunu izleyen haberler yasama sürecini takip etti ve önergenin önemini iyice ortaya koydu. *Guardian*'ın sürekli haberleri semtteki aktivistlerin moralini de yüksek

tuttu ve zafere kadar mücadele etmenin gerekli olduğunu ısrarla tekrarladı. Kendine ilerici diyen bir Belediye Denetim Kurulu üyesi bizim girişimimizi baltalamaya çalıştığı zaman, Balderston onu sertçe eleştirdi ve bu sorunun aşılmasını sağladı. Nisan 1990'da yasa kabul edildi ve *Guardian*'da çıkan haberler zaferimizi daha da perçinledi.

Haftalık yayınların sürekli haberler yaparak belirli bir talebi duyurma gücünden o kadar etkilenmiştim ki, dördüncü bölümde bahsedilen başarılı kira denetimi inisiyatifinin yasalaştığı yıl olan 1992'nin başlarında *SF Weekly* gazetesi editörüyle bir görüşme ayarladım. *SF Weekly*, yirmi ila otuz yaş arası kuşağa hitap ediyordu ve bence bu kesim San Francisco'daki kiracı hareketine güç verecek sınırsız bir enerjiye sahipti. Kiracıların yanında olduğunu söyleyen editöre, kiracıları güçlendirme stratejimize destek vermesi için gazetesinde düzenli olarak kiracı sorunlarını işlemesini önerdim. Toplantıdan çıktığımda editörün öneriyi olumladığını düşünmüştüm, oysa yanılmışım. İlerleyen aylarda *Weekly* kiracı konularını tamamen göz ardı etti. Nadiren çıkan birkaç haberde ise, kiracı aktivistlerin artık ölüm döşeğinde olan kiracı hareketini canlandıramayacağı savunuldu. Epey düşmanca bir hava taşıyan bir makalede ise, San Francisco'daki bütün kiracı grupları tarafından desteklenen "Önerge-H"nin riskli ve aptalca bir girişim olduğu ve bu inisiyatifin başarısız olması halinde bunun hesabını benim vereceğim yazıyordu. İnisiyatif, San Francisco'da kabul edilen ilk kiracı inisiyatifi olarak tarihe geçmesine rağmen, *SF Weekly* inisiyatifi her zaman yok saydı.

En iyi planlar bile başarısız olabilir. Bunca deneyimden sonra, taktiksel aktivistlerin, hem gazetecilerin hem de kendine ilerici ya da alternatif diyen basının karşısında "her zaman tetikte" olması gerektiğine inanıyorum.

VI
Avukatlar
Değişim taraftarı mı, statüko yanlısı mı?

1960 ve 1970'lerde toplumsal değişim hareketine katılan birçok aktivist, gidip hukuk fakültesine kaydoldu ve edindiği hukuki bilgiyi toplumsal değişim uğruna kullanmaya çalıştı. Bilinçli politik aktivistler bu şekilde hukuk fakültelerine akarken, yoksul müvekkillere barınma, sosyal güvenlik ve gelir gibi konularda ücretsiz tavsiye veren avukatlar çalıştıran ve federal hükümet tarafından desteklenen *Legal Services Corporation* (LSC- Hukuki Hizmetler Kurumu) kuruldu. Ayrıca, 1950'lerin sonundan 1970'lerin başına kadar süren dönemde, ABD Yüksek Mahkemesi'nce alınan ilerici değişimleri destekleyen kararlar da birçok aktivisti hukuk fakültesine gitmeye özendirdi. Ülkedeki en yüksek mahkemenin anayasal hakları ve özellikle de azınlık haklarını tanıma ve genişletme konusunda gös-

terdiği kararlılık sayesinde, yargı sisteminin toplumsal değişimi engellemediği, aksine bunu teşvik ettiği fikri yayıldı. Yüksek Mahkeme'nin sosyal güvenlik, yurttaş hakları ve anayasal haklar gibi konularda dava açan kişilere karşı olumlu bir tavır sergilemesi, aktivistlerde, hukuk sistemini kendi hedeflerine ulaşmak için proaktif bir biçimde kullanma inancını pekiştiriyordu.

1960'ların sonuyla 1970'lerin başı arasında, ilerici aktivistlerin görülmemiş bir biçimde hukuk mesleğine akışı toplumsal değişim mücadelesi açısından çok yararlı oldu. Özellikle, kent ve kır yoksulları kendi haklarını savunmak isteyen birçok avukata kavuştu. Yoksulların haklarını savunan avukatlar, mahkemeleri proaktif bir biçimde kullanarak o kadar başarı kazandılar ki, muhafazakar güçler devletin hukuk hizmetlerine kaynak aktarmasına karşı çıkmaya başladılar. Ronald Reagan'ın California eyalet valisi olduğu süre içinde (1967-1974), muhafazakarlar hukuk hizmetlerine sayısız saldırı gerçekleştirdi. Zengin çiftçilerle işbirliği yapan Reagan, göçmen tarım işçilerinin yaşam koşullarını düzeltmeye çalışan ve zengin çiftçilerin öfkesini çeken *California Rural Legal Assitance Foundation*'a (CRLA- California Kırsal Hukuki Danışmanlık Vakfı) verilen mali kaynağı kesmeye çalıştı. CRLA'ya karşı yürüttüğü kampanyada başarısız olan Reagan, başkan olunca hukuk hizmetlerine saldırmaya devam etti. Yeni hukuk fakültesi mezunlarına ücret bağlayan, böylece birçok toplumsal kesime hukuki yardım sağlayan ve çeşitli görevler için avukat yetiştiren VISTA programı, Reagan'ın ilk görev yılında ortadan kaldırıldı. Reagan görevde kaldığı sekiz yıl boyunca, hukuki hizmetlere ayrılan federal fonları tamamen kaldırmaya çalıştı. Reagan'ın tam olarak başarıya ulaştığı söylenemez; ancak Reagan ve müttefikleri bir yandan hukuki hizmetlere ayrılan fonları büyük ölçüde azaltırken diğer yandan da özürlü yardımlarının keyfi bir biçimde kesilmesi gibi çeşitli uygulamalar başlatınca, gerek yoksul insanların sayısı ve gerekse de hukuki yardıma duyulan ihtiyaç arttı. Reagan'ın LSC'ye karşı yürüttüğü savaş yüzünden, hukuki hizmet alanındaki yeni istihdam olanakları büyük ölçüde daraldı ve mevcut personelin birçoğu da işten çıkarıldı. 1981'e gelindiğinde, federal hukuki hizmet programında

çalışma niyetiyle hukuk fakültesine giren aktivist kalmamış gibiydi. Günümüzde hâlâ ilerici avukatlar var, fakat bu avukatlar sırf ilerici kesimleri temsil ederek geçimlerini sağlamakta giderek zorlanıyorlar.

Başkan Reagan, federal hükümetin aktivist avukatlara sağladığı istihdam olanaklarını kesmenin yanında, Yüksek Mahkeme'yi ve federal mahkemeleri de eskisi gibi statüko yanlısı bir konuma getirdi. Reagan'ın hakimleri kadınlara, azınlıklara ve yoksullara yarar sağlayan, anayasal ve yasal hakları daraltmakla kalmıyor; aynı zamanda ırklararası eşitliği savunan Warren kararlarını geri aldırmaya ve 1960 öncesi statükoya geri dönmeye çalışıyordu. 1980'lerin ortalarına gelindiğinde, federal mahkemeler kanalıyla hükümet politikalarına itiraz eden toplumsal değişim hareketleri, kazandıklarından fazlasını kaybetmeye başladılar.[1]

Başkan Clinton'un atadığı yargıçlarla durum bir ölçüde düzelmiş olsa da, günümüzün aktivistleri hâlâ yetenekli avukatlara ve tarafsız mahkemelere ulaşmada güçlük çekiyor. Ancak, toplumsal değişim aktivistleri ve örgütlerinin hukuki süreçlerden yararlanarak hedeflerine ulaşması hâlâ mümkün. Aktivistler, avukatlardan ve mahkemelerden en iyi ne şekilde yararlanılacağını ve aktivist-avukat ilişkilerini çıkmaza sokan gerilimlerden nasıl kaçınılacağını kavramak durumunda. Aktif bir avukat ve aktivist olarak yaşadığım deneyimler sayesinde bu gerilime bizzat tanık oldum. Aktivistler ve avukatlar, potansiyel çelişki noktalarının farkına önceden varırlarsa, toplumsal değişimi sağlamak için gereken olumlu işbirliğini kurabilirler.

1. Bu "kayıp" genelde malidir. Federal yargıcın ısrarla toplumsal değişim aktivizmine ket vurma çabası siyahların açtığı yurttaş hakları davalarında siyahlara büyük para cezaları verilmesi ile ortaya konmuştur. Reagan'ın Güney'deki federal mahkemelere atadığı kişiler yurttaş hakları davalarına karşı, Güney eyaletlerinin mahkemelerinde 1950'lerde görülene benzer bir düşmanlık göstermiştir.

A. AVUKATLARIN KARAR ALMA SÜRECİNE KARIŞMASINI ÖNLEMEK

Henüz hukuk öğrencisi olduğum 1980 yılının yazında, hem Tenderloin Barınma Kliniği'nde faaliyet gösteriyor, hem de yaşlılara hizmet veren bir hukuk ajansında asistan olarak çalışıyordum. Tenderloin'de lüks oteller yapılacağı haberi yaz başında duyulmuştu. Fakat o süreçte bundan tamamen bağımsız bir mücadeleye de katılmıştım ve Glenburn Hotel'inde uzun süredir otelde kaldıkları için "kiracı" haline gelen ve yeni otel sahibinin tahliye etmeye çalıştığı otel sakinlerine yardım ediyordum. Otelin yeni sahibi olan İngiliz doktor, Glenburn Oteli'ni, İngiliz tipi apart-otel bir turistik tesise dönüştürmek istiyordu. Otelde birçok boş yer olmasına rağmen, otel sahibi, turistlerin yaşlı ve özürlü kiracılarla aynı mekanı paylaşmasını istemiyordu. Otel sahibi, aşağıladığı ve "işgalci" olarak nitelediği kiracıları defetmek için çift yönlü bir saldırı başlattı. İlk olarak, kiracılara karşı psikolojik bir savaş başlatarak onları otelde istemediğini ve ayrılmaları gerektiğini söyledi. Yasalara aykırı olan bu yöntemle yetinmeyen otel sahibi, ayrıca otelde restorasyon yapılacağını ve kiracıların daireleri boşaltmak zorunda olduğunu belirten bir ihtarname dağıttı. Otel sahibinin bu girişimini konuşmak için kiracılarla görüşmeye gittiğim gün, Tenderloin Barınma Kliniği'nin, otel sahibine karşı mahkemelerde vereceği mücadelenin on dört yıl süreceği aklımın ucundan bile geçmiyordu.

1970'lerde, San Francisco'daki birçok otel bu şekilde dönüştürülmüş ve otellerdeki 5000 ucuz otel pansiyon kaybedilmiştir. Daha fazla kayıp olmasını engellemek için, belediye 1979 yılında otel odalarının dönüştürülmesini yasaklayan, Sürekli İkamet Edilen Oteller Yönetmeliği'ni çıkardı. Yaşlı kiracıları temsil eden avukatlar da bu yasanın hazırlanmasına katkı sunmuştu. Glenburn Oteli kiracıları, psikolojik tehditler haricinde resmi ihtarnamelerle de karşı karşıya kalınca, –federal hükümetten kaynak alan ve yaşlılara hizmet veren bir hukuk ajansı olan– *San Francisco Neighborhood Legal Assistance Foundation* (SFNLAF- San Francisco Toplumsal Hukuk Hizmetleri Vakfı) kiracıları temsil etmeye karar ver-

di. Bu sırada, hem ajansta hukuki asistandım hem de Tenderloin Barınma Kliniği'nde çalışıyordum.

İngiliz doktor, Glenburn'daki kiracıları hor gördüğünü gizlemiyor, insanları "serseri" olarak niteliyor ve "gönüllü" olarak oteli terk etmeleri için onları rahatsız ediyordu. Otel sahibi kiracılara büyük bir psikolojik basınç uyguluyordu, ama avukatlar yine de makul bir çözüm bulmak için ev sahibiyle uzun süre uğraştılar. Bu "makul olma" kaygısı avukatlara hukuk fakültesinde aşılanır ve ilericileri dahi etkiler. Oysa avukat olmayan aktivistler karşı taraftan makul davranışlar beklemez. Avukatlar konuyu mahkemeye taşımayıp, otel sahibiyle uzlaşmayı ve tahliye girişimine son vermeyi istiyordu. Oysa otel sahibi işi ağırdan alıp, sürekli tavır değiştirip, pek makul olmayan bir biçimde davranıyordu ve uzlaşmaya varmak pek mümkün görünmüyordu. Ayrıca, otel sahibinin rahatsız edici tavırlarını engellemek, resmi tahliye sürecini engellemekten daha acildi; mahkeme kiracıların tahliyesine karar vermese bile, otel sahibinin tavrı yüzünden kiracıların oteli terk etmesi olasıydı. Otel sahibi uzlaşmayı geciktirdikçe kiracıların üzerindeki baskı artıyordu. Bazı kiracılar yoğun alkol almaya, bazılarıysa strese bağlı tıbbi sorunlar yaşamaya başladı. Kiracılar, avukatlar ve ben, tahliye girişimine son vermesi için otel sahibine baskı yapmaya karar verdik. Otel sahibinin dikkatini çekmenin en iyi yolunun muayenehanesinin önünde bir gösteri düzenlemek olduğunu düşündük. Henüz bünyesinde avukat çalıştırmayan Tenderloin Barınma Kliniği kiracıları yasal olarak temsil edemediğinden, eylemin örgütlenmesinin sorumluluğu bana verildi. Böylece kimse kiracıların avukatlarını "makul olmayan" eylemler yapmakla suçlayamayacaktı.

Eylem günü yaklaşırken, oteldeki kiracıların tekrar kararlı ve heyecanlı hale geldiği farkediliyordu. Aylardır otel sahibinin saldırısına maruz kalan kiracılar nihayet karşılık verme fırsatını yakalamıştı. Doktorun muayenehanesine girip, çevirdiği dolapları hastalarına ve personeline anlatmaya karar verdik. "Otel Sahibinin Yolsuzluğu" başlıklı basın açıklamasında, kiracılarına baskı yapan otel sahibinin aynı zamanda hastalarına da kötü davrandığını belirttik; kiracıların başına gelenleri öğrenen hastaların bu doktora başvur-

mayacağını düşünüyorduk.

Basın açıklamasını medyaya faksladıktan sonra, avukatların kiracılarla gösteriden önceki gece toplantı yapacağını öğrendim. Alınan duyumlara göre, otel sahibi artık daha makul davranıyor ve uzlaşmaya varmak istiyordu. Avukatlar gösteri önerisini doğru bulmadıklarını ve bunun uzlaşma zeminini yokedeceğini belirttiler. Fakat avukatlar son kararı elbette kiracıların alması gerektiğini belirttiler; öyle ya, toplantının amacı da kiracıların en doğru kararı almasını sağlamakmış sadece!

Toplantı haberini duyar duymaz sonucun ne olacağını anlamıştım. Aynı olay daha önce binlerce kez yaşanmış ve birçok aktivistin avukatlara güvenmemesine ve öfke duymasına neden olmuştu. Avukatların gelişmeleri aktarış biçimi, kiracıların gösteriyi iptal etmesini garanti ediyordu. Avukatlar, kiracıların hukuki konumunun her an tehlikeye düşebileceğini ve bu yüzden uzlaşmaya varmanın şart olduğunu; otel sahibinin uzlaşmaya hazır olduğunu fakat gösterinin onu öfkelendirebileceğini söylediler. Avukatlar ne otel sahibinin şu ana kadar hiçbir öneriyi kabul etmediğini, ne de şimdi uzlaşmadan bahseden otel sahibinin kolaylıkla cayabileceğini söylediler. Avukatlar, kendi konumları zayıflamasın diye bu gerçekleri sakladılar. Avukatları eleştirme fırsatım oldu, ancak elbette kiracıların kendi avukatlarını bırakıp bir hukuk öğrencisinin sözünü dinlemesi beklenemezdi. Sonuçta, kiracılar avukatların tavsiyesine uyup gösteriyi iptal ettiler.

Bana göre, avukatlar yanlış bir biçimde kiracıların karar alma sürecine müdahale etmişti. Bütün seçenekleri nesnel bir biçimde ortaya koymayan avukatlar, kiracıları adeta bir mahkeme jürisini ikna edermişçesine ikna etmeye çalışmıştı. Bir avukat jüriye istediği kararı aldırmaya çalışabilir ama müvekkiline aynısını yapamaz. Eğer avukatlar, tarafsız bir biçimde gerçekleri ortaya koyduktan sonra kendi görüşlerini söyleselerdi, hiçbir itirazda bulunmazdım. Belirli bir görüşü savunmakla, öyle olmadığı halde diğer tüm görüşlerin felaket getireceğini söylemek arasında büyük fark vardır.

Avukatların temel hatası kiracıların ihtiyaçlarını anlamamaktı. Toplumsal değişimi savunanlar da dahil bütün avukatlar çözümü

yasalarda arar. Bu anlayışla hareket eden avukatlar, Glenburn Oteli olayında, tamamen müvekkillerinin yasal sorununu, yani ihtarname meselesini çözmeye odaklandılar. Otel sahibinin psikolojik saldırıları sonucunda kiracıların oteli terketmesinin daha büyük bir risk olduğunu ya anlamıyorlar ya da anlamak istemiyorlardı. Oysa saldırıya son vermenin tek yolu, tahliye ilanını geri aldırmak değil, kiracıların kararlılığını otel sahibine göstermekti.

Gösterinin iptali lehinde oy kullanan kiracı çoğunluğu daha sonra bundan pişman oldu. Doktorla muayenesinde yüzleşmek fikri onlara coşku vermişti; oysa şimdi, kendi yaşamlarının sözkonusu olduğu bu oyunda figüran rolüne geri dönmüşlerdi. Kiracılar, özgüven duygusunu ve en önemlisi birlik hissini yitirdiler. Sonunda avukatlar ihtarnamenin geri çekilmesini sağladı; ama bu sonuç, sadece, hiçbir San Francisco jürisinin kiracıların evden atılmasına izin vermeyeceği gerçeğinin tasdiki oldu. Ancak otel sahibinin eninde sonunda kendilerini atacağına inanan ve kaçınılmaz olan sonu daha fazla ertelemek istemeyen kiracılar oteli terk etmeye başlayınca, bu sözde hukuk zaferinden yararlanan insan sayısı giderek düştü. Kiracıların ortadaki hukuki durumu yanlış anladığı söylenebilir, ama zaten yoksul insanların çoğu hukuk sisteminin kendisini koruyacağına inanmaz. Kiracıların asıl ihtiyacı kendi gücüne güvenmektir. Kiracılar gösteriyi yaparak, otel sahibine "Bizim etkimiz avukatlarımızdan değil kendi gücümüzden kaynaklanıyor," diyebilirdi. Eğer avukatlar kiracıların psikolojik ve duygusal ihtiyaçlarını anlayıp buna göre davransalardı, hem gösteriyi destekler hem de daha çok eylem düzenlenmesini savunurlardı.

Glenburn Oteli kiracılarının bu deneyimi, aktivistlerin avukatlara duyduğu geleneksel güvensizliğin kaynaklarını açıkça ortaya koyuyor. Toplumsal değişim aktivistleri, avukatları kitlenin özgüvenini artıracak doğrudan-eylemlere değil yargı sistemine bel bağlamakla suçlar. Ancak Glenburn olayı avukatlarla çalışan aktivistlere bir ders daha veriyor: Aktivistlerin karar alma sürecinde avukatlara merkezi bir konum vermesi büyük bir hatadır. Otelin dönüştürülmesine karşı verilen mücadelede, Gri Panterler'in yerel grubu ve çeşitli semt örgütleri de yer alıyordu; oysa ihtarname verildikten

sonra kiracılar özerk bir topluluk olarak davranmayı bırakıp avukatların müvekkilleri haline düştüler. Bir toplumsal değişim örgütüyle savunduğu kitle arasındaki gayrıresmi dayanışma kayboldu ve yerini resmi "avukat-müvekkil" ilişkisi aldı. Eylem kararının alındığı süreç, aktivistler ve kiracılar arasındaki stratejik bir toplantı olmaktan çıkıp avukat-müvekkil görüşmesine dönüştü.

Sorunun özü, aktivistlerin ve kitlenin elindeki yetkinin avukatlara geçmesidir. Ne yazık ki, taktiksel ve stratejik karar alma sürecinde avukatların etkisini azaltmak kolay değil. Avukatların toplumsal değişim sürecinden dışlanması mümkün değil, çünkü bu süreçte sayısız yasal sorun yaşanır ve teknik bilgiye gereksinim duyulur. Ancak bir avukat-müvekkil ilişkisi oluşur oluşmaz, ilişki daha kapalı ve kurallı hale gelir ve yoksul "müvekkil"lerin çoğu kendini avukata karşı borçlu hissetmeye başlar.

Neyse ki, avukat-müvekkil ilişkisinin kitlenin stratejik gücünü yıpratmasını engelleyecek stratejiler vardır. Birincisi, bir toplumsal değişim örgütünün aktif katılımcısı olmayan avukatlardan sadece teknik düzeyde yardım alınmalıdır. Örneğin, Kara Panterler Partisi'nin üyelerini mahkemede savunan avukatlar parti kararlarına katılmamıştır; savaş karşıtı aktivistleri temsil eden avukatlar da gösteri planlarına karışmıyordu. Glenburn Oteli mücadelesinde olduğu gibi, üniversite eğitimi almamış ve aktivist olmayan yoksul müvekkillerin sözkonusu olduğu durumlarda, bu model örnek alınmalıdır. Avukatların stratejik karar alma sürecine el uzatmasını engellemek, yoksul kesimlerle çalışan taktiksel aktivistlerin sorumluluğudur.

İkincisi, taktiksel aktivistler, hukuki konulardaki taktiklerin semt örgütçülerinin ve topluluk liderlerinin huzurunda belirlenmesini sağlamalıdır. Açık toplantılarda, bu liderler de en az avukatlar kadar etkiye sahiptir. Avukat olmayanların katılımını artırmak için, aktivistler toplantıyı hukuk bürosunda değil bir toplumsal değişim örgütünün bürosunda yapmalıdır; deneyimli aktivistler bile yabancı ve resmi bir ortamda tedirgin olur. Avukatlar, avukat-müvekkil ilişkisinin mahremiyetini bahane ederek toplantının hukuk bürosunda yapılmasını isteyebilirler. Oysa karşı tarafın ajanlarının bu tür toplantılara sızıp gizli bilgilere ulaşması pek mümkün değildir.

Avukatların karar alma sürecine aşırı müdahale etmesini engellemenin üçüncü bir yolu da, sadece kendi görevinin sınırlarını bilen avukatlarla çalışmaktır. Hukuk ajanslarında belirli bir alanla ilgilenen birden fazla avukat bulunur ve avukatlar da önemli davaları kapmak için birbiriyle yarışır. Aktivistler, en uyumlu avukatları seçmeli ve önemli bir dava kapıp şöhret kazanmaya çalışan avukatlardan uzak durmalıdır. Ücretsiz hukuk hizmeti veren ajanslarda çalışan avukatlar heyecan verici davalara bakmak isterler ve bu istek aktivistlerin elini güçlendirir. Oysa çoğu aktivist, örgütün avukata muhtaç olduğunu sanır, ve aslında avukatın da müvekkile ihtiyaç duyduğunu unutur.

Ancak sırf avukatların stratejik kararlara müdahale etmesini engelleyerek avukat-müvekkil ilişkisinden kaynaklanan problemleri yok edemezsiniz. Herşeye rağmen avukat-örgüt sürtüşmesi yaşanabilir. Toplumsal değişim mücadelesine katılan insanların çoğu (ve ücretsiz hukuki hizmetlerden yararlanma hakkı olan kesimler) ortalama bir avukattan daha az eğitime, gelire ve özgüvene sahiptir. Kiracılar bana, otelden taşınmanın doğru olup olmadığını, nereye taşınmaları gerektiğini ya da başka hukuk dışı soruları sordukları zaman, bu sorulara en doğru cevabı kendilerinin vereceğini söylüyorum. Kamuoyu avukatlara karşı genel bir güvensizlik ve hatta düşmanlık beslese de, birçok insan özel meselelerde bile avukatına danışma ihtiyacı duyuyor.

Glenburn Oteli olayındaki avukat-müvekkil toplantısının, semt liderlerinin de bulunduğu bir merkezde yapıldığını varsayalım. Ayrıca, avukatların müvekkilleri yönlendirmeye çalışmadığını ve gösterinin fayda ve zararlarını tarafsız biçimde açıkladığını düşünelim. Avukatların kendi görüşlerini de ifade ettiğini varsayalım. Glenburn Oteli'nde kalanlar gibi yoksul, yaşlı ve özürlü insanlarla ilgili deneyimime dayanarak söyleyebilirim ki, otel sakinleri yine de avukatları haklı bulurdu. Avukatların politik dengeleri gözden kaçırdığı, gösterinin toplumsal, psikolojik ve duygusal anlamını kavrayamadığı ve örgütün genel stratejisini anlamadığı apaçık ortada olsa bile sonuç değişmezdi bence. İşte aktivistleri öfkelendiren ve avukatlarla çalışmayı reddedip birçok hukuki fırsatı kaçırmalarına

neden olan etken, avukatlara gösterilen bu anlamsız hürmettir.

Peki, bir toplumsal değişim örgütünün avukatların etkisi olmaksızın karar alması imkansız mıdır? Glenburn Oteli örneğine dönelim ve fikirleri sorulduğunda avukatların gösteri kararını gruba bıraktığını varsayalım. Avukatlar, kiracıların geleceği açısından en büyük tehlikenin ihtarname değil psikolojik baskılar olduğunu söyleyebilirdi. Kendi görevlerinin sadece hukuki bilgi vermek olduğunu ve alınan her kararı destekleyeceklerini de belirtebilirlerdi. Avukatlar, kararı etkilemeyi açıkça reddederek, grubu kendi kararını almaya teşvik edebilirdi. Bu tür bir süreç hem gruba yararlı olur, hem de örgütün avukatlara duyduğu güven artardı.

Toplumsal değişim örgütlerinin kendi programları üzerindeki denetimi yabancılara kaptırmadan hukuki yardım alabilecekleri bu tür bir model oluşturmak elbette mümkündür. Bu model, avukatların rolünün açıkça ele alınacağı bir örgütsel tartışma ve uzlaşma sürecini zorunlu kılar. Bu tür iç tartışmaların yokluğu Glenburn Oteli örneğindeki gibi talihsiz sonuçlara yolaçar; aynen diğer alanlarda olduğu gibi. Aktivistlerin avukatları çizgiyi aşmakla suçlaması kolaydır; ama avukatların bunu yapmasını engellemek de aktivistlerin sorumluluğundadır.

B. AVUKATLARIN ETKİSİNİN KAÇINILMAZ OLDUĞU DURUMLAR

Avukatların semt topluluklarının kararları üzerindeki etkisinden dolayı aktivistlerin duyduğu kaygı, özellikle bu etkinin kaçınılmaz olduğu durumlarda zirveye çıkar. Bir toplumsal değişim örgütü, belirli bir sorunu hedef alan bir yasa taslağı hazırladığı zaman bu durum sözkonusu olur. Topluluğun yasanın genel çerçevesini hazırlaması mümkündür; ancak metnin dilini hazırlama işi avukatlara aittir. Bu bağımlılık, iki meseleyi gündeme getirir. Birincisi, kelime seçimi sadece biçimi değil içeriği de belirler. Nihai metni hazırlayan kişinin aldığı kararlar, yasanın politik sonucunu da belirleyecektir. İkincisi, yasama tartışmaları sırasında yapılan değişiklikle-

rin gerçek etkisini değerlendirebilecek durumda olan tek kişi avukattır. Bu tür değişiklikler de genelde son anda yapılır. Bu kararların zamanlaması, geniş karar alma süreçlerine imkan tanımaz ve son kararı avukat verir.

Toplumsal değişim aktivistleri, avukatların yasa tasarıları üzerindeki kaçınılmaz etkisinden sık sık şikayet eder. Sayısız örgütçü, grup tam zafere yaklaşmışken avukatın grubu "sattığı"nı söyler. Bu tür bir güvensizlik, örgütün yasada yapılan değişikliklere müdahale edemediği ve üyelerin başarısızlığın gerçek sebebini anlayamadığı durumlarda ortaya çıkar. Karşı tarafın son anda başladığı bir lobi faaliyeti, yasanın sulandırılmasına neden olabilir; süreci doğru dürüst takip etmeyen aktivistler de karşı tarafı değil avukatı suçlar.

Kitle tabanlı örgütlerin ve avukatların tasarı ve yasama sürecindeki gerilimleri nasıl giderdiğinin mükemmel bir örneği, Tenderloin Barınma Kliniği'nin Sürekli İkamet Edilen Oteller Yönetmeliği'ni güçlendirmek için başlattığı kampanya sürecinde yaşandı. Yönetmelik 1979 yılında onaylanmıştı ancak o kadar çok hukuki boşluğu vardı ki, yoksulların ikamet ettiği otel ve pansiyonların turistik otellere dönüştürülmesini engelleyecek durumda değildi. 1989 yılında, Klinik, şehirdeki çeşitli semt örgütleriyle birlikte daha sıkı bir yönetmelik hazırlamak için kolları sıvadı. Klinik hem bu konu etrafında örgütlenme yaptı hem de önerilen yasa tasarısının hazırlanmasına katıldı. Reformu öneren Tenderloin sakinleri toplantılara evsahipliği yaptı ve kampanya başladı. Bu toplantılarda ortak bir tasarı hazırlandı ve Belediye Denetmenler Kurulu'na sunuldu. 1989 ağustosunda, yasa tasarısını inceleyen resmi bir komitenin düzenlediği toplantıya yüzlerce yoksul semt sakini katıldı. Ancak tasarının hemen onaylanacağı yolundaki umutlarımız suya düştü; çünkü komitenin "ilerici" başkanı, toplantının başında, konunun bir günde oya sunulamayacak kadar "karmaşık" olduğunu belirtti. Komite başkanının finansal destekçisi olan bir otel sahibi, başkandan kendisine biraz zaman kazandırmasını isteyince bu "karmaşıklık" ortaya çıkmıştı herhalde. Bu ilk erteleme yüzünden nihai kararın alınması 1990 nisanına kadar sürdü ve sayısız toplantı yapıldı. Bu

ertelemenin amacı, karşı tarafa yasamızı sulandırma fırsatı sağlamaktı.[2]

Toplantıların ertelenmesi, yasayı hazırlayan kitle örgütünü zor bir konuma düşürür, çünkü bu örgütlerin üyeleri aylar süren toplantılara katılacak zamanı bulamaz. Bu örnekte, üyelerin sürece yabancılaşmasını engellemek isteyen aktivistler, haber aktarımını sağlamak için bazı semt sakinleri ve örgütçülerden oluşan az üyeli bir bilgi ağı kurdu. Ağın az üyeli olması üç bakımdan yararlıydı. Birincisi, bir oturumu kaçıran semt sakinlerinin suçluluk hissetmemesi ve kampanyaya psikolojik destek sunması mümkün oluyordu. İkincisi büyük bir gösteri düzenlenmesi ihtiyacı ortaya çıkınca, bu ağ, gerekli hareketlenmeyi sağlayacaktı. Üçüncüsü, ağın küçük olması sayesinde, değişikliklerin hazırlanmasından sorumlu olan avukat olarak, ben, toplulukla daha hızlı bir bilgi alışverişi gerçekleştiriyordum.

Köklü bir değişim yaratacak yasaların nihai oylanması yaklaştığında hep yaşanan süreç bu sefer de yaşandı: Karşı taraf durmadan çeşitli değişiklikler ve teknik itirazlar ortaya atıyordu. Önerilen değişikliklerin içerik üzerindeki etkisini yorumlamak benim görevimdi, ama bu değişiklikleri kabul edip etmeme yetkisi bilgi ağının bütününe aitti. Bu sayede, kitlenin onayı olmadan avukatın değişiklikler ve anlaşmalar yapmasını engellemiş oluyorduk. Birçok semt sakini ve onları temsil eden gruplar oturumlara ve yasa oylamalarına sürekli katıldılar ve böylece sırf avukatların politikacılardan öğrendiği bilgi kırıntılarına bağımlı kalmaktan kurtuldular. Bu tür durumlarda politikacılar avukata siyaseten ne tür bir tarzın uygun olduğunu söyler, avukat da gruba bu tarzı kabul etmek gerektiğini aksi takdirde yasanın geçmeyeceğini anlatır. Tabandaki üyelerin başka politikacılarla bu tarzın doğru olup olmadığını tartışacak zamanı yoktur; ayrıca avukatın politikacılarla çoktan anlaşmaya varıp varmadığından da emin olamazlar. Tabandaki üyeler bilgi kaynaklarından uzaklaştıkça, avukat, bilgisini güce dönüştürür ve bu gücü kul-

2. Kendine ilerici diyen politikacılar bir yasayı iptal ettirerek kamuoyu önünde ilerici bir kesimi karşıya almak yerine, ertelemeye taktiklerini kullanmayı tercih etmektedirler. Bir konunun daha fazla "incelenmesi" toplumsal değişim için şart olan kamuoyunun ilgisinin buharlaşıp uçmasını sağlar.

lanarak karar alan kişileri etkiler. Taktiksel aktivistler, bir kararı ilgilendiren tüm önemli bilgileri kaynağından doğrulamalıdır. Aynı zamanda politikacıların, avukatla ya da başka bir ücretli elemanla değil, doğrudan kitle tabanıyla yüzleşmesini sağlayacak stratejiler uygulanmalıdır. Ne yazık ki, iyi niyetli avukatlar dahi, hukuki dil konusunda "makul" bir anlaşmaya varmayı o kadar önemserler ki, bu uzlaşmanın kendi tabanlarını rahatsız edip etmeyeceğini gözardı ederler. Tabanın karşı olduğu bir anlaşmayı avukatın kabul etmesi genelde öfke yaratır.

Aslında kritik hukuki kararların kitle örgütü tarafından alınması, bir avukatın kendi çıkarı açısından da en iyi durumdur. Avukat, hukuki sonuçtan etkilenecek insanlara ait olan karar verme yetkisini kendi eline alarak hem kitle örgütünün hem de milletvekillerinin gözündeki güvenilirliğini zedeler. Milletvekilleri kitlenin çıkarından taviz vermeye razı olan bir avukata olumlu yaklaşırlar, ama bu avukatın kısa sürede grubun güvenini yitireceğini de bilirler. Ayrıca, hazırlanan yasaya tabanın verdiği desteğin sürmesi, yasanın onaylanmasının ve yürürlükte kalmasının temel şartıdır. Semt sakinleri, Sürekli İkamet Edilen Oteller Yönetmeliği'nin zaferine ortak oldukları için, yasa uzun süre boyunca federal temyiz sürecine takıldığı zaman da yasaya destek vermeyi sürdürdüler. Yoksul kiracıların duruşmalara katılımı temyiz yargıçlarının yönetmeliği onaylama kararını etkilemiş olmayabilir; ama bu katılım kesinlikle yasayı savunan bana ve diğer avukatlara müthiş bir psikolojik destek verdi. Kanunlardan etkilenen kitleler, yasama süreci boyunca karar verme yetkisini ellerinde tutarlarsa, avukatlar da önergeyi başarıya ulaştıracak desteğe kavuşmuş olurlar.

Milletvekilleriyle kişisel teması sürdürmek, eyalet ya da ülke düzeyinde daha da zorlaşır. Birçok örgüt Washington'dan ya da eyalet başkentinden yüzlerce hatta binlerce mil ötede çalıştığı için, taban aktivistlerinin Sürekli İkamet Edilen Oteller Yönetmeliği mücadelesinde kullandığımız temsil ağını kullanması daha da gereklidir. Bu tür bir ağ, avukatların yasadan etkilenecek kesimle temas halinde olmasını sağlar. Birçok önemli ilerici yasanın onaylanma sürecinde, taban aktivistleri Washington'da bulunan avukatları

sayesinde süreci etkilemeyi başardı. Bu tür olumlu aktivist-avukat ilişkileri, *Americans with Disabilities Act* (ADA- Özürlü Amerikalılar Yasası) gibi geniş bir etkisi olan karmaşık önergelerin yasama sürecinde yaşandı. Önümüzdeki yıllarda, politikacılar ve işadamları ADA'ya saldırılarını artırdıkça, tabanın bu yasaya sunduğu destek iyice önem kazanacaktır.

C. TOPLUMSAL DEĞİŞİM AKTİVİSTLERİ MAHKEMELERİ NE ZAMAN KULLANMALIDIR?

Birçok aktivist, mahkemeleri kişi ve azınlık haklarının mutlak savunucusu olarak görür. Bu görüş, kapitalist bir toplumda yargı sisteminin oynadığı rolün bütünsel bir Marksist analizini yapabilen insanlar arasında dahi görülür. Son on yıldaki olumsuz gelişmeler bile bu görüşü ortadan kaldıramadı. Yargı sistemiyle ilgili hatalı görüşlerin hâlâ varolmasının nedeni, aktivistlerin hedefe ulaşmak için ne zaman, nasıl ve neden mahkemelere başvuracaklarını öğrenme imkanının olmaması. Belki de ücretsiz hukuk hizmeti veren avukatlar, meslekten olmayan insanların hukuki meseleleri tartışırken sıkılacağını ya da bu tartışmaları aşırı karmaşık bulacağını düşünüyorlar. Sorunun nedeni her ne olursa olsun, taktiksel aktivistler yargı sisteminin mücadelenin önünü ne zaman açtığını, ne zaman kestiğini anlamak zorundadır.

California'da yaşanmış bir deneyim, toplumsal değişim yanlısı aktivistlerin ve avukatların içinde bulunduğu hukuki ve politik ortamın karmaşıklığını yansıtıyor. California eyaletindeki yasalar, geleneksel olarak, sosyal güvenlik yardımlarının barınma, gıda, giyim ve diğer temel ihtiyaçların reel maliyetine endeksli olmasını öngörür. Önerge-13'ün yasalaşmasından sonra güçlenen muhafazakar maliye politikalarıyla beraber, California'daki ilçe yönetimleri yoksul bekar yetişkinlere verilen sosyal güvenlik yardımlarını, temel ihtiyaçların maliyeti ölçüsünde artırmadı ve tasarrufta bulunmaya çalıştı. Buna karşı, eyalette ücretsiz hizmet veren avukatlar ilçe yönetimlerinin gerçek harcamaları karşılayacak ödemeler yap-

masını talep eden davalar açtı ve temyiz mahkemesinden bu yönde karar aldırttı. Bu hukuki zaferler, birçok ilçede ödemelerin artmasını sağlasa da, sosyal güvenlik yardımları 1980'lerde hızla artan kiraların gerisinde kaldı. Ancak herkes, eyaletin ödemeleri artırmasını sağlamanın tek yolunun mahkemeler olduğuna inanmaya devam ediyordu.

Yoksulları savunan avukatlar 1991 ocağında büyük bir başarı elde etti.[3] Bir grup avukat tarafından açılan bir davada, eyalet temyiz mahkemesi, Alameda ilçe yönetiminin sosyal güvenlik ödemelerini reel barınma maliyetlerini karşılayacak düzeye çıkarmasına karar verdi. İlçe yönetiminin, mali tasarruf gerekçesiyle bekar kişilere verilen yardımın kaldırılması yolundaki önerisi yargıçlar tarafından reddedildi. Yardımların düşük düzeyi yüzünden evsiz kalan birçok insan nihayet adalete kavuşuyordu. Tenderloin Barınma Kliniği'nin –mahkeme tarafından da kabul edilen– araştırmasına göre San Francisco'da aylık yardımın en az 25 dolar artırılması şarttı. Bu artış Bay Area bölgesindeki bazı ilçelerde daha da yüksek olacaktı. Açık ve net bir eyalet yasasına dayanan bu kararı, aşırı muhafazakar California Yüksek Mahkemesi bile geri çeviremezdi.

Ancak ilçe yönetimleri mahkeme kanalıyla itirazda bulunmaya çalışmadı. Bunun yerine, ilçe yöneticileri doğrudan eyalet meclisine başvurdular ve yardımları temel ihtiyaçların maliyetine endeksleyen düzenlemeyi, mahkeme kararından altı ay sonra iptal ettirdiler. Yeni düzenleme temel harcamalardaki artışlarla ilgili bir şart içermiyor, sadece minimum sosyal güvenlik yardımını dolar cinsinden belirtiyordu. Bazı ilçeler, bu kararı kullanarak ilçenin sosyal güvenlik sorumluluğunu toptan kaldırmaya kalkıştılar; ancak San Franciscolu kimi politikacıların muhalefeti sayesinde bu durum önlendi. Bunun üzerine ilçe yönetimleri, eyalet teftiş kurulunun onayı olmadan da yardımların azaltılabileceği yönünde karar çıkarttılar. İlçe yönetimleri, büyük bir bütçe açığı sorunuyla karşı karşıya olan eyalet meclisi dolayımıyla kanunları istedikleri gibi kırpıyordu. Bay Area'daki tek bir günlük gazete ya da televizyon programı

3. Dava dosyasının başlığı: *Whitfield v. Board of Supervisors* (1991) 227 Cal. As.3d 451; 277 Cal. Rptr. 815.

bile bu gelişmelere değinmedi. Ortaya çıkan yasa, sosyal güvenlik yardımı alan kişilerin son yirmi yılda karşılaştığı en kötü durumdu ve kısa vadede yardım düzeyinin artması imkanı bulunmuyordu.

Bu olayı aktarmamın amacı, hukuki kanallara başvuran avukatları suçlamak değil. Tam aksine, avukatların hukuki stratejisi, kısa bir süre için bile olsa, sosyal güvenlik yardımı alan kişilere siyasi kanallardan asla elde edemeyecekleri bir ekonomik adalet sağlamıştı. Yukardaki olay, toplumsal değişim aktivistlerinin son derece tehlikeli bir hukuki ve politik ortamda çalıştığını gösteriyor. 1960 ve 1970'lerin kazanımlarını ortadan kaldırma yolundaki çabalar o kadar güçlü ki, başarı şansı yüksek olan bir dava açmadan önce bile hiçbir hukuki boşluk bulunmadığından emin olmak gerek. Aktivist avukatlar ve destek aldıkları kesimler şu etkenleri değerlendirmek zorunda: Davanın mahkemede ya da temyiz mahkemesinde başarısız olma ihtimali ve bunun olası olumsuz etkileri; bir mahkeme zaferinin milletvekilleri tarafından ya da bir karşı inisiyatif aracılığıyla tersine çevrilmesi olasılığı; mahkemeye başvurmadan da istenen sonuca varma imkanı olup olmadığı; belirli bir mahkemenin istenen sonucu sağlama olasılığı; varolan mali kaynakları mahkemeye mi yoksa başka stratejilere mi harcamanın daha doğru olduğu;[4] mahkeme sürecinin tabanın politik katılımını azaltma ihtimali; ve nihai sonuca ulaşmak için gerekli olan süre. Bu etkenleri değerlendirmeden ilerici hedefler uğruna bir dava açmanız demek, kitlenizin güvenliğini ve geleceğini tehlikeye atmanız demektir.

Bütün bu tehlikelere rağmen, birçok durumda aktivistlerin elin-

4. Gerald Rosenberg *The Hollow Hope: Can Courts Bring About SocialChange?* (Chicago: University of Chicago Press, 1991, s. 132, 340-341) adlı kitabında toplumsal değişim hareketlerinin davalar aracılığıyla hedeflerine gerçekten ulaşıp ulaşamayacağını inceleyerek kaynak konusunu tartışmaktadır. Rosenberg, 1950 ve 1960'lardaki Afrika kökenli Amerikalı yurttaş hakları aktivistlerinin davalara güvenmediğini ve *Brown v. Board of Education* davasında Yüksek Mahkemenin aldığı kararın bile Afrika kökenli Amerikalı topluluğunda pek olumlu bir tepki yaratmadığını belirtmiştir. Yazar, Montgomery otobüs boykotu gibi başarılı taban hareketlerinin davalar için NAACP'ye yapılan bağışları artıracağını ve bu kaynakların da doğrudan eylem ve hukuk stratejilerinde daha etkili bir biçimde kullanabileceği sonucunu çıkarmıştır. Rosenberg çevre konusundaki davaların önemli toplumsal reformlar sağlamadan hareketin kaynaklarını nasıl kuruttuğunu aktarırken bu noktayı daha da vurgulamaktadır.

deki en iyi ya da tek seçenek mahkemeye başvurmaktır. Buna örnek olarak azınlıkların temsilini engelleyen seçim sistemlerinin değiştirilmesi amacıyla açılan davalar, çeşitli inşaatları durdurmayı hedefleyen davalar ve yurttaş haklarıyla ilgili davalar varilebilir.

Çoğunluk usulü ve iki turlu seçimler beyazların seçilmesini fiilen garantilediği için, güney bölgelerinde yaşayan Afrika kökenli Amerikalılar ve Teksas'ta, California'da ve güneybatı bölgesinde yaşayan Latinler tamamen çaresiz. Rahip Jesse Jackson başkanlık kampanyasında bu konuya yoğunlaştı, fakat "demokratik" işleyişi kontrol eden ve bundan çıkar sağlayan beyaz politikacıları ikna edemedi. Sorunun kaynağı bizzat politik işleyişin kendisi olduğundan, hukuki girişimler olmaksızın bu bölgelerde yaşayan Afrika kökenli Amerikalılara güç kazandırmak ve onların siyasi temsilini sağlamak mümkün değil. Aynı şekilde, Latin topluluğunu savunan avukatlar da çoğunluk usulü seçim sistemine karşı birçok dava kazandılar ve 1982 yılında gözden geçirilen federal Oy Verme Hakkı Yasası'na dayanarak bu anti-demokratik sistemin topyekün kaldırılması için dava açtılar. Ancak Yüksek Mahkeme bu çabaları pek hoş karşılamıyor. Günümüzde birçok Yüksek Mahkeme yargıcı, ırk meselesinin politik süreci etkilediğini kabul etmiyor. Yüksek Mahkeme hem oy kullanmaz hale gelmiş azınlıkları görmezden geliyor hem de güney bölgelerinde yaşayan Afrika kökenli Amerikalıların meclislerde temsilini geriletmek için yoğun çaba sarfediyor. 1991 yılında güçlendirilmiş bir yurttaş hakları yasasını Kongre'ye kabul ettirmeyi başaran yurttaş hakları savunucularının, günümüzde Demokratların elinde olan Kongre'den güçlü bir seçim yasası geçirmesi pek mümkün değil. Bu tür bir yasa Kongre'de onaylansa bile muhtemelen Yüksek Mahkeme tarafından geri çevrilirdi. Ülkemizin en yüksek mahkemesi, yurttaş haklarını savunmak yerine bu hakları inkar etmek şeklindeki tarihsel rolüne geri döndü; ırksal azınlıklar, uzun zamandır arzu ettikleri siyasal temsile ancak bu mahkemenin bileşiminin değişmesi durumunda ulaşabilirler.

En iyi ya da tek geçerli stratejinin mahkemeye başvurmak olduğu başka bir durum da, plan sürecinde onay almış inşaat projeleridir. Bir inşaat projesinin planı onay aldığında, ilerici aktivistlerin

elinde sadece iki seçenek kalır. Birinci seçenek: yasaların inisiyatife ve referanduma olanak tanıdığı durumlarda, aktivistlerin, yeterli sayıda imza toplayarak projeyi oy sandığında yenmeye çalışmasıdır. İkincisi ise: projeyi durdurmak için mahkemeye başvurmak ve projenin çevreye vereceği zararların onay sürecinde yeterince incelenmediğini iddia etmektir. Çoğu zaman, ateşli inşaat taraftarı olan hükümet organları üzerinde aktivistlerin etki sahibi olmasının biricik yolu bu tür davalardır. 1980'lerde bu tür çevre davaları, büyük şehirlerdeki gökdelen inşaatlarının etkilerine yoğunlaşıyordu. Hızlı kentleşme yüzünden yeni konut inşaatlarının tarımsal alanlara ve açık araziye yayılması, trafiğin artması ve kanalizasyon sorunları yaşanması gibi meseleler de dava konusu oluyordu. 1990'larda *Wal-Mart* gibi büyük çaplı banliyö alışveriş merkezlerinin yayıldığı dönemde, çevre davaları, bu alışveriş merkezlerinin yaratacağı istihdama muhtaç olan küçük şehirlerde de açıldı. Bu alışveriş merkezleriyle ilgili tartışma kırsal bölgelerde ve banliyölerde yaşayanları ikiye böldü. Ancak bu projeleri engellemenin en iyi yolu hâlâ, çevresel etki değerlendirme raporunu geliştiren yasalar için mücadele etmektir.

Bir inşaata dava açmak da, dava açma tehdidinde bulunmak da etkili yöntemlerdir; çünkü erteletmek bile aktivistlerin büyük bir kazanım sağlamasına yol açabilir. Mahkeme, inşaat projesinin çevresel etki değerlendirme raporunun yetersiz olduğuna hükmettiğinde, müteahhit hukuki açıdan yeterli olan yeni bir rapor hazırlamak durumunda kalır. Projenin başlaması için yeni raporun yerel planlama kurulundan onay alması şarttır. Bu yeni rapor hakkında da dava açılabilir ve bütün davalar sonuçlanana dek müteahhit inşaata başlamayı göze alamadığı için proje tekrar tekrar ertelenir. 1980'lerde Havai'de yaşanan ve kamuoyuna yansıyan bir olayda, bir gökdelenin inşaatı tamamlandığı sırada, bölge halkının projenin yüksekliğine itiraz ederek açtığı dava henüz sonuçlanmamıştı. Müteahhit davayı muhtemelen kazanacağını ya da kaybetse bile, yükseklik limitini aştığı için belirli bir ceza ödeyip kurtulacağını varsaymıştı. Ancak mahkeme, en son sekiz katın yasal olmadığına ve yıkılması gerektiğine karar verdi. Çoğu müteahhit böyle yüksek bir

maliyeti göze alamaz ve dava sonuçlanana kadar inşaata başlamaz.

Bir inşaat projesinin, erteleme kararları yüzünden iptal edilmesi mümkündür. Bu süre içinde projenin finansmanı kesilebilir; inşaat planları değişebilir; şirket evliliği, iflas ya da yeniden yapılanma gibi durumlar yüzünden proje iptal edilebilir. Ertelemeler sırasında, proje karşıtlarının projeye karşı çıkan politikacıları yönetime seçmesi, faiz hadlerinin aniden artması veya projeyle ilgili başka pürüzlerin ortaya çıkması mümkündür. Aynı zamanda, açılan davalar bıktırıcı bir etki yaratır. Müteahhitler, projenin planlanması için uzun zaman harcadıktan ve siyasi pürüzlerin aşılması için yüksek ücretli lobi ekipleri kurduktan sonra, karşılarına çıkan yeni bir dava karşısında bıkıp, plandan vazgeçebilir. Kampusünü istediği gibi genişletmeye alışık olan California Üniversitesi'nin, 1980'lerde San Francisco'daki tıp fakültesi için yeni binalar inşa etme planı güçlü bir muhalefetle karşılaştı. Yeni binaların inşaatının yaratacağı sağlık sorunlarından kaygı duyan semt grupları, çevresel etki değerlendirme raporunun sağlık risklerini incelemediği gerekçesiyle dava açtılar. Üniversitenin yüksek ücretli ve yetenekli avukatlar tutmasına rağmen, eyalet temyiz mahkemesi semt sakinleri lehine karar verdi. Hazırlanan yeni çevre raporuna da dava açıldı ve bunun da hatalı olduğu tespit edildi. Art arda yaşanan ertelemelerden bıkan üniversite, başka bir bölgeye doğru genişlemeye karar verdi. Bu sayede, onay alması oldukça muhtemel olan bir proje yenilmiş oldu.

İnşaatlara karşı açılan davalarda, proje onay sürecinin hukuki zeminini de sorgulamak mümkündür. Bu durumda, planlama komisyonunun siyasi nedenlerle bir yasayı ihlal ettiği ya da çeşitli delilleri göz ardı ettiği iddia edilir. Bu tür idari yolsuzlukları teşhir eden bir dava iki hedefe hizmet eder. Birincisi, proje politik manevralar sonunda geçerli sayılacak olsa bile üzerine yolsuzluk lekesi bulaşır. İkincisi, toplumsal değişim örgütleri bu davayı açarak, planlama komisyonuna ve müteahhite yasaların ihlaline göz yummayacaklarını göstermiş olur. Semt sakinleri, planlama komisyonunun sahtekarlıklarını kamuya açık toplantılarda da halka duyurabilirler; ama dava açmak, komisyon üyelerinin dikkatini çek-

mek açısından çok daha etkili bir yoldur. Hukuki itirazlar yüzünden komisyon savunma için para harcamak durumunda kalır. Komisyon başkanı ve üyeleri bütçenin bu şekilde harcanmasını istemedikleri için, gelecekte projelere uygunsuz bir biçimde onay vermemeye özen gösterirler.

Eşcinsel hakları savunucuları da, politik arenada yeterli etkiyi yaratamadıkları için, sık sık mahkemeye başvururlar. Günümüzün politik ortamında, eşcinsellere karşı ayrım yapılmasını yasaklayan federal yasaların kabul edilmesi ancak bir hayaldir. Federal yasalar AIDS'li kişilere ayrımcılık yapılmasını yasaklar, ancak kimi aktivistlerin belirttiği gibi bu düzenleme sadece bu ölümcül hastalığın pençesindeki kişileri korur. Eşcinsel haklarının hem federal düzeyde hem de yerel düzeyde korunmasını sağlamak için dava açmak artık şart oldu. Colorado'daki 1992 kasım seçiminde, eşcinsellere karşı ayrımcılığı yasaklayan kimi kararnamelerin iptali gündeme geldi ve bu girişim ancak eyaletin en yüksek mahkemesinden geri döndü;[5] aynı şey Oregon'da da yaşandı. Orduda eşcinsellere karşı ayrımcılık yapılmasını engelleyecek hukuki düzenlemeler çıkana kadar herhalde uzun bir süre geçecek. Ordudaki ayrımcılığı engellemenin tek yolu, Yüksek Mahkeme'nin bu konuda karar almasını sağlamak olabilir.

Politik sürecin eşcinsellerin ve diğer azınlıkların haklarını koruduğunu düşünmek isterdim; ama özellikle Colorado'da yaşananlar bu düşünceyi çürütüyor. Colorado hiçbir zaman eşcinsel düşmanı fanatiklerin kalelerinden biri olmadı; eyalet yönetiminin eşcinselleri koruyan yerel yasaları iptal etme kararı özel bir eşcinsel düşmanlığını gösteriyor olmaktan çok, azınlık gruplarının oy sandığında başarısız olduğunu gösteriyor. Californialı seçmenler 1964 yılında, konut imkanlarının dağılımında ırk ayrımcılığı yapılmasına yol açan bir yasaya onay vermiştir. Günümüzde halen yürürlükte olan ırk ayrımcılığı karşıtı yasalar bugün oya sunulsalardı, belki de varolmazlardı. Eşit Haklar Önergesi (*Equal Rights Amendment*) hiçbir zaman oya sunulmadı; Arizonalı seçmenler Martin Luther King

5. Eyalet mahkemesinin bu kararı ABD Yüksek Mahkemesi tarafından değerlendirmeye alınmıştır.

Jr.'in doğum gününün eyalette tatil ilan edilmesi önergesini reddetti. (Bu oylama King'in doğum günü federal tatil ilan edildikten sonra yapılmıştı.) Colorado'daki muhafazakar politikacılar, ayrımcılık karşıtı düzenlemelerin eşcinselleri koruduğunu değil, onlara "ayrıcalık" tanıdığına seçmenlerin çoğunu ikna ettiler; VII. Maddenin koruduğu bütün diğer azınlıklara karşı da aynı iddiaları başarıyla savundular. California'da ve tüm ülkedeki kamu kurumlarında, pozitif ayrımcılığı kaldırma yönünde girişimler başlatıldı. Pozitif ayrımcılık yüzünden beyaz yurttaşların haklarının çiğnendiği iddiaları, Demokrat Parti üyelerinin bile kadınlar ve ırksal azınlıkların sahip olduğu bu tür "ayrıcalık"ları sorgulamasına yol açtı. Oysa, mahkemelerde karara bağlanan pozitif ayrımcılık uygulamaları bu tür politik engellere takılmaz; dolayısıyla yurttaş hakları savunucuları, geçmişteki ayrımcılığın zararlarını telafi etmek için giderek daha fazla yargı sisteminden yararlanacaktır. Ancak kadınların ve ırksal azınlıkların aksine eşcinseller, günümüzde halen ayrımcı uygulamalara maruz kalıyor. Yerel düzeydeki ayrımcılık karşıtı yasaların iptali sözkonusu olduğundan, belki de eşcinsel haklarını hukuki koruma altına almanın tek yolu mahkeme kararlarıdır.[6]

İlerici poltik hareketlerin ya da toplumsal değişim örgütlerinin, temel bir hedefe ulaşmak için mahkemelere yöneldiği durumlarda, aktivistlerin ve avukatların arasında çeşitli çelişkiler, yaşanması olasıdır. Bu çelişki Glenburn Oteli örneğinde betimlenen çelişkiden farklıdır; çünkü bu durumda gerilimin sebebi aslen hukuki olmayan bir mücadeleye avukatların uygunsuz bir biçimde müdahale etmesi değildir. Aktivistler ve avukatlar arasındaki tartışmanın konusu, müvekkiller adına kimin konuşacağı ya da müvekkillerin katıldığı toplantılarda kararlar nasıl alınacak değildir artık. Temel stratejinin mahkemeye başvurmak olduğu durumlarda, grubu bölme potansiyeli taşıyan çok daha derin çelişki sözkonusudur. Bu çelişkinin kaynağı, genelde hükümet organlarına güvenmeyen aktivistlerin,

6. Oregon ve Idaho'da 1994 Kasımında eşcinsel karşıtı sandık inisiyatiflerinin başarısız olmasını, eşcinsel haklarını koruyan yasaların büyük farkla geri çevrildiği Austin, Texas, ve Springfield, Missouri'deki yerel referandumları izlemişti.Eşcinsel haklarına yapılan saldırılara karşı olan seçmenler bile, sıra eşcinselleri koruma önlemlerine gelince destek vermeye pek gönüllü olmazlar.

toplumsal değişimi mahkemelerde arayan avukatlarla işbirliği yapmak durumunda kalmasıdır. Toplumsal değişim uğruna taban örgütlenmesi gerçekleştiren insanlarla, değişimi hukuk sisteminin içinde arayanlar arasındaki bu uçurumu aşmanın tek yolu, iki kesim arasında eşit ve sürekli bir ilişki kurmaktır. Bu güven ilişkisinin oluşturulamaması halinde ciddi çelişkiler doğar. Örneğin Taylor Branch, Pulitzer ödülü alan *Parting The Waters: America in the King Years 1954-1963* (King'li Yıllarda Amerika 1954-1963: Sular Bölünüyor) adlı kitabında, Martin Luther King Jr. ile NAACP genel başkanı Roy Wilkins ve baş danışmanı Thurgood Marshall arasında 1950'li ve 1960'lı yıllarda yaşanan çekişmeyi aktarıyor.[7] NAACP, Afrika kökenli Amerikalıların yurttaşlık haklarını kazanmak için Yüksek Mahkeme kararlarına dayanan hukuki bir strateji izlenmesini savunuyor; King ve yandaşları ise, oturma eylemlerini, otobüs boykotlarını ve "Özgürlük Turları" gibi doğrudan-eylemleri tercih ediyordu. King de, Wilkins/Marshall ekibi de, diğer tarafın taktiklerinin gereksiz olduğuna ve bu taktiklerin kendi stratejisine zarar verdiğine ve başarı şansını azalttığına inanıyordu.

Bu yüzyılda siyahların yurttaşlık hakları için mücadele vermiş olan en önemli iki gücün neden işbirliği oluşturamadığını anlamak çok zor değil. İki kesimin arasındaki fark; bakanlar ve avukatlar arasındaki, güneyde yaşayıp her gün ayrımcı yasalardan zarar görenlerle güneyde yaşamayanlar arasındaki ve farklı yaşlardan, eğitim düzeylerinden ve ekonomik sınıflardan gelen insanlar arasındaki güç ilişkilerinden kaynaklanıyordu. King'in stratejisi bilinçli bir biçimde eyalet yasalarının ihlaline dayalıyken; Marshall ve NAACP yargı sistemini meşru kabul ediyordu.[8] Yurttaş hareketinin aktivist kanadıyla hukuki kanadı arasındaki bu çelişki birçok toplumsal değişim örgütünde de mevcut. Medya genelde, birleşik ve uyumlu bir yurttaş hakları hareketi imajı çizer; örneğin Thurgood

7. Taylor Branch, *Parting the Waters: America in the King Years* 1954-63 (New York: Simon and Schuster, 1988).

8. King'in Montgomery otobüs boykotunun başarısının, Alabamalı yetkililerin kendi eyaletlerinde NAACP'ye cezai bir yasaklama getirmesine ve örgütün aidat veren üyelerinin büyük kısmını kaybetmesine yol açması da sürtüşmelere neden oldu. Bkz Branch, *Parting the Waters,* s. 186-187.

Marshall'ın 1994 yılındaki ölümüyle ilgili haberler hukuki kanatla aktivist kanat arasındaki bölünmeye neredeyse hiç değinmiyordu. Marshall'ın hayatını anlatan gazeteci ve televizyoncular, NAACP ile King'in *Southern Christian Leadership Conference* (Güney Hristiyan Liderlik Konferansı) adlı örgütünün yurttaş hakları için elele çalıştığı gibi bir izlenim yarattılar. Toplumsal değişim aktivistleri geçmişin bu şekilde idealize edilmesine göz yummamalı. Aynı hedefi savunan bütün kesimlerin, büyük ve mutlu bir aile gibi biraraya geleceğine naifçe inanan kişiler, gerçekle yüzleştikleri zaman politikadan koparlar. Bu hayalkırıklığını önlemek isteyen aktivistler ve avukatlar, karşılıklı görevlerinin ne olduğunu belirlemeli. Tam bir uyum sağlanamasa bile, belirli bir diyalog oluşturarak gerilimleri azaltmak ve başarıya yaklaşmak mümkün.

Mahkeme sürecinde farklı toplumsal değişim örgütleri arasında oluşan bu gerilimlerin yakın zamanlardaki bir örneği, geniş bir çevre ittifakı tarafından, kereste endüstrisinin benekli baykuşun kuzeydoğu Pasifik bölgesindeki yaşam alanına verdiği zararlarla ilgili açılan davada yaşandı. Dava açıldığı sırada, benekli baykuşu kurtarma girişimlerini çevrecilerin fanatizmi olarak gören Bush yönetimi iktidardaydı. Bush idaresindeki Çevre Koruma Kurumu (EPA-*Environmental Protection Agency*) kendi kanunlarını uygulamaya dahi istekli olmadığı için, tek çıkar yol dava açmaktı. On iki çevre grubu davayı açtı ve 1991 yılında Seattle federal mahkemesi yargıcı William Dwyer benekli baykuşun kendi yaşam alanı olan milyonlarca hektarlık orman alanında keresteciliğe son veren bir karara imza attı.

Örgütlerin Bush'a karşı ortak muhalefeti, onların politik ve stratejik farklarını gizlediği sürece herhangi bir çelişki yaşanmadı. Ama Bill Clinton'un başkan seçilmesi durumu değiştirdi. Clinton yönetimi, o meşhur "uzlaşma" planlarından birini ortaya sürdü; "Dokuzuncu Seçenek" (*Option Nine*) olarak bilinen plan, 1992 seçiminde Clinton'a karşı çıkmış olan kereste sanayicilerinin çıkarına gayet uygundu. Clinton'un planı, ülkenin kuzeydoğu bölgesinde yapılan keresteciliğin, mahkeme kararı öncesinden daha düşük bir düzeyde olmak üzere, devam etmesiydi. Clinton yönetimi ve ılımlı

çevre grupları, federal mahkeme yargıcını, Dokuzuncu Seçenek'in benekli baykuşun yaşam alanı için yeterli koruma sağladığına ikna ettiler ve mahkeme kararı 1994 haziranında iptal edildi. Clinton'un lobi ekibi, davayı açan on iki örgütün on birine –ki bunlara *Wilderness Society* (Doğal Hayat Derneği), *Sierra Club Legal Defence Fund* (Sierra Klübü Hukuki Savunma Fonu), *National Audubon Society* (Ulusal Audubon Derneği) de dahildi– Dokuzuncu Seçenek'i kabul ettirdi. Bu örgütlerden sadece *The Forest Conservation Council* (Orman Koruma Konseyi) plana karşı çıktı. Davada taraf olmayan, Oregon merkezli *Native Forest Council* (Doğal Ormanlar Konseyi) da bu planın "çevre hareketini 20 yıl geriye götürdüğü"nü belirterek uzlaşmaya karşı çıktı.[9] Dokuzuncu Seçenek'e karşı olan gruplar yeni davalar açmayı planladıklarını duyurdular. Ancak ılımlı anaakım çevre gruplarının Clinton'un planını olumlaması, diğer grupların işini zorlaştırıyordu. Nihayet, 21 Aralık 1994 tarihinde yargıç Dwyer, bu tarihten itibaren Dokuzuncu Seçenek'e yapılacak itirazların geçersiz olduğunu duyurdu.[10]

Clinton'un yönetimindeki İçişleri Bakanlığı'nın büyük anaakım çevre gruplarından taviz koparma başarısı dikkate alınırsa, yerel çevrecilerin anaakım gruplardan bağımsız davalar açmasının daha doğru olduğu görülür. Anaakım çevre örgütlerinin, Demokrat Parti'li politikacılarla aralarında "korku ilişkisi" geliştirmemesi, bu örgütlerin çevre konularında açtıkları davaların etkisini azaltır. Benekli baykuşun yaşam alanını yeni davalarla başarılı bir biçimde koruma altına alma olasılığı zayıf gözükse de, Clinton'un planı yüzünden ihanete uğrayan ilerici çevre gruplarının hukuki stratejiler izlemekten vazgeçmemesi iyiye işaret.

Aktivistler, aynı hedef için mücadele veren hukuki ajanslarla yaşadıkları çelişkiyi engellemek için, ya kendi hukukçularını tutmalı ya da sadece güvendikleri avukatlarla çalışmalıdır. Birinci yaklaşımın en iyi örneği 1960'lı ve 1970'li yıllardaki *United Farmworkers* (UFW- Birleşik Tarım İşçileri) tarafından verildi. Cesar

9. Miles Harvey, "Shades of Green," *In These Times* (11 Temmuz 1994), s. 10. *Portland Oregonian*'dan alıntı.
10. Alexander Cockburn, "The Green Betrayers." *The Nation* (6 Şubat 1995), s. 157.

Chavez tarafından kurulan bu ekonomik ve toplumsal adalet örgütü, o kuşağın en zeki hukukçularını cezbetti. Düşük ücretli ama yüksek nitelikli avukatları işe alan Chavez, UFW'nin hukuki stratejisi üzerinde tam bir kontrole sahipti. UFW'nin çalışkanlığı ve yüksek nitelikli hukukçuları, daha büyük kaynaklara sahip olan tarımsal kapitalistlerin yenilgisini getirdi. 1960 ve 1970'lerde hukukçuların tarım işçileri hareketine gösterdiği bağlılığın bir benzeri bugün ortaya çıkarsa, toplumsal değişim örgütleri hukuk diploması almış bu tür kişileri işe alıp UFW'nin stratejisini uygulayabilir. Örneğin NYPIRG'nin, Brooklyn'in Donanma Bölgesi'ndeki çöp yakma tesisine açtığı davalar, örgütün kendi hukukçusu tarafından hazırlanmıştı ve bu durum CAFE'nin dava süreci üzerinde tam bir denetim kurmasını sağlıyordu. Birçok nitelikli ve kararlı aktivist, avukat olduktan sonra ilerici hukuk faaliyetlerini bırakmak durumunda kalır; ancak bu insanlar başka yeteneklerini kullanarak toplumsal değişim örgütlerine destek vermeye devam edebilir. Birçok çevre sorununda mahkemeye başvurmak gerekli olduğu için, yargı sistemine güven duymayan taban örgütleri bile hukuk eğitimi almış personel çalıştırmak zorunda kalır. Bu personel en azından çevre yasalarındaki değişiklikleri takip eder ve aktivistlere güvenilir bilgiler sağlar.

Hukuk eğitimi görmüş personeli bulunan toplumsal değişim örgütleri, gereksiz aktivist- avukat tartışmalarını engelleyebilir. Örneğin büyük bir zafer beklentisiyle ve bütün kamuoyuna duyurularak açılan bir davada çeşitli hukuki sorunlar yaşandığını varsayalım. Bu durumda avukatlar sorunu fark edip karşı tarafla uzlaşmanın doğru olduğuna karar verebilir. Davanın açıldığını duyuran basın toplantısından sonra davayla ilgili tartışmaların uzağında kalmış olan aktivistler ise, avukatların birden konuyu mahkemeye taşımaktan vazgeçmesinin nedenini anlamayabilir. Aktivistler, avukatların bahsettiği karmaşık hukuki konuların ve geçmiş davalardan verdikleri örneklerin, avukatların ihanetini gizleyen bahaneler olduğunu düşünürler. Oysa eğer örgütün aktivistleri hukuki meselelere hakim olursa, bu tür olumsuz bir sonucun kabullenilmesi sorun yaratmaz. Hatta, aktivistler, avukatın elini kuvvetlendirecek çeşitli veriler top-

layarak daha iyi bir uzlaşmaya varılmasını sağlayabilir. Bu tür durumlarda, grubun hukuk eğitimi almış bir elemanı çalıştırması, avukatlar ve aktivistler arasındaki uçurumu kapatabilir. Mahkemelerden uzak durmak isteyen toplumsal değişim aktivistleri bile, örgütün kendi hukukçusunun olmasının yararlarını değerlendirmelidir.

Toplumsal değişim aktivistleriyle avukatlar arasındaki çelişkiyi azaltmada faydalanılacak diğer bir strateji, örgütün sadece güvendiği bir iki hukuk bürosuyla çalışmasıdır. Örneğin, Tenderloin Barınma Kliniği, San Francisco'daki birçok semt örgütüne ve kiracı grubuna hukuki hizmetler sunar. Kâr amacı gütmeyen birçok başka hukuk bürosu da ülkenin çeşitli yerlerinde benzeri hizmetler veriyor. Bazı özel hukuk büroları da bir defalığına bu tür davaları alır, ancak ortak çalışma deneyiminin olmaması yanlış anlamalara ve güvensizliğe yol açabilir. Bunların dışında ırk ayrımcılığının önlenmesi gibi konularda karmaşık davaları üstlenen ve yıllardır toplumsal değişim aktivistleriyle yakın temas halinde olan, *American Civil Liberties Union* (Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği), *Center for Constitutional Rights* (Anayasal Haklar Merkezi) ve NAACP'ye bağlı *Legal Defence Fund* (Hukuki Savunma Fonu) gibi önemli ve güvenilir yurttaş hakları savunucusu hukuki örgütler var. Ancak aktivistlerin ve örgütlerin çoğu, uzun ve karmaşık federal davalara doğrudan katılmak istemezler. Toplumsal değişim örgütlerinin üyeleri, avukatların değil kendilerinin başrolde bulunacağı; mahkemelerde uzun yıllar harcamadan hemen başarıya ulaşacakları stratejileri tercih ederler. Dolayısıyla, proaktif stratejik planlama yapan, semt temelli toplumsal değişim örgütleri, kendi gündemlerinin merkezine uzun vadeli bir hukuk mücadelesini almaz. Bunun olduğu nadir durumlarda ise, mahkeme stratejisi kaçınılmaz olarak avukatların denetimine girer ve örgüt üyeleri neredeyse hiçbir rol üstlenemez. Önemli davalara dahil olan gruplar, üyelerini aktif halde tutmak için davanın sonucunu etkileyecek başka kampanyalar da yürütmelidir. Önemli davalarda davacı olarak bulunan bir toplumsal değişim örgütü, üyelerinin davalara aktif biçimde katılamayacağını bilirse daha az sorun yaşanır.

Davalar, daha geniş bir stratejik girişimin parçası olarak da oldukça önemli bir rol oynar. CAFE'nin Brooklyn Donanma Bölgesi çöp yakma tesisine karşı yürüttüğü kampanya sırasında (bkz. üçüncü bölüm), NYPIRG, eyalet yönetiminin Williamsburg sakinlerine tesisin onay sürecine "gerçek anlamda katılma imkanı vermeyerek süreci aksattığı" iddiasıyla 29 Ekim 1992 tarihinde dava açmıştı. Davanın açılmasının amacı, eyalet yönetiminin Temiz Hava Yasası'nda yapılan değişikliklerin yürürlüğe gireceği 15 Kasım 1992 tarihinden sadece iki hafta önce takındığı tavrı kamuoyu önünde eleştirmekti. Hukuki prosedürün aksatılmasını sorgulayan bir dava açmak, aynı konuya değinen bir basın toplantısı düzenlemekten daha etkili olacaktı. Ayrıca, davanın kamuoyunda ses getirmesi ve haber olması da muhtemeldi. Kamuoyunun dikkatinin tesis konusuna yoğunlaşmaması için uğraşan eyalet çevre müdürü Thomas Jorling, kendini birden kamuoyunun gündemindeki bir davada sanık sandalyesinde buldu. Davayla ilgili haberlerde, iddialar kelimesi kelimesine aktarıldı ve böylece ittifakın görüşleri kamuoyuna istenen biçimde aktarılmış oldu. *New York Newsday* gazetesinin 30 Ekim 1992 tarihli sayısında çıkan bir haber, Jorling'in "çevreyi daha da fazla kirletmek amacıyla ... idari değerlendirme sürecini aksattığı" iddiasını olduğu gibi alıntılamıştı. Ayrıca, bu davaya bakan idari yargıcın, "son derece karmaşık bir hukuki süreç sözkonusu olduğu halde, hukuken gerekten itiraz sürelerini atladığı" da harfiyen aktarılmıştı. Eğer ittifak bu iddiaları bir basın toplantısında ya da başka bir forumda gündeme getirmiş olsaydı, belki muhabirler sözleri tam anlayamayacak ya da konunun özünü kavrayamayacaktı. Oysa bir örgütün, iddialarını bir davaya dönüştürerek medya haberlerini etkilemesi mümkündür.[11]

11. Dava iddialarından doğrudan alıntılar yapılması, muhabirlerin bir hukuki kovuşturmaya uğramadan tartışmalı iddiaları yayınlamasını mümkün kılmaktadır. Savcılar da geleneksel olarak benzer bir dokunulmazlıktan yararlanmışlardır, ancak en azından bir mahkeme kararında, dava iddialarının bir basın metninde yer alması ya da başka araçlarla hukuki sistemin dışına yayılması durumunda savcının dokunulmazlığının kalktığına karar verilmiştir.

Elbette, Jorling'i hedef alan dava, daha geniş bir stratejinin parçası olmasaydı çabucak unutulur ve hiçbir etki yaratamazdı. Ancak NYPIRG ve yandaşları için, bu hukuki girişimin başarıya ulaşması şart değildi; asıl amaç, prosedürün aksatıldığını kamuoyuna göstermekti. Dava açılalı bir hafta bile geçmemişti ki, Jorling onay sürecinin 15 Kasım'dan sonraya ertelendiğini duyurdu. Dava işe yaramıştı; mahkemeden karar çıkmamış olsa da CAFE hedefine ulaşmıştı.

CAFE'nin mahkemeye başvurması, bu mücadelenin bütün cephelerde süreceğini tesis yanlılarına göstermiş oldu. Aktivistlerin hedefe ulaşmak için aynı anda birçok strateji kullandığı durumlarda, iyi zamanlanmış bir dava karşı tarafı tuş edebilir. NYPIRG'nin açtığı davanın Jorling üzerinde bu tür bir "son darbe" etkisi oldu; sefil oteller kralı Günter Kaussen'a karşı Tenderloin Barınma Kliniği'nin yürüttüğü mücadelede de iyi zamanlanmış davalar benzer bir etki yarattı (bkz. beşinci bölüm). Kaussen'in depozitoları kiracılara geri ödememesini ele alan dava, mücadelede kilit bir rol oynadı. İki etken, kamuoyunun davaya ve Kaussen'e ilgisini daha da artırdı. Birincisi, davacıların her ikisi de (biri Kamboçyalı biri Etiyopyalı olmak üzere) mülteciydi ve Klinik'ten yardım istemişti. Bu kişiler, vatanlarındaki vahşetten ve açlıktan ailecek kaçarak Birleşik Devletler'e sığınmıştı. Kamuoyu bu insanlara büyük hoşgörü besliyordu ve Kaussen'in bu kişilere kötü muamelede bulunması, onun katıksız bir paragöz olduğu düşüncesini daha da pekiştirdi. İkincisi, kiracıların davasını toplu dava şeklinde açan Tenderloin Barınma Kliniği, Kaussen'in yolsuzluklarının gerçek boyutunu gözler önüne seriyordu. Yüzlerce San Franciscolu kiracının depozitosuna el konduğunu ve oldukça büyük bir meblağın sözkonusu olduğunu gösteren kanıtlar mevcuttu. Medya Kaussen'in diğer kiracılarının da davadan haberdar olmasını istedi ve konuyla ilgili haberleri daha da artırdı.

Center for Investigative Reporting (Araştırmacı Gazetecilik Merkezi) ile arasındaki sözleşme sayesinde Kaussen'le ilgili sayısız haber yapmış olan yerel NBC televizyonu, akşam haberlerinde toplu davaya geniş yer ayırdı. Televizyon, davayı, Kaussen'in baş

rolde olduğu bir skandal olarak sundu ve gizemli emlak kralının yolsuzluklarına dikkat çekti. Haber, asıl olarak, ülkelerindeki baskıdan kurtulmak için geldikleri ABD'de dolandırılan mültecilerin kaderine odaklanıyordu. Yargı sistemine hiç güven duymayan bu insanların yine de mahkemeye başvurmuş olması, Kaussen'in sahtekarlığını daha da pekiştiriyordu. Dava sayesinde Kaussen'in yolsuzluklarının insani boyutu ortaya çıktı ve bu sayede açgözlü medya da Kaussen'i daha fazla araştırmak için bahane bulmuş oldu. Sonunda, mülteciler depozitoları haricinde tazminat da aldılar ve dava hem özel hem genel hedeflerine ulaşmış oldu.

E. DAVALARIN CAYDIRICI ETKİSİ

Toplumsal değişim aktivistleri, davaların caydırıcı niteliğini de dikkate almalı. Kimi zaman, kaybedilen bir dava bile aktivistlerin hedefe ulaşmasını sağlar. Örneğin, ülkenin her yerinde, polisin ırksal azınlıklara ayrımcı bir tutum sergilemesini konu alan davalar açılıyor. Yüksek Mahkeme'nin kararları bu tür davaların başarıya ulaşmasını zorlaştırıyor; ama yine de bu davalar polisin azınlıklara karşı izlediği tutumu kamuoyu gündemine getiriyor. Bu durum sayesinde polis de, gelecekteki ayrımcı tavırların kamuoyu gündemine geleceğini anlıyor. Hatta, bu davaları takip eden medya kuruluşları, daha sonra yaşanan benzer olayları da haber yapıyor. Başka bir deyişle, polisin uygulamalarının eleştirisi bir davanın ömrünü aşar. Polis, davanın, kurbanların sesinin duyulmasını sağladığını anlar ve iddiaları doğrulayacak davranışlardan kaçınır. Kimi zaman, polisi savunan avukatlar gelecekteki suistimalleri önlemek ya da en azından bu izlenimi vermek amacıyla, polisin uygulamalarında çeşitli değişiklikler önerir. Savunma avukatı, jürinin polisin belirli bir uygulamasını hatalı bulacağını anlarsa polis departmanı bu uygulamayı değiştirmek durumunda kalır.

Politikacılar –kendini ilerici olarak niteleyenler de dahil–, suçla mücadele ettikleri izlenimini yaratmak için polis memuru derneklerinin desteğini almaya çalışırlar ve bu durum politik süreçler do-

layınıyla polisin uygulamalarında değişiklik yapılmasını zorlaştırır. Büyük şehirlerin belediye başkanlarından çok azı polisin tutumunu eleştirmenin getireceği politik riski göze alabilir. Bir zamanlar polisi gözleyecek yurttaş komisyonlarının oluşturulmasını destekleyen seçmenler, günümüzde, bu komisyonların memurların "elini kolunu bağlayacağı" gerekçesiyle buna karşı çıkıyor. Geçmişte polisin taktiklerini eleştiren bazı azınlık mahalleleri, şimdi, uyuşturuculara ve çete şiddetine karşı verilen mücadelede polisin kendi yanında olduğuna inanıyor. Dolayısıyla polisin haksız tutumlarını ya da anayasayı ihlal eden davranışlarını değiştirmek için kullanılabilecek temel strateji mahkemeye başvurmak. Yaşam boyu görevli olan ve politik basınçtan etkilenmeyen federal mahkeme yargıçları, polisin yasadışı faaliyetlerinin kurbanlarına çözüm sunma imkanına sahiptir.

Toplumsal değişim örgütleri dilencilik yapmayı, kaldırımı "işgal" etmeyi ve başıboş dolaşmayı yasaklayan yerel yasaların polisçe uygulanmasını engellemek için kısa süre önce birçok dava açtı. Ülkenin heryerindeki belediyeler, yoksul ve evsiz insanların kendi bölgelerine girmesini engellemek üzere, yanında bir minder ya da bohça bulunduranların banklara oturması, bir binaya yaslanıp oturma ya da kişisel eşyalarını market arabalarında taşıma gibi davranışları suç ilan etti. Haklı olarak, bu yasaların anayasayı çiğnediği çok kez dile getirildi. Bu uygulamalar, yoksul insanların anayasal ulaşım hakkını engellediği ve evsiz ve yoksul olmayı bir suç haline getirdiği gerekçesiyle de eleştirildi. Ama ne yazık ki, polisi bu tür yasaları uygulamaktan caydırmak için açılan davalar sınırlı bir başarı elde edebildi. California'daki bir temyiz mahkemesi, güney California'nın muhafazakar Santa Ana şehri tarafından onaylanan bu tür bir yasayı iptal etmiş, ancak California Yüksek Mahkemesi yasaya onay vermiştir. Benzer bir biçimde, Miami'de yerel bir mahkeme polisin belirli uygulamalarını durdurmayı başarmışken, federal temyiz mahkemesi bu kısmi zaferi bozmuştur. 1993 yılında San Francisco'daki evsiz hakları savunucuları, belediyenin "*Matrix*" programı kapsamında yoksul ve evsiz insanların yaygın bir biçimde tutuklanması üzerine mahkemeye başvurdu. Fakat, yerel

mahkeme uygulamanın durdurulmasını kabul etmeyince tutuklamalar devam etti. Mahkemelerin, hukuki bir sorun değil bir sosyal politika meselesi olarak gördükleri bu tür durumlara müdahale etmemesi, 1990'larda giderek yaygınlaşan bu tür yasalara karşı açılan davaları etkisiz kılıyor.[12]

İster başarılı ister başarısız olsun, hatalı uygulamaları caydırmak amacıyla dava açarken, ortada sağlam bir iddia bulunduğundan emin olmak gerekir. Bunu önemsemeyen taban aktivistleri, hukuki açıdan önemsiz bir iddia uğruna mali kaynaklarını israf etmiş olurlar. Belirli bir memuru yıpratmak ya da kimi davranışlara son vermek amacıyla hiçbir dayanağı olmayan bir dava açmak, örgütün ve avukatların güvenilirliğini zedeler. Gazeteler, hem avukatlarını hem de davacılarını komik duruma düşürecek kadar saçma olan davaları sık sık haber yapar. Toplumsal değişim aktivistleri bu tür davalardan uzak durmalıdır.

Aktivistler ve avukatlar neyin ciddi bir dava konusu olduğuna dair anlaşmazlığa düşebilir ve önemli tartışmalar yaşanabilir. Kariyerimin başlarında, evsahipleri tarafından evlerinin kapısına yasalara aykırı olarak kilit vurulan ve sokağa atılan kiracıların şikayetlerinin polis tarafından ciddiye alınmasını sağlamak için bir kampanyaya katılmıştım. Kirasını ödeyememiş kiracıları yasal süreci işletmeden kovmak isteyen evsahipleri, ev kilitleme yöntemini sık sık kullanıyordu. Bazı polisler ısrarla ev sahibinin tarafını tutuyor, diğer polisler de ev kilitlemenin polisi ilgilendirmediğini iddia ediyordu. Kampanyamız oldukça başarılı geçti; bu süreç içinde, bir polis merkezinin önünde gösteri düzenlendi ve geçmişte birçok eve kilit vurduğu bilinen bir ev sahibi kameraların önünde tutuklandı ve kelepçelendi.

Evsahiplerinin evlere kilit vurmasına karşı yapılan bu kampanya sırasında ilginç bir olay yaşandı. Çoğunlukla yaşlılara hizmet

12. *Tobe v. City of Santa Ana* (1995) 95 Daily Journal DAR 5239 sayılı ve Nisan 1995 tarihli davada California Yüksek Mahkemesi tarafından alınan karar bu önlemlerin karşıtları için ciddi bir darbe olmuştur. Miami davasının iptalini *(Pottinger v. City of Miami* 40 F. 3d 1152 [11th Cir. (Dec. 7) 1994]) ve San Francisco kararını (*Joyce v. City and County,* U.S.A. Ct. No. *C* 934149 DLJ/JSB) izleyen bu karar hukuki yardım kuruluşlarının benzer davalara önemli miktarda kaynak aktarmasını engelleyebilir.

veren ve kâr amacı gütmeyen bir pansiyona yeni bir müşteri yerleşmişti. Bu kişi, pansiyonda kaldığı ilk ayda elinde bir silahla lobide görüldü. Diğer pansiyonerler bunun üzerine harekete geçti ve durumu yönetime bildirdi. Yönetim adamla konuştu, bir tartışma yaşandı ve sonunda pansiyon adama parasını geri ödeyip ayrılmasını istedi. Bu kişinin yardım istediği bir semt örgütçüsü, pansiyonerini yasadışı bir biçimde tahliye eden pansiyonu mahkemeye vermemi istedi. Ancak elinde silahla gezen bir müşteriye karşı pansiyon yönetiminin doğru tavır aldığını belirtip dava açmayı reddettim. Teknik olarak yasaya aykırı olan ama çoğu insanın haklı bulacağı bir tavır yüzünden semtteki en popüler pansiyonu mahkemeye vermeyi anlamsız buluyordum. Pansiyon müşterilerinin de yönetimin tavrını onaylaması, bu müşteri lehine dava açtığım takdirde, temsil etme iddiasında olduğum kesimi karşıma alacağını gösteriyordu. Aktivist ise yasanın herkesi kapsadığını ve yasanın ne zaman uygulanacağına avukatların karar veremeyeceğini savundu. Topluluğa karşı sorumluluğumu yerine getirmediğimi söyledi ve uzun bir süre konuşmadık.

Bu davayı reddetmem hiç zor olmadı; çünkü dava hukuki pürüzler içeriyordu ve Tenderloin Barınma Kliniği'nin ev kilitlemeye karşı yürüttüğü kampanyanın, kiracılardan ve semt sakinlerinden aldığı desteği zayıflatabilirdi. Son derece sıradışı bir örneği ele alan bu dava, kampanyanın mesajını bulandırırdı. Benim bu aktivistle yaşadığım sorun kısmen taktiksel bir sorundur; ancak bir diğer sorun da, bu kişinin –başka bazı aktivistler gibi– neyin ciddi bir dava konusu olduğunu bilememesidir. Ne yazık ki, belirli bir hedefe ulaşmak isteyen aktivistler, bu tür bilgisizlikler yüzünden hukuki açıdan sorunlu davalara kalkışabilir. 1980'lerin ortalarında, San Francisco belediyesinin evsizlere yönelik programına hukuki açıdan itirazda bulunmanın mümkün olup olmadığının tartışıldığı küçük bir toplantı düzenlenmişti. Avukat olmayıp da toplantıya katılan tek kişi, bir evsiz barınağının yeni müdürüydü ve dava açılacak bir zemin bulmak gerektiğinde ısrar ediyordu. Aramızdan birkaç avukat, belediyenin evsizler politikasını elbette doğru bulmadığımızı ancak dava açılacak bir zeminin de olmadığını dikkatle anlat-

tı. Ancak barınağın müdürü, mahkemeye gitmemekle fiilen mücadeleden kaçtığımızı iddia etti. Daha sonra, müdürün, sorunla ilgilenmeye niyetli olmadığımızı düşündüğünü öğrendik; dava açmayı reddetmemiz üzerine bizim bu konuda kayıtsız kaldığımızı sanmıştı.

Bu tür sorunların kolay bir çözümü var. Bir taktiksel aktivist, hangi alanda çalışırsa çalışsın, kendi alanıyla ilgili temel hukuki kuralları bilmelidir. Yasaları ya da yargı sistemini incelemek istemeyen aktivistler iki temel hataya düşer. Birinci hata, birçok stratejinin yasalarla ya da yasaların yorumlanışıyla ilgili olduğunu ve hedefe ulaşmak için kullanacakları bu stratejileri tam olarak kavrayamamaktır. Düşülen ikinci hata ise aslında şüpheci bir gözle bakılan avukatlara tüm ipleri teslim etme noktasına gelmektir. Taban aktivistleri, bir dava açma olasılığını tartışmak için avukatlarla toplandığı zaman, avukatların yararlandıkları örnek davaları dikkatle incelemelidir. Bu, avukatlara güvenmediğiniz anlamına gelmez. Belediyenin bütçe kesintilerine karşı mücadele veren aktivistlerin bütçedeki bütün maddeleri okumak istemesinden farklı değildir bu durum. Birçok avukatın bürosunda ilgili dava örnekleri bulunur ve bunları çoğaltıp dağıtmak mümkündür. Bunları okuyup avukatlarla tartışan aktivistler, kendi hukuki pozisyonlarının sağlam olup olmadığını daha iyi kavrar. Ancak avukatların taktik yaklaşımını benimsemeyen aktivistler, hukuki meseleleri önemsemez ve kendileriyle aynı görüşte olan avukatlar arar. Bu durumda hem zaman boşa harcanmış olur, hem de aktivist avukata tâbi hale gelir. Aktivistlerin, en azından mücadele verdikleri kesimlerle aynı düzeyde bilgi sahibi olması şarttır. Kendi gündemlerini ilgilendiren hukuki konularda bilgi sahibi olan aktivistler, avukatlarla eşit bir ilişki geliştirebilir. Dava açmanın stratejik açıdan yararlı olup olmadığı yine de tartışma konusu olabilir, ancak bu tartışmanın sebebi bilgisizlikten kaynaklanan güvensizlik olmaz.

VII
Doğrudan-eylem
Protestolar ve işgaller

Yürüyüşler, gösteriler ve diğer halka açık protesto biçimleri, genelde "doğrudan-eylem" (*direct action*) olarak adlandırılsa da, bu terim asıl olarak, aktivistlerin, belirli bir bireyin ya da kurumun karşısına bir dizi talep ile çıktığı eylemler için kullanılmalıdır. Doğrudan-eylem, kamuoyuna belirli bir politik mesaj vermek amacıyla yapılan, köprü ya da yol kesme gibi protestolardan farklıdır. Bu tür protestolar ani gelişmeler karşısında oluşan hızlı tepkilerdir ve her yıl tekrarlanan yürüyüşler gibi bunlar da, sosyal ilişkilerin gelişmesini, politik yalnızlaşma hissinin kırılmasını ve belirli bir kesimin gücünün kamuoyuna ve medyaya gösterilmesini sağlar.

Bu tür halka açık protestolar elbette önemlidir; ama bu protestolar, toplumsal değişimi hedefleyen proaktif bir programın yerini

tutamaz. Doğrudan-eylemler ise programın oluşumunda merkezi bir rol oynar. Karşı taraftla onun alanında yüzleşmek, politik faaliyetlerde sık görülmeyen bir coşku verir aktivistlere. Geçmiş mücadeleleri hatırlayan aktivistler, sınırlı bir başarı elde edilmiş bile olsa bu olayları gururla hatırlar. Ancak, doğrudan-eylemin yarattığı coşku, kendiliğinden belirli hedeflere ulaşılmasını sağlamaz. Örneğin sizin karşıtınız olan bir kurumun önünde gösteri yapmak ve slogan atmak toplulukta bir coşku yaratır, ancak bu etkinlik belirli taleplere bağlanmazsa eylem örgütün programının ilerlemesini sağlamaz. İçi boş çevre yasalarının, sonunda çevrecilere zarar vermesi gibi, belirli bir hedefi olmayan doğrudan-eylemler de hem örgütün ve gönüllülerin enerjisini tüketir hem de toplumsal değişime katkı yapıldığı gibi yanlış bir izlenim yaratır.

Son yirmi yılda yükselen iki hareket, belirli hedeflere ulaşmak için doğrudan-eylemden yararlanma konusundaki ustalıklarıyla öne çıkıyor. *The AIDS Coalition to Unleash Power* (ACT UP-AIDS'e Karşı Güçbirliği) yenilikçi ve stratejik doğrudan-eylemler gerçekleştirdi ve 1950 ve 1960'ların yurttaş hakları hareketinin başarısına yakın bir başarı elde etti. Kamuoyunun daha az tanıdığı özürlü hakları hareketi de, birkaç kuşak önce hiç kimsenin hayal dahi edemediği başarılara ulaşırken doğrudan-eylemden yararlandı. Her iki hareket de toplumsal değişimi sağlayacak bir proaktif strateji olarak doğrudan-eylemin potansiyel gücünü ve sınırlarını ortaya koyuyor. Geçmişte yeni taktiklerin öncülüğünü yapan ve kamuoyunun adalet anlayışını ve doğrudan-eylemlere tepkisini ölçen siyah yurttaş hakları hareketi tarafından sağlanan zemin, her iki hareket için de ilham kaynağı olmuştur.

A. "SUSMAK ÖLÜM GETİRİR"

ACT UP, hükümetin AIDS krizine önlem alması gibi acil bir taleple, 1987 yılının martında oluşturuldu. Birçok nedenden dolayı, AIDS salgını karşısında agresif ve yüzleşmeci bir yaklaşım geliştir-

menin zamanı gelmiş, hatta geçiyordu.[1] Birincisi, AIDS salgını, ABD tarihinde eşcinsel haklarında en büyük kazanımların elde edildiği yıllarda ortaya çıktı. Bu kazanımlar, dini muhafazakarların ve onların politik müttefiklerinin tepkisini çekti. "Homofobi" ya da eşcinsel düşmanlığı, Cumhuriyetçilerin politik kampanyalarının ana temalarından birisi haline geldi ve eşcinsel düşmanı politik güçler, Ronald Reagan'ın 1980 ve 1984 kampanyalarına olağanüstü destek verdi. Birçok yazar, eski bir Hollywood yıldızı olan Reagan'ın eşcinsellere karşı hoşgörülü olduğunu iddia etse de, Reagan'ın dayandığı kitle, Tanrı'nın AIDS'i, ahlaksızlara ceza olarak gönderdiğine inanıyordu. Bu nedenle Reagan yönetimi, AIDS krizinin hızla derinleştiğini gösteren kanıtları görmezden geldi; Reagan, arkadaşı Rock Hudson 1985 yılında bu hastalıktan ölene dek, AIDS terimini dahi kullanmaktan kaçındı. AIDS salgını, savunma dışındaki bütün ulusal harcamaları azaltmakta kararlı olan ve eşcinsel haklarına karşı çıkarak popülaritesini artıracağını düşünen bir başkanın döneminde ortaya çıkmıştı. Sırf bu bile, doğrudan-eyleme başvurmayı zorunlu kılıyordu. Ancak AIDS aktivistlerinin karşısında, başkandan daha büyük engeller de vardı. Ülkenin tıp ve bilim kurumları AIDS araştırmalarının ertelenmesine yol açarak, düşman bir politik iktidardan bile daha zararlı olabilirdi. Aktivistler, AIDS'li insanlara, hastalığı bir ölçüde tedavi edebilen deneme aşamasındaki ilaçların sağlanmasını istiyor; özel ilaç şirketleri, bu şirketlerin desteklediği bilim adamları ve hükümetin araştırma kuruluşları ise AIDS sayesinde devasa kârlara, Nobel ödüllerine ve büyük mali imkanlara kavuşmayı düşlüyordu.

Tıp ve bilim kurumlarının AIDS aktivistlerinin hedeflerine karşı olması, sırf politik arenada başarı elde ederek AIDS hastalarına daha iyi tıbbi imkanlar sağlanamayacağını gösteriyordu. Taban dü-

1. ACT UP'ın oluşumuna yol açan olaylarla ilgili olarak vereceğim özetin geniş bilgisi konuyla ilgili birçok kitapta mevcuttur. Ben asıl olarak şunlardan yararlandım: Bruce Nussbaum, *Good Intentions: How Big Business and the Medical Establishment Are Corrupting the Fight Against AIDS* (New York: Atlantic Monthly, 1990); Wachter, *The Fragile Coalition;* Crimp and Ralston, *AIDS Demographics;* Kwitny, *Acceptable Risks;* Randy Shilts, *And the Band Played On: Politics, People and the AIDS Epidemic* (New York: St. Martin's, 1987); ve Larry Kramer, *Reports from the Holocaust* (New York: St. Martin's, 1989).

zeyindeki ve hukuk alanındaki politik mücadele, en sonunda Reagan yönetimini *National Institute of Allergies and Infectious Diseases* (NIAID- Ulusal Allerji ve Bulaşıcı Hastalıklar Enstitüsü) kurumuna aktarılan AIDS bütçesini 1982 yılında 297.000 dolardan 1986'da 63 milyon dolara ve 1987'de 146 milyon dolara yükseltmeye zorlamıştı; ancak bu yeni araştırma fonlarından yararlanan AIDS'li sayısı çok düşüktü. Bu büyük bütçe artışları karşısında ağzı kulaklarına varan NIAID, genç yaşta ölümle karşı karşıya kalan eşcinsel erkeklere tedavi sunmaktan çok kendi bürokratik imparatorluğunu inşa etmekle meşguldü. NIAID'ın bütçesi 1986 yılında çok büyük ölçüde arttı, fakat dokuz ay boyunca bu fonlarla hiçbir şey yapılmadı. AIDS ilaçlarının test edileceği bir dizi tesis oluşturmak için ayrılan 20 milyon doları kullanmadığı için eleştirilen NIAID Müdürü Dr. Anthony Fauci, paranın personel tarafından çeşitli önhazırlıklar ve protokoller için kullanıldığını belirtti. Bunun üzerine AIDS aktivistleri Kongre'yi ek kaynak ayırmaya zorladı; fakat yine hiçbir adım atılmadı. Fauci yeni personel almak için mülakat yapacak zaman bulamadığını ve bürolar ve büro masaları için yeterli kaynak olmadığını iddia etti. Bu açıklamadan sonra, AIDS aktivistleri doğrudan-eyleme yoğunlaşan bir stratejinin gerekli olduğuna karar verdi.[2]

Politik ve tıbbi/bürokratik engeller dışında, doğrudan-eyleme başvurma fikrini güçlendiren bir başka etken de şirketlerin açgözlülüğüydü. *Burroghs Wellcome* ilaç şirketi, kamudaki ve özel şirketlerdeki bilimadamları üzerindeki mali gücünü kullanarak, diğer ilaçlar kadar başarılı olmayan kendi ürünü AZT'nin, devletçe desteklenen AIDS testlerinde kullanılmasını sağladı. Bir şirketin finansal gücü yüzünden, deneylerin tek bir ilaçla sınırlanması AIDS aktivistlerini son derece öfkelendirdi. AIDS tedavilerinde yasal olarak kullanılabilen tek ilacın AZT olduğu ilan edildikten sonra, *Burroghs Wellcome*'ın AZT'nin kişi başına yıllık maliyetinin 10,000 dolar olduğunu (13 Şubat 1987'de) açıklaması, öfkeyi daha da artırdı. Böylece, AIDS'e karşı verilen mücadele, herkesin ilaç bulabilmesi için verilen mücadeleyle içiçe geçmeye başladı.

2. Nussbaum, *Good Intentions*, s. 129-130, 139-140, ve 142-143.

Eşcinsel topluluğunun iç dinamikleri de, doğrudan-eyleme inanan bir AIDS örgütünün oluşumunu hazırlıyordu. New York'lu bir oyun yazarı olan Larry Kramer, 1982 yılında başka aktivistlerle birlikte *Gay Men's Health Crisis* (GMHC- Eşcinsel Erkeklerin Sağlık Krizi) adlı bir örgüt kurdu. Bu sıralarda, eşcinsel erkekleri aniden etkilemeye başlayan gizemli hastalık için AIDS terimi yeni yeni kullanılıyordu. Bu dönemde birçok eşcinsel aktivist, eşcinseller arası kimi ilişki biçimlerini olumsuzlayan Kramer'i, kendi kendisinden tiksinmekle suçluyordu. Ancak GMHC, ülkede en büyük AIDS hizmetini veren örgüt haline geldi sonunda. Elbette, örgütün tarzı –kiminin ismi gizli tutulan– profesyonel ve elit kurucularının çizgisine paraleldi. GMHC, sağlık sistemini açıkça eleştirmek yerine belediyenin sağlık sisteminin bir parçası haline gelmeye çalıştı. Mücadeleci tarzı nedeniyle diğer GMHC kurucularından ayrılan Kramer ise, örgütü hükümetin AIDS konusundaki kayıtsızlığına karşı çıkmaya zorlamış ancak başarısız olmuştu. 1980'lerin ortalarında Kramer ve arkadaşları, tıbbi/bilimsel kurumlara karşı topyekün bir savaş açmaktan kaçınan GMHC'yi kamuoyu önünde eleştirdi ve daha mücadeleci bir örgütün kurulmasını savunmaya başladı. GMHC'nin, "zavallı hanımevlatlarından oluşan bir örgüt"[3] olduğunu söyleyen Kramer, 10 Mart 1987'de yaptığı bir konuşmada "hukuki mücadele, halkla ilişkiler ve lobi alanlarında çalışan aktivistler söz söylemeli ve politik faaliyetlerini hızlandırmalı," dedi.[4] Kramer dinleyicilere "Tamamen politik eyleme bağlı bir örgüt kurmak istiyor muyuz?" sorusunu yöneltti. Kalabalıktan güçlü bir "evet" geldi. İki gün sonra 300'den fazla insan biraraya gelerek ACT UP'ı oluşturdu.

Dolayısıyla ACT UP; hükümetin, bilim çevrelerinin ve şirketlerin kayıtsızlığını sessizce kabullenmeyi AIDS'li olan ya da olma potansiyeli taşıyan binlerce insanın ölüm fermanını imzalamak olarak gören genel ruh halinin ürünüydü. "Sistem" içinde sabırlı bir biçimde çalışmanın son derece yıkıcı sonuçları olmuştu. Her yerde insanlar ölüyor, ancak sağlık sistemi bu insanları umursamıyordu.

3. Wachter, *Fragile Coalition,* s. 59.
4. Crimp and Ralston, *AIDS Demographics,* s. 26-27.

Bu sıralarda altı eşcinsel erkek, siyah bir zemin üzerindeki pembe bir üçgene yerleştirdikleri "Susmak = Ölüm" sloganını yazdıkları afişleri kendi imkanlarıyla çoğaltıp her yere yapıştırıyorlardı. "Susmak = Ölüm" adlı projeyi yürüten bu adamlar ACT-UP'ın kuruluşuna katıldı ve örgüt giderek bu logoyla özdeşleşti.[5] Slogan, iki nedenden dolayı doğrudan-eylemi teşvik ediyordu. Birincisi, AIDS yüzünden ölme riski taşıyan kişileri, kendi hayatları için savaşmaya teşvik ediyordu. İkincisi, konunun gerçek vehametini gören ve AIDS kapmaktan korkmayan birçok aktivist de ACT UP'a katılıyordu. Bu ikinci etken, ACT UP'ın genç insanları kendi davasına katmak konusunda gösterdiği, görülmedik başarıyı da açıklar.

B. ACT UP İŞ BAŞINDA

ACT UP, kuruluşundan iki hafta sonra gerçekleştirdiği ilk eylemle, doğrudan-eylem anlayışına bağlı olduğunu kamuoyuna açıkça gösterdi. 24 Mart 1987'de 250'den fazla ACT UP üyesi Wall Street'i işgal ederek, beş gün önce Gıda ve İlaç Kurumu'nun (FDA-*Food and Drug Administration*) *Burroghs Wellcome*'ın AZT ilacına hükümet onaylı tek AIDS ilacı olarak lisans vermesini protesto etti. Hasta başına yıllık 10,000 dolarlık maliyetiyle tarihteki en pahalı tedavi şekli olan bu ilaca tekel statüsü verilmesi üzerine, ACT UP, eylemlerde hep işlediği bir temayı üretti: Büyük sermaye, ölüme mahkum hastaların sırtından korkunç kârlar elde ediyordu. ACT UP trafiği saatlerce kesti ve Trinity Kilisesi'nin önünde FDA müdürü Frank Young'ın bir kuklasını astı. Sivil itaatsizlik gerekçesiyle on yedi kişi tutuklandı. Kramer, *New York Times*'ın önceki günkü sayısında ACT UP'ın FDA'ya karşı duyduğu öfkenin gerekçelerini anlatan bir yazı yazmıştı; bu yazının binlerce kopyası ve "Neden Öfkeliyiz?" başlıklı bir bilgilendirme yazısı Wall Street'te dağıtıldı. Eylem, tüm ülkede haber oldu. Bir süre sonra Young ilaç testlerinin kapsamının genişletileceği sözünü verdiğinde, tüm kamuoyu bunun ACT UP'ın başarısı olduğunu biliyordu.[6]

5. Crimp and Ralston, *AIDS Demographics*, s. 14-15.
6. Nussbaum, *Good Intentions*, s. 187.

Bu ilgi, ciddi bir eşcinsel nüfus barındırdığı o ana dek bilinmeyen Shreveport ve Louisiana gibi şehirler başta olmak üzere, ülkenin çeşitli yerlerindeki ACT UP gruplarını cesaretlendirdi. Bu kadar yeni bir grubun, taktik ve teknik açıdan zekice planlanmış bir doğrudan-eylemi başarıyla gerçekleştirdiği daha önce görülmemişti. Eylemin etkili olmasının üç nedeni vardı. Birincisi, hem eylem hem de dağıtılan bildiriler eylemin mesajını açıkça aktarıyordu: Wall Street'te düzenlenen AIDS protestosu, büyüyen bir tıbbi sorunla büyük sermaye arasında doğrudan bağlantı kuruyordu. İkincisi, doğrudan-eylemin FDA'nın AZT ile ilgili duyurusundan beş gün sonra yapılması, medyanın iki olayı ilişkilendirmesini ve ACT UP'ın eyleminin FDA'yı hedef aldığını duyurmasını kolaylaştırıyordu. Medya deneyimine sahip ACT UP üyeleri, eylemi birkaç hafta ertelemenin medyanın eylemin içeriğini kavramasını zorlaştıracağının farkındaydı. (Birçok aktivist yanlış bir biçimde medya kuruluşlarının kolektif bir hafızası olduğunu ya da editörlerin olaylar arasındaki bağlantıları görebildiğini varsayar. Oysa aktivistlerin *ani* bir gösteri gerçekleştirmesi, habere devam etmek isteyen muhabirin editörü ikna etmesini kolaylaştırır.) Eylemin başarılı olmasının üçüncü bir sebebi ise yerel aktivistlerden yararlanan ACT UP'ın, taleplerini ulusal düzleme taşıyabilme başarısıydı. Eylemin olduğu şehirde çeşitli ulusal televizyonların merkezi varsa, ulusal haberlere çıkmak daha kolaydır; ama ACT UP, FDA, Ulusal Sağlık Kurumları (NIH-*National Institutes of Health*) ve ABD başkanı gibi ulusal çaptaki hedeflere yoğunlaşmasaydı eylemin ülke gündemine girmesi daha zor olurdu. ACT UP, doğrudan-eylem taktiğini kullanan yerel aktivistlerin ülke gündemini görülmedik biçimde etkileyebileceğini defalarca kanıtladı.

ACT UP'ın ikinci eylemi 15 Nisan 1987'de New York'un merkez postanesinde gerçekleştirildi. Postaneler, her yıl 15 nisan tarihinde, vergi iadeleri için son gün başvuran vatandaşlarla dolar. Normalde bu protestoyla ilgilenmeyen televizyonlar bile "Susmak = Ölüm" yazan dövizler taşıyan kalabalığı haber yaptı.

ACT UP'ın ilk iki doğrudan-eylemi o kadar başarılı oldu ki, grubun yüzleşme taktikleri giderek daha fazla destek toplamaya

başladı. 1987 yılında 500.000 kişinin katıldığı, Lezbiyen ve Eşcinsel Hakları için Washington Yürüyüşü sırasında, "Susmak = Ölüm" tişörtleriyle göze çarpan ACT UP birçok yeni üye kazandı. ACT UP toplantılarına katılımın iki katına çıkmış olması da, doğrudan-eylem stratejisinin eşcinsel hareketindeki bir boşluğu doldurduğunu gösteriyordu. Buradan da anlaşılıyor ki, yeni üyeler kazanmak için çalışan toplumsal değişim örgütleri, başarılı doğrudan-eylemlerin yarattığı coşkuyu gözden kaçırmamalıdır.

ACT UP, kendi talepleriyle bağlantılı mekanlarda doğrudan-eylemler gerçekleştirmeye devam etti. Grup, New York'taki *Memorial Sloan-Kettering* adlı hastanede 21-24 Temmuz tarihlerinde bir gösteri düzenledi ve Ulusal Sağlık Enstitüleri'nden (NIH-*National Institutes of Health*) AIDS için 1.2 milyon dolar alan bu hastanenin bu parayla sadece 31 hastayı tedavi ettiğini duyurdu. Bu sayılar hükümetin AIDS için ayırdığı kaynaklardan ne kadar az insanın yararlandığını açıkça gösteriyordu. ACT UP, 19 Ocak 1988'de, New York'taki, *Cosmopolitan* dergisinin merkezi olan Hearst Dergi Binası'na gitti. *Cosmo*'nun Ocak 1988 sayısında heteroseksüel kadınlara AIDS bulaşma riskinin düşük olduğunu ve bu yüzden prezervatif kullanımın çoğu zaman gereksiz olduğunu iddia eden bir makale çıkmıştı. Bu makale üzerine ACT UP Kadınlar Komitesi oluşturuldu ve *Cosmo*'nun merkezi önünde gösteri düzenleyen bu komite okuyucularını yanlış bilgilendiren dergiyi protesto etti. Bu eylem ülke çapında ilgi odağı oldu ve AIDS'in sadece eşcinselleri etkilediği yolundaki dogmayı çürüttü. ACT UP'ın, Kadınlar Komitesi'ni desteklemek için bastığı, "AIDS: 61'de 1" başlıklı afiş New York'ta doğan her altmış bir çocuktan birinin AIDS ya da HIV ile doğduğunu gösteren araştırmalara dayanıyordu.

İlk eyleminden bir yıl sonra, ACT UP Wall Street'e geri döndü. Başarılı bir doğrudan-eylemin yapıldığı bir alana geri dönmek, bu soruna dair ne kadar az ilerleme sağlandığını kamuoyuna göstermenin mükemmel bir yoludur. Medya bu tür "bir yıl sonrası" haberlerini sevdiği için "yıldönümü" eylemlerinin haber olması kolaydır. Ancak eski bir gündeme geri dönmeye karar veren gruplar ikinci eylemin ilk eylem kadar başarılı olamaması riskiyle de karşı karşı-

yadır. Ne kadar az değişim sağlandığını vurgulayan haberler çıkmasını bekleyen toplumsal değişim aktivistleri, gösterici sayısındaki düşüşe değinen haberlerle karşılaşabilir. ACT UP, stratejik ve taktiksel açıdan son derece başarılı bir ilk yıl geçirmişti, ama kamuoyu devletin sorunun çözümü yönünde somut adımlar attığını düşünebilir ve yanlış bir izlenim oluşabilirdi. Dolayısıyla ACT UP, AIDS salgınını yavaşlatmak için ne kadar az şey yapıldığını kamuoyuna hatırlatmak durumundaydı. Böylece ACT UP, 24 Mart 1988'de Wall Street'e geri döndü. Artık üyelerinin trafiği kesme becerisi iyice gelişmişti ve sivil itaatsizlik gerekçesiyle tutuklananların sayısı 17'den 111'e çıkmıştı. Eylem, geçen yıl FDA'nın hiçbir yeni ilaca onay vermediğinin, AIDS araştırmaları ve tedavisi için ciddi ölçüde yeni kaynak sağlanmadığının, söz verilen ulusal AIDS eğitimi kampanyasının başlatılmadığının ve başkanın AIDS'e önem vermediğinin altını çiziyordu. ACT UP aktivistleri yıldönümü eylemlerine yeni bir renk katmak için üzerinde Wall Street'i eleştiren sloganlar yazan 10, 50 ve 100 dolarlık banknotların binlerce kopyasını dağıttı.

ACT UP'ın ilk yıldaki atağı özellikle beyaz ve orta sınıf eşcinsel erkeklerin katılımını sağlamıştı. Çoğu yoksul ve heteroseksüel olan, kadın veya erkek Afrika kökenli Amerikalılar ve Latinler arasında uyuşturucu kullanımı yüzünden AIDS vakaları arttıkça, ACT UP bu grupların ihtiyaçlarına eğilmenin önemini kavradı. Örneğin Kadınlar Komitesi, kadınları AIDS'in cinsel yoldan nasıl bulaştığı konusunda eğitmek ve korumak amacıyla birçok eylem düzenledi. Oldukça yaratıcı olan bir eylemde, ACT UP üyeleri New York Mets futbol takımının bir maçına gidip "Prezervatifsiz Aşk Olmaz" ve "Güvenli Seksten Kaçmayın" gibi sloganlar yazılı pankartlar açtılar. Aynı zamanda çoğunluğu erkek olan kalabalığa broşürler ve prezervatifler dağıttılar. ACT UP ayrıca Newark'taki *University Hospital* ve Chicago'daki *Cook County Hospital* gibi hastanelere karşı da AIDS'li kadınlara yeterli hizmet vermedikleri için eylemler gerçekleştirdi. *University Hospital*'daki bebeklerin yüzde 5'inin HIV-pozitif doğmasına rağmen, kurum AIDS'li insanları hiçbir klinik incelemeye almıyordu. Chicago'daki temel kamu hastanesi

olan *Cook County Hospital*'in kurduğu AIDS kliniği ise kadınlara hizmet vermiyordu. ACT UP üyeleri, bu ayrımcı politikaya tepki olarak hastanenin idari merkezinin bulunduğu caddenin aşağısına minder serip oturdu. Minderler serildiği anda Chicago polisi saldırıya geçip 100'den fazla insanı tutukladı. Çoğunluğu kadın olan ACT UP üyeleri "çete eylemi" yapmakla suçlandı ve Chicago polisinin meşhur şiddetine ve hoşgörüsüzlüğüne maruz kaldı. Ancak ACT UP'ın eyleminden bir hafta sonra, *Cook County Hospital*'ın kadınları dışlama politikasına son vermesiyle eylem başarıya ulaşmış oldu.[7]

ACT UP, New York'un azınlık semtlerinde AIDS eğitiminin geliştirilmesi için Rahip Jesse Jackson'dan destek istedi. Jackson, New York'un Afrika kökenli Amerikalı ve Latin kiliselerinin AIDS'e savaş açmasını sağlayarak desteğini sundu. ACT UP, AIDS'in her iki azınlık grubu içinde de olağanüstü yaygın olduğunu gösteren bir bildiri dağıttı ve kilise üyeleri için bilgilenme programları hazırlamayı önerdi. ACT UP kadar sağlam ilkeleri olmayan bir örgüt, toplumda sevilmeyen uyuşturucu bağımlılarını da kapsamaya kalkışamazdı; ancak çoğu heteroseksüel olan kadınlarla ve azınlıklarla çalışma azmi gösteren ve hapishanelerdeki uyuşturucu bağımlılarına ve AIDS'li insanlara yönelen ACT UP, faaliyetlerinin eşcinsel beyaz erkeklerle sınırlı olmadığını göstermiş oldu. Grubun yayılma yönündeki çabaları, toplumsal ve ekonomik adalet konusundaki politik azminin de bir kanıtıydı. Aşağıda değinileceği gibi, bu azim, örgütlerin birçok gönüllü kazanmasını ve politik desteğini artırmasını sağlar. Ülkenin pek çok yerindeki semt örgütleri ve diğer gruplar, doğrudan-eylemlerini sürekli bir gönüllü katılımına dayanmadan yaparken, ACT UP, sadece doğrudan-eylemle değil doğrudan-eylemin ve ideolojik kararlılığın doğru bir bileşimi sayesinde zafere ulaştı.

11 Ekim 1988 tarihinde ACT UP o zamana kadarki en cesur doğrudan-eylemini gerçekleştirdi. 1000'den fazla ACT UP üyesi, Rockville/Maryland'deki FDA genel merkezinin önünü işgal ederek sembolik bir ölüm sahnelediler. Bu eylem, kamuoyunda büyük

7. ACT UP üyesi Laura Thomas ile konuşma, 7 Haziran 1994.

yankı yarattı ve olağanüstü polis tepkisiyle karşılaştı. Protestocular FDA'yı deneysel ilaçlara izin vermediği için, yeterli ilaç deneyi yapmadığı için ve deney katılımcılarının yarısına ilaç yerine plasebo verilen deney türünde ısrar ettiği için eleştiriyordu. "Ölüm eylemi" katılımcıları, kendi "ölüm"lerinin sorumlusunun FDA olduğunu belirten mezartaşlarını ellerinde tutarak sokakta yere yattılar. Tebeşirle sokağa çizilen cesetler, AIDS'ten ölen insanları temsil ediyordu. Eyleme, çoğu hazırlıklı olan 360 polis müdahale etti. Bu yoğun polis saldırısının ilk sonucu, eylemin etkisini daha da artırmak oldu. Polis, medyanın ilgisini azaltmak için az sayıda tutuklama gerçekleştirdi; tutuklanmış olan 176 göstericiyi taşıyan otobüslerin önünü kesen ya da merkeze girmeye çalışan göstericiler tutuklanmak yerine dağıtıldı. Ancak sokaktaki tiyatro gösterisi ve binanın dışını kaplayan ACT UP pankartları televizyon kameralarına müthiş bir malzeme sunduğu için, polisin kamuoyu ilgisini azaltma çabası kesin bir başarısızlığa uğradı.* FDA'nın genelde kitle gösterilerine hedef olmaması medyanın olaya ilgisini daha da artırıyordu. Ayrıca, bu ve benzeri ACT UP eylemlerindeki gözaltılar sırasında, polisin korunmak amacıyla lastik eldiven giymesi; hükümetin, *American Medical Association*'ın (Amerikan Tabipler Birliği) ve bilim çevrelerinin AIDS'in yayılışıyla ilgili en temel eğitimi dahi personeline sağlayamadığını iddia eden ACT UP'ı doğruluyordu. Eldivenlerle ilgili televizyon ve gazete haberleri kuşkusuz bazı insanların AIDS hakkında sorular sormasına yol açtı ve tutuklanmaların eğitici bir rolü bile oldu.

Doğrudan-eylemde, bazı katılımcıların "aşırı ileri gitmesi" tehlikesi her zaman için vardır. Dikkatli bir stratejiyle hazırlanan ve medyada yaygın bir biçimde haber olan bir dizi eylem yapılmasına rağmen politikacıların somut önlemler almadığı durumlarda, bu risk artar. 1960'larda aktivistlerin yaşadığı hayal kırıklığının *Weather Underground*'un kurulması hatasına yol açması gibi, AIDS konusunda ilerleme sağlanamaması da bazı aktivistlerin dikkat çekici ama stratejik olarak hatalı protestolar düzenlemesine yol açtı. 1989

8. Nussbaum, *Good Intentions*, s. 204-206; Crimp and Ralston, *AIDS Demographics*, s. 76-77 ve 80-81.

yılında üç tane tartışmalı eylem gerçekleşti.

O yılın 31 Ocak'ında, Bay Area'daki dünyaca ünlü Golden Gate Köprüsü'nde insanların sabah işlerine gittiği saatte elli beş aktivist trafiği kesti. "Susmak = Ölüm" sloganını ve ACT UP'ı çağrıştıran talepleri kullanan grup, adının "*Stop AIDS Now or Else*" (SANOE- Hemen Şimdi AIDS'i Durdur) olduğunu belirtiyordu. Protestocular trafiği her iki yönde de kesip yaklaşık bir saatlik karmaşa yarattılar. Elli iki yıllık köprü ilk kez protestocuların trafiği kesmesine sahne oluyordu. Protestocular, mesajın kamuoyuna ulaştığından emin olmak için, "AIDS = Soykırım/ Susmak = Ölüm/ Haydi Mücadeleye!" yazılı bir pankartı köprüye astı. Aynı zamanda, hükümetin AIDS için daha fazla kaynak ayırmasını ve HIV virüsü ile ilgili zorunlu test uygulamasının kaldırmasını savunan bildirileri şöförlere dağıttılar.

Sabah işe giden insanların yolunu kesmek, protestocuların hedefi açısından zekice ve etkili bir taktik miydi? Eylemi yaşayan sürücüler pek öyle düşünmüyordu. San Francisco belediye başkanı, gazetelerin köşe yazarları ve hatta bölgenin en büyük AIDS örgütü olan *San Francisco AIDS Foundation*'ın (San Francisco AIDS Vakfı) müdürü Pat Christen de taktiği doğru bulmuyordu. Christen medyaya, bu protestonun AIDS hastalarına verilen desteği azaltabileceğini; şimdiden birçok insanın AIDS'le mücadele gruplarına verdikleri bağışları kesme tehdidinde bulunduğunu söyledi.[9] En yaygın şikayet, protestocuların "yanlış hedef" seçtiğiydi. Çoğu yazar, sabah işe gitmekte olan insanlardan birçoğunun zaten protestocularla aynı görüşte olduğunu belirtiyordu. Ayrıca bu insanların federal yönetimin AIDS politikasını değiştirecek yetkisi de yoktu. Dolayısıyla bir köşe yazarı, "Eğer Washington'un AIDS'le ilgili daha fazla önlem almasını istiyorlarsa, Potomac nehrinin üzerindeki 14. Cadde köprüsünü kapatsınlar," diye yazdı.[10] Gösteriden sonraki bir basın toplantısında, insanları "AIDS hakkında düşünmeye" zorladıklarını söyleyen protestocular eylemi savundular. Eylemci-

9. *San Francisco Chronicle*, 1 Şubat 1989, "AIDS Blockade Halts Morning Commuter," s. A1.
10. *San Francisco Examiner*, 1 Şubat 1989, "Read This or Else," s. A3.

lerin sözcüsü, "AIDS'in birçok insanın yaşamını kesintiye uğrattığını, ama kendi yaşamları kesintiye uğramadıkça diğer insanların bu durumu önemsemediği"ni, dolayısıyla da eylemin hedefinin gündelik yaşamı kesintiye uğratmak olduğunu söyledi."

SANOE, 8 Eylül 1989'da tekrar harekete geçti. San Francisco Operası'nın açılış gecesinde, yaklaşık yetmiş beş protestocu kalabalığın arasında koşarak "Biz buradayız! Biz eşcinseliz! AIDS'e hayır!" diye bağırdı. SANOE sözcüsü, Golden Gate eyleminden beri hiçbir ilerleme sağlanmadığını ve bu opera izleyicileri arasındaki ekonomik ve politik yetki sahibi kişilerin "AIDS hakkında birşeyler yapılması için nüfuzlarını kullanabileceği"ni söyledi.[12]

ACT UP tarihinin en meşhur eylemi olan, üçüncü ve en tartışmalı eylem ise, 10 Aralık 1989 tarihinde ACT UP'ın St. Patrick Katedrali önünde New York Kardinali O'Connor'ın karşısına çıkmasıydı. Kardinal O'Connor 1984 yılında başpsikoposluğa atanalı beri eşcinsel hareketinin ateşli bir düşmanı olmuştu. Eşcinsel Katoliklerin kurduğu *Dignity* (Haysiyet) adlı grubun Katolik kiliselerine girmesini yasaklamış, New York'un 1986 Eşcinsel Hakları Yasası'na karşı muhalefetin başını çekmiş ve en önemlisi AIDS aktivistlerinin programına karşı gelen talepler savunmuştu. O'Connor, okullarda güvenli seks eğitimi verilmesine ve AIDS'in önlenmesi için prezervatif kullanılmasına karşı çıkıyor; prezervatifin ve temiz enjektörlerin AIDS bulaşma riskini azalttığı iddiasını sağlık uzmanları tarafından yayılan bir yalan olarak niteliyordu. ACT UP'la çalışan grafik sanatçılarının metro için hazırladıkları afişlerde, büyük harflerle yazılmış "İşte iki pislik torbası" başlığının altında O'Connor ve bir prezervatif yanyana çizilmişti. Prezervatifin altında "Ama bu sizi AIDS'e karşı korur" yazılıydı.

ACT UP üyelerinin çoğu, O'Connor'un AIDS'li insanlar için başbelası olduğuna inansa da, birçok aktivist, kardinale karşı eylem yapmanın doğru olmayacağını düşünüyordu. Aktivistler ACT UP'ın, kilisenin eşcinsel karşıtı tutumunu kolayca değiştiremeyece-

11. *San Francisco Chronicle*, 1 Şubat 1989, " AIDS Blockade Halts Morning Commuters," s. Al.
12. Wachter, *Fragile Coalition*, s. 62-63.

ğini düşünüyor; kardinale yapılacak bir eylemin medyada, tüm Katolik Kilisesi'ne ya da tüm Katoliklere yapılmış bir saldırı gibi yansıtılacağını düşünüyordu. Ancak eşcinsel düşmanı O'Connor'la kamuoyu önünde yüzleşmek gerektiğini herkes kabul ediyordu. Aile planlaması kliniklerine giden kadınlara saldıran ve kürtaja karşı çıkan *Operation Rescue* (Kurtuluş Operasyonu) grubuna Kardinal'in açıktan destek vermesi de ACT UP'ı iyice öfkelendirdiği için, ACT UP, *New York Women's Health Action and Mobilization* (WHAM!-New Yorklu Kadınlar Sağlık Hareketi ve Eylemi) ile birlikte 10 Aralık 1989 tarihinde "Kilise'yi Durdurun" adlı bir gösteri düzenledi. Aktivistler, yasal bir protestoyla başlayıp, St. Patrick Katedrali'nin çevresinde kitlesel bir "ölüm eylemi" gerçekleştirmeyi planlamıştı. O'Connor kilisede ayini yönetirken çeşitli ACT UP grupları kilisede bir sivil itaatsizlik eylemi gerçekleştirecekti. 4.500'den fazla kişi, protestoya katılarak, O'Connor'un eşcinsel düşmanı ve kürtaj karşıtı görüşlerini hedef alan dövizler taşıdı ve sloganlar attı. İçeriye giren aktivistlerse, ayini böldüler ve O'Connor'ın vaazını kestiler. Aktivistler koridorlarda yere uzandılar, etrafa prezervatifler attılar, kendilerini sıralara zincirlediler ve dövizlerde "toplum sağlığı için bir tehlike" olarak nitelenen O'Connor'a sözlü olarak saldırdılar. Eskiden kilisede görevli olan bir eylemci de komünyon ekmeğini yere fırlattı. Eylemden haberi olan polis aktivistlere saldırırken eşcinsel düşmanlığını ve Katolik fanatizmini açıkça ortaya koydu. Polis 131 kişiyi tutukladı ve bir göstericiyi dövdü.[13]

Medyada olayla ilgili çıkan haberler ve yorumlar ACT UP'ı eleştiriyordu. Kardinal O'Connor bir aziz gibi resmedilirken; vaaze ve komünyona müdahale eden ACT UP, Katoliklerin din özgürlüğünü çiğnemekle suçlanıyordu. Görüntüler özellikle ekmeği yere atan aktiviste yoğunlaşmıştı; bu eylem, "homoseksüel aktivistler kutsal ekmeği kirletti," şeklinde yansıtıldı. Randy Shilts, AIDS salgınını ele aldığı *And The Band Played On* (Ve Orkestra Devam Etti) adlı çoksatan kitabında, "Kilise'yi Durdurun" eyleminin "stratejik bakımdan aptalca" olduğunu ve neredeyse aktivistlerin "eşcinsel topluluğunu karalamayı amaçlayan fanatik gerici bir gruptan

13. Crimp and Ralston, *AIDS Demographics*, s. 131-141.

para almış olduğunun"[14] düşünülebileceğini söyledi. Eylem sonrasında biraraya gelen ACT UP üyeleri, gelecek eylemlerde hedefin daha dikkatli biçimde seçilmesi gerektiğine karar verdiler. Ancak grup, O'Connor eyleminin yine de başarılı olduğunu düşünüyordu. Bu eylem sayesinde, kadın sağlığı ve aile planlaması konusunda çalışan çeşitli gruplarla ittifak geliştirilmiş; ACT UP'ın ölümleri durdurmak için herşeyi göze alacağı tüm ülkeye gösterilmiş; ve polisin eşcinsel aktivistlere şiddet uyguladığı kamuoyuna hatırlatılmıştı.

Köprü işgali de, operadaki eylem de, "Kiliseyi Durdurun" eylemi de ağır eleştiriler aldı. Ancak, ilk iki eylem üçüncü eylemden stratejik açıdan ayrılıyordu. İlk iki eylem, doğrudan-eylemden çok tekil gösterilere benziyordu, çünkü taleplerin hedef aldığı kesimle yüzleşmek söz konusu değildi. Opera'nın açılış gecesinde nüfuz sahibi insanların bulunduğunu kabul etsek dahi, bunların arasında devletin AIDS politikasını hazırlayan bir kişinin olup olmadığı belirsizdi. SANOE'nin eylemlerinin, AIDS krizi büyüdükçe "işlerin eskisi gibi yürüyemeyeceği"ni belirten diğer eylemlerden bir farkı yoktu. Bu tür eylemler, bunları eleştirenlerin söylediği kadar zararlı olmasa da, bir kurumun politikalarını değiştirmeyi amaçlayan doğrudan-eylem taktiğiyle karıştırılmamalıdır.

Kardinal O'Connor eylemi ise daha dikkatle incelenmelidir. ACT UP, eylemi planlarken, hedef alınan kurumu etkilemenin mümkün olmayacağını biliyordu; Reagan yönetimine karşı gerçekleştirilen eylemler için de aynı şey söylenebilir. Ancak köprüdeki sürücülerin ve opera izleyicilerinin aksine, Kardinal O'Connor ve kilisesi ACT UP'a karşı bir politik konum almıştı. Medyada eylem hakkında çıkan haberler, O'Connor'ın eşcinsellere, kürtaja ve ACT UP'a karşı politikalar savunduğuna değinmiyordu bile. Medya kutsal ekmeğin kirletilmesine vurgu yaptığı için, eylemin bir politik figüre karşı değil bizzat dini ayine karşı yapıldığı düşünüldü. Ancak "Kiliseyi Durdurun" eylemi, eşcinselliğin kötü olduğu yönünde vaaz veren papazları konuşturmamayı hedefleyen eylemlerden

14. *San Francisco Chronicle*, Aralık 18, 1989, "AIDS Protests at Churches," s. A4.

farklıydı; zira, bu dini değil politik bir eylemdi.

ACT UP, medyanın O'Connor'ın yanında yer alacağını baştan beri biliyordu. Öyleyse, medyanın örgüte tepki göstermesine yol açacak ve hedef alınan kurumu da etkilemeyecek bir eylemi yapmak doğru muydu? Bu noktada, önde gelen ACT UP üyeleri arasında farklı görüşler doğdu. Ancak, özellikle iki etken, ACT UP'ın yüzleşme eylemini gerçekleştirme kararı almasını sağladı. Birincisi, karşı tarafın kişiliği ya da nüfuzu yüzünden ilerici aktivistlerin savunmaya çekilmesi düşünülemez. Yasal kürtaj hakkını kullanan kadınlara saldıran insanlar, Kardinal O'Connor'ın "keşke *Operation Rescue*'ya katılabilseydim"[15] sözleriyle daha da cesaretlenmişti. Güvenli seks, AIDS ya da prezervatifle ilgili konularda, okullarda verilecek eğitime karşı çıkan O'Connor, toplum sağlığı için de bir tehdit yaratıyordu. Bu tutum dini değil politik bir tutumdu. Kardinal, politikacı rolüne soyunmakla kendisini politik doğrudan-eylemin meşru bir hedefi haline getirdi. ACT UP, politik bir rakibinin dini öğreti kisvesi altında politik mesajlar yaymasına göz yumamazdı.

"Kiliseyi Durdurun" eylemini haklı çıkaran ikinci ve belki de en önemli etken, ACT UP'ın örgütsel kültürü ve kimliğiyle ilgiliydi. "ACT UP" ismi o kadar çok kullanılıyordu ki, kimi insanlar bu ismin açılımını unutmaya başlamıştı: *The AIDS Coalition to Unleash Power* (ACT UP-AIDS'e Karşı Güçbirliği). Bu isim, hedefe ulaşmak için "her yöntemi denemeye hazır" olan AIDS aktivistlerinin öfkesini, kararlılığını ve tutkusunu yansıtmak için seçilmişti. Grubun kurucusu Kramer, Altıncı Uluslararası AIDS Konferansı'nda videodan yaptığı konuşmada, Malcolm X'in resmi üzerinde bu sloganın yazılı olduğu bir tişört giyiyordu.[16] Bu tür bir örgütsel kültüre sahip olan ACT UP, medyadan çekinip belirli düşmanlarını hedef almaktan kaçınacak değildi. Zaten, ACT UP'ın kurulma gerekçesi, yüzleşme taktiğinden yararlanmayan faaliyetin başarısızlığıydı. Kardinal O'Connor'u yüzleşme taktiğinden muaf tutmak, eskinin hatalı tarzına dönmek olurdu ve ACT UP'in önüne yapay engel-

15. Crimp and Ralston, *AIDS Demographics*, s. 13 7.
16. Wachter, *Fragile Coalition*, s. 20.

ler çıkarırdı. Aktivistlerin, bazen, doğrudan sonuç getirmeyecek olsa bile, örgütün büyümesi, morali ve gelişimi adına çeşitli taktikleri kullanması gerekir. "Kiliseyi Durdurun" eyleminin yapılması zorunluydu; bu eylem, belirli bir amaç doğrultusunda ACT UP tarafından gerçekleştirilen bir dizi eylemin parçası olarak görülmelidir.

AIDS aktivistlerinin uyguladığı taktiklerin ülkenin gündeminde sürekli boy gösterdiği 1989 yılında, ACT UP nihayet ciddi bir politik başarı kazandı. Haziran 1989'da Montreal'de gerçekleşen Beşinci Uluslararası AIDS Konferansı'nın açılış töreninin hemen öncesinde, 250'den fazla AIDS aktivisti toplantıyı bastı. Sahneye girerken dövizler taşıyan ve sloganlar atan aktivistler, hükümetin AIDS politikalarını eleştiren on iki maddelik bir manifestoyu dağıttılar ve çoğunluğu bilim adamlarından oluşan seyircilerden manifestoyu okumalarını istediler. Seyirciler ilk başta aktivistlerin müdahalesini alkışladılar; ancak eylemin başındaki düzenlilik yerini bağırış çağırışlara bırakınca rahatsız oldular. Doksan dakika boyunca toplantı salonundan ayrılmayan göstericiler, konferansın organizatörleriyle uzun uzun pazarlık yaptıktan sonra toplantıda kaldılar. Eylemciler, konuşmacılara sataşmaktan ve sokak tiyatrosu tipi etkinliklere girişmekten kaçınmadılar. Konferansa katılan kimi bilim adamları "hastaların" bilimsel bir toplantıya müdahale etmesinden rahatsız oldular ve "daha üretken bir usül" izlenmediği takdirde bu toplantılara devam etmenin anlamsız olduğunu belirttiler.

Konferansla ilgili haberler, bilim adamları ve AIDS aktivistleri arasındaki açık savaşa değiniyordu. Yazar Randy Shilts, kapanış törenindeki konuşmasında genel havayı dile getirerek, "doğru bir taktiksel zamanlamadan ve stratejik hedef seçiminden yoksun" olan bu öfke patlamalarını eleştirdi. Stratejik bir doğrudan-eylem olarak başlayan eylemin "bir avuç sorumsuzun tepişmesi"ne[17] dönüştüğü konusunda herkes hemfikir olsa da, ACT UP'ın eylemi mücadele tarihindeki bir kilometre taşıydı; bu eylem uzun süredir grubu ciddiye almayan hükümetin ve bilim çevrelerinin tavrını kırmış oldu. NIAID müdürü Anthony Fauci'nin eylemden birkaç ay sonra –ACT UP'ın talep ettiği doğrultuda– AIDS politikalarının hazırlan-

17. Nussbaum, *Good Intentions*, s. 278-279.

masında AIDS'li insanların daha fazla katılımının sağlanmasına, daha fazla tedavi ve ilaç deneyi yapılmasına ve hükümet fonlarının maliyet açısından daha verimli bir biçimde kullanılmasına karar vermesinde, ACT-UP'ın bütünsel bir program savunması da şüphesiz etkili oldu. Fauci'nin bu kararı hedefe ulaşmak için doğrudan-eylemden yararlanan aktivistleri haklı çıkardı. Konferansı izleyen olumlu gelişmeler, "aşırıya kaçan" eylemlerin bile asıl mesaja zarar vermediğini göstermiş oldu. Stratejik değil acemice taktikler kullanılsa da, ACT UP'ın iyi planlanmış girişi kesinlikle Fauci ve diğer yetkililer üzerinde güçlü bir etki bıraktı. Genel olarak başarılı olan bu eylemin birkaç düşüncesiz katılımcı tarafından mahvedildiğini düşünen aktivistler, bu sonucu akıldan çıkarmamalıdır.

C. ACT UP VE POLİTİKACILAR

ACT UP, New York'taki en güçlü Katolik görevliyle yüzleşmeyi göze alan bir örgüte yakışır biçimde, politikacılarla arasında bir "korku ilişkisi" geliştirdi. Grup, sık sık ani eylemler yaparak ve basın demeçlerine müdahale ederek politikacıları eleştiriyordu. Örneğin 1993 yılı kasımında, Georgetown Üniversitesi Tıp Merkezi'nde düzenlenen AIDS Bilinci Günü'nde, ACT UP'lı konuşmacılarla Başkan Clinton arasında yaşanan tartışma tüm ülkede televizyona çıktı. Clinton'un AIDS ve eşcinsel hakları konusunda sözde ne kadar kararlı olduğunu sergilemek için tasarlanan bu toplantıda, bir ACT UP üyesi cesurca ayağa kalkıp "Seçim kampanyanızda, AIDS'e yönelik bir 'Manhattan Projesi' başlatacağınızı söylediniz, oysa yeni bir komisyon kurmaktan öteye geçmediniz," diyerek başkanın icraatını eleştirdi. Bu cümle Clinton'un AIDS konusundaki tutumunun özünü yakalamıştı. Clinton, şu ana kadar çok şey yaptığını, bundan sonra da yapmak istediğini ve konuşmacının kaygısını ve sabırsızlığını anladığını söylese de, aktivistin doğru ve öz konuşması hedefi on ikiden vurmuştu bile. Clinton'un AIDS konusundaki icraatından haberdar olan herkes, onun, Cumhuriyetçi seleflerine göre daha duyarlı olmasına rağmen AIDS'e karşı verilen

mücadeleye hükümetin aktardığı kaynakları artırmaya çalışmadığını biliyor. Clinton, seçim kampanyasında "AIDS'le ilgili olarak yeni bir Manhattan Projesi gereklidir" demiştir. Yeni bir "Manhattan Projesi"nin getirileri sadece kaynak artışıyla sınırlı kalmayacaktı; atomu parçalama hedefiyle yürütülen ünlü Manhattan Projesi'nde olduğu üzere farklı disiplinlerden bilim adamları biraraya gelecek; ve rekabet ve gizlilik yerine işbirliği ve yenilik uğruna çalışacaktı. Bu tür bir proje, ilaç sanayiinden mali destek almayan ilaçların ve bu şirketlerin çıkarına aykırı olan hipotezlerin test edilmesini kolaylaştıracaktı. Clinton, aktivistlerin sırtını sıvazlamak amacıyla düzenlediği bu toplantıda, aktivistlerin rahatsız edici gerçekleri ortaya koyduğunun farkındaydı; ancak Clinton yönetimi bu toplantıdan sonra AIDS'le ilgili daha çok iş yapsa da, Clinton hiçbir zaman AIDS'e yönelik bir "Manhattan Projesi" hazırlamadı.[18]

Başkanla doğrudan yüzleşme taktiğinin avantajları, kullanılabilecek diğer yöntemlerle karşılaştırıldığında özellikle ortaya çıkıyor. ACT UP, Clinton'un Manhattan Projesi sözünü tutmadığını ve komisyonlar kurmakla yetindiğini belirten bir basın toplantısı da düzenleyebilirdi; oysa bu toplantı ne Clinton'un ne de ulusal medyanın ilgisini çekerdi. Beyaz Saray önünde yapılacak bir gösteri de basının ilgisini çekmezdi muhtemelen. Yürüyüş, gösteri ya da işgal eylemleri gibi stratejiler ulusal medyanın ilgisini çekse de, haberin doğru mesajı verip vermeyeceğini editörlerin kaprisleri belirler. ACT UP'ın medya geçmişi düşünülürse, yapılacak herhangi bir gösterinin mesajı medya tarafından bir kenara atılırdı.

ACT UP'a başkanın icraatı konusundaki tutumunu açıklama imkanı verecek en iyi strateji doğrudan yüzleşme taktiğiydi. Ayrıca, Clinton'u derhal cevap vermeye zorlayacak başka hiçbir strateji de yoktu. Diğer stratejiler en fazla Beyaz Saray sözcülerinin ya da kabine görevlilerinin açıklama yapmasını sağlardı; medya Clinton'ı bu konuda eleştirse bile, başkanın önhazırlık yapıp konuyu sulandırma fırsatı olurdu. ACT UP'ın sözde müttefiği olan başkandan, "Manhattan Projesi" hakkında hesap sorması son derece

18. 1993 yılında üretilen HR 4370, beş yıl içerisinde 2 milyar dolar maliyet yaratacaktı. Bu proje Kongre'de sadece yirmi bir oy aldı ve devamı gelmedi.

önemliydi. Bir sonraki seçimi Cumhuriyetçilere bırakmamak gerekçesiyle Demokrat Partili başkana baskı yapmaktan kaçınan ılımlı çevre grupları gibi düşünmüyordu ACT UP; nitekim başkana, yönetiminin daha ilk yılında eşcinsel hakları ve AIDS'le ilgili sözlerini tutmaması halinde hiçbir destek vermeyeceğini açık bir dille iletti.

ACT UP'ın federal politikacılara yönelik müdahaleleri özellikle meşhurdur; oysa yerel yönetimlerin AIDS'li insanların karşısına birçok sorun çıkardığını da biliyordu ACT UP. Aktivistler, AIDS Ronald Reagan'ın başkanlık yaptığı dönemde ortaya çıktı diye hayıflanırlar ama ACT UP'in ülkedeki en büyük yerel örgütü olan New York grubunun karşısında da inatçılıkta Reagan'dan geri kalmayan bir düşman vardı: Belediye Başkanı Ed Koch. Koch bir yandan federal hükümeti ve eyalet yönetimlerini AIDS konusunda yeterli önlem almamakla eleştirirken, diğer yandan da kendi şehrinin sağlık sisteminin çökmesine göz yumuyordu. 28 Mart 1989'da, 5.000'den fazla ACT UP üyesi, Koch'un ofisinin önünde "Hedef Belediye Binası" adlı bir eylem gerçekleştirdi. Eylemi kamuoyuna duyurmak amacıyla hazırlanan afişlerde toplumun harekete geçmesini gerektiren on iki neden sıralanıyordu. Eylemde şu temalar vurgulandı: Semt temelli AIDS gruplarının belediyeden talep ettiği toplam kaynak, belediyenin özel şirketlere ödediği vergi iadesinin altıda biri tutarındaydı; görece düşük maliyetli olan uyuşturucu tedavisi programlarında kesinti yapıldığı için, birçok uyuşturucu bağımlısı AIDS olmuş ve tedavi masrafları kat kat artmıştı; eğitim ve önleme çabalarına daha fazla kaynak ayrılması halinde belediye milyonlarca dolarlık hastane masrafından tasarruf edecekti. Eylem sırasında saatler boyunca trafik kesildi ve Belediye Binası'nın önü kapatıldı; 200'den fazla kişi gözaltına alındı. Medya eyleme büyük ilgi gösterdi. ACT UP, eylemin içeriğinin medyada çarpıtılmasını önlemek için gerekli tedbirleri aldı: Ülkenin en meşhur gazetesi olan *New York Times*'ın şehirdeki AIDS krizi hakkında gerçekleri yazması için, gazetenin o günkü sayısına *The New York Crimes* (New York Suçları) adlı dört sayfalık bir ek gizlice yerleştirildi.

New York'taki ACT UP grubunun hedefleri, Koch gibi eski düş-

manlarla sınırlı değildi. 1989 yılında yapılan Demokrat Parti aday adaylığı seçiminde David Dinkins'in Koch'u yenmesine ve gerçek seçimi kazanmasına destek veren ACT UP'ın ödülü, AIDS'li insanların karantinaya alınmasını savunan bir sağlık müdürünün atanması oldu. ACT UP bu atamayı protesto etmek için Belediye Binası'nın önünde büyük bir yürüyüş düzenlerken, *New York Times*'da çıkan bir başyazı, Dinkins'e "gürültücü bir azınlığın bu tür hayali korkularına" kulak asmamasını tavsiye ediyordu![19] Politikacılarla baş etmek için en iyi taktik, tutmadıkları sözleri teşhir etmek üzere daha görev süresinin başında yürüyüşler düzenlemektir. Haber kuruluşları, yeni bir başkanın ilk uygulamalarını gelecekteki uygulamalarına kıyasla daha dikkatlice takip ettiği için, bu tür yürüyüşler medyanın ilgisini çeker. Medya ACT UP'ın yaptığı eylemi, Dinkins'in yaşadığı "ilk ciddi politik kriz" olarak niteledi. ACT UP'ın eylemi üzerine Dinkins, kamuoyu önünde birkaç kez "yollarımız ayrılmış değil,"[20] açıklamasında bulundu ve gerilimi ortadan kaldırmak için büyük çaba sarfetti. Eğer, ACT UP sessiz kalarak ve tereddüt ederek, Dinkins'e zaman tanısaydı, sonuçta Dinkins döneminde ortaya çıkacak tablo grup için hayırlı olmayacaktı.

D. BİLİNÇLİ EYLEM

ACT UP'ın, medyadaki "sınır tanımayan bir doğrudan-eylem örgütü" imajı, önemli bir gerçeğin de altını çiziyor: ACT UP konusuna hâkimdir. Eğer ACT UP, ayakları yere basan alternatif stratejiler üretip, bu stratejileri hükümete, tıp çevrelerine ve anaakım eşcinsel örgütlerine sunmasaydı, sırf ilaçlara ve testlere karşı çıkmakla hiçbir yere varamazdı. Başlarda ACT UP üyelerini yetersiz bilgiye sahip olmakla suçlayan FDA gibi statüko yanlısı kurumlar, durumun hiç de öyle olmadığını kısa sürede anladı.[21] Örneğin, ACT UP bünyesindeki Tedavi ve Veri Komitesi hükümetin testlerinde kullanılan

19. Crimp and Ralston, *AIDS Demographics*, s.141.
20. A.g.y.
21. Ellen Cooper, EDA personeli, alıntılayan: Nussbaum, *Good Intentions*, s. 204.

denek sayısının yetersiz olduğunu ispatlamıştı. Bunun üzerine ACT UP, AIDS'li insanların bu testlere girmek için nasıl ve nereye kaydolacağını gösteren bir kayıt sistemi hazırladı. FDA da 1989 Ağustos'unda benzer bir kayıt sistemi kurdu, ama bu sistem o kadar yetersiz di ki, ACT UP'ın sistemi asıl kaynak olmaya devam etti. ACT UP, devletin AIDS'le mücadele için ayırdığı kaynağın sadece AZT testleri için harcandığını da ortaya çıkardı. Bu gerçeği öğrenen ACT UP, ilaç testlerinin kapsamının genişletilmesi talebiyle doğrudan-eylemler düzenledi. 1989 yılına gelindiğinde, ACT UP birçok araştırma yapmıştı ve AIDS'e yönelik on iki maddelik bir plan hazırlayıp hükümete iletti. Böylece ACT UP'ın düşmanları, grubun AIDS'e karşı nasıl pratik mücadele verileceğini bildiğini gördü.

Bilgi güç demektir. Toplumsal değişim örgütlerinin bürokrasiye karşı kazandığı bütün zaferlerde bu gerçek bir kez daha ortaya çıkar. İkinci bölümde değinilen Yeni Fratney örneğindeki öğretmen-veli ittifakı, çok-kültürlü bir okul talebine dayanak sağlayacak tüm verileri toplamıştı. Amaç, okullar açıldığında gerçekten uygulamaya konabilecek bir Yeni Fratney programı geliştirmekti. Eğer uygulanması mümkün gözüken bir program olmasaydı, eğitim bürokrasisi ebeveynlere gerekli bilgileri sağlamaz ve okul kurulu üyeleri, semt sakinlerine karşı anlayışlı olmasına rağmen, başmüdürü görevden almazdı. Dolayısıyla veli ve öğretmenler hem yeni bir okul modeli oluşturmak hem de eğitim bürokratlarının planlarına karşı çıkmak için gereken tüm bilgileri toplamak için günler harcadılar. Bu bilgi olmasaydı doğrudan-eylem ve kamuoyu baskısı yetersiz kalırdı.

Üçüncü bölümde değinilen, Brooklyn Donanma Bölgesi çöp yakma tesisi projesine karşı verilen mücadelede, projenin iptaline yol açabilecek bütün hukuki boşlukların NYPIRG tarafından tespit edilmesi sayesinde mücadelenin her bir aşamasından önce proaktif bir taktik plan hazırlandı. NYPIRG, karmaşık onay sürecini kavramış olmasaydı, kamuoyunun hiç tanımadığı bürokratlara ve bilmediği prosedürlere karşı mücadele verilemezdi. Williamsburg'un Satmar ve Latin liderleri de tesisin yaratabileceği tehlikelerle ilgili

bilgi topladı ve bunları taraftarlarına yaydı. El Puente lideri Luis Garden Acosta, kendi topluluğunu çevresel adalet ve toksik tehlikeler konusunda bilgilendirmek için uzun süredir çaba harcıyordu. Acosta ve Haham Niederman, çöp yakma tesisinin insan sağlığına verebileceği zararların daha önceki tüm projeleri geride bırakacağını öğrendiklerinde, bu bilgiyi kendi topluluklarına da başarıyla aktardılar. Williamsburg sakinleri, tesisin mutlaka engellenmesi gereken ciddi bir tehlike olduğuna, hem duygusal hem zihinsel olarak tamamen ikna oldukları için, yıllarca sürecek bir kavgaya girişebildiler.

ACT UP'ın ve ona bağlı AIDS aktivistlerinin uzmanlığı hükümeti o kadar etkiliyor ki, artık ACT UP'ın hükümetin AIDS politikalarını "veto" etme gücü olduğu düşünülüyor.[22] Bazı ilaç ve biyoteknoloji şirketleri, belirli bir ilacın test sürecine ACT UP'ın itiraz etmesi halinde hükümetin de ilaca karşı çıkacağına inanıyor. ACT UP'ın sadece birkaç yılda böylesine geniş bir güce ve etkiye sahip olmasının temel nedeni, ACT UP'ın insanları olduğu kadar bilgiyi de etkili bir biçimde harekete geçirebilmesi. Bilgiyi kullanarak güç elde etme becerisi grubun bileşimi sayesinde artıyor. Medya, halkla ilişkiler, reklamcılık ve en önemlisi grafik ve bilgisayar alanlarında bu kadar çok uzmanı olan bir başka grup bulmak kolay değil. ACT UP üyeleri AIDS tedavisi kayıt sistemini oluşturmuş ve AIDS'li insanların yararlanacağı çeşitli yazılım programları hazırlamıştır. AIDS bütün toplumsal sınıflara yayıldığı için, önemli şirketler yöneten, ofis ve sekreter desteği olan ve iş bilen insanlar da ACT UP'a katıldı. Bilgi teknolojisine hâkim insanlardan oluşmayan bir grubun, milyarlarca dolarlık bütçesi olan ve bilim adamları tarafından yönetilen devlet sağlık bürokrasisini altetmesi mümkün olmazdı.

ACT UP, 1980'lerde, profesyonel kriterler açısından tıp çevrelerine denk değildi; ancak hükümetin AIDS politikasını belirleyen uzmanlar da tıp fakültesinde bu hastalığın eğitimini görmediği için arada ciddi bir bilgi farkı olmadığı iddia edilebilirdi. AIDS politikalarının oluşturulmasında gerekli olan bilgiler, veri toplamak ve

22. East Bay Express (Berkeley), 5 Ağustos 1994, "*AIDS Vaccine*", s.1.

yorumlamak için uzun zaman harcanarak elde edilir. AIDS'li insanların belirli tip testlere katılmayı isteyip istemediği gibi birçok temel bilgi, ancak sokaklardan ve kliniklerden edinilir. Bu yüzden, geriye dönüp baktığımızda, AIDS aktivistlerinin hükümetin AIDS politikalarını eninde sonunda etkileyeceği o zamandan belli; ancak doğrudan-eylem taktiği olmasaydı istenen etki sağlanamazdı.

E. ACT UP KUŞAĞI

ACT UP'ın sermaye ve hükümet gibi güçlü düşmanlara karşı uyguladığı doğrudan-eylemlerdeki teknik yetkinliğin ve stratejik üstünlüğün son yıllarda bir örneği daha görülmedi. Ciddi bir doğrudan-eylemi örgütlemiş olan her aktivist, bu eylemlerde ortaya çıkan lojistik sorunlarını iyi bilir. Birçok örgüt için, yüksek katılımlı bir dizi eylem düzenlemeye yetecek sayıda eylemci toplamak dahi güçtür. ACT UP'la ilgili sıradan politik analizlerde, örgütün kararlı genç aktivistleri kazanma ve harekete geçirme başarısı göz ardı edilmiştir. Bu başarıyı mümkün kılan etkenlerin incelenmesi, eylemlere yeterli katılım sağlayamayan toplumsal değişim örgütleri için de bilgilendirici olacaktır.

Medya, 1960'larda doğan kuşağı diğer bütün kuşaklardan daha fazla karalar. Altmış yaş üzeri kuşak, 1929 Büyük Bunalımı'nı ve İkinci Dünya Savaşı'nı atlatarak rüşdünü ispat etti; savaştan sonra doğanlar da siyahların yurttaş hakları uğruna ve Vietnam savaşı aleyhine harekete geçerek ün kazandı. Ancak ACT UP kuşağının refah yüzünden yozlaştığı ve toplumsal değişim aktivizmine karşı duyarsız, hatta düşman, olduğu söyleniyor. Genç insanlar küme küme AIDS aktivistlerinin safına katılırken, bu insanlara "X Kuşağı" ya da "kayıp kuşak" demek, anaakım medyanın sahtekarlıklarının iyi bir örneği. Oysa ACT UP'ın başarısını ele alan tarafsız bir yazı, yirmili yaşlardaki gençlerin, önceki kuşakların göğüslediği zorluklara denk zorluklarla karşılaştığını ve mücadele çağrısına uyduğunu yazmalıydı. Ancak bu kuşağı "uyuşuklar" kuşağı olarak niteleyen medya bunu yapmaz. Resmi bir araştırma yapmadım, ancak

ACT UP'ın kurulduğu 1987 yılından bu yana yayımlanan ve genç ACT UP aktivistlerinin günümüzde karşılaştığı zorlukları ele alan kitapların ya da haberlerin sayısının, otuz yıl öncesinin yurttaş hakları aktivistlerinin dava ve mücadelesini ele alan yayınlardan çok daha az olduğuna eminim. Dolayısıyla, X Kuşağı'nı "ACT UP Kuşağı" olarak adlandırmak en doğrusudur.

Bir doğrudan-eylem örgütü gerçekten önemli bir konuya parmak basarsa azimli gençleri kendine çekebilir. ACT UP'ın kurulduğu sırada, bazı toplumsal değişim örgütleri, Reagan'ın çeşitli kesimlere yaptığı saldırılara karşı koymak için para toplamak amacıyla doğrudan-mektup kampanyaları düzenlemişti. Bu örgütler, gençlerin katılımını değil parasını istiyordu. Bu mektuplarda, maddi katkı sağlamak için yetkin teknikler kullanılıyordu. Bunların çarpıcı bir örneği, linç edilip ağaca asılmış bir adamın fotoğrafını taşıyan bir zarftı. Diğer zarflardaysa, *Moral Majority* grubunun lideri Jerry Falwell'in ateşli sözleri kullanılmıştı. Birçok önemli örgüt doğrudan-mektup yönteminden yararlansa da, bu grupların kendi mali ihtiyaçlarını karşılamak için sahte bir kriz duygusu yaratmaya çalıştığını düşünmemek elde değil.

Ayrıca, doğrudan-mektuplar ve kapı kapı dolaşarak yapılan üye kayıtları, genelde insanları bir örgüte aktif üye yapmaya yetmez. Örgüt, üye listesinin uzamasıyla toplumun kendi davasına destek vermesini birbirine karıştırır. Kâğıt üzerinde varolan bu üyeler nadiren harekete geçer ve birçok "üye" de, yaptığı başvurunun kabul edildiğini bile bilmez. Bu kişiler politika oluşturma sürecinde hiçbir rol oynamaz, kimseden hesap soramaz ve güçlü bir kitle tabanına dayandığını göstermeye hevesli gruplar tarafından kullanılmış olur. Ülkedeki ekonomik durum kötüleşip bu üyeler aidat ödemeyi kesince kayıtlı üye sayısı düşmeye başlar. Bunun üzerine medya, toplumun bu konudaki ilgisinin azaldığını iddia eden haberler yapmaya başlar: çeşitli ılımlı çevre örgütleri hakkında yaptığı gibi.

Ancak ACT UP kâğıt üzerinde kalan üyeler istemiyordu ve sahte bir kriz duygusu yaratmaya da ihtiyacı yoktu. ACT UP'ın taleplerinden haberdar olmak isteyenlerin cebinden para çıkmasına yol açan bir mektup alıp kendisinin de başkasına postalaması şart

değildi. ACT UP'ın paraya elbette ihtiyacı vardı, ama grubun varlığının ve başarısının asıl dayanağı eylemlerdeki katılımdı. ACT UP, genç insanların "üye" olmasını ya da banka hesaplarını değil, onların enerjisini, zekasını ve azmini istiyordu. Grubun gündemindeki ölüm kalım meseleleri genç aktivistlerin ACT UP'a şevkle katılmasını sağlıyordu; ACT UP'ın ele aldığı sorunun niteliği, grubun niyetinin ciddi olduğunu ortaya koyuyordu. Başka alanlarda çalışan toplumsal değişim örgütleri de bunu örnek almalıdır.

Başarılı bir doğrudan-eylem, kişileri yoğun hatta olağanüstü bir cesaret göstermeye zorlayabilir. Bu cesaret, karşı tarafa ve kamuoyuna iki mesaj verir. İlk mesaj talebin kendisidir; ikinci ve daha uzun vadeli mesaj da, hedefe ulaşmadıkça mücadeleden vazgeçmeyen bir grup imgesidir. Şu anda Kongre üyesi olan John Lewis gibi eski örgütçüler ve yurttaş hakları aktivistleri, dayakla karşılaşacaklarını bile bile Özgürlük Turları'na katıldılar ve ölümden korkmadıklarını gösterdiler. Cesar Chavez liderliğindeki tarım işçileri hareketi de, uzun açlık grevleri ve kitlesel sivil itaatsizlik eylemleri gerçekleştirerek benzer bir yaklaşım izledi. Tarım işçileri hareketinin düşmanları, davası uğruna canını vermeye hazır olan bu insanları altedemeyeceğini zamanla anladı. ACT UP'ın kampanyaları da benzer bir etki yarattı. Hükümet, sermaye, bilim ve tıp çevreleri AIDS'li insanlara daha iyi imkanlar ve ilaçlar sağlamak isteyen ACT UP'ın her tür taktiğe başvuracağını bir süre sonra kavradı. Larry Kramer'in, 1988 yılında *Village Voice*'da çıkan bir yazıda, NIAID müdürü Fauci'yi Nazi savaş suçlusu Adolph Eichman'a benzetmesi bu taktiklerin iyi bir örneğiydi. Birçok aktivist, kendi düşmanına kamuoyu önünde katil demekten çekinir; oysa Kramer liderliğindeki ACT UP hiçbir şeyden çekinmiyordu.

Tüm ülkeyi saran bu politik uyuşukluk döneminde, ACT UP'ın başarısına benzeyen başka örnekler de var. Orta Amerika halklarıyla dayanışma amacıyla kurulan, *Committee in Solidarity with the People of El Salvador* (CISPES- El Salvador Halkıyla Dayanışma Komitesi) ve Nikaragua'daki Amerikan işgaline karşı çıkan çeşitli gruplar, ACT UP'la aynı dönemde genç aktivistleri cezbetmeyi başardı. *People for Ethical Treatment of Animals* (PETA- Hayvanlara

Etik Muamele Grubu) tarafından düzenlenen hayvan hakları kampanyaları, 1980'lerin sonlarından beri, katılım ve medya ilgisi açısından müthiş bir ilerleme sağladı. Bu aktivist örgütler, hedeflere ulaşmak için esas olarak doğrudan-eylem taktiğinden yararlandılar ve gençlere toplumsal değişim uğruna çalışma fırsatı sundular. Düşmanlarına karşı sürekli olarak gösteriler, yürüyüşler, oturma eylemleri, boykotlar ve başka yüzleşme taktikleri kullanan PETA, ACT UP'a en çok benzeyen örgüttür. PETA'nın düşmanlarıyla ACT UP'ınkiler aynı üçlüdür: hükümet, tıp/bilim çevreleri ve kâr amacı güden şirketler. PETA'nın gücünün artmasının bir sebebi, ACT UP gibi PETA'nın da, eylemlere coşku katmak için bilinçli bir biçimde grafiklerden ve yaratıcı fikirlerden yararlanmasıdır.

İlerici toplumsal değişimi arzulayan insanlar da, –bütün insanlar gibi– anlamlı, eğlenceli ve stratejik olarak yetkin kampanyalarda çalışmak isterler. Kendi bireysel katkılarının önemli olduğunu da hissetmek isterler. Bu duyguyu yaratmayı amaçlayan ACT UP, hedef aldığı kurumun işleyişini altüst etmek için telefon ve faks kullanma taktiğini izledi. En meşgul aktivistler bile telefona ya da faksa sarılıp davaya katkıda bulunabildi. PETA'nın aylık yayınında, insanların mücadeleye katkı sağlamak için yapabileceği sayısız faaliyet sıralanır: Aktivistin kendi semtinde bir doğrudan-eylem düzenlemesinden tutun, ürünleri hayvanlar üzerinde test edilen şirketlerin yöneticilerine bu ürünlerin piyasadan çekilmesini isteyen mektuplar yazmaya kadar... PETA sayesinde, çeşitli tüketim maddelerinin üzerinde "bu ürünün testleri sırasında hayvanlara şiddet uygulanmamıştır" ibaresi kullanılıyor. Ancak PETA'nın asıl gücü, hayvan hakları uğruna yapılan gizli ve yarı yasal eylemlerde kendi kişisel güvenliklerini riske atmaktan kaçınmayan üyelerden gelir. PETA, doğrudan-mektup yöntemini, sahte bir kitle tabanı oluşturmak ya da sırf para toplamak için değil, örgütlenmek ve harekete geçmek için bir araç olarak kullanır.

Doğrudan-eylem taktiğini izleyen örgütlerin üye kazanma ve insanları birer aktiviste dönüştürme konusundaki başarısı, ilerici çevrelerin ve toplumsal değişim örgütlerinin doğrudan-eyleme ihtiyaç duyduğunu açıkça ortaya koyuyor. Genel olarak kent yoksulla-

rını ve özel olarak Afrika kökenli Amerikalıları etkileyen korkunç sorunları dile getirmenin; ya da çevre meselesinin ülke gündeminden düşmesini ve devlet okullarıyla ve sağlık hizmetlerindeki çöküşü durdurmanın yolu, doğrudan-eylemi, örgütlenmenin ve harekete geçmenin temel araçlardan biri haline getirmek. Bazı kimseler, bu tür karmaşık politik konulara ACT UP modelinin başarıyla uygulanamayacağını iddia etse de, tabanda hareket olmadıkça, Demokrat Partili bir başkan ve Demokrat ağırlıklı bir Kongrenin bile faydasız olduğunu deneyerek gördük. Eğer Larry Kramer 1987 martında alarm zillerini çalmasaydı, AIDS'e karşı mücadelede doğrudan-eylemin etkili olup olmadığını hâlâ tartışıyor olurduk. Üye katılımı ve üye ilgisindeki azalmanın kaynağını dışarda arayan örgütler ve çevreler, katılımı ve ilgiyi artırmak için ne yapıp ne yapmadığını iyi düşünmek zorunda.

F. ACT UP'IN GELECEĞİ

Doğrudan-eylem stratejisi sayesinde, ACT UP 1990'lı yıllara gelindiğinde, hükümetin AIDS politikalarının oluşumunda göz ardı edilemeyecek bir taraf haline geldi. Her yıl düzenlenen Uluslararası AIDS Konferansı'nda ACT UP'ın oynadığı rolün değişmesi, grubun statüsünün ne kadar yükseldiğini gösterir. 1989 yılındaki beşinci konferansı işgal eden ve on iki maddelik AIDS manifestosunu açıklayan ACT UP, beş yıl sonra düzenlenen onuncu konferansa AIDS'li insanlarla birlikte davet edildi. Reagan'ın başkanlığı sırasında ortaya çıkan ve Bush yönetimi döneminde büyüyen ACT UP, hükümetin AIDS'lilerin önüne koyduğu engellere karşı bir tepki oldu. Clinton yönetimi ve bir bütün olarak Demokrat Parti yönetimi ise AIDS konusunu tartışmaya hazır olduğunu sürekli ifade ediyor. Bu kesimin uygulamaları ACT UP'ın beklentilerini karşılayamasa da grup kitlesel protestolar yapma ihtiyacını pek hissetmiyor. Politika üretme sürecinin temel katılımcılarından biri haline gelen ACT UP, hükümetin aldığı kararlara karşı kitlesel protestolar düzenlemiyor. ACT UP, Clinton döneminde doğrudan-eylemlere

başvurmadan önemli kazanımlar sağlayabiliyor artık; ve kendisini reddeden eski hükümet yetkililerinin aksine, yeni yetkililerle temas kurabiliyor; hatta AIDS'le ilgili makalelerden öğrendiğimize göre AIDS aktivistleri eski karşıtlarıyla bile sıkı ittifaklar kuruyor. Geçmişte sesini duyurmak için bağırmak zorunda kalan bir grup, artık kararlarda söz sahibi.[23]

Hükümetin potansiyel tedavilerle veya çözümlerle ilgili politikasında AIDS hastalarına söz hakkı tanınması, ACT UP için tarihsel bir kazanımdı. Federal bütçeden AIDS'e ayrılan kaynak. sadece altı yıl içinde neredeyse on kat artarak, 1986'da 234 milyon dolardan, 1992'de 2 milyar dolara çıktı.[24] Ancak ACT UP'ın hayranlık verici başarısı, grubun gerilemesinin de nedeni oldu. ACT UP, ulusal çapta bir örgüt olmaktan çok, bağımsız yerel grupların ittifakı şeklindeydi ve 1994'e gelindiğinde, New York hariç bütün gruplar, bir zamanlar ACT UP'ın simgesi olan doğrudan-eylemi unutma noktasındaydı. *New York Times*'da çıkan "Larry Kramer'in Kükremesi Huzurlu bir Mırıltıya Dönüşüyor"[25] başlıklı bir makalede, birey olarak Kramer'in içe kapanması ile ACT UP'ın yüzleşme yönteminden vazgeçmeye başlaması arasında benzeşim kuruluyordu. Bir eşcinsel olan Kramer –aslında hakettiği üzere– tarihi önem taşıyan yenilikçi bir politik stratejist olarak kabul edilmese de; *Times*'ın eski düşmanıyla ilgili olumlu bir yorum yapması bile ACT UP'ın nasıl bir saygınlığa ulaştığını gösterir.

Hedefe ulaşan hareketler ve örgütler genelde hız kaybeder. Hükümetin Nikaragua'daki kontralara yardım etmesi karşısında gelişen hareket, politik değişimler bu yardımı gündemden düşürene kadar sürdü ancak. *Neighbor to Neighbor* (Komşudan Komşuya) adlı taban örgütlenmesi de, benzer politik değişimlerden sonra, El Salvador konusunu bırakıp ABD sağlık sistemi reformunu ele aldı. El Salvador'a odaklanmaya devam eden CISPES ise, iç savaş du-

23. A.g.y.
24. *San Francisco Chronicle*, 16 Ocak 1995, "Kansas City ACT-UP Chapter May Shut Its Doors For Good," makalede US Public Health Service'den (ABD Toplum Sağlığı Hizmeti) istatistikler alıntılanmış.
25. *New York Times*, 12 Ocak 1995, "Larry Kramer's Roar Turns To Contended Purr," s.B1.

rumundaki ülkeye Kongre tarafından yapılan askeri yardıma karşı çıkmak yerine ülke ekonomisine yardım etme meselesine vurgu yaptı. 1980'lerin başında milyonlarca Amerikalının desteğini alan, nükleer silah yarışını durdurma hareketi de günümüzde tamamen tükenmiş durumda.

Ancak, ACT UP'ın başarısını diğer toplumsal değişim örgütlerinin kazanımlarından farklı kılan unsur, nihai hedefin (AIDS'i tedavi edecek bir ilaç ya da yayılmasını yavaşlatacak bir aşı gibi) son derece uzak olması. Bu nihai hedefe ulaşma açısından doğrudan-eylemin herhangi bir rolü kalmadığı için, ACT UP'ın hâlâ bir ihtiyaç olup olmadığı tartışma konusu. AIDS aktivizminin devam edeceği kesin, ancak bu davanın geçmişteki kadar çok sayıda genç aktivisti cezbetmesi beklenemez. Yurttaşların 1970 ve 1980'lerde elde ettiği kazanımlara karşı ülke çapında başlayan saldırı son hız sürerken, buna karşı koyacak ACT UP benzeri bir örgüt, tüm ülkede bir ihtiyaç haline gelebilir. Örneğin, eşcinsel oldukları gerekçesiyle insanları işe almayan veya eşcinsel olduğu anlaşılan çalışanları işten çıkaran işyerleri doğrudan-eylemlerin hedefi haline gelebilir. Bu taktikleri kullanan kimi yerel gruplara şimdiden rastlıyoruz, ama tek tük işyerlerindeki hatalı uygulamalar asla AIDS kadar ciddi ve etkli bir gündem oluşturamaz. Yine de, giderek güçlenen eşcinsel yurttaş hakları hareketinin, gelecekte ACT UP'ın taktiklerinden bol bol yararlanması gayet muhtemel.

G. "YURTTAŞLIK HAKLARIMIZA EL UZATMAYIN": ÖZÜRLÜ HAKLARI İÇİN DOĞRUDAN-EYLEM[26]

AIDS aktivistleri, politikacılarla yüzleşmeyi sağlamayan taktiklerin sonuç getirmediğini görünce, doğrudan-eylem stratejisini benimsemişlerdi. Yüzleşme taktiğine pek olumlu bakmayan aktivistlerse, diğer tüm yollar tıkanmadıkça bu yola başvurmaz. Bir grubun, karşı tarafın tutumu yüzünden doğrudan-eyleme başvurmak

26. Aksi belirtilenler hariç 504. Madde mücadelesi ile ilgili olaylar ve kronoloji özürlü hakları aktivistleri Kitty Cone ve Judy Heumann ile 1994 yılında yapılan çeşitli konuşmalar ve mektuplaşmalardan sağlanmıştır.

zorunda kalması, grubun aktivizmini ve militanlığını ateşler. Hükümetin en üst kademesi, şüphesiz bu psikolojik dinamiğin farkındadır ve hükümet kendi eliyle bir isyana yol açmayı istemez. Hükümetin, aktivistlere hiçbir alternatif bırakmayarak doğrudan-eylemi ateşlemesinin iyi bir örneği özürlü hakları hareketidir. Diğer toplumsal değişim hareketlerine kıyasla daha az bilinen özürlü hakları hareketi, belki de son çeyrek yüzyılda Birleşik Devletler'de düzenlenen en etkileyici sivil itaatsizlik eylemini gerçekleştirdi. Doğrudan-eylem taktiğini kullanan bu hareket, yeni seçilmiş bir başkanı küçük düşürmekle kalmadı, özürlü insanların güçlü ve etkili bir politik odak olduğunu tüm ülkeye göstermeyi de başardı.

ABD tarihindeki en uzun federal bina işgaliyle sonuçlanacak olan mücadele sessiz sedasız başladı. 1973 yılında Kongre, geniş kapsamlı Rehabilitasyon Yasası'nı çıkardı. Yasanın 504. Maddesi, federal bütçeden pay alan herhangi bir kurum ya da kuruluşun özürlü insanlara ayrımcılık yapmasını yasaklıyordu. *New York Times*'ın ilerdeki işgal sırasında sürekli olarak okuyucularına hatırlatacağı gibi, 504. Madde "resmi tartışma süreci işletilmeden"[27] onaylanmıştı. Yasanın tartışılmadan onaylanmasının bir nedeni, yasa yürürlüğe girmeden önce birtakım düzenlemelerin yapılmasının şart oluşuydu. 504. Maddeye karşı olan üniversiteler, hastaneler ve diğer kurumlar, özürlü insanların haklarına karşı çıkmanın yaratacağı olumsuz imajdan kaçınmak istediklerinden, önce yasayı destekleyip, sonra da çeşitli düzenlemeler sayesinde Rehabilitasyon Yasası'nı sulandırmayı planlamıştı. İkinci bölümde tartışıldığı gibi, çevreyi kirleten şirketler bu taktiği etkili bir biçimde kullanıp çevre koruma yasalarını delmişti. Ayrıca 504. Maddeyi savunan kesimler ulusal çevre örgütlerine kıyasla epey güçsüzdü. Dolayısıyla, tek cümlelik 504. Madde'nin uygulanmasını içeren düzenlemelerin, federal hükümet tarafından rafa kaldırılması pek şaşırtıcı olmadı.

504. Madde'yle ilgili düzenlemeleri hazırlamaktan sorumlu olan kurum, Sağlık, Eğitim ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ydı

27. *New York Times*, 11 Nisan 1977, "Handicapped Use Protests To Push HEW To Implement '73 Bias Law," s.12 ve 1 mayıs 1977, "Equity for Disabled Likely To Be Costly."

(HEW- *Department of Health, Education and Welfare*: Jimmy Carter'in ayrı bir eğitim bakanlığı kurmasından sonra Sağlık ve İnsani Hizmetler bakanlığı oldu). HEW'in hazırlayacağı düzenlemeler kritik önem taşıyordu, çünkü bu düzenlemeler diğer federal kurumların tutumunu da belirleyecekti. Zaman geçip, HEW'in hiçbir somut adım atmadığı ortaya çıkınca, özürlü hakları grupları kurumu harekete geçirmek için federal mahkemeye başvurup dava açtılar. 1976 yılı haziranında, federal mahkeme yargıcı gecikmenin olağandışı olduğunu belirtip, HEW'in nihai düzenlemeleri derhal yayınlamasını istedi. 504. Madde'nin taraftarları ve karşıtları arasındaki geniş tartışmalar sonuçlanıp, son düzenlemeler Başkan Gerald Ford döneminde HEW sekreteri olan David Mathews'a ulaştığında, yeni başkan seçilen Carter'ın Mathews'un yerine atama yapmasına sekiz gün kalmıştı. Mathews istese, düzenlemeleri imzalayıp federal bütçeden pay alan sağlık, sosyal güvenlik ve eğitim kurumlarıyla işyerlerinde özürlü insanlara yapılan ayrımcılığa son verebilirdi.

Ancak Mathews düzenlemeleri imzalamadı; ve bu tutumuyla özürlü hakları savunucularını hayrete düşürdü. Mathews düzenlemeleri Kongreye gönderdi ve alkol ya da uyuşturucu bağımlısı olan insanların da aynı düzenlemelerin kapsamına alınmasını isteyip istemediğini sordu. Mathews, davranışını haklı göstermek üzere HEW'in Kongre'yi yönlendirmeyi amaçlamadığını ve bu konudaki çekişmeye bir son vermek istediğini söylese de, özürlü hakları grupları bu olağandışı davranışı yeni bir erteleme taktiği olarak gördüler.[28] Kongre belki her bir maddenin anlamını yıllarca tartışacak, bu sırada okullarda, hastanelerde, üniversitelerde ve bakım merkezlerinde ayrımcılık sürüp gidecekti. Özürlü hakları grupları Mathews'in bu tutumuna karşı tekrar federal mahkemeye başvurdu. Mahkeme, 18 Ocak 1977 tarihinde, aktivistlerin iddia ettiği gibi, Mathews'ın nihai düzenlemeleri gerekçe göstermeksizin ertelediğine karar verdi ve HEW'den düzenlemeleri derhal yayımlaması-

28. Joseph A. Califano bir kitabında (*Governing America: An Insider's report from the White House and Cabinet*, New York: Simon and Schuster, 1981) Mathews'ın konuya olumlu yaklaştığını ancak 504. Maddeyi "Kongre'nin en sorumsuz ve düşüncesiz hareketlerinden biri" olarak gördüğünü belirtti.

nı istedi. Ancak HEW temyize gitti ve Mathews görevinden ayrıldığında düzenlemeler imzalanmamıştı.

20 Ocak 1977 tarihinde Carter başkan olduğu zaman, temyiz henüz sonuçlanmamıştı ve yeni HEW sekreteri Joseph Califano düzenlemeleri gözden geçirmek için zaman talep etti. Özürlü hakları aktivistlerine göreyse herşey gayet açıktı: 504. Madde karşıtları son anda paçayı sıyırmıştı. Yeni HEW sekreteri özürlü hakları aktivistlerinin yeni Demokrat Parti yönetimine karşı protestolara girişemeyeceğini düşündü belki de. Califano, o sırada her ne düşünmüş olursa olsun, ilerde görevden ayrılırken, tüm ülkede kendisini hedef alan gösterilerden memnun olduğunu ve bu gösterilerin kamuoyunun düzenlemelerle ilgili bilgisini artırmasını ve onay sürecini hızlandırmasını umduğunu söyleyecekti.[29] Ancak, aynı Califano'nun özürlü hakları aktivistleri hakkında "onların görüşleri tek boyutlu" dediğini ve düzenlemeleri "yeniden yapılandırma" niyetinde olduğunu hatırlarsak, Califano'nun, bu açıklamaları hatalarını gizlemek için yaptığı anlaşılır.

504. Madde düzenlemeleri lehine mücadele eden örgütler, *American Coalition of Citizens with Disabilities* (ACCD- Amerika Özürlü Yurttaşlar İttifakı) adlı bir çatı örgütü altında toplanmıştı. Kısa süre sonra ACCD, düzenlemeleri imzalamayı reddeden Califano'nun, yasaları inceleyip önerilerde bulunması için bir komisyon oluşturduğunu öğrendi. Komisyonda ne özürlü bir kişi, ne de ACCD'yi oluşturan örgütlerden bir temsilci bulunuyordu. Gerçi komisyon toplantıları gizliydi ama ACCD, komisyonun niyetinin 504. Madde'yi ciddi biçimde sulandırmak olduğunu öğrendi. ACCD başkanı Frank Bowe, özürlü çocukların eğitimiyle ilgili düzenlemeleri değiştiren bir öneri sunulduğunu da duydu.[30] Özürlü insanların resmi kurumlara entegre olmasını hedefleyen düzenlemelerin özü sulandırılıyor ve bunun yerine "eşit ama ayrı" türünden bir yaklaşım hâkim kılınıyordu. Başkan Carter, Warm Springs'de kurulu bir federal rehabilitasyon merkezinde yaptığı ve yoğun ilgi

29. Califano, *Governing America*, s. 260.
30. *Washington Post*, 30 mart 1977, "Handicapped Plan Protests at HEW Offices in 10 Cities."

gören bir kampanya konuşmasında düzenlemeleri imzalamaya söz vermiş olduğundan, ACCD, başkanla dolaylı yoldan temas kurdu. Ancak Carter müdahale etmeyi reddetti ve ACCD'yi Califano'yla karşı karşıya bıraktı.

ACCD, son derece akıllıca bir taktik hamleyle mücadeleyi başlattı. ACCD, komisyonun kamuoyuna tavsiyelerini açıklamasını beklemeyip, proaktif bir yaklaşım izledi ve 4 Nisan 1977'ye kadar düzenlemelerin imzalanmaması halinde tüm ülkede gösterilere girişeceğini duyurdu. ACCD'nin gündemi böylece belirlemesi üzerine, Califano, ACCD'nin takvimini benimsemekle protesto edilmek arasında tercih yapmak durumunda kaldı. 4 Nisan tarihi, hem Califano üzerinde basınç yapacak kadar yakın, hem de ACCD'ye ülke çapındaki eylemleri planlama fırsatı sunacak kadar uzaktı. Eylem hazırlıkları, "504. Madde değişmeden onaylansın" talebi çerçevesinde mart ayında başladı. ACCD, HEW'in Washington'daki genel merkeziyle, New York, Boston, Seattle, Dallas, Denver, Chicago, Philadelphia ve San Francisco'daki bölge bürolarına yönelik gösteriler planladı. Çoğu Amerikalı gibi Califano da özürlü hakları hareketinin kamuoyunun sempatisine ve sadakasına muhtaç bir kesim olduğu şeklinde basmakalıp bir düşünceye kapılmıştı. Özürlü aktivistler "eşit ama ayrı" yaklaşımına son verilmesini ve kendi haklarına kavuşmayı istiyor; *Brown'a karşı Eğitim Yönetim Kurulu* adlı dava kazanılmadan önce Afrika kökenli Amerikalıların gittiği ayrı okulların ne kadar "eşit" olduğunu akıldan çıkarmıyordu. Birçok özürlü aktivist, yurttaş hakları hareketinin ve savaş karşıtı hareketin gediklisiydi ve bu hareketlerin taktiklerini kendi mücadelelerine nasıl aktaracaklarını biliyorlardı. 1960'ların politik hareketlerini yürekten benimsediklerinden, Califano'nun taktiklerine daha güçlü tepkiler veriyor ve başarıya yaklaşıyorlardı.

Clinton yönetiminde eğitim bakanlığına müşavir olarak atanacak olan özürlü bir aktivist, Judy Heumann, 1977 yılında ACCD'nin yönetim kurulundaydı ve Berkeley'deki *Center for Independent Living*'de (CIL- Bağımsız Yaşam Merkezi) yönetici yardımcısıydı. Heumann, 5 Nisan eyleminin San Francisco ayağının planlanmasının sorumluluğunu aldı. Deneyimli aktivistler olan Heumann'la,

CIL'de çalışan ve tekerlekli sandalye kullanan Kitty Cone adlı arkadaşı, diğer sivil toplum örgütlerini, dini kesimleri, sendikaları ve ilerici aktivist ve yöneticileri de işe katarak eylemin politik desteğini artırmaya çalıştılar. Çağrı yapılan kesimler "sen ben bizim oğlan"dan ibaret değildi; geleneksel olarak özürlü hakları savunucuları diğer toplumsal değişim hareketlerinden farklı bir tarz izliyordu. Aktivistler, özürlü olmayanlar ile ittifaklar kurmak yerine, farklı özürleri olan insanları birleştiren ağlar kurmaya çalışıyordu. Toplumsal değişim amaçlı örgütlenme deneyimi olan Heumann ve Cone, stratejik bir yaklaşım benimsemişti ve onların taktikleri, San Francisco protestosuna ülkenin diğer yerlerindeki eylemlerde bulunmayan bir güç katıyordu.

ACCD aktivistleri özürlü hakları mücadelesini geliştirecek bir stratejik karar daha aldı. Ülke çapında yapılacak tek günlük bir protesto, tüm ülkenin dikkatini 504. Madde'nin düzenlemelerine çekse bile, bu ilgi kısa sürede dağılıp giderdi. Başka protesto planı olmadığından, Califano, basının tepkisine bir gün katlandıktan sonra düzenlemeleri sulandırma işine devam edecekti. Dahası, özürlü insanları sık sık gösterilere taşımak kolay bir iş değildi. Califano üzerindeki baskıyı en yükseğe çıkarmayı hedefleyen ACCD, ilave eylemler ve lojistik sorunlar doğurmayacak bir taktik kullanmalıydı. Bu sorunun çözümü, HEW'in bürolarını işgal edip, düzenlemeler imzalanana kadar sürecek bir oturma eylemi yapmaktı. Bay Area bölgesinin her yerinde taraftarları olan Berkeley-CIL kanalıyla çalışma yürüten Heumann, San Francisco protestosunu örgütlemekle görevlendirilmişti. Heumann, ne basının ne de Califano'nun, plandaki oturma eylemlerinden haberdar olmasını istiyordu. Eğer HEW bir duyum alırsa, protestocuların bürolarına girmesini engellerdi. Dolayısıyla örgütçüler insanları tek tek köşeye çekip, yürüyüşe uyku tulumu ve battaniye getirmelerini söylediler.

San Francisco gösterisi 5 Nisan 1977'de başladığında, oturma eylemi olacağını kimse bilmiyordu. 500 küsur kişilik kalabalığa karşı çeşitli konuşmalar yapıldıktan sonra, Heumann sahneye çıktı. Dinleyicilere "Bay Maldonado'ya [HEW bölge sekreteri] gidip, federal hükümetin yurttaşlık haklarımıza el uzatamayacağını söyle-

yelim" dedi. Kitlenin çoğu Heumann'ı izledi ve HEW bürolarının bulunduğu resmi binaya girdi. Görece zararsız olan bu taktiğin vurucu yanı beklenmedik oluşuydu. Muhtemelen, bölge sekreterliğini dertsiz tasasız bir görev olarak gören Joseph Maldonado, protestocular içeri girdiğinde bürosunda bulunuyordu. Maldonado odasında olduğundan, akşam haberlerinde iyi haber olacak bir yüzleşme yaşandı. Eğer yürüyüşü örgütleyenler Maldonado'yu planlarından haberdar etseydi, adam o gün büroya gelmemenin bir yolunu bulurdu. Ya da 504. Madde hakkında kendisine yöneltilen sorulara önceden cevap hazırlayıp, HEW'in tavrını başarıyla savunurdu. Ancak hazırlıksız yakalanan Maldonado'nun 504. Madde'den haberi bile yoktu. Televizyon kameraları çekim yaparken, eylemciler düzenlemelerin imzalanmamasının gerekçesini sordu. Kafası son derece karışık olan Maldonado, HEW'i kötü duruma düşürdü. Bölge sekreterinin Califano'nun tutumunu savunamaması ve göstericilerden korkmuş gibi gözükmesi, grubu iyice cesaretlendirdi. San Francisco göstericileri inisiyatifi ele geçirdiler; hatta HEW'in telefonlarını kullanarak diğer şehirleri arayıp, eylemlerdeki durumu öğrendiler.

HEW'in San Francisco bürosunu göstericilerle doldurmuş olan örgütçüler, bürodan ayrılmayacaklarını açıkladılar. Grubun güvenlik komitesi, karşılarına çıkan güvenlik görevlilerine, göstericilerin binayı terketmeyeceğini söyledi. İlk akşam, çoğu özürlü olan 200'den fazla insan HEW'in bürolarında, hollerde ve toplantı odalarında uyudu. Hiçbir duş, küvet ya da yemek pişirme imkanı yoktu ve erkekler ve kadınlar tek bir tuvaleti kullanıyordu. Bu durum, farklı özürleri olan insanlar arasındaki dayanışmayı daha da güçlendirdi. Normal temizlik standartları olmadan da idare edebilen göstericiler için temel sorun beslenmekti. Örneğin, Washington'da, HEW genel merkezinin bulunduğu resmi binada sabahlayan 75'ten fazla özürlü gösterici, yirmi altı saatlik açlıktan sonra fiilen etkisiz hale geldi. İşgalin ilk gününde göstericilere kişi başına sadece bir fincan kahve ve bir çörek verildi. HEW, göstericilere daha fazla yiyecek vermeyeceğini açıkladıktan sonra, protestocular, açlık yüzünden hastalanıp tek tek ayrılmak yerine grup olarak ayrılma ka-

rarı aldılar. HEW'in New York bürosunda altı özürlü gösterici tarafından sürdürülen oturma eylemi de gıda yetersizliği yüzünden son buldu.

Cone, Heumann ve diğer örgütçüler, San Francisco'daki gösterinin açlık yüzünden bitmesini önlemek için ne yapmıştı? Sorunun cevabı, 504. Madde protestosu için geniş bir çevrenin desteğini alma şeklindeki ilk stratejik kararda saklı. Cone ve arkadaşları, tutuklanma riskini dahi göze alıp oturma eylemine yiyecek getirmekte kararlı olan gönüllülerden oluşan bir ağ oluşturmuştu. Bu gönüllüler eski mahkumlara ve uyuşturucu ya da alkol bağımlılarına rehabilitasyon hizmeti veren ve tüm ülkede tanınan *Delancey Street Foundation* (Delancey Sokağı Vakfı) gibi çeşitli örgütlerle bağlantılıydı. Oakland civarında bir gıda yardımı programı yürüten Kara Panterler de göstericilere düzenli olarak yiyecek getirdi. Oturma eylemi bir kere meşrulaşınca *Safeway* ve *McDonald's* gibi sermaye devleri dahi yiyecek sağladılar. San Francisco'daki oturma eyleminin örgütçüleri, işgali istedikleri kadar uzatmalarını sağlayacak bir politik ve pratik altyapı oluşturmuştu. Sözkonusu olan sadece özürlü hakları değildi; gündem federal hükümetin bir grubun yurttaşlık haklarını gaspetmesi meselesine dönüşmüştü.

HEW, San Francisco göstericilerini aç bırakma yolundaki herhangi bir girişimin özürlü haklarıyla ilişkili olmayan birçok başka kesimin de resmi binalara karşı kitlesel sivil itaatsizlik eylemlerine girişmesine yol açacağını daha eylemin başında anladı. Bu tür bir gelişme, kamuoyunun HEW'in 504. Madde'yi sulandırma girişimi konusunda hesap vermesi istemini iyice güçlendirecekti. Ayrıca yeni Demokrat Parti yönetiminin en son isteyeceği şey, ülkede Demokratların en yoğun olarak yaşadığı bölgelerden biri olan Bay Area'da bir karmaşa yaşanmasıydı. Washington'daki göstericiler aç bırakma stratejisini geçersiz kılacak bir yerel politik desteğe sahip olmadığından, Carter yönetimi hiç çekinmeden istediği taktiği kullanmıştı. Ancak San Francisco'daki göstericilerin kararlılığı o kadar yüksekti ki, göstericilere giden yiyeceği kesme yönündeki girişimler, bir isyanı ateşleyebilirdi.

San Francisco'daki oturma eylemi, HEW sekreteri Califa-

no'nun 504. Maddeyi değiştirmeden imzalamasını sağlamak için özürlü topluluğunun kullanabileceği en etkili yöntemdi. Califano ise, taviz vermeye yanaşmıyordu. Eski bir avukat olan Califano, Washington'daki oturma eylemi sırasında bürosundaki masanın üzerine çıkmış ve düzenlemeleri dikkatle inceleyip sonuçlarını kavrayana kadar imza atmayacağını söylemişti.[31] HEW genel konseyi daha da ileri giderek, düzenlemelerin değişmesinin şart olduğunu söyledi.[32] Aslında, HEW yetkilileri sessiz kalsalar daha iyi ederlerdi; bu meydan okuma, özürlü aktivistleri daha da öfkelendirmekten başka bir işe yaramadı.

Heumann, Cone ve diğer stratejistler açısından HEW'in inat etmesinin tek anlamı, ACCD'nin daha fazla politik araca başvurması oldu. Oturma eyleminin ikinci haftasında, bölgedeki tüm ilerici politikacılar ve politik gruplar eyleme ateşli biçimde destek verirken, Bay Area'dan iki Kongre üyesi işgal altındaki HEW bürosunda özel bir toplantı düzenledi. Toplantıyı San Francisco'nun Kongre'deki efsanevi temsilcisi Phil Burton yönetiyordu ve özürlü aktivistlerin açıklamalarını dinlerken gözyaşlarına boğuldu. California Rehabilitasyon Dairesi başkanı olan ve yapay akciğerle yaşayan Ed Roberts da, herkesin duygularını dile getirerek, "biz ikinci sınıf değil, olsa olsa üçüncü sınıf yurttaşız," dedi. 504. Madde'nin neden değiştirilmesi gerektiğini anlatmak için toplantıya gönderilmiş olan bir HEW bürokratı, "eşit ama ayrı" ifadesini ağzından kaçırınca, HEW'in anlayışının hatalı olduğu yolundaki iddialar da doğrulanmış oldu. Konuşmasını tamamlayan yetkili salonu terk etti ve bir odaya girip kapıyı kilitledi. Califano'nun sözcüsünün göstericileri dinlemesini isteyen Burton, odaya koşup kapıyı tekmeleyerek görevliden geri gelmesini istedi. Bir toplumsal değişim örgütünün, güçlü bir politik lideri kendi davasına böylesine yoğun bir biçimde kazandığı nadiren görülür.

Yerel ve ulusal medya San Francisco'daki oturma eylemiyle ilgili düzenli haberler yapmaya devam ederken, milyonlarca Amerikalı da özürlü insanların nasıl yaşadığını ilk kez görme fırsatı elde

31. *San Francisco Chronicle*, 6 Nisan 1977, "HEW Protest by handicapped."
32. *San Francisco Chronicle*, 7 Nisan 1977, "Handicapped Call Off D.C. Demonstration"

ediyordu. Medya, oturma eylemi katılımcılarının çoğunun profilini çıkardı ve özürlü insanlar aleyhine yapılan ayrımcılığı gözler önüne sermiş oldu. Duyma özürlü, görme özürlü ya da tekerlekli sandalyedeki insanların, yardım istemekle yetinmeyip istihdam, eğitim, konut, sağlık hizmeti ve toplu taşımacılık alanlarında eşitlik istediği görülüyordu. Ancak basının tavrı olumlu olsa da, oturma eyleminin sonsuza kadar sürmesi imkansızdı. Dolayısıyla, göstericiler morallerini yüksek tutup ciddi zorluklara katlanmaya hazır oldukları halde, örgütçüler, Califano'yu hemen harekete geçmeye zorlamaya karar verdiler. Heumann, Cone ve diğer birçok lider, oturma eyleminin ikinci haftasında Washington'a uçtu. Califano'nun bürosundan 3.000 km ötede gerçekleşen bir protestonun onu utandırmaya yetmediğini biliyorlardı.

Başkente gelen aktivistler, diğer ilerici örgütlerle ittifaklar kurmanın yararını bir kez daha gördüler. *International Association of Machinists* (IAM- Uluslararası Makinistler Sendikası) görevlilerinden biri 504. Madde mücadelesiyle ilgileniyordu ve sendika Washington bürosunu misafir aktivistlere açıp, stratejik hazırlık yapmaları için tahsis etti. IAM, aktivistlerin beslenme ihtiyacını da karşıladı ve tekerlekli sandalyeye uyumlu bir minibüsü aktivistlerin kullanımına sundu. IAM'nin yardımlarının bir tesadüf olduğu sanılmasın; San Francisco'daki 504. Madde protestosunun örgütçüleri birçok sendikadan destek almak için ön hazırlık yapmıştı. 504. Madde'yle ilgili düzenlemelerden doğrudan etkilenmeyen sendikalar, yasayla ilgili hukuki ve idari mücadeleye katılmamışlardı. Ancak sendikalar, özürlü aktivistlere tahminlerinin çok ötesinde destek verdi. Bu beklenmedik destek, başarılı ittifak politikalarının bir sonucuydu.

Oturma eylemi ve uçak yolculuğu yüzünden yorulmuş olan Cone ve Heumann, Washington'da inanılmaz sayıda faaliyeti koordine ediyordu. Aktivistler, ülke çapındaki politik desteklerini artırmak için, 504. Madde'nin ilk hazırlayıcısı olan New Jersey senatörü Harrison Williams ve California senatörü Alan Cranston'dan destek almaya çalıştılar. Williams'ın desteği sağlamdı, ancak Cranston yalpalıyordu. Bu yüzden aktivistler ulusal basının önün-

de Cranston'la bir toplantı yaptı. Cranston HEW'in yaklaşımını açıklamaya çalışırken, farklı özürleri olan aktivistler, Califano'nun 504. Madde için önerdiği bütün değişikliklere karşı çıktılar. Toplantının sonunda, Cranston aktivistlerin haklı olduğuna ikna oldu. Cranston'ı kazanmak nihai zaferi garantilemiyordu, ancak Californialı yaşlı senatörün hükümette büyük etkisi vardı. Cranston'un, 504. Madde'nin değişmeden imzalanmasını savunması, HEW'e ve tüm Carter yönetimine, düzenlemeyi sulandırma girişiminin güçlü bir senatörün öfkesini çekeceğini gösterdi.

"İçerdeki" etkilerini sağlamlaştıran, özürlü aktivistler, Washington sokaklarına çıkmayı da ihmal etmedi. Aktivistlerin stratejisi, birçok yerde Carter'la ve Califano'yla yüzleşmek ve HEW şefini 504. Maddeyi imzalamak zorunda bırakmaktı. Bu strateji, sınırlı bir hareket imkanı olan birçok aktivistin hareketlendirilmesini gerektiriyordu; bu açıdan IAM'nin minibüsü ve eskort desteği çok önemliydi. Califano'nun lüks villasının önünde gece gündüz eylem yapıldı. Tekerlekli sandalyeli yirmi beş kişinin Califano'nun evinin önünde, ellerinde mumlarla, "*We shall overcome*" (Kazanacağız) marşının melodisiyle "*We want 504*" (504'ü istiyoruz) diye şarkı söylediğini gören komşular, Califano'nun ne haltlar karıştırdığını epey merak etmiştir herhalde. Aktivistler aynı zamanda Başkan Carter'in gittiği kilisenin önünü işgal ederek, onu arka kapıdan kaçmak durumunda bıraktılar. *Press Club*'a (Basın Klübü) sığınan Califano ise, orada bile rahat yüzü görmedi. Aktivistlerle Washington'a kadar gelen ve bir San Francisco televizyonunun muhabiri olan Evan White, *Press Club*'a girmeyi başardı ve Califano'ya 504. Madde'yle ilgili düzenlemeler hakkında sorular sordu. Aşırı bir politik özgüvene sahip olan Califano bile, 504. Madde'yi olduğu gibi onaylamadığı sürece işlerinin ters gideceğini anlamıştı. Carter'in en üst düzey danışmanı olan Stuart Eizenstat ile aktivistler arasında Beyaz Saray'da yapılan bir toplantıdan sonra Califano teslim bayrağını çekti. Califano, 28 Nisan 1977'de, 504. Madde düzenlemelerini değişiklik yapmadan imzaladı ve daha önce açıkladığı mayıs tarihinden çok önce havlu atmış oldu.[33] Califano, düzenlemele-

33. 504. Madde'nin orijinal metninde yapılan tek değişiklik, alkoliklerin ve uyuştu-

rin "yurttaş hakları konusunda yeni bir dönemin kapılarını aralayacağını" ve "esneklik ve sağduyu" ile uygulanacağını söyledi.[34] San Francisco oturma eylemi iki gün sonra son buldu. Yirmi beş gün yerde uyuyan, banyo ve duştan mahrum kalan ve genelde abur cubura beslenen 150 gösterici yorgunluktan tükenmişti. Çoğu kir pas içinde hatta bitlenmiş haldeydi. Bütün eylem boyunca iki işaret dili çevirmeni ve bir grup destekçi de binada kalmıştı. Göstericiler bir aileye ve HEW bürosu da onların evine dönüşmüştü adeta. Geleneksel olarak zayıf ve yardıma muhtaç olduğu düşünülen bir kesimi temsil eden bir grup azimli insan, ABD tarihindeki en uzun federal bina işgalini gerçekleştirmiş ve yeni seçilmiş bir yönetime ve onun bürokrasisine kendi taleplerini kabul ettirmişti. Kitty Cone, "Kimse bize bir şey vermiş değil. Hükümetin en üst kademesiyle mücadeleye girişip kazanabileceğimizi ispatlayan biziz," diyordu.[35]

504. Madde kampanyasında kullanılan taktiksel stratejiler, bu kitap boyunca aktarılan toplumsal değişim aktivizmi ilkelerini doğruluyor. Birincisi, özürlü hakları hareketi başa gelen Demokrat Parti yönetiminin kendi taleplerini sulandırılmasına izin vermemiş ve bir "korku ilişkisi" kurmuştu. ACCD, Carter'ın kampanyasına destek vermiş olmasına rağmen, başkanın göreve başlamasından on üç gün önce bir basın toplantısı düzenleyerek, Carter'ı özürlü insanlarla görüşme sözünü tutmamakla suçladı.[36] Aktivistlerin Califano'yu utandırma hatta küçük düşürme konusundaki kararlılığının da gösterdiği gibi, aktivistler hedefe ulaşmak için tavizsiz bir hat izlemek gerektiğini biliyordu. Özürlü hakları hareketi farklı özürleri ve politik görüşleri olan kesimleri temsil ediyor olduğu halde, tek bir özürlü örgütünün bile 504. Madde temelindeki ortak cepheyi bozmaması, birliğin gücünü gösteriyordu. Örneğin ACCD başkanı olan Frank Bowe, ACCD yönetim kurulu üyesi ve oturma eylemi

rucu bağımlılarının bunlar haricinde sözkonusu iş ya da programa uygun oldukları sürece yasadan yararlanabilecekleri şeklinde bir başsavcı tarafından yapılan açıklamaydı (Califano, *Governing America*, s.261).

34. *New York Times*, 1 Mayıs 1977, "Equity for Disabled Likely to be Costly."

35. A.g.y.

36. *Washington Post*, 8 Ocak 1977, "Carter Broke Promises, Say Handicapped," s. A3.

lideri olan Judy Heumann'a kıyasla çok daha ılımlı bir politik görüş savunuyordu. Fakat politika, kültür ve kuşak farklarına rağmen, tüm özürlü hakları hareketi 504. Madde mücadelesini kazanmak için doğrudan-eylemin şart olduğunu kabul ediyordu. Bu ortaklaşma, Carter yönetiminin bazı grupları kendi yanına çekmesini engelledi. 504. Madde konusunda oluşan konsensüs tesadüf eseri değildi. ACCD'ye bağlı her grup, 504. Madde'nin altında yatan anlayışı biliyordu ve kendi kararını diğer gruplara havale etmiş değildi. Bu bilgi, hem güç ve birlik yaratıyor hem de tüm grupların ACCD'nin temel talebi olan 504. Madde'yi desteklemesini sağlıyordu.

Yeni yönetime acımasız bir saldırı başlatan özürlü aktivistleri, yönetime bir çıkış yolu bırakmayı da ihmal etmiyordu. Heumann, oturma eyleminin başlamasından hemen sonra basına "Başkan Carter'ın eylemimizi öğrendiğini ve olumlu karşıladığını öğrenmiş bulunuyoruz," dedi.[37] Bu iddia oldukça şaşırtıcıydı; zira eğer Carter gerçekten olumlu bir tavır izleseydi Califano'ya 504. Maddeyi imzalamasını emrederdi. Heumann, Carter'ın hemen müdahale etmesi halinde, özürlü hakları savunucularının onu oturma eyleminin gazabından koruyacağını ima ediyordu. Carter daha ileri görüşlü bir politikacı olsaydı, bu mesajı alıp göstericilere bir zafer bahşetmenin yolunu bulurdu. Jimmy Carter'in tarihe geçen uluslararası pazarlık becerisi kesinlikle iç politikaya yansımıyordu. Califano'nun yaptığı politik gafı savunan yönetim, göstericileri, başkanı hedef almak durumunda bıraktı. 22 Nisan tarihinde Judy Heumann Carter'ın seçim kampanyasında çalışmış olduğunu fakat şimdi Carter'ın seçilmesine yardım ettiği için utandığını basına söyledi.[38] Bu açıklamanın amacı, 504. Madde konusundaki tutumu yüzünden yönetimin politik destek yitirdiğini anlatmaktı; ülke yöneticileri, Demokrat Partili oldukları için özel bir hoşgörü beklemeye haklarının olmadığını da öğrenmiş oluyordu.

Politikacılarla doğru bir ilişki kuran özürlü aktivistler, mücade-

37. *New York Times*, 11 Nisan 1977, "Coast Sit-in Wins Some Gains," s. 12.
38. *Washington Post*, 23 Nisan 1977, "Handicapped Protest Turned Away at HEW."

leyi kazanmak için gereken proaktif taktikleri de kullandılar. Califano 504. Madde düzenlemelerini incelemek ve değiştirmek için bir komisyon kurmaya karar verdiği zaman, ACCD'nin önünde iki seçenek vardı. Ya komisyonun kamuoyuna tavsiyeler sunmasını bekleyip bu tavsiyeleri eleştirecek ya da Califano'ya belirli bir süre tanıyıp harekete geçecekti. Geriye dönüp bakıldığında ikinci seçeneğin kesinlikle daha doğru olduğu görülüyor; politikacıların komisyon kurmalarının tek amacı ilerici toplumsal değişimleri ertelemektir. Aslında, ACCD'ye kabul ettirilmek istenen senaryoda, komisyon altın tepside sunuluyordu. Califano, düzenlemeleri imzalamadan önce iyice "anlamak" için zaman istemişti; HEW sekreterinin, başka bir politik parti tarafından yazılmış olan düzenlemeleri derhal imzalamasını beklemek haksızlık olmaz mıydı? Califano'nun, düzenlemelerin içeriği konusunda uzmanlardan tavsiye alması mantıklı ve sorumlu bir davranış değil miydi? Kongrede herhangi bir tartışma yapılmamış olması da, bu tür bir araştırmayı gerekli kılmıyor muydu? Birçok aktivist bu bahaneleri kabul eder ve göreve yeni başlamış olan Carter ve Califano yönetimlerine taviz verirdi. Düzenlemelere karşı olan çevreler yasada ciddi bir değişim sağlamak için gerekli politik zemini hazırlayana kadar da, komisyon toplanmaya devam ederdi. Gündemi elinden kaçıran özürlü hakları savunucuları da politik bir yenilgi almayı göze alamayıp taviz verirdi.

Oysa ACCD, düzenlemelerin imzalanması için 4 Nisana kadar mühlet verip Califano'yu savunmaya çekilmeye zorladı ve bu senaryoyu önledi. ACCD HEW'in kurallarına göre değil, HEW ACCD'nin kurallarına göre oynasındı. Aktivistler, komisyonun önerileri kamuoyuna açıklanmadan önce Califano'yu harekete geçirmenin önemli olduğunu kavramıştı; herhangi bir değişiklik önerisi yayınlanırsa, insanlar düzenlemelerin değişmeden imzalanması gerektiğini unutup, değişiklik önerilerini tartışmaya başlardı. ACCD, Califano'yu sürekli olarak savunmada tuttu ve sonunda onu teslim olmaya zorladı. ACCD, Califano'nun erteleme taktiğini geriye, kendisine yöneltti; 504. Madde imzalanmadan geçen her gün aktivistlerin değil Califano'nun endişesi artıyordu. Califano,

504. Madde'yi açıkladığı tarihten önce imzalamasının sebebinin "yeni bir gösteri dalgasını engellemek olduğunu," söyledi.[39]

Aktivistler proaktif bir yaklaşım izlediğinden, medya tartışmayı göstericilerin tariflediği biçimde aktarmak durumunda kaldı. Aktivistlerin temel sloganı, "federal hükümet yurttaşlık haklarımızı gasp etmeye çalışıyor," şeklindeydi. HEW yönetimi, özürlülerin istediği hakların henüz hukuki olarak yürürlüğe girmediğini ve dolayısıyla özürlü haklarını gasp etmenin söz konusu olmadığını söyleyebilirdi. HEW bunu anlatmaya çalıştı, ama göstericilerin enerjisi ve etkinliği HEW'in sesini bastırdı. Medya yurttaş haklarının gaspından çok düzenlemelerde yer alan sorunlara değinmeyi tercih ediyordu; ancak her gün sivil itaatsizlik eylemi yapan ve 1960'ların protesto taktiklerine başvuran tekerlekli sandalyeli insanların fotoğrafları, gazetelerde çıktıkça, yurttaş hakları teması öne çıkıyordu. Özürlü aktivistler, meseleyi yurttaş hakları sorunu bağlamında tarif edip, HEW'i kurtulamayacağı bir tuzağa düşürdüler.

504. Madde örgütçüleri, medyadan da becerikli bir biçimde yararlandı. Beşinci bölümde tartışıldığı gibi, toplumsal değişim örgütleri medyayı grubun zaferini isteme noktasına getirmelidir. Bunun için, medyanın sempati duyacağı bir konuyu ele almak yetmez; medyanın sözkonusu adaletsizliğin giderilmesinde bir rol üstlenmesini sağlamak ve ona sürekli olarak haber malzemesi sunmak da gerekir. Yerel medya baştan itibaren göstericilere elinden gelen desteği sundu. Medyanın desteği, protestocuların moralini yükseltti ve HEW'in göstericileri aç bırakmasını ya da zorla dışarı atmasını engelledi. Ama protestonun örgütleyicileri, en yoğun yerel medya desteğinin bile ülke çapında süren bir mücadeleyi belirleyemeyeceğini biliyordu. Carter yönetimi ve Califano, *San Francisco Chronicle*'ı değil, *Washington Post*'u ve *New York Times*'ı önemsiyordu. *New York Times* 504. Madde tartışmasında HEW'in yanında yer aldı. Üç yıl önce Nixon'u istifaya zorlamış olduğundan, o sıralar ülkenin en etkili gazetesi olan *Washington Post* da, Califano'nun yanında görünüyordu. *Post*'un 5 Nisan eylemiyle ilgili ilk haberleri olumlu olsa da, gazetenin 7 Nisan'daki başyazısı Califano'nun 504.

39. Califano, *Governing America*, s.261.

Madde düzenlemelerini imzalamamakta haklı olduğunu savunuyordu. *Post*, sözkonusu düzenlemelerin hatalı, kafa karıştırıcı, karmaşık ve muğlak olduğunu; ve özürlülere yarar sağlamaktan çok avukatların cebini dolduracağını söylüyordu. *Post*, düzenlemelerin işverenleri uyuşturucu bağımlılarını işe almaya zorlayacağını savunarak haksızlık etti ve özürlü hakları aktivistlerinin "doğru bir ilke uğruna ama yanlış düzenlemeler için" mücadele ettiğini söyleyip aktivistlere akıl vermeye kalktı.

Washington Post, önce Califano'nun düzenlemeleri imzalamamasını haklı gösterecek tüm gerekçeleri sunuyor, ardından San Francisco'daki oturma eylemiyle ve Califano'nun evinin önündeki işgalle ilgili haberleri veriyordu. Bir süre sonra göstericiler, bir gün boyunca Beyaz Saray'ın önünde oturdular. Bu eylem, Cranston'la yapılan toplantının hemen ardından düzenlenmişti ve Cranston da Califano'ya düzenlemeleri derhal imzalamasını isteyen bir mektubu aynı anda göndermişti. O gün aktivistlerin Carter'ın baş danışmanı olan Stuart Eizenstat ile de toplantısı vardı. Bir doğrudan-eylemi, 504. Maddeyi destekleyen bir senatörün yazısını ve bir Beyaz Saray toplantısını üst üste getiren aktivistler, *Post*'un sessiz kalamayacağı kadar fazla haber yaratmıştı. *Post*, 23 Nisan 1977'de, 504. Madde protestosu ile ilgili olumlu bir haber hazırlayarak, Cranston'un mektubundan uzun bir alıntı yaptı ve yerel protesto etkinliklerinin ayrıntılarını aktardı. Haberde Califano'nun ya da düzenlemelere karşı olan çevrelerin sözlerine yer verilmedi. *Post*'un 7 Nisanda çıkan başyazısında dile getirilen sert eleştiriler de bu haberde yer almıyordu. Özürlü hakları savunucuları böylece mücadelelerini *Post*'un gündemine taşımış ve ACCD'nin taleplerinin Carter ve Califano tarafından kabul edilmesi yönündeki basıncı artıracak haberler yapılmasını sağlamıştı.[40]

40. Düzenlemelerin imzalanmasının ardından *Post*'ta 1 Mayıs 1977 tarihinde çıkan "HEW and the Handicapped" (HEW ve Özürlüler) başlıklı yazı, gazetenin duruşundaki kaymayı yansıtıyordu. *Post* Hâlâ düzenlemelerin "bir dava seli" yaratacağını ve "hantal bir uygulama süreci" getireceğini savunmaya devam etse de bir yandan da "bu düzenlemelerin ayrımcılığı ortadan kaldırmak gibi olumlu yönünün sonunda baskın geleceğini" söylüyordu. Yazıda aynı zamanda Califano'nun 504. Madde'ye yaptığı düzeltmelerin (sanki 504. Madde'nin değiştirilmeden imzalanması ile ilgili itirazlar yurttaş haklarıyla değil bürokrasi ile ilgiliymiş gibi) "bürokrasiyi büyük ölçüde azalttığını" belirtilerek Califano yanlısı konum da sürdürülmeye gayret ediliyordu.

Toplumun, özürlü aktivistlerin doğrudan-eylemleriyle, AIDS aktivistlerinin doğrudan-eylemlerine verdiği tepkiler arasındaki farkı incelemek gerek. Sağcıların AIDS'in tanrının eşcinsellere laneti olduğu yolundaki iddialarına ve yaygın bir homofobiye maruz kalan AIDS aktivistlerine kıyasla, özürlü insanlar çok daha fazla sempati topladılar. Ayrıca, özürlü aktivistler, ACT UP'ın aksine insanların gündelik yaşamına müdahale etmedi. San Francisco'daki HEW bürosuna 5.000 dolardan fazla zarar veren özürlü hakları aktivistleri, sadece bürokratları rahatsız etmişti ve hatta bu yüzden destek bile görmüştü. ACT UP'ın habere çıkmayan eylemleri kadar inatçı bir eylem olan işgal eylemi de medyadan hiçbir eleştiri almadı. Federal ve yerel polis, ACT UP eylemlerine uyguladığı şiddeti, özürlü aktivistlere uygulamadı. ACT UP aktivistlerinin eleştiri alan çeşitli tutumları, 504. Madde protestolarında tekrar edildiğinde, bu davranışlar birer cesaret ve kararlılık belirtisi olarak görüldü. Politikacılar, ACT UP'la aralarına mesafe koymak için müthiş çaba sarfederken, San Francisco belediye başkanı George Moscone, özürlülere destek vermek için HEW'in San Francisco bürosuna bir duş tesisatı bağlattı.

Kısacası, doğrudan-eylem taktiğine başvurmayı düşünen bir örgüt, kamuoyu gözündeki imajını ve alacağı tepkileri önceden hesaplamalıdır. Örneğin, ACT UP'ın resmi bir binayı bir ay boyunca işgal etmesine asla göz yumulmazdı. Oysa çöp yakma tesisi projesini protesto etmek için Brooklyn Köprüsü'ndeki trafiği kesip yürüyüş yapan 15.000 Hasidi, işe giden insanları rahatsız etmek gibi bir suçlamayla karşılaşmamıştı. Sosyal güvenlik yardımı alan kişiler yardımların artırılması talebiyle benzer bir yürüyüş yapsalar, aynı hoşgörü gösterilir miydi? Elbette hayır. Bu tür bir yürüyüş düzenlense, kamuoyu ve medya, yardım alan şahısların yürüyüş yapmak yerine iş araması gerektiğini söylerdi.

Toplumsal değişim örgütleri, bir doğrudan-eyleme medyanın çifte standartlı ve taraflı bir tavır takınmasını engelleyecek imkana genelde sahip olmaz. *Earth First!* (Önce Dünya) adlı grup, büyük

çevre örgütlerinin ülkenin bakir ormanlarını savunmadığını düşünen aktivistler tarafından 1980 yılı nisanında kuruldu. *Earth First!*, üyeleri tarafından gerçekleştirilen yasadışı doğrudan-eylemlerle grup arasında bağlantı kurulmasını engelleyen bilinçli bir örgütsüzlük içerisindeydi ve grup bundan gurur duyuyordu. Grup, yaşlı ağaçların ve benekli baykuşun yaşam alanının korunması gibi taleplerle, ormanlarda kereste taşınan yollara barikat kurdu. Ayrıca grup, Yellowstone Ulusal Parkı'ndaki ayıların yaşam alanına zarar veren bir kamp noktasına giden yolları da kapattı. *Earth First!* üyeleri son derece cesurdu; kesilmesini engellemek için dev ağaçlara tırmanmaktan veya kamyonlar tarafından ezilme riskini göze almaktan kaçınmıyorlardı. Orman alanlarını korumak ve yaşlı kızılağaçları kurtarmak isteyen *Earth First!*'ün doğrudan-eylem taktiğine baş vurması, anaakım medyanın desteğini alacak bir davranış gibi gözükebilir. Oysa eski *Earth First!* aktivisti Mitch Friedman'ın dediği gibi "*Earth First!*'ün medyadaki imajı Robin Hood'dan çok bir terörist örgüte benziyordu. Kamuoyu, bir krizi çözmek için kriz taktiklerine başvuran aktivistlere karşıydı."[41] Kamuoyu, doğal kaynaklar üzerinde insanların diğer türlerden daha fazla hakkı olmadığı gibi "radikal" görüşleri savunan aktivistlere de karşıdır. *Earth First!*'ün kereste endüstrisine karşı giriştiği sivil itaatsizlikle ilgili haberler, ağaçlara tırmanma gibi en tartışmalı taktiklere yoğunlaşıyordu.[42] *Earth First!*'ün önde gelen iki aktivisti, Judy Bari ve Daryl Cheney, arabalarına yerleştirilen bir bombanın patlaması sonucunda yaralanınca, polis ve medya, bombanın terörist eylemlerde kullanılmak üzere aktivistler tarafından imal edilmiş olduğunu iddia etti.

Earth First!'ü hedef alan düşmanca haberlerle, 8 Aralık 1993 tarihinde Ted Koppel'in *Nightline* programına çıkan kürtaj karşıtı fanatiklere gösterilen saygı yoğun bir tezat oluşturuyor. Programdan bir yıldan az bir süre sonra, Florida'nın Pensacola kasabasında bir doktoru ve başka bir kişiyi öldürmek suçundan tutuklanacak

41. William Dietrich, *The Final Forest: The Battle for the Last Great Trees of the Pacific Northwest*, New York: Simon and Schuster, 1992.
42. A.g.y., s. 154.

olan Paul Hill, *Nightline* programında, kürtaj yapan doktorların öldürülmesini savunmuştu. Hill, açık açık doktorların öldürülmesini savunurken, Koppel de şöyle diyordu: "Bir annenin bebeğini korumak için şiddet kullanması meşruysa, beş aylık bir çocuğun kürtajla alınmasını engellemek isteyen bir kişinin şiddete başvurması neden meşru olmasın?"[43] Koppel gibi habercilerin, çevreci "fanatikler"in sivil itaatsizlik eylemlerine düşmanca yaklaşması, medyanın bir doğrudan-eyleme yönelik tavrının eylemi yapanın kim olduğuna göre değiştiğini gösteriyor.

Bazen taktiksel aktivistler, toplumun doğrudan-eylemlerle ilgili önyargılarını kırmayı deneyebilir. Bu tür bir durumda, doğru mesajı vermenin püf noktası eylemi yapacak kişileri doğru seçmektir. Örneğin boş bir daireyi kamulaştırmayı planlayan bir konut işgal örgütü, bu daireye iki çocuklu yalnız bir anneyi de, uzun saçlı üç genci de yerleştirme seçeneğine sahiptir. Gerçi gençlerin de eve ihtiyacı vardır ama toplum çocuklu annenin eve yerleşmesine daha olumlu bir tepki verecektir. Aslında bazı aktivistler, konut işgalinin altında yatan mantığın daha da çarpıcı hale gelmesi için daireye üç erkeğin yerleşmesinin daha doğru olduğunu, kamuoyunun çocuklara duyduğu sempatinin anafikri bulandıracağını söyler. Bana kalırsa, toplumun sempati duyduğu insanların gerçekleştirdiği bir işgal bile gayet zorlu bir iştir. En militan doğrudan-eylem ya da açıkça kamuoyuna meydan okuyan bir eylem, her zaman en doğru seçenek değildir. Ailenin konut işgali, toplumun onayını aldıktan sonra daha az "sempatik" kişilerin ev bulması da kolaylaşır. Toplumsal değişimin önünde bu kadar çok engel varken, aktivistler toplumun verdiği desteği azaltacak eylemlerden kaçınmalıdır.

Doğrudan-eylemi yapanın kim olduğu önemli olsa da, toplumun özürlü insanlara sempatisi 504. Madde konusunda elde edilen zaferden ayrı düşünülemez. Toplumun sempatisi, hareketi ancak bir yere kadar taşır; kamuya ait otobüslerin tekerlekli sandalyeye uyumlu hale getirilmesi gibi çeşitli kampanyalar özürlüler için başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Politik desteğin gerçek kaynağı sempa-

43. "Koppel Covers for Limbaugh's Rumor-Mongering," *Extra!* (Temmuz-Ağustos, 1994), s. 17.

ti değil paradır. Özürlü hakları aktivistlerinin politikacılara bağışlayacak parası yokken, 504. Madde gündeminde onların karşısına çıkan hastanelerin ve eğitim kurumlarının büyük bir politik etkisi vardı. Califano'nun desteğini de alan bu güçlü kuruluşların muhalefeti karşısında, 504. Madde'nin imzalanacağına inanan –özürlü topluluğu haricinde– kaç kişi vardı acaba? Kitty Cone ve Judy Heumann gibi aktivistlerin taktiksel zekası olmasa, sırf kamuoyunun sempatisi sayesinde zafere ulaşmak mümkün olamazdı. Yerel doğrudan-eylemlere başvurarak ülke çapında bir zafere imza atmak imkansız gibi gözükebilir; ancak özürlü insanlar, hükümetin hak gaspları karşısında tam da bunu başardılar.

VIII

İşe koyulmak

Program ve eylem planı hazırlama

Bu kitabı okuyup kendi grubunun taktiksel yaklaşımını gözden geçirmek isteyen kişiler açısından en ideal seçenek, gruptaki diğer üyelerle, ücretli personelle, yönetim kuruluyla veya arkadaşlarla toplanıp, konuyu gayriresmi biçimde tartışmaktır. Gayriresmi sohbetler en etkili ikna yöntemi ve en üretken tartışma biçimidir; çünkü bu sohbetlerde insanları uzlaşmaz bir tutum almaya ya da öneriler karşısında savunmacı bir tepki vermeye zorlayacak hiçbir etken yoktur. Ancak ortak bir amaç uğruna çalışan toplumsal değişim aktivistlerinin sırf arkadaşlık, dostluk temelinde örgütlenmesi genelde mümkün olmadığından, bir örgütün taktiklerini, stratejilerini veya önceliklerini yeniden tespit etme girişimi genelde resmi karar alma süreçlerinde gerçekleşir. Bu noktada, kongreler, yönetim top-

lantıları, personel toplantıları, semt/topluluk forumları ve tüm örgütü ya da kitleyi kapsayan konferanslar devreye girer. Kusursuz bir stratejik analiz yapan bir aktivistin, bu stratejinin uygulanması konusunda kitleden destek görmemesi gayet mümkündür. Bu duruma düşmek istemeyen bir aktivist, örgütünü, hedefe ulaştıracak etkili bir sisteme nasıl yönlendireceğini iyi bilmelidir. Özellikle açık kurultaylar, toplumsal değişim aktivizmine yeni bir yön verme açısından büyük ancak keşfedilmemiş bir potansiyel barındırır. Kurultayların demokratik işleyişi, "sıfırdan başlama" felsefesine dayanan yapısı ve katılımcıların proaktif stratejiler ve hedefler arasındaki bağlantıyı görmesini sağlayan doğası; bu kurultayları hem ülke çapındaki hem yerel düzeydeki faaliyetlerde taktiksel aktivizmin üretileceği bir zemin haline getirir.

A. KONGRELER VE YÖNETİM TOPLANTILARI

Birçok toplumsal değişim örgütü politika ve hedeflerini hukuken zorunlu olan yıllık kongrelerde ve yönetim kurulu toplantılarında belirler. En önemli kararların tabanın katılmadığı bu toplantılarda alınması, çoğu toplumsal hareketin benimsediği kâr amacı gütmeyen örgüt ya da sivil toplum örgütü modelinin istenmeyen hukuki bir sonucudur. Kâr amacı gütmeyen bir örgütte çalışan herkes şu sözü sık sık duyar: "politikayı belirlemek yönetimin işidir". Kâr amacı gütmeyen gruplarda birçok yönetim kurulu üyesi, örgütün gündelik işlerini takip etmede yetersiz kaldığı ve incelikli politikalar üretecek zamana ve uzmanlığa sahip olmadığı halde, örgütün hukuki yapısı yüzünden bu görevde kalmaya devam eder. Yönetim kurulunun yaptığı aylık toplantılarda genellikle önemsiz konular karara bağlanır; örgütün misyonu veya öncelikleri gibi temel konuların tartışılmasıysa yıllık toplantıya ya da kongreye kalır.

Sierra Club'da on yedi yıl yönetim kurulu başkanlığı ve on altı yıl kurul üyeliği yapmış olan David Brower (1995'te kuruldan ayrıldı), özyaşamöyküsünde, "kongreler yönetim düzeyinde gerçekleşir ve başkalarının kongreye geldiği ya da katkı sunduğu nadiren

görülür," diyor. Brower iğneleyici bir dille "kongreler, tabandaki üyelerin ve alt düzey yöneticilerin müdahalesi ya da telefonları olmadan geçen, mizahı ve esprisi bol toplantılardır" diyor.[1] Brower, kongrelerdeki antidemokratik işleyişin yönetim kurulu toplantıları için de geçerli olduğunu söyler: "Alınan bazı kararlar açık oylamaya sunulsa da, işleyişi belirleyen birçok karar oylama yapılmadan alınır. Açık oylamalar genelde formalite icabı yapılır. Oy veren dinleyiciler, lehte ve aleyhte argümanların ne olduğunu doğru dürüst bilmez." İkinci Dünya Savaşı sonrası kuşağın yetiştirdiği en önemli çevreci olan Brower, fikirlerin açıkça tartışılmasından korkmamıştır. Politikaların kongrelerde ve yönetim toplantılarında belirlenmesine karşı çıkan Brower'in bu tutumu isyankar bir davranış gibi gözükse de, aslında Brower'in toplumsal değişimin gerçekleşmesi noktasında açık işleyişe verdiği önemi gösterir. Kâr amacı gütmeyen örgütlerin işleyişini belirleyen yasalar, yönetimin politika üretimi üzerindeki resmi kontrolünden rahatsız olan ücretli personelin bile elini kolunu bağlar. Oysa, kâr amacı gütmeyen kurum kategorisine giren toplumsal değişim örgütlerinin resmen yönetimin denetiminde olması, politikaların ve önceliklerin personelin, tabanın ve üyelerin katılımı olmadan belirleneceği anlamına gelmemelidir.

Kâr amacı gütmeyen örgütlerde çalışan aktivistler, yönetim kurullarının politik üretimini sadece kongreler ya da resmi toplantılarla sınırlamasını engellemelidir. Kitlenin ihtiyaçları açısından gerekli olan hedeflerin ve stratejilerin belirleneceği açık üye toplantıları ve konferanslar düzenlemeye zorlamak gerekir yönetim kurullarını. Kurulun bu kararları onaylamak gibi yasal bir zorunluluğu bulunmasa da, kurul üyelerinin çoğu kitlenin çıkarlarına hizmet etmek isteyen kişilerdir. Tabandaki üyeler arasında geçen açık tartışmaları gözlemleyen bir kurul, kongrelerde resmi kâğıtlara gömülen bir kuruldan daha çok yararlı olur örgüt için. Kurulun bu tür toplantılara katılmasının olanaklı olmadığı durumlarda izlenecek alternatif bir strateji de, üyelerin ya da kitlenin aldığı kararların ku-

1. David Brower, *Work in Progress* (New York: A Peregrine Smith Book, 1991), s. 214-215.

rul tarafından onaylanmasını sağlamaktır. Her iki yaklaşım da, politik ve stratejik kararların yönetim toplantıları ve kongreler gibi antidemokratik zeminlere sıkıştırılmasından çok daha yararlıdır.

B. STRATEJİ VE TAKTİKLERİN ÖRGÜTÜN ÜCRETLİ ÇALIŞANLARI KANALIYLA ŞEKİLLENDİRİLMESİ

Kâr amacı gütmeyen örgütlerin çoğunda, ücretli personelin tavsiye ettiği kararlar kurulun da onayını alır. Dolayısıyla taktik ve stratejilerin geliştirilmesinde personel kritik bir rol oynar. Önceki bölümlerde değinilen başarılı toplumsal değişim mücadelelerinin çoğunda, personel, kitlenin inceleyeceği ve benimseyeceği proaktif taktiklerin geliştirilmesinde merkezi bir rol oynamıştır. Tenderloin'deki imar planı mücadelesinde, semt örgütlerinde çalışan personel çarpık kentleşmenin ve inşaatların yarattığı sürekli riske yanıt vermek gerektiğini kavramıştı. Yeni imar planının başarılı olması için, elbette, Tenderloin sakinleri tarafından tartışılması, onaylanması ve sahiplenilmesi şarttı; ancak personelin desteği olmadan topluluk hedefe ulaşamazdı. Çöp yakma tesisine karşı kurulan CAFE ittifakı da Haham David Niederman ve Luis Garden Acosta gibi örgütçü personelin taktiksel aktivizminden büyük ölçüde yararlanmıştı. Kâr amacı gütmeyen Berkeley Bağımsız Yaşam Merkezi'nin çalışanları Kitty Cone ve Judy Heumann da, özürlü aktivistlerin 504. Madde uğruna verdiği mücadelede merkezi bir rol oynadılar. Oturma eyleminin süresiz biçimde uzamasını mümkün kılan ve kampanyanın başarısı açısından belirleyici olan lojistik düzenlemeler, personel tarafından yapılmıştı. Ancak oturma eyleminin başarısının asıl kaynağı –diğer örneklerde de olduğu gibi– kitlenin bu stratejiyi tartışmış ve benimsemiş olmasıydı.

Bu örneklerin aksine, taktiksel aktivizm ilkelerine uymayan personel ise kitlenin yenilmesine neden olur. California'daki 1990 kasım seçimine sunulan "Büyük Yeşil" adlı inisiyatifi (bkz. dördüncü bölüm) kaleme alan önemli çevre örgütlerinin personeli, bu önergenin stratejik eksiklerini kavrayamamıştı. Örgütün tabanında-

ki üyelerse, önergenin metnine hiçbir katkı sunamamıştı. Eğer kitlenin yaygın katılımı sağlansaydı, belki metin yeniden yazılacak, hatta hiç oya sunulmayacaktı. Gönüllülerin enerjisi ve son derece değerli maddi kaynaklar yenileceği baştan belli olan bir kampanya için harcanmış oldu. Personelin politikacılarla doğru bir ilişki kuramaması da, ikinci bölümde tartışıldığı üzere kitlenin çıkarlarına zarar verir. Örgütün tabanındaki üyeler, karşılarındaki bir politikacının önünü kesecek medya olanaklarından ve politik etkiden yoksundur. Politikacı ise örgütün ücretli çalışanlarından bazı tavizkâr kişileri ikna edip üyelerin şikayetlerini susturmalarını sağlar.

Taktiksel aktivizmin uygulanma sürecinde personelin bu kadar etkili olmasının birçok nedeni vardır. Birincisi, örgütlerin çoğunda personelden bir iki kişi aynı zamanda kitle içinde etkisi olan önderlerdir: Niederman, Garden Acosta ve Heumann'ın üstlendiği liderlik rolünü hatırlayalım. Hiyerarşiyi ve liderliği reddetmesiyle övünen ACT UP ise, toplumsal değişim örgütleri içinde önemli bir istisnadır. 1980'li yıllarda ülkenin her yerinde yeşeren, nükleer karşıtı "bağlantı" (*affinity*) grupları da personelin liderliğine ihtiyaç duymadan başarı elde etmişti. Toplumsal değişim örgütlerinin liderlik kademesinde ille de ücretli bir personelin bulunması şart değildir. Ancak pratikte kitle üzerinde büyük bir etkisi olduğundan, örgütün yaklaşımı değiştirilmeden önce personelin onayını almak gerekir.

Örgütün üyeleri ya da temsil ettiği kitle, taktiksel ve stratejik tavsiyeler konusunda da personele ihtiyaç duyar ve güvenir. Gri Panterler gibi üyeleri arasında birçok deneyimli politik aktivist bulunan ve yönetim kurulu talep etmedikçe personelin görüş bildirmediği örgütler için bile bu güven önemlidir. Birçok üyenin örgütüyle ilişkisi, örgütün sesi olarak görülen personel üzerinden yürür. Personelin stratejik kararlar üzerinde ciddi bir etkisinin olmasının hiçbir sakıncası yoktur; çünkü zaten bu kişilerin işe alınma sebebi deneyimli ve zeki taktisyenler olmalarıdır. Personel, yönetim kurulundaki üyelerin aksine, örgütün ve örgütün içinde bulunduğu toplumsal ve politik atmosferi gün be gün takip eder. Ancak personelin beceriksizlik ya da inatçılık edip grubun başarısına mâni olma-

sı da olasıdır. Aktivistler beceriksiz personelden hiç hoşlanmaz, çünkü kâr amacı gütmeyen bir örgütten ücret alan ve iyi bir amaç uğruna çalışan kişilerin dürüst, çalışkan, azimli ve yetenekli olması beklenir. Ne yazık ki, personelin hepsi bu özelliklere sahip değildir, ve yönetim kurulu ve temsil ettiği kitle, alınan kararları doğru bir biçimde uygulayamayan personeli görevden almakta tereddüt etmemelidir. Dünyadaki en mükemmel strateji ve taktiklere sahip olan bir örgüt bile, personeli yetersiz olduğu için başarısız olabilir. Aktivistler, toplumsal değişim örgütlerinin belirli bir kitle ya da hedef uğruna var olduğunu asla unutmamalıdır; yeteneksiz personele istihdam sağlamak için toplumsal değişim örgütü kurulmaz.

Grubun başarısı açısından daha büyük bir tehdit, personelin inatçı davranıp örgütsel kararları uygulamayı reddetmesidir. Toplumsal değişim örgütlerinde çalışan personelin görevi, örgütün aldığı kararları uygulamaktır; yani örgüt çalışanlarının işi Yeni bir Fratney için Komşu İnisiyatifi adlı grubun (bkz. ikinci bölüm) karşısına dikilen eğitim bürokrasisinin göreviyle aşağı yukarı aynıdır. Yeni Fratney projesini uygulama aşamasında sulandırmaya çalışan eğitim bürokrasisi gibi, toplumsal değişim örgütlerinin personeli de taktik ve stratejilerin başarısını engelleyebilir. Grubun kararlarını uygulamayı reddeden personeli işten atmak kolaydır; ancak bu itaatsizliği ispatlamak –okul idarecileri örneğinde de olduğu gibi– her zaman mümkün olmaz. Örneğin, belirli bir haberi grubun üyelerine zamanında ulaştırmadığı için eleştirilen ve grupla işbirliği yapmamakla suçlanan bir personel, olayın masum bir yanlış anlama olduğunu savunabilir. Ortada uygunsuz bir davranışın olup olmadığını ispatlamak, hiçbir grubun girişmek istemeyeceği türden uzun bir araştırma gerektirir. Birçok kararın uygulanmasından sorumlu olan personelin, grubun benimsediği yeni taktik ve stratejileri desteklemesi büyük önem taşır.

Personel toplantıları, personelin önemli bir etki sahibi olduğu toplumsal değişim örgütlerinde örgütün gündem, strateji ve taktiklerinin yeniden değerlendirilebileceği bir zemin işlevi görebilir. İdeal koşullar altında, bir personel toplantısında hem grubun elde ettiği başarılar hem de başarısızlığa yol açan taktik ve stratejiler

uzun uzun değerlendirilmelidir. Örneğin, belirli bir kampanyanın başarısız olması, yanlış bir stratejinin sonucu muydu, yoksa grubun karşı tarafa savunmacı bir tepki vermesinden mi doğmuştu? Örgütün, diğer gruplarla ittifak kurmayı reddederek başarısızlığı hazırladığı söylenebilir mi? Kampanya sırasında doğru bir medya stratejisi hazırlanıp uygulandı mı? Doğrudan-eylem taktiğinden etkili bir biçimde yararlanıldı mı? Politikacılardan daha farklı bir biçimde yararlanıp hedefe ulaşmak mümkün olur muydu? Bu kitapta değinilen bu ve benzeri konular tam olarak incelenirse, personelin bu tür taktiksel hataları tekrar etmesi önlenebilir. Genelde bu süreç epey zaman alır ve eski defterlerin açılmasını gerektiririr; ancak bu sayede personel ve örgüt, toplumsal değişime nasıl ulaşılabileceği konusunda daha net bir anlayış üzerinde ortaklaşmış olur.

Ne yazık ki, personelin etkili olduğu örgütlerin bazıları, strateji ve taktiklerin örgüt içinde tartışılması için gereken sabrı göstermez. İnsanlardan otoriteyi sorgulamasını isteyen toplumsal değişim örgütleri, aynı ilkenin kendi örgütlerinde uygulanmasından hoşlanmaz. Strateji ya da taktikle ilgili sorular soran personel, inisiyatif gösterdiği için teşekkür almak yerine eleştiri oklarına maruz kalır. Personel, eski defterleri açmakla ya da örgütte "iç sorunlar" yaratmakla suçlanır. Elbette, örgütsel stratejiye yönelik kimi eleştirilerin içinin boş olması ve gereksiz çekişme yaratması mümkündür. Yerinde eleştiriler getiren bazı personel ise, uygulama aşamasında üyelerle ve diğer personelle anlaşamayabilir. Örneğin kendi örgütünün daha fazla doğrudan eylem ve yüzleşme taktiğinden yararlanması gerektiğini düşünen bir aktivist, haklı olsa bile, üyelerin bu adımları atmakta isteksiz olması halinde ya karara boyun eğer ya da örgüte yabancılaşır. Taktikleri, haklı bir noktadan eleştirdiği halde sorun yaşayan personel eleştiri yapmaktan kaçınmaya başlar. İlerici toplumsal değişim örgütlerinde iş bulma olanağı çok kısıtlı olduğundan, personelin kaygısı iyice artar; personel, işten atılmamak (ve böylece ilerdeki işverenlerin karşısına olumsuz bir referansla çıkmamak) için, başarısızlığı sessizce seyreder ve yeni bir iş aramaya koyulur. Stratejik açıdan zayıf olan örgütlerde personel devir hızının yüksek oluşu bu şekilde açıklanabilir. Oysa, toplumsal de-

ğişim uğruna çalışarak hayatını kazanan bir aktivist her türlü riski göze almalı ve üst düzey personelin düştüğü hatalar karşısında tavrını koymalıdır. Bunu yapmamak demek, ücretli personelin çıkarını örgütün çıkarının önüne geçirmek ve örgütün çıkarını da onun temsil etme iddiasında olduğu kitlenin ya da hareketin ihtiyaçlarının önüne geçirmek demektir. Toplumsal değişim örgütlerinde çalışan personel sürekli bir işi garanti etmek için değil, belirli değerler ve ideoloji uğruna çalışmalıdır. Yeteneğini ve becerilerini taktiksel ve stratejik açıdan yanlış kampanyalar için sarfedip, anlamlı bir işi olduğunu sanan kişi, bir yanılsama içindedir ve kendisini kandıran bir insan, toplumsal değişimi gerçekleştiremez.

C. SEMT VE TOPLULUK FORUMLARI

Eğer personel, personel toplantısının taktik ve stratejilerin yeniden şekillendirileceği bir araç haline gelmesine yanaşmıyorsa, aktivistler belirli bir konuda bir semt veya topluluk forumu düzenleyerek personelin oluşturduğu engeli aşabilir. Örneğin, geniş tabanlı bir toplumsal değişim örgütü, ağırlıklı olarak azınlıklardan oluşan yoksul bir semtte bir toksik atık tesisinin kurulacağını öğrenmiş olsun. Personel içindeki liderlerin de tesisle ilgili karardan sorumlu olan politikacıları geçmişte desteklemiş olduğunu ve sessiz kaldığını varsayalım. Bu örgüt için çalışan bir taktiksel aktivist, kitleyle işbirliği yapmalı ve personelin, politikacıların çıkarları adına grubun hedeflerinden vazgeçmesini engellemelidir. Bu yaklaşımın incelikli bir örneği, örgütün kendi eylem hattını belirlemeden önce açık toplantılar yapması ve semtteki herkesin strateji tartışmasına katılmasını sağlamak olabilir. Böylece, örgütün projeyi destekleyen politikacılara boyun eğmesini engelleyecek kitle desteği semt forumu sayesinde toparlanmış olur. Bu forumların saptırılması ya da manipüle edilmesi mümkün olsa da kitlenin hangi konuşmacılara güvendiği zaten bellidir. Kitleye hakim olan ruh hali de ortadadır. Benim deneyimlerime göre, siyasetin içyüzünü bilmeyen semt sakinleri başarıya ulaşmak için proaktif ve yüzleşmeci taktiklerin kullanıl-

masını tercih eder. Bir semt/topluluk forumu, en iyi stratejik yaklaşımın benimsenmesini garanti etmese bile hiç olmazsa bütün alternatiflerin değerlendirilmesini mümkün kılar.

Bir örgütü stratejik açıdan daha sağlam bir yaklaşıma yönlendirebilecek bir araç olan semt/topluluk forumunun yönetim toplantılarına, kongrelere veya personel toplantılarına göre bariz avantajları vardır. Bu toplantıların tarzı çok daha demokratiktir ve bu tarz geniş tartışmaların ve taktiksel değerlendirmelerin önünü açar. Birçok forumun işleyişi biraz düzensiz olsa da bu toplantılar insanlara farklı çözüm önerilerini değerlendirme deneyimi kazandırır. Personel toplantısında eleştiri yapmayı göze alamayan çalışanlar da kendi gruplarını doğru hatta çekme imkanı yakalar. Eleştiri personelden değil kitlenin içinden geldiği için, benimsenen yaklaşıma karşı olan çalışanlar savunmacı bir tepki vermez. Sonuç olarak bu kişiler de forumda alınan kararları uygulamak için çaba sarfetmeye koyulur.

Ancak semt/topluluk forumlarının da eksikleri vardır. Bu eksiklerin en önemlisi, tek gündemi olan bu forumların zaman zaman kitlenin öncelikleri konusunda yanlış bir izlenim yaratmasıdır. Herkesin kendi deneyiminden bildiği gibi, konusu bizi ilgilendiren toplantılara katılır, ilgilendirmeyenlere katılmayız. Bizim belirli bir toplantıya katılmamız bu meselenin diğer komşularımız için ya da genel kitle için veya diğer üyeler için de önemli olduğu anlamına gelmez. Konuyla ilgili görüşler ne kadar ciddi olursa olsun bu geçerlidir. Dolayısıyla önerilen toksik atık tesisinin tartışılacağı bir toplantı, projeyi yenecek mükemmel stratejilerin üretildiği bir zemin oluşturmayı başarsa bile, bu durum, kitlenin en yakıcı sorununun ya da üye çoğunluğu için en önemli olan sorunun toksik atık tesisi olduğu anlamına gelmez. Bazen topluluktaki belirli liderlerin katılımı (ya da yokluğu) meselenin önemli olup olmadığını belli eder. Ancak birçok topluluk çeşitli konularda sayısız forum düzenlediğinden, bir konunun önemi toplantı katılımına göre belirlenemez. Ayrıca, semt/topluluk forumları genelde (ya suç, ya bir kütüphanenin kapatılması planı, ya da bir inşaat projesi önerisi gibi) tek bir somut gündeme odaklanır ve bu gündemin önemini kitlenin ya

da topluluğun genel ihtiyaçları çerçevesinde tartışmaz. Bu şekilde dar bir noktaya odaklanan grup, doğru bir taktik mücadeleye girişse de, kitlenin çoğunluğu bunu önemsemez. Bir kitlenin ihtiyaçlarını karşılamak istiyorsak enerjimizi önceliği olmayan konularda harcamamalıyız. Semt veya topluluk forumlarında taktik, strateji ve önceliklerin yeniden belirlenmesi mümkündür, ancak bu forumlar başarılı ve proaktif bir örgütsel gündemin oluşturulması ve uygulanmasını sağlayacak geniş kapsamlı tartışmaların yerini alamaz.

D. KURULTAYLAR

Taktiksel aktivizmin uygulanması konusunda en çok umut veren araç açık kurultaylardır. Dördüncü bölümde inisiyatif bağlamında tartışılan bu araç, özellikle resmi bir üye listesinin ya da örgütsel formun olmadığı veya birden fazla örgütün bulunduğu durumlarda, kitlenin önceliklerinin doğru bir biçimde belirlenmesini sağlar. Farklı örgütlerin sözkonusu olduğu durumlardaysa, bu grupların ortak bir program ve stratejik yaklaşım etrafında biraraya gelmesini mümkün kılar. Saul Alinksy, mevcut örgütleri ortak programlar ve stratejiler etrafında biraraya getiren birçok kurultaya öncülük etmiş ve bu tür kurultaylar Alinsky'nin IAF'sinin sembolü haline gelmişti.

Belirli bir kitleyi temsil eden geniş tabanlı üye örgütlerinin olmadığı durumlarda da, kurultaylar, taktiksel aktivizmin hayat bulacağı araçlar haline gelir. Süreç örneğin şu şekilde gelişir: Bir grup aktivist kendi kitlesini yakından ilgilendiren bir sorun tespit eder. Aktivistlerin aklında somut bir sorun yoksa, amaç, semtin veya topluluğun genel bilincini yükseltmek de olabilir. Süreci başlatan kişiler bu kitle içinde çalışma yürüten örgütlerin personeli, önde gelen semt sakinleri, dini liderler, esnaf veya kitlenin çıkarlarını kurultayda dile getirebilecek herhangi bir oluşum olabilir. Kitlenin çıkarlarını dile getirebilmek en önemli kriterdir; çünkü sözkonusu kitlenin güvenini kazanmamış insanların örgütlediği bir kurultay hiçbir işe yaramaz.

En fazla sayıda insanın katılımını sağlamak amacıyla, kurultaylar genelde cumartesi günü yapılır. Katılması istenen insanların görebileceği yerlere duyurular asılır veya bu duyurular katılımcı örgütlerin posta listeleri kanalıyla dağıtılır. Toplantı, ya tek bir acil gündeme ya da topluluk için büyük önem taşıyan geniş kapsamlı bir meseleye yoğunlaşmalıdır. Eğer ikinci durum sözkonusuysa, toplantı sonunda somut bir eylem planı oluşturmak şarttır. Politik eylem adına maskaralık yapan geveze papağanları kimse sevmez. Eğer kurultayın duyurusunda "bizim semtimiz bütçeden daha adil bir pay almayı hakediyor," "iş istiyoruz," "çevresel ırkçılığa son," gibi genel mesajlar kullanılacaksa, toplantıyı örgütleyenler bu genel hedeflere nasıl ulaşılacağına dair somut adımlar belirlemelidir.

Kurultay, insanların gerçekçi ve proaktif bir programa katkı yapmasını sağlayacak biçimde işlemelidir. Programın belirlenmesine giden tartışmalarda hayali değil gerçekçi hedefler tespit edilirse, semt sakinleri işi daha ciddiye alır. Tenderloin'de 1982 ve 1983'te yapılan kiracı kurultaylarında, gerçekçi hedefler belirlemenin önemi ortaya çıkmıştı. İlk toplantıda, somut hedeflerden oluşan bir program belirlenmiş ve bu hedeflere nasıl ulaşılacağını içeren bir eylem planı hazırlanmıştı. Toplantıda tespit edilen bu program, topluluğun bir yıllık çalışmasına yön vermişti. İkinci toplantıysa, "Kiracı Hakları Beyannamesi" gibi daha muğlak bir kavrama odaklanmıştı. Bu kavram, kiracıların konut ihtiyacını bir yurttaşlık hakkı gibi görmesini sağlasa da, bu gündem toplantının ötesine taşınamadı. Toplantılarda yurttaş haklarını dile getiren beyannameler hazırlamak ya da yoksulluk, açlık veya dünya barışı gibi konularda çağrılar yapmak yanlış değildir elbette; insanlar bu konuları tartışarak kendi eylemlerinin hayatta nereye denk düştüğünü anlar. Ama hayatta yakıcı sorunlarla karşı karşıya olan insanlar, somut değişiklikler sağlayacak kampanyalara daha fazla ilgi gösterir; yoksul insanlar sistem tarafından ezilmekten bıkmıştır ve sadece yararlı ve gerçekçi mücadelelere girişmek isterler.

Proaktif bir program oluşturma sürecinde genel bir taktik tartışması yapmak şart olsa da, kurultayda hem bir program oluşturup hem de uzun bir strateji tartışması yapacak kadar zaman kalmaya-

bilir. Katılımcılar, uygulanabilir bir eylem planı üzerinde karara varınca heyecanlanırlar ve psikolojik nedenlerle taktik tartışmasını unutabilirler. Bu yüzden, kitap boyunca eleştirdiğim program ve taktik arasında kopukluk durumu yaşanabilir. Kurultayda, bu kopukluğu önlemek üzere, programla ilgili genel taktik meseleler de çözülmelidir. Örneğin kurultay, temel ihtiyacın belirli bir kanunun meclisten geçmesi olduğuna karar verirse, yasayı onaylayacak milletvekillerine nasıl baskı kurulacağına da karar vermelidir. Eğer katılımcıların yarısı, kanuna karşı çıkan milletvekilleriyle doğrudan-eylem taktiğiyle yüzleşmek isterken, diğer yarısı bu konu yüzünden milletvekillerine savaş açmaya karşıysa, program üzerinde de gerçek bir uzlaşmaya varıldığı söylenemez. Toplumsal değişim aktivistleri, taktik konusundaki anlaşmazlık çözülmeden kampanyaya girişmemelidir.

Kimi aktivistler, taktik konularındaki anlaşmazlığın önemsiz olduğunu, örneğin doğrudan-eyleme başvurmayan bir kampanyanın da başarıya ulaşabileceğini söyleyecektir. Bu tutum, taktik konusundaki pervasızlığın bir göstergesidir. Bir kanunun onaylanması için yürütülen mücadelenin ortasında, doğrudan-eyleme başvurmadan aşılamayacak bir engel çıktığını varsayalım. Doğrudan-eylem taktiğinin kullanılmasına karşı çıkmış olanlar mücadeleyi bırakacak, devam etmek isteyenlerse arkalarındaki desteğin azalması yüzünden zayıf düşecektir. Birçok aktivistin bildiği gibi sonuç ağır bir hezimetle sınırlı kalmaz, ciddi bir çekişme ve bölünme de yaşanır. Kurultayda birleşmiş olan gruplar bir daha asla işbirliği yapmamaya yemin eder ve kurultayın umut vaadeden programı paramparça olur. Bu tehlikeli senaryonun yanısıra, hiçbir engelin ya da taktiksel tartışmanın ortaya çıkmaması ve örgütün programını gerçekleştirmesi de sözkonusu olabilir. Bu durumda şu soruyu sormak gerekir: Bir stratejinin başarıya ulaşmış olması onu kullanmamızı haklı kılar mı? Cevap kesinlikle hayırdır. En aptalca stratejiler bile başarıyı getirebilir. Bir insanın piyangoda sürekli kazanması bilet almanın iyi bir strateji olduğu anlamına mı gelir? Ne yazık ki, pervasız taktiklerin yarattığı sonuçlar piyango oynamakla birkaç dolar kaybetmeye benzemez. Bir kampanyanın başlangıcında taktik konu-

sunda bölünme yaşandıysa, bu kampanya başarıya ulaştığında tartışmaların da son bulacağı sanılmamalıdır.

Taktiksel bölünmeleri en baştan önlemek mümkündür. Bir yasanın belirli bir meclisten geçmesi için çalışan bir topluluk örneğini ele alırsak, kurultaydaki tartışmalar sadece hedefin kendisiyle sınırlı kalmamalıdır. Katılımcılar bir yasama kampanyasını kazanmak için gereken genel taktikleri de tartışmalıdır; eğer bu taktiklerin kullanımı genel kabul görmüyorsa başka bir program belirlenmelidir. Genel taktiklerle ilgili uzlaşma sağlanması, çeşitli ayrıntıların ya da karşı tarafın taktiklerine verilmesi gereken yanıtların ilerde tartışılamayacağı anlamına gelmez. Ancak bu türden küçük çaplı tartışmalar program uğruna çalışmayı kabul eden insanların varsayımlarını sarsmayacaktır. Aksine, bu tür tartışmalar karar alma sürecini kolaylaştırır ve bölünme yaratmaz. Kurultay, araçlar ve amaçlar konusunda uzlaşmaya vardıktan sonra, kurultay kararlarının nasıl uygulanacağı daha sonraki toplantılara bırakılabilir. Belirli konular komitelere devredilebilir ve nihai karar alma organı olarak kurultayın yerine bir çeşit düzenleme komitesi kurulabilir. Bu komite resmi karar alma sürecini şekillendirir, hatta, her bir eylemin bütün kesimlerin onayını almasını sağlayabilir. Bu ikinci yaklaşım Tenderloin Lüks Otel Komitesi (birinci bölüm), CAFE (üçüncü bölüm) ve Amerika Özürlü Yurttaşlar İttifakı (yedinci bölüm) gibi gruplar tarafından başarıyla uygulanmıştır. Kurultayın araçlar ve amaçlar konusunda açık bir karara varması, oyunun kurallarının baştan belirli olmasını sağlar ve kampanyaya bir güven duygusu hâkim olur.

Kurultayların, hiçbir grupla ilişkisi olmayan bireyleri toplumsal değişime katmak gibi olağanüstü bir özelliği de vardır. Tenderloin Barınma Kliniği, 1992 yılı ağustosunda, yoksul kiracıların katıldığı ve medyanın haklı olarak "yoksullar kurultayı" olarak nitelediği bir toplantı düzenledi. Katılımcıların arasında çeşitli örgütlerle ilişkisi olan kişiler olsa da, çoğunluk, kaldığı pansiyonun veya otelin lobisinde, ya da sokakta toplantının duyurusunu görüp gelen kişilerdi. Katılanların neredeyse tamamı ya sabit gelirli, ya evsiz, ya da düşük gelirli (hatta düzenli geliri olmayan) kişilerdi. Çoğunun top-

lumsal değişim programları ve stratejileri üretme deneyimi yoktu. Çoğu birbirini tanımayan insanlardan oluşan bu büyük grubun stratejiler, taktikler ve hedefler konusunda açık açık tartışması, görmeye değer bir manzara oluşturuyordu. Televizyon haberleri, kurultayımızdaki konuşmacıların tutkulu ve ilkeli tarzını, Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti'nin aynı yılın başındaki büyük parti kurultaylarında sergilenen tarzla karşılaştırdı ve bizimkini olumladı. Daha önce, belirli bir mahalledeki yoksul kiracıların katıldığı tam gün süren bir toplantıda da aynı sosyal fenomene tanık olmuştuk. Bu tam günlük kurultayda kararlaştırılan hedeflerin çoğu uygulanmıştı. Kurultayın belirlediği program bazı insanların gözünde neredeyse dini bir statü kazanmış; insanlar bu toplantının eylem planı tam olarak hayata geçmeden başka konularda çalışmaya yanaşmamıştı. Kurultay süreci insanların beslediği farklı kaygıları, proaktif ve gerçekçi bir ilerici toplumsal değişim programında, başarılı bir biçimde, birleştirmişti.

Kurultayların da çeşitli eksikleri vardır. Bu tür toplantılar, proaktif bir biçimde çalışan ve taktiksel öngörüye sahip, kalıcı bir toplumsal değişim örgütünün yerini tutamaz. Örneğin, kurultayın programının gerçekleştirilmesi durumunda gelecek yöneliş tartışma konusu olabilir; yeni bir kurultay düzenlemek mi doğru olur, yoksa sadece birinci kurultay programının uygulanmasında aktif rol alan kişiler mi bir sonraki aşamayı belirlemelidir? Kurultay stratejisi, kendi programı olan yeni bir aktivist örgütünün oluşumuna yol açabileceği gibi, sadece kitlenin çeşitli sorunlarını çözmekle de kalabilir. Kurultaylar kanalıyla akif hale gelen bağımsız insanlar, örgüt inşasından çok, belirli sorunların çözümüyle ilgilenir. Bazı bağımsızların varolan örgütlere katılmak istemesi sözkonusu olsa da, yeni bir örgüt kurma hedefini açıkça tartışmayan bir kurultay, bu hedefe kolay kolay ulaşamaz. Eğer kurultayın hedefine ulaşıldıktan sonra katılımın devam etmesi için yeni bir oluşuma gitmek gerekiyorsa, bu hedef daha ilk toplantıda açıkça tartışılmış ve benimsenmiş olmalıdır.

Kurultayın boyutu da önemli bir sorundur. Bir kurultay için en uygun katılım birkaç yüz kişidir. Eğer binden fazla insanın kurul-

taya katılması söz konusuysa, organizatörler doğrudan demokrasi yerine temsili demokrasiye başvurmak durumunda kalabilir. Bin kişiyle aynı salonu paylaşan bağımsız bir katılımcı, kendini karar alma sürecine dahil hissetmez. Pek az örgüt, gönüllülerin ya da personelin çok iyi koordine edilmesini gerektiren bu tür toplantıları başarıyla idare edebilir. Büyük toplantının verimli bir biçimde işlemesi için, önerilen program, strateji ve taktikleri önceden küçük gruplar halinde tartışmış olan homojen bir kitle gerekebilir. Bir gün süren bir toplantıda, çoğu birbirini tanımayan 1.000'den fazla bireyi, gerçekçi programlar geliştirmek ve taktikler belirlemek için biraraya getirmek oldukça zor bir görevdir. Aşırı büyük olan bir toplantıda herkesin yazılı olarak ya da video ekranı kanalıyla bir önerge sunmasını sağlamak için harcanan zaman, önemli tartışmalar yapmak için gereken zamandan çalınır. Sonuç olarak toplantıda "daha ucuz evlere destek aktarılması" veya "istihdam olanaklarının geliştirilmesi" gibi bir dizi gösterişli hedef üzerinde "anlaşma" sağlansa da; bu durum, kitlenin a) proaktif strateji ve taktikler sayesinde ulaşılabilecek, b) gerçekçi ve c) tüm grup tarafından benimsenen, d) somut hedeflere yönelik bir çalışma başlatmasını sağlamaz.

1.000'den fazla kişiyi bir kurultaya çekebilen bir oluşum muhtemelen çeşitli grupların temsilcilerini de içeriyor demektir. Bu tür geniş bir kitlenin önce küçük gruplar halinde program ve taktik tartışması yapması, sonra da daha küçük ve yönetilebilir bir kurultaya temsilci göndermesi daha doğru olur. Aktivistlerin önünde iki seçenek vardır: gruplar tarafından alınmış olan kararların onaylanmasına hizmet edecek geniş bir toplantı ya da sadece temsilcilerin katılacağı ve zor ama gerekli olan gündem ve taktik tartışmalarını yapacak küçük bir toplantı. Her iki yaklaşım da verimlidir, doğru seçimi belirleyecek olan sözkonusu kitlenin durumudur.

E. ÜLKE GENELİNDEKİ KURULTAYLAR

Kurultayların, toplumsal değişimin önünü açacak biçimde yerel toplulukları yönlendirme, birleştirme ve harekete geçirme başarısı birçok kez ispatlandı. Peki, kurultayların aynı rolü ulusal düzeyde

oynaması mümkün olabilir mi? Bence bu sorunun cevabı evettir. Rahip Benjamin Chavis Jr.'ın *National Association for the Advancement of Colored People* (NAACP- Ulusal Koyuderili İnsanları Geliştirme Birliği) başkanlığı yaptığı sırada, toplumsal değişim aktivistleri ulusal kurultayların taşıdığı taktiksel öneme tanık oldular. Ancak anaakım medya, Chavis'in programı hakkında kamuoyunun kafasını karıştırmada o kadar başarılı oldu ki, Chavis'in girişiminin genel stratejik önemi unutuldu. NAACP'nin başına seçilmeden önce Chavis, bir grup Afrika kökenli Amerikalı aktivistten oluşan *Wilmington 10* adlı bir grubun üyesi olarak tanınıyordu. Kuzey Carolina'nın Wilmington şehrindeki ırksal çatışmalar sırasında, bu grubun üyeleri bir bakkal dükkanını kundaklamak suçundan haksız yere hapse atılınca, ulusal ve uluslararası çapta bir skandal patlak vermişti. 1980'de bir federal mahkemenin aldığı temyiz kararıyla hapisten çıkan Chavis, *United Church of Christ* (İsa'nın Birleşik Kilisesi) tarafından kurulan *Commission for Racial Justice*'ın (Irksal Adalet Komisyonu) başkanı oldu. Bu görevinde, çevresel ırkçılık konusuna yoğunlaştı ve 1991 yılının ekim ayında, çevresel adalet kampanyalarında çalışan aktivistlerin birleşmesi amacıyla düzenlenen *First National People of Color Environmental Leadership Summit*'e (Koyuderili İnsanlar Birinci Çevresel Önderlik Zirvesi) katkıda bulundu. Chavis, uzun aktivistlik geçmişi ve farklı topluluklar arasında köprüler kurma başarısı sayesinde, 1993 yılında boşalan NAACP başkanlığı görevini üstlenecek en iddialı aday haline gelmişti. Chavis'in baş rakibi Rahip Jesse Jackson'dı. Görünüşe göre NAACP, Jackson'ın çok fazla tartışma yaratacağını ve örgütü kendi amaçları için kullanacağını düşünüyordu; ne yazık ki bu suçlamalar ilerde Chavis'e de yöneltilecekti.

Birçok kişiye göre NAACP'nin temsil etme iddiasında bulunduğu kitleden kopma noktasına geldiği 1993 nisanında, Chavis NAACP'nin başına geldi. 1993 yılında yapılan *Detroit News and Free Press* (Detroit'te Haber ve Özgür Basın) adlı bir ankete göre, birçok siyah, NAACP'nin kendi sorunlarıyla ilgilenmediğini düşünüyordu.[2] 1993'ten önceki yıllarda da aynı kopukluğu yaşayan NA-

2. Salim Muwakkil, "Advancement?" *In These Times* (Eylül 5,1994), s. 6.

ACP, gelenekçi yapısı itibariyle değişime kapalı bir örgüttü ve Chavis seçilene kadar yaklaşımını değiştirmeye çalışmamıştı. Chavis, başkanlığa adaylığını koyarken, örgütü yeniden canlandırmayı vaat ettiğinden, onun seçilmesi NAACP'nin yeni programlara, taktiklere ve stratejilere açık olduğunu düşündürüyordu. Mükemmel bir taktiksel aktivist olan Chavis'te bu temkinli örgütü daha üretken bir toplumsal değişim anlayışına yöneltme yeteneği var gibi gözüküyordu.

Ancak Chavis'in karşısına inanılmaz zorluklar çıktı. Kentlerde yaşayan Afrika kökenli Amerikalıların durumu, 1980'ler boyunca korkunç derecede kötüleşmişti. 1993'e gelindiğinde Afrika kökenli Amerikalıların yaşadığı semtlerde yüksek işsizlik oranları, yoksulluk, sayısız tek-ebeveynli fakir aile ve bu koşullardan kaynaklanan uyuşturucu bağımlılığı ve suçlar mevcuttu. Hapse düşen Afrika kökenli Amerikalı erkeklerin sayısı hiç olmadığı kadar yüksekti; çete şiddeti bir salgın gibi yayılıyordu ve federal hükümet kentlerde yaşayan Afrika kökenli Amerikalıların hayatlarını düzeltmeye yönelik programlara aktardığı sınırlı bütçeyi de kaldırıyordu. Chavis, yeni ABD başkanının Demokrat Partili olması gibi bir "avantaj"a sahipti ama Bill Clinton vadettiği kentsel yardım projesini Chavis göreve gelmeden önce iptal etmişti. Kongre'de bulunan kırk Afrika kökenli Amerikalı milletvekili dahi Clinton'un yoksul Afrika kökenli Amerikalı topluluklara vaadettiği bu projenin iptalini engelleyememişti.

Bütün bu olağanüstü engellerle karşılaşan Chavis, tarihsel bir görevi başardı ve Afrika kökenli Amerikalı topluluğunun bütün farklı kanatlarıyla temasa geçti. Chavis, "sen, ben, bizim oğlan" ile yetinmeyip, topluluğun dışlanmış kesimlerini de sürece kattı. Bunlar arasında bazı Afrika kökenli Amerikalı topluluklarında ve özellikle de gençler arasında –toplum ister beğensin ister beğenmesin– önemli bir etkisi olan ve sokak çeteleri arasında barış yapılmasını savunan "*street gang truce*" hareketi bile vardı.[3] (Mevcut veya es-

3. Chicago'da Gangster Disciples (Gangster Havarileri) olarak bilinen bir sokak çetesi 21st Century Voices of Total Empowerment (VOTE- 21 yy. Tam Güç için Haykırış) projesini başlattı. Örgüt okullara ayrılan paradan kesintilere ve sağlık kliniklerinin kapatılmasına karşı yapılan protestolara büyük kalabalıklar toplama-

ki çete üyelerinden oluşan ve çeteler arası savaşlara son verilmesini savunan bu grubun suç sicili kabarıktır ve polis onların çalışmalarından son derece rahatsızdır.) Chavis, elli yıl önce NAACP'den atılmış olan W.E.B. DuBois'nın önderlik ettiği, Afrika kökenli Amerikalı bir grup radikal entelektüelle de görüştü. Hatta, Chavis, *Nation of Islam* (İslam Milleti) grubunu bile tartışmaya katarak, yurttaş hakları hareketinin uzun zamandır birbirine düşman olan (siyah milliyetçiler ve toplumla bütünleşme taraftarları gibi) kanatlarını biraraya getirmeye çalıştı. Bu girişim Chavis'in göze aldığı en büyük riskti; çünkü birçok kişiye göre İslam Milleti grubunun önderi Louis Farrakhan'ın takındığı Yahudi düşmanı, eşcinsel karşıtı ve erkek egemen tavır, bu grubun yoksul Afrika kökenli Amerikalı semtlerine sağladığı sınırlı hizmeti gölgede bırakıyordu. Medyada özellikle Chavis'in çetelerle ve İslam Milleti grubuyla yakınlaşması öne çıktıysa da, Chavis, NAACP'nin eşcinsel haklarına da destek vermesini sağlamıştı. Chavis, NAACP'nin "koyuderili" tüm insanları gerçekten birleştirmesini sağlamak için Latin ve Asya kökenli topluluklarla daha yakın işbirliği yapmayı planladığını da açıkladı.[4]

Afrika kökenli Amerikalı topluluğunun her kesimine ve hatta daha ötelere uzanan Chavis, bu farklı kesimleri ortak bir eylem planı etrafında birleştirecek bir araca ihtiyaç duyuyordu. Bunun için en uygun araç, ülke çapında bir kurultaydı. "Afrika Kökenli Amerikalılar Önderlik Zirvesi" olarak adlandırılan kurultay, Afrika kökenli Amerikalı topluluğunun tüm kesimlerinden temsilcileri 12 Haziran 1994'te Baltimore'da biraraya getirdi. Chavis ilk zirvede tüm grupları ilgilendiren temel konulara değinilmesini ve ağustos ayında yapılacak ikinci bir toplantıda ortak bir program ve eylem

yı başarmış ve 30.000 civarındaki çete üyesinin oy kullanması için çaba sarfetmiştir. Chicago Crime Commission (Chicago Suç Komisyonu) ise bu olumlu girişimleri övmek yerine çetenin çalışmalarının "kaygı" verici olduğunu bildirmiştir. Afrika kökenli Amerikalı gençlerin sonu hapisane olan etkinliklerden, kendi topluluklarının politik gücünü artıran etkinliklere kayması birçok kesim tarafından mevcut politik düzen için bir tehdit olarak görülmektedir. (*San Francisco Chronicle*, 10 Ekim 1994, "Chicago Gang is Cleaning Up Its Act," s. A8).

4. Salim Muwakkil, "NAACP Follows Chavis' Lead," *In These Times* (25 Temmuz 1994), s. 7-8.

planı hazırlanmasını planlamıştı. Medyanın, kurultayın Afrika kökenli Amerikalı topluluğunun süregiden krizini ele alma açısından son yirmi yılın en önemli girişimi olduğunu belirtmesi beklenirdi. Chavis, eski düşmanları bir araya getirerek, tüm ırklardan Amerikalıları etkileyen sorunları çözmeye çalıştığı için gazete yazarlarının övgüsünü alabilirdi. NAACP de bu bağlamda kentsel sorunları çözme konusunda ulusal bir irade oluşturan itici bir güç olarak görülebilirdi. Normalde Afrika kökenli Amerikalılara kendi başlarının çaresine bakmalarını öğütleyen politik muhafazakarlar da Chavis'in düzenlediği kurultayı, topluluğun kendi yağıyla kavrulacağının ve devletten para istemeyeceğinin işareti olarak selamlayabilirdi. Ancak anaakım medya bu seçeneklerden hiçbirini tercih etmedi. Beyaz editörler tarafından yönetilen ve birkaç Afrika kökenli Amerikalı muhabir çalıştırdığı için hava atan anaakım medya açısından, Chavis'in zirvesinin tek önemli yönü, Farrakhan'ın davet edilmesiydi. Medyada öne çıkan tema; saldırgan, eşcinsel karşıtı, beyaz düşmanı ve Yahudi aleyhtarı Farrakhan'la işbirliği yapan Chavis'in NAACP'yi uçuruma sürüklediğiydi. Medya, aslında Afrika kökenli Amerikalı topluluğunun beyazlara düşmanlık beslediği iddiasını reddeden Afrika kökenli Amerikalıların kimi sözlerini cımbızlayıp kullanmaktan bile çekinmedi. Örneğin, geçmişte NAACP'de başkan yardımcılığı yapmış olan Michael Myers, NAACP'nin "milliyetçi siyah radikaller tarafından ele geçirildiğini"[5] söyleyince medya tarafından öne çıkarıldı. Chavis'in karşısına Myers'ı çıkaran medya, ılımlı Afrika kökenli Amerikalıların NAACP'nin yeni yaklaşımından rahatsız olduğunu göstermeye çalışıyordu. NAACP'nin eski halkla ilişkiler müdürlerinden olan Denton Watson da, Myers'e benzer bir biçimde, Chavis'in örgütü "gençlerin aklını karıştıracak ve düşmanların elini güçlendirecek ayrılıkçı bir harekete" çevirdiğini iddia etti.[6]

Gerçi Cornel West gibi, anaakım medyanın onay verdiği Afrika kökenli Amerikalı liderler de kurultaya katılıp Chavis'in "geniş şemsiye" yaklaşımını destekledi ama bu liderlerin açıklamaları, Farrakhan tartışmasının ve sokak protestolarının gölgesinde kaldı.

5. A.g.y..
6. A.g.y..

Chavis, belirli bir kesimle masaya oturmakla bu kesimin görüşlerini benimsemek arasında ayrım yapmaya çalıştıysa da, medya, Farrakhan konusunda yapılan hiçbir açıklamayı kabul etmiyordu. Medya, kurultayın dışlayıcı değil tersine kapsayıcı olmasını gerektiren stratejik temelleri de görmezden geliyordu.

Chavis'in düzenlediği zirve, Farrakhan tartışması yüzünden, ikinci zirveyi hazırlayacak bir zemin olmaktan çıkıp, bir tartışma arenası haline geldi. Ancak Chavis'in kurultayda birçok farklı kesimin temsilini sağlaması sayesinde, NAACP ilk hedefine ulaşmış oldu. Bu toplantıdan önce, NAACP gibi muhafazakar bir grubun Afrika kökenli Amerikalı topluluğunu birleştireceğine kimse inanmazdı herhalde. Bir toplantıya geniş katılım sağlamakla, bir topluluğun birliğini sağlamak aynı şey olmasa da, Chavis'in kurultay stratejisi bu süreci başlatmıştı. NAACP üyeleri de dahil, zirveye katılan herkes, Chavis'in yaklaşımına yoğun destek verdi.[7] Farrakhan tartışması onun ve taraftarlarının gözünü korkutamadı ve zirveden bir ay sonra yapılan yıllık NAACP kurultayında Chavis'in stratejisi onaylandı. Ancak sunulan bu destek, görevinden alınmak üzere olan parti liderlerine verilen "güven oyu"nu andırıyordu. NAACP'nin yıllık toplantısından kısa süre sonra Chavis, kendisine yönelik bir cinsel taciz suçlamasını ortadan kaldırmak amacıyla, örgüt bütçesinden 332.400 doları zimmetine geçirmekle suçlandı. Chavis'in bu konudaki açıklaması, muğlak ve çelişkiliydi. Yönetim kurulunun onayını almadan derneğin kaynaklarını kişisel bir sorununu çözmek için kullanan Chavis'i savunmak mümkün değildi. NAACP'ye parasal destek veren Ford Vakfı, Mobil Oil, General Motors ve Philip Morris gibi kuruluşlar, bağış yapmaya devam etmeleri karşılığında Chavis'in atılmasını talep etmeye başladı. Bu kuruluşlar, Chavis'in istifasını istemek için, doğrudan politik olmayan bir gerekçe arıyordu ve yolsuzluk olayı bu gerekçeyi sunmuştu.

NAACP, 20 Ağustos 1994 tarihinde, olağanüstü bir yönetim kurulu toplantısı yaparak Chavis'in atılmasına karar verdi ve ertesi gün başlaması planlanan İkinci Afrika Kökenli Amerikalılar Önderlik Zirvesi'ni iptal etti. Kimse bu iki karar arasındaki bağlan-

7. A.g.y.

tıyı sorgulamadı. Eğer Chavis, uyguladığı politik taktikler için değil, yolsuzluk gerekçesiyle görevden alındıysa, NAACP'nin ikinci zirveyi yapması gerekirdi. Eğer bu toplantıda Chavis'in merkezi bir rol oynadığı düşünüldüyse, Chavis toplantının bitişinden sonra görevden alınabilirdi. NAACP'nin, Afrika kökenli Amerikalıların birliğini ve hareketini hedefleyen bir yıllık çalışmaya alelacele ve tek taraflı olarak son vermesi, örgütün bu zorlu hedefi gerçekten isteyip istemediği konusunda varolan kuşkuları güçlendirdi. Chavis'in, kurultay aracılığıyla siyahlar arasında "çalışma birliği" oluşturma girişimi, NAACP'nin siyah milliyetçiliği karşısında duyduğu korkuyu aşamamıştı.

Chavis, görevden alındıktan sonra, Afrika Kökenli Amerikalılar Ulusal Önderlik Zirvesi'ni bağımsız bir girişim olarak sürdürmeye çalıştı. Bunun ardından, Haziran 1994'da düzenlenen zirvede, bir milyon kişilik bir yürüyüş yapılması önerisini sunan Farrakhan ile ittifak kurdu. Chavis, bu hedef uğruna, 1994 yılı ağustos ve aralığında ve 1995 yılı haziranında, Farrakhan'la ortak zirveler düzenledi. NAACP, anaakım medya kuruluşları ve politikacılar bu zirveleri görmezden gelirken, Jesse Jackson ve Cornel West gibi şahsiyetler katılmaya devam etti ve yürüyüş konusunda tabanda gelişen dinamik de giderek güçlendi.[8]

Zirve süreci, 16 Ekim 1995 tarihinde gerçekleşen ve tarihsel bir önem taşıyan "Bir Milyon İnsan Yürüyüşü"yle doruğa çıktı. Bu yürüyüş, zirvenin ilk katılımcılarının tamamına yakın bir bölümünü kapsıyor olsa da, medya, eyleme Farrakhan'ın hakim olduğunu iddia etti. İslam Milleti grubunun lideri, bu iddiayı yalanlayacak hiçbir konuşma yapmazken, diğer katılımcılar yürüyüşün Farrakhan'ın fikirlerini değil, Afrika kökenli Amerikalıların ırksal onurunu ve dayanışmasını temsil ettiğini belirtti.

Benjamin Chavis'in sayısız hatası (cinsel taciz skandalı, *Superfund* çevre yasalarını iptal ettirmek için şirketlerle işbirliği yapma-

8. Chavis'in ikinci ve üçüncü zirveleri ile ilgili bir tartışma için: Salim Muwakkil "Closing Ranks," *In These Times* (12 Aralık 1994), s. 20-21. Zirve ve Mart arasındaki ilişki için bkz: Muwakkil, "Face the Nation," *In These Times* (30 Ekim 1995), s. 15-18.

sı. NAACP'nin finansal sorunlarını ihmal ederek ya da yaratarak yol açtığı sorunlar ve NAACP'den atılması yüzünden Yahudileri ve Yahudi örgütlerini suçlaması) olsa da, aktivistler, Chavis'in, siyah topluluğunun tarihsel olarak ayrı duran bütünleşme taraftarı ve milliyetçi kanatları arasında birliği sağlama çabasını görmezden gelmemelidir. Chavis, cemaatlerindeki çözülmeyi durdurmak isteyen Afrika kökenli Amerikalıların, birlik ve toplumsal değişim aktivizmi yönündeki arzularını harekete geçirmek için kurultay sürecini başarıyla kullanmıştır.

Yürüyüşün sonrasında, tüm Afrika kökenli Amerikalı kesimleri (yürüyüşten dışlanan kadınlar da dahil) birleştiren, geniş bir programın oluşup oluşmayacağını hep birlikte göreceğiz. Geniş kapsamlı ve ilerici bir Afrika kökenli Amerikalı hareketi başlatma uğruna, Farrakhan'ın İslam Milleti'nin toplumsal ve ahlaki açılardan kabul edilemez olan görüşlerinden vazgeçip geçmeyeceği oldukça önemli bir meseledir. Yine de, kurultay stratejisi, en azından, Afrika kökenli Amerikalı topluluğunu yeniden canlandırmak için gereken canlı strateji ve taktik tartışmasını başlatmıştır. Bu tartışmanın gidişatı, önümüzdeki yıllarda ülkedeki toplumsal değişim aktivizminin geleceğini yakından etkileyecektir.

F. ULUSAL ÇEVRE KURULTAYI MESELESİ

Afrika kökenli Amerikalıların düzenlediği zirvenin heyecan verici yönlerinden biri de, kentlerde yaşayan Afrika kökenli Amerikalıların yaşadığı korkunç sorunlara karşı yeni, birleşik ve stratejik bir hamle başlatma imkanı sunmasıydı. Çalışkan, dürüst ve demokratik bir tarz izleyip somut kazanımlar uğruna çaba sarfeden aktivistler, sırf statükodan şikayet etmekle yetinen aktivistlerden çok daha yararlıdır. Çevre aktivistleri de, aynı şekilde, kurultay statejisinden yararlanmalıdır. Günümüzde çevresel tehlikeler milyonlarca Amerikalının güvenliğini ve sağlığını tehdit ettiği halde, çevre sorununu ülkenin en yakıcı sorunlarından biri olarak gören Amerikalıların

oranı –1994 yılında yapılan bir araştırmaya göre– yüzde 5'i geçmiyor[9] 1994 yılında, ulusal çevre örgütlerinin üye sayısında ciddi bir düşüş yaşandı ve Cumhuriyetçiler Kongre'yi ele geçirip çevreye karşı korkunç bir saldırı başlatana dek bu eğilim değişmedi. Sırf kağıt üzerinde varolan üyelerin sayısının azalması çevre aktivizminde bir azalma olduğu anlamına gelmese de, Demokrat Parti'nin Kongre'yi ve başkanlık koltuğunu elinde tuttuğu bir dönemde çevrecilerin tüm ülkede gerilemesi yüzünden, çoğu insan çevreci politikaların acilen değişmesi gerektiğini düşünüyor. Günümüzün ileri ci aktivistleri arasındaki "Çevreyi kimin yüzünden kaybettik?" tartışması, sağcı dergilerde yıllarca süren "Çin'i kimin yüzünden kaybettik?" tartışmasını hatırlatıyor insana.

Birçok çevreci taban örgütü, büyük kurultay sürecinin önemini şimdiden anlamış durumda. 1991 ekiminde, Washington'da, çevresel adalet grupları *First National People of Color Environmental Leadership Summit*'i (Koyuderili İnsanlar Birinci Çevre Zirvesi) topladı. Geniş bir etnik yelpazeden ve farklı coğrafi bölgelerden gelen 600'den fazla aktivist, bu kurultayda, yeşermekte olan harekete yön gösterecek "Çevresel Adalet İlkeleri" adlı belgeyi kabul etti.[10] 1992 aralığında *Southern Organizing Conference for Social and Economic Justice* (Toplumsal ve Ekonomik Adalet için Güney Örgütlenme Konferansı) tarafından düzenlenen yerel bir toplantıda sekiz güney eyaletinden 1.500'den fazla insan biraraya geldi. Toplantıyı *Greenpeace* ve yerel gruplar düzenliyordu. Ayrıca 7.000 taban örgütlenmesinden oluşan ve Lois Gibbs'in başkanlık ettiği *Citizens Clearinghouse for Hazardous Wastes* (CCHW- Yurttaşların Zararlı Atıkları Temizleme Grubu) adlı ağ, düzenli olarak ülke çapında büyük kurultaylar düzenliyor. CCHW'nin kuruluşunun onuncu yılı olan mayıs 1993 tarihinde Washington'da yapılan bu kurultay, *Greenpeace* tarafından düzenlenen ve Clinton yönetiminin East Liverpool çöp yakma tesisi (ikinci bölüm) konusundaki hilesini teş-

9. *Los Angeles Times*, 21 Eylül 1994, "Environmental Movement Struggling as Clout Fades. "

10. Jim Schwab, *Deeper Shades of Green: The Rise of Blue Collar and Minority Environmentalism in America*, San Francisco: Sierra Club Books, 1994. "İlkeler" için bkz: Appendix C, s. 441-443. Schwab s. 383-393 arasında zirveyi tartışıyor.

hir eden, "Önce İnsan" adlı otobüs turunun gelişiyle daha da renklenmişti.

Bu kurultaylar, çevre örgütlerine yeni üyeler katmaktan çok, aktivistler arasında bağlantı kurulmasını sağlamak amacıyla düzenleniyor. Ancak, büyük önem taşıyan bu toplantıların kamuoyunda yarattığı yankı, toplumun ilgisini çekecek bir ulusal çevre programı üretmeye yetmiyor. Bu toplantılar, bağımsız çevrecileri ulusal çaplı bir çevre kampanyasının etrafında birleştirecek şekilde de tasarlanmıyor. Ancak yine de, bu öncü toplantıların elde ettiği başarı, hem taban aktivistlerini hem de anaakım çevre gruplarını kapsayacak daha büyük kurultayların olumlu sonuçlar yaratabileceğini gösteriyor.

Yerel taban örgütlenmeleriyle ulusal çaplı anaakım çevre örgütleri arasında varolan güvensizlik düşünüldüğünde, bu kesimleri aynı kurultayda biraraya getirme fikri, bir hayal, hatta ciddi bir tehlike gibi gözükebilir. Kendine çevreci diyen insanlar arasında varolan politik, kültürel, ırksal, sınıfsal ve coğrafi bölünmeler ortak bir çevre programı oluşturulmasını engellemekte. Ancak, içinde bulunduğumuz statükonun vehametini düşünürsek, büyük çevre kurultayı önerisini bir daha düşünmek gerek. Kurultaylar –Afrika kökenli Amerikalıların düzenlediği zirvede de görüldüğü gibi– açık ve demokratik bir karar alma süreci içerdiğinden, katılımı teşvik eder ve bir program ve eylem planı hazırlanmasını sağlar. Kurultay, yerel taban örgütlerine, sıradan çevrecilerin görüşlerini temsil eden kesimin anaakım gruplar değil kendileri olduğunu gösterme fırsatı da verir. Kurultay, yerel aktivistlerin ülke çapındaki çevre tartışması üzerindeki denetimini artırır. Bazı anaakım, ulusal örgütler stratejik karar alma ve çevre sorunundaki önceliklerin belirlenmesi sürecinde yerel gruplara eşit söz hakkı tanıyan bir toplantıdan uzak durmak isteyebilir. Ancak kurultayın bu grupları kapsaması şart değildir; çünkü ilerici bir çevre programını etkili bir biçimde savunamayan bir örgüt kurultayın etkisini de artıramaz.

Ulusal büyük konferansın birçok hedefe ulaşması mümkündür. Birincisi, kurultay ülke çapında somut bir çevre programı oluşturulmasını sağlayacaktır. Kamuoyunun çoğu, çevrecilerin ülke ça-

pındaki taleplerini tam olarak bilmez. Çevrecilerin talepleri tam anlamıyla bilinmediğinden, politikacılardan hesap sormak zorlaşır; kamuoyu çevreye yapılan ihanetlerin farkına varamaz. Örneğin benekli baykuş konusunda çevreci görüşlere sempati duyan kişiler bile, çevrecilerin bu konudaki görüşünün ne olduğunu bilemiyordu, zira böyle bir görüş yoktu! Oysa bir kurultay, bu konuda ortak bir karara varılmasını ve bu kararın herkese duyurulmasını sağlardı. Eğer kurultay, benekli baykuş konusundaki yegane tutarlı çevreci yaklaşımın baykuşun yaşam alanında tarımın topyekûn yasaklanması olduğunu ilan etseydi, kamuoyu, daha zayıf önlemler savunan politikacıların çevrecilerin yanında olmadığını derhal anlardı. Muhtemelen bu karar bile, *Wilderness Society* (Doğal Hayat Derneği) gibi anaakım grupların bu zayıf önlemleri büyük bir çevre zaferi gibi sunmasını engelleyemezdi; ama kamuoyu (basının bir kısmının da desteğiyle) zayıf önlemlerin ulusal çevre programıyla çeliştiğini görürdü. Eğer toplum, çoğunluğun demokratik olarak benimsediği çevreci yaklaşımla, bu sahte "zafer" arasındaki uyumsuzluğu açıkça görebilseydi, anaakım grupların ihanetlerine dur demek mümkün olurdu.

Kurultayın somut bir ulusal çevre programı oluşturması, tabandaki çevre gruplarının ulusal gündemleri ele alan eylemler düzenlemesini de kolaylaştırırdı. Çoğu anaakım örgüt, ülke çapındaki kampanyalara bağımsız bireyleri katmaya çalışmaz. Radikal yazarlar, bu umarsızlığı, ulusal anaakım grupların kendilerinden hesap soracak gerçek bir kitle tabanı istememesine bağlar. Daha ılımlı yazarlara göreyse, bu grupların liderleri ulusal çevre gündemleri etrafında insanları nasıl harekete geçireceğini bilmez. Yerel örgütlerin birçok aktivistin katılımını sağlamasının nedeni, bir çöp yakma tesisinin ya da toksik atık çöplüğünün bölgedeki insanların hayatını doğrudan etkilemesidir. Federal hükümetin çevre yasaları ve idari kararları insanların hayatını doğrudan etkilese de yerel kampanyalarda varolan aciliyet duygusu yoktur. Tabandaki çevreciler somut bir eylem programı etrafında harekete geçer; ulusal çaplı meseleler etrafında bir hareketlenme yaratmak için de somut bir ulusal program gerekir. Dolayısıyla ulusal çaplı bir konferans, tüm ülkedeki

çöp yakma tesislerine karşı yerel aktivistleri birleştirmeye çalışan *Greenpeace*'in de çok işine yarayacaktır. Eğer bu program demokratik bir biçimde hazırlanırsa, çöp yakma tesisinin uzağında yaşayan ama soruna duyarlı olan insanlar da çalışmaya katılmak isteyecektir. Ancak *Greenpeace*'in ülke çapında yürüttüğü kampanya, mevcut haliyle, tüm ülkeyi kapsayan bir tartışma sürecinin değil tek bir örgütün ürünüdür.

Böyle bir kurultay, çevreci aktivistlerin enerjisinin verimli bir biçimde kullanılamaması sorununu da ortadan kaldıracaktır. Ne yazık ki, insanların günümüzde toplumsal, ekonomik ve çevresel adalet mücadelesine katılmaya istekli olmadığı yolunda medya tarafından yayılan yanılsama, kimi çevreci liderleri de etkisi altına alıyor. Örneğin, 1994 sonlarında *National Resources Defense Council*'ın (NRDC- Ulusal Kaynakları Savunma Konseyi) bir temsilcisi çevre aktivizmindeki gerilemeyi açıklarken, geri-dönüşüme katkıda bulunan ya da "doğal" ürünleri satın alan insanların, "üstüne düşeni yaptığını sanıp daha fazlasına kalkışmadığını" belirtmişti. Bu bakış açısı, iki bakımdan ilginçtir. Birincisi NRDC ve benzeri grupların insanlardan istediği tek katkı para bağışıdır; NRDC'nin, geri-dönüşüm kampanyaları yüzünden gerilediğini düşündüğü "aktivizm" de bu aktivizmdir. İkincisi, bütün aktivist ve örgütçülerin bildiği üzere, zaten belirli bir duyarlılık gösteren insanların, daha büyük görevleri üstlenmesi de kolay olur. "Bir işin yapılmasını istiyorsan, meşgul bir insanı görevlendir," sözünü akıldan çıkarmamak gerek. Bazı insanlar için aktivizm geri-dönüşümle sınırlı olsa da, bundan çok daha fazlasını yapmak isteyen ama nereden başlayacağını bilemeyen birçok insan var. Şu anda geri-dönüşüm kampanyalarına katılan milyonlarca insan, daha gelişmiş bir çevre aktivizmine de destek verebilir.[11]

Somut bir konu, hedef ya da program olmadıkça, kitleleri etkin bir biçimde harekete geçirmek mümkün olmaz. Aynı şekilde, bir örgütün hedeflerini net olarak bilemeyen bir insan da, o örgütün faaliyetlerinin tutarlı olup olmadığını ölçemez. Kafası karışan ya da

11. *Los Angeles Times*, 21 Eylül 1994, "Environmental Movement Struggling as Clout Fades."

kafalandığını düşünen bir insan, harekete geçmek ya da bağış yapmak istemez. Ulusal bir hayvan hakları örgütü olan *People for the Ethical Treatment of Animals* (PETA- Hayvanlara Etik Muamele Grubu) net bir örgütsel programa sahip olmanın avantajlarını görmüştür. Çevre gruplarının kamuoyundan aldığı destek gerilerken, PETA'nın tabanı hızla genişliyordu. Hayvan hakları savunuculuğunun temelinde yatan düşüncelerle, çevreciliğin temelinde yatan düşünceler pek farklı değildir ve bu iki hareketin pek çok ortak noktası vardır. Öyleyse, çevreci grupların sendelediği bir süreçte PETA'nın başarılı olmasının nedeni neydi?

PETA'nın savunduğu, hayvanlara yönelik her türlü istismarı engelleme şeklindeki hedef geniş kapsamlı ve soyut olsa da örgütün üyelerine birçok kanal açıyor. PETA'nın, iki ayda bir çıkan "*Animal Times*" (Hayvan Gündemi) adlı yayınında, hayvanlara yardım etmek isteyen insanların başvurabileceği sayısız yönteme değiniliyor. Bunlar, "Gerçek bir değişim yaratmak için yapabilecekleriniz..." başlığı altında sıralanıyor. Bu öneriler arasında, şirket yöneticilerine telefon etmekten, gezici hayvan şovlarını protesto etmeye kadar pek çok başlık var. Hedeflerin çoğu ülkenin genelindeki, hatta uluslararası kuruluşlar. ACT UP'ın kurucuları gibi, PETA da, insanların gerçek bir etki yaratmak istediğini biliyor ve insanlara bunun nasıl yapılacağını gösteriyor. Çevrecilerse, bu taktiği uygulamada başarılı olamadı. Yeni bir çoksatan kitapta "Dünyayı Kurtarmanın 50 Yolu"nu sıralayan çevreciler, ortaya somut hedefler koyamadıkları için, aktivistlerin enerjisini harekete geçirme noktasında PETA kadar başarılı olamıyor. PETA'nın birkaç yıl önce önüne koyduğu hedef, hayvanlar üzerinde test edilmeyen kozmetik ürünlere "bu ürünün testlerinde şiddet kullanılmamıştır" şeklinde bir etiket yapıştırılmasıydı. Üyelerinin destek verip harekete geçmesi sayesinde grup başarıya ulaştı. Böylece hedefi net olarak tarif eden PETA üyeleri gurur duyulacak bir başarı elde etti. Çevre aktivistlerinin hedefleriyse dağınık, öncelik sırasına konmamış ve geniş bir fikir birliğine dayanmayan hedefler. Dünyayı korumayı isteyen ve çevresel aktivizmin önemini kavrayan aktivistlerin birçoğu şefi olmayan, hatta notalar üzerinde anlaşamayan bir orkestrayı andırıyor.

Başka bir benzetme kullanırsak; PETA'nın ve çevrecilerin yaklaşımları arasındaki fark, bir yangını söndürmeye çalışan itfayecileri bir hatta dizmekle, bu itfayecilerin eline bir kova tutuşturup onları rasgele biçimde alevlerin üzerine göndermek arasındaki farka benziyor. Birincisi örgütlü ve hedefi belirli bir yaklaşımken; ikincisi, deneme-yanılma yöntemine dayanan ve hüsrana yol açacak bir yaklaşımdır.

Çevreci örgütlerin de ulusal bir kurultay düzenlemeden de, PETA'nın örgütlenme yöntemini başarıyla kullanması mümkündür ve bunu başardıkları da oluyor; ancak kurultayın belirli bir program etrafında yaratacağı hareketlenme sınırlıdır. Birçok insan çevreyi korumak için daha çok çaba sarfetmek istiyor ve bir işaret bekliyor. Kurultay sembolik olarak, geçmişten kopuş anlamına gelecek ve üzerinde ortaklaşılmış bir politik programa dayanan ulusal bir hareketin başlamakta olduğunu gösterecektir. *Earth Day* (Dünya Günü) organizasyonunun asıl hedeflerinden biri de buydu; ancak net bir politik programı olmayan *Earth Day,* 1990 yılındaki yirminci yıldönümünde, şirketlerin çevre konularına el atmasının zemini haline gelmişti bile.

Ulusal bir çevre kurultayı için gerekli olan etkenleri sıralayalım. Birincisi, tüketici hakları savunucuları arasında Ralph Nader'in ya da Afrika kökenli Amerikalılar arasında Jesse Jackson'ın sahip olduğu etkiye benzer bir etkiye sahip çevreci bir liderin "birleştirici" bir rol (Afrika kökenli Amerikalılar zirvesinde Chavis'in oynadığı rol gibi) oynaması gerekir. İkincisi, toplantıyı düzenlemek, aktivistlerin ulaşım ve barınma giderlerini karşılamak ve etkili bir planlama yapmak yüklüce bir para gerektirdiğinden, herhangi bir grupla ilişkisi olmayan bir vakfın ya da zengin bir bireyin maddi katkıları sağlanmalıdır. Kurultay başlayıp bir program ve eylem planı belirlendikten sonra, katılımcılar bunların uygulanmasından kimin sorumlu olduğuna karar vermelidir. Kurultay; belirlenen programı uygulayacak ve Washington'daki politik arenada taban aktivistlerini temsil edecek, ulusal çaplı yeni bir örgütün oluşturulmasına da karar verebilir. *Citizens Clearinghouse on Hazardous Wastes*'ten (Zararlı Atıkları Temizleme Yurttaş Grubu) Lois Gibbs, birçok in-

san gibi, bu tür bir oluşumun gerekliliğini kavramıştır. Ulusal örgüt fikrine alternatif olarak, kurultay, semt kurultayları tarafından başarılı bir biçimde kullanılan bir yönetim ya da uygulama komitesi seçebilir. Yaratılan oluşum, her ne biçim alırsa alsın, belirli bir çevre programı etrafında ülkeyi nasıl harekete geçirebileceğini bilmelidir.

Kurultayın başarıya ulaşmasının bir diğer şartı, çevreci örgütlerin, örgütsel bağımsızlık anlayışlarını gözden geçirmesidir. Çevre hareketi, genelde, kendini diğerlerinden farklı kılmaya çalışan, büyüklü küçüklü örgütlerden oluşur. Özellikle ücretli personel çalıştıran örgütler maddi bağışları cezbedebilmek için kendilerine has bir piyasa oluşturmaya çalışırlar. Ulusal çaplı bir konferanssa, tek tek örgütlerin ötesine geçer. Dolayısıyla kurultay, belirli bir konuyu vurgulamaya karar verince, bu konuyla ilgisi olmayan konularda çalışan bir örgüt ya da seçilen konuyu kurultayın belirlediği tarzla değil kendi tarzıyla ele almayı isteyen bir örgüt rahatsız olur. Birçok çevre grubu, hukuken kâr amacı gütmeyen kuruluş yapısında olduğundan, kurultayın kararlarına uymak istemeyen bir örgütün yönetim kurulundan bu yönde karar çıkartması mümkündür. Ulusal örgütlerin bir diğer korkusu da, yerel grupların güçlenip kendi etkilerini azaltması, hatta kendilerini saf dışı etmesidir. Ancak bütün bu kaygılar bir yana, çevrecilerin amacı örgütleri güçlendirmek değil somut bir sorunu çözmek olmalıdır. Örgütlerin farklarını değil birliğini vurgulayan bir kurultay, bu hedefe ulaşılmasını sağlayacaktır.

Ulusal çevre kurultayı fikri birçok sorun barındırsa da, en kötü kurultay bile mevcut statükodan daha yararlı olacaktır. Bu kurultayla ilgili televizyonda çıkan görüntü ve haberler, en azından, çevre konularını kamuoyunun gündemine sokacaktır. Bu ilgi, yeni bir çevreci liderler ve aktivistler kuşağının sürece katılmasını sağlayabilir. Kurultay, işleyiş tartışmaları, politik ayrılıklar veya sıkıcı konuşmalarla boğulsa bile en azından hem toplum hem de çevre örgütlerinin üyeleri, çevre mücadelesinin ne kadar büyük bir gerileme yaşadığını görmüş olacaktır. Çevreci aktivizmin, daha yüzleşmeci, daha stratejik ve kitle tarafından yönlendirilen bir yaklaşıma girmesi ve ulusal arenada yenilgi değil zafer kazanması için gereken kıvılcım, bir büyük kurultayda çakabilir. ABD'de, çağdaş çev-

reci hareket yirminci yüzyılda başladı. Yirmi birinci yüzyıl ise, çevrecilerin politik gücünün tükenişinin değil yeniden doğuşunun simgesi olmalıdır.

G. PROAKTİF BİR BİÇİMDE İLERLEMEK

İlerici toplumsal değişimler gerçekleştirmek için basit bir reçete yoktur. Belirli bir bağlamda başarı getiren taktikler, farklı koşullar altında işe yaramayabilir; son derece saçma görünen bazı stratejiler ise bizi istenen sonuca götürür. Dolayısıyla, taktiksel aktivistler yaratıcılığa, yeniliğe, provokatif olan ama tartışmalı ve hatta şüphe yaratan fikirlere bile açık olmalıdır. Alay edilmekten ya da eleştirilmekten korkan kişi değişimin önünü açamaz. Bu çalışmada adı geçen bütün aktivistler, hedefe ulaşma azimleri yüzünden medyanın, politikacıların ve hatta geleneksel müttefiklerinin saldırısına uğramıştır. Taktiksel aktivizm aşırı hassas ya da gözü çabuk korkan kişilere uygun bir iş değildir.

Cumhuriyetçi Parti'li sağcılar, yirmi yıldan uzun bir süredir ülkedeki değişim mücadelelerinin önüne set çekiyor. Aslında, *New Deal* ve *Great Society** döneminden önce Amerika'da hâkim olan liberal politikalara geri dönülmesini savunan sağcılar, sırf kapsamlı gibi görünen bir program sundukları için, haketmedikleri bir bilgeliğe bürünüyorlar. Çözüm arayan bir toplum, varolan yegane seçeneğe dört elle sarılır; böylece otuz yıllık sağcı önerilerden oluşan bir çorba, "Amerika'yla Sözleşme" adını almış ve 1995 yılındaki siyaset gündeminin merkezine oturmuştur. Gerçi toplumsal değişim aktivistleri yerel düzeyde yapıcı programlar oluşturarak başarı kazanıyorlar ama unutulmamalı ki bu yüzyılın en sevilen başkanı olan Franklin Delano Roosevelt'ten beri Beyaz Saray'a gelen hiç kimse ilerici bir program savunmamıştır. Roosevelt'ın başkan olarak elde ettiği büyük prestijin, sadece uyguladığı programların başarısında gizli olmadığı söylenir. Roosevelt'i bu yüzyılın en çok saygı gören başkanı yapan asıl etken, sürekli olarak toplumsal de-

* Roosevelt döneminin ekonomik, toplumsal programı. (ç.n.)

ğişimi hedefleyen planları ve programları test etmesi, geliştirmesi ve uygulaması; bir taktiğin işe yaramaması halinde bir başkasını devreye sokması ve mücadeleden asla vazgeçmemesiydi. Roosevelt'in programındaki bütün ekonomik hedefler gerçekleşmemiş olsa da, Roosevelt döneminde yaşayan kuşak hükümetin sorunları çözme gücü olduğuna inanıyordu. Günümüzde, ilericiler, Büyük Bunalım dönemindeki kadar ciddi bir krizle karşı karşıya olmayabilir, ancak toplumsal ve ekonomik adaletin ve adil gelir dağılımının önünde duran engeller hâlâ en az Roosevelt döneminde olduğu kadar güçlü. Net bir programı olmayan Demokrat Parti de çok ciddi bir engel. Proaktif bir hat izleyen ve hedefe giden strateji ve taktikleri belirleyen toplumsal değişim aktivistleri, toplumu etkileyip harekete geçirerek onu ilerici bir yöne taşıyabilir.

IX
Sonuç
Yirmi birinci yüzyılın aktivizmi

Frank Capra'nın klasikleşen filmi *It's a Wonderful Life*'ta (Şahane Hayat), James Stewart, hayatta hiçbir şey başaramadığını hisseden ve intihar etmeyi düşünerek bir köprüye çıkan George Bailey adlı bir karakteri canlandırır. Bu sırada, aniden bir melek belirir ve Bailey'e, eğer o hiç doğmamış olsaydı kasabanın ve ailesinin ne kadar kötü bir durumda olacağını gösterir. Seyircileri nesillerdir gözyaşına boğan final sahnesinde, dünyayı olumlu bir yönde değiştirdiğine inanan Stewart, adeta yeniden doğup yaşama dört elle sarılır.

Birçok aktivistin, George Bailey gibi dünyada bir değişiklik yaratamadığı için yakınan insanlar haline geldiğini görmek için, Frank Capra'nın bütün fikirlerini benimsemek gerekmez. Kitap boyunca, aktivistlerin belirli taktikleri ve stratejileri kullanarak kam-

panyaları başarıya ulaştırabileceğini göstererek, bu karamsar ruh halini dağıtmaya çalıştım. Taktiksel aktivizm olmasaydı, Brooklyn Donanma Bölgesi çöp yakma tesisi işlemeye başlar, federal AIDS bütçesi rezilce boşa harcanmaya devam eder ve Fratney Okulu çok kültürlü ve iki dilli bir okul olmak yerine bir öğretmen eğitim merkezine dönüşürdü. Üstelik bu mücadelelerin herhangi birinde karşı taraf başarılı olsaydı, toplumsal değişimin önündeki aşılamaz barikatlar yüzünden aktivistlerin yenilmeye mahkum olduğu fikri daha da güçlenirdi.

Elbette birçok aktivist kullandığı strateji veya taktikten bağımsız olarak başarısız olabilir. Başarı şansını en üst düzeye çıkardığı halde, sırf başarısız oldu diye bir kampanyayı karalamak da yanlıştır. Elde edilen sonuç ne olursa olsun; proaktif programlar üreten, politikacılarla bir "korku ilişkisi" kuran, gerektiğinde ideolojik olarak kendisinden farklı olan kesimlerle ittifak kuran, doğrudan-eylem taktiğinden ve mahkemelerden nasıl yararlanılacağını bilen aktivistler başarıya ulaşmış sayılmalıdır. Taktiksel aktivizm başarı şansını en üst düzeye çıkarır; ancak zaferi garanti edemez.

Cumhuriyetçi Parti 1994 kasım seçimlerinde Kongre'yi ele geçirdiğinde, birçok ilerici aktivistin gelecek konusundaki umutları suya düştü; birçok aktivist, filmdeki George Bailey misali köprüye koştu adeta. Oysa, enerji ve becerileri sayesinde bölge, eyalet ve ülke düzeyinde mücadele yürüten kişilerin, hayallerinden vazgeçmeye hakları yoktur. 1980 yılında Ronald Reagan'ın başkan seçilmesinden ve Cumhuriyetçilerin Senato'da çoğunluğu almasından sonra, efsanevi folk şarkıcısı Lee Hays'in dediği gibi; "daha önce birçok böbrek taşı düşürdüm; biliyorum ki bu da düşecek."

1980'li yıllar geride kaldı, ama bu yılların mirası hâlâ toplumsal aktivizmin başına bela oluyor. Reagan-Bush dönemi, ilerici kesimlerin kendi programlarını savunmak yerine, karşı tarafın programının aşırılıklarını teşhir ederek, politik destek toplamaya çalıştığı bir dönemdi. Aktivistler, alternatif toplum modelleri sunmak ya da ilerici reformların kitle tabanını genişletmek yerine, İçişleri Bakanı James Watt'ın çevre karşıtı hezeyanları, okul yemeklerinde sebze olarak ketçap kullanılması ve Jerry Falwell'in *Moral Majo-*

rity (Ahlaki Çoğunluk) platformu gibi aşırı olgulara yoğunlaştılar. Bu strateji Demokrat Parti'nin kısa vadeli hedeflerine ulaşmasını sağladıysa da, statükonun ötesine geçen bir program hazırlanmasını sağlamadı. Temelde tepkisel olan bu yaklaşım, 1992 yılında Demokrat bir başkan ve Kongre'nin seçilmesini sağlayınca, Cumhuriyetçi Parti karşıtlığı etrafında örgütlenmenin ne kadar yanlış olduğu ortaya çıktı. Ne Clinton yönetimi ne de Demokratların kontrol ettiği Kongre, ilerici bir program uygulamak gibi bir sorumluluk üstlenmedi; ve sonuçta, 1992 seçim zaferini hazırlayan ilerici kesimlere düşman oldu iktidar. Bill Clinton, toplumsal değişim aktivistleri ve örgütleriyle arasına mesafe koymak için büyük çaba sarfetti; Clinton'un, kampanyasında etkin bir biçimde çalışan insanlara pek önem vermediği kısa süre sonra ortaya çıktı. Günah keçisi olan Cumhuriyetçiler iktidarda olmadığından, Demokrat Partili başkanın ve Kongre'nin bir sonraki seçimde seçmenlere sunabileceği somut bir hedef yoktu. Cumhuriyetçilerin 1994 yılındaki zaferi bu şekilde hazırlandı.

Aktivistler ve onların bölge, eyalet ve ülke düzeyinde temsil ettiği kesimler, kendi programlarında hangi taleplerin yer aldığını iyi bilir ve bunu başkalarından öğrenme ihtiyacı duymaz. Toplumsal değişim aktivistleri, yıllardır askeri harcamalara ayrılan kaynakların toplumsal ihtiyaçlara kaydırılması, yerel yönetimlerin bütçelerinin artırılması, toplu taşımacılığın geliştirilmesi, herkese sağlık hizmeti sağlanması, hava ve su temizliği yasalarını çiğneyenlere ağır cezalar uygulanması, devletin yoksul kadınların kürtaj hakkını garanti altına almak için kaynak sağlaması, asgari ücretin yükseltilmesi, seçim kampanyalarının devletçe finanse edilmesi gibi talepler savunmuştur. Bu taleplerin şu ana kadar uygulanmamış olması, bu taleplerin yanlış olduğu anlamına gelmez. Sağcıların programının bazı bölümleri elli yıldır uygulanmadığı halde, sağcılar bunları ısrarla savunmaya devam ediyor. İlericilerse, birkaç başarısızlıkla karşılaşınca strateji ve taktikleri değiştirmek yerine programın tümünü çöpe atmaya kalkıyor.

Toplumsal değişim aktivistlerinin sürekli olarak yeni fikirler, öneriler ve programlar araması, verimli ve üretken bir sürecin gös-

tergesi olabilir. Fakat aynı arayış, sosyal devlete yönelik saldırıları "yenilikçi" olarak niteleyen ve devletin insani ihtiyaçlara yatırım yapmasını geçmişin başarısız vergi politikalarına dönme olarak gören medya kültürünün yaydığı güvensizliğin ürünü de olabilir. Sağcı aktivistler, medyanın eleştirilerine rağmen geri adım atmadılar ve bir zamanlar savunulamaz gibi gözüken birçok konuyu (sosyal güvenlik yardımlarının kaldırılmasından tutun, Barınma ve Kentsel Gelişim bakanlığının ilgasına kadar) politik arenaya soktular. İlerici aktivistler de kendi toplumsal reçetelerine güvenmeli ve her seçim yenilgisinden sonra temel hedeflerini değiştirmeye kalkmamalıdır. Aktivistler ve kitleler, toplumsal ve ekonomik adaleti artırmak için hangi politikaların izlenmesi gerektiğini biliyor; asıl ihtiyaç bu politikalara verilen desteği artıracak strateji ve taktikleri yenilemektir.

Kitapta, ilerici toplumsal değişimlerin politikacılar tarafından değil, aktivistler ve kitleler tarafından gerçekleştirilebileceğini göstermeye çalıştım. Toplumsal değişime inanan kişiler bu süreçte liderlik rolünü üstlenmeli ve ilerici toplumsal değişimin, politikacılar ve onların partileri tarafından sağlanamayacağını görmelidir.

Politik güç kazanmak hayallerimizi gerçek kılmanın tek yoludur; aktivistler ve kitleler stratejik temeli sağlam olan bir toplumsal değişim mücadelesine giriştiği zaman, politikacılar da peşlerinden gelir. Rosa Parks'ın otobüste oturduğu yerden kalkmayı reddetmesinden sonra geçen on yılda, Demokrat Parti yurttaş hakları hareketi adına hiçbir şey yapmamıştı; eğer güçlü bir hareket ortaya çıkmasa, politikacıların kimseye destek vereceği yoktu.

George Bailey karakteri yaratıldığı sırada, Rosa Parks'ın meşhur otobüs yolculuğuna on yıldan fazla bir süre vardı. Eğer George Bailey, Parks'ın davranışının yaratacağı sonuçları bilecek olsa, kendi hayatının öneminden asla şüphe etmezdi. Günümüzün aktivistleri, toplumsal hayata yapacakları katkının dünyada önemli bir değişim yaratacağını unutmamalıdır. Proaktif bir tarz izleyen, taktiksel ve stratejik zekalarını kullanan toplumsal değişim aktivistleri, gelecek yüzyılda, uzun zamandır özlenen toplumsal ve ekonomik adaleti sağlayabilir.

Dizin

A
A Nation in Denial: The Truth About Homelessness 45, 46, 226
ACCD (Amerika Özürlü Yurttaşlar İttifakı) 313, 314, 315, 318, 321, 322, 323, 342
Acosta, Luis Garden 128, 129, 131, 133, 135, 136, 141, 144, 148, 152, 153, 151, 154, 161, 303, 333, 334
ACT UP (AIDS'e Karşı Güçbirliği) 21, 22, 101, 102, 236, 237, 238, 285-310, 326, 334, 356
ACORN (Reform Hemen Şimdi: Yurttaş Örgütleri Birliği) 119
Açık Kapı Kilisesi 136
açık karar alma süreçleri 186
açlık 213
adalet 167
Addams, Jane 219
adil bir toplumun yaratılması 63
Afrika kökenli Amerikalılar 56, 65, 66, 74, 114, 132, 133, 137, 140, 144, 145, 147, 151, 179, 191, 218, 264, 269, 289, 290, 308, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 357, 314, 353
Agnew, Spiro 49
Agnos Çadır Kampı 42, 43
Agnos, Art 57, 81-88, 97, 156, 157, 183, 189
AIDS 282-300, 302, 303, 304, 308, 309, 310, 326
AIDS aktivistleri 101, 237
AIDS politikaları 21
ailelerin parçalanması 63
aktivistler 70, 78, 79, 121, 156, 161, 335, 363
aktivizm 355
Albany 142, 143, 144
Alinsky, Saul 70, 122, 166, 193, 339
alternatif medya 244
American Civil Liberties Union (Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği) 273
American Medical Association (Amerikan Tabibler Birliği) 291
ADA (Özürlü Amerikalılar Yasası) 261
Amerika'yla Sözleşme 359
ana akım medya 244
Animal Times (Hayvan Gündemi) 356
anti-feminist dalga 243, 244
araba sigortası 196
araştırmacı gazetecilik 218
arz yanlı iktisat 14, 240, 241
asgari ücret 54, 363
Ash, Carol 138
askeri harcamalar 363
ACORN (Reform Hemen Şimdi, Semt Organizasyonları Birliği) 16
aşırı idealist 79
avukatlar 262, 248, 249, 250, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 260, 261, 263, 268, 269, 273, 278, 280
azletme 162
AZT 284, 287, 302

B

Backlash: The Undeclared War Against Women (Karşı Saldırı: Kadınlara Karşı Yürütülen Gizli Savaş)242
Badikian, Ben 206
Baerga, Rosie 146
bağış 197
bağlantı (affinity) grupları 334
Bailey, George 361, 362, 364
Balderston, Jim 238, 246, 247
bankalar 164
barınmama hakkı 45
Bartley, Robert 241
Batı Harlem 131
Baum, Alice 45
Bay Area 292
bayrak 193
benekli baykuş 327, 354
Bennett, William 165
Berkeley Bağımsız Yaşam Merkezi 333
Bernstein, Carl 205
Beşyüzdördüncü Madde 321, 324, 325, 328, 329, 333
Beyaz Saray 299, 325
Binder, David 197
Bir Milyon İnsan Yürüyüşü 350
bireycilik 166
Blain, Ludoviç III 131
borsa endeksi 207
Boston 193
boş daire denetimi 183, 184
Bowe, Frank 321, 313
Bradley, Tom 178, 242
Branch, Taylor 269
Brock, David 242
Bronx 131
Brooklyn 102, 125, 126, 128, 130, 131, 134, 136, 150, 151, 218, 302, 326, 362
Brooklyn-Manhattan yürüyüşü 140
broşürler 196
Brower, David 331, 332
Brown, Jerry 78, 133
Brown, Kathleen 66
Brown'a karşı Eğitim Yönetim Kurulu 314
Browner, Carol 97, 100
Burnes, Donald 45
Burroghs Wellcome 284, 286
Bush, George W. 67, 190, 270
Bush, Jeb 67
bürokratlar 113, 114, 154, 155
Büyük Onlu 93, 94
büyük sermaye 164, 172
Büyük Yeşil 169, 170, 171

C-Ç

Cabrini-Green 180
CAC (Suç Önleme Komitesi) 55-58
Cadillac Otel 55, 56, 60
CAFE (Çevre İçin Topluluklararası İttifak) 136, 137-144, 146, 147, 148, 149, 152, 159, 272, 274, 275, 333, 342
Califano, Joseph 103, 313-325, 329
California 64, 66, 67, 78, 100, 163, 165, 167, 169, 170, 175, 176, 177, 178, 180, 192, 196, 204, 214, 226, 261, 268, 277
CRLA (Kaliforniya Kırsal Hukuki Danışmanlık Vakfı) 249
CED (Ekonomik Demokrasi Kampanyası) 78, 79
Capra, Frank 361
Carter, Jimmy 103, 312, 313, 314, 317, 320, 322, 323, 324, 341
Carthage 242
CBS 219, 223, 228
cemaat temelli örgütler 66
Center for Constitutional Rights (Anayasal Haklar Merkezi) 273
CIL (Bağımsız Yaşam Merkezi) 314
CIR (Araştırmacı Gazetecilik Merkezi) 219, 275
Central City Shelter Network (Merkezi Şehir Barınak Ağı) 38, 158
Chavez, Cesar 272, 306
Chavis, Benjamin 345-351, 357
Chicago 180, 193
Chicago Suç Komisyonu 347
Chiles, Lawton 67
Christen, Pat 292
CIL 315
CIR 224
Cisneros, Henry 80
CISPES 309
Citizen Action (Yurttaş Hareketi) 97
Citizen Clearinghouse for Hazardous Wastes (CCHW) 94, 352, 357
Citizen Kane 206
Claude Rains 124

Clean Air Coalition 94
Clean Water Action (Temiz Su Hareketi) 97
Clinton, Bill 52, 64, 67, 80, 90, 91, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 103, 104, 105, 106, 133,169, 190, 239, 250, 270, 271, 298, 299, 308, 314, 346, 352, 363,
Clinton-Gore yönetimi 13
Coalition on Homelessness 39
Coleman Advocates for Children and Youth (Coleman Çocuk ve Genç Hakları Savunma Bürosu) 201
Colm, Sara 30, 37, 38, 39
Colorado 163, 267, 268
Commission for Racal Justice 345
Committee in Solidarity with the People of El Salvador (CISPES) 306
Communities Organized for Public Service (COPS) 75
CPOP (Semt Polis Devriyesi) 71-74
Cone, Kitty 315, 318, 319, 329, 333
Cook County Hospital 289, 290
COPS 80
Cortes, Ernesto Jr. 20, 79, 80, 123
Cortines, Ramon 119
Cosmopolitan 288
Cranston, Alan 103, 319, 320, 325
Crispus Attucks 137
Cumhuriyetçi Parti 67, 106, 107, 143, 190, 192, 193, 204, 214, 239, 240, 300, 343, 352, 359, 362, 363
Cuomo, Mario 109, 134, 136, 138, 141, 143, 151, 158
Cuomo, Andrew 40
Currie, Eliot 68
çadır kurma hakkı 48, 49
çarpık kentleşme karşısında mahalleyi koruyalım 14, 82
çeteler 63
çevre 21
çevre dostu 105, 106
çevre eylemcileri 92, 102, 351
çevre grupları 109, 130
çevre hareketi 358
çevre konuları 105
çevre örgütleri 353
çevre sorunları 169
çevre yasaları 93
çevreciler 95, 103, 117, 356
Çevresel Adalet İlkeleri 352
çevresel ırkçılık 129, 345
çocuk hakları 166, 191
çocuk inisiyatifi 201
çöp yakma tesisleri 104, 126, 129, 134, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 145, 354, 355

D

D'Souza, Dinesh 242
daha fazla polis, daha fazla cezaevi 53, 67, 68, 69, 70, 73, 74
daha fazla tutuklama 70, 73
Davis, Jack 189
DEC (Çevre Koruma Departmanı) 134, 137, 138, 141, 146, 147, 148, 149
Delancey Street Foundation (Delancey Sokağı Vakfı) 317
Delia Montalvo 148
DLC (Demokratik Liderlik Konseyi) 239
Demokrat Parti 54, 67, 74, 106, 107, 108, 190-193, 214, 308, 321, 364, 143, 313, 322, 343, 346, 352, 360, 363
Detroit News and Free Press 345
Deukmejian, George 178
Dignity (Haysiyet) 293
dilencilik 36, 44, 48, 49,50
Dinkins, David 126, 130, 131, 133, 140, 142, 143, 144, 145, 147, 301,
doğrudan demokrasi 344
doğrudan-eylem (direct action) 281, 282, 284, 286, 290, 291, 295, 297, 301, 302, 305, 306, 307, 308, 310, 326, 328, 329, 336, 341
Dokuzuncu Seçenek 104, 105, 106, 270, 271
Dudley, Barbara 99
Dünya Ticaret Örgütü 11
Dünyayı Kurtarmanın 50 Yolu 356

E

Earth Day 357
Earth First 326, 327
Earth in the Balance 96, 101
East Liverpool 95, 96, 98, 99,102, 103, 104, 105, 106, 352
Ed Koch 125
eğitim eşitsizliği 63
eğitim kurulları 109, 110, 111, 115, 118

eğitim politikası 109, 110
eğitim reformu 21, 112, 116, 118
eğitim-kuponu (school voucher) 172
Eichman, Adolph 306
Eizenstat, Stuart 325
El Puente 127, 129, 130, 133, 134, 136, 144, 148, 152, 153, 160, 161
elden yayın dağıtma 194
emlak çevreleri 164
Environmental Defense Fund 94
EPA (Çevre Koruma Kurumu) 92, 97, 117, 126, 270
eşcinsel 285, 286, 287, 289, 290, 295, 309, 310
eşcinsel evliliği 82
eşcinsel hakları 300
eşcinsellerin kurtuluşu 82
Eşit Haklar Önergesi 267
Evan White 320
evsiz hakları 47, 50, 277
evsizler 13, 21, 32, 36, 37, 39, 41, 44, 46, 47, 48, 57, 91, 212, 213, 225, 226, 227, 231, 279
Evsizler Meclisi 37, 38
Evsizlik Koalisyonu 42, 46
Examiner 229, 230, 238
Extra 235

F

FAIR (Haberde Tarafsızlık ve Doğruluk) 235
Faludi, Susan 241, 243
Falwell, Jerry 305, *Moral Majority* 362
Farragaut 132
Farrakhan, Louis 347, 348, 349, 350, 351
Fauci, Anthony 284, 297, 298, 306
FDA (Gıda ve İlaç Kurumu) 237, 286, 287, 289, 290, 291, 301, 302
Feinstein, Dianne 57, 82, 100, 180 193, 209
feminist aktivistler 241, 244
Ferguson, Thomas ve Joel Rogers, *Right Turn: The Decline of the Democrats and the Futureof American Politics* 193
Fernandez, Joseph 119
Field, Mervin 163
First National People of Color Environmental Leadership Summit 345, 352
Fisher, Robert 70
Flanders, Laura 243
Florida 67
Flynn, Raymond 181
Fonda, Jane 78
Ford Vakfı 349
Fort Greene 145
Fratney Okulu ("La Escuela Fratney") 111, 112, 113, 114, 115, 119
Fresh Kills 125
Friedman, Mitch 327

G

Galladuet Sağırlar Üniversitesi 115
Garamendi, John 200, 201
GMHC (Gaylerin Sağlık Krizi) 285
Geat Society 359
General Motors 349
Georgetown Üniversitesi Tıp Merkezi 298
George Moscone 326
George P. Davis 116. Amerikan Lejyonu 139
geri-dönüşüm projeleri 130
Gibbs, Lois 94, 357
Gillespie, Roxani 200
Goldman, Emma 17
Gore, Al 96, 97, 99, 100, 101, 105, 106
gönüllüler 187
Green, Mark 149
Greenpeace 95, 96, 98, 99, 100, 352
Greider, William 92, 109, 123, 93, 94
Gri Panterler 30, 32, 334
Giuliani, Rudolph 130, 131, 144 145, 146, 147, 149
Guinier, Lani 101
Gullicksen, Ted 188
güvenli sokaklar 61, 72

H

H Önergesi 199
habere çıkmak 207, 208
Harlem 131
Hasidiler 124, 125, 126, 128, 129, 133, 134, 135, 136, 138, 140, 144, 145, 152, 153, 154, 218
hava ve su temizliği 363
Hayden, Tom 78, 79, 170
Hays, Lee 362
hayvan hakları 307, 356

HEF 315
Helmes, Jesse 120
Helmsley, Leona 194, 203
herkese sağlık hizmeti 363
Hestor, Sue 174
Heumann, Judy 314, 315, 316, 318, 319, 322, 329, 333, 334
HEW (Sağlık, Eğitim, Sosyal Güvenlik Bakanlığı) 312-323, 326
Hill, Helen 13
Hilton 29
Hinckle, Warren 209, 211, 217, 210
Hind, Rick 98, 100
Holiday Inn 29
Holtzmann, Elizabeth 131, 150
homofobi 283
Hotline Hotel 39
Hudson, Rock 283
hukuk sistemi 249

I-İ

Idaho 163
Illiberal Education 242
IAF (Sanayi Bölgeleri Vakfı) 16, 75, 122, 123, 152, 339
IAM (Uluslararası Makinistler Sendikası) 319
Iowa 118
ırk ayrımcılığı 267
ısınma seferberliği 209
It's a Wonderful Life 361
ikon kırıcılar 173, 174, 175
ikonaklast 173
ilerici 81
ilerici politikacı 76
ilerici toplumsal değişimler 359, 364
imza toplama 187, 188, 189
inisiyatif 162-173, 180, 181, 182, 186, 188, 189, 190, 194, 197
insana saygı 63
İsrail 128
işsizlik 63
ittifaklar 121, 122, 123, 124, 143, 148, 151, 158, 159, 160, 161
iyi yönetim 167

J

Jackson, Jesse 74, 290, 345, 350, 357
Jencks, Christopher 46
Jesuit News 63
Jhonson, Hiram 163
Jordan, Frank 64, 86,189, 193, 230
Jorling, Thomas 138, 141, 142, 274, 275

K

kaliteli konutlar 73
kampanya 196, 197, 341
kampanya broşürleri 198
kamu huzurunu bozma 48
kamuoyu 358
kanun ve nizam 51, 53, 55, 62, 67, 70, 73, 74, 86,178, 201, 234
kapkaççılık 36
kâr amacı gütmeyen örgütler 197, 333
Kara Panterler 317
Kardinal O'Conner 293
Katolik Latinler 125
Kaussen, Guenter 219-225, 228, 275, 276
Kell, Arthur 132
Kemp, Jack 165
Kennedy, Ted 176
Kiliseyi Durdurun 294, 295, 297
King, Martin Luther Jr. 18, 140, 267, 269
King, Rodney 132
kira artışları 189
kira denetimi 82, 190
kira denetleme aktivistleri 83, 84, 85, 87,88
kiracı hakları 21, 190, 210
kiracı hakları beyannamesi 340
kiracı hareketi 185
kiracı kurultayı 184
kiracılar 202, 203, 254, 278
kişinin bütünsel gelişimi 63
kişisel çıkar 166, 167
Kitty Cone 321
Klaas, Poly 214
Koch, Ed 149, 300
Kolata, Gina 237
komisyonlar 90, 91
konferanslar 331
kongreler 332, 333
konut politikası 190
Koppel, Ted 327, 328
korku ilişkisi 106, 109, 362
Kramer, Larry 102, 285, 306, 308
kurultaylar 34, 35, 339, 340, 341, 344, 353, 357

kürtaj hakkı 363

L
Latinler 129, 130, 133, 135, 136, 138, 140, 145, 151, 152, 153, 154,179, 289, 290
Lazzard Freres 129
Legal Defence Fund 273
LSC (Hukuki Hizmetler Kurumu) 248, 249
Leo, John 243
Lewis, John 306
Lezbiyen ve Eşcinsel Hakları 288
Limbaugh, Rush 235
Livingston, Richard 28, 29, 30
Looper, Leroy 55, 56, 60
Lopez, Julia 40
Los Angeles 67, 168, 193
Love Canal 94, 148
Lubaviçler 128, 151
Luxury Hotel Task Force 31
Lüks Otel Komitesi 41

M
mahalle sözcüleri 215
mahkemeler 261, 264
Malcolm X 296
Maldonado, Joseph 316
Manhattan 131, 134, 135
Manhattan Projesi 299
mantıksız 79
Marshall, Thurgood 269
Mary Jones "Ana" 24
Massachusetts 163
Mathews, David 312
Matier, Phil 238
McDonald's 317
McDonnell-Dougles, Martin Marietta General Dynamics 239
medya 171, 348, 102, 202, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 233, 234, 235, 236, 238, 239, 269, 274, 276, 287, 288, 300, 301, 304, 305, 319, 324, 345, 355, 364
medya tekelleri 172
Memorial Sloan-Kettering 288
mesleki eğitim 73
Messinger, Ruth 131
Milwaukee 112, 115, 117, 118
mıntıka polisleri 70, 71, 73
Mobil Oil 349
Montreal 297
Moral Majority 305
Moran, Richard 54, 71
Mr. Apartment 221
mutenalaşma (gentrification) 29
Myers, Michael 348

N
NAACP 269, 270, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351
Nader, Ralph 196
NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması) 15
Nation of Islam 347
National Audubon Society 271
National Black Caucus of Elected Officials 74
NIAID (Ulusal Alerji ve Bulaşıcı Hastalıklar Enstitüsü) 284, 297, 306
NIH (Ulusal Sağlık Kurumları) 287
National People's Action (Ulusal Halk Eylemi) 16
National Rainbow Coalition 74
National Resource Defense Fund 94
NRDC (Ulusal Kaynakları Savunma Konseyi) 355
National Review 243
NRA (Ulusal Silah Derneği) 11
National Wildlife Federation (Ulusal Vahşi Doğa Federasyonu) 104
Native Forest Council 271
NBC 275
Neighbor to Neighbor 309
Neighbors for a New Fratney (Yeni bir Fratney için Komşu İnisiyatifi) 12, 111, 115, 116, 117
New Deal 359
New Mexico 107
New York 67, 71,109, 119, 125, 130, 133, 136, 141, 146, 149, 151, 174, 193, 236, 288, 293, 298, 309, 317
New York Newsday 274
New York Times 130, 132, 149, 150, 161, 174, 236, 243, 300, 301, 309, 311, 324
Nguyen, Thuyen 12
Niederman, David 127, 128, 130, 131,

134, 135, 137, 140, 144, 148, 151, 152, 153, 154, 161, 303, 333, 334
Nightline 328
Nike 12
New York 150
Nixon, Richard 49, 50, 324
NOMPC 28-34, 37, 57, 58, 69
Noyes, Dan 222
nükleer silah yarışı 310
NYPIRG (New York Toplum Çıkarını Gözetme Grubu) 109, 125, 126, 128, 130, 131, 132, 134, 136, 137, 138, 142, 144, 147, 148, 152, 154,158.218, 272, 274, 275, 302

O-Ö

O.J. Simpson vakası 244
O'Connor 294, 295
O'Donoghue, Joe 156
Ohio 95
olağan şüpheliler 124
Olin Vakfı 242, 243
Operation Rescue 294,296
Oregon 104, 163
Ormanlar Daima inisiyatifi 169, 171, 180
Oz Büyücüsü 117
Önce İnsan 353
Önerge H 194
Önerge-103 168, 171, 196, 200, 201, 202, 203
Önerge-127 170, 171
Önerge-13 164, 167, 168, 204, 261
Önerge-130 171
Önerge-165 171
Önerge-167 168, 169
Önerge-186 176, 177
Önerge-187 165, 177
Önerge-H 191, 192, 193, 195, 196, 198, 200, 202, 203, 247
Önerge-J 202
örgütün hedefleri 355
özürlü aktivistler 318, 319, 326
özürlü hakları 21, 282, 310, 312, 313, 314, 315,317, 325, 329
özürlü hakları hareketi 311
özürlü hakları hareketi 504, Madde 322
özürlü insanlar 324, 328

P

pansiyonlar 212, 213
para 196, 198
para bağışı 355
Parents Coalition for Education in New York City (New York Veliler Eğitim Birliği) 118
Park Merced 203
parklardaki banklarda uyuma 36
Parks, Rosa 18, 19, 364
Parting The Waters: America in the King Years 1954-1963 269
Pat Buchanan 243
Paul Hill 328
Pentrice, Robert 40
PETA (Hayvanlara Etik Muamele Grubu) 306, 307, 356, 357
Phil Burton 318
Philip Morris 349
PICO (Pasifik Bölgesi Semt Örgütleri Birliği) 63, 64, 65, 66, 69
polis 276, 277, 278
polis karakolu 59, 60
politikacılar 27, 49, 59, 65, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 102, 109, 110, 179, 210, 336, 362, 364
Pollitt, Katha 243
Pope, Carl 101, 102
Press Club 320
proaktif planlama 24, 360
problemli sokak davranışları 36
Progressive Party (İlerici Parti) 162
PPI (İlerici Politikalar Enstitüsü) 239
Project Inform 237
protestolar 281
PIRG (Kamu Yararını Gözetme Grupları) 16
Puerto Rikolu Katolikler 218

R

Radiac 127, 153
Radiac Corporation 125
Rains, Claude 212
Ralph Nader 357
Ramada 29
Reagan, Ronald 14, 62, 106, 240, 241, 249, 250, 283, 295, 300, 305, 362
Reagan-Bush dönemi 191, 192, 362
Reality House West 55

Reclaiming America: Nike, Clean Air and the New National Activism 15
referandum 162
reklam veren 206
Richards, Ann 67
Roberts, Ed 318
Robinson, Randall 101
Rockville/Maryland 290
Rohatyn, Felix 149
Roiphe, Katie *The Morning After: Sex Fear and Feminism on Campus* 243
Roosevelt, Franklin Delano 359, 360
Rosenfield, Harvey 168, 201
Rush Limbaugh 243

S-Ş

Safe Streets Committee 57
Safeway 317
sağlık hizmeti 73
sağlık hizmeti reformu 176, 177, 180
San Antonio 75, 80, 81
San Francisco 25, 26, 29, 30, 31, 34, 37, 44, 47, 48, 49, 55, 58, 64, 65, 67, 71, 81, 82, 88, 97, 155, 156 , 157, 160, 166, 174, 179, 180, 181, 182, 184, 189, 191, 193, 196, 200, 203, 208, 209, 212, 222, 223, 231, 246, 247, 251, 292, 293, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 321, 326
San Francisco AIDS Foundation 292
San Francisco Bay Guardian 244, 246
San Francisco Chronicle 192, 211, 217, 232, 324
SFNLAF 251
San Francisco Tenants Union (Kiracılar Birliği) 188
Sandık inisiyatifi (ballot initiative) 34, 162
SANOE 292, 293, 295
Satmarlar 128, 130, 133, 144, 151, 154
savaş karşıtı mücadele 78, 193, 205
Seattle 11, 15
seçim kampanyaları 363
sekter 173, 175
semt huzurunu koruma 21
semt polisliği 70, 71, 73
semt sakinleri 143
Semt ve Topluluk Forumları 337, 338
sermaye 154, 155, 206, 207
serserilik 36, 50
SF Weekly 247
Shapiro, Larry 137, 142, 147
Sheen, Martin 99
Shilts, Randy 294, 297
Shorenstein, Caole 58
Shorenstein, Walter 157
Sierra Club 100, 101, 105, 107, 108, 271, 331
sigorta endüstrisi 203
sigorta kurumları 164
sigorta primleri 200
silah denetimi aktivistleri ağı 178
Sinclair, Upton 219, 225, 226
single payer 176
sivil itaatsizlik 324, 328
siyah yurttaş hakları 282
siyahlar 205
Siyonizm 128
sızıntı ekonomisi (trickle down economies) 240, 241
Sizzler 60
Society of old Brooklynites (Eski Brooklynliler Derneği) 139
sokak ve meydan afişleri 196
sokaklara işeme 36
Sommers, Christian Hoff 243, *Who Stole Feminism? How Women Have Betrayed Women* 242
sorunlu sokak davranışları 48
sosyal devlete yönelik saldırılar 364
sosyal güvenlik 364
sosyal güvenlik yardımı 195
Southern Christian Leadership Conference (Güney Hristiyan Liderlik Konferansı) 270
Southern Organizing Conference for Social and Economic Justice 352
Steisel, Norman 130
Stewart, James 361
Stockman, David 241
street gang truce 346
Stuart Eizenstat 320
suç 21, 60, 67, 69, 70
suç dalgası 53
suç oranı 56
suç önleme programı 54, 74
suç sorunu 61
suç yasası 74
Suçla Mücadele 51, 55, 57, 58, 68, 71, 72

Superfund 148, 350
Susmak=Ölüm 286, 287, 288, 292
Sürekli İkamet Edilen Oteller Yönetmeliği 260
sürekli lumpenler 65
Swearingen, Terri 98, 99
şiddet 63

T

taban aktivistleri 66, 94
taktiksel aktivizm 24, 25, 28, 29, 34, 35, 36, 61, 68, 87, 92, 109, 116, 140, 153, 172, 225, 227, 280, 337, 359, 362
Taylor, Mark 132, 137, 148, 161
Teksas 75, 122, 123
Teksas-IAF 124
telefon etme 194
Temiz Hava Yasası 136, 138, 142
temsili demokrasi 344
Tenderloin 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 36, 41, 55, 57, 59, 60, 61, 62, 68, 69, 71, 77, 82, 89, 155, 160, 220, 223, 224, 333, 340
Tenderloin Barınma Kliniği 41, 194, 195, 197, 208, 209, 211, 219, 251, 252, 258, 275, 279, 342
Tenderloin Lüks Otel Komitesi 342
Tenderloin Task Force 58
Texas 67
The AIDS Coalition to Unleash Power 296
The American Enterprise Institute (Amerikan Girişim Enstitüsü) 239
The Foretst Conservation Council 271
The Front Page 206
The Homeless 46
The Media Monopoly (Medya Tekeli) 206
The New York Crimes 300
The Real Anita Hill 242
Think-tank 239, 240, 242, 244
Throeau, Henry David 225
toksik atık çöplüğü 354
Toksik Avcıları 127, 129
toplantılar 92
toplu taşımacılık 363
Torres, Alexei 140
Trudy, Mildred 137
Tulley, John 78
Tutsakların Mezarları 139
Twain, Mark 23
Tyndall Raporu 52

U-Ü

U.S. Public Health Service (ABD Kamu Sağlığı Kurumu) 126
UFW 272
UJO (Yahudi Örgütleri Birliği) 127, 128, 129, 130, 134, 135, 136, 139, 144, 152, 153, 154, 160, 161
ulusal çaplı ve ılımlı çevreci grupları 93
Ulusal çevre kurultayı 358
Ulusal Sağlık Enstitüleri 288
Union Summer 16
United Church of Chirst 345
United Farm-workers 271
United Students Against Sweatshops 16
University Hospital 289
Us Action (ABD-Eylem) 16
uyuşturucu 289, 290
uyuşturucu kullanımı 63
uyuşturucu satışı 68, 69
ün kazanmak 143

V-W

Vietnam savaşı 205
Village Voice 244, 245, 306
Virginia 118
VISTA 22, 28, 29, 249
Voice 246
voo doo iktisadı 241
VOTE 346
Voter Revolt (Seçmen İsyanı) 168
W.E.B. DuBois 347
Wall Street 129, 130, 149, 150, 151, 161, 286, 287, 288, 289
Wall Street Journal 240, 241
Wallabout Landmarks Preservation Committee (Wallabout Anıt Koruma Komitesi) 139
Wanniski, Jude 241, *The Way The World Works* 240
Warm Springs 313
Washington 19, 93, 94, 95, 96, 99, 103, 115, 117, 164, 166
Washington Post 205, 206, 324, 325
Watergate 218
Watson, Denton 348
Watt, James 106, 362

Weather Underground 291
Welch, Calvin 157, 174
West, Cornel 350
Westway Kuralı 245, 246
WHAM! (New Yorklu Kadınlar Sağlık Hareketi ve Eylemi) 294
Wheelabrator 130, 149
Wheelabrator Çevre Sistemleri Şirketi 146
Who Will Tell the People: The Betrayal of American Democracy (Halka gerçeği kim söyleyecek: Amerikan Demokrasisine İhanet) 92, 122
Wilderness Society 271, 354
Wilkins, Roy 269
Will, George 239
Williams, Harrison 319
Williamsburg 125, 126, 128, 132, 133, 135, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 149, 151, 152, 153, 158, 160, 302, 303
Williamsburg ittifakı 134
Wilmington 10, 345
Wilson, Pete 51, 66, 169, 176, 177, 179, 192
Woodward, Bob 205
WTI (Atık Teknolojisi Endüstrisi) 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101
WWW (Williamsburg, Waterfront ve Dünya) 137

X-Y

X Kuşağı 304, 305
Yahudi soykırımı 206
yasalar 93
Yellowstone Ulusal Parkı 327
yenilikçi 364
yerel yönetimlerin bütçeleri 363
Yeşiller Partisi 107, 108
yeterli gönüllü 194
yoksul insanlar 67
yoksul ve azınlık 179
yoksullar kurultayı 342
yoksulluk 63
Young, Frank 286
yönetim kurulu 160
yurttaş hakları 324
Yüksek mahkeme 276

Z

Zecha, Leon 38
zenginler ve yoksullar 63
Zimmerman, Bill 168, 169

Seattle ve Washington'da başlayan alternatif bir küreselleşmeden yana olan eylemler bütün dünya muhalefet hareketlerinin gündemine oturmuş durumda. Üstelik küreselleşme mağdurlarına en çok hasar veren Amerika'da böylesi bir toplumsal hareketliliğin kıvılcımının çakması bu toplumun direniş geleneğinden yoksun olduğunu düşünenleri şaşırttı...Oysa bu eylemler hiç yoktan var olmadı. Ardında, ABD'li aktivistlerin adım adım geliştirdiği yeni bir toplumsal aktivizmin deneyimleri yatıyor. Çevreciler, eşcinseller, kiracılar, evsizler, etnik azınlıklar ve engelliler; hükümete, sermaye ve medya çevrelerine karşı koymak için geliştirdikleri yaratıcı yöntemlerle parlak başarılar kazandılar. Yerel mücadele yöntemleriyle ülke çapında değişim yaratılabileceğini kanıtladılar. Toplumsal mücadele tarihine yaptıkları katkılarla alternatif bir küreselleşmeden yana olanlara ve hâlâ başka bir dünyanın kurulabileceğine inananlara umut verdiler...

Kendisi de bir aktivist olan Randy Shaw *Aktivistin El Kitabı*'nda bu mücadele deneyimlerinden süzdüğü sonuçları ve "sahne arkası" bilgileri bize aktarıyor. Kitapta önerdiği yöntemler, küreselleşmeye ve neoliberalizme körü körüne karşı çıkmanın ötesine henüz geçemeyen Türkiyeli aktivistler için de son derece yararlı. Yazar her şeyden önce karşı tarafın saldırılarına savunmada kalarak tepki vermek yerine, aktivistlerin zekice hazırlanmış proaktif programlar geliştirip bunları doğru taktik ve stratejilerle hayata geçirmesi gerektiğini söylüyor. Ona göre aktivistler oyunu kendi kurallarıyla oynamalı. Kendi program ve stratejilerinin kitle tarafından onayı için en demokratik kanalları kullanarak, en geniş katılımı sağlayarak uzun tartışmalara girmekten kaçınılmamalı. Politikacının sizden korkmadıkça size faydasının dokunmayacağı unutulmayarak, sık sık doğrudan eylemler örgütleyip onlardan hesap sormalı. Medya ve avukatlarla ilişkilerde de inisiyatifi elden kaçırmayarak, onların stratejik hedefleri bulanıklaştırma çabalarına izin verilmemelidir. Bütün bu etkinliklerin aktivistler arasında gerçek bir samimiyet ve şenlik duygusu olmadan gerçekleşemeyeceği de hiçbir biçimde akıldan çıkmamalı...

Bu kitap *"küresel düşünüp yerel hareket eden"*; mahallelerini, ülkelerini ve dünyayı daha iyiye götürmek için aktif biçimde çalışanlara yardımcı olabilmek için yazıldı. Çünkü, gerçek bir toplumsal değişim politikacılar ve onların partileri tarafından değil, ancak aktivistler ve "başka bir dünya özlemi" duyanlarca gerçekleştirilebilir.

"Toplumsal değişimle ilgilenen herkes için son derece değerli, bilgece kaleme alınmış, gerçekçi, la uygulamaya konabilecek tavsiyeleri ve büyük çıkar sahiplerine başarıyla ısanların başkalarına da ilham verecek hikâyelerini içeriyor."
Howard Zinn, *A People's History of the United States*' in yazarı

AYRINTI • İNCELEME
ISBN 975-539-368-4
9 789755 392530